საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია

K 10627/4

ენათმეცნიერების ინსტიტუტი

ქართული ხელნაწერთა აღწერილობა

II

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის გამომცემლობა

თბილისი — 1961

АКАДЕМИЯ НАУК ГРУЗИНСКОЙ ССР

ИНСТИТУТ РУКОПИСЕЙ

ОПИСАНИЕ ГРУЗИНСКИХ РУКОПИСЕЙ

КОЛЛЕКЦИИ (S)—БЫВШЕГО ОБЩЕСТВА РАСПРОСТРАНЕНИЯ ГРАМОТНОСТИ СРЕДИ ГРУЗИНСКОГО НАСЕЛЕНИЯ

ТОМ II

Составили и подготовили к печати:

А. К. БАКРАДЗЕ, Т. М. БРЕГАДЗЕ, Е. П. МЕТРЕВЕЛИ и М. А. ШАНИДЗЕ

Под редакцией Е. П. МЕТРЕВЕЛИ

ИЗДАТЕЛЬСТВО АКАДЕМИИ НАУК ГРУЗИНСКОЙ ССР

ТБИЛИСИ — 1961

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია
ხელნაწერთა ინსტიტუტი

ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა

ჭოფილი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების (ს) კოლექციისა
ტომი II

შედგენილია და დასაბეჭდად დამზადებული:
ა. ბაძრაძის, თ. ბრეგაძის, ე. მეტრეველისა და მზ. შანიძის მიერ
ე. მეტრეველის რედაქციით

К 10.624
4.

სპეც-2000
შეკვეთებულია

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის გამომცემლობა
თბილისი—1961

ამ ტომის მასალა აღწერეს:

ა. ბაქრაძემ №№ 1113 — 1181, 1422 — 1488

მ. შანიძემ №№ 1182 — 1250, 1489 — 1544

ელ. მეტრეველმა №№ 1251 — 1331

თ. ბრეგაძემ №№ 1338 — 1421.

ხელნაწერი № 1111 აღწერა ლ. ქუთათელაძემ, ხოლო № 1245 კრ. შარაშიძემ

(501) 1111

მიხითარ სებასტელი, რიტორიკა. XVIII

148 ფ.; 16×10,5; ქაღალდი; მუყაოს ახალი ყდა; აქვს ძველი ჩვეულებრივი ალრიცხვა რიცხვებით (შეიცავს 19 რვეულს); მხედრული, კალიგრაფიული ხელით. პირველი სათაური სინგურით, მთავრული; [XVIII ს.].

„თჳს ჴელოვნებისა სარიტოროჲსა, ესე იგი სამჴეერმეთქვოჲსა. წიგნი პირველი. თჳს საზღურისა სამჴეერმეთქვოჲსა და წუალებისა ნაწილთა მისთაჲსა, თავი ა.—

მჴეერმეთქუმბა, რომელიცა ითქმის რიტორებად, არს ჴელოვნება საკეთილმეთქუო. ითქმის ჴელოვნებად, რომლითა ეზიარების სხუათა ყ᷍თა ჴელოვნებათა...“ 7 r — 144 v.

შენიშვნა: 1. უჭ ღ ვ ი ს: ა. თავფურცელი (1 r. იხ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, კოლექცია H, ტ. II, ხელნაწ. № 768).

ბ. „წინასიტყუაობა. ეპისტოლე მიწერილი ანტონის მიერ არხიეპისკოპოსისა ყოვლისა საქართუელოჲსა, დავითიან-ბაგრატოვანისა, ი რ ა კ ლ ი ს მიმართ მეორისა...“ (1 v — 6 v. იხ. იგივე ხელნაწერი — № 768).

ე რ თ ვ ი ს: „პინაკს-სიტყუაობა სარიტოროჲსა ჴელოვნებისა, ესე იგი სამჴეერმეთქვოჲსა“ (144 r — 147 r).

2. ხელნაწერს აშიებზე აქვს მთარგმნელის, ანტონ I-ის, კომენტარები.

მინაწერები: 1. „ესე რიტორება მდივნის დ ი მ ი ტ რ ი ს ა არის. ვინც ამას აღმოიკითხავდეს, მე ნუ დამივიწყებს. თავადი დ ი მ ი ტ რ ი თ უ მ ა ნ ო ვ ი“ (148 r)

2. „ესე რიტორება დ ა ვ ი თ ა ბ ა შ ი ძ ი ს ათხოვა“... (148 r).

3. „ესე რიტორიკა ეკუთუნის არსენ ი ვ ა ნ ე ს ძე კ ა ლ ა ნ დ ა ძ ი ს“ (144 v).

(502) 1113

ვახტანგ ერეკლეს ძის ეპისტოლენი. XIX

15 ფ.; 24×19,3; ქაღალდი; ტყავგადაკრული ტყიფრული მუყაოს ყდა; აქვს ყდის საცავი ფურცელი; მხედრული; [XIX]; სათაურები სინგურით; დაუწერიათ 1 rv, 2 v, 3 v, 4 v; 15 rv; შემოწირულია მარიამ კერესელიძის მიერ (ზედა ყდის საცავი ფურცლის v).

„ებისტოლენი საქართუელოს მეფის ირაკლის ძის ვახტანგ[ისა]
ს[ა]. ებისტოლე (ა). — ბედნიერ იქმნების კაცი სოფელსა ამას შინა, რომელიცა იქმნების შეყუარებულ მრავალთა და უმრავლესთა გუამთაგან...“ 5r—14v.

შენიშვნა: 1. ტექსტს წინ უძღვის: ა). წინასიტყვაობა. — „მე დავჭსთხზენ ებისტოლენი ესე ჟამსა მყოფობისა ჩემისასა საქართუელოსა შინა, სადა თჳნიერ მეგობრისა მის, რომელსა ვჰსწყრებდი მე, არა ვის ეკითხა იგინი, ხოლო შემდგომად აქა მოსლუსა ჩემისა მე ვაჩუენე იგი აჭა მყოფთა ძმათა და სხუათა მცნობთა ქართუელთა, რომელთაცა მაიძულეს მე, რათა მიმეცა იგი სათარგმანებად და დასაბეჭდადცა. აღვიარებ, რომელ თჳნიერ ამაეთათარისა იძულებისა ვერა ოდეს ვერ გავბედეოდი განცხადებასა ხსოგადოობასა შინა სუსტთაგან სჯათა ჩემთა.

საქართუელოს მეფის ძე ვახტანგ“ (3r).

ბ). „სარწმუნოვ მეგობარო. — მივიღე ჩემდამი წუწყება შენი, რომლითაცა მთხოვენ ხარ ჩემგან ცნობისა მის, რომლითაცა საქმითა იქმნების კაცი სოფელსა ამას შინა ბედნიერ, რომლისათჳსცა მოგიძღუნი დიდსა მადლობასა სამთა მიზეზთათჳს. პირუელად, ვინაჲგან ჰსჩანს შენგან სურვილი და ძიება საქმისა მის, რაჲცა უმჯობეს არს; მეორედ, ვინაჲგან მრავალსა ჟამსა უქმად მყოფობა ექმნების კაცთა მიზეზ მოწყინებისა, და მოწყინება განაშორებს სულითა მხიარულებასა და მოკლებულ ჰყოფს სიმხნისაგან, და მეკმენ შენ აწ მიზეზ ყოლ-ყოფად რაჲსამე საქმისა. ხოლო მესამედ, ვინაჲგან შენებრისა მეგობრისა არა რაჲ არს ნაკლული, ამისთჳს საწადელთა შენთათჳს შრომაჲ განსუენებად შემირაცხიე და ამისთჳს ჯერ-არს, რათა სრულ ვჰყო თხოვაჲ თქუენი და შეძლებისაებრ გაუწყო შემდგომთა ებისტოლეთა შინა“ (4r).

2. ხელნაწერი შეიცავს 14 ებისტოლეს.

3. წერილები დაბეჭდილია რუსულად; თარგმანი არ მისდევს ქართულ ტექსტს. იხ. Письма царевича Вахтанга, 1812 г. Петербург.

(503) **1114 ა**

ქაიხოსრო ჩოლოყაშვილი, ომაიანი. 1782

118 გვ.: 22,8 × 15,8; ქაღალდი; უყდრო; ნაკლულია; მხედრული; სათაურები სინგურით. 1782 წ. 14 მარტი (გვ. 118); გადამწერი ვარჯან (გვ. 117); შემოწირულია მარიამ ჭყონელიძის მიერ (გვ. 1).

[ქაიხოსრო ჩოლოყაშვილი. ომაიანიანი] „...ავი ვიყო, სახელი თქუენის ასულობისა მაქუს. რად მიმცემთ ესრეთ უომარსა და გამოუცდელს, სხოგან სადმე მოცდომილს კაცსა? თქუენის ჩემზედ აქამდის ღოთლებ მოწყალის გულისაგან ველი, რომე ეს ჩემი ნათქუამი გაუწყრომლად მოისმინოთ...“ გვ. 1—118.

შენიშვნა: 1. ომაიანიანი გამოცემულია გ. ჯაკობაის მიერ, 1937 წ. თბილისი.

2. გ. ჯაკობაის გამოცემულ ტექსტთან შედარებით ჩვენ ხელნაწერს აკლია გვ. 25-ის 33 სტროკონამდე, გვ. 66-დან 76-ის 17 სტროკონამდე, გვ. 120-ის სტროკონი 17—20;

3. ხელნაწერს ჰკონდა ზედა ყდა, რომელიც შედგებოდა ნესხურად ნაწერი რამდენიმე ფურცლისაგან. ის აკინძულია ცალკე. იხ. S-1114 ბ.

ანდერძი: „სახელითა ღისათა გითავდა წიგნი ესე სარიდან ხელმწიფისა და მისის ძის ომაინ ჰაბუკისა, ქებაჲდიდებაჲ მაღალთა შინა ღ[მრ]თის მომხსენებელნი მათნი. ღ[მრ]თ აკურთხნეს მწერალი ამისი ვარჯან. აცოცხლე, ანცხოვნე (!) მეფულეებით, ძეებით; ადიდე და ყოველი სენი და სნეულება მოამშორვე, ამინ. პატრონი ამისი

ვარჯან აცოცხლე ძეებით მათით, მშვიდობაში ახმარე, ამინ. განსრულდა წიგნი ესე საღიდან-ომაინიანი მარტის იდ, ქ'ჯს უო. ესე წიგნი შევნებით სავსე და მეცნიერებით თავის ტარიელ, ავთანდილ და ფრიდონის წიგნითა" (გვ. 117—118).

მინაწერები: 1. „ვაი აჳა ქალსა, სიბრაზით ხელს ტარი ვე[არ] ებრუნოს,
პირს დორბლი გარდმოსცეიოდეს, ლაშუდან კბილით ეკბინოს.
ვინც მასა ქალს შემოეყაროს, ჯოჯოხეთს კარი განეღოს
და რომელიც რომ წარწყმდებოდეს, მას ქალთან ყოფნა ეწეროს"
(ყდიდან ამოღებულ ფურცელზე). Iv

2. „ორი ფრინველი მოფრინავს, ორივე ქარის ქროლითა,
ერთი ზამბულით მოვიდა, მეორე პირის ბროლითა" (გვ. 75).

3. „ეს წიგნი ბაბაბარესი არ[ის]. ვინც მოიპაროს, გაუწყრეს ღთი" (ყდიდან ამოღებულ ფურცელზე). IV

4. მინაწერი არის ამოღებულ გვ. 118.

1114 ბ

ოთხთავი. XV

12 ფ.; 14×10.5; ქაღალდი; უყდო; ფრაგმენტი; ნუსხური; სახედაო ასოები სინგურით; [XV]

[იოვანეს სახარება]„... დ განთავისუფლდით. მიუგო იესუ მათ, [რ]ქა მათ: ამენ,ამენ გეტყჳ თ'ქნ, რამეთუ რომელმან ქმნეს ცოდვა, მონა არს იგი ცოდვისაჲ..." 1 r.—12 v, იოვანე, თ. 8, მ. 33.

წყდება: „...ოდეს ვიყავ მათ თანა სოფელსა შინა, მე ვსცევდ სახელთა შენითა, რომელნი მომცენ მე, დავიცევნე და არავინ მათგანი წარწყმდა, გარნა ძე იგი წარწყმედისაჲ, რაჲთა წერილი აღესრულოს..." იოანე, თ. 17, მ. 12.

შენიშვნა: 1. შეიცავს იოვანეს სახარების 8. 9, 10, 14, 15, 16 და 17 თავებს.

2. ხელნაწერი წარმოადგენდა S-1114/ა-ს ყდას.

მინაწერი: 2v.

(504) **1115.**

ანტონ I, გრამატიკა. XVIII

382 გვ.; 20,7×15,5; ქაღალდი უყდო; თავი და ბოლო ნაკლული; მბეჭდური; სათაურები ასომთავრული, სანგური; [XVIII ს.] დაწერილია 379—382; შემოწირულია სალომე მაღალაშვილის მიერ გვ. 382.

[ანტონ I. ღრამატიკა]. „დასაბამი პირველისა ნაწილისა, რომლისა წოდებულ კარი ღრამატიკისა, რომლისა შორის მარტივად დადებულ სახელთა ბრუნუანი, შეუღლუანი ზმნათანი, და შეკრებანი სხუათა სიტყჳის ნაწილთანი, რომელნიცა ზეპირ-სწავლად უჭმსყე ახალ ღრამმატიკისთა სწავლის შინათა, ხოლო ზედკიდებულ მერმეცა საზღუართა კითხუანი წუალებისათჳს და გარეშოთა (ესე იგი მდევართა) ნაწილთა სიტყჳსთა ზოგებითსა შინა (ესე იგი საზოგადოსა). ხოლო ჯერ-არს მათიცა ზეპირ გამოხატუაჲ გონებასა სწავლის

ეროვნული ბიბლიოთეკა

წრინაათასა. ბრუნუათათჳს სახელთასა. თავი მებირუწლე. — ბრუნვანი ვიდრემე სახელთანი არიან რვა — ანუ მარტივისა ანუ ჰრთულისანი...“ გვ. 11—378.

წყდება: „...აჰა, იქმნა ეგოდენ სწავლით სრულ ღრამმატიკოს და აღმომეცნ წერილთა მქერდუწლთასა II: აწ სადამე ამას სიტყუასა შინა უკეთუ მუსრჳთა არა...“

შენიშვნა: 1. აქვს წინასიტყვაობა, გვ. 1—10.

2. აქვს კრიპტოგრამები: გვ. 292, 295, 296, 298.

3. ეს ხელნაწერი წარმოადგენს პირველ ვრცელ რედაქციას, რომელიც „შედგენილი ყოფილა ანტონ I-ის მიერ 1753 წ. მხითარ სევასტიელის სომხური გრამატიკის გამოყენებით (ქ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. I, გვ. 349; 1941 წ. თბილისი).

(505) 1116

კრებული. XIX

156 გვ.; 20,4×16,3; ქაღალდი; ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა; აქვს ყდის საცავი ფურცელი; ხუთდრული, სახედაო ასოები სინჯურით; [XIX ს]; ვეფრინიშანი; დაუწერელია გვ. 1, 2, 96; შემოწირულია სალომე მაღალაშვილის მიერ (ყდის საცავი ფურცლის ν).

1. „ისტორია დარღუჳისათჳს უკანასკნელ წრისა ქალაქისა იერუსალემისა ჰრომაელთა კეისრისა ტიტესგან, ძისა უესპასიანესი». — ოდეს მიიღო პატივი და ღირსებაჲ კეისრობისა უესპასიანეს და იქმნა დამტკიცებულ მბრძანებელად ყოველისა სოფლისა...“ გვ. 3—95.

2. „ტყუობისათჳს დიდებულისა სამეუფოჲსა ქალაქისა კოსტანტინეპოლისა (რომელსა უწოდებენ ახლად ჰრომად). რომელიცა დაატყუჳეა მახომედ მეორემან სულთანმან თურქთამან მერუმნ, შემდგომად ქრისტესა წელსა 1453. — მახომედ სულთანმან თურქთამან, (რომლისა სახელი მეორე) შემდგომად სიკუდილისა მამისა თჳსისა ამურატისა, აზიას შინა სამთავროსა ბითჳნიისასა...“ გვ. 97—146.

შენიშვნა: ეს ხელნაწერი არ მისდევს იმ ნუსხას, რომელიც მიჩნეულია სარიდან ჩოლოყაშვილის თარგმნად (ქ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. I, გვ. 70, 1941, თბილისი).

3. „თანნ ლუდოვიკ ღოტფრეტ, თჳსსა შინა არხონტოლოლისა ფურცელსა შინა ბჯი. დაწყებისათჳს კოსტანტინეპოლისა აღსწერს ესრეთ.— ოდეს ბერძენთა ბუსლთა შინა ჟამთა გულისხმას-ყუჳს აღშენებად სახელოვანისა ქალაქისა თრაკიასა შინა...“ გვ. 147—156.

მინაწერები: ნუსხურად: 1. „მწურალი ამის ამარი ნიადაგ. მწურალი ამის ამარი ნამუშაკარ“ (გვ. 105).

2. „აწ ოჲრად დავშთი ამისის ამარი ნიადაგ“ (გვ. 156).

(506) 1117

კრებული 1821.

286 ფ.; 16×10; ქაღალდი (მოლურჯო); ტყავგადაკრული ტვიფრული ხის ყდა; ყდის ზედა მარჯვენა კუთხე დაზიანებულია; თავსკლულია; მხედრული; სათაურები სინგურით; 1821 წ. (236 rv, 286 v); გადმწერი ბესარიონ ფაღულეშვილი (286 v).

1. [ნიკიფორე ხუცესი. ანდრია სალოსის ცხოვრება]. „... მიუგო და ჰრქუაჲ ჰაბუკსა მას: გრწმენინ ჩ(ე)უ(ო) და რაჲცა მრქუაჲ, იგი უყოჲ. გარნა მასწავე, თუ ვითარ ვებრძოლოჲ...“ 1 r — 236 v.

შენაშენი: ნათარგმნი უნდა იყოს ეკვთიმე მთაწმიდელის მიერ (კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. I, გვ. 665; 1941 წ. თბილისი).

ანდერძი: 1. „მე ნიკიფორე ხუცესმან დიდისა ეკლესიისამან თ(ე)ლითა ჩ(ე)მითა ვიხილე და რომელი მომითხრაჲ ნეტარმან ეპიფანე უტყუვლითა პირითა, აღვწერე წიგნი ესე სადიდებელად უფლისაჲ ჩ(ე)ნისა იესუ ქრისტესსა, რომელსა შეწ(ე)ნის პატივ და თ(ე)ყანის-ცემა თანა მამით და სულით წ(ე)ითურთ(ო)ვ და მარადის და უკუნითი ჟ(ა)მე, ამინ. სრულ იქმნა ამისი აღწერა იანვარს იე (!), წელსა ჩ(ე)ყა.

(შემდეგ მოდის სინგურით): „ამა წიგნსა ეწოდების ბერძულად ალოკროფა, რომელ არს მოძღურთაჲ, ხოლო საკითხავი და არა ყოველსა ეგოისა საჯ(ე)ნო ყო, ფუცებთ, და ეშმეცართა, ვითარცა შ(ე)ჯულის კანონი.

შ(ე)ჯის ო(ე)ნ, თუ მიბჯდეს კაცი ბოძენი გულისქმიერი, დედაჲ არს ყოველსა მეცნიერებისაჲ.“

2. (შავი მელნით): „ღმერთო, შენ შეიწყ(ა) მექმენ. ვიწყე იონე მოწყალის ცხოვრება იანვარს იბ, წელსა ჩ(ე)ყა“ (235 v — 236 v).

2. „ცხ(ო)რებაჲ წ(ე)ინაჲ და ნეტარისა მამისა ჩ(ე)ნისა იოანე მოწყალისა აღმესანდრიელ მთავარეპისკოპოსისა აღწერაჲ ლეონტიოს ეპისკოპოსისამან ნიკოპოლისაჲსამან, რომელ არს ჯუპრისაჲ. — ვინებე და ინებეს მამათა მათ, რომელ პირველ ჩ(ე)ნსა იყუნეს, დაწერეს ც(ო)ხებაჲ წ(ე)მინდისაჲ ამის მამისა ჩ(ე)ნისაჲ, რათა აღვწ(ე)რნეთ საქმენი, რომელთა შ(ე)ინა იყოს სარგებელი მკითხ(ო)ველისა და მსმენელისა...“ 237 r — 286 v.

ანდერძი: „სრულ იქმნა წიგნი ესე იოანე მოწყალისა კელითა გლახაკის ბესარიონ მღ(ე)დელ-მონაზონის მარტოდმცხოვრებელისა ფაღულეშვილისათა იანვარსა კზ, წელსა ჩ(ე)ყა“ (286 v).

(507) 1118

იონა ხელაშვილი. ასოთა და გვამთა წიგნის განმარტება. 1830.

198 გვ.; 20,7×16; ქაღალდი; ტყავგადაკრული ტვიფრული მუყაოს ყდა, მოვარაყებული; აქვს ზედა და ქვედა ყდის საცავი ფურცლები; მხედრული, სახედაო ასოები სინგურით; 1830 წ. 13/IV (გვ. 19): დაუწერელია; II rv, გვ. 28, 40, 189—195, 198; შემოწირულია მარიამ კერესელიძის მიერ (ყდის საცავი ფურცლის v); შემკულია თავსართავებით: 1, 20, 29, 41 გვ.

«დამაკავშირებელი ასოთა და გუამთა თავსა ზედა».— „ქრისტე იესოს მიერ ემბაზისაგან კეთილშობილო, შინაგან მეფე სულითა და გარეგან ქალაქ გუამითურთ შენით...“ გვ. 41—188.

შენიშვნა: 1. აქვს ორი წინასიტყვაობა: ა). „წინასიტყუაობიერი ცხადოებისა ბელის ხელწუნარე დამძღუანებული შეყუანად წიგნსა ამას შინა აღმოკითხვად და ყურად ღებად...“ (გვ. 1—19).

ბ). „ეგერა წიგნი კატეხიზმო თჭუმნდამო ეჭყე წინასიტყუაობითა პირუელ წელსა 1827; ეგრეთუმ ალფაჳტა წელსა 1829; ხოლო მესამე ესე დამაკავშირებელად საბელდებული ესეცა წიგნი თჭუმნდამიე შეემხადე ცნობად და აღრიცხუად თითეულთა ასოთა გუამებისათა...“ (გვ. 20—27).

2. სარჩევი, შინაარსობრივი: „უურცულებთა და გუმრდებთა ზედა წითლურთა, შუბლებთა მისწაებათაჳს ყოთხუად, მსგავსად თაებთა და პარალოგებთა და მუხლება პირველნი იხილენ (სინგურით). — ქ'ეს მიერ ზეციურ კეთილშობილებისათჳს, რომელ არს სიუენო ცხოერება დაესრულებელი ძუძლისა კაცისა განძარცუთა და ახლისა ხატმსგავსების შემოსითა ქრისტე ღ'თისათა, რომელ არს სიწმიდე სიმართლე და ჭეშმარიტებისა ზედა სხაერებისასა და დგრომა უმორყეოდ სიტყუთ და საქმეებით: გუმრდი მარჯუენე, რიცხ: ~ 37“ (გვ. 29—39).

3. წინ უძღუის: ა). მ ი რ ი ან, მ ე ფ ე ი რ ა კ ლ ი ს ძის იამბიკონი წელსა 1817 სექტემბრის 26, „იამბიკონი ღოცუამან აწნა.— იყვენ ხსენება წინასწარმეტყუელის...“ I r (კიდურმწერლობა იძლევა „იონას“).

ბ). „თ ჭ მ უ ლ ი მ ე ფ ი ს ძ ი ს ი ო ა ნ ე ს ა გ ა ნ. — დღეს აღმოსცენდა ძირთაგან ჳელაანთა მთიები, დიდი ბერი მამა იონა...“ I r.

გ). „თ ჭ მ უ ლ ი პ ე ტ რ ე ლ ა ო ძ ე ს ა გ ა ნ. — აღჰსრული მაღალს კათედრასა სამღუდელოსა...“ (I v).

დ). „თ ჭ მ უ ლ ი მ ე ფ ი ს ძ ი ს ი ო ა ნ ე ს ა გ ა ნ. — იმღუდელმოჭმედებ წესიsაებრ...“ I v (კიდურმწერლობა იძლევა „ი ო ა ნ“-ს).

ე). „წინასიტყოობა. — იერიის ნორჩსა ვახსა კეთილსა...“ III r. (კიდურმწერლობა იძლევა „ი ო ნ ა ს“ და „ს ი ე მ ო ნ“-ს).

3). „მის პატიოსან ღირსებას მღუდელმონოზანს მ ა მ ა ი ო ნ ა ს. — მაღლისა ძეო, სიბრძნისა მსჯო, ენებათა მძლეო, ეშმაკთ მორგუნელო...“ III v. ს ო ლ ო მ ო ნ რ ა ხ მ ა ძ ი ს ა, 1830 წ.

4. მოეკ რიგ გვერდებზე ი ო ნ ა ხ ე ლ ა შ ე ი ლ ი ს ხელით გაკეთებულია შენიშვნები. მათ შორის აღსანიშნავია:

ა). „იხილე, მკითხუმლო, უერ მპოვნელმან ქართუმლისა კანონიერ მწერალისაგან, შემთხოვა სომეხმან გარდაწერა ნამდჳლისა ჩემისა დათხუნისა წიგნისაგან. აღითქით ასე ჭესიერ, გარნა ფრიად უწესურად გარდმიწერა. ხოლოდ ნიონიცა შეურვეის ვითარცა იხილების. ამად ვწუხვარ, რომელ წიგნისა ამის დედანი ტფილისსა შინა წარვგზავნე ვიდრე შემოწმებადმდე. თჭუნ მკითხუმლთა განარჩიეთ ნამდჳილი და სხოლიონი წიგნისა ამის. და მე მომიტიეთ უწესურად დაწერა ხემოხსენებულისა სომეხისაგან, რომელმან მიიღო ხუთი თუმანი სასყიდელი ასოგნაცია და შემდგომითი-შემდგომეა ჟამსა წერისსა ისარგებლა. ღ'ონ მშეიდობა მისცეს, (გვ. 2—3). ამგვარივე შენიშვნა მოთავსებულია გვ. 119.

ბ). „დ ა ვ ი თ ბ ა ხ ტ ა ძ ე მ უნე თჳისი დაუცალა მეფეს 2 ი რ ა კ ლ ი ს, და იხსნა სიკუდილისაგან ჟამსა სასტიკსა ლტოლვისასა. ი ო ნ ა“ (გვ. 24).

5. ხელნაწერს დართული აქვს ი ო ნ ა ხ ე ლ ა შ ე ი ლ ი ს ნაშრომთა სია 25 სახელწოდებისა (გვ. 196—197).

(508)

1119

მოხე ხონელი. ამირან-დარეჯანიანი. 1825.

316 გვ.; 21×16,8; ქაღალდი (მოლურჯო); ტყავგადაკრული ტჳიფრული ხის ყდა; აქვს ყდის საცავი ფურცელი; სათაურები სინგურით (ზოგიერთი სათაური წაშლილია); 1825 წ. 19 აპრილი (გვ. 316); ჰვირნიშანი: დაუწერელია გვ. 292 და 293.

[მოსე ხონელი. ამირან-დარეჯანიანი]. — „კარი პირველი. აბესალომ ინდოთ მეფის ანბავი. — იყო ინდოეთს მეფე აბესალომ, მორჭმული, განგებიანი...“ გვ. 1—316.

შენიშვნა: ეს ხელნაწერი გამოცემული აქვს ს. ჯიჯინაძეს, იხ. ე. თაყაიშვილი, „მოაღწია ჩვენამდის დილარიანის ნაწყვეტმა თუ არა?“, „მოამბე“, 1900 წ. № 2 (გვ. 51).

ანდერძი: „აღიწერა ესე ისტორია აპრილის იზ, წელსა ჩჟკე“ (გვ. 316).

მინაწერები: 1. ყდის საცავი ფურცლის v-ზე.

„2. Дозволено цензурой 8 Апреля 1896 года. Тифлис, Цензор ки. Р. Э р и с т о в“ (გვ. 316).

(509) **1120**

დვანაძე გიორგი. ლექსთა კრებული. XIX.

111 ფ.; 22×17,2; ჭაღალდი; უყდო; მბეჭდური; ავტოგრაფი: XIX ს. მცირედ დაზიანებული; დაუწერელია: 18 v, 30 v, 31 r, 32 v, 33 v, 50 v, 51 v, 111 r v.

1. „კაპიტანს მიხეილ ზაქარიას ძეს, მორთ... — ის დრო ჩემთვისა, სჯობდა ამ დროსა...“
(„28 ივნისსა, **1876** წელსა, ტფ. ღუბერ. საპყრობილეში.“) 1 r — 2 v.
2. „სიყმაწვილითგან ჩემი ცხოვრება. ნაწილი პირველი. — საქმე რაღაც მოვიგონე დროებისა გასატარად...“
(„30-ს ოქტომბერსა, **1873** წელსა, ქ. გორის საპყრობილეში.“) 3 r — 18 r.
3. „სიყმაწვილითგან ჩემი ცხოვრება. ნაწილი მეორე. — ოქტომბრამდის რაც გადამხდა, ხომ დავწერე ყველაფერი...“
(„10-ს იანვარსა, **1875** წელსა, ტფ. ღუბერნსკის საპყრობილეში“). 19 r — 32 r.
4. „პოემა ყარაბაღელი ყაჩაღი. — ყარაბაღია ვრცელი ადგილი,...“.
(„20-ს მარტსა, **1875** წ. ტფ. ღუბერ. საპატიმროში“). 34 r — 49 r.

სხვა და სხვა ლექსები გიორგი დვანაძისა

5. „გორის საპატიმროსადმი. — ახ! მაგონდება საპატიმროვ! დრო იგი ტკბილი...“
(„**1873** წელსა, ივნისის 1-სა დღესა, გორის საპყრობილეში“. 51 r — 52 v.
6. „კნიაგნა ეკატირინე გიორგი ბაგრატიონ დავითდის ასულს. — შავს ბედში მყოფი სევდის ნისლით გარე მოცული...“
(1-ს აგვისტოსა, **1873** წ. გორის საპყრობილეში“). 53 r — 54 r.

7. „მასვე (ლექსის გაგზავნის დროს). —
აჰა, კნიაჟნა ეკატერინე,
გიძღვნი ამ ლექსსა პყრობილი ვინმე...“
(„1-ს აგვისტოსა, 1873 წ. გორის საპყრობილეში“). 54 r.

8. „გიორგი სვიმონის ძეს, ჯაფარიძეს. —
გახსოვს როს ძმაო! ბედისაგან გალაღებული...“
(„23-ს სექდემბერსა, 1873 წ. გორის საპყრობილეში“).
54 v — 56 r.

9. „კესარია მერაბ გაბუნიას ასულს. —
შენა მთხოვე ლექსის წერა, ჩემო პაწაწინა კესო!..“
(„25-ს მაისსა, 1873 წელსა, გორის საპყრობილეში“).
56 v — 57 r.

10. „დედა ჩემს ხორეშანს. —
დედაე, ბედმა მიღალატა და სოფელი ამომტერდა....“.
(„15-ს მაისსა, 1873 წ. გორის საპყრობილეშიო“). 57 v.

11. „ტიურმის სმოტრიტელს მერებ გაბუნიას. —
დღეს შავს ბედისგან შეწუხებულს შეჰირეებულსა,“
(„22-ს სექდემბერსა, 1873 წ. გორის საპყრობილეშიო“). 58 r.

12. „პოდპორუჩიკს ალექსანდრე ხიმშიეეს. (ხუმრობა). —
ყოჩაღ ძმაო ალექსანდრე! ბაშბადუნი, ბარაქალა,...“
(21-ს აგვისტოსა, 1873 წ. გორის საპყრობილეში“). 58 v.

13. № ... № ... —
თუმცა გამკიცხე, დამიწუნე, არ მიგდე ყური...“
(„1864 წ. ქ. გორს“). 59 r.

14. „მოთქმა დედისაგან ქალის სიკვდილზედ. —
შემოკრბით ერნო! მღვდელნო და ბერნო დამჭოლეთ ქვითა,..“
(„10-ს ნოემბერსა, 1873 წ. გორის საპყრობილეშიო“).
59 v — 60 v.

15. „ეპიტაფია. —
მე აქ პატარა ოთხის წლის ბავშვი
ვარ ამა ქვას ქვეშ შავსა მიწაში...“
(„1-ს ნოემბერსა, 1873 წ. გორის საპყრობილეში“ 60) v.

16. „ანდერძი კნ. ე... ნესი. —
ნუ სტირი დედავ! ნუ სტირთ მოყვასნო!“
(„30-ს ნოემბერსა, 1873 წ. გორის საპყრობილეშიო“).
61 r — 62 r.

17. „პასუხი ლექსისა. ნატალია მერებ გაბუნიას
ასულს. —
ნატო, ჩემთვის არს დიდი საწუხი
უნდა მოგიგო ლექსის პასუხი...“
(„3-ს დეკემბერსა, 1873 წ. გორის საპყრობილეშიო“).
62 v — 64 r.

18. „მაშო გიორგი ჯაფარიძის ასულს. —
ველსა ავიღე კალამი, ეგება სევდა გავფანტო,...“ 64 v — 65 r
19. „თიკო გ. ჯაფარიძისას (მილოცვის დროს ახალწელიწადს). —
დაო, წავიდა ეს ძველი წელი,...“
(„1-ს იანვარსა, 1875 წ. გორის საპყრობილეში“). 65 rv.
20. „პოლკოვნიკს ივანე გიგის ძეს ამილახვარს. —
სასიქადულოდ მამულისა დაბადებულო!...“
(„1866 წელსა, ს. ჭალას“). 65 r — 67 r.
21. „კოკობი ვარდი. —
ვარდი ვნახე, ჯერეთ იყო კოკობი და გაუშლელი,...“
(„10-ს აგვისტოსა, 1858 წ., რაჭაში — ს. სხვავას“). 67 v — 68 r.
22. „ტფილისის ბულვარს. —
მიყვარს, ბულვარო! მარად შენზედ მე სიარული,..“
(„20-ს მაისსა, 1859 წ. ქ. ტფილისს“). 68 r — 69 r.
23. „ნაანბობი ყმაწვილის თავადი შვილისა. —
ველსა ავიღე კალამო, მაქვს შენთან მუდარებანი,...“
(„20-ს მაისსა, 1858 წ., ქ. ტფილისს“). 69 r — 72 v.
24. „დილა. —
ახ დილავ! დილავ! კვლავ სანატრელო!...“
(„16 იანვარსა, 1857 წ. ქ. ტფილისს“). 73 r.

შენიშვნა: გ. დვანაძის ხელით სქოლიოში: „ეს „დილა“ არის დაბეჭდილი ცისკარში შეცდომით ივანე კერესელიძისაგან გ. ორბელიანის სახელზედ“. 73 r.

25. „მისის იმპერატორებითის დიდებულების ალექსანდრე ნიკოლოზის ძის საქართველოში მობრძანების დროს. —
აჰა ველმწიფევ! საქართველო შენი ერთგული ...“
(„23-ს სექდემბერსა 1871-სა წ. ქ. გორსა“). 73 v — 74 r.
26. „შემხვდა მოხუცი. —
არ ვარ პოეტი, მაგრამ მიყვარს ლექსების წერა,...“
(„20-ს ივნისსა, 1868 წ., ს. საკორინთოსს“). 74 v — 76 v.
27. „წიგნი რეკრუტისა ამერიკიდგან ფრანციაში თავის დანიშნულთან (ბერენგესი, გადმოთარგმნილი რუსულიდგან). —
გაუწყებ შენი კეთილის მდომი...“
(„1862 წელსა, ს. კასპს“). 77 r — 78 r.
28. „ყვედრება. —
ჩემო მტანჯველო, უკანასკნელად...“
(„10-ს თებერვალსა, 1874 წ., გორის საპყრობილეში“).
79 v — 81 v.
29. „კნეინა ნინო ალექსანდრე ხიმშიევისას. —
კნეინა ნინო! თუმცა არ გიცნობ,...“.
(„19-ს თებერვალსა, 1874 წ. გორის საპყრობილოდგან“). 81 v — 82 r.

30. „სმოტ. პომოშნიკს ისაკ სვიმონის ძეს ტერ სიმონოვს.—
„დღეს ამ სევდიანს შენობაში...“ 82 v.

31. „მეფე-დედოფალს—
მაღალმა ღმერთმა, სამებით ერთმა თქვენ ორნი სულნი...“
(„24-ს იანვარსა, 1875 წელსა, ტფილ. ღუბერნ. სამატიმროში“).
83 rv

32. „ნინო გელოვანის ასულს ჩარკვიანისას.—
შენებრ დღეს ბედით მე დამხობილი...“
(„24 მარტსა, 1875, ტფილ. ღუბერნ. სამატიმროში“).
83 v—84 rv.

33. „გიორგი სვიმონის ძეს ჯაფარიძეს (ლექსების გაგზავნის დროს).—
აჰა ძმაო, ლექსი გიძღვენ, იქონიე ჩემს სახსოვრად...“
(„27 მაისსა, 1875 წ. ტფ. ღუბ. სამატიმროში“). 85 r.

34. „ცოდვილი ქალი (გადმოთარგმნილი რუსულიდგან).—
არის მეჯლისში და ხალხთა კრება...“
(„1-ს ივლისსა, 1875 წ. ტფ. ღუბერ. სამატიმროში“).
85 v — 91 r.

35. „ალექსანდრე ივანეს ძეს ყანჩელს.—
ახლად დაბადებულო!
დედისა სიხარულო...“
(„19 ოქტომბერსა, 1875 წ. ტფ. ღუბერ. სამატიმროში“).
91 v — 93 r.

36. „სტუმარი. ნაანბი მოხუცისა.—
ვნატრულობ ამა ნატვრასა, ნეტავი ამიხდებოდეს...“
(„20-ს ნოემბერსა, 1860 წელსა, ს. საკორინთოსს“).
93v — 94 r.

37. „პასუხი შუხამბაზისა.—
შენს აზრს მიცხადებ,შეუბნები—ვერ შემიყვარებ...“
(„6 იანვარსა, 1876 წ. ტფ. ღუბერ. სამყრობილეში“).
94 v — 95 r.

38. „№... №...—
ბედმა მუხთალმა მიღალატა, შენს თაეს გამყარა...“
(„23 დეკემბერსა, 1875 წ. ტფ. ღუბერ. სამყრობილეში“).
95 v — 95v.

39. „როტვა პატიმარისა.—
მე შევეჩვიე პატიმრობასა,
აღარც კი მახსოვს თავისუფლება...“
(„27 თებერვალსა, 1876 წ. ტფ. ღუბ. სამყრობილეში“).
97 r — 101 r.

40. „გაზაფხული.—
მოხვედი კვალად გაზაფხულო! გამოგეებრწყინე,...“
(1-ს აპრილსა, 1876 წ. ტფ. ღუბერ. სამყრობილეში“) 101 v — 102 v.

41. „ყმაწვილო ქართველო.—
მინდა ვწერო მე ლექსები და გავართო ამით გული...“
(„13-ს მარტსა, 1876 წ. ტფ. ღუბ. სამყრობილეში“)
103 r — v

42. „ს ა ბ რ ა ლ ო ნ ი ნ ა.—
როს ბედმა კრულმა მე პატიმრობა...“
(„ნ-ს ივნისსა, **1876** წ. ტფ. ღუბერ. საპყრობილეში“).
104 r — 110 v.

შენიშვნა: ხოგიერთ ლექსს ახლავს ავტორისეული შენიშვნები სქოლიოებში (3 r, 14 v, 22 r, 23 v, 36 v, 48 v, 49 r, 57 r, 58 rv, 73 r, 82 v, 94 v).

(510) **1121**

ორბელიანი სულხან-ხაბა. წიგნი სიბრძნე-სიცრუისა. XIX.

98 ფ.; 22×17; ლურჯი ქაღალდი; უყდო; ნაკლული; მხედრული; [XIX]; ჰეირნიშანი.

„წ ი გ ნ ი ს ი ბ რ ძ ნ ე - ს ი ც რ უ ი ს ა, ნათქუამი სულხან ორბელიანისა ყმისა სიჰაბუკისა თჳსისა.—იყო კელმწიფე ერთი, რომლისა საქმენი არავისაგან მოიგონებიან, რომლისა სიკეთისა და სიქველისაგან ეგოდენი მოწყალებანი შეკრიბნა გულსა თჳსსა...“ 1 r — 98 v.

შენიშვნა: 1. ს. ი ო რ დ ა ნ ი შ ვ ი ლ ი ს გამოცემასთან შედარებით ხელნაწერს აკლია: 7—8, 13—14 და 29—30 ფ.ფ. შორის.

2. ხელნაწერში გამოტოვებულია მთლიანად შემდეგი არაკები: „ყაბან შაჰ და მისი ცოლი“, „მეფის ანდერძი“, „ბროწეულის წვენი“.

3. ხელნაწერს აქვს დამთავრებული სახე, თუმცა ბოლოში აკლია სამი არაკი: „იხვი და მყვარი“, „აქიმი და ორი სნეული დიდებული“, „მოყვარულნი ცოლქმარნი“.

4. ხელნაწერს ბოლოში დართული აქვს ლექსი:

„ენა მწარე, ენა ტკბილი, ენა მოკლე, ენა გრძელი...“

(511) **1122 ა**

კარაბადინი. XVIII.

46 გვ.; 21×16,2; ქაღალდი; ჭოვილგადაკრული ქაღალდის ყდა; მხედრული; 1788 წ. (გვ. 16); აქვს ჰვირნიშანი; დაუწერელია: გვ. 12, 13, 33, 35, 42, 44, 46.

[კ ა რ ა ბ ა დ ი ნ ი]. — „ქ. ღთიმ ხელი მოემართოს ყოველს ქრ[ის]ტეანს და დაჰერებულსა(!) იმთი(!) წლლობათა(!) ჩვენა...“ გვ. 2—45.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი შეიცავს ქართული ტექსტის გარდა სომხურსაც (გვ. 1, 4—9).

2. ქართული ტექსტი წარმოადგენს სხვადასხვა დროის სამკურნალო ხასიათის ჩანაწერებს. იგი შეიცავს ცნობებს იარის, თვალის, ყურის, კბილის, მუცლის, ცოფის, პირის და პირის სახის ლაქების, ფაღარჯის, გულის, ხელის, სისხლის დენის და სხვა დავადებათა მკურნალობის შესახებ.

3. შეიცავს სხვადასხვა დროის ქართულ ჩანაწერებს თ ე ლ ა ე ვ ი ს ოჯახის წევრთა და სხვა პირთა დაბადების, ჯვრისწერისა და გარდაცვალების შესახებ (გვ. 16, 29, 30, 36, 37).

4. ჩანაწერი: რუსულ ენაზე გე. 18. „1861 года декабря 11-го дня в 5 часов утра скончался Калежский Асессоръ из Кизлярскихъ (!) Кизлярскихъ дворян Игнати Иванов Тулаевъ от роду жизни былъ ему 45 летъ; дай бог ему царства небесное; подписал ученик его Кизлярски Армянин Христофор Мурадов“.

5. ტექსტს ახასიათებს „ა“-მეტობა.

6. ხელნაწერი აღწერილია ე. თაყაიშვილის მიერ. იხ. Описание... I, გვ. 617

ანდერძი: „ქ. აღიწერა წელს ჩლპ, თიბათვის ორს“ (გვ. 16).

მინაწერი: „ჩლჲ წელს მობძანდა ყაზლარს... საქართველოდამ ანტონი მუფე(!) ...თემურაზ. მაშინ მზე დაბნელებული ერთი მინუთი“ (გვ. 18).

1122 ბ

კარაბადინი XVII—XVIII.

206 გვ.: 21×14; ქაღალდი: ტყავგადაკრული. ტყავიური მუყაოს ყდა; თავი და ბოლო ნაკლულია; მხედრული, სათაურები სინგურით; [XVII—XVIII]; ჰვირნიშანი (სამი ნახევარმთვარე და სამყურა ბალახი): პაგინაცია 180 გვერდამდე გაკეთებულია მხედრულით; დანარჩენ 13 ფურცელს პაგინაცია არა აქვს და დაწერილია სხვა ხელით; ახასიათებს „ა“-მეტობა.

„...ყოფე და გამოსცვალე, სხვა და სხვა ახალი რძე გამოსცვალე. ათი (!) დღემდინ ასე იქმოდე, მერმე ერთი დღე რძეში ამყოფე, ამთენი დაასხი, რძე დაფაროს...“ გვ. 1—206.

წყდება: „...მანამდინ ადუღეთ, რომე ის წყალი წავიდეს და ერბო დარჩეს; ცოტა წყალიც რომ იყოს, ის ჯობს, რომე არ დაიწვას, შეიქნების გოგრის ერბო, იხმარებდით...“

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი შედგება ორი სხვადასხვა ხელით ნაწერი ნაწილისაგან. პირველი ნაწილი შეიცავს რეცეპტების კრებულს; მეორე ნაწილში მოცემულია სხვადასხვა მცენარეებისაგან ხეთის დამზადების წესები.

2. ხელნაწერი აღწერილია ე. თაყაიშვილის მიერ, Опис. I, გვ. 605.

მინაწერება: ძირითადად სამკურნალო შინაარსისა: გვ. 27, 64. 68, 78, 89, 126 129, 179, 183, 186, 191, 192, 194—196; თურქული მინაწერი—გვ. 64.

3. „სარუჯარი პაპიდ ის სძლისაგან ქნეინა ეკატირინე მ. სულხანისა. ფასი 2 მ. 1881 წელს“ (ყდის ს).

4. „ნ. ვასილი მაქსიმის ძისა სულხანისა“ (გვ. 69).

(512)

1128.

კრებული. XVIII

400 გვ.; 21,6×16,6; ქაღალდი; უყდო; ნაკლული, მხედრული, სათაურები სინგურით; [XVIII]; ჰვირნიშანი.

1. [თეოდოსი განგრელი]. — „თ“ იანვარსა კ“ა და აგვისტოს ოგ.—ცხოვრება და მოქალაქობა აღსარებისა მართლისა სარწმუნოებისა წ“ისა და ნეტარისა მამისა ჩ“ნისა მაქსიმესი. გუაკურთხენ მამაო.—მრავლის ქებისა და ფრიადის შესხმისა ღირს არიან მოყუარენი და მოღუაწენი სათნოებისანი...“ გვ. 1—59.

შენიშვნა: თარგმნილია ეკვთიმე მთაწმიდელის მიერ (იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან, ტ. V, გვ. 132).

2. [მაქსიმე აღმსარებელი]. — „სიტყუის-გება, რომელი იქმნა მას წ[ა]ისა მაქსიმესსა და პიროს კოსტანტინეპოლელ პატრიაქის მწუალებელსა. — ოდეს-იგი პიროს კოსტანტინეპოლელ პატრიაქი განიდევნა კოსტანტინეპოლით პოროტთა საქმეთა მისთათჳს და წარვიდა პრომს...“ გვ. 59—74.

3. [მისივე]. — „წ[ა]ისა და ნეტარისა მამისა ჩ[ე]ნისა მაქსიმესი ნეტარისა თალასს მიმართ ხუცისა და მამასახლისისა შრავალთა მონასტერთასა სიტყუათათჳს, რომელთა განმარტებაჲ ეთხოა მას ნეტარისა მაქსიმესაგან. — სანატრელსა მონას ღ[ა]ისასა თალასს, ღ[ა]ისსა მღუდელსა და მწყემსსა პირმეტყუელთა ცხოვართასა მაქსიმე გლახაკი მონაზონი უფლისა მიერ გიკითხავ...“ გვ. 74 — 308.

4. [მისივე]. — „წ[ა]ისა და ნეტარისა მამისა ჩ[ე]ნისა მაქსიმე აღმსარებელისა სიტყუის-გებისათჳს ენებათასა, მიწერილი მამისა თალასს მიმართ. გ. უ. — შემკობილსა ყოველითა სათნოებითა და მუშაკსა სულიერისა მის ქ[ა]ნისსა, მწყემსსა პირმეტყუელთა ცხოვართასა, მონასა ღ[ა]ისასა თალასს მაქსიმე გლახაკი მონაზონი უფლისა მიერ გიკითხავ...“ გვ. 309 — 326.

შენიშვნა: მაქსიმე აღმსარებლის ეს სამიღე სიტყვა თარგმნილია ეკვთიმე მთაწმიდელის მიერ (იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V გვ. 96—97).

5. [მისივე]. — „ნეტარისა მამისა ჩ[ე]ნისა მაქსიმესი სწაელა ბ. პრძოლათათჳს სიძვისა. გ. უ. — მშობელი სიწყიდისა არს მარხუაჲ, ხოლო ნაყოფიერებაჲ დედა არს სიძვისა...“ გვ. 326—328.

6. [მისივე]. — „წ[ა]ისა და ნეტარისა მამისა ჩ[ე]ნისა მაქსიმესი სიტყუის-გება გულის სიტყუათა მიმართ სიძვისათა. თავი ა. — გული სიტყვისა მის მიმართ, რომელი აიძულებენ ჰხედუად პირთა მავნებელთა და განცდად სახეთა აღმზრახველთა ენებისათა და გონებით აღასრულებენ ცოდვასა...“ გვ. 328—339.

7. „საკითხავი გ. თქმული ვეცხლის-მოყუარებისათჳს. გ. უ. — ვეცხლის-მოყუარება ძირი არს ყ[ო]ის ბოროტთა...“ გვ. 339—340.

8. „სიტყუის-გება გულის სიტყუათა მიმართ ვეცხლის-მოყუარებისათა. თავი ა. გ. უ. — ვითარმედ ჯერ-არს და სამართალ წყალობაჲ ძმათა გლახაკთა და დავრდომილთა...“ გვ. 340—352.

9. „საკითხავი დ. თქმული მწუხარებისათჳს. — მწუხარება არს მჭმუნვარება სულისა...“ გვ. 352 — 354.

10. „სიტყვის-გება გულის სიტყუათა მიმართ მწუხარებისათა. მ. გ. — თავი ა. სულისა მიმართ, რომელი უმეცარ არს, ვითარმედ უძლურება სარწმუნოების და ვერ მოგებაჲ შეუორგულებელისა სასოებისა მოიღებს მწუხარებასა...“ გვ. 354—365.

11. „საკითხავი ე. მრისხანებისათჳს. — მრისხანებაჲ ვნებაჲ არს ბოროტი...“ გვ. 365—366.

12. „სიტყუის-გება გულის სიტყუათა მიმართ მრისხანებისათა. გ. მ. თავი ა. — გულის სიტყუათა მიმართ მრისხანებისათა. გ. მ. თავი ბ. გულის სიტყუათა მათ მიმართ, რომელნი მაწუმვდიან მოძულებად დაწუად კაცთა...“ გვ. 366—374.

13. „საკითხავი ჳ. მოწყინებისათჳს, — მოწყინებაჲ არს უძლურებაჲ სუ[illegible]ლისა...“ გვ. 374—375.

14. „სიტყუის-გება გულის სიტყუათა მიმართ მოწყინებისათა. გ. მ. თავი ბ. — გულის სიტყუისა მის მიმართ, რომელი მეტყუენ მისულად ჯორციელისა მამისა ხილუად...“ გვ. 375—380.

15. „...ვეფხი და ვეფხზედ უფრო მდარე მკეცი სჯობს...“ გვ. 381—400.

წყდება: „...მდინარენი თუცა-რა ედინენ და ძარღოვანმა ქეყნანამან ნოტა...“

შენიშვნა: გვ. 381—400 ზომით უფრო პატარაა, დაწურილია სხვა ხელით, თავი და ბოლო აკლია.

ანდერძი: „დიდება ღ~ი, დაესრულა კითხუა-მიგებაჲ. ქრისტე შეიწყალე ი ს ა ვ რ ი ი ლ, ამინ“ (გვ. 328).

(513) 1129

ანდრია კესარიელი, იოანე ღვთისმეტყველის გამოცხადების თარგმანება. XIX

130 გვ.: 21×16.7; ლურჯი ქაღალდი; ტყავგადაკრული ტყიფრული ხის ყდა აქვს ყდის საცავი ფურცელი; მხედრული, სათაურები სინჯრით; 1801 წ. ჰვირნიშანი (გვ. 5—8); გადამწერი ალექსიძე დიმიტრი (გვ. 126). დაუწერელია გვ. 127—130.

„წმიდათა შორის მამისა ჩ~ნისა ანდრია მთავარეპისკოპოსისა კაპადუკიელისა თარგმანება გამოცხადებისა წმიდისა იოანე ღ~ის მეტყუელისა, რომელი ჰსთხოვა სხუამან ეპისკოპოსმან და მიუწერა ესე: უფალსა ჩემსა დაბძასა ჩემ თანა მღუდელსა უ~სა მიერ გახარებ. — მრავალთა მიერ მრავალ-გზის ვიიძულე, რომელთა-იგი აქუნდა ჩემდა მომართ იჭვი უზესთაესი ძალისა ჩემისა...“ გვ. 1—126.

შენიშვნა: 1. თარგმანი ეკვთიმე ათონელისა (კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. I, გვ. 577).

2. აქეს განმარტებები გადამწერის ხელით გაკეთებული (26, 71, 73, 106 გვ).

ანდერძი: „დიკასტირიის მწერალ-მწიგნობარი ალექსიძე დიმიტრი“ (დიმიტრი — ხუთულად), გვ. 126.

(514) 1130

პარაკლისნი. 1800

1+184 გვ; 14.2×10; ქაღალდი: მუყაოს ყდა; ქვედა ყდა მოგარდნილია; აქეს ყდის საცავი ფურცელი; ბოლო ნაკლულია; მხედრული (სხვადასხვა ხელით); სათაურები სინჯრით; 1800 წ. 23 აგვისტო (გვ. 159); ჰვირნიშანი; დაუწერელია I, 160—162 გვ.

1. „ღთივმშჳკობილნი პარაკლისნი ყოველთა წ~თათჳს მოსაზაუებელნი. პარაკლისი საეჳდრებელი წ~ისა ღ~ისმშობელისა ყოვლად ბრწყინვალეთა დღესასწაულთა მისთათჳს. — მ~ღ: კურთხეულ არს. გუნდმან — ამინ, დიდება შენდა, წ~ო, მეუფეო ზეცათაო,...“ გვ. 1—20.

2. „პარაკლისი საეძრებელი ცხოველს-მყოფლისა და პატიოსნისა ჯვარისა.— მღნ: კურთხეულ არსი, მეუფეო ზეცათაო. ...“ გვ. 20—37.

3. „პარაკლისი საეძრებელი წთა ანგელოსთა.— მღნ: კურთხეულ არსი, მეუფეო ზეცათაო, წმიდაო ღმერთო...“ გვ. 38—51.

4. „პარაკლისი საეძრებელი წისა იოანე ნათლისმცემლისა.— მღნ: კურთხეულ არსი, მეუფეო ზეცათაო...“ გვ. 52—65.

5. „პარაკლისი საეძრებელი წთა წინასწარმეტყველთა.— მღნ: კურთხეულ არსი, მეუფეო ზეცათაო...“ გვ. 66—78.

6. „პარაკლისი საეძრებელი წთა მოციქულთა.— მღნ: კურთხეულ არსი, მეუფეო ზეცათაო..“ გვ. 79—92.

7. „პარაკლისი საეძრებელი წთა მოწამეთა.— მღნ: კურთხეულ არსი, მეუფეო ზეცათაო...“ გვ. 93—107.

8. „პარაკლისი საეძრებელი წთა მღუდელმთავართა —მღნ: კურთხეულ არსი, მეუფეო ზეცათაო...“ გვ. 108—122.

9. „პარაკლისი საეძრებელი ღირსთა და ღთშემოსილთა მამათა.— მღნ: კურთხეულ არსი...“ გვ. 123—137.

10. „პარაკლისი საეძრებელი უფლისა ჩნისა იესუ ტკბილისა, ღვ ბრწყინვალეთა დღესასწაულთა მისთათჳს და კვირიაკეთა.— მღნ: კურთხეულ არსი... გვ. 138—159.

11. „პარაკლისი წისა დედისა ჩნისა მოციქულისა ნინასი.— მღნ: კურთხეულ არსი, ამინ. დიდება შენდა ღმერთო ჩნო...“ გვ. 163—184.

წყდე: „...ყოველად ქებულო მოციქულო ნინა, მოხედენ ვედრებასა მონათა შენთასა და გვიხსენ ყოველთა განსაცდელთა და სნეულებათა...“

შენიშვნა: 163—184-ე გვერდები დაწერილია სხვა ხელით.

ანდერძი: 159 გვერდზე დაწერილია ბელიაწერის ჯადაწერის თარიღი — 1800 წ. 23 აგვისტო.

(515) **1131**

გეოგრაფია. 1782

80 ფ.; 16,6×10,6; ქაღალდი; მუყაოს ახალი ყდა; მხედრული; სათაურები სინგურით; 1782 წ. (80v). მთარგმნელი გელოვანი გაბრიელ (75 r).

„მოკლედ გამოჩინება გარემოს ქვეყნისა და განყოფილება ყოველისა ნაწილებისა მისთჳს, რომელნიცა საკელმწიფო რომელსამე ნაწილსა შინა არიან და ყოველისაე საკელმწიფოსა სამძღვრისა დიდება, ვინ ვის შორის უფროს არს, გალიათა სიმდიდრითა, მუდახილითა ანუ სხჳთა რომლითამე წარმატებითა.— საუკუნეჲ და ყოველად შემძლებელმან ღთ პირველად სიბრძნითა თჳსითა მიუწუთომელითა დაგებადნა ჩვენ არაარისაგან ყოველი ხილული და არახილული...“ 1 r — 80 v.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერს დართული აქვს: „ტაბლიცა.— ამას შინა აღიწერება სიგრძე და სიგანე ერადუსებისა...“ (75 v — 79 r).

2. ხანდაჯი წიგნისა ამის (79 r — 80 v).

ანდერძები

ანდერძებია: 1. „ღ ე ო ე რ ა ე ი ა ანუ მოკლედ ქვეყნის სიმაგრეთა ისტორია
რა დაბეჭდილ არს ბრძანებითა მისის დიდებულებისათა სტამბასა შინა მოსკოვისასა 1710, თთვესა მარტსა“ (75 v).

2. (მთარგმნელისა): „აწ და მარადის, უკუნითი უკუნისამდე, ამინ. განსრულდა თარგმანი „წიგნისა ამის. აწ მოვიხორხოთ თვით ჩვენდამ მცირეს რასმე ანდერძს. წელსა ჩღა ქამსა შინა მეფობასა შაჰთამაზისასა სახელწოდებით სპარსეთისა ფრიად მიწერილ იქმნა გარემოს თვისთა მესამძღვრეთაგან, ეიოარეი ისმაიტელთა წარღუეს რაოდენმე სასელოვანი ქალაქები და ქვეყანები, ეგზომ და უმეტესცა აგვანთა, რამეთუ აღდგა მთავარი მათი მირვეი ბ. დაიწყო აყაზაყობა ქალაქებთა ზედა სპარსეთისათა და წარეღო პირველი ციხე საელოვანი (!) ყანდაარისა, და მათ ღონისძიება ვერა რა პოეს რა. და მერმედე თვით უკანასკნელიცა ტახტისა ქაქალი (!), სდგეს მჯდომიარეებენ ყაენი, რომელსაცა ეწოდების ისპაანი. ფრიად აღაორჩეს და აღიოსნეს საჯორკელე მათი და იავარ ქმნა სრულიად სამოფელი მათი. შემდგომად ამისა აღდგა დიდი კელმწიფე მეფეთ მეფე ჩრდილოეთისა პეტრე ალექსი ძე და განეძო ზღვა კავკასისა და დაიპყრა ციხე დარუბანდისა და მუნითგან ესოდეს განავრცო პყრობანი თვისი, რამეთუ გილან მან მახანდარაშედის და თვით შამახიამდის რულიად (!) ქვეშეპყრობილებასა თვისსა რავდენმე ფ დ მდიდარნი ციხე-ქალაქნი და ქვეყანები მოყვანილ ჰქნა. და მუნითგან წარმოსცა ელჩი რომელიმე გვარ-წოდებით ტოლსტოვი მისსა სიმაღლეს მეფესა ქართლისასა ვახტანგ ლევანის ძესა. და მოიწია ფარულად ქალაქსა ტფილისისასა და მიუძღვანა ებისტოლე გრაგნილი. ისიც მეფემან და წარიკითხა უზომო მხეპრობა, და იმედი ებრძანა, რამეთუ განცდიერებულ იქმნა ფრიად და არა უვარ ყო ბრძანება მისი. მსწრაფლ დაუტევა ტახტი თვისი, აღდგა და წარმოეშართა მეფეთა ამიერ, რაოდენმე ურიცხველნი სამოღდელნი (!) და საერონი ქართველნი, იმერელნი და კახნი, ეპისკოპოსნი, მღდელნი, თავადნი, აზნაურნი, მოსანი და შიმუნვარნი დედა-წულთითურთ მათით. და მოიწია კვეყანასა რაჭისასა. და აჰა ებრძანა მეფემან ერისთავს შოშიტას, რათა ცთავართა ოვსთასა წარმოეღოს მხეეალნი. ესე ამბავი ესმა რა ასულსა მეფისა ბაგრატიანისა ბატონისშვილსა ნინოს იმერეთს, მოსასტერსა გელათისასა, და მუნითგან წარმოვიდა მწრაფლ ფარულად და ესე მოეხსენა მეფესა, ძმისწულსა მისსა ალექსანდრეს იმერეთისასა. და მოსწია რომელიმე თავადი მხეიძე, რამეთუ არა ენებათ განტევება მისი ესოდენ წორებით. რამეთუ იხილა მეფეთა ასულმან კაცი ესე მოულინებული, ფ დ შეწუხნა და ღონისძიება ვერა-რა ჰხოვა. მაშინ იგულისხმა ბატონისშვილმან ნინო და მოულინებულსა მას თავადსა რომელიმე საბოძვარი უბოძა და ძმისწულს თვისსა, მეფესა ალექსანდრეს არწმუნა ესრეთ: რამეთუ რომელიმე დაბეჭდილი მაფრაშები დაუგდო, რომელ ყოველივე ჩემი საუნჯე ამას შიგან შთამოდებულ არსო, მიეიდე რა რაჭასო და გამოეეთნოეო ძმასა ჩემსაო, მეფეს ქართლისასაო და კ დ მოვიდეო. და მათ ესე ვერ გულისხმა-ჰყვეს, რამეთუ მაფრაში შიგან იყო ბაბაი და მით გატენილ: და ესრეთისა ხელოვნებითა იხსნა თავი თვისი. და წამობძანდა. და მეცა მაშინ თან წარმიყვანა, რომელი ვიყავ მიბარებული ბიზებისათვის სწავლისათა ოდიშთა მფლობელის ბატონის დიდის თავადის დადიანის ბეჭედის მფეღლის თამარისაგან, რომელი გეიხმდა ჩვენთვის მამიდად. მაშინ მობრძანდა ბატონისშვილი ნინო მეფესთან რაჭას და ევედრა წარმოყვანას რუსეთს. მაშინ აღდგა მეფე და განვლო მდინარე რიონისა და შეუდგნენ მთასა მაღალსა კავკასიასა, მსგავს ჯოჯოხეთისასა, სადაც იყო ჯურღმული მრავალი გამომდინარე თოვლთა და ჭინწყლთაგან. ესრეთ ძნიად განსავლელ იყო კაცთათვის; უკეთუმცა შთავარდნილიყომცა ქვესკნელსა მას შინა უფსკრულსა ყინულისასა ორბი, გინა არწივი, მასცა ვერღა ეძლო მუნით აღმოსლვად. არცაღა თუ ესოდენთა ურიცხვთა დედა-წულთა. და ოდეს განვლო მეფემან მთაი ესე და მიიწია კვეყანასა ოვსეთისასა, თუმცაღა გვესწნეს მზეეალნი მათნი, გარნა ეგრეთცა ვერაცა მითა თავთა ჩვენთა ვსწაამოღებდით მათთა ავაზაკობათგან, და რაოდენთაცა გავველიდით ადგილსა ანუ სოფელსა, მოვიდიან და ეხუკდიან. მეფემანცა რაზომცა ძვირფასი თვალი გინა მარგალიტი უბოძონ, ესრეთ უგუნურ იყვნენ, რო კვალად შეილის ნაბეჭისათვის ევედრებოდენ. და ესრეთისა ფრიადის წარსაგებელით განვლო ადგილები მათი და მობძანდა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სოფელსა დიდგორიასა. და აქა მოვიდა ჩერკეზთა ბატონისშვილი დაუ-
გაგეიცილა სამზღვარსა მათსა, და მიეგებეთ საბატონოსა ჩერკეზთასა. და მუნ
ურიად ეტრფიალნენ და უმასპინძლეს ერთობით ამისთვის, რო ასული მათი დედო-
ფლობდა ჩვენ ზედა. მეფემანეა გარჯისა მათისა მეჭაფად, რაცა ოდენ ეფრობდათ,
ყოველსავე თვითოეულად მიანიჭნა. და აქა მოეკიბნენ ჩრდილოეთისა სპათა მჭედ-
როპანი, რაოდენნიმე ათასნი ჩინგიზთა წყედრობანი, სპანი თვალით წყრილნი, პი-
რით პრტყელნი, სადა ქარქაშ-ბილაღოსანი. და მით ვანძელა მეფემან ჩერკეზთა
ადგილები და რაოდენნიმე მდინარენი. და ვანვლეთ მდინარენი მუნ და დაიბანაკა
მეფემან და ისპრა. კ"დ ვიხილეთ სხვა უშჯობესი განმწყალელი რუსეთისა სპათა
მჭედროპანი, როგორცთა განსდევნეს ჩინგიზნი და თვით უწინამძღვრეს მეფესა, მოე-
გებნენ და თაყვანის-სცეს მთავართა მათთა დიდით მერიქმეს და წარმოიყვანეს
განვლეთ უშჯობესი ყარი ქვეითოსანი, მოეგებნენ მეფესა და თავეენი-სულეს მთავართა
მათთა რაოდენითამე თვითოეულისა ცვარითა საკრავითა, დროშებითა და დაფებითა.
და ესეთისა პატივითა სპათა ადგილთა ყარნი ერთად შემოკრბენ და სრულად
ფლისტანი, ქვაბ-ჯაჭვასათა ადგილი, უკნებელად გამოროინეს. და მობრძანდა ციხე-
სა სორელიანისა წელსა ჩვიდ და მუნ მოეგება სარდარი გაბრიელ კრო-
ატოვი. და განასხენეს კარნი ციხისანი და მოსცეს ჭმა ქუხილიანი ზედიდა
ზედა გარდმოკიდებულთა ხარახაზებითგან დაწყობილთა, სპათა—ქელის თოფთაგან.
ესეთისა პატივითა შეხვედნეს სახლსა ტურფასა, და აქადვე წარეხვნეღილი ელჩი თვი-
სი სარდარი ამილახვარი ვახტანგ პეტრეწრეს მადლობით და თა-
ყვანისცემით მაღალთა ქელმწიფეთად მიერ წარავლინა. და ოდეს მიეცა სარდარი ესე
და იხილა ქელმწიფემან, ფრიად მოხარულ იქმნა და წყალობა ბოძებულ ყო სახითა
თვისითა ოქროსითა, რომელი იყო შემკობილ ალმასითა. გარდახდა ჟამი. თვით მე-
ფეცა აიყარა და მიბძანდა პირსა ზღვისა პირსა კაკუასისა და უნუ მოიხენეს რაო-
დენნიმე ჟამნალნი. და მობძანდა ქალაქსა ასტრახანსა, უნუ გამოეგება მოუ-
რავი ქალაქისა მის პატივითა მით, ვითარცა ზემორე ამისა მოგვიხსენებიეს. ხოლო
ამა ქალაქსა იქით ხუთ პეტრეწრეწყალდის ვითარითა პატივითა მეფე
ქართლისა ვახტანგ ლეონის ძენი ქმელეთით ანუ წყლით მიბძანდა.
ანუ დიდისა ქელმწიფისა მეფეთ მეფის პეტრე ალექსის ძისა მიერ ამ სოფლით
გარდაცვალებასა მისისა დიდებულებისა გლოვასა და ტყებასა შინა ვითარ ესწრა
და უკანასკნელ მისსა დაშთომილსან დედოფალსან ეკატერინეს ვითარ
წუგეშინის-სცა, ანუ რაგვარად უზომოებით წყალობა მიანიჭა, ამისთვის ამბისა
მოთხრობას აღწერით ვერ შემძლებელ ვქმენ, რამეთუ თუმცაღა თვით არა ეხილეა
ვისმე უზილავთა კაცთაგან ესოდენი უსაზღვრო პატივი, არა ირწმუნებოდა, რომე-
ლი პანკრატიონთა შარავანდედთა შორის, ვგონებ, არცაღა ვისმე მიეთვალოს. აწცა
გლოვაც ყოველთა, ვინცა ინებოთ და ხელად მიღით მცირე ესე ჩემი ნამუშაკევი,
რათა სახელი ჩემი წიგნისა ამისგან არა აღმოხოცოთ და კეთილ საყვარლად მოახ-
სენებას ყოფდეთ. ამისთვის მოვედ რუსეთს და შეეგენ შეირესა ენასა რუსთასა. მაშინ ვიხილე წიგნი ესე მოკლედ ქვეყანასა აღწერა, და ფრიად მიმზიდა და
მოვიხილე, ხელ-ვყავი და რასაც ოდენ შემძლებელ ვიქმენ, ვთარცაღა მე ესაა გე-
ლოვანმან გაბრიელ კრისტეს აქეთ ჩლეზ სამეფოსა ქალაქსა მოსკოვს"
(68 v — 75 r). ანდერძი დაბეჭდილია, იხ. ს. ჯანაშვილი, Описание рукописей церковного музея, ნ. III, გვ. 261—265.

3. (გადაწერისა): „სრულ იქმნა სადიდებლად ღ"თისა თვესა სექდემბერსა 6, წელსა 1782. დავშერ ამის გარდანუსხეთ" (80v).

1132

(516) **კრებული.** XIX

I+400 გვ.; 20,6×16,7; ღერჯი ქაღალდი; ტყავგადაკრული ტვიფრული მუყაოს ყდა; აქვს ყდის ხუთივე ფურცელი; მხედრული; 1804 წ. — ჰვირნიშანი (გვ. 26—34); გადამწერი—ანისხატის დეკანოზი ალექსიევი დიმიტრი (გვ. 385). დაუწერელია I, გვ. 386—400.

1. [იოვანე დამასკელი, „თავნი საფილოსოფოსონი" ანუ „დიალექტიკა"]. — „მყოფისათვის არსებისა და შემთხუევისათჳს. თავი პირ-

ველი. — მყოფი ზოგადი სახელი არს ყოველთა მყოფთა, ესე უკუე მყოფი განიკუთ-ვების არსებისა მიმართ და შემოხუეცითისა. არსება უკუე საქმე თავით თჳსით მყოფი, არა მოქენე სხჳსა შემტკიცებისა მიმართ...“ გვ. 1—83.

შენიშვნა: 1. ტექსტი შეიცავს 49 თავს.

2. აშიაზე ნუსხურად მიწერილია „დამასკელი“ (გვ. 82).

3. თარგმნილია არსენ ვარეშიძის მიერ (იხ. ს. გორგაძე, იოანე დამასკელის „Ιἠγὴ γνώσεως“ ქართულ მწერლობაში. მიმომიღველი, ტ. I, 1926 წ. გვ. 178).

2. „უფროსად ბრძნისა ამამონიუს ერმისისა მოსახსენებელი ხუთთა ჴმათადმი პორეირი ფილოსოფოსისათა.— ჩნ მგულებელთათჳს დაწუებისა ფილოსოფოსისა სიტყჳსასა საჭირო არს ჰსწაელა...“ გვ. 83—245.

3. „ამამონიუ ერმისისა მოსახსენებელი ათთა კატეღორიათადმი არისტოტელისათა.— ვითარცა არისტოტელისსა შინაგან ქმნა, გუნებავს ფილოსოფოსობასა, მოეცა ამისად მიმართ თანამოჭედნი რამე ჩნნი, ვიძინნეთ, ხოლო არიან ესენი რიცხუთ ათ...“ გვ. 245—385.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერს ნართული აკლს სქემები (გვ. 7, 47, 163).

2. გადამწერის ხელით კიდეებზე მიწერილია ჯანმარტებები.

3. ამამონიოს ერმისის ორივე ეს თხზულება გადმოთარგმნილია იოანე ტარიჩის ძის მიერ (იხ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. I, გვ. 284, 1941 წ. თბილისი).

ანდერძი (გადამწერისა): „ანნისსატის დეკანოზის დიმიტრის ალექსიევისა“ (დიმიტრი — ზეეულად). გვ. 385.

(517) **1133**

კრებული. XVI—XVII

41 ფ., 29,1×19,6; ჭაღალდი; უცდო; თავი და ბოლო ნაკლულია; ნუსხური; სათაურები სინგურით; [XVI — XVII].

1. [შჱოს საგალობლები]. — „... სათნოებათა მკჳდრ იქმნა სულეთა ღ[მრ]თა ცხებული. ანტიოქია, იხ[რ]ბდ წ[ო] ღ[ვ]თო, ქალაქო, რომელმან მო[ღ]წებისა მოკლებასა შინა გმოაბრწყინევენ დიდნი მნათობნი, ბრწყინვალენი ათორმეტნი მამანი განმახლებელად ჩ[ნ]და და დასაბამად მონაზონთა კრებულისა და გჳრგჳნად უდაბნოს წარმმართებელთა სამუფოსა ცხორებისა...“ 1 r — 8 v.

2. „ცხ[რ]ებაჲ და საკჳრველებანი წმიდისაჲ და ნეტარისა შჱოსნი, რომელი იყო ანტიოქიათ შუამდინარისათ. ხოლო მოიწია ჭ[ყ]ნად ქართლისა და დამკჳდრა სარკინისა მღჳმეს, რომელი-ესე აღწერა ღირსმან მარტჳრი ბ[რ]ლ, რომელსა ეწოდა იოანე, რომელი იყო მოწაფეთაგანი წ[ი]ნა იოანესთა კოსტანტინოპოლით. გ[კ]ნ მ[ო]აო.—ჴსენებითა წმიდათაჲთა ოდესმცა სადა იქმნა განძღომა ცნობის მჭონებელთაგან, არა თუ ვინმე სრულიად წარტყუენულ იყოს გონებითა ეშმაკისა მიერ...“ 9 r — 41 v.

წყდება: „...ბოლო თქ̃ნ გამოიარჩიეთ თქ̃ნ ზედა წინამძღუარი, ტრემელი შემძლებელ იყოს განგებ̃ად სულთა თქ̃ნთა ცხორებისა. ღქს(!) მას ყოველთა, მ̃შ̃ო წ̃ო, ჩ̃ნ შენ მიერ...“

შენიშვნა: 1. შეთს ცხოვრება მეტაფრასული რედაქციისა. ის გამოცემულია მ. საბინინის მიერ (იხ. „საქართველოს სამოთხე“, გვ. 219 — 264).

2. აშიებზე მიწერილია საგალობელთა ავტორების სახელები: „მ ი ჩ ხ ი“ (!), „ბ ა ს ი ლ ი ქართლის კათალიკოზი“ (ქ̃ კზი), „პ ა რ ს ე ნ ი ქართლის კათალიკოზი“, (ქ̃ კ̃ბ[ი]), „ხ ი კ ო ლ ო ზ ქართლის კათალიკოზი“ (ხ̃ქ̃ზ ქ̃ კ̃ბ̃ი), 2 r v. 3 r.

3. ხელნაწერს ჰქონდა მუყაოს ყდა, რომლის დაშლის შემდეგ აღმოჩნდა ნუსხური დაწერილობით ეტრატის 8 ფურცელი და ქაღალდის 15 ფურცელი (იხ. S—1133 ა—ს).

მინაწერები: 1. „წ̃ო შ ი ო, შემწე ეყავ ე ლ ი ს ე, ა̃მ̃ე“ (8 v).

2. „წ̃ო სამნო ნათელნო და მ̃ყ[ო]რწ̃ალნო ჩ̃ნო, უძლურთათ ძალო და ძლიერო საკუთ̃ველო, შემწე ნეყავ მე, ცოდველს მონასა ზ ა ქ ა რ ი ა ჲ ს“ (38 v).

3. მინაწერები არის აგრეთვე 15 r, 21 r.

1133 ა

ფრაგმენტები სხვადასხვა საბუთებიდან XVIII—XIX სს.

5 ნაფლეთი; ქაღალდი; მეჯდრული; [XVIII—XIX სს].

შენიშვნა: ნაფლეთები აღმოჩნდა S-1133 ხელნაწერის ყდის დაშლის შედეგად.

1133 ბ

ჟამნი (ფრაგმენტები). XI—XII

8 ფ.; ეტრატი; ნუსხური; სათაურები და დასაწყისი ასოები სინგურით; [XI—XII].

[ჟ ა მ ნ ი]. — „...ნით დღესასწაულსა ქრისტესშობისა და დღესასწაულისა გჳშმს თქუმად ყოველსა...“ 1 r v.

წყდება: „...დ̃ბა დ̃გა ა... აღსრულებად ...ება და აწ და მუნვე დღეს დამბადებელი განახლდების...“.

შენიშვნა: 1. ფურცლები აღმოჩნდა S-1133 ხელნაწერის ყდის დაშლის შედეგად.

2. ფურცლები არათანაბარი ზომისაა.

1133 გ

დავითნი (ფრაგმენტი). XVI—XVII

4 ფ.: 13,6×10; ქაღალდი; ნუსხური; სათაურები და დასაწყისი ასოები სინგურით; [XVI—XVII ს.].

[დ ა ვ ი თ ნ ი]. — „...რამეთუ დიდ არს წყალობაჲ შენი... 1 r — 4 v.

წყდება: „... ჴელთა ჩ̃ნთა წარგჳმართე“.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი შეიცავს დავითნის ფრაგმენტებს: თ. 85, მუხლი 13 — თ. 87, მუხლი 13. თ. 89, მუხლი 7 — თ. 89, მუხლი 17.

2. ფურცლები აღმოჩნდა S-1133 ხელნაწერის ყდის დაშლის შედეგად.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

1133 დ

ჯამის წირვა (ფრაგმენტი). XVI—XVII

2 ფ.: 14,5×9,6; ქაღალდი; ნუსხური; სათაურები სინგურით; [XVI—XVII ს.].

[ჯამის წირვა]. — „ვ̈დე არსებაჲ თავს იდვა ჩ̈ნისა ცხრებისათჳს, ჴორცნი შეისხნა წ̈ისა ქალწულისა მარიამისგან...“ 1r—2v.

წყდება: „...ღმერთმან ჯ̈ი დასწეროს ერსა. აღ̈ბაჲ. რამეთუ მოწყალე და კაცთ...“.

შენიშვნა: ფურცლები აღმოჩნდა S-1133 ხელნაწერის ყდის დაშლის შედეგად.

1133 ე

სვინაქსარი (ფრაგმენტი). XVI—XVII

1 ფ.: 31,7×19,8; ქაღალდი; ნუსხური; [XVI—XVII ს.].

[სვინაქსარი]. „...ითა ჳს მ̈რტჳლნო, გ̈ნაჭმით უფსკრ̈ლი უღ̈თოებისაჲ...“ 1r v.

წყდება: „... ამისთჳს გ̈კხე დედი... აკხა...“

შენიშვნა: ფურცელი აღმოჩნდა S-1133 ხელნაწერის ყდის დაშლის შედეგად.
მინაწერი: მხედრულად: „სუნაქსარი მამათა თუალისა შ ო ს ა“ (1r).

1133 ვ

დროთეოს ტკ̈რელის ცხოვრება. XVII (ფრაგმენტი)

1 ფ.: 31,4×19,8; ქაღალდი; ნუსხური; [XVII საუკ.].

[დ რ ო თ ე ო ს ტ კ რ ე ლ ი ს ც ხ ო ვ რ ე ბ ა]. — „...ქალაქად მიიწია დ ო რ ე თ ე ო ს... იგი შეპყრობილ იქმნა მთავართა მიერ...“ 1r v.

წყდება: „... არამედ ფარულად მთავართა მიერ მოსწყუდა ქრისტეანეთა კ̈დ...“

შენიშვნა: ფურცელი აღმოჩნდა S-1133 ხელნაწერის ყდის დაშლის შედეგად.

1133 ზ

მამათა ცხოვრება (პატერიკი). (ფრაგმენტი). XVI—XVII

2 ფ.: 31,4×20; ქაღალდი; ნუსხური; დაწერილია ორ სვეტად; [XVI—XVII].

[მ ა მ ა თ ა ც ხ ო ვ რ ე ბ ა]. — „...თა ნუ გარემაქცევთ თჳნიერ წყალობაჲ. ესმნეს რაჲ სიტყუანი ერსა, ყოველნი ლმობიერ იქმნეს...“ 1r—2v.

წყდება: „...ხოლო იგი ეფუცა რ̈აარა მივიდეს მისა და ჰკ̈ჲ ...ჳონამან მ̈ნ მა...“.

შენიშვნა: ფურცლები აღმოჩნდა S-1133 ხელნაწერის ყდის დაშლის შედეგად.
მინაწერი: 1v.

(518)

1134

ანასტასი ხინელი. წინამძღვარი. XIII

130 ფ.; 28,6×21,2; ქაღალდი; უყდო; თავი და ბოლო ნაკლულია; 1—4 და 130 ფურცლის ნაწილები მოხეულია; 1—4, 80—81, 124—125 და 130 ფურცლები ამოცვლილია; ნუსხური, სათაურები სინგურით; [XIII ს.]. რესტავრირებულია XVIII ს.

[ანასტასი სინელი. წინამძღვარი].—„... ქეშმარიტი არს სახლ(!) ჭ̃სჳ სიტყჳერ საქმეთაგან კეთილთა და სარწმუნოებისა მართლისა აღმენებული...“ 1 r — 130 v.

წყებები: „...ჰრცხუმწოდენ დიოსკორეს და ტიმოთეს და ... ოსის და იაკობს. ჰრცხუმწოდენ ათთა რჩეთა ანტიქრისტესითა ჴ̃ტ...“

შენიშვნა: 1. ანასტასი სინელის წინამძღვარი წარმოადგენს დოგმატიკონის (S — 1463) ნაწილს. დოგმატიკონი თარგმნილია არსენ იყალთოელის მიერ (იხ. გ. კიკნაძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია. ტ. I, 1941 წ. თბილისი, გვ. 254—256).

2. ამიტომაც გადამწერის ხელით მიწერილია შენიშვნები და სქოლიოები.

3. ხელნაწერს აკლია 1 თავი, მეორე თავის ნაწილი და მე-24 თავის ბოლო.

მინაწერები: 1. მხედრულად, წითელი ფანქრით ამიაზე სწერია: „წინამძღვარი ანასტას სინაელისა“ (1 r).

2. ამიაზე ყველაზედაზე ნუსხურად: „არსენი“ (123 v).

3. ნუსხურად: „ჴ̃რისა აქსენტის პოროცესა მოსასტორსა შინა, მის ჴ̃რისა ქებასა შინა მდგომარესა კლინსა შინა...“ (26 r).

4. ნუსხურად: „... მოწყალე იქმნა ეკლესიასა შინა წინაშე სამარტჳლოსა ჴ̃რისა ევთჳჰიასა“ (25 v).

5. ნუსხურად: „ქორონიკონსა (ქ̃ჯსა) ოთხას ოცდა თხუთმეტი ოლე, მზის მოქცევი ი, მთვარის მოქცევი ია. ხდბ̃ი მთვარისა ოცდა ექჳსი, შაბ[ა]თ ქრისტესი იყოს ხუთშაბათსა, დიდ აღება ს[ა]მოცი დღე, [მ]არხვანი იწყებ[ი]ნ ფებერვალს (ფბრ̃ლს) რაჟამს ჯ̃ ციწკრის(!) ფერველს(!) იცდა სამს, ხარებაჲ მარტის ქე. დღე იყოს ოშხ̃თი. წმინდა პასჭა აპრილის ცხრამეტს, მციქეთ(!) მარხვა თხუთმეტი (!) დღე, დღეებ“ (41 v).

6. მხედრულად: „ქ. წმინდას გრიგოლს დაჳპირდი, იმისმა მადლმა მშვიდობით ჩავიდე იმის დღეობაში. კრაჟინი მოვიყვანო, ჩემი დრჯანი“ (27 v).

7. მხედრულად: „ქ. წმიდას თეთრს გიორგის, იმისმა მადლმა. დროშით, ტაბლით, ჟამწირვით“ (28 r).

8. ხელით, ძნელად იკითხება: „ნ ე ო თ ე ლ ს ა(?) შეუნდეს ღმერთმან და ეიცა თჳს, ქრისტემან აუკლეს ცოდვანი“ (13 r).

9. მინაწერები არის აგრეთვე 36 v, 81 r-ზე.

(519)

1135

ზღაპარსიტყვაობა. XIX.

38 ფ.; 21×15,7; ქაღალდი; ტყავგადაკრული ტეიფურული შუკაის ყდა; აქეს ყდის საცავი ფურცელი; მხედრული; სათაურები სინგურით; [XIX]; ჭეირნიშანი: ბთარგმნელი დაჳთ გიორგის ძე ბაგრატიონი (1 rv, 2 r); გადამწერი დავით რეკტორი (38 v); დაუწერელია: 37 rv, 38 r.

„ცნობა ისტორიული და ღეოღრაფიული ზღაპარსიტყვაობაზედ მეკრება რაოდენთამე მეტოლოღიურთა ძველთა ღმერთებთა. საქართველოს შეფის ძის დავითის მიერ თარგმნილი რუსულით ქართულად. — ავერნო რომელიცა იწოდების აწ ლაღად, არს ტბა...“ 2 v — 36 v.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერს წინ უძღვის მთარგმნელის წინასიტყვაობა „ვინადგან ყოველთა კაცთა საჭირო არს სიტყჳერება, რომლისაცა ესე კიდე ვმარებისა წერილისა არა ეგების და არცაღა საჭმე მოჭალაკობითი წარგმართების, რომელსა ზედაცა დამოკიდებულ არს ბედნიერებაჲ ესე გვარსა შინა დატკბობასა წერილისასა, ეწყოთ ადრითგან რომელთამე ერთა ჩვენთა მოცალეობაჲ ესეეთარი, რომლისაცა შთამჭვრეტამან არა რაჲმე მიჳიღე ნივთი და მაგალითი ურთიერთისად მძღვანეელობითისა წერილისა საქმარად, გარდა მაგალითთა მიეო ნაზავთა სამღთოთა წერილთასა, რომეელიცა არა ჳარ-არს მოღებად და აღსაღად (!) ესეეთითარსა შინა წერილსა, ჲგონა კიდე ამისსა, ვითარმედ მოიღებდენეა გარეშეთა მაგალითად ყვავილთა და სასმელთა, რომლისა შორის არს ფრიადი განყოფილებაჲ და რომელიცა ნიშნავს უაზრისა და მოკლესა ჰაზრისა განჳრცომას მიბაძვითა წერილთა სპარსთათა რომეულთაცა მექმნებას ღრმასა შინა და ვრეტასა არა რაჲმე არს კიდე ნივთისა ცალიერისა და ჰაზრისა გლახაკისა.

ამად შურითა შეკრულმან წერათა შეჩეენებისათჳს ერთასა გარდამოვიღე რუსულისაგან ენისა მეტალოღია ესე, რომელიცა არს მრთელისა საბერძნეთისა და ეეროპისა ნაცვალ ყვავილთა და სასმელთა, და ქმარებული და შესაფერი მაგალითი სტიხსა შინა და მიმოწერასა, რათა ჩვენცა მეკონნი ესეეთარისა მაგალითისა ვიჴსენებდეთმცა წერისა და სტიხისა შესაფერისა მემაგალითეობასა შინა.

საქართველოს მეფის ძის ძე დავით (ხვეულად-დავით).

აპრილის **იგ**, ქ-ლს უპე, ბოლო ქსით **ჩღუ**ზ წელსა, ტ უ ი ლ ი ს“ (1 rv).

2. თქმულებები დალაგებულია ანბანზე.

ანდერძი: „ალექსის ძე კეთილშობილი ალექსოვი სიბრძნის მოყვარე რეკტორი დავით“ (ხვეულად). 38 v.

(520)

1137

მხითარ სევახტიელი. რიტორიკა. 1763—65

414 გვ.; 21×16,4; ქაღალდი; ტყავგადაკრული ტვიფრული ხის ყდა; აქვს ყდის საცავი ფურცელი; ბმადრული, სათაურები სინგრით; 1763-1765 წ. წ. (გვ. 413); აქვს ჰვირნიშანი; თარგმნილია 1761 წ. სომხურიდან (გვ. 413) ფილიპე ყათოლიკოზ-შეილის მიერ, დასითეოსის მონაწილეობით (გვ. 14); დაუწერელია: გვ. 162, 286.

„გარდამოცემა პირველი რიტორებისათჳს. — გარდამოცემასა ამას შორის ეყოფ ორთა ბედვათა: პ'რსა შორის გარდამოვსცე თვით რიტორებისათჳს და მეორესა შორის მათთჳს, რომელნი მისთჳსვე საზოგადოსა შორის იგულსჴმებიან. თავი ა. ვითარმედ რაჲ იყოს რიტორება. — რიტორება, რომელიცა მჭევრმეტყველება, მკუსთრმეტყველება, მიზეზმეტყველება, მჭევრმეტქველობა, სიმკუსთრედ, სიმჭეერედ და მსჯაერ მეტყველებად თქმის...“ გვ. 16—405.

შენიშვნა: ტექსტს წინ უძღვის: „თხზულნი, თარგმანებანია ძლითნი სიტყჳნი დასითეოსის მიერ. — ორწმენებოდეთ საქმენი, რამეთუ იყოს ესრეთ. სულმან მბერველმან მარად კეთილობათამან ანათლის სიტყჳა შინაგან განგონებაჲ, ყოველად მსიტყჳ მოკამკამებონი, ხე ცხებით გჳორგეინოსისა მეფის თეიმურაზისნი, ოომელი ფლობდა სა[ქ]ართველოსა და ძისა მისისა მეფისა ირაკლისნი,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რომელი ფლობდა კაბთა და რანთა აღდგომად შარავანდისა თჳსისა, და ქართველ შუის ი ე ს უ ს ძის ა ნ ტ ო ნ ი ს, მაღლად მჩენსა სასანთლესა სანთელი მარად მაელვარე მოკენჭთა ნათლისათა.

აწ უკუე აღდგომითგან სანათლოსა მანათი ინათლის მჩენობასაცა. რაჲთა და ესეთითარითა ნათელ-შფენელობითა და ბნელ-მდევნელობითა ვითგან იგულისსიტყჳაჲს გულის სიტყჳსა მდიდარ-მოელვარესა, და ნათელი ტბათადმი შემცურვალესა, ნავნიავითა სასიბრძნოჲთა, ნავ-ნიავიჲთა სასიტყოჲთა და ნავ-ნიავითა სანათლოჲთა, რომელთამე სიტყჳერთათა, რომელ არს სიბრძნის-მოყჳარებითი იგი ძალი, ნათელი და ბრწყინვალება ჩ-ნ სიტყჳერთა:

ხოლო არამედ ამისდამი მეტრფობილმან მოგზადნა შინაგანნი თჳსნი განგონებითისა მის ძალისა სახლი, რომელ არს გონება, დაღაწინა (!) ორნი იგი ლამპარნი, რომელ ვიტყჳ ხედველთსა და ცნობითსა სულიჲსა ძალსა.

აწ უკუე შემყჳარმან და მომწუმველმან სახლად სძლად სიბრძნისამან განაბუნაცა დიაკონისნი კეთილ გულჩინსყოფათანი, რეცა შესვლად შემავალისა. და უჩინაცა მელამპრენი წუმელსა წინაშეძღომ, და შემდგომადცა არ უნათლო ყო, რომელ ვიტყჳ მეზიერებითსა და წარმოჩენებითსა ძალსა.

და ესრეთჳსობასა კეთილ-ზაეებათასა თანმზხუან ჯერ-ჩინებითა ირაკლი მეფისა ბრძენ გონებიანისათა, იწყო მიოსად არ ფრინველთ სატაცოჲ იგი, არამედ სიბრძნე და სიბრძე (!) ესე არს მეცნიერება ხედველითა და საქმითა.

ხოლო ვინათგან შემოჰქედა სახჳგარი სიბრძნისა, ჯერ-იყო, რათა სიბრძნისათჳსცა მცირედ რაჲმე გუესიბრძნისმეტყჳელა. გარნა კეთილ ვჰყოფებ მცირედ ერთ დაცადებასა, ვინათგან სჯა არს სასიბრძნო ჩ-ნდა და მისთჳსცა მეტყჳლებად. აწ უკუე ვინათგან აღიცისკრა სიტყჳათის მოფარდულობისადმი მოფრდულობად, რომელ არს ორღანო სიბრძნის-მოყჳარებისა და მან, ნათელმანცა აფროდიტებრმან არაჳრიდა სძლად მიმყვანსა თჳსსა და ალაგსა მისსა, მარად ჴოლნ მას.

ხოლო ვინათგან მუშაჲ იყო უმეტეს საკეთილოსა სამუშაოსა სიტყჳათის მოფარდულობისასა, ჳებნდაცა ძიებად: რაჲ სიტყჳა, ანუ რაოდენ გგარ და ანუ რაოდენ ნაწილნი სიტყჳსანი? ხოლო, არამედ ხედმიწევნილობით მასწავებელი პ-ლ თქჳენთა ასზედმიწევნელოჲანი არს მჭერდელობითი იგი ძველთაგანისა ბრძნისა უმიროსისჱი, რომელ არს ღრამატიკა.

და რამეთუ ამის ნათჳსმან ქართველთა ძველთა წერილთა შორის არცაღათუ ჴნინდეგან რაჲმე პოვა, თჳნიერ ბუნებრივისა, ენათა ჩუეულებისა წყობათა, მარცჳალთა, ლექსთა და სიტყჳათსა.

რამეთუ ძველთა მთარგმანებელთა არა ეზრუნათ გარდმოთარგმნად წიგნი ესე ანუ უცალობისათჳს და ანუ უმეტეს სიძნელის ძლით, რამეთუ ესრეთ ვგონებ მე. ხოლო ვინათგან ღრამატიკა არს ჴელოვნება წერილ-თქმობისა და უცთომელ-ქმნა, და პ-ლი ხარისხი უპჳიეს სიბრძნის მოყჳარებითისა სჯესისა, ამისთჳს ვინათგან სიტყჳაჲი იგი მოფარდულობა თქმობითად მეცნიერებად შეისმინების, და არიან ესენი მჭერდელობითი, დიალეკტიკებითი, რიტორებითი და განმსჯულობითი.

ესე სიტყჳისა შინა მოფარდულობასა პ-ლი იპყრა წესი მჭერდელობამან და ამისი წესდებით პ-დ ჯერ-იყო აღმოწერაც სჳფონებრთა გულისჴმის-ყოფათაგან სიბრძნის მოყჳარისათა.

და ვინათგან სახედმიწევნილოჲა არა იყო ხედმიწევნა ხედმიწევნელისა, ვითარ ვჰგებოდა და თუ არა ვჰგებოდა, მაშა საჭირო იქმნა ღრამმატიკა. ხოლო შეპყრობილმან ამით უეღონებითითა ჯერითა, იგულისსიტყჳა გულის სიტყჳა მხისა სხივითაგან უბრწყინვალეს მაბრწყინი ტრფიალთა სიბრძნისათა გარდმოკჳეთაჲ ღრამმატიკისა.

და რამეთუ დაკრდომილი წესაჲ ყოვლად წ-სისა სამებისა ეუბნა ძესა სიტყჳასა ზესთ სიტყჳსა: „სიტყჳაო ღმერთო, უკეთუ ვინ იყოს სრულიაჲ ძეთა შორის კაცთასა და განშორებულ სიბრძნისა, არა რადეგ შეირაცხოს.

ამისთჳს მეც მე სიმჴნე შემართვად საძნელოსა შესვლად ძველ შესავალსა, ანათლე განწყრნებაჲ ჩემი! ასიტყჳეთი ძალი! ამგზისიერ მეხილოებითი ორღანოჲ და წარმოჩენითითა მით ანათლის-კმაჩისე აღნენებაჲ ჩემი, რათა კე-

თილწყობითა მარცვალ-ლექს-სიტყვათითა იდიდებოდე შენ ზენაჲ სიტყუაჲ სიტყ-
ვაჲ და მიძღოდეს საქმეთა შინა ჭეშმა სიწმინდით, რომელ სათნო შენი ისწაონ
კაცთა და სიბრძნითა ცხონდენ.

და მერმეტა შეჰკადრა ძნიად შესაკადრისა საქმესა შინაით და სიხარულით, ში-
ნით, კანონითა სიმდაბლისათა და სიხარულით კანონითა სიმჭირისათა.

და პოიყუანა სიბრძნის-მოყუარეთაგანი ვინმე მღვდელი ჰრომანოზ, სახელით ფი-
ლიპე, ადგილობითისა ნათესაობისა სჩქესითა ჭართველი და ტომობითისა სქესითა
ძე ახნაურთა, და ურიად მეცნიერი ჩ-ნ ქართველთა ენისა ქცევათა, და ჰრომანულთა
უმეტეს ზედაჰიწყენილ იყო.

და რამეთუ იკადრა ეითარ მოსე სიბრძნისა სიბჭობითა ნასწაული შორის შეს-
ვლად აბოლინ გულის სიტყჳთა, და იწყო კეთებად ღრაშმატიკისა, თარგმანებითა
ზეჰო თქმულისა მღდელის ფილიპესითა. და გარდმოჰკუეთა ღრაშმატჳკა დი-
დითა ღაწაწითა და შრომითა და თანაწყობითა მეცნიერებისაჲთა, ვინათგან თა-
ნა ჴედიდად მას და მეფობისა განმგებელობითისა სქესითა, ეითარცა სატრფიალო-
სა ძმისა, და სასიბრძნოსაცა თანაწოდებულ და თანა-ტკბილთმოყუარე ეჸმნე-
ბოდა ძმასა მაშრალსა გონებისა სჯულთაგან და სხჳლთა ძუელთაგანეცა, ჰამთით კა-
თალიკოზი და ტაბლითი სამღთოთა, სიმჭნით ჭაბითა, ზოსაგებელთა ჭადებითა
თჳსით და ღ-ისაგანეცა, და ბრძნულითა ნეგჳმითა პირით აღესუბუქებდა, და რჭჳ
„ერიდი სიბრძნეს და შესძინო გულსა შენსა გულისჴმის-ყოფაჲ“.

ხოლო სასიბძნოსა დამჴვრეტი და მხილველი ახლის სახილაჲისა და უჩჳეველ-
ესა სენისა მსენელი, ეითარ უფალთაჲ ბრძანისა გონებისა თჳისისაჲსა სჯული-
სით შეიტკბობდა. ტრფიალებიხ შეიკონებდა შინაგან გონებისა წიაღსა და გარე-
გან სჳულისათა. და თქჳს: „ალ იყოს ცურნება ყორცთა ჩემთა და მოღეწება ძვალ-
თა ჩემთა“.

და რამეთუ უმეტეს და უმეტეს მრავლებითა ტრფიალებისათა მის ზედა უმეტეს
ახარებდა, ამჴროსა და ადგულმოდგინებდა მეშაკთა მათ სიბრძნისათა. ხოლო აწ
ესეცაითიოა მჭმეთა ნეფის, კათოლიკოზისხა და თარგმანისათა ჯარიმოქედთა
ღრაშმატჳკა ქართველთა ენასა ზედა, და სრულ იქმნა ძალითა დაუსაბამოსა სიბრ-
ძნისა ღ-ისათა, რამეთუ ესე კაცობრივთა ძალითა და სიბრძნითა არა ეგებოდა,
თჳნიერ ძალისა სიბრძნისა ღ-ისა, რამეთუ ესრეთ ბოსეს სიბრძნე და პირსა მისსა მეც-
ნიერება და გულისჴმა-ყოფაჲ. ხოლო ჩ-ნ ჴედ-ვაჲნ ჩ-ნ, ქრისეანენო ყორანი, დაველოენე-
ბელნი კანონებითი შემლეველობათაჲნ, ენაზჱენი შენლეველობით და პრ-
ბარბაროსეს ენად წოდებელნი, აწ, ეითარ ელლენი და ატტიკელნი, ლაზჱნ წყა[ლ]ო-
ბითა მარცვალ-ლექს-სიტყვათაო, თქჳსთა და თხზჳთა ეპატიკურებთ.

და რამეთუ ესეეითარითა შემჴლეველითა აღიმჴა ენა ქართველთაჲ ძალითა და
წყალობითა დაუსაბამოსა და ნიქ მომეცნელისა ყოველად ჭ-ისა სიბრძნისათა, ხოლო
ღუაწლითა და შრომითა ჭ-ისა მამათმთავრისა ანტონისათ. ხოლო არამედ მა-
რად მოძღუენეს კეთილ-ღმობითმან აწცა არ დაიეჩინა ბრძოლად კეთილობისა და თჳსთა
არმთჳებელ არამან იჳრათხიერნაცა[!] დ თანაჲ-ეურთ თჳით აღმობერნა ჭარ-
ნი სიბოროტესანი ოხრ კერძო საკუთრისნი, სიბრძნის უფსკრულითა ზემოსავებულ-
ისა მის ნავისანი და ბერად აღძღრულმან უმყუდროო ღღეთამან მიგჳტაცა
მაეთერე იგი ენათა ჩ-თა.

ხოლო მან, მზემან ჩ-ნემან აღიორიონა კერძოთა ეეროპიისათა და სრულიად რუ-
სეთის მპყრობელის იმპერატორის ელისაბედისა ჲანიშარავნდა და ისაჩინოა
ჴელთდებითა წჳსად სანწყსოთა ვლადიმერ ქალაქისა და სამრეელოსა მისისა-
თა. ხოლო ამის შეძდგომად კ-დ ისიბრძნების სიბრძნე, რამეთუ სიბრძნეს ეეროსად
მძლავრობს ბოროტი. და ამისთჳს ეტრფიალნენ სიკეთესა მისსა იოანე ორბე-
ლიანი, ბრძენ მსაჯულ-ქმნილი ქართველთა, და წ-ა მღუდელი ნიკოლოზ ჭი-
ხიყელი.

რაჲეთუ პ-ლ ხსენებულისა ფილიპე მღუდელისა თანა ჴელ-ყუნს ჴელყოფაჲ სა-
სურო კაცთა ხუნებისა და იწყეს აღმდაბლებად მენაკს ხედვაჲთისა სწაულებისასა,
როგორ არს კაეშირი, სიბრძნით სიტყუაჲ პლატონისი და ნამეტყრი პრო-
კლე დიადოხოსი მიერ, მისივე პლატონურისა ფილოსოფოსისა. ხოლო ამ[ა]თა

დიადოხობდა ეპისკოპოსი ჰრშანთა ტფილისელი ვ ე ტ ი ქ და თარგმანსა მღვდელი ფილიპეზე ისაკუთრებდა, რამეთუ მან, ეპისკოპოსმან, ქართველთა ენა არა უწყოდა. და რამეთუ მიმღებელთა შინაგან განგონებითისა ძალისა და მიმცემელთა ცნობითისა მის და მეხილველებითისა მის შორის საუნჯესა შინა და მამხსნელებელთა წარმოჩენებითითაცა ამოქმედესვე და აღმომცნობელთა ძნელ საეწოთათა გარდმოთარგმნესცა აღწერი იგი ახლად.

ხოლო ამას ადრევე ესრეთ, რამეთუ პ-ლ ქართველთა ენისა მხისა, ი ო ა ნ ე პ ე ტ რ ე წ ა დ წერდებულისაგან გარდმოთარგმნილ იყო ღვთდელთა ენაზეობისაგან ხედვითად საცნო ნათქჳ იგი.

ხოლო კ-დ მანვე, წ-ნ მღვდელმან ნ ი კ ო ლ ო ზ ქ ი ზ ი ყ ე ლ მან გარდმოიღო არისტოტელის თჳსთჳნი ფილასოფობანი რომენ არს პერი ერმენია. და კ-დ მისვე ფილასოფოსისა ნათჳსა ახრი, რომელ არს დიალუტჰკა, თარგმანებითა მისვე მღვდელისა ფ ი ლ ი პ ე ზ ი თ ა.

მერმეცა კ-დ მეუფემან და კაცმან საკეთილმან, ი რ ა კ ლ ი ბრძენ-გონებიანმან, ტრფიალმან სიბრძნისა ნათელთ-ფენთამან, მოწყოდა და მოვიდა მისდა სული სიბრძნისა განსაბრძნოდ და დამკჳიდრებად მის შორის სიწმიდისა ძლით, რამეთუ არა წ-ა გვანსა არა შეკალს სული სიბრძნისა.

და მოიყვანა იგიცა ჰრშანთა მღვდელი ფ ი ლ ი პ ე თჳსსა სამწყსოდ შინა კახეთს და დიდითა პატივითა პატივ-სცა, რამეთუ სიბრძნე მდაბლისა აღამაღლებს თავსა, და შორის დიდ შემძლეობასა დასვამს მას. და მ ი ს ვ ე სიბრძნისაგან ესეცა მღვდელი იდიდა. და შემოუკრიბნა ყრმანი საბრძანებელისა თჳსისანი და რამეთუ მცა, მდაბალი ვინმე ეპისკოპოსი წ ე რ ე ს ი ა დ ო ს ი თ ე ო ს თან ვედასხებოდი მათ შეკრებულთა ბრძანებითა მეფისათა.

ხოლო რამეთუ ვითარ შეკრიბა მწსოფლეთა და ვითარ შემხადება სხოლისა, და ვითარ თარგმანთა წყება და ვისნან და რომელსა აც და როდესა რიცხჳსა წელთასა და რომელსა ქორონკონსსა და ქრისტჱს აქეთსა მერამდენესა, ჩემ მიერვე გარდმოღებულის სახღვრის წყვნის სხენათა ძლითნი ბისენანი მოეთხრობენ.

ხოლო ჩ-ნ პ-ლისადეც სიტყჳსა მოვიჩქეთ. რამეთუ ნათლოვანებ-ა თანა შინაჳთასა (!) სხივთაგან მანათლოთა სიბრძნებისმოყვარებისათა, რომელთა დღითი-დღე შევიწყნარებდით, არა დავსცხრებოდი მე, მდაბალი, მეშაკობასაცა გარდმოღებისასა ფილასოფოსურთა ნათჳთასა, რომელნიცა აკლდენ ენასა ჩ-ნსა.

ხოლო ვითაგან წესდებით ჯერ-არს ყოველთა ფილასოფოსურთა მექმობათა ქმნა, თარგმანებაცა ჯერ იყო წესდებით მექმობად და ესრეთცა იქმნა. რამეთუ სიტყჳთასა მის თქმობისა არს კ-ლი მჭერდველებითი და გარდმოქცედა წ-ნა კათალიკოზისა ა ნ ტ ო ნ ი ს აგან. ხოლო მეორე არს დიალეკტიკობითი და გარდმოქცედა წ-ისა ნ ი კ ო ლ ო ზ ქ ი ზ ი ყ ე ლ ისაგან. ხოლო მესამე არს რიტორებითი და ამას უკუე კეთ ვიხე გარდმოღებად მდაბალ-ეპისკოპოსმან წ ე რ ე ს ი ა დ ო ს ი თ ე ო ს ს ბრძანებითა მეფისა ი რ ა კ ლ ი ს ა თ ა. და გარდმოვიღეცა ძალ-ცემითა დაუსაბამოსა წ-ისა საშებისათა და მეოხებითა სეპაბინთა უწმინდესისა მარიამ ქალწულისა, დედისა ძისა ღ-ისათა. ხოლო მღვდელი ფ ი ლ ი პ ე მსაზრ იყო თარგმანებისა; ხოლო მე ჩ-ნთა ენისა კანონთა ზედა წყობასა ვმეცადინეობდი. გარნა ჰრშანთა ენისა წყობა ჩ-ნსა ენასა ზედა ძნელ გარდმოვიდის და უფროსღა უჩინოა ხმნა და რთული ძნიად გარდმოსაკეთებელ იყვნიან, არწყობილ წყობად ქმნის გამო. ხოლო ჯოამედ ამის ძნით პირნი ფრიადნი შეგუმთხუოდეს ჩ-ნ გარნა ფრიადნი შრომანი აღვარჩიენით თარგმანმა მწერალისა თანა, ვიდრეცა შეცვლასა ნაკუთხწყობილებასა და ანუ უჩინოსა, ანუ რთულისა შერყვასა და ანუ ზედუე კეცვასა. არამედ მითუე წყობილებითა, და მითუე აღკმაზულობითა გარდმოვკმაზეთ სამეცნო ენე სანეოდ და ცნობითა მახარებელი ტრფიალთა ცნობისათა..." (გვ. 1—13. (ტექსტი დაბეჭდილია, იხ. ხელნაწერთა აღწერილობა, Q კ., ფ. I, № 329. გვ. 344—348.).

2. „რიტორებითისა კელოვნებისათჳს. წინასიტყვა. თავი ა. — პ-ლ ვიდრე განსაზღვრებად რიტორებისათჳს და მჭევრმეტყველებისა ჯერ-არს რომელთაცა უწყებად, ვითარ უკუე სასარგებლო იყოს რიტორებითი ხელოვნება..." (გვ. 14 — 16).

ეროვნული ბიბლიოთეკა

3. „წინა-სიტყვის“ ავთორის ზემოთ, სინგურით, ტექსტის ხელით „ლოცვამან ანხა:

დ ო ს ი თ ო ს არს სურვილით მომძუშაკე,
დამთხუველ - დამწყობელ სიმკაცრით რიტორებისა
ჩ-ნ ქართველთამებრ ენათა კანონისა.
და ესე თარგმნილ ფ ი ლ ი პ ე ჰრმან ხუცისა,
ჰრომანელთაგან თან შრომითვე მისითა“ (გვ. 14).

იგივე ლექსი იხ. გვ. 192, 289, 392, 397.

4. ტექსტს ეთვის „ხანდუკი რიტორებისა“ (გვ. 405 — 412).

ანდერძი: (მთარგმნელისა): „ჩ უფალნო და ძენო თქუენ ქართველთანნო,ბრძენნო, გეევედრებით ჩ-ნ, მუშაკნი ამის ფილასოფოსურისა ნაკუსანი და ოთხსა რაჲვესა ვითხოვთ თქუენ მიერ: პ-დ ამას, რათა არა სცვლიდეთ ნაჭუსა წყობიერებისასა თუნიერ სრულიადის გარდაკმაზეისა; მეორედ, რათა არა ჰყოთ შეცდომა უჩინოსა, ზმნისა ანუ რიცხუსი, რეცა უშუარ სახედაობისათჳს. რამეთუ მრავალჯის ეგეთნი სახილველნი ძალისა მიმართ სრულისა აღვბრეტენ, რამეთუ ესრეთი ჩუენეული ბუნებაჲ აქუს ფილასოფოსთა თქმულთა; მესამედ, უკეთუ ჰპოოთ ეფოცანიები (!) რაჲმე, ნუ ჴდნეველ, რამეთუ არა ნებსით ქნილ არს, არამედ უნებლიეთ; მეოთხედ, ოდეს თჳსათა შეუთხზავთ და ეგრეთ გეევედრებით ქრისტესა სახელისათჳს და მისდაცი მოწყალისა ლოცვასა ჰყოფდეთ ჩ-ნთჳს, რამეთუ ამისთჳს იყო ესრი მუშაკობისა ჩ-ნისა, და ნურ-ცა ჩ-ნგან მოზრახულსა სენგესსა თარგმანთასა და მწერალთა სახულთა მოსცენებასა დაუტეეებთ გარდუწერელად. ჴკეთუ გარდაწერდეთ ვინმე წიგნსა ამას. ხოლო ამისცა ვიკადრებ და ვიტყჳ. უკეთუ წიგნი ესე გარდაწეროს ვინმე, და თავს აღწერილი იგი თარგმან-მწერალთა ძალთნი ხსენებაი არა დაწეროს (!), მას იფლს ღ-ისაგან დაღებულსა წინაშე ღ-ისა სასყიდლის დაკლებისათჳს მისცეს სიტყჳა.

სრულ იქმნა რიტორობა გარდმოთარგმნითა ჰრომანელთაგან ქართველთა ენასა ზედა თვესა იანვარსა ი-ზ, ქრისტეს აქეთ ქ-ესა ჩლჲა, დასაბამითგან წელთა ჱ ხჲთ“. (გვ. 412 — 413).

მინაწერი: 1. „ჩ. ზემოთ საყდარს ვიწყჳეით მუშაობა წელსა ჩლჲ და შეველი და დავისადგურეთ ჩლჲე, სეყდებრის კ-ვ. დღესა ვ-“ (გვ. 413).

2. ბეეულად: „დ ა ვ ი თ“, „ს ო ლ ო მ ო ნ“ (ყდის საცავი ფურცლის ɾ).

3. ასომთაერულით: „დ ო ს ი თ ე ო ს ი ნ-ოთქვობი“ (გვ. 414) იქვე მხედრულად: „რიტორება ესე“.

(521) **1138**

პავლე მოციქულის ეპისტოლენი. X

180 ფ.; 24×21,4; ტეტატი (უკანასკნელი ფურცელი ქაღალდია): ტყავგადაკეთებული შუაყის ყდა; ნაკლულია: ნუხერი, სათაურები სინგურით; [X ს.]; გადაწერილი — გაბრიელ (109 v); დახიანებული: მოხეულია 28-ე ფ.-ის კუნთი ნაწილი და 91-ე და 92-ე ფ. ფ.-ის მარჯვენა მხარე.

„ჩ. პ ა ვ ლ ე ს მოციქულისა წიგნი ჰრომელთა მიმართ. საკითხავი პირველი. — პ ა ვ ლ ე, მონაჲ იესუ ქრისტესი, ჩინებული მოციქული, რჩეული სახარებასა მას ღმრთისასა, რომელ-იგი წინაჲსწარ აღუთქუა წინაწარმეტყუელთა მისთა მიერ წიგნთაგან...“ 26 r — 179 v.

წყებაჲ: „...ამას მიესწერ წენდა და ვესავ ადრე მოსლეასა ჩემსა. უკუეთუ ეყოვნო, რაჲთა უწყოდი, ეთარ-იგი ჯერ-არს სახლსა შინა ღ-ისასა სლვაჲ, რომელ არს ეკლესი...“.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შენიშვნა; 1. ხელნაწერი შეიცავს პაულეს 11 ეპისტოლეს: წიგნი ჰრომელთა მიმართ (26 r — 57 r), წიგნი კორინთელთა მიმართ ა (57 r — 86 v), წიგნი კორინთელთა მიმართ ბ (86 v — 110 r), წიგნი გალატელთა მიმართ (110 r — 121 r), წიგნი ეფესელთა მიმართ (121 r — 128 r), წიგნი ფილიპელთა მიმართ (128 rv), წიგნი კოლასელთა მიმართ (128 v — 136 v), წიგნი თესალონიკელთა მიმართ ა (136 v — 143 v), წიგნი თესალონიკელთა მიმართ ბ (143 v — 149 v), წიგნი ებრაელთა მიმართ (149 v — 176 r), წიგნი ტიმოთეს მიმართ ა (176 r — 179 v).

2. პაულეს ეპისტოლე ტიმოთეს მიმართ ნაკლულია.

3. ეპისტოლეებს წინ უძღვის ე. წ. „ევთალეს სტიქომეტრია", რომელსაც თავი აკლია (1 v — 25 v): პირველი გვერდი (1 r) წაშლილია და არ იკითხება. იწყება: „...საკითხავთაცა შინაგან ბეშმარიტებული განგებ[ა]ა] და განკუეთად [და] საღმრთოთა წა[მებ]ათა კეთილ]ად [ჰამოჰ]ინებისა პოე[ნა]... ოდ გამ[ოეთქუთ] და თავ[ად თავად] განვაგებ [და აღ]ვიბილეთ კარგ[ი]სა [ბის] საკითხავითა..." (1 v — 25 v).

4. ხელნაწერი აღწერილი აქვს თ. გორდანიას (იხ. Описание рукописей Церковного Музея духовенства Грузинской Эпархии, № 345, გვ. 329 — 345).

ანდერძი: ტექსტის ბოლოს, სინგურით: „ჴ"ᲘᲔ შეიწყალე გაბრიელ" (109 v).

მინაწერები: 1. თ. ჟორდანიას ხელით გაკეთებულია მინაწერები ტექსტოლოგიური ხასიათისა; 37 v, 38 v, 39 r, 101 v, 102 r, 103 r.

2. სხვა ხელით, მხედრულად: „ჴ. თქვენის შვილს გიორგის, კეთილად სახსენებელო, ახლა თქვენის მშვიდო..." (39 r).

3. მხედრულად: „ჴ. ღ"თს ბედნიერის კელმწიფის ჭირი მოსცეს მათს მტერს, ალმაშარის შვილს თედორეს. მერეთ ამას მოკვსენებით მათს სიმაღლეს, შვილი მოჰეცა და არაფინ არის შემწყნარებელი". (39 v).

4. მხედრულად „ჴ. ღმერთმან ჩემის ბატონის ჭირი მოსცეს იმნაძეს, მერმე ამას მოგახსენებ. ნათლოს (!) მიგიდოდ. ერთი ავი კაცი დამიხვდათ" (149 r).

5. მხედრულად: „ჴ. ტერეულნი, ჴ. ებრაელთა ეპისტოლისა წამებათა შინა გ წამებაში: ...და ყოველნი ვითარცა სამსჯელნი განკყდენ და ვითარცა ტერეულნი ჰსცვალნე იგინი და იცვალნენ", შესამოსელის ნაცვლად ძეს ტერეული.

რომაელთა, ა კორინთელთა, ბ კორინთელთა, გალატელთა, ეფესელთა, ფილიპელთა, კოლასელთა, თესალონიკელთა ა, თესალონიკელთა ბ, ებრაელთა, ა ტიმოთე, მხოლოდ სამი თავი აქ-ს შეხლადებდე. ეს სამოციქულო მხოლოდ ამის მეტი არ არის, რომელსაც აკლია საქმე მოციქულთა, ა ტიმოთეს მეოთხე თავი, ბ ტიმოთე სრულებით და ტიტეა თავი სრულებით. და არცა კათოლიკეებია არც ერთი. და ესეცა რაკი სწერია ამ სამოციქულოში, მოაველად სხვაობს ლექსების ცვალებაში და შემოკლებით აღწერაში აბლისა სამოციქულოსა თანა, რომელსაცა ვხმარობთ დაბეჭდილს. და ამით ჰსჩანს, რომ ეს სამოციქულო უფრო ადრე არის თარგმნილი და დაწერილი, ვიდრემდის ახალი. და ვინცადა ო[რ]სა და სამს ადგილს აწერს ამავე ხელით ამისი დამწერი ესრეთ: ჴ"ე, შეიწყალე გაბრიელ, ამით საგონებელ არს, რომ თვით წმინდისა და ღირსის გაბრიელისაგან იყოს თარგმნილი და დაწერილი, რომელსა ოდეს ზედით ხატი კარისა ღ"თისაჲ ხედვიერისა, და რომელიცა იყო ბრძენი ძმა მამისა იოანესი, რომლისა ძე იყო წ-ა ევთიმი მთაწმინდელი, მთარგმნელი ქართულის წერილებისა, და იგი ორნივე ძმანი იყვნეს მამულით საფაოელნი, საათაბაგონი. ამავე სამოციქულოს თავს, პაულე მოციქულის წამებას და წელსა წამებისასა მოიხსენებს; და შემდგომად ამაჲე სამოციქულოს წამებაებს ვინა მოწმობას, რაც ძველის სჯულისა და წინასწარმეტყველთაგან არის მოღებული მოწმობაები, პაულე მოციქულისაგან თვითოეულად აღწერს გამოკრებით ყოვლისავე ეპისტოლისას, და თვით უპისტოლეებშიაც ჩაურთავს ასრე წამებებს, თუ რომელი მოწმობა რომლის წინასწარმეტყველისა და ადგილისაგან არის მოღებული პაულე მოციქულისაგან" (180 r v).

მინაწერები არის აგრეთვე: 21 v, 39 v, 40 r, 85 r, 131 v, 132 r, 133 v, 165 r-ზე.

კრებული-სწავლანი. 930—940

448 გვ.; 26,5×21,9; ეტრატი; ტაეგადარული ტეიორული ხის ყდა (ტყავი მარკვეულ მხარეს აკლდება); თიხ-ბოლნისკლები; ნუსხური, სათაურები სინგურით; 930—940 წ. წ. (ვ. 18) დახატებულია გვ. 1—6, 27—28, 33—34, 39—42, 45—46, 83—84, 101—102, 163—164, 243—244, 259—260, 287—288 (თან ახლავს, მოხეული ნაწილი), 315—316, 337—338, 353—354, 401—402, 407—408, 423—424, 447—448. ამოცვლილია 329—330 გვ.

1. [თქუმული იოვანე ოქროპირისაჲ მარხვისათჳს და განწმედისათჳს სულისა და ძჯრ-უკნენებელობისათჳს]. — „...ჩუენ მარადის ვიშ[უებთ] თქუმულითა მათითა და ვიხარებთ ნიჭთა მიერ მადლისაჲთა, რომელი გარდაემატა ჩუენსა ზედა ქრისტეს მოსლვითა...“ გვ. 1—7.

2. „სწავლაჲ წმიდისა იოვანე ოქროპირისაჲ სინანულისათჳს. — ფრიად ვცთდებთ, ძმანო ჩემნო საყუარელნო, ყოლადვე გონებითა, სიტყჳთა და საქმითა...“ გვ. 7—17.

3. „თქმული წმიდისა იოვანე ოქროპირისაჲ სინანულისათჳს და ლოცვისა მოწყალებელად. — ძმანო საყუარელნო, მოვისწრაფოთ ტარიელით სინანულად,..“ გვ. 17—23.

4. „თქუმული წმიდისა იოვანე ოქროპირისაჲ წყალობისათჳს ღმრთისა. — წყალობისა და სამართალსა დღითი-დღე გაქებდე შენ, უფალო...“ გვ. 23—27.

5. „თქუმული წმიდისა იოვანე ოქროპირისაჲ თარგმანებაჲ იოვანე მახარებლისაჲ და პალესი(!). — ამიერითგან ყოველსავე ვეჭმოდით, რომელსა შემძლებელ ვიქმნეთ მოღებად სულითა წმიდითა, და პატივს-ვსცემდეთ მღდელსა უზეშთაესითა პატივითა...“ გვ. 28—37.

6. „თქუმული წმიდისა იოვანე ოქროპირისაჲ სინანულისათჳს. — გევედრებით თქუენ, ძმანო ჩემნო საყუარელნო, რაჲთა იქცეოდთ წინაშე ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისა უბიწოდ და შეუგინებელად...“ გვ. 37—39.

შენიშვნა: ბოლო აკლია.

7. [თქუმული წმიდისა იოვანე ოქროპირისაჲ მოწყალებისათჳს, მდიდრისა მისთჳს და ლაზარესთჳს გლახაკისა]. — „... ეგრეთვე წმიდასა ეკლესიასა ჰქონან საღმრთონი წიგნნი...“ გვ. 39—54.

8. „თქუმული იოვანე ოქროპირისაჲ სოფლისა ამისთჳს წარმავალისა, სიკუდილისათჳს და სამუკუნისა. — იხილეთ, საყუარელნო, რომელთა დაგიტეეებიეს ზრუნვაჲ ამის სოფლისაჲ...“ გვ. 54—70.

9. „თქუმული წმიდისა იოვანე ოქროპირისაჲ სისტჯსა(!) მისთჳს მოციქულისა, რომელ თქუა, ვითარმედ ქრისტემან მშჯდობა ყო სისხლითა თჳსითა ცათა შინა და ქუეყანასა ზედა. — მოვედით, ძმანო ჩემნო, და გამოიძიეთ სიტყუაჲ იგი მოციქულისა პავლესი, რომელ თქუა...“ გვ. 70—81.

10. „ებისტოლე წმიდისა იოვანე ოქროპირისაჲ, რომელ მიუწერა თევდორეს მთავარსა ჰრომისასა, რომელი მონაზონებით კუალად იქცა სოფლადვე. — უკუეთუმცა შესაძლებელ იყო ჩემდა, ცრემლთაჲ და სულთ-

ქუმისაჲ წიგნითა აღ-მცა-მევსო ებისტოლე ესე ჩემი მათგან ესრეჲთ წარმომწ-
ცა იგი შენდა..." გვ. 82—105.

11. „ებისტოლე წმიდისა იოვანე ოქროპირისაჲ თევდორესა მიმართ, რომელმან მონაზონებაჲ დაუტეჳა და ცოლი შეირთო, რომელი იყო დისწული იოანან ჭრომთა პაპისაჲ. თავი იბ. — იტყჳს უფალი პირითა ეზეკიელ წინაწარმეტყუელისაჲთა: უკუეთუ მოიქცეს მართალი სიმართლისაგან თჳსისა..." გვ. 105-123.

12. „თქუმული წმიდისა იოვანე ოქროპირისაჲ სინანულისათჳს. თავი იგ. — ისმინეთ საყუარელნო, სიტყუაჲ ღმრთისა, რომელი განგაღჳძებს თქუენ უდებებისაგან თქუენისა..." გვ. 123 — 145.

13. „თქუმული წმიდისა ბასილი ეპისკოპოსისაჲ სინანულისათჳს და სიკუდილისა. თავი იდ. პირველი საკითხავი. — არა არს საშინელი კაცთა მბრძოლთათჳს არცა მახჳლი, და არცა ლახუარი, ეითარ იგი ჟამი სიკუდილისაჲ ცოდვილთათჳს..." გვ. 145—171.

14. „თქუმული წმიდისა ბასილი ეპისკოპოსისაჲ შურისათჳს და სახეჲ სინანულისაჲ მორწმუნეთათჳს. თავი იე. — ვითარცა იგი რაჲ ორბი სპეტაკი იპოების ყოლადვე ადგილთა სულმყრალთა მწინკულევანთა და ერიდების იგი ბოსტანთა და სამოთხეთა და ადგილთა სურნელეთა, და ეგრეთვე მწერთა დაუტეევნიან გუამნი სურნელნი და ცოცხალნი და დაეხჯნიან წუთხსა წყლულებათასა..." გვ. 171—189.

15. „თქუმული წმიდისა მარკოზ მონაზონისა მდურვაჲ და ყუედრებაჲ ურთიერთას თავისა თჳსისაჲ სულისა და გონებისაჲ მხილებაჲ სამართლად. — ისმინე, სულო ჩემო, მეტყუელსა, თანაზიარო ჩემო, განზრახვასა და და განგებასა ცხორებისა ჩემისასა, და გითხრა შენ საქმეჲ საიდუმლოჲ ცხორებისა ამის ჩემისა და შენისაჲ შეერთებულისა და ურთიერთას ზიარისაჲ..." გვ. 189—199.

16. „თქუმული წმიდისა მარტჳრი მონაზონისაჲ სინანულისათჳს და სიმდაბლისა. თავი იზ. — რომეთუ ფრიად უბარიან ღმერთსა და მხიარულ არიედ ანგელოზნი მისნი გუამსა ზედა კაცისასა შრომითა განკაფულსა, რომელმან უბიწოდ დაჰმარხის სიწმიდე მისი..." გვ. 199—240.

17. „თქუმული წმიდისა საბაჲ მონაზონისა. თავი ით. — ძმანო, გაქუნდინ ესე საჴურველად უძლეველად, რაჲთა ეშოროს მონაზონი ხელვად პირსა დედათასა,..." გვ. 240—242.

18. „სინანული წმიდისა ეფრემისი, ვითარ იგი ტირილით ამხილებდა თავსა თჳსსა და გლოვით იტყოდა. თავი ით. — ჰ, სულო ჩემო, რომეთუ ღირსთა საქმეთ წარმართებულ არს და საქმეთა შენთა სირცხუელეული კუალად ქცეულ არს შენდავე..." გვ. 242—251.

19. „სწავლაჲ წმიდისა ეფრემისი მონაზონთა მიმართ და მარტოდ მყოფთა. თავი კ. — სწავლაშან ძისა ღმრთისაშან განანათლა ყოველი სოფელი და იხილა სოფელმან გზა ცხორებისაჲ,..." გვ. 251—275.

20. „თქუმულნი წმიდისა ეფრემისი თარგმანებული მეეკუსისა ფსალმუნისაჲ მარხვისათჳს და სინანულისა. თავი კა. — ჰ. კრებულო მორწმუნეთაო, საყუარელნო, ისმინეთ თქუმულთა ამათ ჩემთა შემოსლვისათჳს წმიდათა მარხვათაჲსა,..." გვ. 276—287.

21. „თქუმული წმიდისა ეფრემისი საყუარულისათჳს და სწანაულისა. თავი **კბ**. — ძმანო ჩემნო საყუარელნო, ნუმცა რაჲ აღგჳრჩევიეს ცხორებასა ამას ჩუენსა უფროჲს საყუარულისა...“ გვ. 287—305.

22. „თქუმული წმიდისა ეფრემისი სინანულისათჳს, ჯურისათჳს და პაპასკეევისა და კჳრიაკისათჳს. თავი **კგ**.—საყუარელნო, რომელ გნებავს მონებად უფლისა, მოიგეთ შიში ღმრთისაჲ ყოველთა დღეთა ცხორებისა თქუენისათა,...“ გვ. 305—316.

23. „თქუმული წმიდისა ეფრემისა სიკუდილისათჳს [და] გამოსლვისათჳს სულისა ჴორცთაგან, თავი **კდ**. — ვაჲ ჩუენდა შენ მიერ, ჲ სიკუდილო, რამეთუ თანამდები ხარ უწყალოჲ,...“ გვ. 316—322.

შენიშვნა: ბოლონაკლულია.

24. [თქუმული წმიდისა ეფრემისი სიცილისათჳს და უჯეროდ განცხრომისა]. — „... პირველი გლოვაჲ საღმრთოჲ ესე არს, რაჲთა განიხილოს კაცმან სული თჳსი...“ გვ. 323—328.

შენიშვნა: თავ-ბოლონაკლულია.

25. [თქუმული წმიდისა ეფრემისი მოძღურისა მის კურთხეულისაჲ]. — „... რამეთუ შევაწუხე და განვარისხე ღმერთი საქმითა ჩემითა შეგინებულითა,..“ გვ. 329—360.

26. „თქუმული წმიდისა ეფრემისი სინანულისათჳს. თავი **კზ**. — მო-ოდესმე-ეიდა ერთი ვინმე ძმათაგანი და ჰრქუა წმიდასა ეფრემს...“ გვ. 360—369.

27. „სწავლაჲ წმიდისა ეფრემისი სინანულისათჳს. თავი **კთ**. — ჯერარს ჩუენდა, რაჲთა ვწუხდეთ მარადის, რამეთუ შეთხზულებაჲ ესე ცხორებისა ჩუენისაჲ დღითი დღედ დაშალების...“ გვ. 369—375.

28. „თქუმული [წმიდისა ეფრემისი] მხილებისა[თჳს თავისა თჳსისა და აღსარებისათჳს] ცოდვათა, რომელნი სიმდაბლით აჩემნა თავსა თჳსსა. თავი **კთ**. — ვაჲ ჩემდა საწყალობელისა, რომელი ესე დღითი დღედ ვიკითხავ დაბადებასა, რომელი იგი შეემთხუა დათანს და აბიორნს, წინააღმდგომთა მოსესთა, ვითარ იგი განეღო ქუეყანაჲ და დანთქნა იგინი და ყოველნი სახლეულნი მათნი და მონაგები მათი...“ გვ. 375—382.

29. „თქუმული წმიდისა ეფრემისი დიდების მოყუარეთათჳს მხილებაჲ. თავი [. .]. — გაუწყეს თქუენ, ძმანო ჩემნო საყუარელნო, რომელი ღუაწლსა შინა მწუხარებისასა მოწყლულ ვარ სიტყჳსა მისგან წინაწარმეტყუელისა...“ გვ. 382—402.

30. „თქუმული წმიდისა ეფრემისი მხილებაჲ მონაზონთა და და(!) დაჴსნილთაჲ. თავი **ლა**. — რომელი აბრალებდეს სხუათა, ჯერარს მისა, რაჲთა არა იყოს იგი ბრალეულ...“ 402—428.

31. „სწავლაჲ წმიდისა ეფრემისი მონაზონთათჳს და სინანულისა. თავი **ლბ**. — რომელსა ჰნებავს განსუენების (!) სენაკსა შინა, ნუმცა ემღერიან მას ეშმაკნი საშუებელთა მიერ სოფლისათა, არამედ განეშორენ იგი კაცთაგან ყოვლითა საქმითა...“ გვ. 428—448.

წყუდეა: „... რომელსა ეწერა ყოველი ცოდვაჲ ავაზაკისაჲ მის ერთ კერძოსა მას ბუდესა სასწორისასა და დასძლია,..“

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შენიშვნა: ხელნაწერი გამოცემულია პროფ. ილ. აბულაძის მიერ: „მასწავლებლის სწავლანი", X-XI საუკუნეთა ხელნაწერების მიხედვით, 1955 წ., თბილისი.

მინაწერი (გადაწერის ხელით) ნუსხურით:—„დაიცვენ მამფალი დავით დღეგრძელობით და სიმრთელით, ამენ". გვ. 18.

სხვა მინაწერები, გვ. 70, 188, 232, 304, 308, 390 410.

(523) **1140**

ცხოვრება სიცილიელისა ქალისა. XIX

II + 398 გვ. 19,8 × 15,3; ქაღალდი; მუყაოს ყდა; აქვს ყდის საცავი ფურცელი მხედრული; [XIX ს.]; აქვს ჰვირნიშნავ; მთარგმნელი თავადი გიორგი ავალიშვილი (გვ. 1); თარგმნის ადგილი სანკტ პეტერბურღი (გვ. 1); დაუწერელია 1 v, II rv გვ. 4, 388 — 398.

„კეთილმოქმედი სიცილიელი ქალი ანუ შემთხუჱვაი მარკიზ ალბელინაჲსა.— აღეიარებდი მე თაესა თეისსა ბრალეულად დიდსა შინა უმადლოებასა წინააღმდეგად ღ[ა]ისა, უკეთუმცა არა მიმემცნო სრულისა ქუჱყანისადმი ყოველად უმაღლესისა მოწყალებისაგან მისისა შთამოვლენილნი ჩემზედა სახიერებანი..." გვ. 5 — 387.

შენიშვნა: 1. აქვს თავფურცელი: „ცხოვრება კეთილმოქმედისა სიცილიელისა ქალისა, ანუ შემთხუჱვაჲ მარკიზ ალბელინაჲსა. ნაწილი ა და ბ. წელსა ჩყთ. დეკემბერის ჳ დღესა ვიწყე რუსულითი თარგმანება სამეუფოსა ქალაქსა შინა სანკტ პეტერბურღსა თავადმან გიორგი ავალოვმან". გვ. 1.

2. იგივე ტექსტი, მხოლოდ დაუმთავრებელი მეორდება 1 r-ზე.

3. წინასიტყვაობა მთარგმნელისა: „მხილველმან როსსიისა ენასა ზედა შემდგომისა წიგნისა ამის (კეთილმოქმედს სიცილიელს ქალად წოდებულისა), და მას შინა მპოვნელმან განჱაკრუბებელთა შემთხუჱვათა მოთმინებისა ქალისა, არა მხოლოდ სამაკალითოჲსა კეთილმოქმედებისა, არამედ ურველთა ღირს განმალიებელობისა თჳსებათაცა მჭირნებელისა; ვიწყეე გარდმოღებად ქართულსა ზედა რაოდენცა მინადირებულნან, ეგოდენწუ ტყუე ქნილმან (თუცა ძნელ მისაბაძებელისა, გარნა ფრიად საჭებელ საგუაჯიობელისა), მომხიბლელმან ღ[ა]ითგ გონიერულისა ქცეულისადმი მისისა და დაჲებად თჳსდნა. უ მჱთხულნო! რომელნიცა ჰგებთ კეთილ-მამჭმეობასა შინა რაოდენმე მსგავს მძლეულობითა მოსულისა და მხიარულებისა დიადი-მაჲთა ბურულისა ამის ჩემისა ტერეზილლაჲსა რწმენებულმან მით, რამეთუ ოდესცა თჳთეული მყუარებელი კეთილისა ღირს ჰყოფი სიყუარულსა და პატივის ცემასა თჳსსა ასპარეზსა ზედა უბედურებისასა მწორებედს და შემდგომად საყუდელსა ბედნიერებისასა მიწყენილსა ქალსა, მაშინ ინებებითცა შემიმცენებელნი თჳსნიდამი მისისა მიზეზისა მიმარ[ა]თცა წერილსა ამას შინა პოვნილსა რაჲსამე ნაკლებობისა მიტეუებასა, ვინაჲთგან გონებაჲ შემსჭუალული კეთილთა მიმართ მისთა ეუარებოდა შემწეობასა შინა შემხუბჭებად ტჯრთისა ხელსა მხოლოდ მშრომელსა და ამად გთხოვჱთ ყოველსა შეზხუდვით თუცა რომელსა, ნუ ჰყოფთ გულსა მწყრომელსა, რისხჱთ დაეთრომელსა ამა სოფელს მომობელსა, მწირსა ქუჱყნის მხომელსა; მარად ღმობით მხმობელსა, მფარუელთა არა მგმობელსა, ვმოწმოთ ჩემსა მცნობელსა მრაუალ სახეთმთხრობელსა. რაოდენი შეძლო, ეცდილობდი უნაკლოდ გადმოთარგმნასა, გარნა სრული იგი არს, რომელიცა უძღუს და მართებს აღმოსჩნჟას ჩუენ მოკუდაეთასა და რომელისადმიცა დავმოება რწმენებითა ამით საუკუნოდ" (გვ. 2—3).

შატბერდის კრებული. 973—976.

287 ფ.; 28 × 22; ეტლატი; ტყავგადაკრული ტივიფრული ხის ყდა, რომელსაც შიგნით კრული ნაჭერი აქვს გადაკრული; ნაკლული; ასომთავრული (1 v — 126 r) და ხუსური (126 v — 286 v); სათაურები სინგურით, დაწერილია ორ სვეტად; 973—976 წ.წ.; გადამწერი იოვანე ბერი (105 v, 107 r, 234 r); გადაწერის ადგილი შატბერდი (285 v); აკინძულია 38 რვეულად: ამოვარდნილია 53, 60, 70, 77, 100, 107, 108, 115, 229, 244, 259 — 266, 267, 274 ფ. ფ. მოხეულია ფ. ფ. 58 და 125 (მეორე სვეტი), 159, 203-ის ქვეშ ნაწილი, 287; ამოჭრილია შუა ნაწილები ფ. ფ. 200, 267; გაჭრილია ფ. ფ. 133, 139, 161, 171, 174, 238, 241, 255, 256, 277.

1. „თქუმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა გრიგოლი ნოსელ ეპისკოპოსისაჲ კაცისა შესაქმისათჳს, რომელი მიუწერა ძმასა თჳსსა პეტრეს ეპისკოპოსსა სებასტიელსა. — უკუეთუმცა ჯერ იყო დიდებაჲ სათნოვების მომგებელთაჲ პატივითა მონაგებთაჲთა იპოვნესმცა ყოველნი სიქადულნი საფასეთანი...“ 1 v — 59 r.

2. „თუალთაჲ ეპიფანჱ კჳპრელისა თქუმული. — ეპიფანე ეპისკოპოსი კსტანტია(!) ქალაქისაჲ, რომელ არს დედაჲ ქალაქთაჲ..., რომელ თქუა ათორმეტთა მათ თუალთათჳს. უფალსა ჩემსა პატიოსანსა ძმასა და საქმის თანაზიარსა თეოდორჱს კეთილად მსახურსა ეპისკოპოსსა, ეპიფანჱ ეპისკოპოსი უფლისა მიერ გიკითხავ!...“ 59 v — 105 v.

3. „მჴეცთათჳს, სახისა სიტყუაჲ, წიგნთაგან, თქუმული წმიდისა ბასილი ეპისკოპოსისა კესარიელისაჲ. — არს რომელი იწოდების მსუენი მზარისაჲ, ვითარცა სახის მეტყუელმან თქუა...“ 106 r — 118 r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემული აქვს ნ. მარს. Физиолог. Тексты и разыскания по армяно-грузинской филологии, кн. VI, СПБ, 1904.

4. [ეპიფანე კჳპრელი. სახომთათჳს და სწყაულთა]. — ამას შენდა პატიოსანო შევსწერავთ, რომლისა მაღლისათჳს ჰკითხჱ მოჳსენებაჲ მისთჳს იყავნ...“ 118 v — 126 r.

შენიშვნა: სათაური გადასულია და არ იკითხება.

5. „იპოლიტეს განმარტებაჲ კურთხევათა მათთჳს მოსესთა ათორმეტთა მიმართ ნათესავთა, კ(ნ). — ნეტარისა მის ისაკისი ყოფილთა მათთჳს კურთხევათა ძეთა მიმართ თჳსთა, პირველთ მათ წიგნთა შინა გამოთქუმულ და ძალსაქმეთა მათ ყოფილთათჳს არა დადუმებულ, და იაკობისი იგიცა, რომელ ათორმეტთა ძეთა მიმართ მოჳსენებულ და მათვე სახითა გამოცხადებულ, ვითარ რაჲმე არიან კურთხევანი იგი ყოფილნი და ვის ზედა აღესრულნეს..“ 126 v — 140 v.

6. „წმიდისა იპოლიტეს თქუმული კურთხევათა მათთჳს იაკობისთა, ვითარ იგი ათორმეტნი ნახპეტნი აკურთხნა. — კურთხევათა მათთჳს იაკობისთა გამოთქუმად სიტყუანი ძე ღმრთისა მე რამეთუ კურთხევათა მათ ვეძებ...“ 140 v — 155 v.

შენიშვნა: იპოლიტეს ორივე ეს თხზულება გამოცემულია ჟურნალში: Patrologia Orientalis, t. — XXVII, fasciculus 1 et 2, Paris. 1952.

7. „თქუმული იპოლიტესი დავითისათჳს და გოლიადისთჳს განბარტებაჲ. — ზრახვანი იგი. ნეტარის ამის დავითნისნი ყოფილნი იგი ძუელსა შჯულსა, და გალობითა წინაწარმეტყუელ-ყოფითა და საქმითა, სრულ ადვილ არს ცნობად, რომელთა სარწმუნოვებით იცნან წმიდანი წიგნნი...“ 155 v — 162 r.

8. „ნეტარისა იპოლიტეს თქუმული თარგმა̀ნებაჲ ქებაჲ ქებათაჲ. — სიბრძნ̀ე აქუნდა სოლომონს, არა თუ თჳთ სიბრძნე იყო...“ 162 r — 177 r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემული აქვს ნ. მარს. Тексты и разыскания по армяно-грузинской филологии, кн. III, Петербург, 1901.

9. „ნეტარისა იპოლიტეს თქუმული აღსასრულისათჳს ქრთაჲსა, თქუნული წიგნთაგან წმიდათა ქრისტესთჳს და ანტიქრისტესთჳს. — ...ბა... ეშენ (!) დამტკიცებულსა მაგას წინა მეცნიერებისა გულსხმისყოფად, რომელ ესე წინა გჳც შენ მიერ ჩუნდა თავსიყუარულს, რამეთუ ჩემდა, ძმაო თეოფანე, ღირსად და წესად შეჰრაცხე უხუად და უშურველად წარმოღებად...“ 177 r — 193 r.

10. „სიტყუაჲ წმიდისა იპოლიტ̀ესი სარწმუნოვებისათჳს. — გურწამს, ეითარცა ნათელ-ეიღეთ და ვადიდებთ, ეითარცა განვნათლდით...“ 193 v — 203 v.

11. „თქუმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა იპოლიტესი მთავარებისკოპოსისაჲ სახ̀ე აღთქუმისაჲ. — მართალ არს სიტყუაჲ ესე, რომელსა ეიტყჳ და ყოველთა წესიერებითა შესაწყნარებელ განღრძებად ჩუნდა ძილისაგან ამას ჟამსა...“ 203 v — 215 r.

12. „მოქცეაჲ ქართლისაჲ. — პირველ ოდეს ალექსანდრე მეფემან ნათესავნი იგი ღ̀ოთის შეილთანი წარიქცინა და შეჴადნა იგინი კედარსა მას ქუეყანასა...“ 215 v — 248 v.

შენიშვნა: 1. ტექსტი დაბეჭდილია ე. თაყაიშვილის მიერ (იხ. სამი ისტორიული ქრონიკა, 1890 წ. თბილისი, გვ. 1 — 39, და Описание рукописей... ტ. II, გვ. 708—813, Тифлис, 1906—1912 г.).

13. „ცხორებაჲ და განგებაჲ წმიდისა იაკობისი, რომელი ეპისკოპოს იქმნა ქალაქსა ნასიბინს. — მოსე დიდმან წინაწარმეტყუელმან, რომელმან განაღო ზღუაჲ მეწამული და განიყვანნა ჴელსა ძენი ი̀სრაელისანი, აღმოუცენა წყალი უდაბნოსა ურწყულსა კლდისაგან ჴელსა...“ 248 v — 256 r.

14. „თარგმანებაჲ დავითის ფსალმუნებისაჲ — „... [ნეტ]არ არს კაცი, რომელი არა მივიდა ზრახვასა უღმრთოთასა...“ 256 v — 285 r.

შენიშვნა: 1. განმარტებულია 1—6, 9, 17, 44, 49 ფსალმუნი.
2. ფსალმუნთა თარგმანება იწყება დაჩის წერილით ტბეთის ეპისკოპოს სტეფანესადმი (იხ. ანდერძი).

15. „... ვერ შესაძლებელ არსო ქალაქი დაფარვად, რომელი მთასა ზედა დაშენებულ იყოს და კლდესაი, აღაღადებს და იტყჳს დღესა მას უკუანაჲსკნელსა ...“ 286 r v.

წ ყ დ ე ბ ა: „... აღუიებიეს სახე და გჳჩუენებს თუ რომელთა ბრძოლითა იძლია მძლავრი...“

შენიშვნა: 1. შატბერდის კრებული აღწერილია თ. ჟორდანიას მიერ (იხ. კრებულები, ტ. I, გვ. 99—107, ტფილისი, 1893 წ.) და ე. თაყაიშვილის მიერ (იხ. Описание... т. II გვ. 632—651, Тифлис, 1906—1912).

2. კიდეებზე მხედრულად, ერთი ხელით, გაკეთებულია მინაწერები, რომლებიც ტექსტის გადასწორი და გაურჩეველი ადგილების აღდგენას წარმოადგენს.

3. ანდერძების ტექსტი აღდგენილია ე. თაყაიშვილის წაკითხვის მიხედვით.

ანდერძი: გადამწერისა (ტექსტის ხელით, სინგურით). 1. „ესე კაცისა შესაქმე დაიწერა დედითა ი[ხ]ნისათა. ვინ იკითხვიდეთ, მწერ[ლისათჳს] ლოცვა ყავთ.“ (59 r).

2. „უფალო ქრისტე იესუ, მეოფეო, ყოველთა დაბადებულთა წყალობით მოიკ-სენე ამის წიგნისა მწერალი დღესა მას ადგომისასა“ (88 v—89 r).

3. „ქრისტე, შეიწყალე ი ვ ა ნ ე, ამისი მწერალი“ (105 v).

4. „ქრისტე, შეიწყალე ბ ე რ ა ი, მწერალი ამის წიგნისაჲ, და შეუნდვენ ცოდ-ვანი მისნი, ა[მ]ნ“ (107 r).

5. „სამებაო წმიდაო ყოვლისა მპყრობელო. წყალობით მოხედენ ამისსა მწერალ-სა გლახაკსა მეოხებით რჩეულსა შენისა წმიდისა ბ ა ს ი ლ მთავარებისკოპოსისაჲ.“ (118 r).

6. „წმიდაო მამაო ი ა კ ო ლ ი ტ ე, მეოხ ეყავ მამასა ი ო ვ ა ნ ე ს წინაშე ო[ს]ა-ჩუენისა იესუ ქრისტესა. ესე ერთი წიგნი მათითა საფასითა დაიწერა. ვინ იკითხვი-დეთ, ულოცვედით“ (215 r).

7. „ესე დედაკაცი იყო ს ი დ ო ხ ი ა, მოწაფე წმიდისა ნ ი ნ ო ჲ ს ი, რომელმან ესე ყოველი აღწერა“ (230 v).

8. „ქრისტე, შეიწყალე ბ ე რ ა ჲ მწერ[ალი]“ (234 r).

9. ფსალმუნთა თარგმანების ბოლოს: „დიდებაჲ შენდა, ქრისტჱ, დაესრულა თარგმანებაჲ ფსალმუნისაჲ, თქუმული წმიდისა ეპიფანესი“ (285 r).

10. „ქ. სახელისა წმიდისა სამებისასა მქადაგებელნო, ზეგარდამო ქებულნო და დიდებულნო წმიდანო მღდელთ-მოძღუარნო ნეტარნო გ რ ი გ ო ლ ნ ო სე ეპის-კოპოსო და ღირსო ე ფ ი ფ ა ნ ე კ ვ პ რ ე ლ მამაო და მთავარო და განთქმულო (!) წმიდაო ბ ა ს ი ლ, მწყემსო ყოველთა მორწმუნეთაო, და დიდებულო (დ-ბლო) ი ო ა-ნ ე ს ი ტ ჱ, წინაწარმეტყველნო გამოუთქუმელთა მადლთა მეცნიერნო მეტყველნო, დიდად განსაკურველნო კაცნო, პოვნილნო გულითად უფლისად, წოდებულნო მო-ნად ქრისტესა, სამკუდრებელნო სულისა წმიდისანო], რომელნიცა გამოუჩინებელნი და დაფარულნი სიბრძნისანი გამოგიცხადნა და სული წრფელი განიბადა გუამთა თქუენთა.

და დაუწერენით ეკლესიასა ქრისტესსა პირად-პირადთა წიგნთა თარგმანებანი და შესხმანი წმიდისა და ყოვლად დიდებულსა ღმრთისმშობელისანი და ჩუენ გუა-უწყეთ წესი აწინდელისაჲ ღმრთისმსახურებით და მოსაგებელი ნეტარისა [მის] საუკუნოასა სასოებით ცხორებისაჲ.

ვითარცა ბილული დაუმტკიცეთ გულისხმისმყოფელთა, ვითარცა თქუა დანიელ საკრველმან წინაწარმეტყველმან, მაშინ გამობრწყინდენ გულისხმისმყოფელნი-ნი, ვითარცა მბრწყინვალებაჲ სამყაროასაჲ და რომელთა კეთილად ჴელ-ყვეს და-უნჯებაჲ ზეცისა სიმდიდრეთაჲ წარგებითა კ[ეთ]ილ[ისა] მონაგებთაგთა და კვლის-კუნისა მათისა აბოვნებაჲ. ვითარცა ნეს[ტ]ორის წინაშე ღმრთისა და კაცთა ყოველთა [ალი]ძღუას მიბაძვებად [მათა], და [ღ]აცათ]ე გლახაკ ვინმე იყოს, ვი-თარცა წერილ არს: მედგარო, ემსგავსე ჴნჭველსა და შებმა უყავ უფროჲს [ძალი]სა შენისა, რომელი ღმერთი არს მოძღებელი ძალისაჲ.

ამისთჳს მეცა არა დავფარ[ე] სწრაფაჲ სულისა ჩემისაჲ მიზეზითა ნაკლულევანე-ბისათა და შეუდგა კეთილსა გულსმოდგინებისა მე, ცოდვილი და უნარჩევესი ყო-ველთა მოწესეთაჲ ი ო ვ ა ნ ე ბ ე რ ა ი, და გავასრულე წიგნიაჲ ესე წიგნი კ ა ც ი ს ა შ ე ს ა ქ მ ჱ და მეორედ წიგნი თ ე ო ლ ო გ ი ა და ს ა ხ ა ს მ ე ტ ყ ვ ე ლ ი და ი ო ა-ნ ე ს ი ტ ე და ქ ა რ თ ლ ი ს ა მ ო ქ ც ე ვ ა ჲ და ც ხ ო რ ე ბ ა ჲ ნეტარისა მის და დიდებულისა მღდელთ-მოძღურისაჲ ი ა კ ო ბ ნ ა ს ი ნ [ი ნ ჭ ი ლ ი ს ა ჲ და თ ა რ გ მა-ნ ე ბ ა ჲ ზ ო ჯ ა რ ი ფ ს ა ლ მ უ ნ თ ა ს ა ჲ.

მოღუაწებითა [და თანადგომითა] დედის ძმისა ჩემისა მიჭაელისა და ძმისა ჩემისა დავითისითა და სტეფა[ნაწ]მიდისა არავის ჰრთავს თჳნიერ [სიგლახაკისა ჩემისა. და შეგ[წერე] [მატბეღ]ორს საყოფელსა წმიდისა [ღ]ოთისმშობლისასა], რომელსაცა შინა აღ[ეშარდე] სალოცველად სულისა [ჩემისა] ცოდვილისა და მშობელ[თა ჩემთა] და სალოცველად მეფეთა [ჩუენთა] ბაგრატ მეფისა და ყოველთა შე[ილთა] მათთაჳს და გეკდრები ყოველთა, ვინცა იმსახურებდეთ წმიდასა ამას..“ (285ᵛ).

ანდერძი (მთარგმნელისა, ტექსტის ხელით):

1. „უფალო იესუ ქრისტე, განუსუენე სულსა დაჩისასა“ (268 r).

2. „დაჩის ეთარგმნა ესე სომეხთა ენისაგან, ღმერთმან სული მისი დიდებულ ყავნ“ (285 r),

3. „პირველი სიტყუაჲ მიწერილი დაჩისი სტეფანეს ნეტარისა მტბევრ[ე]ლ ებისკოპოსისა:

ღირსო მამაო წმიდაო ებისკოპოს(!) სტეფანე, ქრისტჱს გამ[ორ]ჩეულო მამაფალო, კეთრთეულ არს ღმერთი, რომელმან გამოგაჩინა შენ კეთილად მწყემსად ჩუენდა და მჳფრნალად სულიერად, აღმაშენებლად ჩუენდა. მრავალგზის მინდა ბილვაჲ შენი კურნებისათჳს [სალ]მობათა სულისა ჩემისათა, არამედ სიშო[რისაგან და რუდუნებისაგან] უცალოებისა ჩემისა ვერ ღირს [ვიქმენ თაყუანისცემად შენდა აწ შენდობა იყავნ ჩემდა], ამისთჳს რომელ წიგნითა [მოგიძ]ურებ განსაკითხავ[ა] ამას ჩემსა, წმიდაო ღმრთისაო. მრავ[ლით ჟა]მითგან [გულ]მოდგინედ ვეძიებდ[ი] თარგმანებას[ა] ფასალმუნთასს, წიგნსა მას, რომელი დაწერა [წმიდამან] მამამან ჩუენმან] ეპიფანე [ქვპრელ ებისკოპოსმან და არა ვიოვე ქართულად]. ბერძენთა ენითა ვპოვე და ვერ შე[უძლე ცნობად], ვითარცა წყაროსა მიუწუდ[ომელ]სა და ფასსა [დაფარ]ულსა. მერმე ვპოვე სომეხურითა ენითა წე[რილი], სრულიად მითავე ბერძნულითა განბეჭითა და მითვე [რიც]ხჳთა. შემჳწერდა სომეხთათჳს და შემე შინა თარ[გმ]ანებად, რამეთუ დიდი ბ[ო]ლოძაჲ შეემთხ[ჳეოს თარგ]მანთა, რომელნი არა განექრძალნენ, და სრულად უკუეთუ ვისმე პირველად ეთარგმანოს, მეორედ თარგმანებული წინააღმდგომად გამოჩნდების, ვითარცა აკლებასი იგი და სუმაქისი [და ამით არა ჯერ-არს. ხოლო მე არა ვპოვე პირველ თარგმანებული და ამის]თჳს მცირედი ესე გემ[ოას ხილვაჲ] გამოვთარგმანე, და წინაშე ღმრთისმოყუარებისა [შენისა გან]საკითხავად მოგიძღუანე. [ხოლო] შენ მსგავსად მოცემულისაჲ მაგის სიბრძნისა შენისა [განკაცთხე] და ჯერ თუ იყოს, შენ მიერ დაენერგენ შორის ეკლესიასა და უკუეთუ არა ღირს ოდეც იყოს, წიგნი ესე დაწუ და სიტყუნ ჩემი დაფარე, და მე მამხილე და შევინანო.

ხოლო მე ასერგასისთა [მათგან საკი]თხავთა შორის შჳდნი ხოლო [გამომე]ხუთან, რომელ არს [აღ]მოძჱუენი ოდენ სრულიად, [და თჳნიერ] ბრძანებისა შენისა [არღა]რა კელჩჳყოფ, ვიფრქმდის] არა ვიცი, თუ მაქუს რაჲმე სასყიდელი და ვმჭერებოდი ანუ თუ [ცუდად] დავშურები, და ბრალობაჲ შემემთხუევის, რამეთუ დიდი წიგნი არს თარგმანი ასერგასისთა მათ ფასალმუნთაჲ, რომელნი დაწერნეს ქალკედონ ღმრთისამან დავით, სულისა მიერ წმიდისა შეთხზნა ბრაბიონი ქებისაჲ და დადგა იგი თხემსა ზედა ეკლესიისასა საძღეველად მტერისა.

ამის წმიდისა მამისა ჩუენისა ეპიფანეს თარგმანებული ყოველსავე კეთილად და განგებულად გჳჩუე[ნებს, თუ] ვითარ არიან ზედა-წაწერილნი იგი, ანუ ვითარ აჴსენებს ასატის და ძეთა კორესთასა და ედი[ოთმი]ს და სხუათა შემასმენელთა, [ანუ ოდეს და] რაჲსთჳს თჳრემულ არიან, ანუ [რაჲ ძალი აქუს] საწნეხ[ელ]თასა მას და ძეგლის წერასა]. და ყოველსა თითოეულ[ად გჳჩუენებს, რომლისაჲ არა დარჩების ერთიცა იოტა [ოდენი, რომელ]სა არა კეთილად განგჳმარტებს. ვითარცა იგი მოციქ[ულთა წმიდათა] უფლისა თანა ისადილეს კიდესა ტბისა მის ტიბერიასსა ასურგასის და სამითა თევზითა. ესრეთვე სახედ წმიდაჲ მამათმთავარი ეპიფანე შესხჳეს თევზთა მათ და [ა]სადილებს ყოველთა მორწმუნეთა, რომელ არიან წოდე[ნი] იგი ფასალმუნთანი პურ და მადლ საღმრთო [წ]მიდასა შინა ეკლესიასა.

ბოლო მე მსგავსად ძალისა ჩემისა მცირედნი ესე ასერგასისთა მათგან შენ-ფა-
გიძღუანენ. უკუეთუ ჯერარს განსრულებაჲ, სიწმიდემან შენმან განასრულენ. მე
უცალოებისა ჩემისაგან ვერა-რას შემძლებელ ვარ. თუ რაჲმე არა ჯერ-იყოს, ზე-
მომოწყალენებულისა მისებრ, დაწჯი და მე შენდობაჲ მომმადლეთ და ესენებულმცა
ვარ ლოცვათა შინა შენთა ღირსო მამაო, ა"ნ" (256 r v). ანდერძი დაბეჭდილია
პროფ. ი. აბულაძის მიერ. ქართული და სომხური ლიტერატურული ურთიერთობა-
ნი IX—X სს. გვ. 197.

4. „მიწერილი დაჩიჩი [მრ]ოველ ებისკოპოსისა ანტონისა. ჯერ
თუ იყო ანუ არა ნიშდებითა ამით გონებითა ჩემითა ესე ფერებ ვყავ და შენდა
(შ'და) შევწირე, ღირსო ღმრთისაო, და ვეედრები სიწმიდესა შენსა, რაჲთა განა-
შორო სიტყუათაგან ჩემთა ტკივანჭაჲ მტერისაჲ, და მომფინო ჩემ ზედა არაჲ ეგე
მადლისა შენისაჲ, და განანათლო ბნელი გონებისა ჩემისაჲ და ეტეროვან კეთილ
მეჭმენ მე, დაშიპყარ ჴელი მარჯუენე ჩემი და ეღმენებისად მიძღოდე მე წინაშე
ჩემსა, და განმავლენ მე გრებნი იგი ძნიად სავალნი, და მომიძღუე მე თემ[ს]ოფო-
რიონსა მას სამეუფოსა და გამომითხოვე მსაჯულისაგან პიტაკი განთავისუფლები-
საჲ, რაჲთა განვერე მე ჴელთა მათგან საშინელთა წვიდაო ებისკოპოსო, ღირსად
გმოსიეს ვაკანი ეგე სამღდელოჲ და სამართლად მიგიღებიეს დროატი სალმრთოჲ.
ჴელმწიფებაჲ გაჩუს, მჴნეო, განმათავისუფლე მე მონობისაგან ცოდვისა" (285 r).

მინაწერები: 1. მდივან-მწიგნობრული ხელით: „ჵ. ქრისტე ღმერთო, ადიდე დი-
დებითა საეკუნოთა ერისთავ-ერისთა[ვი] (ე"[ვი]) კუირიკე (კ"კე), რომლისა
ბრძანებითა და [ჩენით შეი]მოსა წიგნი ესე ჴელითა მათისა მწ... [მ]ღოცველისა
მიქაელისითა" (1 r).

2. ამ მინაწერის ზემოთ, გვიანდელი მხედრული: „ესე წიგნი დეკანოზისა ალ ე-
ქსისა, დეკანოზი" (1 r).

3. პირველი მინაწერის ქვემოთ, მხედრულად: „ღმერთმან მშჳდობაში ეს წიგნი
დიმიტრი პროთოპაპის პატრონს ახმაროს არა უკეთუ არა დაადგო(!),
ითხოვეთ სულიერი სახრდელი, რათა მიეპთხუნეთ სუფევასა ქუსყ[ნისასა]" (1 r).

ზეუულად, მეორე მინაწერის ხელით „ეს წიგნი" (1 r).

4. ნუსხურად: „წ. მე ყოველად ღირსმა [მ]ევსწირე ეკ"სთა დღე ესე სა-
დარსა.... [ღ]ისმშობელსა. ყოველად წვიდაო, შეიწყალე ცოდვილი ევდემოზ, ა"ნ"
(42 v).

5. მხედრულად: „ამ მე-6 რვეულს ამის წინ აკლია ერთი (მე-7) ფურცელი"
(46 r).

6. მხედრულად: „აქ არეკვით არის შეკრული, ოცდაოთხი ფურცელი, გარდაი-
თვალე ზედეთ და იქ შეამოწმე რომელ არს სიტყჳა ესე: და ქნის მრავალი სნეუ-
ლებათა კურნებაჲ" (70 v).

7. მხედრულად: „არეკვით შეკრულა ამის ფურცელი და ვითარცა ოცდაოთხს
ფურცელს ქჳით იძიე" (76 v)

8. მხედრულად: „შეიხსენე, უფალო, ცოდვილი ... ყოფილი ..." (126 r).

9. მხედრულად: „ხოლო იპოვების წიგნსა ამას შინა წერილნი ესე: 1. ეჭუსთა
დღე. 2. იპოლიტეს განმარტება, 3. ათორმეტთ თჳალთ განმარტება, 4. სახისმეტყუ-
ლება, 5. ნ ი ნ ო ს ცხოვრება და ქართლის მოქცევა და სხუა, 6. დავითნის თარგ-
მანი".

ამ მინაწერის ზეუით სხვა ხელით: „ებრაული და ბერძული ანბანიც არის ამ
წიგნში და ბრწყინულიაც ადამისითგან ვიდრე ნაკიუორე მეუღმდე" 287 r.

მინაწერები არის აგრეთვე შემდეგ გვერდებზე: ქართულად: 26 r, 32 r, 77 r, 91 r
104 v, 105 v, 123 v, 125 v, 126 r, 139 r, 152 v, 183, 184 r, 204 r, 206 v, 213 r,
251 r, 269 v, 279 v; სომხურად: 277 v, 278 r, 281 v, 282 v. ბერძნულად: 280 r.

(525) 1142

ანტონ I. გრამატიკა. XIX

104 ფ.; 33 × 20,8; ლურჯი ქაღალდი; ახალი მუყაოს ყდა; აქვს ზედა და ქვედა ყდის საცავი ფურცლები; მხედრული, სათაურები ასომთავრულით; 1808 წლის ჰვირნიშნი; დაუწერელია: 1 rv, 43 v, 103 v, 104 rv; სარდიონ ალექსიევ-მესხიევის წიგნთსაცავისაგან (ზედა ყდის საცავი ფურცლის r).

„თჳს ხელოვნებისა ღრამმატიკოსობითისა. ნაწილი პ̃ლი, რომელსა შინა მარტივად მდებარე არიან თჳთოეულნი ნაწილი სიტყუათანი მაგალითებითურთ, რომელნიცა ზეპირებად სათანადო არიან ღრამმატიკოჲსა მოწაფე ქმნილთა. თავი პ̃ლი. ბრუნუათათჳს სახელთასა. § 1. — რაცხუსა შორის ჩ̃ნ მიერ განჰსჯითა შემოყუანილნი ბრუნუანი სახელთანი არიან რუა...“ 2 r — 103 r.

შენიშვნა: 1. გრამატიკის ტექსტი მისდევს 1885 წ. გამოცემას.

2. ხელნაწერს თან ახლავს 22,6 × 17,8 ზომის ქაღალდის ორი თეთრი ფურცელი 1849 — 1852 წლებისათვის მოძრავი დღესასწაულების კალენდარით.

მინაწერი: „წიგნთსაცავისაგან სარდიონ ალექსიევ-მესხიევისა“. ზედა ყდის საცავი ფურცლის r.

(526) 1143

შემსგავსებათა წიგნი. 1807.

94 ფ.; 33,8 × 20,3; ლურჯი ქაღალდი; მუყაოს ახალი ყდა; მხედრული, სათაურები სინგურით; 1807, 28/VI (86 r); ჰვირნიშანი — 1806; გადამწერი დ̃ვითრეკტორი (86 r). დაუწერელია: 1 rv — 4 rv, 88 v, 89 rv — 94 rv.

„წიგნი პიროლი. ცათათჳს და ნივთათჳს. მრავალთა სრულებათათჳს და უაღრესობათათჳს ოჳწიდეისისა ქალწულისათა, იჳელყოფებიან რომელნიცა პირად-პირადისა შემჰსგავსებითა მზისა, მთოვარისა, ვარსკულავთა, ნათლისა, განთიადისა, ღრუბლისა, ზღჳსა და ქუჱყანისათა. მერმეცა უკუჱ თჳთებითა სინის მთისათა გონიერებიეი ჩუჱნების თავი პიროლი. — მარიამ დედა უფლისა შემსგავსებულ არს მზისა პ̃ლ სადამე, რამეთუ მზესა აქუნ უკუჱ ვემე პატიოსნებაჲ გამოკრთოლუასა შინა, მით რამეთუ გამოჰკრთის სიმაღლითგამ და მრავლითა შარავანდედებითა...“ 4 r — 88 r.

ანდერძი: „ღმერთო, შეიწყალე აღმწერელი და მჴოომელი ამის უკუჱ ცხოველთა წიგნისა, რომელ არს შემსგავსებისა, მაღალ კეთილშობილი, სრულიად კახეთის სამეფოს დირეკტორი და მოძღუარი ღ̃ისმეტყუელებისა და ფილოსოფიისა. ალექსის ძე დავით, თთჳსსა იუნისსა, რიცხუსა კ̃ჱ. ხოლო განჴორციელებიდგან სიტყჳსა ღ̃ისა ჩ̃ჯ, ქ̃კს უჟე.

(ხელულად). მაღალ კეთილშობილი ალექსის ძე დირეკტორი დავით, 1807.“ (86 r).

(527)

1144

ქამნი. XVIII — XIX

618 გვ.; 14,5 × 10,2 ქაღალდი; სქელი ქაღალდის ყდა; თავი და ბოლო ნაკლულია; ნუსხური; სათაურები სინგურით; [XVIII]— XIX]; გადამწერი გიორგი (გვ. 14).

„ქამნი შუაღამისა კ[ა]ესა. — მ[ა]რ[ა]ნ: კურთხეულ არს ქრისტე ღმერთი. დ[ა]ჲ შენდა მეუფეო ზეცათაო, სრულიად წ[ა]რ ღმერთო მმ[ა]ო ჩ[ა]ნო. მოვედით თ[ა]ყნისცემ გ[ა] გზის. მიწყალე მე ღ[ა]ო ს[ა]დ...“ გვ. 21—618.

წყება: „...ბოლო იგი წ[ა]წ[ა] ბირებულ იყოჲ დედისაგან თჳსისაჲ და ჰ[ა]ქაჲ: მომეც მე აქაჲ ლაკნით თაჳი იოანე ნათლისმცემელისაჲ და შეჰ-თუ-წუხნა მეფე იგ.. “

შენიშვნა: 1. ხელნაწერის შედგენილობა: „ქამნი შუაღამისა კ[ა]ესა“, გვ. 21—28; „ქამნი ბერძულნი შუაღამისანი“, გვ. 29 — 57; „ქამნი შუაღამისა შაბათისა“, გვ. 57—76. „ქამნი პ[ა]ლ ცისკრისა“, გვ. 77—120; „ქამნი პ[ა]ლ ცისკრისაჲ, გვ. 120—129; „ქამნი სამ ქამისა“, გვ. 129—137; „ქამნი მეექუსისა ქამისა“, გვ. 137—149; „ქამნი ცხრა ქამისაჲ“, გვ. 149—177; „ქამნი მწუხრისაჲ“, გვ. 178—195; „ქამნი დიდისა სერობისა“, გვ. 195—229; „ქამნი მცირე სერობისა“, გვ. 229—246; „ობითა იბაკონი აღდგომისანი“, გვ. 246—257; „ობითა იბაკონი შჳდეულისანი მგზეფსისა“, გვ. 257—264 „განგებაჲ მარხვათა და ზადიგთასა“, გვ. 264—294; ხადილნი დიდისა აღდგომისანი“, გვ. 294—300; „აბალ კ[ა]ესა წინა მწუხრი შაბათსაჲ.“ გვ. 300—301: „მესამესა კ[ა]ესა წ[ა]თა მენელსაცხებელთა დედათა“, გვ. 301; „მეოთხესა კ[ა]ესა განძრეულისაჲ“, გვ. 301—302; „მეოთხესა ოთხშაბათსა“, გვ. 302—303, „მეხუთესა კ[ა]ესა სამარტილისაჲ, გვ. 303—304; „მეექუსესა კ[ა]ესა შობითგან ბრმისაჲ“, გვ. 304—305; „მეეჴსესაჲ ხუთშაბათსა(!) ამაღლებაჲ წ[ა]ჲ ჩ[ა]ნისა იესო ქრისტესი“, გვ. 305—307 „მეშჳდესა კ[ა]ესა წ[ა]თა ნ[ა]ელთ მამათა.“ გვ. 307—308; „მერვესა, მეცხრესა და ყოველსა კ[ა]ესა“, გვ. 308—312; „სახარებანი ათერთმეტთანი“, გვ. 313—339; „ყოველსა საუფლოს ბეღნიერს დღეს ეს ბრძანე ცისკრად“, გვ. 340—344; [თავით მეტყველება] სქ[ა]ტმპრიდან აგჳისტომდე“, გვ. 345—618.

2. ხელნაწერს წინ უძღვის: ა). თავნაკლული ტექსტი: „...ერებასა შენსა დაჲცენეს მ[ა]ცხ[ა]რ ხილო მათგან ქსნილნი ქმიბდეს ღ[ა]მ მშობლისა მიმართ...“ (გვ. 1—14).

ბ). „ლოცვა ზიარებისაჲ წ[ა]ჲ იოანე ოქროპირისაჲ. — მკჳდრ იყავ შეცოდებათა...“ (გვ. 15—20).

3. ხელნაწერი არ მისდევს ნაბეჭდ ტექსტებს.

ანდერძი: „ღმერთო, შეიწყალე გიორგი და იმის ძმასა დემეტრეს შეუნდვნეს ღმერთმან. ვინცა შენდობაჲ ბრძანოთ. თქ[ა]ნცა შეგინდვნეს ღ[ა]ნ“ (გვ. 14).

შენაწერები: 1. ნუსხურად: „ღმერთო შეიწყალე დემეტრე მ[ა]თი“ (!), გვ. 79.

მხედრულად: 2. „ჰ. ღმერთო შეიწყალ (!), ცოდეილ (!) გიორგი, ამინ“ (გვ. 93).

3. „ჰ. ესე ქამნი“ (გვ. 230)

4. „ჰ. ესე ქამნი გიორგისა არის“ (გვ. 532).

(528)

1145

კრებული. 1783.

272 გვ.; 15,9×10,5; ქაღალდი; ტყავგადაკრული ტივიფრული ხის ყდა; თავნაკლული; **მხედრული; სათაურები სინგურით; 1783, 16 აგვისტო (134); გააჩნია ჭვირნიშანი; გადამწერი კორნელიოს ნიკოლოზის ძე ჩაჩავაშვილი (134):** დაზიანებულია: გვ. 47—48, 49—50; ამოვარდნილია გვ. 69—72, 133—136, 263—264; დაუწერელია გვ. 269, 272.

1. [ფირმალიანი]. <ამბავი დიფნის(!) ქალაქისა> „...რდნა და ესოდენს იტიებს რომ მისი ცრემლის ნაკადულსა მდინარესა ემსგავსება და მასა ხმაზს. ეს რა რისხვა ღ~თისა არის, რომ ძლივ ერთი შვილი ღმერთმა მიბოძა და ესეცა ასე საცოდავათ გამიხდაო...“ 1—134 გვ.

შენიშვნა: 1. თხზულება შედგება 11 თავისაგან. ხელნაწერი იწყება მეოთხე თავის ბოლოდან.

2. თარგმნილი უნდა იყოს სპარსულიდან (იხ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. II, 1941 წ. თბილისი, გვ. 387).

2. <ხალუმჯანიანი>. „კარი პირველი და დასაბამი ხელმწიფისა დიდისა და ამაღლებულისა სახელკეთილისა გულაზარისა და ძისა მისისა ახოვანისა ხალუმჯანისა.—ესე დიდებული ხელმწიფე გულაზარ ფლობდა და ხელმწიფობდა განგებითა კეთილთა სრულიად ერანსა და ადრიბეჟანსა...“ 135—268 გვ.

შენიშვნა: თარგმნილი უნდა იყოს სპარსულიდან. (იხ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. II, 1941 წ., თბილისი, გვ. 388—389).

ანდერძი (გადამწერისა): „განსრულდა დიფნის (!)ქალაქის ანბავი ხელითა ჩაჩაკასშვილის ნიკოლოზის ძის კორნილიოსისაგან, აგვისტოს ი9, ქ~ქ~ს უოა. ახლა სხვა დავიწყე“ (გვ. 134).

მინაწერები: 1. „ენენია [ნი]ნო ანდრონიკოვისაე, ბატონო მამიდავ, ლმერთმან ყოველს შეშძლებელმან ბედნიერ გყოსთ და მშვიდობაში მოგახმაროსთ წიგნი ესე და მეორე ვაჟის ყოლაში. შენი უამი ძნისწული მაიკო ანდრონიკოვნა.“ (გვ. 270).

2. „სოფიკო, ხაკრო შენი და...“ (გვ. 271).

3. „შენი სულისა დაო ნანო, ეს წიგნი მოგართვი. დაო, იმდენი იცოცხლე, რამ, დენი ამ წიგნის ნახვით და წაკითხვით შენმა უბედურმა ძმამ ისაამოვნა. იმისი გახარება მაშინ იყო, ეჩქირა და კითხულობდა ყოველდღე. შენი გულისა ნინო, სიცოცხლეში მოგხმარდეს. მენი უბედური და და რძალი სალომე ანდრონიკოვისა.“ (გვ. 271).

(529) 1146

ქ. ბაუმეისტერი. მეტაფიზიკა. 1813

X + 490 გვ.; 15,7 × 10,1; ქაღალდი. (ნაწილი ლურჯი); ტყავგადაკრული ტყიფრული ხის ყდა; აქეს ყდის საცავი ფურცელი; მხედრული; სათაურები ასომთავრულით; 1813 წ. (გვ. 486); აქვს ჰვირნშანი (გვ. 415—416); გადამწერი დიმიტრი ალექსიევი (გვ. 486); დაუწერელია: I rv, II rv, V v, VI rv — X r v, გვ. 250, 432 487—490.

„<ზედ-დადგინებანი მეტაფისიკისანი>. თავი პ~ლი. პირუველ[ე]ლთაჳს (!)დასაბათა (!) კაცობრივისა ცნობისათა—§ 9. ონტოლოლოგიასა თანა აცს დადგინებად უპირველესნი დასაბამნი კაცობრივისა ცნობისანი, ხოლო ყოველისა კაცობრივისა ცნობისა ორნი ვიდრემე არიან დასაბამნი...“ გვ. 11—486.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერს წინ უძღვის: ორი წინასიტყვაობა. ა). „ზედდადგინებანი მეტაფისიკისანი წინასიტყუობა ბუნებისათჳს და თჳსებისა მეტაფისიკისა. § 1. დ~ლათუ ხელის-მსიტყუოლობენ რომელნიმე, ვითარმედ ყრმათათჳს სხოლათა შინა აზნაურთა სწავლათა მსწავლულთა არ სათანადო არს გარდამოვიღმად მეტაფისიკაჲ. მით, რამეთუ თავს შორის ურიცხუთა და ძნელთა წინადადებათა იპყრობს იგი...“ (გვ. 1—7).

ბ). „ზედ-დადგინებანი ონტოლოღისანი. წინასიტყუაობა. § 7. ონტოლოგიისა თანაარს განყოფითა ადრე განმარტუად უ-ბრალესნი და საზოგადონი ზედმიწევნილებანი ანუ ცნობანი...“ (გვ. 7—11).

2. პინაჯსი მეტაფისიკისა (III r—V r).

3. პინაჯსის შემდეგ გადამწერის ხელით სწერია: „მეტაფისიკა შრომილი ანტონის მიერ პატრიარხისა ყოვლისა საქართველოჲსა, მეფის ძისა“ (V-r).

4. კიდეებზე გადამწერის ხელით გაკეთებულია ანტონის შენიშვნები.

5. თარგმნილია ანტონ I მიერ. (იხ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, წ. I, გვ. 350—351, თბილისი, 1941. წ.).

ანდერძი: 1. „**1792, 11/9**“ (გვ. 486).

2. „ხრულ იქმნა წელსა ჩყიგ-სა, ნოემბრის ით“ (გვ. 486).

მინაწერი: „პროტოიერეი დიმიტრი ალექსიევი. წელსა ჩყს, იანვრის აა“ (გვ. 486).

(530) **1447**

იოანე დამასკელი, წინამძღვარი. XIX

270 გვ.; 16,4 × 10,2; ლურჯი ქაღალდი; ტყავგადაკრული; ტეიფრული ბას ყდა; მხედრული; სათაურები ასომთავრულით, სინგურით; [XIX ს.]; გადამწერი ალექსიძე დიმიტრი (გვ. 268); დაუწერელია: გვ. 1, 2, 269, 270.

„დაწყება წიგნისა ამის, რომელს ეწოდების წინამძღუარი, თქუმული იოანე დამასკელისა. — თავი ა. პირველითგან იყო ღმერთი და ღმერთი იყო პირველითგან, რომელი იგი მარადის იყო და არს და იყოს...“ გვ. 5—268.

შენიშვნა: 1. აქვს შესავალი: „წ-ისა და ნეტარისა მამისა ჩ-ნისა იოანე მონაზონისა და ხუცისა დამასკელისა თქმული მართლისა სარწმუნოებისათჳს. სიტყუისგება უთათოთა მიმართ მწუალებელთა, რომელნი ორთა მათ ბუნებათა კრისტესთა უარ-ჰყოფენ. — სახელითა მამისათა, და ძისათა, და სულისა წ-ისათა...“ (გვ. 3—4).

2. კიდეებზე მიწერილია გადამწერის ხელით განმარტებები.

ანდერძი: „დიკასტირიის მწერალ-მწიგნობარი ალექსიძე დიმიტრი“ (დიმიტრი—ხევსულად). გვ. 268.

(531) **1148**

კრებული. 1807

86 გვ.; 20,7×17,1; ლურჯი ქაღალდი; ტყავგადაკრული ტეიფრული მუკაის ყდა; აქვს ყდის საცავი ფურცელი; ნესტური; სათაურები ასომთავრულით; 1807 წ. 28/VI (გვ. 83); აქვს ჰვირნიშანი (გვ. 7—8); თარგმნილია ბერძნულიდან იოანე პაპუაშვილი-ჭყონდიდელის მიერ იოანე ოსეს ძის თანამშრომლობით (გვ. 34.); გადამწერი დიმიტრი ალექსოვი (გვ. 83); დაუწერელია გვ. 30, 35—36, 84, 85—86.

1. „ნაწილი 1. სარწმუნოების ნაყოფთა კეთილთა საქმეთა წინააღმდგომთა ცოდუათა აღსარება. — წინააღდგომა ჭეშმარიტისა კეთილმსახურისა აღმოსავლისა ეკკლესიისა სარწმუნოებისა...“ გვ. 1—29.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შენიშვნა: შედგება 7 ნაწილისაგან.

2. <მანუილ ქსანთიოს>, „ქორწინებისა თავთავჯს მატთესი [ბლასტარისა]. — ხარისხნი ქორწინებისანი ამად ვიდრემე იწოდებიან ხარისხად, რამეთუ ვითარ იგი კიბეთა ზედა აღელენ ხარისხად და ჰშთამოელენ, ეგრეთვე არს ნათესაობაცა ხარისხად..." გვ. 37—83.

შენიშვნა: 1. შეიცავს ორ ნაწილს. პირველში აღნიშნულია ნათესაობის სხვადასხვა სახე: ამოღებულია მათე ბლასტარის სჯტაგმიდან (გვ. 37—67). მეორე ნაწილშია ნებადართულ ქორწინებათა დიაგრამები (გვ. 69—83), თვითონ მანუილის შედგენილი (იხ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. I. 1941 წ. თბილისი, გვ. 363—364).

2. „ქორწინებისა თავთავჯს" წინ უძღვის: ა) მთარგმნელთა იოანე პაპუწიშვილი-ქსიფილინოსის და იოანე ოსეს ძის „მოხსენება" ანტონ I-დმი იამბიკოდ თქმული. — უნეტარესსა და უწმინდესსა პატრიარხსა ყოვლისა საქართუელოჲსასა მეუის ძჱს ანტონის, ჩლენსა უწმინდესისა სინოდისა უმოხნებრესი მოხსენება. უწმინდესო მეუეო. —

ზეაღმავლობა ალისა მასწავებდინ
და მიმართება კენტროისადმი ნივთთა
შემომიკრებდინ ქმათა რათმე მიზეზთა
ძღუნის მრთელობისა წინამდებარისათა,
რომლისა კადრი წარმოვებს სურვილისაგან..." გვ. 31 — 34.
შეიცავს 8 სტროფს.

ხელმოწერილია: „ულირსი ხუცესი იოანე ოსესძე, ბერძენი იოანე მიხაილის ძე პაპუწიშვილი ქსიფილინი" (გვ. 34)

ბ. მთარგმნელთა წინასიტყვაობა იამბიკოდ თქმული, რომლის კიდური ასოები (მარჯვნივ და მარცხნივ) გამოხატავს მათ სახელებს — იოანე— „ოქტომბერსა თთუესა, დღესა **17**, წელსა **1785**, ტფილისს.

ითარგნა ესე წიგნი წინამდებარე
ოდენ ბერძულითი, ნათესავით ბერძნისაგან,
ამასთანავე შრომითა და თანღუწითა
ნათხზად ქართულებრ ოსეს ძის მღუდლისაგან, ხოლო
ერთნი კიდურთა შეგასწონ სახელი" (გვ. 34).

ანდერძი: 1. „ჰაჰა, მაგალითისია ქორწინებისანი, რომელნიცა დასხნა უბრძნესმან და უსიტყჳერესმან დიდმან ბარტოფილაჭსმან (ესე იგი წიგნთა მცუსლმან) უწმიდესისა ქ-ლი დიდისა ეკლესიისა კოსტანტინუპოლისაჲ იერუსალიმთა შორის უფალმან მანუილ ქსანთიოს" (!) (გვ. 68—69).

2. (გადამწერისა) „წელსა ჩყზ, იუნისის კუ. აღსწერე ქორწინებისა სჯიმა ესე მისის უწმიდესობის არხიმანდარმა დეკანოზმა დიმიტრი ალექსოვმა, რომელსაც თჳნიერ აღწერისა ამის უწმინარეს არა ოდეს აღმიწერიეს ხუცური წერით წიგნი რომელიძე. მიზეზითია ამით, რომელნიცა არა ვეწყოდი ხუცურთა კალამთა და ასოთა გამოცდილებით დანაკლეობა და ამისთჳს ნუ მყოფთ უმადლოებისა ქუმსდებარე უმესაბამოთა ასოთა ნაკუსთათჳს. დიმიტრი" (გვ. 83).

(532) 1149

ზღვარხიტყვაობა. XIX

I + 58 გვ.: 21,2 × 16,8; ლურჯი ქაღალდი; ცყდა; მხედრული; სხვადასხვა ხელით დაწერილი; [XIX ს.] 1801 წ. — ჰვირნაშანი (გვ. 23 — 24, 25 — 26); მთარგმნელი დაჟით გიორგის ძე ბაგრატიონი (I v); გადამწერი დიკასტირიის მწერალ-მწიგნობარი დიმიტრი (გვ. 54); დაწერილია I r, გვ. 55—58.

„[მეტოლოღია ანუ ძუელი ზღაპარ-სიტყუაობა]— ა. აყვარდიოს კაცი ჩრდილოელი, რომელმანცა მოკლა ელლიდა ისრებითა და სტყორცა სიტყუაბითა რათმე გრძნებისათა. ხოლო ოდეს იყო სიყმილი, მიეიდა ავარ ელადად ემისდა აპოლონს და მისგან ისწავა სიტყუა ხრიზომთა...“ გვ. 2—54.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერს წინ უძღვის „შეყუანილება მეტოლოღიისა საზოგადოდ. თავი I. მეტოლოღია, ანუ ძუელი ზღაპარ-სიტყუაობა, არს მოთხრობა ერთთაჳს ნივთთა და ბუნებითთა მოჴმედებათა, ღ~თად აღსარებულთა ძუელთა წარმართთაგან. მეტოლოღიურნი წარწერა მრავალთა ადგილთა ემსგავსების სამღუდელოთა წერილთა, რომლისაგანთა განყოფილება აქუს ამით, რამეთუ ნანდვილნი ისტორიულნი შემთხუეანი სუეტ არიან ზღაპარ-სიტყუაობათა და რომელიცა ზღაპარ-სიტყუაობა ესე შემოტანილ არს მელქსედეკისგან მიცემისათჳს უმეტეს შჳნიერებისა თჳსთა სტიხთასი. დასაწყისისათჳს მეტოლოღიისა. მეტოლოღია დაწყებულ იქმნა მოგონებითა მწერალთათა და მოწმობითა დაბადებისათა სჳრიასა შინა წელსა **2700** ვიდრე შობადმდე ქრისტესი მეფისა ნინისგან, რომელმანცა აღაშენა ტაძარი ცეზისათჳს მომკუდრისა მამისა სახელსა ზედა. რომლისაცა მამასა ეწოდების ვილ ანუ ნებროთ. ხოლო ეგვიპტესა შინა ჩუსულებისაგან თათჳსა მისცენ პატივი მამათა მათთა, მაგრა ჩუსულება ესე გარდაცვალებულ იქმნა ძეთაგან მათთა დ[იდა]დ აღსარებულ თაყუანის-საცემელად. უმჯობეს არს მოკლედ მოთხრობად, ვიდრე განვრცობაჲ მით, რამეთუ **ესე** იქმნა უმეტეს უგუ[ნურ]ებითა გარდაცუულებითა და ამპარტავანებითა, რომელიცა იყო ნამდჳლი მიზეზი დაწყებისა მეტოლოღიისა და რომელიცა მუნით გამოვიდა ფინიკისა შინაცა და მუნით უმეტესითა მომატებულება, რომელსა შინა, რომელთაცა უკანასკნელ შეკრებეს ყოველნივე ღმერთნი (ღ~თნი) და აღუშენეს მათ ტაძარი სახელწოდებითა პანტეონ სახელსა ზედა ყოველთა ღმერთთასა (ღ~თთასა); სადაცა შემოკლებისათჳს ამბობხსა დადგნეს მუნ ბრმანი ღ~თნი მათ შორის ფატუმად წოდებული, რომელიცა პატივ-იცემებოდა უფროს ყოველთა ზედა მოსამართლეთა და რომელსაცა აქუნდა გვერდით დადგმული ურნა დიდი, რომელსაცა შინა მოგონებისაებრ მათისა იცუმბოდა წილი ანუ კერძი თჳთეულისაჲ გუამისა, კელთა შინა ეპყრა წიგნი, რომელსაცა წარკითხვაჲ ჳერეს ძალ ედვა და რომელსაცა შინა იპოებდა ყოველი წარსრულეი და მომავალი, და ესრეთითა სახითა რომელთაგან განვრცობილ იქმნა, ვინაჲთგან ჰფლობდენ იგინი მრავალთა ერთა. საკართველოს მეფის ძე დავით. სახოგადო განყოფისათჳს ღმერთთასა. ღმერთნი განიყოფიენან ექუსად. „1. ცისად, 2. ჰაერისად, 3. მიწისად, 4. წყლისად, 5. ჯოჯოხეთისად და მეექუსე ნაბეჭრ ღთებად ანუ გმირებად“ (გვ. 1—2).

2. თჳმულებები დალაგებულია ანბანზე.

3. ხელნაწერს ჰჭონდა შუაჲს ყდა, რომლის დაშლის შემდეგ აღმოჩნდა სხვა ხელნაწერის ფურცლები ნუსხურად და მიხედრულად ნაწერი, (იხ. S-1149/3).

ანდერძი: „დიკასტირიის მწერალ-მჳოგნობარი დიმიტრი“ (გვ. 54).

მინაწერი: „დავითის მიერ დავითიან ბაგრატოვანსა, მეფის ძის, თარგმნილი მეტოლოღია ესე ანუ ძველი ზღაპარ-სიტყვაობაჲ რუსულით ქართულსა ენასა ზედა“ (I v).

1149 ა

ფრაგმენტები. XIII—XVIII

15 ფ.; სხვადასხვა ზომის; ჭაღალდი; ფრაგმენტები; ნუსხური; 1 ფ. მხედრულია [XIII—XVIII ს. ს.].

[თარგმანება კათოლიკე ეპისტოლეთა]. — „... ობისაებრ მადლთაჲსა. მცქ~სა ქ~ნ რაჲ ივნო ჩ~ნთჳს ჯორცითა და თ~ქნეა იგიეე ბუნებაჲ შეიჭურეთ...“ 1 r — 2 v.

შენიშვნა: 1. დანარჩენი ფრაგმენტები არ იკითხება; რაც იკითხება, ისიც არ ირკვევა საიდან არის.

2. ეს ფრაგმენტები ამოღებულია S-1149 ხელნაწერის ძველი ყდიდან, რომელიც დამზადებული იყო ქაღალდებისაგან.

(533) **1150**

კატიღორია-სიმეტნე. 1767

V+276 გვ.; 18,8×13,4; ქაღალდი; ტყავგადაკრული ტვიფრული მუყაოს ყდა; მხედრული, სათაურები სინგურით, ასომთავრულით; 1767, 18 აგვისტო (გვ. 271); დაუწერელია: I r v, II r v, III v, V v, გვ. 212, 272—278; გვ. 271—272 ქვედა ნაწილი მოხეულია.

„გნოსის არისტოტელებითთა კატიღორიათა გარდმოცემისა შრომითა ანტონი არხიეპისკოპოსისა დავითიანისათა. § 34—ვინაჲთგან სათანადო ეჴჭვნინთ ჩ~ნდა გარდამოცემანი არისტოტელებრთა შესმენთანი, უფრორე ჯეროვნად ჰრაცხს დაკუშთებისა ამის (აწინდელისა) მიზეზისა განხილუა..“ 20—212 გვ.

შენიშვნა. 1. თავფურცელი: „სადიდებელად ცხოველსმყოფელისა თანაარსისა და განუყოფელისა სამებისა ანტონისგან არხიეპისკოპოსისა ყოვლისა ზემოსა საქართუ~ლოჲსა, დავითიან-ბაგრატოვანისა, ქმნილი ანუ თქმული წიგნი კატიღორია-სიმეტნე და ჰსჯილი მისგან ქმასა ზედა არისტოტელისსა შემდგომითავე მისითა, მაგრა სხუათაცა სხოლასტიკოსთა და ახალთა ფილოსოფოსთა განსაზღურებათაგან და გარდმოცემათა მოღებული. ხოლო წინადადებული თჳსისა სწორისა მოწაფეთად დროსა ყოველად ბრწყინუალისა უკეთილმსურველისა და უმაღლესისა ირაკლი მეორისა, მეფისა ყოვლისა ზემოსა საქართუ~ლოჲსასა, ხოლო მამათმთავრობისა თჳსისასა. წელსა დასაბამითგან სოფლისა **7275**. ქორიკელითგან შობითგან სიტყჳსა ღ~ისა **1767**. თთუესა მერუესა, რიცხუსა **9**. დაიწერა ახალსა გნოსისსა შინა სამეფოსა მისისა მეფობის უმაღლესობისასა“ (III r).

2. წინ უძღვის: „წინასიტყუაობა წინამდებარისა წიგნისა ხუთტაეპოვანთა სტიხთა ანუ დასდებელთა ზედა ცხრა რიცხუთა ანტონის მიერ არხიეპისკოპოსისა დავითიანისა“ (IV r-V r).

3. შესავალი. „ანტონის მიერ არხიეპისკოპოსისა დავითიანისა კატიღორიათა არისტოტელითად შეყუანილება“ (გვ. 1—19).

4. ერთვის: „პინაკს-სიტყუაობა ჩუე მიერთა შეყუანილებათა, კატიღორიათა, სიმეტნეთა და რომელთამე ჰსჯილთა ჩუე მიერ ქართულსა ალფავიტასა ზედა“ (გვ. 213—270).

5. გვ. 48-ზე მოთავსებულია სქემა: „არსებითთა ნათესავთა და სახეთა“.

6. ხელნაწერის 271 გვერდზე (რომლის ქვედა ნაწილი მოხეულია) მიწერილია თარიღი — 1767, 18 აგვისტო.

(534) **1151.**

კონდილიაკი, ლოღიკა. XIX

195 ფ.; 24,7×20; ქაღალდი; მუყაოს ყდა; მხედრული, სათაურები ასომთავრულით; 1805—ჰვირნიშანი (ფ. 2); მთარგმნელი იოანე ბატონიშვილი (3 r); დაუწერელია: 1 r v, 2 v, 3 v, 6 v, 24 v, 186 r v, 187 v—195 v.

„ლოღიკა.— მე უკუმ განგიმარტენ თქუმნ ძალნი სულისანი და წარ-
მოუდგინენ გამსჯულობასა თქუმნსა ყოველნი იგი მდგომარეობანი კაცთანი
საზოგადოითა ხატითა...“ 20r—185v.

შენიშვნა 1. ხელნაწერს წინ უძღვის: ა. თავფურცელი: „ლოღიკა ბაბატ კონ-
დილიაკისა, ჩლენისა ფრანციისა, ბერნილისა, პარიჟისა და ლიონ-
ისა აკადემიათა, მოძღვარ-ყოფილისა მათის უმაღლესობის მეფობითისა პარმე-
ლის პრინცის ინფანტ დონ ფერდინანტისა, აწ პარმის ღერცოღად მყოფისა
და სხუათა.

თარგმნილი ფრანციცულით რუსულსა ზედა სანკ პეტრებურღსა შინა
საფასითა საკელმწიფოს სამეცნიერო აკადემიისათა. დაიბეჭდა 1792 წელსა“ (2r).

ბ. „ჯგიდოთარგმნული რუსულისა ენიდგან ქართულსა ზედა. იოანემა დავი-
თიანთ-ბატონისა შვილმან და სრულიად საქართველოსა და სხოათა, მე-
ათცამეტის მეფის გიორგის ირაკლიევიჩის ძემან და კელერმან სხოათა
და სხოათა, დაგშოსრ და გარდმოვიღე წიგნი ესე ლოღიკა შესაწევნელად გან-
თლებისათჳს ერთა მემამოლეთა ჩუმნთა წელსა დასაბამითგან სოფლისა 7314, ქრო-
ნიკელად შობიდგან სიტყჳსა ღ-ისა 1806, თუესა დეკემბერისა, რიცხჳსა 10“ (3r).

გ. მიმართვის ტექსტი: „მის კეთილშობილებას უფალს კახთა სამეფოს ქალა-
ქის თელავის სემინარიის რექტორს ალექსის ძეს დავითს, მოწყა-
ლეს ჯელმწიფეს.—თუმეა უოჩმან დროჲ ითჳმედა ჩუმნდა საკანსაცოველოდ, მაგრამ
ოდესმე განსაცდელნი სარგებელ ეკუმნებიან კაცთა, იგინი გაუსწაველებენ ჩუმნ ცნობასა
ამა ქუეყანისა, ამაოებისასა, გუსწაველებენ ჩუმნ სიმტკიცესა ჭამსა თანა ბოროტ
შემთბუეცათასა, და რომელსაც გუცებენ(!) ჩუმნ მცნობელობასა, მით რამეთუ არა
დროჲთაითჳს, არამედ მიუწდომელთაცა და ნეტარისა საუკუნოსათჳს ვართ ჩუმნ შო-
ბილნი და რადგან ჯწყით ჩუმნ უკუე ესეცა, რომელ განსაცდელი დროსამებრ შებუ-
დების კაცსა, ვინაჲდგან კაცნი კუმნდებარე ვართ ბედნიეროსისა და უბედუროსისა,
მაშსადამე განსაცდელი დროსამებრ უკუნ იქცევის, ვინაჲდგან არა არს შემ-
თხუევა ესე ანაგებითად.

შეხდომამან ამან მომიყუანა მე ერგუარსა უკუმ სარჯებლობასა, რომელიცა
უმჯობეს ყოველთა საუნჯეთა არს, ესე იგი სწაელა, სწაელა, რომელიცა სცუალებს
გონებასა უვიცთასა; სწაელა, რომელიცა აღიყუანს ზე და დაახედებს ქუე, ვითარცა
იტყჳან აღქჳსნდრეს დიდისა მაკედონელისათჳს, ვითარმედ ჰკითხა ყო მისდაო
რომელგანმე თჳსთა მოიანხეთაგანმანო, რომელ მამაშენი უმჯობეს გირნს შენთა-
ნა მოძღუარი შენიო. მან უპასუხა მასო—მოძღუარი ჩემიო ამისთჳს, რომელ, თუმ-
ცა მამა ჩემი მიზეი იყო ჩემისა სოფლად შემოყუანებისაო, მაგრამ მოძღუარი ჩემი
მიზეს მექმნა ქუეყანადამ ზენის აღყუანებისაო. ეცეგუარმან უკუმ შეხდომამან მცა
გუერდსა და განღეიძებულ მყო, დავიწყე სწაველად რუსთა ენისა, და აგრეგე სხუ-
ათა ანხარეთა და გონებით და ხელოვნებათაცა, რომელიცა სრულ ჰყოფდა მდგო-
მარეობასა ჩემსა; და ამისთანეე შეუდგა მოციქულისა სიტყუასა, ვითარმედ: რო-
მელმან ჯწყოდეს კეთილი საქმე და არა ქნნასი, ცოდუა არს მისაო. და ვითარმედ,
რადგან უქმობა არს დედა მცონარებისა და მცონარება არს დასაბამი ყოველისა
უბედურობისა, ამის გამო ქელ-ეჰყავ წიგნსა ამას და გარდმოვიღე, რათა ერთმემა-
მოლეთაცა ჩუმნთა ეჭუმნის სარგებელ.ად და სცნან თავი თჳსი, თუ ვითარ განჰოფიან
უსიტყჳეთა. ვითარცა ატყჳის დიდი იგი მოძღუარი პლატონ; განვეყოფით ჩუმნ
ამით უბეჭს პირუტყჳეთა, ვინაჲდგან ჯწყინო წონაო და ხომაო. მაშსადამე წიგნი
ესე ლოღიკა უფროს შეჯუაბენებს ჩუმნ ცნობად ხომასა და წონასა, ვინაჲდგან
ამასგუარი გონებათოეებრივი.

შრომა ესე ჩემი არა არს ამაო, ამისთჳს, რომელ
ვინაჲდგან ბრძენი სოლომონ იტყჳს ამას:
ეც ბრძენთა მიზეს, და უბრძნეს იჭმნებიი,
აჰა, ბრძენს გიძღვნი წიგნსა ამას ლოღიკას
ჩემ მიერ თარგმნილს რუსულისა ენითდან
და ამისა ძალით მოვიგებ შენგან სიბრძნეს.

ორმან უკუე მიზეზმან მაიძულეს მე ხელ-ბებად ამისა, ესე იგი რათა სარგებელ ეჸნასთ ერთმემამულეთა ჩუენთა. და ისარგებლონ ამით, ვინაჲდგან ბუნებით სიყუარული მაიძულებს დაღლილად ფიქრთა შინა ბედნიერობისა მათისათჳს, და ამასთანავე ჩუენებულმან ერთგულობითმან სიყუარულმან შენ მიერმან, რომელმანცა სული შენი დასდე ჩუენთჳს, ვინაჲდგან შეუძლებელ არს ვისჯამმე ეისთჳსმე სულისა თჳსისა დადება, გარდა დიდისა სიყუარულისა კიდე. მიზეზმან ამან მაიძულა აწმყოსა ჟამსა ამას ძლუნად რაჲსამე, გარნა ამა წიგნსა ზედა სხუაჲ არარაჲმე უმჯობებს უკუე მეეროცე მორთმად შენდა, ვინაჲდგან ბარი ბრძენ. ბრძნულნი წუროილნი ბრძენთაგჳნი უმეტუეს ძლუნ არიან. ვიდრეცა სხუანი ნივთნი, იჯავი 14—15, ესე უმჯობეს არს, ხოლო მიზეზი—რადგან კეთილისა საქმისა მიბაძაჲ კეთილ არს, ამისთჳს მობაძაჲ ვეძებენ მეცა უწმინდჳსობასაა მისსა.

პირველს ანტონის, პატრიარხს კათალიკოსს,
ბიძასა ჩუენსა, თჳსსა აჴ ყოფის ჟამსა.
ყოველად ბრძენ გზომსა ეთარგუმნა აჴ წერილნი:
მეტაფიზიკაჲ, ლოღიკა ფიზიკითურთ
და ითიკაცა ბაგმგისტერისგან თხზულნი,
მან ყოველად ბრძენმან, გონება ნათელ-ვრცელმან,
მჴევრ-გამომოჭმელმან, მსმენელთ სატკბობოდ მთხუბუსმან,
ისტორივ ძველმან და ღრმამან ღ-ისმეტყუელმან
შრომა ჰყო მცდელმან, გულითად მომწადელმან,
რათა ნათელ-ღცეს(!) ქართუელთა სიბრძნის მზემან,
მისგან მდინარე წყარო მშუნ-მეტყუელების
მოკამკამებს, მომდინარობს სიბრძის წყლობით,
რათა მიმორწყოს ველნი მჴკნარ-უმეცრულნი.
და განმანგძელულ ჰყუნეს ჭკუნი მაშთეენი მათნი,
რომელთა ეჭმნა ანტონის კელი ნამგლად.

ვინაჲდგან უკუე ესგუარი მოძღუარი მოიპოვე. და მჴსოვს ეჭუმენ მოწაფე ესე რომელმანცა სრულად მოჲიწერენ გულის შენისა ფიცარსა ზედა სწავლანი ღ-თის მეტყუელ-ფილოსოფოსებითნი, და არა დაჰმარენ ეგე ხმიერსა ჭუშე. არამედ დასდევ სანაოთხესა ადგილს ზედა, და მიძინებე ნათელი ეგე მოწაფეთა შენთა, რომელთაგანცა ჲემოუცნენ ნაყოფნი, ამისთჳს მეცა ესე საჭიროდ შევრაცხე და მოგიძღუანე წიგნი ესე. რათა მისცე მათ მათემატიკური ცნობაჲ, რომელიცა ფრიად განაბრძნობს გონებასა მოსწავლეთასა, ვითარცა იყო ძველადვე ჩუენებაჲ ათინას შინა, რომელ არა მიიღებდენ მოწაფენი სიფილოსოფოსსა სკოლასა შინა, ვიდრემდის იგინი არა ისწავებდენ პირველად არითმატიკასა, ღეომეტრიასა და სხუათა მათემათიკურთა სწავლათა, რომელიცა აწ არს ეგსაბედევე ევროპასა შინაცა. მეცა მიმხედმან ამისამან, რათა იყოს ჩუენშიაც ესგუარი სწავლულება, ვიწყე ამისთჳს კეთილი საქმე ესე, რომელ

კეთილის საქმის დამწყებსა ჯერ-უნს ესე.
რათა დაწყება იყოს საფუძველიანი
და მასთანაც თანხმობდეს საშუალი
ამისთჳს, რომელ ოროთა მათ მიბაძჳთა
აქუნდეს მაღლება კარგისა დასასრულისა.

და რადგან კეთილი საქმე იყო, დავიწყე საფუძველიანადცა, ამისთჳს საშუალება კარგი შეგიძინე. რომელიცა მისცემ კარგსაცე დასასრულსა, ესე იგი ასწავებ მოწაფეთა შენთა. რომლითაცა იქმნების დაჯერებულ, და მე თჳსნი მიერ მარადის მოგონებულ სუეშრ დავშთები თქუენსა კეთილ-შობილებასა ჴელმწიფესა პატრონისებასა და მდაბალად ალაპარაკსა შინა აკადემიელსა ბერსა ძე იოანე; მარტის 5, წელსა ჩჟზ. სანქ პატრბურგსი(!) (4r-6r).

(ციტატები დაბეჭდილია ხელნაწერის აღწერილობის II ფონდის I ტ., № 195. თბილისი, 1946 წ.).

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დ. სარჩევი (7r-19r).

2. ხელნაწერს დართული აქვს ნახაზები და სქემები (187r—195r).

მინაწერი: იოანე ბატონიშვილის ჯანმარტება: „რაცა ამას ზეით უცხო ენის ლექსნი არიან, ისინი მე ქვეყით სხოლიონით თავ-თავია ადგილს განვმარტე, ამიტომ რომ, საცა გასაკვეთია, იქ უფრო სახმარად აღმიჩნდა. იოანე" (19v)

(535)

1152

ანტონ I, კატეხიზმო. 1807

120 გვ.; 21×16,2; ჭაღალდი (6 ფ. ცისფერია); ტყავგადაკრული ტვიფრული მუყაოს ყდა; აქვს ყდის საცავი ფურცელი; მხედრული; სათაურები ასომთავრულით; სხვადასხვა ხელით ნაწერი; 1807 წ. (გვ. 115); აქვს ჰეირნიშანი (გვ. 7—8); გადამწერი: ანჩისხატის დეკანოზი დიმიტრი ალექსიევი (გვ. 115); გადაწერის ადგილი, [თბილისი]: დაუწერელია გვ. 116—120.

„წიგნი კატეხიზმოს ანუ მოწოდება, რომელიც თანა-აძს ქრისტეანეთა კეთილმსახურთა აღსარებად და შეწყნარებად, რომლისა შორის სიმეოლიონ აღიქსნების 123 შინა კითხუსა მიგებათა, ქმნილი ანტონის მიერ არხიეპისკოპოსისა ყოველსა ზემოჲსა საქართუელოჲსა.—კითხუა. რაჲ არს სათანადო ქრისტეანისა, რათა ჰრწმენეს..." გვ. 2—103.

შენიშვნა: წინ უძღვის შეყუანილება ანუ წინასიტყვაობა წიგნისა კატეხიზმოსი: „სადიდებელად ცხოველსმყოფელისა, თანაარსისა და განუყოფელისა სამებისა — მამისა, და ძისა, და სულისა წმიდისა ანტონის მიერ არხიეპისკოპოსისა ზემოჲსა საქართუელოჲსა დავიოთ-ბაგრატოვანისა. წიგნი კატეხიზმო, რომელ არს მოწოდება თჳსთა მოწაფეთა ქრისტეანეთა მართ-სარწმუნოებისა და საქმის, რომელიცა სათანადოჲსა ქრისტეანეთა აღმოჩინებითა ღრსმეტყუელებითითა და ფილოსოფოსობითითა იპყრობს თჳს შორის კითხუა-მიგებებად. დროსა უკეთილმსახურესისა და უბაღლესისა ირაკლი მეორისა მეფისა ყოველთა საქართუელოჲსასა და მამათა მთავრობისა თჳსისა ყოველთა ქართუელთა ზედა, წელსა დასაბამითგან სოფლისა ჴჯზ, განსოროციელებითგან სიტყუისა ღრის ჩღჲთ, შეყუანილება ანუ წინასიტყვაობა წიგნისა კატეხიზმოსი..." გვ. 1—2.

2. დართული აქვს „ჰინაჭს-სიტყვაობა ჩრ მიერ ქმნილისა წიგნისა კატეხიზმოსისა, რომლისა შინა სიმეოლიონ აღიქსნებიან 123 კითხუა-მიგებითა" (გვ. 103—115).

ანდერძი: 1. (ავტორისა) „სრული იქმნა 1790, 23 -ჱ" (გვ. 115).

2. (გადამწერისა). „ანჩისხატის დეკანოზი დიმიტრი ალექსიევი წელსა ჩყზ" (გვ. 115).

(536)

1153

კრებული. 1840

106 გვ.; 21×16,9; ლურჯი ჭაღალდი; ტყავგადაკრული ტვიფრული მუყაოს ყდა; მხედრული; 1840 წ. 5/VII (გვ. 102); აქვს ჰეირნიშანი (გვ. 11—12); გადამწერი: დიაკონი მწერალ-მწიგნობარი ალექსიძე დიმიტრი (გვ. 102); დაუწერელია გვ. 103—106.

„მაგალობა სულისათჳს, შემოკრებული თჳთო სახეთაგან სიტყუათა და მოგონებათა ჩვენთა. წ̃თა მამათა ჩ̃თა მაქსიმე აღმსარებელისა და იოანე დამასკელისა.—ვინათგან მყოფნი ვიდრემე ყოველნი ანუ გრძნობით იცნობებიან, გონებითა მიიწთომენან(!), ხოლო მიწთომასა ზედა საქმისა რომლისასამე ანუ გრძნობითა, ანუ გონებითა მოსწრაფე ბ̃რ, უკუმ

უკეთუ არს, ეძიებს, ამისა შემდგომად, თუ რაჲ არს, გამოეძიებს, და შემრმე, თუ რომელი რაჲ არს, და ამათსა შემდგომად, თუ რაჲსათჳს ამას..." გვ. 1—61

2. „განრჩევა და გამოცხადება, რომელთათჳს ფილოსოფოსნი შთამოველენ ქმათა, და მხილება უთათა სეეერიანთა, ესე იგი არს იაკობიტთა, სულთაგან მხრწნელისა და წუალებისა.—ტრფიალთათვის და თან-მბრძოლთა ჭეშმარიტთა რწმენათასა საჭირო არს ქმათა, რომელთათჳს უფროს შთამოველენ ფილოსოფოსნი..." გვ. 62—102.

შენიშვნა: ხელნაწერის კიდეებზე გადამწერის ხელით მიწერილია შენიშვნები.

ანდერძი: 1. „წელსა ჩყჱ. იოლისს ე" (გვ. 102).

2. „დიკასტირიის მწერალ-მწიგნობარი ალექსიძე დიმიტრი" (დიმიტრი—ხვეულად). გვ. 102.

(537) 1154

ფ. ქ. ბაუმეისტერი, საზღვარი ფილოსოფიისა. 1797.

II+292 გვ; 21,5×16,7; ლურჯი ქაღალდი; ტყავგადაკრული ტვიფრული ხის ყდა; აქვს ყდის საცავი ფურცელი: მხედრული; სათაურები ასომთავრულით; 1797 წ. (გვ. 284); 1794 წ.—ბეირნიშანი (გვ. 5—6.); გადამწერი: დავით რეტორი (გვ. 284), გადაწერის ადგილი—თელავის სემინარია (გვ. 284); დაუწერელია: Iv, IIv, გვ. 210, 252, 285—292;

„ფილოსოფია ახალ-პაექრობითი, მპყრობელი თჳს შორის განსაზღურებათა და დადებულებათა. განსაზღურება ლოღიკისა.—ცნობა ისტორიკებრი არს ცნობა ნივთთა მათ, რომელნიცა არიან და იქმნებიან, ანუ ნივთიერსა შინა სოფელსა და ანუ არსებათა შინა უნივთოთა შემთხუულ იქმნებიან..." გვ. 1—251.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერს წინ უძღვის. თავფურცელი: „ფრიდერიკოს ხრისტიანოს ბაუმეისტრისა გორლიციურისა ღიმნასიის რექტორისა. დასაბამი ფილოსოფიისა ახლისა სარგებელად ყრმათა სხოლის შინათა კმნილი. წიგნი, განსაზღურება ფილოსოფიისა, მპყრობელი თჳს შორის საზღუართა 1263. ქართულსა ჴმასა ზედა გარდმოღებული შრომილი ანტონის მიერ არხიეპისკოპოსისა დავითიან-ბაგრატოვანისა ძროსა ყოველად უბრწყინუალესისა და უმპყრობელესისა დიდისა კელმწიფისა იმპერატორიც ეკატერინა ალექსევნასა, თჳთმპყრობელისა ყოვლისა რუსიისასა, და მემკჳდრისა მისისა კეთილმორწმუნისა კელმწიფისა ცესარეევიჩისა და დიდისა მთავრისა პაულე პეტროვიჩისასა. წელსა დასაბამითგან სოფლისა 7270. ჴორციელად შობითგან სატყჳა ქ-ისა 1762. ინდიკტიონსა 10, თთუესა მეათორმეტესა 30-სა (Ir).

2. „ანტონის მიერ არხიეპისკოპოსისა დავითიან-ბაგრატოვანისა წინასიტყუა წიგნისა განსაზღურებისა ფილოსოფიისა. ბუთუბუღნი დასდებელნი:—

ფილოსოფოსმან ბაუმეისტრ ფრიდერიკოს
საზღუარ-დებულ-ჰყუნა ნივთნი საბრძნოთ შინანი,
ახალ ხელ-ყოფით პაექრობითნი თქმანი
სამეოცდასამ და ორას და ათასნი.—
ესე ერთ წიგნად ქმნილი, სარგებლად ბრძენთა
რ ო ს ი ი ს ა ს ა, პორფირის ქალაქთასა
თარგმანებითა ლათინთა ენისაგან
გარდამოღებით ჩუენსა ზედა ენასა
იმხარკა ესე ტკივილ-მოყუარებითა
სარგებლად ჩუენთა, ტრფიალთა სიბრძნისათა,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ანტონი ვჰსურები, მთარგმანე სიყუარულით
თჳსუმწ, ჩუმნთა მაგათ თანა-მოჭალაქეთა,
ერთ-ნათესავთა, ერთ-მეყულეთა
ბრძენთა ქართუულთა მირთმად ძღუმწ სიტყჳერთა
დროს მეფობითსა ირაკლი მეორისსა". IIr.

2. ბელნაწერს ბოლოში დართული აქვს „პინაკს-სიტყვაობა ახლისა ფილოსოფიისა განსახლურებათა და დადებულებათა კმნილი ანბანთა ზედა" (259—284).

ანდრიძი: „დავშური ამის უყუ ბავშვისტრის ხრისტიანის ფრიდერიკოს ფილოსოფოსისა უილოსოფიისა საზღუართა წიგნისა გარდანუსხჳთა სამეფოსა კახეთის ქალაქის თელავის სემინარიის რექტორი ალექსის ძე დავით თჳთ თელავის სემინარიისა შინა. განხორციელებითგან სიტყჳსა ღ**1797**. ბოლო ქართულსა ქორონიკონსა ხედა **უჰე**. თუესა ფებერუარსა, რიცხუსა **3**. დავით" (გვ. 284).

(538) **1155**

ფენელონი, გარდახავალი თელემაკისა. XIX

510 გვ. 21×16,7; ლურჯი ქაღალდი; ქსოვილგადაკრული მუყაოს ყდა; აქვს ყდის საცავი ფურცელი; მხედრული; სათაურები სინჯრით; 1818 წ.—ჰვირნიშანი (გვ. 45—48); დაწერილია: 60, 82, 105, 121—122, 149—150, 179—180, 232—233, 266, 315—316, 356, 376, 508—510 გვ.

„წიგნი პირველი. გარდასაველი თელემაკისა, ძისა ულისესი—კალიპსო ულისეს წასულას უკან ვერღარა ნუგეშ-იცემს მრავლისა მწუხარებითა, თავსა თჳსსა საწყაულს ეძახის, რომელ უსიკუდილო არს, მისსა მღუიმესა შინა ტკბილნი ღიღინნი მხიარულებისანი არღარა არიან..." 1—505 გვ.

შენიშვნა: 1. შეიცავს 24 ნაწილს.

2. თარგმნილია რუსულიდან სარედან ჩოლოყაშვილის მიერ (იხ. ა. კეკელიძე, ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორია, 1941, თბილისი, გვ. 70).

მინაწერი: 1. „ჩყმა წელსა, იანვრის ლ-სა დღესა, მთვარისას ოცსა დღესა კნიაზ-მა ადამმა სერგის ძემ ქობულოვმა იქორწინა კნეინა მარიამ დიმიტრის ასულზე ქობულოვისაზედ" (გვ. 506).

2. „წელს ჩყმ, იელისის კ წაუკითხე ეს თელემაკის ისტორია სრულად ქალაქსა ტფილისს ა. ბ." (გვ. 506).

3. „მაიორის და კავალერის უულის თელავის უეზდის მარშლის ეგვგენ ქობულოვისა არის თელემაკი ესე; პოდოლოკოვნიის დოხტურის სტეფან არტემიჩის მარიამანოვის მიერ მონიპებული წელსა **1830**-ს, იანვრის **15** დღესა" (გვ. 507).

4. „ჩყმ-ს წელსა, იანვრის კზ-ს რიცხვსა, ჯამსა მეოვესა, დღესა შაოსა(!) დღისსა გარდაიცვალა მაიორი და კავალერი სერგი დავითის ძე ქობულოვი, წლისა ჲგ-ის".

ქვევით მკრთალად: „ნეტარმცა იყოს ხსენება მათი" (გვ. 507).

5. ხელულად: „სერგის" (გვ. 507).

(539) **1156**

ფ. ქ. ბაუმეისტერი, ლოგიკა. 1801

I+280 გვ.; 16,4×9,5; ლურჯი ქაღალდი; ტყავგადაკრული ტვიერული ბის ყდა; მხედრული, სათაურები ასომთავრულით; 1801; (გვ. 271) ჰვირნიშანი—1800 (გვ. 21—22). გადამწერი: დიმიტრი ალექსიძე; გადაწერის ადგილი—ნათლისმცემლის მონასტერი; დაწერილია Iv, 27, 56, 273—280 გვ.

„ნაწილი პ̃ლი ლოღიკისა. სათეორეტიკო ანუ სამთათჳს მოკმედებათა გონებისათა. თავი პ̃ლი. მოგონებათათჳს ანუ იდეათათჳს. § 29—პ̃ლ̃ა ვიდრემე მოკმედებასა გულისხმის-ყოფისა ჩ̃ნისასა მარტივად მოგონებად ანუ იდეად წოდებულ ეჰყოფთ, რომელიცა არარაჲმე სხუა არს, თჳნიერ ნივთისა რაჲვესა გონებასა შინა გამოხატუა, გარდა დამტკიცებისა და უკუთქმისა...“ 57—271 გვ.

შენიშვნა: ხელნაწერს წინ უძღვის: 1. თავფურცელი „წ̃რიდერიკოს ხ̃რისტიანოს ბაუმეისტრისა გორლიციურისა ღ̃ი მ̃ნ̃ა ჩიური რეკტორისა დასაბამი ფილოსოფიისა ახლისა, სარგებელად ყრმათა სხოლის შინათა ქმნილი, და მრავალთა მიერ იგავთა და მაჯალითთა ძ̃ლ̃თაგან მწერალთა რომაელთასა მოღებულთა განმარტებული ქართულსა ენასა ზედა გარდამოღებით-შრომითა ანტონის მიერ არბიელის-კოპოსისა, დავითიან-ბაგრატოვანისა, დროსა ყოვლად უბრწყინუალესისა და უმპრობელესისა დიდისა კელმწიფისა იმპერატრიცა ეკატერინა ალექსეევნასა, თჳთმპყრობელისა ყოვლისა როსიისასა, და მემკუ რისა მისისა კეთილ̃ღ̃ორწ̃ებისა კელმწიფისა ცესარეჲრისა და დიდისა მთავრისა პაველ პეტროვიჩისა. წელსა დასაბამითგან სოფლის **7270**, ჯორციელად შობითგან სიტყჳსა ღ̃ისა **1762**, ინდიკტიონსა **10**, თთუესა მეშ̃ქდესა, რიცხუსა 30“. (გვ. 1—2).

2. წინასიტყჳაობა ანტონისა (გვ. 3—26.)

3. „წინასიტყჳაობა ფილოსოფიისათჳს და ნაწილთა მისთა“ (31—50.)

4. „წინასიტყჳაობა ლოღიკისათჳს და ანუ გულისჴმიერისა ფილოსოფიისა“. (50—55 გვ.)

5. პინაკსი ლოღიკისა (28—29 გვ.)

6. „ლოღუკაჲ გაკუთისა ყრმათათჳს სხოლათა შინა“ (Ir).

ანდერძი: 1 (სინგურით, ასომთავრულით). „დიდება ღ̃ჲ სრულმყოფელსა ყოველთასა, სრულ იქმნა ძალითა ღ̃ისაჲთა იანუარს ე. ქრონიკონს **ოჲთ**“ (გვ. 271).

2. „აღწერილ იქნა ჴელითა ალექსის ძის დიმიტრისათა ნათლისმცემლის მონასტერსა შინა. დიახ, მესწრაფებოდა ამის გადანუსხუა, და ორს კვირაზედ სრულ ეჰქუა ღოღიჲ ესე.

ამისჳე აღწერასა შინა მიიცვალა საქართუ̃ლოს კეთილმსახური მეფე გიორგი დეკემბრის კ̃ს, ქკს უჯ̃ს.

დიკასტირიის მწერალ-მწიგნობარი დიმიტრი“ (დიმიტრი ხვეულ). გვ. 272.

1158

ანტონ კათალიკოზის ორი წერილი ალექსი მესხიშვილთან

გადატანილია, სხვადასხვა № 55—56.

(540)

1159

კრებული. XIX

346 ფ.; 23×17,8 და 18,8×14,7; ქაღალდი; ახლად აკინძული; მხედრული; [XIXს]. დაუწერელია: 19v, 27v, 35r, 63rv. 78v, 86rv, 93v, 94rv, 99v, 100r, 105rv, 106v, 119v, 138v, 144rv, 174r, 175v, 181v, 182rv, 189v, 190r, 197v, 210v, 211rv, 219rv, 236v, 242v, 243v, 256v, 257rv, 262v, 263v, 282v, 285v. 298r, 316v, 332v.

1. „მიიქეც სახიდ შენდა და მიუთხარ, რაოდენი გიყო შენ ღმერთმან. ლუკას სახარებისა თავი მერვე, რიცხუი ოცდამეცხრამეტე.—სადაცა რომ საქმე საყოველსოფლად საქნელი წარმოუდგებოდა და ძისა ღ̃ისასა და ჩუენგან მისაღებელი საერთოდ იქნებოდა...“ 1r—6v.

2. „და ყოველსა მას ერსა უბაროდა ყოველთა მათ ზედა დიდებულებათა მისთა, რომელნი იქმნებოდეს მას მიერ. ლუკას სახარებისა თავი მეათცამეტე, რიცხუი მეათჩვიდმეტე.—რა რომ შეიქმნა პ̃ლი კაცი ადამ, მაშინვე მიჰყო მტერმან შურით დამდნარმან ჴელი კაცის მტერობასა-..“ 7r—14v.

3. „დღესა სულის წ̃ის მოსლვისასა.—და იყო მეყუსეულად ზეცით ხმა ორბევა, ვითარცა მოწევნა ქარისა სასტიკისა, და აღავსო ყოველი იგი სახლი, სადა-იგი იყვნეს მსხდომარე, და ეჩვენნეს მათ განყოფანი ენათანი, ვითარცა ცეცხლისანი, და დაადგრა თითოეულად კაცად-კაცადსა მათსა ზედა, და აღიესნეს ყოველნი სულითა წმინდითა და იწყეს სიტყვად უცხოთა ენითა, ვითარცა სული მისცემდა მათ. მახარებელისა ლუკას სიტყვანი არიან წიგნსა შინა საქმე მოციქულთასა თქმულნი, თავი მეორე და რიცხვი 234.—თუმცაღა მრავალნი მაღალნი საქმენი წარმოდგეს და დაიბადნეს ღ̃თისაგან დაბალნი...“ 15r—19r.

4. „სეკდემბერის თოთხმეტსა, სიტყვა ჯვარისათვის.—აწ არს სამჯელი ამის სოფლისა, აწ მთავარი იგი ამის სოფლისა განიარდეს გარე, და მე, ოდეს ავმაღლდე ქეყანით, ყოველნი მოვზიდნე ჩემდა: იოანე 12, 31—32.—ნახან(!), რომ ყოველივე საღთო მოქმედება ზეშთა ყოველთა ცნობათასა მეტად ზე აღმატებით უზეშთაეს არს...“ 20r—27r.

5. „მამაო, ეცრდე ცად მიმართ და წინაშე შენსა და არღარა ვარ მე ღირს წოდებად ძედ შენდა, არამედ მყავ მე, ვითარცა ერთი მუშაკთაგანი სასყიდლით დადგინებული შენი. ლუკა, 15, 21.—ეი განუხველობასა გაველურებულის სულისასა...“ 28r—34v.

6. „აწ მხიარულება და სიხარული ჯერ-არს, რამეთუ ძმა ესე შენი მომკუდარ იყო და განცოცხლდა. ლუკა 15, 32.—ზეშთა ყოველთა მაღალთასა უაღრესთა და გონებისაგან კაცთასა გამოსათქმელად ყოველად...“ 36r—43r.

შენიშვნა: გადამწერის ხელით: „უძღების კვირიაკესა“. (43v).

7. „სიტყვა სარწმუნოებისათვის კვირიაკესა მეათშვიდმეტესა.—ჰი, დედაკაცო, დიდ არს სარწმუნოება ეგე შენი! გეყავენ შენ, ვითარცა გნებავს. მათე 15, 28.—დღეს ნეტარი მახარებელი მათე სარწმუნოების სრულებას განმარტებით გამოგვიფენს...“ 44r—51v.

8. „რა სარგებელ არს კაცისა მის, უკეთუ შეიძინოს სოფელი ესე ყოველი და სული თჳისი იზღვიოს. მარკოზ 8, 36.—თუმცაღა სოფელი და სოფლის სავსება თავისის სიმდიდრითა გონიერთათვის არის საჭმარებელად ღ̃თისაგან დაბადებული...“ 52r—59r.

შენიშვნა: გადამწერის ხელით: „კვირიაკესა მეათექვსმეტესა, შემდგომად ჯვარის ამაღლებისა, ვითარმედ არარად სარგებელ არს სოფლისა შეძინება“. 59v.

9. „სიტყვა მოკლედ სახარებაო(!) დღესა ქრისტეს შობისასა.—წარკდა და განვიდა ზამთარი სასოწარკვეთილებისა, შეჰგვეს, რომ უნდა განვიხაროთ...“ 60r—62v.

10. „კვირიაკესა ბაიობისასა.—მოიღეს რტოები დანაკის კუდთაგან, და განვიდეს მიგებებად მისა, ღაღადებდეს და იტყოდეს: ოსანნა, კურთხეულ არს მომავალი სახელითა უფლისათა, მეუფე ისრაელისა. იოანე 12, 13.—ორთა მაღალთა საქმეთა და დიდად ღ̃თივშეენიერთა საიდუმლოთა ერთად აღასრულებს იესო ჩემი...“ 64r—70v.

11. „და გულმან უთქვას მეფესა სიკეთისა შენისა. ფსალმუნი 44, 11.—უუცნაურესსა და ყოველად უუსაკვირველესსა საქმესა გვასმენს ეს ზეშთა ყოველთა სიტყვიერთა სამგონებისა და ცნობისა მდებარე ჴმა...“ 71r—78r.

12. „აგვისტოს თხუთმეტს.—ვინ არს ესე აღმავალი განსპეტაკებულ და განმტკიცებული ძმისა ჩემისა მიერ: ქება ქებათა 8,5.—თუმცაღა ნიადაგ ყოველნი საქმენი ღ-თისანი დიდებულ და საკვირველ არიან..." 79r—85v.

13. „კვირიაკესა წ-თა მამათასა წინა ქრისტეს შობისა.—აღმობრწყინდეს ვარსკვლავი იაკობისაგან და აღდგეს კაცი ისრაელისაგან და წარწყმიდნეს მთავარნი მოაბელთანი და წარმოსტყუენნეს ყოველნი ძენი სეთისანი. რიცხვთა წიგნისაგან 24, 17.—მრავალთაგან მრავალჯერ მრავალს ადგილას ითქვა, მრავალგვარად და მრავალსახედ გამოიცა კეთილმსახურებისა სულითა..." 87r—93r.

14. „რამეთუ მრავალნი არიან ჩინებულ და მცირედნი რჩეულ. ლუკა 14, 25.—გარდამოვიდა ღმერთი სიმდაბლითა გამოუთქმელითა, რომელმანც რომ ჩვენი მიიღო კაცება დაგლახაკებულისა ბუნებისა..." 95r—99r.

შენიშვნა: გადამწერის ხელით: „კვირიაკესა წინა ქრისტეს შობისასა წმინდათა მამათა-მთავრისა." (100v).

15. „კვირიაკესა შემდგომად ნათლიღებისა.—შეინანეთ, რამეთუ მოახლებულ არს სასუფეველი ცათა: მათე 4, 17.—გარდამოჭდა მაღალი ღმერთი გარდარეულისა კაცთმოყვარებისა სიტკბოებითა ძლეული, და ყოველივე სახე სიმდაბლისა მიიღო..." 101r—104v.

16. „ესე არს ცხოვრება საუკუნო, რათა გიცოდიან შენ მხოლო ჭეშმარიტი ღმერთი, და რომელი მოავლინე იესო ქრისტე: იოანე 17, 3.—მრავალთა მრავალი სჯულის-დება გარდამოსცეს სიტყვიერთა და გონიერთა სულთათვის საცხოვრებელად...." 107r—113r.

შენიშვნა: გადამწერის ხელით: „კვირიაკესა მეშვიდესა, შემდგომად პასკჳსა" (106r).

17. „აჰა ესერა მოვალს ღრუბელთა თანა და იხილოს იგი ყოველმან თვალმან და რომელთა უგმირეს მას და გოდებდენ ყოველნი ტომნი ქუეყანისანი Ⴎეე(!), ამინ: იოანეს ღ-თისმეტყველის გამოცხადებისა თავი ა-ლი, რიცხვი მეშვიდე.—მოგონება იმ დღეს ახარებს მართალთა და წმინდათა განაფუფუნებს..." 114r—123v.

შენიშვნა: გადამწერის ხელით: „კვირიაკესა მეორეთ მოსლვისასა (123 v).

18. „მე ნათელ გცემ თქუენ წყლითა სინანულად, ხოლო რომელი შემდგომად ჩემსა მოვალს, უძლიერეს ჩემსა არს, რომლისა ვერ შემძლებელ ვარ ჴსნაღა მისთა ტჳრთავად, მან ნათელ გცეს თქუენ სულითა წმინდითა და ცეცხლითა: მათე თავი მესამე, რიცხვი მეათერთმეტე.—ნათლისღება თუ ნათლისცემა განბანასა ჰქვიან..." 124r—133v,

19. „იანვარს ა-ლსა.—და უწოდეს სახელი მისი იესო, რომელ-იგი ეწოდა ანგელოზისა მისგან ვიდრე ყოფადმდე მისა მუცელსა დედისა თჳისისასა. ლუკა თავი 2, რიცხვი 21.—საჭიროებამან ღ-თისა საუკუნოსა სამართლისამან აღძრა და ღმობიერ ყო..." 134r—138r.

20. „კირიაკესა მეხუთესა სამარიტელისასა.—სული არს ღმერთი, და რომელნი თაყუანის-სცემენ მას, სულითა და ჭეშმარიტებითა თანა-აცთ თაყუანის-ცემა: იოანე თავი მეოთხე, რიცხვი ოცდამეოთხე.—დღეს ამ ხუთჴრმიანმა საკვირველმა და მრავალგანთქმულებით დიდებულად სანატრელმა დედაკაცმა უცნაურად მაღლის საიდუმლოს სუფრა გაგვიშალა..." 139r—143v.

21. „სულო, გაქეს მრავალი ქეთილი დაუნჯებული მრავალთა წელთა განისვენე, ჰამე და სვი და იხარებდ. ლუკა, თავი მეათორმეტე, რიცხვი მეათცხრამეტე.—თუმცაღა სოფელში მრავალნი კაცნი იყვნენ და არიან დღესაცა...“ 145r—152v.

22. „აგვისტოს ოცდაცხრასა.—და მწუხარე იქმნა ჰეროდე მეფე. ხოლო ფიცისა მისთვის და მეინაჳეთა არა ინება შეურაცხყოფა ქალისა მის, და მეყუსეულად წარავლინა მეჳრლმე მისი და უბრძანა მოღებად თავი მისი. ხოლო იგი წარვიდა, და მოჰკუეთა თავი საპყრობილესა შინა და მოიღო ფეშხენითა და მისცა ქალსა მას და მან მიართუა დედასა თჳისსა. მარკოზის სახარებისა თავი მეექვსე, რიცხვი ოცდამეექვსიდამ ოცდა მეცხრემდის.—თჳითეე გაგონებაში ხარი გარდაეცემის ყოელის გამგონის სულსა...“ 153r—160v.

23. „ღ[ვ]თისა მიერ ყოველივე შესაძლებელ არს. მათეს სახარებისა თავი მეათცხრამეტე, რიცხვი ოცდამეექვსე.—ღმერთი სიმართლის მხილებითა დასცემს კაცსა, და აღადგენს ლმობიერ კაცთმოყუარებითა...“ 161r—168v.

შენიშვნა: გადამწერის ხელით: „კვირიაკესა მეათხუთმეტესა პ[ა]ლ ჯვართ აპყრობისა“ (168v).

24. „რა ძეს ჩვენი და შენი იესო, ძეო ღ[ვ]თისაო, მოხვედ აქა უწინარეს ჟამისა ტანჯვად ჩვენდა: მათეს სახარებისა, თავი მერვე, რიცხვი ოცდამეცხრე.—იცოდეს და აღიარებდეს ძედ ღ[ვ]თისა ეშმაკნი იგი და დიდათაც უთრთოდეს და ეშინოდათ...“ 169r—173v.

შენიშვნა (გადამწერის ხელით): „კვირიაკესა მეხუთესა შემდგომად ყოველთა წ[მ]ისა“ (174v).

25. „და ჰრქუა განრღეულსა მას: ნუ გეშინ, შვილო, მიგეტევნენ შენ ცოდვანი შენნი, აღდეგ, აღიღე ცხედარი შენი და წარვედ სახიდ შენდა. მათეს სახარებისა თავი მეცხრე, რიცხვი მეორე და მეექვსე—დღეს დიდად იშვიათსა და მეტად უცხოს ჴმას გვასმენს სანატრელი მახარებელი...“ 176r—181r.

შენიშვნა (გადამწერის ხელით): „კვირიაკესა მეექვსესა შემდგომად ყოველთა წმინდისა“ (175r).

26. „ბედნიერ იყვენით. მე ვარ, ნუ გეშინინ. მათეს სახარებისა თავი მეათოთხმეტე, რიცხვი ოცდამერვე.—რაც ქრისტემ ქნა, ვინემდის სოფელში იქცეოდა ჯორციით, დიდად სამოძღვრებელად ჩვენთვის არის სასმენელი და გასაგონი...„ 183r—189r.

შენიშვნა (გადამწერის ხელით): „კვირიაკესა მეცხრესა, შემდგომად ყოველთა წ[მ]ისა“ (190v).

27. „და სიტყუა იგი ჯორციელ იქმნა. და დაემკჳდრა ჩვენ შორის და ვიხილეთ დიდებაჲ მისი, დიდებაჲ ვითარცა მხოლოდშობილისა მამისა მიერ, სავსე მადლითა და ჭეშმარიტებითა: იოანეს სახარებისა თავი პ[ირ]ველი, რიცხვი მეათოთხმეტე.—ეს ჴმა-სიტყუა ღ[ვ]თისა საკუთრად სახელი არის მხოლოდშობილისა ძისა ღ[ვ]თისა, და მოაქუს ამ ჴმის უუსაკუთრესი თვისება ბუნებითის მოქმედებისა...“ 191r—198r.

28. „იცემდა მკერდსა, და იტყოდა: ღმერთო მილხინე ცოდველსა ამას: ლუკას სახარებისა თავი მეთვრამეტე, რიცხვი მეათოთხმეტე.—თუმცაღა ყოველივე ღ[ვ]თისმოქმედება, ნიადაგ ყოელისა სიტყჳერის მოკუდავის კაცისაგან

დიდად გასაკვირვებელი და საქებელი საქმე არის და მეტად უფრო მრავლის მადლობით მისაღებელი...“ 199r—204v.

29. „ბრძის კვირიაკესა შემდგომ პასექისასა.—ხოლო მან თქვა: მრწამს უფალო და თაყვანი-სცა მას: იოანეს სახარებისა თავი მეოთხე, რიცხვი ოცდა მეთვრამეტე.—საკვირველი არ არის გასაგონათაცა, გონიერებით პატივცემულნო...“ 205r—210r.

30. „დღესა ქრისტეს ამაღლებისასა.—და იყო კ[ურ]ვასა მას იესოსა მათდა მიმართ, განეშორა მათგან და აღვიდიოდა ზეცად. და იგინი თაყვანის-ცემდეს მას: ლუკას სახარებისა თავი ოცდაოთხი, რიცხვი ორმოცდა მეათრთმეტე.—ღმერთი დიდებისა და უფალი ძალთა, რომლისაგანცა შექმნნა ღმერთმან საუკუნენი...“ 212r—218v.

31. „მეორესა კვირიაკესა დიდ მარხვისასა.—და იხილა იესო სარწმუნოება იგი მათი, და ჰრქვა განრღვეულსა მას: შეილო მიგეტევნენ შენ ცოდვანი შენნი: აღდეგ, აღიღე ცხედარი შენი და წარვედ სახიდ შენდა: მარკოზის სახარებისა თავი მეორე, რიცხვი მეხუთე, მეექვსე და მეათერთმეტე.—განამრავლნა ღმერთმან მართლის სარწმუნოების ნაყოფიერება... 220r—227v.

32. „უკეთუ გაქვნდესთ სარწმუნოება, ვითარცა მარცვალი მდოგვისა, ჰრქვათ მთასა ამას: მიიცვალე ამიერ იქი, და მიიცვალოს, და არარა შეუძლებელ იყოს თქვენ მიერ: მათეს სახარებისა თავი მეათჩვიდმეტე, რიცხვი მეოც.—არის უუმწყრესესი თანწარუჯდომელი საჭიროება, და არის საჭიროება საქნელადცა სათნამდებო და დასატევებელადცა შესაძლებელი...“ 228r—235r.

შენიშვნა (გადამწერის ხელით): „კვირიაკესა მეათესა, შემდგომად ყოველთა წ[მ]თასა“ (235v).

33. „რა ძეს ჩვენი და შენი, იესო, ბეო ღ[მრ]თისაო, მოხვედ აქა უწინარეს ჟამისა ტანჯვად ჩვენდა: მათეს სახარებისა თავი მერვე, რიცხვი ოცდამეცხრე.—იცოდეს და აღიარებდეს ეშმაკნი ძესა ღ[მრ]თისასა, და დიდათაც უთრთოდეს და ეშინოდათ...“ 237r—242r.

შენიშვნა: (გადამწერის ხელით): „კვირიაკესა მეხუთესა, შემდგომად ყოველთ წმინდათ კვირიაკისა“ (236r).

34. „და მე გეტყვი შენ, რამეთუ შენ ხარ კლდე, და ამას კლდესა ზედა აღვაშენო ეკლესია ჩემი, და ბჭენი ჯოჯოხეთისანი ვერ ეროდიან მას, და მიგცენე შენ კლიტენი სასუფეველისა ცათასანი. და რომელი შეჰკრა ქვეყანასა ზედა, კრულ იყოს იგი ცათა შინა, და რომელი განჰჭსნა ქვეყანასა ზედა, ჭსნილ იყოს იგი ცათა შინა: მათეს სახარებისა თავი მეათექვსმეტე, რიცხვი მეთვრამეტე.—და ასე სამართლის სიტყვითა და უცილოს ბჭობითა უნდა ჩვენ ქრისტიანეთ გვიხაროდეს, და კიდეც ვიტყვი—უნდა გეიხაროდეს...“ 244r—249v.

შენიშვნა (გადამწერის ხელით): „თვესა ივნისსა ოცდაცხრასა“ (243 r).

35. „იყვენით მოწყალე, ვითარცა მამა თქვენი მოწყალე არს: ლუკას სახარებისა თავი მეექვსე, რიცხვი ოცდა მეათექვსმეტე.—თუმცაღა იღწვის ბუნებით ტკბილი და სახიერი ღმერთი ჩვენის ცხოვრებისათვის გარდმატებულისა და გარდარეულისა სიყვარულისაგან...“ 250r—256r.

36. „ეგრეთ ბრწყინვედინ ნათელი თქუენი წინაშე კაცთა, რათა იხილნენ საქმენი თქუენნი კეთილნი, და ადიდებდნენ მამასა თქუენსა ზეცათასა: მათეს სახარებისა თავი მეხუთე, რიცხვი მეათექუსმეტე.—სანატრელ ხართ და საქებელ, სანატრელ ხართ და სადიდებელ, სანატრელ ხართ და საგალობელ? თქუენ გკადრებ, და არა სხუათ ვისმე...“ 258r—262r.

შენიშვნა (გადამწერის ხელით): „ოცდახუთს იანვარსა დღესა კვირიაკესა“ (263r).

37. „ადამის ექუსორიობის(!) კვირიაკესა.—და განავლინა იგი უფალმან ღმერთმან სამოთხისაგან საშვებელისა საქმედ ქუეყანისა, რომლისაგან მოღებულ იქმნა და გამოჰკადა ადამ: პ̃ლის მოსეს წიგნისა თავი მესამე, რიცხუი ოცდამეოთხე.—ეს დღეგანდელი დღე დღე არის მოსაგონებელად გლოვისა, და დღე ტყებისა, და ტირილისა...“ 264r—273v.

38. „თესესა აგვისტოსა ათხუთმეტსა, სიტყუა ყოველად წ̃ის ღ̃თისმშობლის მიცვალებისათჳს.—მრავალთა ასულთა მოიგეს სიმდიდრე, მრავალთა ყუეს ძლიერება. ხოლო შენ გარდაჰრიე და გარდაჰმატე ყოველთა ზედა: სოლომონის იგავთაგან ოცდამეფერთმეტის თავსა, მუჯლი ოცდამეათე.—ყოველნი საქმენი ღ̃თისანი დაბალ არიან და საკჳრველ...“ 274r—281v.

39. „და ვითარცა გარდაჰდა შაბათი იგი, მ̃არიამ მაგდალენელმან და მ̃არიამ იაკობისმან და სალომე იყიდეს ნელსაცხებელი, რათა მოვიდენ და სცხონ მას. და შე-რა-ვიდეს საფლავსა მას, იხილეს ჰაბუკი, მჯდომარე მარჯუენით კერძო, შემოსილი სამოსელითა სპეტაკითა, და განჰკრთეს, ხოლო მან ჰრქუა მათ: ნუ განჰკრთებით, იესოს ეძებით ნაზარეველსა, ჯუარცმულსა, აღდგა, არა არს აქა. აჰა, ადგილი, სადა დადევს იგი, არამედ წარვედით და უთხართ მოწაფეთა მისთა და პეტრეს, ვითარმედ: აჰა ეგერა წინა გიძღუის თქუენ გ̃ალილეაჲს, მუნ იხილოთ იგი, ვითარცა გარქუ(!)თქუენ. მარკოზის სახარებისა თავი მეთექუსმეტე, რიცხუი მესამე.—ღ̃თის სიტყბოებამ საკუთრად თავისის კაცთმოყუარებით მოგუიწუინა ენებისა და საცხოვრებელის ჯუარცხისა საიდუმლოსა სმენის ღირს-ყოფად...“ 283r—285r.

შენიშვნა (გადამწერის ხელით): „კვირიაკესა მესამესა შემდგომად პასექისა“ (282r).

40. „მამაო აბრამ, შემიწყალე მე, და მოავლინე ლაზარე, რათა დააწოს მწუერალი თითისა მისისა წყალსა, და განმიგრილოს ენა ჩემი, ხოლო ვიტანჯები მე ალითა ამით ცეცხლისათა: ლ̃უკას სახარებისა თავი მეათექუსმეტე, რიცხუი ოცდამეოთხე.—ვაი უბადრუკებასა, რა ურგებად იღალების, და ვერარას ირგებს, იჭირვის და ხომ აღარა ელხინება რა, ჰლამის რაღასაცა, და ან რაღა რამ ეშველების...“ 286r—291v.

41. „ესე არს ძე ჩემი საყუარელი, რომელ მე სათნო ვიყავ,—მაგისი ისმინეთ: მათეს სახარებისა თავი მეათჳრიდმეტე, რიცხუი მეხუთე.—წარმოდგა და იხილვების დიდებულება კაცთაბუნებისა, განცხადდების და განიფინების სიყუარული გარდარეულის ღ̃თის სიტკბოებისა...“ 292r—297v.

შენიშვნა (გადამწერის ხელით): „თესესა აგვისტოსა ექუსსა, ფერისცვალებისათჳს“ (298v).

42. „და შეეწია გლახაკსა უბოვარებასა შინა მისსა: ფსალმუნი ას ექუსი, მუჯლი ორმოცდაერთი.—დიდებულად და საკჳრველად ჴელითა ღ̃თისათა დაბადებული კაცი ჯორცად სულიერად, და სულად სიტყჳერად, და გონიე-

რად აღმკული, და მორთული შვენიერად ხატებად, და მსგავსებად ღთაების დიდებისა ამაღლებული და პატივცემული აღიმკო...“ 299r—306v.

43. „ჰოი, ნათესავი ურწმუნო და გულარძნილი! ვიდრემდის ვიყო მე თქვენ თანა? ვიდრემდის თავს ვიდებდე მე თქვენსა, მომგვარეთ მე იგი აქა: მარკოზის სახარებისა თავი მეცხრე, რიცხვი მეათცხრამეტე.—რაღასა ვდგევართ გარინდებულებსაით, კეთილმსახურნო! ღმერთი მიგვიწოდს ჭმიერისა და საუკუნოს ცხოვრების საბოძებლათა...“ 307r—315v.

შენიშვნა (გადამწერის ხელით): „მეოთხის დიდმარხვის კვირიაკესა“ (316r).

44. „და აჰა ესერა გამოაჭენდათ მკუდარი, ძე მხოლოდშობილი დედისა თვისისა, და იგი იყო ქვრივი. და იხილა დედაკაცი იგი იესო, და შეეწყალა იგი, და ჰრქუა მას: ნუ სტირი. და მიეიდა ცხედარსა მას, და შეახო ჴელი. ხოლო რომელთა აქუნდათ ცხედარი იგი, დადგეს. და ჰრქუა მას: ჰაბუკო, შენ გეტყჳ, აღდეგ, და ზე წარმოჴდა მკუდარი იგი და იწყო სიტყჳად, და მისცა იგი დედასა თჳისსა, და შიში დაეცა მათ ყოველთა ზედა და ადიდებდეს ღმერთსა: ლუკას სახარებისა თავი მეშვიდე, რიცხვი მეათორმეტე მეათჳრიდმეტესაშვის.—წყარო ცხოვრებისა და უკუდავების მბოძებელი რომ დაიარებოდა ადგილითი-ადგილად, და ქალაქით-ქალაქად, და ქადაგებდა სახარებასა სასუფეველისასა...“ 317r—324v.

45. „გამოვიდა მთესველი თესლისა თჳისისა, და თესვასა მას მისსა რომელიმე დავარდა გზასა ზედა და დაითრუგუნა და მფრინველთა ცისათა შეჭამეს იგი; და სხჳა დავარდა კლდესა ზედა, აღმოსცენდა და განჴმა, რამეთუ არა იყო სიღრმე მიწისა, და რომელი დავარდა შორის ეკალთა, და აღმოსცენდეს ეკალნი და შეაშთვეს იგი. და სხჳა დავარდა ქვეყანასა კეთილსა და ყო ნაყოფი ასი წილი; ამას ეტყოდა იესო ჴმითა: რომელსა ასხენ ყურნი სმენად, ისმინენ: ლუკას სახარებისა თავი მერვე, რიცხვი მეხუთე მეცხრემდის.—სული კეთილშობისაჲ ჩაისა და თუ კეთილმორწმუნისა დედაკაცისა არცა მოიწყინეს, არცა დაიღალეს...“ 325r—332r.

46. „კვირიაკესა წინა ქრისტეს განცხადებისასა.—მე ნათელ-გცემ თქუენ წყლითა, ხოლო მან ნათელს-გცეს თქუენ სულითა წმინდითა: მარკოზის თავი პ̃ლი, რიცხვი მეცხრე.—გამოვიდა დიდი იოანე ნათლისმცემელი საქადაგებელად და ნათლისსაცემელად თავი და უაღრესი ყოველთ წინასწარმეტყველთა...“ 333r—338v.

47. „სიტყჳა ზობისათჳს ყოველად წ̃ისა ღთისმშობელისა სეკდემბერს რჳასა.—აღდეგ და მოეგე, მახლობელო ჩემო, კეთილო ჩემო, და ტრედო ჩემო!: ჴეშა ქებაო, თავი პ̃ლი, რიცხვი მეათე.—წარმოდგა საქმე ყოვლად დაბალი და ღ̃თივ შვენიერი, და ყოველთა შინა საქმეთა ღ̃თისათა ზეშთა უაღრესად უზეშთაესი, და ჩვენ ცხოვრებად გვეზარების...“ 339r—346v.

შენიშვნა: ყოველი თავი იწყება სიტყვებით: „სახელითა მამისათა, და ძისათა, და სულისა წ̃ისათა, ამინ“.

2. ხელნაწერი შეიცავს 47 რვეულს. თითოეული თავი ცალკე რვეულშია მოთავსებული.

მინაწერი: „ბრძენმა იმ ბრძნისაებრ მიიღე, ვითა მან ქვრივისა მისჯან, რამეთუ არ შემძლებელ იყო მეტის შეწირვად. ღ̃თნ გაკურთხოს ჴორცით და სულით“ (35v).

(541) **1160**

კრებული. XVIII—XIX

4 ფ.; 35,1×22; ქაღალდი; ცუდო; მხედრული, ხოგიერთი სათაური სინგურით. [XVIII—XIX]; დაუწერელია 4r-v.

„§ 1. ანასტასი სანატრელი პატრიარქისა დიდისა ანტიოქიისა და კირილე ალექსანდრიელისა განწესება სარწმუნოებისა და კითხვა-მიგება ღ[მრ]თსმეტყველებისათჳს.—კითხუა. რომლისა სარწმუნოებისა: ხარ: მიგება: ქრისტიანე ვარ...“ 1r-v.

„§ 2. წმიდისა მაქსიმეს თქმულთაგან სარწმუნოებისათჳს შემოკლებულად. კითხვა-მიგება თჳთეულისა მართლმადიდებელისა ქრისტიანობისა.—კ[ა]: რაოდენსა ბუნებასა აღიარებ წმიდისა და თანაარსისა და განუყოფელისა სამებისათჳს. მ[ა]: ერთსა ბუნებასა აღვიარებ...“ 2r-v.

„§ 3. სიმეონ წმიდათა შორის მამისა ჩუენისა ათანასი ალექსანდრე პატრიარხისა.—რომელსა უნდეს ცხოვრებად, პირველ ყოველთასა თანა აწ მას პყრობად კათოლიკისა სარწმუნოებისა“... 3r-v.

(542) **1161**

კრებული. 1782

19 ფ; 22×17,2; ლერწი ქაღალდი; ახლად აკინძული; მხედრული, სათაურები და სახედაო ასოები სინგურით; 1782 წ. 27.IV (5r); აქვს კვირისშანი (ფ. 8); გადამწერი: მანოელი(?). (15v, 17r); დაუწერელია: 1r, 2rv, 3rv, 17v, 18rv, 19rv, 20rv, 21r.

1. „წესი და განგება ხატის კურთხეჳსა.—ჰსთქუას მღუდელთმთავარმან კ[ი]რსი. იწყონ: წ[ა] ღ[მრ]თო, მამაო ჩუენო...“ 5v—6r.

2. „კურთხეჳა ახლად შექმნილისა ბარძიმ-ფეშხუმისა.—იტყჳს მღუდელთმთავარი: კურთხეულ არს ღმერთი ჩუენი ყოველადვე აწ და...“ 6r-v.

3. „წიგნი აღსარებისა.—მოიხსენე, ჳჱილო, ენება ქრისტესი, რომლის თოკი მოაბეს და ასე უწყალოდ შეუკრნეს ჴელნი..“ 6v—15v.

შენიშვნა: შეიცავს შემდეგ თავებს: ტყჳლისათჳს კითხუა სულიერისა მამისა მიერ მოწაფისა მიმართ, ფიცისათჳს, ზრახჳსათჳს, ამპარტაჳნებისათჳს, ნაყროვნებისათჳს, მცონარებისათჳს, გულისწყრომისათჳს, შურისათჳს, არაწმიდებისათჳს, მამათმავლობისათჳს, ბუშაკის სასყიდლის.

4. „კურთხეჳა ჯუარისა.—კურთხეულ ხარ, შენ, უფალო, ყოველთა დაბადებულთაო, ჰხილულთა და უხილაჳთაო. აკურთხენ, უფალო, წყალობითა შენითა ჯუარი ესე...“ 16r.

5. „წესი და განგება კურთხეჳისათჳს მეფისა დროსა თუ ეთარ დაჰსხდენ მღუდელთმთავარნი სრულიად საქართუ[ლ]ოჲ ანი.—მეფე მარჯუ[ე]ნე, მობრძანდეს კათოლიკოსი საქართუ[ლ]ოჲსა და დაჯდეს მეფისა ტახტსა ზედა მოკიდებით ნატითა და ბალიშითა. მარცხენე: მემოვედეს კათოლკოსი აფხაზეთისა და დაჯდეს ნატითა და ბალიშითა“... 16v—17r.

შენიშვნა: 1. დაწერილია ორ სვეტად.

2. ტექსტი გამოცემულია (იხ. თ. ჟორდანია, ქრონიკები, ტ. I. გვ. 45—46; ე. თაყაიშვილი, არქ. მოგზაურობანი, წ. I. გვ. 83—84).

3. ხელნაწერს წინ უძღვის: ა). „ბარალეთა თავი ია, მუხლი ლგ. ა. რომელნი სარწმუნოებით ერთ[ა]ს მეფეთა, ა. აბრაჰამ, მოსე და ი[ე]სუ...“ (4r-v).

ბ) „ეპისკოპოსისაგან მისაცემი წერილი და ნების მიცემა, რათა აღსარებასა აღჰმეტინებდეს მოწაფეთა. ამისთანას რუსნი უწოდებენ ღრამმატას. ეპისკოპოსისაგან ღოძღურად მღუდლის დადგინების წერილი.—ვინაჲთგან საჭირო ვიღრეშე არს ჴმიერ-ყოფაჲ ერსა შორის სიტყჳსა მის საუფლოსა, რომელ არს:... რაოდენი განჰჭსნათ ქუეყანასა ზედა, ჰჭსნილ იყვენ იგი ცათა შინა, და რაოდენი შეჰკრათ ქუეყანასა ზედა. კრულ იყვენ იგი ცათა შინა“. (მატ. 16. 19). და ამის სიმეირისათჳს ეპისკოპოსთასა და სიმრავლისათჳს ერისა საიდუმლოდ განჰჭსჳსა შინა ცოდუათა აღსარებისა მონანულთასა ზუცესთადმი ეკლესიისათა იქმონენ ეპისკოპოსნი მიცემასა სამოციქულოჲსა ამის ჴელმწიფებისასა

ამისთჳს ჩუნც[ა] დიასტირისა შინა ჩ[ა]ნს განბილვითა დიასტირისა ჩუენისა მჰსაჯულეთასა დავდგინებთ (ბუცესსა დავითს) ერსა შორის, რათა ცოდუათა აღუარებდენ ამბერითგან და ჰყოფდეს ღირსად მათ შორის, რომელთამე მიტევებასა მონანულთასა განჰსჯითა წ[ი]ნა გულის-ჴმისყოფისათა და რომელთამე შჳბყრობასა, ვიე იგი შერისტუასა, არბენებებელთა სინანულისათა, სიტყჳსებრ უფლისა, რომლისა დიდება უკუნითი უკუნისამდე. ამინ.

თუეჲსა აპრილსა, რიცხუსა 27, წელსა განბრცელებითგან სიტყჳსა ღ[მრ]თისა 1782.“ (5r).

შინაწერები: 1 (ტექსტის ხელით, მხედრულად): „მანოელისა არის“ (15v) სინჯური ასომთავრულით-„მახოელისა“ (17r);

(543)

1163

ქრებული. XVII

167 ფ.; 15,4×10,4; ქაღალდი; ახლად აკინძული; თავბოლონაკლული; ნუსხური სათაურები სინჯრით; [XVII]; გადაწერილი დეკანოზი გიორგი (36r, 159r); აქვს თავკაზმულობა: 4v, 37r. 41r, 76r, 116r. 130r, 137r. 167v; დაუწერელია 62v რუსტავრირებულია.

1. <ქ[ა]მნი>“... ი[ე] სიღრმითა მ[ო]თ სიბრძნისა შენისათა კაცთმოყ[ა]რბით ყ[ო]ვე(!)გბ[ა]ნი, რომელი უმჯობესსა ყოველსაჲ განაწესებ მხოლოდ დამ[ო]ბდებელო ყ[ო]თჲო... 1r—106r.

შენიშვნა: ხელნაწერი არ მისდევს ეპიტანჯის სტამბის ნაბეჭდ ტექსტს.

2. <სა[ე]ტლო>. „ეტლი ს[ა]დიდო(!) მართალი და ჴეშმარიტი.—ერძსა ზედა, რომელი იშუას, მისი ყოფა ძნელ იყოს, მისთჳს დღე ბედნიერი შობილი არს...“, 107r—114v; 116r—123v.

3. „ვინ იხილნეს საყდარნი ღ[მრ]თისანი, იჴსნას იგი ღმერთმან, თუ უგალობდე, განგებუნენ კარნი წყალობისნი...“, 124v—129v.

შენიშვნა: ამავე ტექსტის დაწერისა 167r-ზე.

4. „ასოთ სამღ[მრ]თალი მართალი და ჴეშმარიტი. ვის თავი მრგლივ: ე: სახელოვნებაჲ და დდებაჲ მეცეს...“ 130r—136v.

6. „სამთ[ა]ვრო მართალი და ჴეშმარიტი.—მთ[ა]რისსა კეთილ არს ყოველივე ნერგი-თესვა, ცხოვართა რისჴვაჲ წარწყმედილი იპოოს, წარსრული მწყრფალ მოიქცეს, რომელი ეშუას, ბედნიერი იყოს...“ 137r—146r.

6. „კითხვა-მიგებაჲ იოანე ოქროპირისა.—ესე მაუწყე, წმ მამაო, თუ მოწესეთა ოდენ ჯერ-არს აღსარებაჲ ანუ ყოველთა კაცთასა. მიგებაჲ: მამაო საკჳრველო, ყოველთა უმჯობეს არს აღსარებაჲ, რამეთუ ყოველნი საუკუნეთა სატანჯველთაგან განბრწყინა მოველით, რამეთუ ყოველნივე გჳგიკითხეთ მსაჯულისა მისგან უეჭველად...“ 146v—148r.

7. „კითხვა-მიგებაჲ ბასილი და გრიგოლისი.—ბასილი ჰკითხა: მკუდარი ცოცხალსა ეძებს. გრიგოლი ჰრქჳ: მკუდარი მარიამ და ცოცხალი ქრისტე...“ 148v—149v.

8. „კურთხევა ზჳარაკისა.—კურთხეულ ხარ შენ, ღმერთო, იესუ ქრისტე, ძეო ღ^ჲსაო...“ 150r—151r.

9. „ქრისტეს შობისა, სამოციქულოსი, ჰრომაელთა მიმართ ებისტოლე პავლე მოცი[ქულისა].—ძმანო, ოდეს მოიწია აღსასრული იგი ჟამთა, მოაღლინა ღმერთმან ძე თჳსი, შობილი დედაკაცისგან და იქმნა იგი სჯულისა ქრისტე, რათა სჯულსა ქუეშე მყოფნი გამოიჴსნნეს...“ 115r.

10. [გამოჴსნისათჳს ქრისტეანეთასა]„... მოვიდა მოასა ზეთის ხილთასა და თქუა: სახელთა ღ^ჲსისა მამისა და ძისა და სულისა წ^ისთაო...“ 152r—167v.

შენიშვნა: ხელნაწერს კიდეებზე მიწერილი აქვს გადამწერის ხელით: „ქაღალდი არა მჭონდა და მისთჳს წურილებელ ვსწერე, ძმაო.“ (9v), „ქუეყრო ჰპოე, ძმაო“ (70v); „დედას არა ეწერა აქა უხითა“ (73v) „უკ^ედბარი არა ეწერა დედასა“, (91v), „აქა იწყების ბჭ^ეთ-კ^ეანი“ (102v); „აქა ფურცელი აკლია დედასა“ (116r და სხ.).

ანდერძი: 1. ნუსხურად: „ღ^ჲრო, შეიწყალე გიორგი, ა^მნ“ (4v).

2. მხედრულად: „ღ^ჲრთო, შეიწყალე გიორგი ამისი მწერალი“ (36r).

3. ნუსხურად. ყვითელი მელნით: „ღ^ჲრო, შეიწყალე ფრიად ცოდ[ილი] გიორგი“ (51r).

4. ნუსხურად: „წ^იღ ირ^მა, შეიწყალე გიორგი გ^ამოჰ^ხტჳი შენი“ (71v).

5. ნუსხურად: „ღმერთო, შეიწყალე ფრიად ცოდჳილი გიორგი“ (79v).

6. მხედრულად: „გიორგი მონა ღ^ჲსი მოიხსენე, ღმერთო“ (116r).

7. ნუსხურად: „ამისა მწერალსა, დიაკონსა გიორგის შეუნდნე ღმერთმან, ვისცა გრწმენ(!) წიგნი ესე, თქუნცა შ^ენდა ღმერთმან“ 159r.

მინაწერები: 1. მხედრულად: „ესე ქაღალდი განჯას ვიშუე“ (74r).

2. ნუსხურად: „ღმერთო, დაიცევ ბერაი“. (76r).

3. ტუქსტის ხელით: „ჰარა სწერ (სწ^ორ) ჩემო ქალამო (ქ^ალმო), რა^ზა იტყჳ ეი შენს წჳ^რსა, მე შ^ეგიცუმპ შ^ენა ხნესა“, 76r.

4. ნუსხურად: „ღ^ჲრო, ღმერთო, შეიწყალე სული ბერაი მეგრელისა შვილისა“ (96v).

5. მხედრულად: „ჭ. ღმერთო, შეიწყალე, სული ბერასა მეგრელის შვილისა. ცოცხლებით, დღეგრძელობით და ცოდვათა შენდობით, ამინ“, (99v).

6. ნუსხურად: „ჰჰა განჯა (გ^ან^ჯა) დარბია ქართლის მოურავსა და მეც იქ ვიყავ და იმასაც წამოვედი. მეც ქ[ართლით]ი გურიას სადიაკნოდ ვიყავ“ (104r). მიწერილია კეკნკლისხე „1626“, წლის გასწერიე.

7. „ტომ „1684.“ (106r).

8. მხედრულად: „ჭ. ამ დიდ მარხს წირვის მადლო ეზიაჲ და მეუღლეს მისა სული უცხონე. ააჲი წირვა მიანიჭე ღ^ჲთ Ⴗ ყ^ოვ^ელი მიცე(?)“ (115r).

9. მხედრულად: „ღმერთო და წჳნიდა მარინე, კაი სწაულა მი... შენს მადლს. ღმერთო, შეიწყალე ბერიაი მაჭუტაძე შენ...“ (123v).

10. მხედრულად: „ჭ. განათლი, განათლი, აახლო იერუსალიმს. დღეს დიდება უფლისა შენ ზედა გამობრწყინდა. განსცხრებოდე და იხარებ, სიონ, და აწ შენც იშვებდი, ღთისშობელო, აღდგომასა ძისა შენისასა, ჭ. ნათანაელისავით, ჭ. ღმერთო, შეიწყალე ფრიად ცოდჳილი მონა..“ 124r.

11. ნუსხურად: „ღმერთო და ყოველნო წ^ინ ღ^ჲსანო და რაცა ამაშიდ წ^ინ ხართ, იმის მადლო, მოიხსენე გიორგი ართმელაძე ცოცხლებით დღეგრძე-

ლობით და ცოდვათა შენდობით მას დღესა განკითხვასა ურცხვენელად ამყოფნა ჩუენ (124v).

12. ტექსტის ბელით: „ბ~რძენი იტყ~ნ: აჯა ეგმოჯოსთ; ჰინდონი იტყ~ნ: მოყვრე ნ~ბოსთ; სპარსნი იტყ~ნ: აღთქმა ყოსთ და სტ~რდთ“ (132r).

13. მხედრულად: „ქ. წმინდა იოვაკიმ, შეიწყალე ბერაი მეგრელისშვილ ბ.“. (134r).

14. მხედრულად: „თუესა მაისს კ~ბ ანა გათხოვდა ქს უე“ (134v).

15, ტექსტის ბელით: „თ~გნი ხ~ ქყ~ნისა ძრვა იყო, ამას დღესა აღსასრული არს ქყ~ნისა და მეორედ მოსლვა ღ~ჲ ს~რი...“ (146r).

16. მხედრულად „ეს წიგნი მხატურის გოგოლისა არს. უწყოდეთ, მკითხველნო და მსმენელებო...“ (151v).

მინაწერები: 43r, 55r, 58v, 71v, 73v, 79v, 80v, 83r, 93v, 108v, 115v, 128r 130r, 134r, 154r, 163r, 167v.

(544)

1164

ქადაგებანი. XVIII—XIX

152 ფ.; 22,1×17; ქაღალდი; ტყავგადაკრული ტივრული ხის ყდა: მხედრული; [XVIII—XIX]; აქვს ჰვირნიშანი (ფ. 104); ხელის მიხედვით გადაწერილი უნდა იყოს ამბროსი ნეკრესელის მიერ; ყდა შეხე გატეხილი და მოვარდნილია; ამოცვენილია: 59, 109, 110, 114, 115, 118, 119, 130, 131—136 ფ. დაუწერელია: 10v, 15v, 27v, 47v, 71v, 72v, 79v, 87v, 104rv, 108v, 134v, 137r, 144v, 145r, 150v, 152v; მოხეულია: 10, 27, 81, 144 ფ. 137 ფურცლიდან სხვა ხომის ქაღალდზე ცალკე რვეულზეა დაწერილი.

1. „ქადაგება ტაძრად მიყვანებისა. ნოემბერსა კბ.—აღდეგ, მოვედ მახლობელო ჩემო, კეთილო ჩემო, ტრედო ჩემო, იტყვის სოლომონ ქება ქებათაში...“ 2r—3v.

2. „მეზეერისა და ფარისეველისა ი~ე.—გეტყვი თქვენ, გარდამოვიდა ესე განმართლებული სახიდ თვისა, ვითარმე ფარისეველი იგი, რამეთუ, რომელმან აღიმაღლოს თავი თვისი, იგი დამდაბლდეს, და რომელმან დაიმდაბლოს თავი თვისი, იგი ამაღლდეს. ლუკა, 18...“ 4r—5v.

3. „ი~ვ. ვერ ჴელ-ეწიფების ხესა კეთილსა ნაყოფისა ხენეშისა გამოღებად, და არცა ხესა ხენეშსა ნაყოფი კეთილი ყოფად. ნაყოფთა მათთაგან იცნეთ იგინი...“ 6r—7v.

4. „ი~ზ. ოსტატო, სრულ ღამე გაეისარჯეთ და არაფერი დაგვიჭერია...“ 8v—10r.

5. „რლ~ბ. და იხილო ყოველმან ჴორციელმან მაცხოვრება ღ~თისა. ლუკა 3. ჩი, რა გემრიელი ამბავი, ჩი, რა კაი ნუგეშინის-ცემა ჩვენთვინ, ქრისტიანენო, სწერია დღევანდელ წ. სახარებაში...“ 11r—13v.

6. „რლ~გ. ხოლო იესოს ეწყო ოდენ ყოფად მეოცდაათესა წელსა, რომელი საგონებელ იყო ძედ იოსებისა: ლუკა 3,23. ჩვენს დროში სად იშოვება ერთი ოცდაათი წლის შვილი, რომელი თავის დედ-მამის მორჩილი იყოს...“ 13v—15r.

7. „თომასაგან ქ~ს გუშრდის განბილვის ქადაგება ახალსა კ~კესა.—ეჰა, ქ~ს მოყვარენო, მსახურნო და მონანო მისნო, ერთგულნო, ყ~დ ბრწყინვალესა ამას დღესა...“ 16r—17v.

8. „მარტის კ̅ე̅. ხარებობის ქადაგება.—აჰა, ესერა მუცლად იღრ̅ძ̅ა̅ შეა ძე და უწოდიან სახელი მისი იესო..," 18r—19v.

შენიშვნა: გადამწერის ხელით სათაურის გაგრძელება: „ეს იქადაგეთ, ერთი სხვა არის გრძელი და იმას კი ნუ იქადაგებ, გრძელი არის". 18r.

9. „უფალო, ანუ არა თესლი კეთილი დასთესე აგარაკსა შენსა, ვინა აღმოსცენდა ღვარძლი, მტერმან კაცმან ყო იგი, მე̅.—წმიდა ეკლესიის მტერო, ადამიანების სულების დამკარგავო ფინთო სულო, რათ იესო ქრისტეს აგარაკში, რათ იესო ქრისტეს წ. ეკლესიაში ამისთანა ავი საქმე გიქნია..." 20r—21v.

10. „დეკენბერს კ̅ზ̅. სტეფანესი. მ̅ვ̅. — ხოლო სტეფანე სავსე იყო მადლითა და ძალითა იქმოდა ნიშებსა და სასწაულებსა დიდ-დიდსა ერსა შორის. გუშინ ვიდღესასწაულეთ ჩვენ პორცით შობა საუკუნო მეუფისა..." 21v—22v.

11. „კ̅ს შობის მეორესა კვირიაკესა ეთქვათ ესე ქადაგება. მ̅ზ̅.—რამეთუ თხოვილ იყო დედამისი მ̅ა̅რ̅ი̅ა̅ მ̅ა̅ ი̅ო̅ს̅ე̅ბ̅ი̅ს̅ა̅; იპოვა იგი მიდგომილ სულისაგან წმიდისა..." 23r—23v.

12. მ̅ი̅. კ̅ს შობისა ქადაგება. დეკენბერს კ̅ე̅. — განვიდედ ჩვენ ვიდრე ბეთლემამდე და ვიხილოთ სიტყუა ესე, რომელი იყო ჩვენდა მოძართ. ლუკა 2.—ძმანო, რა არის ის დიდი სიმხიარულე..." 23v—25r.

შენიშვნა: გადამწერის ხელით: „მეორედ ნათქუამი"..." (23).

13. ნ̅ე̅. ყოველთა წ̅თა კვირიაკეთა ანუ სხვათა დღეთა. მეორედ ნათქვამი ქადაგება.—ვიხილე ერი ფრიადი, რომლისა აღრიცხვად ვერვინ შემძლებელ იყო ყოველთაგან წარმართთა, მდგომარენი წინაშე საყდარსა. გამოცხადება ი̅ო̅ა̅ნ̅ე̅ს̅ი̅. თ. ე̅.—ნეტაი თქვენ, წმიდანებო, რომ ერთხელ ამ ეშმაკეულ სოფლისაგან მორჩომილხართ...", 25v—26v.

14. რ̅ზ̅. თანანადების ვალისათვის სიტყუა.—დღევ. სახ. ბძ., რომ ერთი მეფე ბევრი და დიდი ხანი მოვალები ქონდა..." 27r.

15. „აგვისტოს ლ̅ა̅. ჯუარცმისათვის ქადაგება.—კ. კ̅ეს მოყვარენო ერნო, ერთი დიდი და საშინელი საიდუმლო მინდა გავებედო და მოგახსენოთ..," 28r—31v.

16. „პ̅ბ̅. წმიდას ზიარებაზე.—რამეთუ შეიყვარნა თვისნი იგი ამას სოფელსა და სრულიად შეიყვარნა იგინი. სულ კვეყანას უკვირს—როდის მოაგონდება იონათას სიყვარული დავითის მეუფესთანა და დავითის სიყვარული იონათასთანა... 32r—33v.

შენიშვნა: გადამწერის ხელით: „ესე სჯობს, კარჯი არის". (32r).

17. „პ̅გ̅. მე ვარ მწყემსი კეთილი და ვიცნი ჩემნი იგი და მიციან ჩემთა მათ. ი̅ო̅ა̅ნ̅ე̅ 10. 14. ი̅ე̅ს̅ო̅ ქ̅რ̅ი̅ს̅ტ̅ე̅ დღევან. სახარებაში ბრძანებს, რომ თვითონ არის მეცხვარე კეთილი..." 33v—36r.

18. „პ̅დ̅. ივნისს კ̅დ̅. ი̅ო̅ა̅ნ̅ე̅ს̅ შობისა.—არა აღდგომილ არს ნაშობთაგანი დედათა უფროს იოანეს ნათლის მცემელისა; მათე 11. წ. ი̅ო̅ა̅ნ̅ე̅ს̅ ნ̅ა̅თ̅ლ̅ი̅ს̅მ̅ც̅ე̅მ̅ე̅ლ̅ი̅ს̅ შობა, რომელს დღესასწაულობს წ. კ. სამ. ეკლესია..." 36r—38r.

19. „სულის წმიდის მოსულისა ქადაგება. **პე**.—ეჩვენნეს მათ განყოფანი ენათანი, ვითარცა ცეცხლისანი, და დაადგრა თითოეულად კაცად-კაცადსა მათსა ზედა და აღივსნეს ყოველნი სულითა წმიდითა...“ 38r—39v.

20. „ქადაგება მღვდლის პატივისცემისათვის. **პვ**.—წარვედ და უჩვენე თავი შენი მღუდელსა...“ 39v—42v.

21. „ქადაგება ცოდვათ კაცის სიბრმეზედ. ვეღარ ხედავდეს ცოდვას. **პზ**.—ვითარცა წარვიდოდა იესო, იხილა კაცი იგი ბრმა შობითგან.(იოანე, 6, 9. ძმანო, დიდი უბედურობა არის სიბრმე...“ 42v—45r.

22. „სეკდემბერს **0**. ჯერ ყ'დ წმიდის შობისა იქადაგა და მერმე ამის [ს]წორზედ მარიამის სახელის წოდებაზე იქადაგა ესე. **პთ**.—და სახელი ქალწულისა მის მარიამ. ლუკა, 127...“ 45r—47r.

23. „სეკდემბერს **0**. შობა ყოვლად წმიდისა ღ'თისმშობელისა. **პთ**.—ქ. შობამან შენმან, ღ'თისმშობელო ქალწულო, სიხარული ახარა ყოველსა სოფელსა...“ 48r—51v.

შენიშვნა: გადამწერის ხელით: „მეორედ ნათქვამი, ესე სჯობს პირველსა“, (48r (სათაურის გაგრძელება).

24. „შვილის გაზრდის ვალი მამა და დედისა. **ჟა**.—ქ. განზარდენით შვილნი თქუენნი სწავლითა და მოძღვრებითა უფლისათა. ეფესელ. 6, 4.—ნეტამცა, რომ დღეს სულ ქვეყანა იყოს ამ წმიდა საყდარში ჩემ ქადაგებაზედა...“ 51v—53v.

25. „**ოვ**. გიხაროდენ და მხიარულათ იყვენით, რამეთუ სასყიდელი თქუენი ფრიად არს ცათა შინა, მათე, 15.—ვითარცა იხილა იესო ერი იგი, აღვიდა მთასა...“ 53v—55r.

26. „საკანონოს გარდახდაზე ქადაგება. **რა**.—იყოს სიხარული წინაშე ანგელოზთა ღ'თისათა ერსა ზედა ცოდვილსა, რომელმან შეინანიოს. ლუკა 15, 10—მინდღეში ეჭვი არ მამევიდა, რომ სულ სასუფეველმან არ გაიხაროს, როდის ერთი ცოდვილი მართლად და სწორედ ცოდვისაგან ჯნელს აიღებს...“ 55r—57v.

27. „**რბ**. წ. ანტონიოსისათვის ქადაგება.—დღეს წ. კ. ეკლესიაში მზესავით ბრწყინვალე ამოვიდა ის ბედნიერი დღესასწაული...“ 57v—60r.

28. „ივნისს **კთ**. პეტრესი და პავლესი ქადაგება. **რე**. მართებული არის ქრისტიანენო, რომ ის საკვირველი და სასასწაულო წ. იოანეს ნათლისმცემელის შობის უკან, რომელი ქვეყანაზედ მოვიდა, რომ გაგვახაროს ადამის ცოდვის სიბნელეს გაჭარვება...“ 60v—62v.

შენიშვნა: გადამწერის ხელით: „უწინდელსა ესა სჯობს“ (60v).

29. „დეკემბერს **თ**. მუცლად, ღება ანნასაგან. ქადაგება. **რთ**.—ნეტაი ჩვენ, თუ ჩვენი პირველი მამა ადამს ღ'თისათვის ემორჩილებინა...“ 62v—64v.

30. „**რკბ**. უკეთუ შეგცოდოს შენ ძმამან შენმან, მიედ და ამხილე მას, რაჟამს შენ და იგი იყვენით მარტონი. მათე. 18, 15.—ღმერთი(!) ასრე დიდად ცოდვა სძულს, რომ ყოველს მიზეზს ეძებს, რომ ადამიანის ძულისაგან გააგდოს და გააფუჭოს...“ 65r—68r.

31. „**რკგ**. ძმის ზრახვაზედ ქადაგება.—ხოლო იესო დაეფარა და განვიდა ტაძრით. იოანე. 8, 46. რა ამბავი არის ქ'ნნო, რატომ დღეს იესო

ქრისტეს ჯვარი აგრე დაიბურა, რომ არც თვითოს მერჩენება, არც ჩემი უფალი იესო ქრისტეს პირს არ მაჩვენებს..." 68r—71r.

32. „კწ. მათე, თავი 17. უფალო, კეთილ არს ყოფა. ვქმნეთ აქა სამ ტალავარ. სადიდებელი გამარჯვება გულითა მოსაგონებლათ..." 72v—75v.

33. „კთ. ხარებისა. მარტს კე. ს. მ. გიხაროდენ მარიამ, მადლით სავსე უფალი შენ თანა..." 75v—76v.

34. „ლ. გინა ვიყიდოთ პური, რათა ჭამონ ამათ. დღევანდელი სახარება გვიბძანებს, რომ იესო ქრისტემ თავისი თვალნი აღიხილნა,.." 77r—78v.

35. „ლა. არა ვიცი კაცი იგი. სახ. მათესი. აქანდამ, შეწუხებულო ჩემო უფალო, ამთესი ნაღვლების უკან ეს კიდევ დაგაკლებოდა, რომ შენი უფრო საყვარელნი(!) მოგაფებან(!) უარ-გყონ შენ.,." 78v—79r.

36. „ჰდ. მათე, 22. არა თვალ-აღება პირსა კაცისასა. როგორ უბედურნი ვიქნებოდით, ქრ-ნო, თუ ღმერთი თვალს აღებდეს პირსა კაცისასა,.." 80r—81v.

37, „ნა. ფებერვალს ბ. მირქმის ქადაგება.—და ივნენ უფლისა მეშვრანი მსხუერპლსა. მალაქია, გ თავში.— სალმთო შესაწირაები მუდამ ეგრე ღმერთმან იამა, რომ ყოველივე დროში და ყოველივე რჯულში თუ ბუნებისა, თუ მოსესი, თუ წ. სახარებისა ამისთანა სალმთო უბძანა..." 81v—83r.

შენიშვნა: გადამწერის ხელით (სათაურთან): „სხვაც არის და ესე სჯობს, აჰიდამ იქადაგეთ" (81v).

38. „იანვარს ვ. ნათლისღებისათვის ქადაგება. ნა.—იხილა იოანე იესო მომავალი მისა და თქვა: აჰა, ტარივი ღ-თისა, რ-ს აიხუნეს ცოდვანი სოფლისანი. იოანე 1. უწინ რომ იესო ქრისტეს ნათლისღებაზედა ვიქადაგ, თქვენგან ვიწმე მასწავლოს, თუ იცის, რომელი ესაქმეზედა..." 83v—84v.

39. „იანვარს ა. ახალ წელიწადს მეორედ ნათქვამი იესოს სახელის დებაზედ, ნგ.—ღ-თნ მრავალი ახალი წელიწადი მოგახსენოსო,.." 85rv.

40. „ნდ. მრავალნი მზისა აღმოსავალით და დასავალით მოვიდოდიან, და ინაჭ-იდგმიდენ აბრაამის თანა, და ისაკის თანა, და იაკობის თანა სასუფეველსა ცათასა. ხილო ძენი იგი სასუფეველისანი განიოხინენ ბნელსა მას გარესკნელსა. მათე, 8, 11.— ჯ, რა საშიშარი წ-წყლება უმადური ქრისტიანებისათვის..." 85v—87r.

41. „რიკ. ცოდვაში რომ კაცი იყოს, იმის ქადაგება. რიკ.—იოანეს რაჲ ესმნეს საქორწილესა შინა საქმენი ქრისტესნი. მათე, 11, 2. დიდება ღმერთსა, რომ ღ-თის ჭმა ყოველს ადგილსა გაიგონებს.," 88r—90v.

42. „რიბ. უფალო, უკეთუ გინდეს, ძალ-გიც განწმედა ჩემიო და იესო თქვა: მნებავსო, განწმინდენიო(!), და განწმიდნა იგი კეთროვნებისა მისგან. და წარვედ და უჩვენე თავი შენი მღდელსაო, მათე. 8. მე მიკვირს დღევ. კეთროვნის საქმეზედა..." 90v—92r.

43. „რიგ. ხარებობის ქადაგება.—გიხაროდენ, მიმადლებულო, უფალი შენ თანა..." 92r—94v.

44. „რიდ. ვინა ვიყიდოთ პური, რათა ჭამონ ამათ. იოანე, ბ. დღევანდელი წ. სახარება ბძანებს, რომ ახლო იყო პასქა დღესასწაული ჰურიათა..." 94v.—99v.

45. „მწ. ქრისტიანებო და ქრისტეს შემოსილნო ერნო, ბრწყინვალება ამას დღესა უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტეს თავთა მოციქულთა პეტრეს და პავლეს საქმეთათვის წარმოთქმა მნებავს მე. გლახაკსა ამას...“ 100r—101v.

46. „და ახლა ჩემი სიტყვის აფრა სხვაებრ თქვენკენ მინდა მოვაბრუნო, ღ[ვთისმოყვარენო ქრ]ნენო...“ 102r.

47. „სეკდემბერს 0. შობა ღ[ვთისშობელისა მარიამისი, რომლისაგან იშვა იესო. მათე 1, 16. სასუფეველის ჯელმწიფენო, გაიხარეთ რომ დღეს თქვენი დედოფალი დაბადებულა...“ 102v.

48. „ფერისცვალების ქადაგება.—წარიყვანნა იესო პეტრე და იაკობ, და იოანე, ცმა მისი და აღიყვანნა იგინი მთასა მაღალსა თვისაგან...“103rv.

49. „სეკდემბერს კგ. იოანეს მუცლადღების ქადაგება.—ქ. ღ[ვთის მოყვარენო ქრისტიანენო, მღდელი ვინმე იყო ზაქარია და ცოლი მისი ელისაბედ მართალნი იყუნენ და უბიწონი...“ 105r-v.

50. „ქადაგება ყოველთა წმიდათ კვირიაკესა.—ვიხილე ერი ფრიადი, რომლისა აღრიცხვად ვერეინ შემძლებელ იყო...“—106r—108v.

შენიშვნა: გადამწერის ხელით (სათაურთან): „ამაზე სხვა მოკლე დავსწერე და ის იქნადაგე“. (106 r).

51. „სწავლა გლახ...—ქ. წმინდა სახარება ბრძანებს: ნეტარ იყუნენ მოწყალენი...“ 109r—110v.

52. „წინა უც კაცთა ერთ გზის სიკუდილი, დასწერს პავლე ნეტარი ეპისტოლეთა შინა თვისთა ებრაელთას თ თავში...“ 111r—113v.

53. „ქადაგება თ[მასაგან ქრისტეს გვერდის განხილვისათვის.—ეჰა ქრისტეს მოყვარენო, მსახურნო და მოწაფენო მისნო ერთგულნო...“ 113v—115v.

54. „ქ. ვითარცა მიეახლა იესო, იბილა ქალაქი იგი, ტიროდა მას ზედა, დასწერს ლუკა მახარებელი სამღთოსა შინა სახარებასა ით თავსა. საყვარელნო, ესე ქალაქი ი[ერუსალიმის ქალაქი იყო...“ 116r—117v,

55. „კვირას საღამოზე ქადაგება სწავლად ერისა.—ღმერთმან რასთვის ადამიანი გააჩინა. ღმერთმან ადამიანი გააჩინა ამისთვის, რომ ღმერთი იცნას...“ 118r-v,

შენიშვნა: გადამწერის ხელით: „თუ გინდა კვირას დილას რომ იქადაგო, სა ღამოზე ეს სწავლად ერისათვის კარგია“ (118r).

56. „კვირას საღამოზე ქადაგება ერისათვის.—აბბა პირველი ღ[ვთის ბრძანება, რომ ჩვენ უნდა შევინახოთ...“ 118v—119v.

57. „კვირას მწუხრზე ქადაგება ერისათვის სწავლად.—ქ. კაცი როგორ შეიტყობს, რომ თავის უფალი ყოველთა გულითაც უყვარს...“ 119v—120v.

58. „კვირას მწუხრზე ქადაგება ერისათვის სწავლად,—ღმერთი არა მარტო პირველი(!) ბრძანებაში გვიბრძანებს: თავის თავი სიყვარული. ამ სიტყვებით შეიყვარე ღმერთი შენი ყოვლითა გულითა შენითა...“ 120v—121v.

59. „კვირას საღამოზე ქადაგება სწავლად ერისათვის.—ამიტომ მითქვამს, რომ წ. სახ. გვიბრძანებს, რომ შეიყვაროთ ჩვენი ძმები, როგორ(!) ჩვენი თავი...“ 121v—122r,

60. „კვირას საღამოზე ლოცვაზე ქადაგება სწავლად ერისათვის.—რადგან დღეისწორს მითქვამს, რომ ყოველს ადამიანს ვალი აქვს, რომ თავისი ძმა შეიყვაროს, როგორ(!) თავი თვისი...“ 122v—123r.

61. „კვირას მწუხრად ქადაგება სწავლად ერისათვის.—როდის ღ~თ~ გვიბძანა, რომ შევიყვაროთ ჩ. ძმები, როგორ(!) ჩვენი თავი...“ 123r—124r.

62. „დღეს ღ~თის უფრო ღრმა საიდუმლოთა შინა ფიქრით მინდა შევიდე, არა რომ გულწრფოებით გავშინჯო ის საუკუნო იმის დარიგება ადამიანებზედა, მაგრამ რომ უფრო კარგათ იმათ თაყუანი მივცე...“ 124r—126v.

63. „ქ. აბბა დღევ. წ. სახარება ბრძანებს, რომ მანანდინ ი. ქრისტე მრავალი ერით მიდიოდა ნაინის ქალაქში; კარზედ რომ იყო, ნახა, რომ მიქონდათ დასამარხავად ერთი მკვდარი შვილი-..“ 127r—130r.

64. „ყოვლად წ~სა ღ~ის მშობელისა სეკდემბერს 0 შობისათვის ქადაგება.—სამნი რაჲმენი აყენებენ დღეს გონებასა ჩემსა არა წარმოშობად...“ 130r—134r.

65. „ქადაგება მეზვერისა და ფარისეველის კვირას.—მოვედით ღ~ის მაყვარენო ერნო, და უფლისა ჩვენისა იესო ქ~ს პირით ნაბძანები იგავი ვისმინოთ...“ 135r—136r.

შენიშვნა: გადაშწორის ხელით: „ეს უფრო მოკლედ არის უწინდელზე და იმას კი ნუღარ იქადაგებენ, ეს იქადაგე“ (135r).

66. „რვ. ზიარებისათვის ქადაგება.—ქ. მოყვასო, ვითარ შემოხვედ აქა. რ~ არა გმოსიე სამოსელი საქორწინე...“ 137v—139r.

შენიშვნა: სათაურის წინ: „ჲთ სახარების თარგმანი“ (137v).

67. „რიე. ამაღლებისათვის ქადაგება.—ხოლო უფალი იესო ამაღლდა ზეცად და დაჯდა მარჯუენით ღ~თისა. მ ა რ კ ო ზ. 16, 14. აბბა მაცხოვარმა ჩვენმა თავის წ. საიდუმლოები გაათავა...“ 139r—140v.

68. „რივ. თომასი თუ თომაზე.—უკეთუ არა ვიხილო და დავდვა ჭელი ჩემი, არასად მრწმენეს, იოანე 20. ჭ. თომა, რას ამბობ, უფრო იჯერებს შენს თვალთა და ჭელთა, ვირემც იმდენი ჭეშმარიტი მოწამებსა და მოწაფეებსა...“ 140v—142v.

69. „რიზ. მოძღვარ, ღამე ყოველ დავშვერით და არარაჲ მოვიღეთო. ლუკა 17. დიდი უბედურება დაემართა დღეს წ. სახარებაში ი. ქრისტეს მოციქულებთა...“ 143r—144r.

70, „რიი. ღ~თის სიყვარულზე ქადაგება.—შეიყვარო უფალი ღმერთი შენი ყოვლითა გულითა შენითა, და ყოვლითა სულითა შენითა, და ყოვლითა ძალითა შენითა და ყოვლითა გონებითა შენითა. ლუკა 10, 27. ძნელად შესანახავი ბრძანება მრავალთ ეჩვენება დღევ. წ. სახ. ბრძანება, ვითამც შეიყვარო—ეგე მეტადრე ეჩვენება პორციელს ადამიანებსა...“ 145v—146v.

71. „რით. ვისი არს ხატი ესე, ანუ ზედაწერილი, ქვეს(!) მას კეისრისა. მათე 22, 22. დღევანდელი წ. სახ. ბძ., რომ ერთხელ იესო ქრისტესთანა ორგულობით ფარისეველნი წავიდნენ...“ 147r—148v.

72. „რკ. და იყოს სასწაული მზესა შინა და მთოვარესა და ვარსკულავთა. ლუკა 21. 26. ძმანო, იმდენი ნიშნები მზეში, მთვარეში და ვარსკულავებში რა არის...“ 148v—150r.

73. „რკა. სულ ლამაზი ხარ მარიამ დალაქა არ არის შენსა შინა. ქებაჲ ქებათა 47. უბედური ადამ და მის საბაბისათვინ უბედური ყოველი ქვეყანა, რომელი სულ დაიკარგა ერთი ხილის ჭამისათვინ...“ 150r—152r.

შენიშვნა: 1. წინ უძღვის პინაკსი, რომელშიც ყველა ქადაგებები არ არის აღნიშნული (1v).

2. ქადაგებებს აქვთ თავისი საკუთარი რიგითი ნომრები. ჯადამწერს თავისი ნუმერაციაც გაუკეთებია, რაც სინგურით, ასომთავრულით აღუნიშნავს. ამ სათვალავის საფუძველზეა შედგენილი პინაკსი.

3. ხელნაწერი ხელის მიხედვით, შედგენილი და გადაწერილია ამბროსი ნეკრესელის მიერ (შდრ. H—1283).

4. ხელნაწერი არ მისდევს ამბროსის ნეკრესელის ქადაგებათა გამოცემულ ტექსტს.

მინაწერები: 1. „ამ წიგნისა დამწერმა თქვენის მეცნიერებით... ოსიელის თავის შესაფერის სამსახურის წადიერება და ბრწყინვალეს ხელს კოცნა ინატრა. ასე მოგახსენ: შვილის მომნათლავი არ ყოფილიყავითო, უფროს დავიწყებული იქნებოდი“ (8r).

2. იმავე ხელით „ალექსი“ (8r.) და „ჴ. ჩემის ცოდვის სიმრავლის თქვენის საფარველიდამ დაკარგ...“ (8r.)

(545) **1165**

კრებული. XVIII

76 ფ.; 22×17,2; ლურჯი ქაღალდი; უყდო; ნაკლული; მხედრული; (XVIII ს.); გადამწერი. გაითხი (76v); დაუწერელია 1rv.

1. „თავი 26. რათა იგონებდეს მეფე ყოველდღე, რომელ შემდგომად მცირედისა ეგულვების სიკუდილი და განჭარვეს ყოველნივე ამპარტავანებისა ღელვანი.—ჭყანისა დამბადებელი და ყოველთა მეფეთა მეფე, ოდეს-იგი სალმრთოსა და საკჳრუპლისა ფერისცვალებასა მისსა განბრწყინდა, ვითარცა მზე ძლიერებითა და დიდებითა მრავლითა...“ 2r—30v.

2. „თავი 8. კრძალულება მთავართა, ბედნიერება მეფობისა.—არა არს უკუე სამეფო იგი ბედნიერი, სადაცა ეუფლების არაწმიდება ჴელმწიფესა...“ 31r—54r.

3. „თავი 30. ვითარმედ, რომელთა შეიყუარეს მართლმადიდებლობა, ფრიად ბედნიერადცა იმეფეს, ხოლო რომელნიცა აღდგენ მას ზედა, სირცხჳლითა წარწყმიდეს ცხოვრება მათი.—სარწმუნოდ უკუე უწყოდენ მეფეთა, თუ რაოდენნი განუდგენ წ~ისა კათოლიკე ეკლესიასა...“ 54v—62r.

4. [პილატეს განჩინება]. — „1550 წელსა კონსტანტინუპოლის იერემიას პატრიარხობისა ჟამსა შემოვიდა განჩინება ესე პონტიელისა პილატეს მიერ, გამოცემული მაცხოვარსა ჩ~ნსა იესო ქრისტეს ზედა...“ 62v—64v.

5. „თავი 21.—რაოდენ არიან მავნებელი პირმოთნენი მეფეთა და მთავართა შორის, კმასაყოფელად და ადგილად შესაძლო არს, რათა ჰსცნას ყ~ნ კაცმან ტიტრან პონტოჲსა მეფისა მიერ, რომელ პ~ლ მეფობისა თჳსისა იყო ყოველთა კაცთა შორის მოწყალე და კაცთმოყუარე...“ 65r—76v.

მინაწერი: მხედრულად: „სულ სამოცდა შვიდი ფურცელი. ავტოგრაფი გაითხისა“. 76v.

(546) **1166.**

კრებული. XVIII

7 ფ.; 16,8×11,2; ლურჯი ქაღალდი; უყდო; ნუსხური; სათაურები სინგურით, ასომთავრულით; [XVIII], ჭვირინიშანი; დაუწერელია; 1r-v, 5r-v, 6r-v.

1. „აჰა წერილნი ღიუცნობილნი(!) ათნი მცნებანი, რომელნი მოეც-ცნეს მოსეს ღ-ის მხილულსა თითითა ღ-ისათა. წერილნი, რომელნი თანა-გუაძს ყოველთა ქრისტეანეთა დამარხვად.—მე ვარ უფალი ღმერთი შენი, რომელმან გამოგიყუანე შენ ქ-ყანით ეგჳპტით...“ 2r-v.

2. „შეიდნი საიდუმლონი წ-ისა აღმოსაელეთისა ეკლესიისა: ნათლისღება, მირონის ცხება...“ 2v—3r.

3. „მსოფლიონი კრებანი ეკკლესიისანი.—ნიკიას ეითინისასა მამანი იყ-ნეს რიცხჳთ ტიჱ; კოსტანტინუპოლის სამეფოსა ქალაქსა მა-მანი იყ-ნეს რიცხჳთ ნნ...“ 3r.

4. „სულისა წ-ისა მიმართ წინააღმდგომნი ცოდუანი ესენი არიან: ა. სასოწარ-კ-თილობა, ბ. ურცხჳნობა ანუ კადნიერება...“ 3v.

5. „მადლნი სულისა წ-ისანი ესენი არიან უპირუელესნი: ა. სიბრძნე, ბ. გულისხმის-ყოფა...“ 3v.

6. „მომაკუდინებელნი ცოდუანი ესენი არიან რიცხჳთ შჳდნი და მისნი წინააღმდგომნი სათნოებანი ესენიე არიან რიცხჳთჳე შჳდნი: ამპარ-ტავნობა, სიმდაბლე...“ 3v—4r.

შენიშვნა: ამოწერილია მხოლოდ ცოდვათა დასაწყებად. ტექსტი სრული სახით შემონახულია: H—954 (1r—18r), H—998 (99v—118r) ხელნაწერებში. „მომაკუდინე-ბელი ცოდვანი“ დაწერილია ნიკოლოზ ორბელიშვილის, ტფილელ მიტროპოლიტის მიერ (იხ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტო-რია, ტ. I, გვ. 319, თბილისი, 1941 წ).

7. „მართალი და ჭეშმარიტი სარწმუნოების აღსარება.—მრწამს მამა უშობელად, ძე შობილად და სული წ-ა მხოლოდ...“ 4r-v.

მინაწერი: „სულ სამი ფურცელია დაწერილი“ (4v).

(547) **1168**

ქადაგებანი. XVIII

167 ფ.; 22×17; ქაღალდი; სხვადასხვა ზომისა; უყდრო; მბეჭდრული, ზოგი სათაური სინგურით; აქეს კვირნიშანი; ნაკლულია; ხელის მიხედვით გადაწერილია ამბროსი ნეკრესელის მიერ. კანძულია რვეულებად; დახიანებულია: ფ.ფ. 46, 47, 48, 50, 51; დაუწერელია: 2v, 4v, 6v, 8v, 35v, 49v, 52rv—54rv, 63v, 70rv, 82v, 83r, 90v, 93v, 104v, 148v, 149rv, 156v, 157rv, 160v.

1 „ა. წმიდა სახარება ბძანებს: ნეტარ იყუნენ გლახაკნი სულითა, რა-მეთუ მათი არს სასუფეველი ცათა...“ 1r—2r.

შენიშვნა: წინ უძღვის სინგურით: „კ. რაც აჰიდამ დაწერილი არს, საქად აგებე-ლი და ცალცალკე მოკრიფებული და ზოგი ნაკლებია, აქ დამიწერია და სათვალავი უხის და ზანდუკი აქვს, და იქედამ პოვე, ოდეს გინდეს და მოიკმარენ“.

2. „ბ. კ. როდესაც გებრძოდეს გული სხვისა და სხვისა და ფერად-ფე-რადისა ცოდვისა, და ხედვედე შენს თავსა, რომ მორჩილებასა და ქნას აპი-რებდე, მაშინ მოიგონე საშინელი და შესაძრწუნებელი და მოუთმენელი ქრის-ტეს სასჯელი...“ 3r—4r.

შენიშვნა: წინ უძღვის სინგურით, გადამწერის ხელით: „კ. ღ-თისა მოყვარენო ქრისტიანენო, ჴუთჳეწვები, რომ ილოცოთ ჩემ გლახაკისათჳს, რომ ღმერთმან მომ-

ცეს სიტყვა აღებასა პირისა ჩემისისა, რათამცა ვიტყოდე აღშენებისათვის სულთა თქუენთასა სახელითა და მოწყალებითა და ძალმოსილებითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა, ამინ". (3r).

3. [სულხან-საბა ორბელიანი]. „სწავლანი საქადაგონი ეკლესიაში უბნობისათჳს.—გ. ქ. ქადაგება ნებავს კრებულთა ამათ ჩემი. არამედ უკეთუ ვთქუა რამე, ცუდ არს შრომა ჩემი და უჴვარ იქმნების..." 5r—6r.

4. „ღ. ქ. ჰე შენ გეტყუი, თჳალნო ჩემნო ბნელოვანნო, რამეთუ შენვე მაუწყე, თუ სადით ჳყო მხედველობა შენი..." 7r—8r.

5. [სულხან-საბა ორბელიანი]. „სწავლა ეკლესიისათჳს, თუ რა არს შეკრება მუნ.—ნუტარ არს კაცი, რომელი იღვიძებდეს ბჭეთა ჩემთა წინაშე და სცვიდეს ზღურბლთა ჩემთა შესავალთა..." 9r-v.

6. „მეორე სწავლა ეკლესიისა შინა დუმილისათჳს.—არს სული და(!)დაბმული. ხოლო რა ეკლესიად შემოვალს, განთავისუფლების სოფლისა შფოთისაგან..." 10r—12r.

7. „[სულხან-საბა ორბელიანი]. „სწავლა აღსარებისათჳს. რომელი ყოფდეს უსჯულოვებასა თჳსსა, არა წარემართოს, ხოლო რომელი მოუთხრობდეს და ამხილებოდეს, საკჳრელ იყოს..." 12r—13r.

8. [მისივე]. „სწავლა სტუმართმოყუარებისათჳს.—ქ. სტუმართმოყუარე იყუენით ურთიერთას ცვინიერ დრტჳნჳისა, იტყვის პეტრე, თავი მოციქულთა, პირველის კათოლიკის მეოთხესა თავსა შინა.—კეთილ არს სტუმართმოყუარება და ღ'თისა ნეტარებათა შემსგავსებულ..." 13v—14v.

9. [მისივე]. „სწავლა მრისხანებისათჳს.—ხოლო მე გეტყჳი თქუენ, რომელი განურისხნეს ძმათა თჳისთა, ცუდად თანამდებ არს სასჯელისა. ბრტყვის მახარებელი მათე ე თავსა შინა და კბ რიცხუჱში.—ხედავა, ვითარ ცუდად მრისხანებისათჳს სასჯელსა მისცემს უფალი, რამეთუ არს მარადის მრისხანება გლისპი..." 14v—15v.

10. „მიიქცა პეტრე და იხილა მოწაფე იგი, რომელი უყუარდა იესოს, უკანით მისა მაჳალი.—სიტყუანი არიან აწინდელისა ამის ჴუენ მიერ სადღესასწაულოსა მოციქულისა წმიდისა იოანე ღ'თისმეტყველისა წმიდასა სახარებასა შინა მისსა წერილი, თავი კჱ. დასაწყისი. ნიგ.—ღ'თი სიყუარული არს, მსმენელნო მართლმადიდებელნო..." 16r-18r.

11. „სიტყუა ჲ, შემდგომად პასექისა, სამარიტელისათჳს.—წყარო წყლისა ცხოველისა მდგომარე არს აწ ჯურღმულისა თანა იაკობისსა და სწყურის, მსმენელნო მართლმადიდებელნო..." 18r—19v.

12. „სიტყუა დღესა ხარებასა ყოვლად წმიდისა ღ'თისმშობელისასა.—გიხაროდენ, მიმადლებულო; უფალი შენ თანა, კურთხეულ ხარ შენ დედათა შორის..." 19v—21v.

13. „სიტყუაჲ დღესა შობისა ყოვლად წმიდისა ღ'თისმშობელისასა.—რამე სახელ-გდვათ, მიმადლებულო; სიტყუანი არიან დასდებელთა შინა ეკლესიისა მიერ განწესებული..." 21v—22v.

14. „სიტყუა ბ. მიცვალებასა ყოვლად წმიდისა ღ'თისმშობელისასა.—აღდგა მარიამ და წარვიდა მთად კერძო მსწრაფლ ქალაქად იუდასა..." 22v—24r.

15. „სიტყუა დღესა ყოვლად წმიდისა ტაძრად მიყვანებისასა.—ვინ არს ესე—სიტყუანი არიან ბრძნისა სოლომონისანი ქებასა ში-

ნა ქებათასა, თაესა **ვ** წერილნი.—კეთილმსახურებისა ნათლითა უმეტესობით გამობრწყინვებული ძველსა სჯულსა შინა კაცი იგი, სახელით ელკანა, კეთილკრძალულისა ცოლისა მისისა ანნა თურთ...“ 24v—26r.

16. „სიტყუა გამოჩინებისათჳს ყოველად წმიდისა ღ~თისმშობელისა, ოდეს გამოუჩნდა ჰაბუკსა ერთსა ქალაქსა შინა ყაზანისასა. გვაკურთხენ მამაო~— დღესა ამას სულიერისა დღესასწაულისასა, დღესა შვებისა სამღთოსისა ვდღესასწაულობთ აწ, მართლმადიდებელნო მსმენელნო...“ 26v—28r.

17. „სიტყუა პირველი კვირიაკესა **ზ** შემდგომად პასექისა, რომელ არს წმიდათა მამათა **ტიზ**, ნიკაის შეკრებულთა არიოზის ზედა.—ბრძოლათა არს ყოველივე ცხოვრება კაცისა ქვეყანასა ზედა...“ 28r—29v.

18. „სიტყუა დღესა ხარებისასა **ბ**.—აჰა ესერა მუცლად იღო და შვა ძე და უწოდიან სახელი მისი იესო. სიტყუანი არიან მთავარანგელოზის გაბრიელისანი ყოველად წმიდისა ქალწულისა მიმაო თქმული... 30r—31v.

19. <ქადაგება წითელ პარასკევის დღეს>.—„ქ. ქრისტეს მოყუარენო ერნო, ერთი რამე დიდი და საშინელი საიდუმლო მინდა გავბედო და მოგახსენოთ...“ 32r—35r.

შენიშვნა: გადამწერის ხელით წინ უძღვის: „წითელ პარასკევის დღეს ეს ვიქადაგე, ამაზედ ეს მეორე უფრო გრძელი იყო და ის ამიტომ არ ვიქადაგე. და ამ ქადაგების კიდევ სხვა არის და ის უფრო ცოტად შემოკლებულია და ახლა ის იქადაგე.“ (32r).

20. „ქადაგება წმიდასა და დიდსა პარასკევს ენებისათვის უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი. წითელ პარას.—ქრისტეს მოყუარენო, ერთი რამე დიდი და საშინელი საიდუმლო მინდა გავბედო და მოგახსენოთ...“ 36r—39v.

21. „ქადაგება ხარებისა.—ქ. მიუთხრა ქვეყანასა სიხარული ფრიადი, სიტყუანი არიან წმიდისა ეკლესიისანი. თქვენ ყოველთა უწყით, მსმენელნო მართლმორწმუნენო...“ 40r—43v.

22. „სინანულზე ქადაგება.—ქ. იყოს სიხარული წინაშე ანგელოზთა ღ~თისათა ერთსა ზედა ცოდველსა, რ~ნ შეინანოს...“ 44r—45v.

23. „სწავლა ანგარებისათვის.—წარიყვანნა იესო პეტრე და იაკობ და იოანე, ძმა მისი, და აღიყვანნა იგინი მთასა მაღალსა თვისაგან და იცვალა მათ წინაშე სხუად ფერად და განბრწყინდა პირი მისი, ვითარცა მზე...“ 46r—47v.

24. „აგვისტოს **ვ**.—ქ. ეჰა, დიდებული და საკვირველი, გამოუთქმელი და გამოუკვლეველი და მეუწდომელი, რომელი იხილა დღეს ნათესავმან კაცთამან...“ 48r—49r.

25. „აგვისტოს **ბ**. სწავლა გლახაკთმოწყალებისათჳს.—ქ. წმიდა სახარება ბრძანებს: ნეტარ იყუნენ მოწყალენი, რამეთუ იგინი შეიწყალნენო. ქრისტეს მოყუარენო ერნო, მოვედით და გულისჴმა-ჰყავთ ბრძანება ესე საუფლოჲ...“ 50r—51v.

26. „**ვ**. იოანეს თაესა კვეთისა.—ქ. ეტყოდა იოანე ჰეროდეს, ვითარმედ არა ჯერ-არს შენდა, ვითარმცა ცოლად გესეა ძმის ცოლი შენი...“ 55r-v.

27. „პეტრე მოციქულისა.—შენ ხარ კლდე და ამას კლდესა ზედა აღვაშენო ეკლესია ჩემი. მათეს თ. 16.—წ~პეტრე, რომლის დღეს წ. ეკლესია დიდი დღეობა(!) შესწირავს. თუ სრულ ყველანი იცით, რომ ი. ქ. თ.

რ ღ თს სამჯერ უარყო, კიდევ იციან. სრულ ყველანი, რომ მწარეთ ეტი-
რა..." 56r-57v.

28. „ᲛᲐ. ელისაბედის მოკითხვა ყოვლად წმიდის მარიამისაგან.—რაი არს ყრმა ესე. დღეს გამოჩნდა ის ბედნიერი დღე, რომლისაგან ქრისტეს შობის დღის გარდა არავის წმინდის ასრე ბედნიერი დღე არ გამოჩნდა. ამიტომ დღეს ქვეყანაზედა იშვა იმან, რომ სულ ყველა ადამიანებზედ უფროსად არის..." 57v—58r.

29. „თ. ქადაგება მართალთ და ცოდვილთ სიკუდილის უკან გასამართლება ახლავე.—ცანი და ქვეყანა წარხდენ, ხოლო სიტყვანი ჩემნი არასადა წარხდენ. მათეს თ. 24.—შიშით იყავით, ცოდვილნო სიკუდილის ცრემლით იტირეთ ურწმუნენო..." 58r—61r.

30. „ტაძრად მიყვანებისა. ი.—აღდეგ ჩქარა, საყვარელო ჩემო, და მოდი. ქებ ქებათაში 2.—საუკუნო დარიგებით ყველაწმინდა გამორჩეული ყოფნითა რომ განხორციელებული ღ თის დედაი იყოს, სხვა უფრო უშიშოთ აყენებას ამას არ იქნებოდა, როგორც ღ თის საყდარი..." 61v—63r.

31. „ამაღლებისა. ᲘᲔ. ქრისტეს მოყუარენო ერნო, მე რას ვღირს არ, რომ ჩემის ცოდვილის ენითაც და პირით სტყუა მოგაქსენო ამაღლებისათჳს უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესა..." 64r—65r.

32. „[ხარებობის ქადაგება].—დიდება მამასა და ძესა და წმიდასა სულსა. ახარებდით დღითი-დღე მაცხოვრებასა მისსა..." 65v—67v.

შენიშვნა: 1. გადამწერის ხელით ტექსტის დასაწყისში მიწერილია: ა). „ხარებობის ქადაგება ქუთათლისა ტიმოთესგან მე ვიშოვნე" (65v).
ბ). ქადაგებას ბოლოს ერთვის: „ლექსი ატტიკური ვედრებასა განეფენ. კ. ესე ასული სჯესი დასაბამსა დრკების, ვიდრე სამოდმე პარმენიდებრ..." (68r).

33. „დიდება მამასა, და ძესა, და წმიდასა სულსა, რომლისა დიდებითა სავსე არიან ცანი და ქვეყანა, ოსანნა მაღალთა შინა.—კ. წამისყოფითა უფლისათა და ბრძანებითა უფროსად სანატრელისა მამისა ჩვენისა პატრიარქისა ანტონისათამან ჩვენ მიერ მიეგებოდედ ძალი სიტყვათა დღესასწაულისათა..." 68r—69v.

34. „მეფეთა ზედა მებრძოლთათვის ქადაგება.—კ. ეთარცა მიეახლა იესო, იხილა ქალაქი იგი, ტიროდა მას ზედა, დასწერს ლუკა მახარებელი სამღთოსა შინა სახარებასა ით თავსი.—რაჟ იხილა იესო ქრისტემ იერუსალემის ქალაქი, იწყო ტირილად, და ცრემლეოდა მას ზედა და ეტყოდა..." 71r—73r.

შენიშვნა: გადამწერის ხელით სათაურის შემდეგ: „ეს აღარ ვიქადაგე, სხვა შევამოკლე და ის ვიქადაგე". 71r.

35- <ყოვლად წმიდათა ქადაგებაზე>.—„ვიხილე ერი ფრიადი, რომლისა აღრიცხვად ვერვინ შემძლებელ იყო ყოველთაგან წარმართთა, მდგომარენი წინაშე საყდრისა, იტყვის წმიდა მოციქული ქ სი იოანე, ზეშთა ბუნებისა გამოუთქმელთა მათ ხილვათა თვისთა მწერალი გამოცხადების ს თავში.—ნეტაი თქვენ, წმიდანო, რომ ერთხელ ამ დასაკარგავისა და წასაკდენელი სოფლის მაცთურთაგან ჯნილ ხართ..." 73v—74v.

შენიშვნა: გადამწერის ხელით სათაურის მაგიერ: „სხვა არის ერთი დაწერილი ყოველთა წ თა ქადაგებაზე და გრძელია, და ჳს მოკლე დამიწერია და ჳს იქადაგეთ." 73v.

36. „კბ. ასრე დიდი ყოფილა ღ[ვთის] სიყვარული ადამიანებისაკენ, რომ უფრო სწორეთ ამათს გასაჩვენებლად თავისი ღ[ვთიური] შვილი სასუფეველიდამ ამ ქვეყანაში გაუგზავნა, რომ ჩვენი კაცობრიები ბუნება დაეკორცილოს...“ 75r—76v.

37. „როდისაც ღ[ვთის]შვილის დროინი(!) შობაზედ ფფიქრობ, მუდამ წ[ა]მბრ[ა]ს[ა]ს თანა უნდა უღვიაროო უთქმელი უშეტყობილი ყოფნა, ღ[ვთი]ური განხორციელების საიდუმლო...“ 76v—79r.

38. „კდ. განვედ ჩვენ ვიდრე ბეთლემადმდე და ვიხილოთ სიტყვა ესე, რომელი იყო ჩვენდა მომართ, რომელი იგი უფალმან მაუწყა ჩვენ: ბედნიერო დღეო, რომელში მზის და გათენების უწინ სიმართლის მზე, ვითამც საუკუნო მამის შვილმან ამ ქვეყანაში ჩვენთანა გამოჩნდა...“ 79r—82r.

39. „კე. ცანი და ქვეყანა წარვიდენ, ხოლო სიტყვანი ჩემნი არასადა წარვჰდენ. მათე 24.—მართლად წ. სახარება გვიბძანებს, მეორე მოსრულის დღეს როგორ უნდა იყოს და იმაზე ძნელი და ძალუმი და საშიშარი ქადაგება უნდა...“ 83v—84v.

40. „კვ. ლუკა თ. 8. თესლი იგი არს სიტყუა ღ[ვთისა].—გცივათ განა თქვენის სულის საქმეზედა როდის უნდა გელაპარაკო...“ 84v—87r.

41. „თებერვალს ბ, მირქმისა. კზ. მალაქიასი 3. და იყვნენ უფალსა შემწეველ მსხურპლისა.—სამი საღმთო სანახავათ და მისდევნათ ჩვენს თვალს წინა დგას დღევ- დღეობაში...“ 87r—89r.

42. „იოანე ნათლისმცემელის შობისა. ლზ.—ლუკა 1. რამე იყოს ყრმა იგი.—დღეს, ქრ[ისტ]ენო, ის ბედნიერი დღე გამოჩნდა...“ 89r—90r.

43. „[ქრისტეს]შობისათვის“ ქადაგება. დეკემბერს კე.—სიტკბოებაჲ და კაცთმოყვარებაჲ გამოჩნდა მაცხოვრისა ჩვენისა ღ[ვთისაჲ], ტტ. 3, 4.—ხომ გასულ იყვნენ ოთხი ათას წელიწადი და მეტიც, რომ სულ ღ[ვთის] საკუთარნი ამ ქვეყანაზედა, ვითარცა დიდების ტახტსა ზედა, გამოჩენილ იყვნენ...“ 91r—93r.

44. „რმ. და იყვნეს იოსებ და მარიამ, დედა მისი, დაკვირვებულ სიტყვათა მათ ზედა მისისათვის, ლუკა 2.—ფიცხლავ რომ იესო ქრისტე ბეთლემის ბოსელში დაიბადა, არე მალე გაცხადებულა...“ 94r—96v.

45. „ლბ. აღიღეს ქვები ჰურიათა მათ, რათა დაკრიბონ მას, ხოლო იესო დაეფარა და განვიდა ტაძრით. უღმერთო ურიებო, სადამდინ მოსულა სიავე თქვენსა...“ 97r—100r.

46. „ლგ. დგა ჯვარსა მას თანა იესოსა დედა მისი. გოლგოთამდისინ შევბრალებული გულითა...“ 100r—102v.

47. „შაბათს მიცვალებულთათვის ქადაგება. ნვ.—არა გუნებავს უმცრებაჲ თქვენი, ძმანო, შესვენებულთა მათთვის. თესალონიკელთა 4.—უწინ რომ განსაწმედელზედ ვიქადაგო, თქვენგან მინდა ვიცოდე, თუ გრწამსთ თუ არა განსაწმედელისა...“ 102v—104r.

შენიშვნა: გადამწერის ხელით სათაურის წინ: „მეორედ ნათქუამი“. (102v).

48. „მგ. რა სარგებელ ეყოს კაცსა, უკეთუ სოფელი ყოველი შეიძინოს და სული თვისი იზღვიოს. მათე 16, 26.—თქვენთანა დღეს საქმე არა მაქვს, მორწმუნენო ქრისტიანენო...“ 105r—107r.

49. „იანვარს, ნათლისღების მეორეს დღეს კვირას იქადაგა. მთ.—ვიხილეთ ვარსკულავი მისი აღმოსავალით და მოვედით თაყვანის-ცემად მისა, მა-

თე. 2.—სამი საიდუმლოები(!) დღესასწაულობს წ. ეკლე. დღე დღეობაში(!), ვითამც გამოცხადება იესო ქრისტესი ახალი ვარსკულავით..." 107v—109r.

50. „ნ. და აჰა ესერა აღძრა იყო დიდი ზღვასა შინა. მათე 8,24.—დღეკან. სახ. ბრძ. რომ ი. ქ. თავისი მოციქულებთანა ნავში აღეყიდა...109r—110v

51. „აბ. გზ'ნ, მიმადლებულო, უფალი შენ თანა. ლუკა. 1.28—ერთი ღ'თი, ერთი ანგელოზი, ერთი ქალწული, რა შეყრილობა, ერთი ღ'თი რომ პროციელდება..." 111r—113r.

52. „აგ. მესამედ თქმული წითელ პარასკევისა ქადაგება.—ვნება უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი.—ვიმე, სადა ვართ და რასათვის დღეს აგრე აღრე ამ საყდარში მოხვედით.." 113r—116v.

53. „თომას გეერდის განხილვა, კეთილშობილობის კეირის ქადაგება არის ესე. აგ.—მოვიდა იესო და დადგა შორის მათსა და ჰრქვა მათ..." 117r—118.

54. „აე. მწუხარება თქვენი სიხარულად გარდაიქცეს. იოანე 16, 20.—ჩ. უ. ი. ქრისტემ(!) დღევანდელ სახარებაში გვიბრძანებს: ცოტას ხანს უკან აღარ მხედავთო და ცოტას ხანს უკან კიდეც მნახავთო..." 118v—119v.

55. „ოგ. და ვითარ მიეახლა იესო, იხილა ქალაქი იგი და ტიროდა მას ზედა. ლუკა 19. დღევანდელი სახარება ბძანებს, რომ სანანდომ იესო ქრისტეს(!) იერუსალიმისკენ მიდიოდა, ძლივ რომ ნახა ის დიდი ქალაქი..." 120rv.

56. „ოდ. აგვისტოს ია. მიცვალება ყოვლად წმიდისა ღ'თისმშობელისა. ქადაგება.—სასწაული დიდი გამოჩნდა ცათა შინა..." 121r—123r.

57. „ქადაგება ძნის სიყვარულზე და სიძულვილზე. ოე.—ეგრეთვე მამამან ჩვენმან ზეცათან გიყოს თქვენ, უკეთუ არა მიუტევენო კაცად კაცადმან ძმასა თჳისსა ყოველთა გულითა თქუენითა ცთომანი მათნი. მათე 18, 31.—ათასჯერ თქვენ შეგატყვია ის საზარელი ამბავი დღევანდელი წ. სახარებისა..." 123r—125r.

58. „ქადაგება, რომელი მოიწერების კაცსა ზედა განსაცდელი, დამითმენს(!). ოვ.—ვიხაროდენ და მხიარულ იყვენით, რამეთუ სასყიდელი თქვენი ფრიად არს ცათა შინა. მათე 5.—აბბა ქრისტიანო სულო, თუ აქანდისინ სწუხდი, ამიტომ(!) ყოველი დაჭირვებაში ჩავარდნილხარ. დღეს გაიხარე, რომ შენთვინ კაი ბედი ყოფილა დაჭირვება შენი..." 125r—126v.

59. „ქადაგება: ლაშქრათ რომ მეფე იყოს და დიდებას იქმოდნენ, მაშინ უანდერძე ესე. ოზ.—ვითარცა იხილა ქალაქი იგი, ტიროდა მას ზედა. ლუკა 19.—ჰე, საწყალი იერუსალემ, ჰე უბედურო იერუსალემი, ტირილით იტყოდა იესო ქე..." 127rv.

60. „მეორედ მოსვლისა დღის ქადაგება. ოდ.—მაშინ იხილონ ძე კაცისა, მომაყალი ღრუბელთა ზედა ცისათა ძალითა და დიდებითა მრავლითა. მათე 24.—ჰე, ცოდვილო, მუდამ არ გაიცინებ, მუდამ არ იხუმრებ სულის და ღ'თის საქმეზედა..." 128r—132v.

შენიშვნა: გადამწერის ხელით: „ეს რომ გათავა ქადაგება და გაგძელდა. ეს საღამოზე თქვა, ორად გაყო, დილას და ეს საღამოს თქვა". (130v)

61. „ქადაგე(!) იოანე მახარებელისა, ეე.—მოწაფე, რომელი უყვარდა იესოს. 10. ყოველს ადამიანს სულის საქმესა ზედა ასრე უნდა, დიდი შიში უნდა იყოს..." 133r—134v.

შენიშვნა: გადამწერის ხელით, სათაურის შემდეგ: „გინდოდეს, სულდმებრის ყვ მოიკმარე“ (133r).

62. „პირველმოწამისა სტეფანეზე ქადაგება. ჟვ.—ხოლო სტეფანე სავსე იყო მადლითა და ძალითა, იქმოდა ნიშებსა და სასწაულებსა დიდ-დიდსა ერსა შორის...“ 135r—137r.

შენიშვნა: გადამწერის ხელით სათაურის შემდეგ: „ესე სჯობს უწინდელს“ (135r).

63. „ჟშ. შობისა არის ეს ქადაგება.—და სიტყვაი იგი ჴორციელ იქმნა, დაემკვიდრა ჩვენ შორის, იოანე 1.—კრნა, რა არის ამისთანა დიდი სიმხიარულე, რომ ამ დილას უცხობით თქვენის პირზედა ჩანს...“ 137r—139v.

შენიშვნა: გადამწერის ხელით სათაურის შემდეგ: „ესე სჯობს უწინდელთა“ (137r).

64. „ლაზარობის პარასკევს ყოველად წმიდის მწუხარების ქადაგება. ჟი.—დგებოდა ჯვარსა მას თანა იესოსა დედა მისი. 10, 19.—უფრო სატირალი ამბავი, უფრო დიდი შეწუხების სახე დღევანდელი სახისაგან არ იშოვების სულ საღმთო წერილშიო...“ 193v—142v.

65. „ჯოჯოხეთის სიმწარეზედ ქადაგება. ჟთ.—მატთე 17. და აღარა იხილნეს თვალნი მათნი, არავინ იხილეს.—რა დაემართა ასრე ანაზდეულად იესო ქრისტეს მოციქულებსა...“ 142v—148r.

შენიშვნა: გადამწერის ხელით: „ზეითი წირვაზე იქადაგა ჯოჯოხეთის სიმწარეზე, და ესე—სალამოზე იქადაგა“ (145v).

66. „რკთ. იყო ვინმე სამეუფოთ, რომლის ძე სნეულ იყო კაპერნაუმს. იოანე 4, 46.—დღეე. წ. სახ. კაცი ერთი პატარა მეფე იყო...“ 150r—151v.

67. „რლ. რასა გამოხვედით უდაბნოდ ხილვად. მათე 11.—უფალო ჩემო იესო ქრისტეო, შენ ერსა იკითხავ: რათ გამოსულან სანახავად უდაბნოში...“ 151v—153v.

68. „რლა. ცა და ქვეყანა წარჴდენ, ხოლო სიტყვანი ჩემნი არა წარჴდენ მათე 24.—აბა ეს ლამაზია ცა, რომელი ჩვენ ახლა თავისი მხიარული ნახეთ ეგრე გაგვახარებს...“ 154r—156r.

69. „ნეტარ არიან მგლოვარენი გულითა, რამეთუ იგინი ნუგეშინისცემულ იყუნენ...“ 158rv.

70. „ნეტარ არიან მშვიდნი, რამეთუ მათ დაიჴსნიდრონ ქვეყანა.—ეთარცა კიბე კეთილად შემზადებული წინა გვიყვთა(!) ჩვენ ხუროთმოძღვარმან სულთა ჩვენთამან...“ 158v—159r.

71. „ნეტარ იყუნენ, რომელთა ჰშიოდის და სწყუროდის სიმართლისათვის, რამეთუ იგინი განძღენ...“ 159rv.

72. „ნეტარ არიან მოწყალენი, რამეთუ იგინი შეიწყალნენ. ამაღლდა კიბე ესე სამღთოთა ამათ ნეტარებათა და მიგუაბლებს ჩვენ ღ[ა]ჲ შეშმარიტსა მას, ნეტარსა და უზეშთაესსა ყოველისავე ნეტარებასა...“ 159v—160r.

73. „ნეტარ არიან წმიდანი გულითა, რამეთუ მათ ღმერთი იხილონ. დიდ არს სიიღუმლოჲ ესე ნაჱთა უფლისათა და მიუთბრობელ...“ 160r.

74. <ქადაგება მეფის ბრძოლისა და ლაშქრობისათვის>.—ეთარცა მიეახლა იესო, იხილა ქალაქი იგი, ტიროდა მას ზედა, დასწერს ლუკა მახარებელი სამღთოსა შინა. სახარებისა ო[თ] თავში.—როჲა იხილა იესო ქრისტემ იერუსალიმის ქალაქი, იწყო ტირილად...“ 161r—162v.

შენიშვნა: გადამწერის ხელით სათაურის მაგიერ: „სხვა იყო და გრძელი, და ეს ვიკადაგე მეფის ბრძოლისა და ლაშკრობისათვის და სხვა კი გაუშვი, ესე სჯობდა იმასა“. (161r).

75. „...და არიან ანგარნი, რომელნიც ანგარებით... ვალს არ გარდაიხდიან და სხვ[ა]თა ზიანს მისცემენ...“ 163rv.

76. „ქ. და მიეახლნეს ბჭეთა სიკუდილისათა, იტყვის წ წყალი დავით ⁴ᵍ ფსალმუნსა შინა.—ვინ არიან ქრისტიანენო მოახლებულნი ბჭეთა სიკუდილისათა...“ 164rv.

77. „და გამოჩნდა სხვა სასწაული ცათა შინა, ესე იგი არს ვეშაპი დიდი, ცეცხლის ფერი, რომელსა ედგნეს თავნი შვიდნი და რქანი ათნი...“ 165rv.

78. „მწუხარება თქვენი სიხარულად გარდაიქცეს, ბრძანებს უფალი ჩვენი იესო ქრისტე იოანე მახარებელის სამოციოსა შინა სახარებასა ¹⁹ თავსა ში.—მცირედღა და არღარა მხედვიდით მეო, დავდო მცირედო და მიხვალოთ მეო...“ 166rv.

შენიშვნა: 1. უკანასკნელი სამი ფურცელი (164—166) დიდი ზომისაა და ამოცვენილია;

2. ხელნაწერის 39v-ზე გადამწერის ხელით: „ქ. წერილნი ევლესიათანი ქმასყოფელნი სმენად ქაცთ სათნოჩენილ არიან ზეგარდმო და მათ შორის შეკრებული მარცვალთაგან ბრონოღრაფ, ესე მომთხრობელი თითოეულად ძველისა და ახლისათა. ვითა ფუტკარნი გოლსა თითო სახეთა სუნნელთაგან აღიწმობენ და პურთა მათ ცვილთასა აღავსებენ, რომელისაგან სიტკბოება მოუკლებელ არს, ეგრეთ ცხოვრებითა მეფეთა ძლიერთასა და კაცთა ღირსთასა და ამბავთა ამოთა ძველთა და ახალთასა ნანდვილ ტკბილად წარმოიტყვის მატიან ესე, რომელისა წერად ღირს ვიქმენ ალექსი დეკანოზის ძე გიორგი, რამეთუ მშრომელი ამისი და მუშაკი ცხოვრებად ქუთათელ მოტროპოლიტ ტიმოთე. აწე აღმომკითხველთა წინა მივმოკნებ ხსენებასა ლოცვათასა მომადლებენ“.

3. ხელნაწერი ხელის მიხედვით შედგენილი და გადაწერილი უნდა იყოს ა მ ბ რ ო ს ი ნ ე ქ რ ე ს ე ლ ი ს მიერ. იხ. H—1283.

4. ხელნაწერს თან ახლავს 22,6×16,8 სმ. ზომის ფურცლის ნაგლეჯი მხედრული მინაწერით: „რაც მუნასინი იყოს, მოიხმარე ქადაგებაში (სინგურით). ქ- ქრისტიანენო და ქრისტეს შემოსილნო ერნო, მნებავს ბრწყინვალესა ამას დღესა უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტეს აღდგომასა სულიერთა სწავლათა მოთხრობად...“

5. დართული აქვს: ა. საძიებელი 47 დასახელების შემცველი, რომელიც არ შეესაბამება ხელნაწერში მოთავსებულ ქადაგებებს. საძიებელში დასახელებული სწავლანი წარმოადგენენ სამას ქადაგებებს. იხ. A—479.

ბ. კალენდარი უძრავი და მოძრავი (დიდი მარხვისა და აღდგომის) დღესასწაულებისა.

საძიებელი და კალენდარი მოთავსებულია ერთ ფურცელზე—(22,5×22,1), აქვს ჭვირნიშანი—სამი ნახევარ-მთვარე. (167r-v).

6. აქვს ჩანაწერები ლათინურ ენაზე(?) 75r, 76v, 79r.

7. ქადაგებები დაწერილია გაუმართავი ხელით.

(548)

1169

ფ. ბაუმეისტერი. ლოგიკა XIX

IV+140 ფ.; 17,3×10,7; ლურჯი ქაღალდი; ახლად აკინძული; ნაკლული; მხედრული, სათაურები ასომთავრულით; დაუწერელია: Irv—IVrv, 15v, 29v, 137v, 138rv—140rv; [XIX ს.]; 1801—ჭვირნიშანი (ფ. 1—2).

„ნაწილი პ̄ლი ლოღიკასა, სათეორეტიკო ანუ საშთაოჲს მოქმედებათა ბუნებისათა. თავი პ̄ლი. მოგონებათათჳს ანუ იდეათათჳს. § 29—პ̄ლსა ვიდრემე მოქმედებასა გულისხმის-ყოფისა ჩ̄ნისასა მარტივად მოგონებად ანუ იდეად წოდებულ ვჰყოფთ, რომელიცა არა რაჲმე სხჳა არს...“ 30r—137r.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერს წინ უძღვის: ა) თავფურცელი „ფრიდერიკოს ბრისტიანოს ბაუმგარტნისა გორლიციურისა ლიბნახისა რეკტორისა დასაბამი ფილოსოფიისა ახლისა სარგებელად ყრმათა სწავლის შინათა, ჭნილი და მრავალთა ბიერ ცჲავთა და მაჲალითთა ძუელთაგან მწერალთა რომაელთასა მოღებულთა განმარტებული ქართულსა(!) ჴმასა ზედა გარდამოღებით შრომითა ანტონის მიერ არხიეპისკოპოსისა, დავითიან ბაგრატოვანისა, დროსა ყოვლად უბრწყინუალესისა და უმპყრობელესისა დიდისა ჴელმწიფისა იმპერატრიცა ეკატირინა ალექსიევნასა, თჳთმპყრობელისა ყოველისა რუსიისასა და მემკჳდრისა მისისა კეთილმოწყალისა ჴელმწიფისა ცესარევიჩისა და დიდისა მთავრისა პავლე პეტრჱვიჩისა. წელსა დასაბამითგან სოფლისა... 7270,

ჴორციელად შობითგან სიტყჳსა ღ̄ისა... 1762.
ინდიკტიონსა 10
თთჳსსა მეშჳდესა, რიცხუსა 30“.

ბ) „ანტონის მიერ არხიეპისკოპოსისა წინასიტყუობა ფილოსოფიისა ამის წ̄ნამდებარისა (2r—14r).

გ) „წინასიტყუობა ფილოსოფიისათჳს და ნაწილთა მისთა“ (16r—26r).

დ) „წინასიტყუობა ლოღიკისათჳს და ანუ გულისჴმიერისა ფილოსოფიისა“. (26r—29r).

ე) პინაკსი ლოღიკისა (14v—15r)

2. აშიებზე გადამწერის ხელით აქჳს ანტონის შენიშვნები.

3. აკლია ერთი რეფული 116v—117r შორის.

1170

ხელთდასხმის წიგნი

გადატანილია საბუთებში. იხ. Sd.—5513.

(549)

1171

სწავლა. 1755 ა

16 გვ.; 22×17,3; ქაღალდი; უყდო; მხედრული; სათაურები ასომთავრული, სინგურით; 1755 წ. ((გვ. 15); აკვს ჰეორნაშანი; გადაწერი დაიდა რეკტორი (გვ. 15)-დაუწერელია გვ. 16.

„სწავლა წ̄სა და დიდსა ორმეოცსა შინა პ̄ლსა კჳრიაკესი შინა დიდისა მარხჳსასა.—„ნაწილი ა. ჭონებისამებრ სარწმუნოებითისა დოღმატისა დაფუძნებულისა საღთოსა ზედა წერილსა არს წინათგანსაზღურებულობა. არა არს მართლმადიდებელთა მის იქჳი ამას შინა...“ გვ. 2—15.

შენიშვნა: ტექსტს წინ უძღვის: „წინა განსაზღურებისათჳს.-არაოჲაჲ არს ესრეთ ამპარტავან და ესრეთ სიბრძნის მოყუარე...“ გვ. 1—2.

ანდერძი (გადამწერისა): „დ̄ბა ღ̄თსა სოფლმყოფელსა ყოველისა კეთილისასა, იყო რიცხჳ წელსა 1755. ალექსის ძემან დავით ჴიღაშჳ ეს და შრომითი სრულიად კახეთის სამეფოს რეკტორმან დავით.“ (გვ. 15).

1171 ბ

ჯვარის აღმართვის საკითხავი. XVIII

8 ფ.; 22×16,5; ქაღალდი; უყდო; მხედრული; [XVIII საუკ.]; აქვს ჭვირნიშანი; წარმოადგენს ფრაგმენტს.

„ხოლო აწ ჯერ-არს ჩ~ნდა მოთხრობად, თუ ვითარ აღემართა ჯ~ი ქ~ჳანაა ზედა, რომელს უტყვირთავენ თავს შორის თ~ისა მაცხოვარი, რომელმანცა განჰკურნა კბენილნი ეშმაკისაგან...“ 1r—8v.

1172

(550)

„საქმე მოციქულთას“ თარგმანება, XIX

108 გვ.; 34,5×21,9; ლურჯი ქაღალდი; უყდო; თავ-ბოლონაკლულია; მხედრული; [XIX]; აქვს ჭვირნიშანი.

[„საქმე მოციქულთა“-ს თარგმანება]„...რასათვის წილთ გდებით ჰყოფენ გამორჩევასა ამისთჳს, რამეთუ არღა მოეღო სული წ~ჲ, არცა მადლი საიდუმლოთა გამოცხადებისა და წარკიეთსა თხრობა იგი...“ გვ. 1—108.

„წყდება: „ვითარ ესე აწ პავლე კრულმან ჴსნილნი იგი კაცნი იჴსნნა სიკვდილისაგან არა კაცობრივითა ძალითა, არამედ მისთა მოქმედებითა მადლისა...“

შენიშვნა: ხელნაწერს დასაწყისში აქვს რუსულად მინაწერი: „Толкование на деяние апостолов“ (გვ. 1.)

1173

(551)

გახარითობათა კრებულის. პინაკსი. XVIII—XIX

10 გვ.; 31,7×17; ქაღალდი; უყდო; მხედრული; სათაურები ასომთავრულით; [XVIII—XIX სს.]; აქვს ჭვირნიშანი; დაუწერელია გვ. 9—10; ნაკლულია.

[ფოკოს-პოკოსის] „პინაკსი.—1. თუ ვითარ უნდაიქნას, რათამცა აღებულნი თჳთოეულს ჴელში თჳთო თვითო ეგვანი იჭუნნენ ორნივე ერთს ჴელზე. 2. ერთისა რომელისაგანმე მარცელისა აწარმოჳოს იგინი მრავლად...“ გვ. 3—8.

შენიშვნა: წინ უძღვის 1. თავფურცელი: „ფოკოს-პოკოსი. ანუ შეკრება სახალისოთა, აწვიათა, განსაკვირვოთა და შესაქცევთა ხელის ვარჯისთა. ახალი გამოცემა დამატებითა მრავალთა სასარგებლოთა მეცნიერებითა ჴელოვნებათა და იმჳთადა შეღუნებათა. ნების დართვითა კეთილწუხიერებისა განმგებელობისათა სანკტ პეტერბურღსა შინა, წარსაგებელითა ი. ვ. შ~ორისათა, ჩ~ღე-ს წელსა“

2. „მისს აღსატებულებას ქალწულს ჭ~არიამ იოანეს ახალს არხეოლოგიასა.—მოწყალეო ჴელმწიფეო! მადლობის მოძღვნა აღმოჩენილთა უსაყვარელესთა მწმიბელთა მიერ თქუენთა მეუღლისადმი ჩემისა მწყალობლობათჳსა, არს ჴელმძღვანელი მიზეზი განმაღვიძებელი ჩემი, რათა შეუსწორო საჴელსა თქუენსა ესე ახალი გამოცემა წიგნაკისა ფოკუს-პოკუსისა. ესე თუმცა თავით თჳსით არ არს ბრწყინებული, გარნა ძალუძს წინათუე გაბრწინებულად სიკეთისაგან წულთა მომატებულისაგან განკურვებისა გამო ესრეთთა შეჭირვეთასა, რომელნიცა არიან მხოლოდ მოკმედებანი მიდრეკილობისა და სიმარჯუჳსა ჴელოსნა. ესე იპყრობს ჯერეთ როჱლსამე სახალისოსა, და თქუენცა ჰპოებთ ამას შინა ახსნილთა კითხუათა ჭსწავლათაებრ, რომელნიცა შემოდიან პლანსა შინა (გეგმა) მსწავლისა თქუენისასა. გულსმოდგინება თქუენი მაწყნარებს მე ფიქრებად, რომელ წიგნაკი ესე იქმნების თქუენთჳს საამო, სა-

კუთრად მისთჳს, რომელ ამას შინა, ჯარდა შესაჭცევისა, არს სასარგებლოჲცა არა ესრეთი წიგნი, რომელისაგანცა არა შესაძლო იყოს გამოღებაჲ რაჲსამე მშსახურებელისა სწავლისადმი ჩვენისა; ხოლო სწავლა არს ნათელი, განმწმედელი გულისსმის-ყოფისა მიდ-მოგონებათაგან და შემწე მიწევნისადმი მისისა. ღირს ჰყავთ კეთილ-მიდრეკილსა მიღებასა ნიშანი ჩემისა მადლობისა საკლისადმი თქვენისა, მით უკადნიერეს განცხადებითა პატივისცემისა ჩემისათა მე ვი[ქ]მნები წოდებულ, მოწყალეო ჴელმწიფეო, თქვენად უმორჩილეს მოსამსახურედ გამომცემი ფ. კ.“ გვ. 1—2.

(552) 1174

ხამოციქულო და სახარება შვიდეულთანი. XIX

14 გვ.; 34×21,4; ლურჯი ქაღალდი; ახლად აკინძული; ნუსხური, სამაურებო სამთავრულით, სინგურით; [XIX ს.]; 1808 წ.—ჰვირნიშანი (გვ. 9—12); დაუწერელია: გვ. 10—14.

„სამოციქულო და სახარება შჳდეულთანი.—კჳრიაკესა ფსალმუნი. იყავნ უფალო წყალობაჲ შენი ჩ̃ნ ზედა, ვითარცა ჩ̃ნ გეს. დასდებელი...“ გვ. 1—9.

შენიშვნა: ხელნაწერს წინ უძღვის თავფურცელი ნუსხური: წარწერით: „წინაშე მეუფის ქრისტესა და ღ̃ისა სახიერისა მომისხენ(!) მე, ცოდვილი ესე, უფალო ღმერთო ჩ̃ნო, აღჰჳე ჯ̃ა ზედა [...]ა აღამაღლე“.

იქვე, მხედრულად, ხელით წარწერა: „მჯ̃ეფსის სახარება და სამოციქულო“.

(553) 1175

დიონისე არეოპაგელი. ხალმრთოთა ხახულთათვის. XVIII

I+110 გვ.; 21,4×17,1; ქაღალდი; ახლად აკინძულია დაუმთავრებელი; ზოგან მხედრული, ზოგან ნუსხური, სათაურები სინგურით, ნუსხურით; დაუწერელია: Iv, გვ. 97—110; აკინძულია 7 რვეულად; [XXIII]; იქვე ჰვირნიშანი.

„დიონჳსიოს არეოპაგელისა ათინელთ ეპისკოპოსისაჲ ტიმოთეს მიმართ ეფესელთა ეპისკოპოსისა სამღთოთაჲ სახელთათჳს. —თავი ა. რაჲ არს პირი სიტყჳსაჲ და რაჲ არს მოცემული სღ̃თაჲ სახელთათჳს. თანა მღდელსა ტიმოთეს დიონისიოს მღდელი.—ხოლო აწ ჭ, სანატრელო. ბ. შემდგომად ღ̃თისმეტყუელებითთა სახის შემოღებათა სღ̃თოთა სახელთა თარგმანებასა მოუჴდე რაოდენ დასატევნელ არს.. გვ. 15—96.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერს წინ უძღვის: „შეწევნითა უ̃ჲ ჩ̃ნისაჲ იჳ̃ს ქრისტჱსითა წინაბჭე სიტყჳსაჲ თხრობა დიდისა დიონჳსისთჳს და წოდნთა მათთჳს მის შიერ აღწერილთა“. (გვ. 1—14).

2. ხელნაწერი დაუმთავრებელია. წყდება მეოთხე თავის შუა ნაწილში.

3. თარგმანი ეკუთვნის ეფრემ მცირეს (იხ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. I, გვ. 236, 1941, თბილისი).

მინაწერი: მხედრულად, ტექსტის ხელით: „ჭ. დიონისი არეოპაგელი, ჭ. ე... ჭ. კათოლიკოსი, ჭ. კაშირი, ჭ. გამოცადების თარგმანი, ჭ. ქართლის ცხოვრება, ჭ. ყოვლად წმიდის ცხორება, ჭ. ბერძული გაკტერია(!), ჭ. ხონთხორობი(!), ჭ. ოაწმიდის ამბავი, ჳსები დომეტი კ̃ს დარჩა“ (Ir.)

(554) 1176

ფ. ბაუმეისტერი. ლოგიკა. XIX

152 გვ.; 19×11,5; ქაღალდი; ახლად აკინძულია; თავ-ბოლონაკლული; მხედრული, სათაურები ასომთავრულით; [XIX].

[ბაუმეისტერი, ფ., ლოგიკა] „... წიგნი 1, თავი ე. § 9. ესრეთ უკუე ფილოსოფოსი არა რაჲმე სხუა არს, გარნა შეჩუეულება ანუ მალი ცნობად და განხილუად ჭმათა მიზეზთა ნივთთასა...“ გვ. 1—152.

წყდება: „... მაშინ უცავოდ მეცნავ ვიქმნები ჭეშმარიტისა ანუ ცრუისი, ხოლო ჭეშმარიტებისა მეცნავ ყოფაჲ ჩ~ი მაშინ ღირსად სარწმუნო იქმნების, რ~ეს მამისაგან და იქვსა თაეისუფალ ვიქმნები წინააღმდგომ ამის წინადადებისა; ხ~...“

(555) 1177

ხრონოგრაფი. XIX

I+122 გვ; 35.5×22,2; ქაღალდი; ახლად აკინძულია; მხედრული, სათაურები, ასომთავრულით; 1805 წ.—ჰვირნიშანი (გვ. 1—4); დაუწერელია I-IV, გვ. 118—122; დაუმთავრებელია.

„წიგნი, რომელსა ეწოდების ხრონოღრაფი, ესე იგი არს წელიწადთა აღწერა, რომელსა შინა იმიცნების შემოკლებითი მოთხრობა, დაწყებული შექმნითგან სოფლისა, ვიდრე მეუობადმდე კოსტანტინე პალეოლოღოსისა, უკანასკნელისა ბერძენთა მეფისა.—დაწყება პ~ლი. შექმნისათჳს ცისა და ქუეყანისა და ეჭუსრიცხუმდთა დღეთა შინა ქმნილთა საქმეთა.—სათნო უნდა სიბრძნითა(!) შემოქმედსა მას ღ~ჲ და უფალსაჲ ჩუენსა, რაითა შეჰქმნას სოფელი ესე მრავლითა სიბრძნითა მისითა...“ გვ. 1—117.

მთავრდება: „სიკუდილი ემეღერი და ჴელმწიფება მიქაისი: ... ხოლო დაუგო ქუშე მისსა ქორსა ერთსა შინა და დაიძინა მუნ მონისა თჳსისა, ხოლო განთიად ჰრ...“

შენიშვნა: 1. თავფურცელზე სწერია: „წიგნი, რომელსა ეწოდების ხრონოღრაფია განა წელიწადთა აღწერა.“

2. ხრონოგრაფი თარგმნილია არჩილ მეფისა და ბაგრატ სოლოღაშვილის მიერ (იხ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. I, გვ. 459, 1941 წ. თბილისი).

(556) 1178

კურთხევანი (ფრაგმენტი). XIX

12 გვ; 17×10.6; ლერწი; ქაღალდი; ახლად აკინძული; ნუსხური, სათაურები სინგურით; დაუწერელია: გვ. 9—12; 1804 წ.—ჰვირნიშანი (გვ. 3—6); [XIX ს.]

„უწინარეს ქორწინებისა.—მღუდელმან კურთხეულარსი. დიდებაჲ შენდა, ღმერთო ჩ~ნო. დიდებაჲ შენდა; მეუფეო ზეცათაო, ნუგეშინის მცემელო; წ~ო ღმერთო სრულიად; რამეთუ შენი არს სუფევა...“ გვ. 1—8.

(557) 1179

კრებული. 1796

I+73 ფ; 15,8×10,8; ქაღალდი; სქელი ქაღალდის ყდა; მხედრული; სათაურები ასომთავრულით, სინგურით; 1796 წ. 22/VII (64v); გადაწერი სოლომონ დეკანოზი (1v, 64v.); დაწერის ადგილი ჯ. გორი. (64v); დაუწერელი: 1r, 2v, 11v, 65r-v.

1. „კვირიაკესა ღამნი შუაღამისა.— მღ: კურთხეულ არს ღმერთი ჩვენი. დიდება შენდა, მეუფეო ზეცათაო წ~ო ღმერთო. სრულიად, რაეთუ შენი არს სუფევა ო~ო შე~ნ ბბ. მოდით თაყ~ნის-ვსცეთ გ. მოწყალე და ყოველად გალობა სამებისა რომელიც ქმა იყოს, და შემდგომად სამებისა ითქმის მუქლები ესე. ქ~ბ ვ.—ღირს არს ქებმარიტად, რამეთუ გადიდებდეთ შენ ღ~ისა სიტყვასა, რომლისაგან ძ~წიან და ეშინის ხერუვიმთა...“ 1r—2r.

2. „დასდებელნი აღდგომისანი რუა ქმათა. ქმა ა.—სამწუხარონი ლოცუანი ჩუ~ნნი შეიწირენ, წმიდაო უფალო, და მოგუმადლე ჩ~ნ მოტევება ცოდუათა, რამეთუ შენ მხოლო ხარ, რომელმან უჩუ~ნე სოფელსა აღდგომა...“ 3r—64v.

3. „სახარებანი აღდგომისანი ათერთმეტნი საცისკრონი.—სახარება მატთესი.—მას ქამსა შინა ხოლო ათერთმეტნი იგი მოწაფენი წარვიდეს გალილიას მთასა მას, სადაცა უბრძანა მათ იესო...“ 66r—73r.

ანდერძი (გადამწერისა): „ქ. გორს ვსწერე საჩქაროდ იფლისს კბ, ქ~ს უბდ. დეკანოზი სოლომონ“ (64v).

მინაწერები: 1. „დაწერილი სოლომონ დეკანოზისგან“. ქვემოთ ფანქრით არის მიწერილი: „ანჩხათელი მესხი შვილი“ (1v).

2. ხელულად: „კვირა ძალი“ (1v).

3. ხელულად: „იოელ ალექსეევი“ (73v, ქვედა ყდის r).

4. „სარდიონ ალექსიევი“ (მეორდება ორჯერ—73v.)

(558) 1180

დავით უძლეველი. წიგნი სახლუართა. 1791

II+104 გვ. 21×16, 2; ქაღალდი; ტყავგადაკრული ტკიცრული მუყაოს ყდა; აქვს ზედა და ქვედა ყდის საკეცი ფირცლები; მხედრული: სათაურები სინგურით; გადამწერი ალავერდის დეკანოზის ძე იოსები (გვ. 102); გადაწერის ადგილი—თელავი (გვ. 102); მთარგმნელები—ფილიპე ყაითმახაშვილი და დოსითეოს ნეკრესელი; გამართულია დავით რეკტორის მიერ (გვ. 103); 1791 წ., 13/VIII (გვ. 103); აქეს კვირნიშანი.

„წიგნი სახლუართა დავითისი, უძლეველ ფილოსოფოსისა.— რომელნი ერთგზის ეტრფიან სიტყუათა სიბრძნისათა და მხოლოდ მწუ~რუალითა თითისათა შეემთხუ~ვიან გემებად...“ გვ. 1—102.

შენიშვნა: „სახლვართა წიგნი“ თარგმნილია ფილიპე ყაითმახაშვილის და დოსითეოს ნეკრესელის მიერ (იხ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. I, 1941 წ. თბილისი, გვ. 335).

ანდერძი: „აღიწერა ქნელითა ალავერდის დეკანოზის ძის იოსებისათა ქალაქსა შინა თელავს, სამეფოსა პალატსა. ხოლო სხოლასა შინა ანუ სემინარიასა ქუთხეულისა სახელსა ზედა დიდისა ვახტანგ კესარია-კაბა

დუკიელისასა, ოდეს მისი კეთილშობილება ალექსის ძე დავით მისის უმაღლესობის მეფის ირაკლი მეორისაგან ქალაქსა შინა თელავს მოძღვრად დაიდგინა ხედჯისა საქმითისა, ღრმამეცნიერისა, რიტორიკისა და სრულიად ფილოსოფიისა მასწავლებლად, მე თჳთ ვისწავებდი ღრმამეცნიერსა მოძღვრისა ჩემისა რეკტორის დავითის მიერ, და წიგნი ესე ჰარმანთა ფილოსოფოსისა მოძღურისა დავით ფილოსოფოსისა, უძლეველად ხედწოდებულისა, აღვსწერე თჳთ სხილასა შინა მოძღურისა ჩემისა დავით რეკტორის ბრძანებითა, რომლისა საუკუნო იყავნ ჰხსენება. აღიწერა თთუსსა აგვისტოსა, რიცხუსა 13, წელსა 1791“ (გვ. 102—103).

2. „გამართული და ჩაკითხულია თჳსსა დედასა ხედა: დავით რეკტორი“, (გვ. 103).

(559)

1181

დოვმატიკა ღვთისმეტყველებისა. XIX

13 ფ; 33,9×22,4: ლურჯი ქაღალდი; ახლად აკინძული; მხედრული; სათაურები ასომთავრულით; დაუწერელია 1r-v, 13v; აკინძულია ორ რეგულად; მე-7 და მე-8 ფ. შორის აკლია ერთი ფურცელი. 1801 წ.—ჰეირონიშანი (ფ. 4—5); [XIX ს].

„დოგმატიკა ღისმეტყულებისა. ნაწილი პრი. თჳს ერთობითისა ღისმეტყულებისა.—თავი ა. ვითარმედ არს ღმერთი. § 1.—შემწეოე მე სულო, ყოველად წო ღმერთო. ვინაჲთგან კაცნიერებაჲ განგრძელებული სულსა შინა უგლიმობა არს...“ 9v—13 r.

შენიშვნა: წინ უძღვის: ა. „ხედ დადგინებანი დოგმატიკა ღისმეტყულებისანი. წინასიტყუაობა ღისმეტყულებისა ამის და ნაწილითა მისთა, ხოლო პრ თუ რაჲმცა ჴულისხმა ვჰყოფთ ღუმესის ამის მიერ. ღისმეტყულება. თავი პრი, ვიდთარმედ თუ რაოდენიმე არს ღისმეტყულებისა განყოფილება. § 1. შემწეოე მე, სულო ყოველად წო ღრო, ჩუნს უკუე მოცალეთა დროსა ამას შინა სხუათა საქმეთაგან და ხოხლად განმჰსჯელთა ოდენ ღისმეტყულებისათა...“ (2r—9r).

ბ. თავფურცელი „ხედ-დადგინების“ ტექსტის დასაწყისის ორი სტრიქონით.

(560)

1182

კირილე ალექსანდრიელი. საუნჯე. XIX

120 ფ. (2ფ+236 გვ); 36×22; ქაღალდი; უყდრო, დაწყვილი; ნაკლული (დაუმთავრებელი); მხედრული; სათაურები მთავრულით; [XIX]; ქაღალდს აქვს ჰეირონიშანი თარიღით 1809 (გვ. 222 და 235, 224 და 233); ფ. I, II და გვ. 12, 225—236 დაუწერელია.

<კირილე ალექსანდრიელი. საუნჯე.> „პირველად უშობელობისათჳს და შობილებისა, აგებულებისათჳს და აუგებელობისა. უკუეთუ ჴელჰყოწმცა კითხუად ჩუენდა არიანთა, ვითარმედ: ერთი არსაო აუგებელობა, ანუ ორო, ამად ვითარმედ ჩუენ ორთაგან კერძოთა ერთად ვიტყჳთო მას...“ გვ. 13—224.

წყობა: „...მაცხოვარმან ჩუენმან ქრისტემან ჰსწავლის მიცემითა მოწაფეთადა: არა სრულიად ცხოვრებას ამას იწყება ქონებად ყოველითურთ საცხოვრებელ-ყოფაჲ და უზრუნჳსლი ცხოვრებაჲ, და ყოველნი ყოგან დგომად მსახურებად თჳსსა, და მდიდართა აღთქმულთა მიგებად, და მათთჳს პატივი,

რომელთა დაიცუნენ მცნებანი. მოუკდენ მას მეტყუელნი: „აჰა ესერა ჩუენ ყოველი დაუტეეთ და შეგიდეგით...“

შენიშვნა: 1. ტექსტს წინ უძღვის: ა) „შეყუანილება ანუ წინასიტყუაობაჲ წიგნისა საუნჯისა, ქმნილი ანტონ‿ის მიერ არხიეპისკოპოსისა ყოველისა ზემოჲსა საქართუელოჲსა დავითიან ბაგრატოვანისა.—ჴმა ცოფიერის აპებს სამოსელს ძეს, შარავანდედს [...] მიჰკდის მზეს...“ (გვ. 1—2).

ბ) „სანაკრებისა უფლისა და წმიდისა კირილეს ეპისკოპოსისა ალექსანდრიელისა წიგნი, რომლისა სახელი არს საუნჯე“ გვ. 3—4.

გ) ონდუკი, მაჩვენებელი წიგნის შინაარსისა (გვ. 5—11).

2. სრული ტექსტი კირილე ალექსანდრიელის „საუნჯისა“ შემონახულია A—3-ში, რომლის მიხედვითაც S—1182-ის ტექსტი წყდება 251 გვ.-ზე.

3. A—3 და S—1182 ხელის მიხედვით ერთი პირის გადაწერილი უნდა იყოს.

(561) **1183 ა**

ანტონ I. გრამატიკა. XIX

24 ფ: 34×23; მოცისფრო ტერის ქაღალდი; უჯდო, შეუკერავ რვეულებად დაშლილი; მხედრული, სათაურები მთავრულით; ნაკლულია; [XIX ს. პირველი მეოთხედი]; ჯვრისშანი—1798 წ. (ფ. 17, 18); დაუწერელია 1rv, 4v.

[ანტონ I], „თჳს ველოვნებისა ღრამმატიკოსობითისა; ნაწილი პირველი, რომელსა შინა მარტივად მდებარე არიან თჳთეულნი ნაწილნი სიტყუათანი მაგალითებითურთ, რომელნიცა ზეპირებად სათანადო არიან ღრამატიკაჲსა მოწუოფე-ქმნილთა. თავი პირველი. ბრუნჳათაჳს სახელთასა. § 1. რიცხჳსა შორის ჩუენ მიერ განჰსჯითა შემოყუანილნი ბრუნჳანი სახელთანი არიან რუა, მარტივისა ანუ პრთულისანი...“ 5r—24v.

წყდება „... ყოველნი უკუე ხატნი მეოთხისა უღელილებისანი სამთავე გუართა ქჩუმენი არიან ყოველნივე...“ (1885 წ. გამოცემული გრამატიკის ტექსტის მიხედვით გვ. 61,1 ქვ.).

შენიშვნა: 1. ტექსტს წინ უძღვის „შეყუანილება წიგნისა ღრამმატიკაჲსა“ (2r-v) და „პინაკსი ღრამმატიკისა“ (3r—4r).

2. ხელნაწერის ტექსტი ანტონის გრამატიკის მეორე რედაქციისა, რაც ჩანს „შეყუანილების“ წინ მოთავსებული ვრცელი სათაურიდან: „საკდებელუალ ცხოველს მყოფელისა თანაარსისა და განუყოფელისა სამებისა, მამისა და ძისა და სულისა წმიდისა, ანტონის მიერ არხიეპისკოპოსისა ყოველისა ზემოჲსა. საქართუელოჲსა დავითიან‿ბაგრატოვანისა ბრძანებად ქმნილი წიგნი ღრამმატიკაჲ ქართულისა მიერ ენისა, დროსა უკეთილშობილესსა და უმაღლესისა იერაკლი მეფისა, მეფისა ყოველისა საქართუელოჲსა, და მამათმთავრობისა თჳისისა ყოველთა ქართუელთა ზედა, წელსა დასაბამითგან სოფლისა 7275, ბოლო განხორციელებითგან სიტყჳსა ღმრთისა 1767, თთჳსა მეათერთმეტესა, რიცხჳსა, 10“ (2r). ნ. აბრეთელი ი. იმნაიშვილი, საბელთა ბრუნვანი და ბრუნვაჲთა ფუნქციები ძველ ქართულში“ 1957, გვ. 23.

3. ხელნაწერი დაწერილია იმავე ხელით, რომლითაც 1183 ბ.

4. ანტონის გრამატიკის მეორე რედაქციის ტექსტი გამოქვეყნებულია: ქართული ღრამატიკა, შედგენილი ანტონ I-ის მიერ. თბილისი, 1885.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

(561) **1183 ბ**

ანტონ I. გრამატიკა. XIX

47 ფ: 34×23; ლურჯი ქაღალდი; უცდო, რეცხლებად დაშლილი; მხედრული, სათაურები მთავრულით; ნაკლული; [XIX ს. I მეოთხედი]; ჭვირნიშანი—1801 წ. (ფ. 17—23), 1802 (ფ. 16—9). 1808 (ფ. 42); დაწერილია 32rv, 40v.

[ანტონ I], „თჳს ჴელოვნებისა ღრამმატიკოსობითისა, ნაწილი პირველი, რომელსა შინა მარტივად მდებარე არიან თჳთეულნი ნაწილნი სიტყუათანი მაგალითებითურთ, რომელნიცა ჴელსარებად სათანადო არიან ღრამმატიკაჲსა მოწყობ-ქმნილთა. თავი პირველი. ბრუნუათათჳს სახელთაჲსა. § 1. რიცხუსა შორის ჩუენ მიერ განჰსჯითა შემოყუჩაინილნი ბრუნჳანი სახელთანი არიან რჱა მარტივისა ანუ პრთულისანი...“ 1r—40v.

წყებაჲ: „...ხოლო უკუეთუ ნათესაობითი იგი სახელი თქუას მხოლოდ, არა შემექმნების ჩუენ იდეაჲ განყოფითი, ამად რომელ არა...“ (გამოცემული ტექსტის გვ. 138 I, სტრ. 2).

შენიშვნა: 1. ტექსტი დაუმთავრებელია.
2. შიგნით აკლია ერთი (მეოთხე) რვეული.
3. ხელნაწერის ტექსტი მეორე რედაქციისაა.
4. ნაწერია იმავე ხელით, რომლითაც დაწერილია 1183 ა.
5. მეორე რედაქციის ტექსტი გამოცემულია: ქართული ღრამმატიკა, შედგენილი ანტონ I-ის მიერ, თბილისი, 1885.

(562) **1184**

საეკლესიო ისტორია. 1790

110 ფ. (220 გვ.); 33,5×22,5; თეთრი და ცისფერი ქაღალდი; უცდო, დაშლილი; ნაკლული; მხედრული, სათაურები მთავრულით; მთარგმნელი და გადამწერი—გაიოზ რეკტორი (გვ. 1,110, 218); გადაწერის ადგილი—ბენდერი (გვ. 1, 110, 218); 1790 წ. (გვ. 1, 110, 218); ჭვირნიშანი (ცისფერი ქაღალდისა) 1789 წ. (გვ. 199 და 185); დაუწერელია: გვ. 111—120, 219—220.

„ისტორია ეკკლესიური, წიგნი ე.—ა. დეენულება ქრისტიანეთა სეეროსისაგან. იმპერატორობან სეეროს, დაასრულა რა ბრძოლა აღმოსავალად პირისპირ მათსა, რომელნიცა შეეწეოდენ ნიგრას, მოიქცა მუნით ძლეევით მეათესა წელსა მეფობისა თჳსისასა...“ გვ. 1—218.

შენიშვნა: 1. ტექსტი ნაკლულია, შემორჩენილია მხოლოდ მეხუთე და მეშვიდე წიგნები; უკანასკნელითი მთავრდება პირველი ტომი თარგმანისა (გვ. 218).
2. პარაგრაფების სათვალავი, სათაური და აღწერილი ამბების ქრონოლოგია ანნიშნულია ფურცლების კიდეებზე, სათანადო პარაგრაფს დასწყისში.
3. მსგავსი სახელწოდებით („საეკლესიო ისტორია“) აღწერილია გაიოზისავე ნათარგმნი ხელნაწერი A—1117 (შდრ. „აღწერილობა“ A IV, გვ. 121). ეს ორი ხელნაწერი საგრძნობლად განსხვავდება ერთმანეთისაგან: A 1117-ში დანაყოფები განაწილებულია საუკუნეების მიხედვით: I—VIII (იხ. „აღწერილობა“, შენ. 2), S—1184-ში კი წიგნების მიხედვით. უკანასკნელი ხელნაწერი ბევრად უფრო ვრცელი უნდა ყოფილიყო პირველზე. თხრობაც მასში უფრო დეტალურია.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ანდერძი (მთარგმნელისა): 1. დასასრული პირველისა ტომისა. სრულ ვქმნა წელსა 1790, ნოემბერსა 23 ბენდერს. გაიოს. დიდება ღმერთსა, სრულმყოფელსა ყოველთასა, ამინ." (გვ. 218)

2. „დასასრული მეხუთისა წიგნისა. დიდება ღმერთსა, სრულმყოფელსა ყოველთასა. სრულ ვქმნა წელსა 1790 სეკდემბერსა 20, ბენდერს. გაიოს." (გვ. 110).

3. „ვიწყე წელსა 1790, სეკდემბერსა 5. გაიოს. ბენდერს" (გვ. 1).

(569)

1185 ა

ათანასე ალექსანდრიელის. სიმბოლოსათვის. XVIII

21 ფ.; 21,5×17; ქაღალდი, აკინძულია ამავე ნომრის ბ და გ ხელნაწერებთან ერთად ყავისფერ ლედერინგადაკრულ ყდაში; ბოლონაკლული (დაუმთავრებელი); მხედრული; [XVIII]; დაუწერელია 4v.

[ათანასე ალექსანდრიელის „სიმბოლოსათჳს"] „სიმეოლო წმიდათა შორის მამისა ჩუენისა ათანასე ალექსანდრიელი პატრიაქისა. სიმეოლო რომ თქუა, ბერძული ენაა, ქართულად ითარგმანება ვითამც მრწამსო. ეს სარწმუნოება ათანასე ალექსანდრე(!) პატრიაქის თქმულიაო წმიდათაგანისო. უნდა ვიცოდეთ, რომ აღმოსაელეთში ოთხი საპატრიახო ადგილია..." 1r—4r.

მთავრდება: „...თუ ახლა იქმნება კაცთა შორის სათნოება, გაუა კაცსა ღმერთთან, მაგრამ ქრისტეს მოსელამდისი არ გაუიდოდა..."

1185 ბ

სამღვდელთმთავრო კონდაკი (ფრაგმენტი) XVIII

12 ფ; 22×17; ქაღალდი; აკინძულია ამავე ნომრის ა და გ ხელნაწერებთან ერთად ყავისფერ ლედერინგადაკრულ ყდაში; თავნაკლული; მხედრული, ტექსტის ზოგიერთი ნაწილი სინგურით; [XVIII]; დაუწერელია 12v.

[კონდაკი] „... განაგდებენ და არცა აღიარებენ და ერთარსებასა უარჰყოფენ და სამსა გვამოვნებასა განყოფენ და სამსა პირსა ერთად შეაერთებენ..." 1r—12r.

შენიშვნა: 1. ფრაგმენტში აღწერილია მწვალებელთა და მამადიანთა მიერ ჰეშმარიტი მართლმადიდებლური ქრისტიანობის აღიარების წესი.

2. ფრაგმენტი დაწერილია იმავე ხელით, რომლითაც 1185გ.

1185 გ.

ზიარებისათვის—სეფისკვერისა და ღვინის შეწზადების შესახებ (ფრაგმენტი). XVIII

3 ფ; 22×17; აკინძულია ამავე ნომრის ა და ბ ხელნაწერებთან ერთად ყავისფერ ლედერინგადაკრულ ყდაში; თავ-ბოლონაკლული (დაუმთავრებელი); [XVIII]; დაუწერელია 3rv.

„... და შეორგულებასა შინა ერთა შეიყვანო. და ცხადსა ბრძეილსა დავიწყებისასა ჰყოფს ამისა მიმართ სანთელნი მწველნი..." 1r—2v.

წყდება: „...კუალად შევსწირავთ შენდა, უფალო, რომელმან ყოველად წმიდა სული შენი ფსალმუნებითურთ კრავსა ზედა რა იტყოდეს შესრულებასა შინა განწმედისა და ყავ უკუე პური ესე პატიოსანი ჴორც ქრისტეს..."

შენიშვნა: ნაწერია იმავე ხელით, რომლითაც 1185-ბ.

(564) **1186**

თვენი. XVIII

134 ფ.; (268 გვ.); 32×20,5; მოცისფრო ქაღალდი, რუსტავრირებული, აკინძული; თავ-ნაკლული, აკლია შიგადაშიგაც; მხედრული, სათაურები სინგურით; ჭვირნიშანი [17]88 წ (გვ. 13, 17); დაუწერელია გვ. 38, 260.

[თთუენი] „... [შეკრ]ულნი მოციქულნი [დღესა] მეუფისა ყმასა(!) შორის თჳსსა [განმკუ]თნებულნი შჳნიერთა მათ ფერჴთა დაიბანდეს. მახარებელთა მწჳდობისათა...“ გვ.1—259.

შენიშვნა: 1. „თთუენი“ მისდევს ანტონი I რედაქციას (შდრ. S — 1464) ოღონდ ალაგ-ალაგ შიგ საკითხავები უფრო ვრცლადაა მოცემული.

2. ერთვის: „ღ[ვ]ის მწობლისა აღდგომისა რტა ჴმათა ზედა“ (ბოლონაკლული, გვ. 261—268.)

3. „თთუენი“ შეიცავს მასალას 13 მაისიდან წლის ბოლომდე, ე. ი. 31 აგვისტომდე.

(565) **1187**

ანტონ I. გრამატიკა. 1801

106 ფ.; 34×22; მოყვითალო და ცისფერი ქაღალდი; ტყავგადაკრული ტვიფრული ხის ყდა, ყდას აქვს სატევი ფურცლები; მხედრული ,სათაურები მთავრულით; დაშლილი (ნაწილობრივ); გადამწერი—დიმიტრი ალექსის ძე (გვ. 209, 64); 1801 (გვ. 209, 210); ქაღალდს აქვს ჭვირნიშანი თარიღით 1796 (თეთრი ქაღალდი, გვ. 50, 52), 1799 (ცისფერი ქაღალდი, გვ. 146 და 139, 181 და 168); დაუწერელია გვ. 4, 7, 8, 86, 152, 210, 211.

[ანტონ I] „თჳს კელოვნებისა ღრამმატიკოსობისა. ნაწილი პირველი, რომელსა შინა მარტივად მდებარე არიან თითოეულნი ნაწილნი სიტყუათანი მაგალითებითურთ, რომელნიცა ზებირებად სათანადო არიან ღრამმატიკაჲსა მოწყობე-ქმნილთა. თავი პირველი. ბრუნუათათჳს სახელთასა. § 1. რიცხუსა შორის ჩუენ მიერ განსჯითა შემოყუანილნი ბრუნვანი სახელთანი არიან რუა მარტივისა ანუ ჰრთულისანი...“ გვ. 9—209.

შენიშვნა: 1. ტექსტი ანტონის გრამატიკის მეორე რედაქციისაა.

2. ტექსტს მიუძღვის „შეყუანილება წიგნისა ღრამმატიკაჲსა“ (გვ. 1—2) და „პინაკსი ღრამატიკისა“ (გვ. 2—6).

3. მეორე რედაქციის ტექსტი გამოკვეყნებულია: ქართული ღრამმატიკა, შედგენილი ანტონ I-ის მიერ. თბილისი, 1885.

ანდერძი (გადაწერისა): „სრულ იქმნა ძალითა ღმრთისაჲთა კელითა ჳქტს რეცუელად წერით და სრულიად გამართვის სკოლის ღრამმატიკის ტრიფილე ზოფის წინამძღურის გარდაწერილს ღრამმატიკასა ზედა ალექსისის დიმიტრისათა, რომელიცა ზემორე რტჳულნი ჳწურთელის მწერლისაგან იყო ნაწერი და ფრიად შრომაჲ მოიცა კანონზედ გამართჳთ, რომელნი ისწავებდით კეთილსა ამას საღრამმატიკოსა კელოვნებასა შრომილსა ამას შინა, გუშდრით, რაჲთა სიმკაცრით ითმარწუთ, მით რომელ ღრამმატიკაჲსა მწერალი არა მრავალ არს და არცა ადვილ საწერ. მაისის ჳ. ქ'ს უპთ“ (გვ. 209).

მინაწერები: (გადამწერისა) I. „გამართულია წელსა ჩუ, თუესა მაისსა კა“(გვ.210).

II. „სადაც ხშირს სჭესები თავს დროებითურთ მკცდრით იყოს ნაწერი, ყოველთჳს, სადაც დაგხტდესთ, სულ ნოტრის კალმით იეწყეთ. თავს წყალი ვერა გაედინება, გამოუცდელისაგან არის ნაწერი და მეტათ გარყუნილი არის. რაც შე-

მიძლიან, ვმართამ კანონზედ. უღირსი დიმიტრი. მხოლოობითიც და მრავლობითიც ნოტირით" (გვ. 64).

III. „უღირსი დიმიტრისი" (გვ. 151), „დიმიტრისა ვარ" (ქვედა ყდის შიგნით მხარეს).

IV: „ლოცჳაჲ გაკჳთისა ყრმათათჳს სხოლათა შინა.

1. მიუწოომელო ბრწყინჳალებაო. ნათლისაგან ზესთ ღმერთმთავრობითისა თჳთებისა, მხოლოჲსა მამისაგან გამოსრულო, ხოლო გარდამოსრულო სიონ ტეცლისა ენებას სახედ ქადაგთა შენთა მოციქულთა ყოველსა სოფლისათა, სულო ყოველად წმიდაო ღმერთ მთავარო, მოვედ ყრმათა შენთა ზედა და მოგჳტეც ნიჭთა შენთა ყოველთა მდიდართაგან მადლი სიბრძნისა და გულისხმისყოფისა და წონა მდებარისა ამის სწავლისა ზედმიწევნილებისა, მეოხებითა ყოველად წმიდისა ღ[ისა]მშობლისათა და ყოველთა წმიდათა შენთაჲთა, ამინ.

2. შენდამი იხარებს, მიმადლებულო, ყოველი დაბადებული, ანგელოჲთა კრებული და კაცთა ნათესაჲი. ტაძართა სიწმიდისაო, სამოთხეო სიტყჳერო, ქალწულებისა სიკადულო, რომელისაგან სიტყჳა განკურაცხელდა და ყრმა იშუა პირველ საუკუნეთა ღმერთი ჩუენი, რომელმან სამოთ შენი საცდრად გამოსჩინაც და მუცელი შენი ცათა უფრჳესეს ჰყო. შენდამი იხარებს, მიმადლებულო, ყოველი დაბადებული, დიდება შენდა.

3. ღ[ისა]ის მშობელო ქალწულო, გიხაროდენ მიმადლებულო მარიამ, [უფალი] შენ თანა. კურთხეულ ხარ შენ დედათა შორის და კურთხეულ არს ნაყოფი მუცლისა შენისა, რამეთუ მაცხოვარი გჳშჳა სულთა ჩუენთა" (გვ. 212).

V. შემოყდის საცავ ფურცელზე სულხან-საბა ორბელიანის ლექსიკონიდან მოწერილია ცალკეულ სიტყვათა განმარტებები (ასპმდე განმარტება).

VI. (სხვა ხელით). „ჯ. ვიწყჳეით ღრამატიკა იენის აბის [...] დიაკონმა ვალერიანემ და თანა მოწაფემ ჩემმა დიმიტრიმ. ქ[რის]ტჱ[სი]ს მეორე ნაწილი ვიწყჳეთ აგვისტოს კე[ქ]ს ჳჯ" (სხემოყდის შიგნით).

(566)

1188

მოხე ხონელი. ამირან-დარეჯანიანი. XVIII—XIX

110 ფ: 33,5×22,5; უყდო, თავ-ბოლონაკლული: ამოცვენილია ფფ. 7,32, 39, 104—110; მონარცისფრო-მოცისფრო ქაღალდი; ხელნაწერს აქვს გვერდობრივი და რვეულობრივი სათვალავი ტექსტის ხელით; მხედრული, კირჩის სათაურები სინგურით; ქაღალდს აქვს ჭვირნიშანი, თარიღია 1798 (ფფ. 22,24, 102); [XVIII—XIX], გადამწერი—[დაჟით] (59r); დაუწერელია 5v, 6r.

[მოხე ხონელი, ამირან-დარეჯანიანი]. <კარი პირველი, აბესალომ ჰინდოთა მეფის ჰამბავი> „...არცხენასა მჳარ იგი სამნი ჰაბუკნი ეწერნეს. გამოვიდეს სახლისაგან, მინდორსა შიგან ძალი იდვა კაცისა..." (ს. კაკაბაძის 1939 წ. გამ. მიხედით, გვ. 4,19) 1r—110v.

წყდება: „... ეგრეთვე ბალხამ ყამისძე წაიდა ვერ ჯობნისათჳს დაღეჯილი. მეორესა დღესა კჳლავ კაცი გამოეგზავნა: ხვალე ომი არის შენი და ჩემიო და თუ კარგი ჰაბუკი ხარ..." (გამ. მიხედით, გვ. 175,7 ქვ.).

შენიშვნა: ს. კაკაბაძის მიერ აღნუსხული რედაქციული სხვაობების მიხედით (იხ. მისი გამ., გვ. XII—XV), ხელნაწერის ტექსტი გუთვნის პირველ რედაქციას.

მინაწერები: (ტექსტის ხელით) 1. (ტექსტში მოხსენებული „აჯაბთა" სიტყვის გასწორივ): „აჯაფთა(!) სხვითა ენა არს, ესე იგი საუცხოოთა! დავით" (59r).

2. „შეცთომით არის გაშვებული ეს გვერდი, თვარა არა აკლია რა" (5v, 6r).

(567) 1189

გრიგოლ ღვთისმეტყველი. კრებული. XIX

20 ფ.; 34,5×22; ცისფერი ქაღალდი, ლედერინის ახალი ყდა; მელნით დალაქავებული. ბოლონაკლული. ხეხდრული, სათაურები სინგურით; ჰვირნიშანი [18]11 (ფ.10) [XIX]. 1rv, 2rv. 20rv. დაუწერელია.

1. „წმიდათა შორის მამისა ჩუენისა გრიგორი ღ^ოისმეტყველისა სიტყუათა მიმართ და იელიანესგან განმასწორებელისა თანა-მოსწავლე მისი ყოფილისა, წინა დღესა ქრისტეს შობისსა აღწერისათჳს.—რაჲ არს მძლავრება, რომელითა სიყუარულისაგან მარადის ვიმძლავრებით, რაჲ ჩემი სიბრძნე და ჴელოვნება...“ 4r—7r.

შენიშვნა: თარგმნილია ეფრემ მცირის მიერ (იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V. გვ. 36).

2. „თთჳესა დეკემბერსა კე. წმიდათაგანისა მამისა ჩ^ონისა გრიგორი ღ^ოისმეტყუ^ოლისა სიტყუა შობისათჳს მაცხოვრისა.—ქრისტე იშუბის, ადიდებდით. ქრისტე ზეცით მიეგებოდეთ(!)...“ 7v—11v.

შენიშვნა: თარგმნილია ეკვთიმე მთაწმიდელის მიერ (იხ. კ. კეკელიძე ეტიუდები, V გვ. 31).

3. „თთჳსა იანუარსა ა. წმიდათა შორის მამისა ჩუენისა გრიგორი ღ^ოისმეტყუ^ოლისა სიტყუა ეპიტაფიად დიდისა ბასილისათჳს.—ეგულებოდა სადმე მარადის მრავალ მიზეზთა სიტყუათასა წინა დამდებელსა ჩ^ონდა დიდსა ბასილის...“ 12r—19v.

მთავრდება: „... და დაჲით თჳსითცა განჰყო ჰრჩეულად და სიბრძნის მოყუარებით. სულისა გულის სიტყჳთა. სხუა ყოფად ეგმსა სულმოკლებისა“.

შენიშვნა: 1. თარგმნილია ეფრემ მცირის მიერ (იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V. გვ. 36).

2. კრებულს წინ უძღვის „პინაკსი“ (3r-v).

3. „პინაკსში“ დასახელებულია 43 სხვადასხვა ნაწარმოები, რომელიც გადაწერს ალბათ უნდოდა კრებულში შეეტანა, მათგან გადაუწერია მხოლოდ სამი. ხელნაწერის აკინძვამდე უკანასკნელ ნაწერ ფურცელს მოსდევდა სამი დაუწერელი ფურცელი (აკინძვის დროს 2 ამოიჭრა). ეს გვავარაუდებინებს, რომ კრებული დამთავრებული არაა.

(568) 1191

კანონიკური კრებული. 1808

239 ფ; 16,5×10,5; ცისფერი ქაღალდი; ტყიფრული ტყავგადაკრული ხის ყდა; ფფ. 61—63 ამოცვენილია; მხედრული, სათაურები სინგურით; ჰვირნიშანი—1805 წ. (ფ. 8 და 9, 28), 1808. (204v); გადამწერი—იეროდიაკონი გრიგორი (204v); მომგებელი—იეროდიაკონი იოსტოს (204v); გადაწერის ადგილი—მრავალმთის მონასტერი დავით გარეჯაში (204v); დაუწერელია: 1—4, 206—210, 238v—239v.

1. „წესი და განგებაჲ და სჯულის კანონი მეექჳსისა კრებისა ას სამეოცდა რვათა წმიდათა მამათა, რომელნი

შეკრბეს კოსტანტინოპოლის ახალსა რომსა... ამან წმინდამან მეექვსემან კრებამან..." 5r—129v (100 თავად).

2. „კანონნი შეცოდებულთანი, აღწერილნი ნეტარისა მამისა ჩუენისა იოანეს მიერ კოსტანტინოპოლელ მთავარეპისკოპოსისა, რომელსა მარხველი ეწოდებოდა.—უწყებულ იყავნ, ვითარმედ..." 129v—156v.

შენიშვნა: ეს ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. Н. А. Заозерский и А. С. Хаханов. Номоканон Иоанна Постника. М. 1902 г. стр. 2—92.

3. „კანონნი შეცოდებულთანი, განწესებულნი ნეტარისა მამისა ჩუენისა იოანე მარხველისა მიერ კოსტანტინეპოლელ პატრიახისა(!).—უკეთუ ვისმე შეემთხვიენენ ბუნებითნი ცოდვანი..." 157r—190r.

4. „კანონნი დღითი-დღეთა ცოდვათანი, ვითარცა წმიდამან მამამან ჩუენმან ეასილი განაწესა.—პირველი მოსცალად გულის სიტყვისა, რომელ მოუკდეს". 190v—195v.

5. <მონასტერსა შინა წესიერებისათჳს>.—„მონასტერსა შინა ყოველნივეცა წესიერად არიან. მონაზონმან, რომელმან ჰფიცის საწელი ღ"თისა..." 195v—199v.

შენიშვნა: ერთვის „ხანდუკი წიგნისა ამის" (200v—204r).

6. „თქმული იოანე კლემაქსისა.—წყაროსი ცრემლთანი უდიდეს ნათლისღებისა არიან..." 205r-v.

მთავრდება: „...და ნუ დასცხრები მისგან, ვიდრემდის აღგამაღლოს ყოველთაგან სოფლისა საქმეთა და განწმედილი ქრისტესა წარგადგინოს."

შენიშვნა: ტექსტი წარმოადგენს ამონაწერს იოანე სინელის „კლემაქსის" ეკვთიმე ათონელისეული თარგმანიდან. შდრ. А—285 (79v—80r).

7. „ჲეშმარიტი სარწმუნოება მართლმადიდებლობითი. — მრწამს ერთი ღმერთი, მამა უბოძელი და ძე..." 211r—218r.

8. „ათნი მცნებანი, რომელნი მიეცნეს ღმრთის მხილველს მოსეს, თითითა ღ"თისათა წერილნი, რომელნი თანა-გვაცს ყოველთა ქრისტეანეთა დამარხვად.—ძე ვარ, უფალო ღმერთო, შენი..." 218r—219v.

9. „წიგნი აღსაარებისა.—მოძღვარმან მოწაფე ეკლესიად მოიყვანოს, ანუ სენაკად, და სთქუას:-კურთხეულ არს ღმერთი ჩუენი..."219v—237v.

ანდერძები 1. (მთარგმნელისა): „რომელნიცა ამას სჯულის კანონსა იკითხავდეთ, ლოცვასა მომიგსენეთ გლახაკი ევთიმი, რომელმან ესეთარგმნე ესე ბერძულისაგან ქართულად. ამინ." 200r.

2 (გადამწერისა): „აღიწერა წიგნი ესე ჰსჯულის კანონი მონასტერსა მთავალმთისა დავით გარესჯას მორჩილებითა იეროდიაკონის იოსტასისათა ჩემ უღირსისა მიერ იეროდიაკონის გრიგორისთა. სრულ იქმნა სეკდემბრის თ, წელსა ჩყშ. მხილველთაგან ცთომის შენდობას მოკვნე" (204 v).

მინაწერები: 1. „არხიმანდრიტს ნიკიფორეს მიერთოს ესე აღსარების სათქმელი წიგნი იეროდიაკონისა გრიგორის მიერ სახსოვრად ჩემდა" (238r).

2. „ნოდაროი(!) არხიმანდრიტის ნიკიფორესი არს ესე" (237v).

(569) **1193**

პეტრე ლაჩაძე. დილარიანი. XIX

284 ფ; 33×21,5; ქაღალდი, მუყაოს ყდა; ყდა მოვარდნილი, დაშლილი; მბეჭდრული, სათაურები, აბზაცებისა და სტროფების დასაწყისი სიტყვები სინგურით

[XIX]: ჰვორნიშანი 1828 წ. (229, 260, 283); ავტოგრაფი; დაუწერელია 5v, 69v. 283v, 284rv.

<პეტრე ლარაძე. დილარიანი.> „თავი პირველი. წიგნი პირველი ჰამბისა ამის, რომელსა უწოდებენ მსმენელთა საამოსა ამას მოთხრობასა დილარიანად. მაჱრი:

ჰგებდა აბამეთს დილარ მძლე, ჴელმწიფე გჳრგჳნოსანი,
ღ ითისა მიერის. დიდებით სკიპტროსან-პოროფიროსანი“... 6r—282v

შენიშვნა: 1. ტექსტს წინ მიუძღვის „პირველი შესავალი წიგნისა დილარიანისა, რომელნი ჲოანე შაირად და ყარიბულად ლექს ტკბილად“ (2r-5v).

2. ერთვის ავტორის [ბოლოსიტყვაობა] შაირი:

„ეყოფა რა წერად პეტრე ბურღს, სჳისაჲან გაჴმჭარებული,
სანწუხაროსა ჰაზრთაგან შეშთობილ-დაკეთებული,
ბოროტი ვინმე შეიქმნა ჩემზედ ბრჭალგამეხვეული,
ჭირსა ვბადოდი უფალსა, მარად ცრემლ მოპირებული.
უქმობის დაბსნად ჴელს ვიპყარ კალამი სედის მალაჲი,
სადა ჭასუდი, იყო ადგილი, თვალთა ცრემლითა ვალამი,
დილარის ამბის გამოთქმად აღვაბი თეთრი აღაში,
ჰაზრისა მოსაგონებლად გონებას მივე სალამი.
შევაწყევ, შევანაწერე, დავსწერე, ვიპყარ შავადა,
მეწამა თეთრად შემემკო, მკითხველთ არ საზრახავადა,
ეცნა მეფის ძსა ი ო ა ნ ს(!), მობრძანდა სანაბავადა,
იგ მან მიიტაცა, უფორე შეიქნა საზრენავადა.
ესცა მესმა, მას თჳსი სიხელი შთაუწერია.
ვსწუხვარ სამისოდ, სიცრუე რა მისი შესაფერია,
ამას ვინა იქმს, მიბრძანეთ, თუ არ გონება შტერია,
ცუდ დიდებაბა არ უწყის, რომე სულისა მტერია.
აწ ესე დილარიანი შევმახადე ტურფა გჳარადა,
სხჳადასხჳა გჳარის ლექსების შერთვა არ დამეზარა და
მხილველთ საამოდ, საშვებოდ, და გულთა გასახარადა,
ვინცა ისმინოს, უცილოდ შეეჭმნას შესაყვარადა.
გ ი ო რ გ ი ს მეფის ძმან, ი ო ა ნ ე მან სახელით,
პირველ-მრომილი არ სრული მტაცა, მყო გონებით ჴელით,
ცუდად იქადის, ამოდ მაღლისა ჴმისა მძაფრელით,
ამად მას არღა მივხედე, არცაღა ჴელნი ვაჴელით.
ესე სხვა ახლად შევამკევ, ვით მტილი ყვავილიანი,
იგ ამას არ ჰგავს, ვით ვარდსა გოგჳრთ თავ-სჳვილ ეკლიანი,
ესე არს დიდად ნაღუაწი, ჩემგან ქმნილ დილარიანი,
ჴელმწიფეებითა მაღალი, ლომგული, მკლავ მყარიანი“ [282v—283r].

ანდერძი (ავტორისა.): „ჩემგან ახლად შემზადებულსა წიგნსა დილარიანსა ზედა მრავალი ღაწლი და შრომა მიგიღე, ჰამბისა მოგონებასა და შეწყობასა ზედა, მხილველნო, გთხოვთ კურთხევით მომიხსენიებდეთ: პეტრე ყარიბი ლარაძე, სრულ იქმნა დიდება მას, სამწმიდა არსებით მეორეთა ათელთაგან დიდებულსა, მამასა და ძესა და წმიდასა სულსა, ერთსა ღმერთსა აწ და უკუნისამდე, ამინ“ (283r).

მინაწერი: „წიგნი ესე დილარიანი გამოგზავნილი ჩემდა თბილისით თავადისა გ ი ო რ გ ი ი გ ნ ა ტ ი ს-ძისა თუმანოვის მიერ, ჴელითა ძისა თჳსისა ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე ს ი ი ა. მივიღე ჩულგ-სა წელსა სეკტემბერსა გ-სა რიცხვსა შინა მ ო ს კ ო ვს. და შევამოსინე თთვესა ამასვე ლა-სა რიცხვსა გ. ა ვ ა ლ ო ვ მ ან“ (1r).

(570)

1195

მარმონტელი. ველიაზარ. XIX

115 ფ; 22,5×18; ქაღალდი; ტყავგადაკრული ტეიფრული ხის ყდა; მხედრული თავების აღნიშვნა და აბზაცების საწყისი სიტყვები სინგურით; თარგმნილი არხიმანდრიტ გაიოზის მიერ კრემენჩუკ (1r, 114r). [XIX]; ჰვირნიშანი 1828 წ. (ფ. 105, 98, 78); დაუწერელია: 114v, 115rv.

<მარმონტელი, ველიაზარ.> „თავი ა. მოუძლურებული განგრძელებულითა მძრუნლობითა ჭრომის იმპერია (საკელმწიფო) დღეთა იუსტინიანეს მოხუცებულობისათა დაუახლოვდა უკუნ სრულსა შემუსრუასა...“ 2r—114v.

შენიშვნა: წინ უძღვის თავფურცელი: „ველიაზარ. ქმნილი უფლისა მარმანტელისგან, რომელიცა იყო წერილი ფრანცუზისა აკადემიისა. თარგმნილი რუსულად მისის იმპერატორების დიდებულების ეკატერინა მეორისა იმპერატრიცისა და თვითმპყრობელისა ყოვლისა რუსეთისა და სხუათა და სხეათა და სხუათა ვოლგასა ზედა. ხოლო რუსულით ქართულსა ზედა ვიწერე თარგმნად არხიმანდრიტმან გაიოზ წელსა ქრისტესით 1787, ოქტომბრის 14. კრემენჩუკ“ (1r).

ანდერძი: (მთარგმნელისა) „სრულ ვქმე წელსა 1787, თუსა დეკემბერსა, რიც ხუსა 14. კრემენჩუკს გაიოზმან.“ (114r)

მინაწერი, „წ. კოსტა დვალისა“ (114r).

(571)

1197

ოთხთავი. XV—XVI

III ფ.+438 გვ; 9×6; ტრატი; ძველი ქოვიღგადაკრული ხის ზემო ყდა, ტატეხილი, ჭიანჯამი, შემორჩენილი აქა-ცალი შესაკრავი; ბოლომკლული, ალაგ-ალაგ გაყვითლებული; ამოცვენილია გვ. 423—424, 437—438; ნუსხური, გაცხოველებული, სათაურები მრგვლოვანით, სინგურით. ნაწერია 2 სვეტად, თითოში 21—23 სტრიქონია; დასურათებულია მინიატურებით (მხარებელთა გამოსახულებანი გვ. 27, 146, 222, 340); ამათგან პირველი და მესამე ძალზეა გაფუჭებული, სალებავი გადასულია, ასე რომ მხოლოდ მინიატურის ფერადი კონტურებიღა ჩანს; [XV—XVI]; დაუწერელია ფფ. I—III, გვ. 18—20, 26—28.

„სახარებაჲ მათესი, თავი ა. წიგნი შობისა იესუ ქრისტესი, ძისა დავითისი, ძისა აბრაჰამისა. აბრაჰამ შეა ისაკ...“ გვ.29—429.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერს გააჩნია რვეულებრივი აღრიცხვა.

2. ტექსტის დასაწყისში მოთავსებულია: ა) „ებისტოლე ევსებისი კარპიანეს მიმართ...ევსები კარპიანეს, საყუარელსა ძმასა ქრისტეს შიგნ, გაყიპავე“ (გვ. 1—3); ბ) წოთელი და ყაენისფერი მელნით დაბატული ულახვოთ შესრულებული კამარები კანონებით (გვ. 4—17); გ) მათეს სახარების თავების საძიებელი (გვ. 21—25).

3. ოთხთავის ტექსტს შორის ერთვის საკითხავთა საძიებელი, რომელიც ბოლომკლულია (გვ. 429—438).

მინაწერი (გვ. 340): გადაშლილია, იკითხება მხოლოდ „ბერუას“(?).

(572)

1203

სხვადასხვა ლექსთა კრებული. 1826

34 ფ; 22×18; ქაღალდი, უყდო; დაშლილი; ჯუჯყიანი, გაყვითლებული. ალაგ-ალაგ დალაქავებული; ნაკლული; მხედრული, სათაურები სინგურით. 1826 (27r) გადაწერი—ევსტათი (27r).

1. „გაბაშვილის იოსების ნათქომი მოძღვრის ზაქარიას ძისა ანბანთქება ელისაბედ ბატონიშვილზედ მეფის თეიმურაზის მეორისა ასულზედ.—

აღაზმე არე, ასპიროზ, ამარტა ასად აგეა...“ 1r-v.

2. „გაბაშვილის ზაქარიას მოძღვრისაგან თქმული თორმეტს ეტლზედ, რომელ არიან ზოდიაქონი ბურჯნი, ლექსად თქმული ოთხ ტაეპოვანი.—

ვერძი მარტსა ოცდახუთსა მიითვალავს მზისა სპერსა...“ 2r.

3. ლექსი [„მამაო ჩვენო“]—

რომელი მყობ(!) ხარ მაღალთა შინა, სახელ წმინდაო მამაო ჩვენო...“ 2r.

4. „ანბანთქება ჩახრუხაულად თქმული.—

არს კაცთა ტომი დიდებით მჯდომი, შორის ჰაერთა ცას სამყაროსა...“2v.

წყდება: „ტარიგი ღმრთისა, ძე დავითისა, მტერისა ჴელთა უძლეველია...“

5. [ანბანთქება ცხრა ლექსად ნათქუამი ღარიბი შაირად]. „განო, გარჯილო სოფლისაგან, სევდა მჭირს მოუთმინალი...3r.

თავდება: ნპარო(!), პირმზეს მო-რა-ვმორდი, გავხდი, მით ვარ ალარ ნელად“... 3r.

შენიშვნა: სათაური აღდგენილია ბელნ. S—1512: 13-ის მიხედვით.

6. ლექსი.—„ქ. მოვა შვენება, არის გაღება მიჯნურთ კარისა...“ 3r.

7. ლექსი.—„აქა იმორჩებს ყვავილი, იგი უფასოს სადარია“...3rv.

8. ლექსი.— „სოფლისა უპიროდ ქცევამან შესცვალოს ახლად სხვად რადმე...“ 3 v.

9. ლექსი.—„ამას სახესა, კეკლუცთ მახესა, ემგზავსა საქმე კეკლუცთ ნაბდისა...“ 3v.

10. [ბესიკი. „სევდის ბაღს შეველ შენაღონები.]—

ქ. ვარდი რა გამიწყრა, ნარგიზს მივმართე,
ვნახე ნარგიზი შებრალებითა...“ 3v.

თავდება: „ნაცვალი მოგხვდა დანახსენებითა(!).“

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია, იხ. ბესიკი. ალ. ბარამიძისა და გ. თოფურიას რედ., 1932, გვ. 3—4.

11. [თეიმურაზ I] „ქ. წამება ქეთევან დედოფლისა შაბაზისაგან(!) თვესა სექდემბრის ოგ, წელსა ქრისტეს აქეთ ჩჭკდ, ქალაქსა შინა შირაზს.— ღმერთო ცისა და ქვეყანისა(!), ნაბრუნავითა მაქცევო...“ 4r—12v.

შენიშვნა: 1. ტექსტი გამოცემულია (ნ. თეიმურაზ პირველი, თხზულებათა სრული კრებული, ალ. ბარამიძისა და გ. ჯაკობიას რედაქციით. 1932, გვ. 126—137.)

2. „ქეთევანის წამების“ ტექსტში (10v) ჩართულია ლექსი სამ სტროფად: „დედოფალი ვით შეამკეს მათ უღვთოთა, სჯულის მტერთა“ (40v), რომელსაც წინ მიუძღვის შენიშვნა ტექსტის ხელით: „ეს სამი ლექსი სამა ორბელიანის ნათქუამია.“ (10r).

12. „ქ. ესე ამბანთ(!) ქება უცხო და შუენიერი, თქმული ვახტანგ [ორბელიან] ყაფლანიშვილისაგან არს.—

ქ. აქა ამბათ აღვამაღლოთ აწ ალვისა ანაგობა...“ 13r-v.

13. მეფის არჩილისაგან ნაბრძანები ანბანთქება შაირად აღეძრა ბაგე, გული დადვა, ეს ვის ზე ცე თამაშობდეს..." 13v—14r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია. „არჩილიანი" I, 1936, გვ. 273.

14. ლექსი.—„... შენი ღმერთი გეირწუნია, მას პირი და ფიცი მისცეს; მეფე ბრძანებს: ცე ვაზირნო, აწ იგი ვქნათ, რაცა ჯამსა..." 14r-v.

შენიშვნა: ლექსში მოთხრობილია მეფისა და დედოფლის გაკრისტიანების ამბავი. ტექსტი თავნაკლულია, წინამავალ ლექსს პირდაპირ მისდევს მისი დასაწყისი რომელიც სტროფის უკანასკნელ სტრიქონს წარმოადგენს.

15. „ცხოვრება და მოქალაქობა ალექსი კაცისა ღმრთისა. ახლად შაირად გარდათარგმნული მარგებელი მსმენელთა, მკითხველთათჳსცა თქმული [იოსებ] საკაძის თბილელისაგან.—

ღმერთო, შენ გაქებ, ყოველთა ვინ უმეტეს ხარ ძლიერი..." 14v.

წყდება: „... არავის ძალუც კაცთა ტომსა, მას არ ეთქმის ქება სრული..."

შენიშვნა: ა) სათაური ზევით მიწერილია (ტექსტის ხელით): „ალექსი კაცისა, ღ[ისა ხსენება ჩოგა მარტს ი̈ზ". (14v). ბ) სრული ტექსტი პოეზისა იხ. S—1511, გვ. 683—704. შდრ. დიდმოურავიანი, გ. ლეონიძის რედაქციით, 1939 გვ. XXIX.

16. „ქება და დიდება წმინდისა და ერთარსისა სამებისა და ღვთაების ბუნებით განუყოფელისა სამგვამებით განყოფილისა კრებათაგან დამტკიცებული, ლექსად თქმული მეფისა პატრონის თეიმურაზ პირველისაგან.—

აღვაღო პირი, სიბრძნე და ძვირი, ზესთა ძალისა ჩემისა მბობად..." 15r—16v.

წყდება „... იგი უსასყიდლო ძალასა სამკუდროდ უფროსად(!) მისცემს, არ თუ ქრთამითა..."

შენიშვნა: ტექსტი გამოკვეყნებულია. იხ. თეიმურაზ I, თხზულებათა სრული კრებული, ალ. ბარამიძისა და გ. ჯაჯანიას რედაქციით. 1934, გვ. 161—167 გამოცემაში ლექსს აქვს სათაური: „შეიდთა კრებათათჳს."

17. [არჩილი]. „პირველის მეფის თეიმურაზისაგან თქმული-გლოვა დედოფლისათვის. —

ჟამი გარდახდა შენებისა, მოვიდა გლოვა, წუხილი..." 17r—18r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია. იხ. არჩილიანი, ტ. II, 1937, გვ. 45—46.

18. „ანი და ჭ კუალად მეფის თეიმურაზისგან თქმული ფისიკურად(!).—

აღმებრა ბაგე გულის დადებით ეუწყა ვის ზედ ესრეთ თქმულებ..." 18r.

შენიშვნა: ამ ლექსს, რომელიც თეიმურაზ II-ს ეკუთვნის, გადამწერი შეცდომით თეიმურაზ I-ს აკუთვნებს, შდრ. თეიმურაზ II, თხზულებათა სრული კრებული, გ. ჯაჯანიას რედაქციით, 1939, გვ. 125.

19. „ფისიკტურად(!) ანბანთქება მეფის დავითისგან, რომელსა უწოდენ იმამ-ყული-ხანად.—

ჭ. ადამ ბრძანების განგებულებით დაბადა ევა, ვინ ხმნა ცერს თანად..." 18r.

20. „ჭ. ეს მეფის ვახტანგის ნაბძანებია, საუკუნოთ იყავნ საყმენებელი სუფევით.—
ჭ. მე, უმცირესმან ძმათაგან, ვახტანგმან სახელდებულად...“ 18v.

შენიშვნა: ეს ლექსი ვახტანგ VI-ისად იყო მიჩნეული, იხ. ვახტანგ VI, ლექსები და პოემები, აკად. ბარამიძის რედაქციით და შენიშვნებით. 1947, გვ. 64. ამჟამად გარკვეულია, რომ ლექსის ავტორია გივი თუმანიშვილი, იხ. ჯ. მეტრეველი, ვახტანგ VI-ის ეპიტაფიის ავტორი, ტფ. უნივ. შრომები, ტ. 43.

21. „ჭ დანი, რუსთველის ნიკოლაოზის თქმული სფისიტიკურად(!)
ჭოვსნი, ჰაფხაზნი, ჯიქ-ჯადელები, ხედავ ჭარალელთ, წირდალს ძრავს ცაცა...“ 18v.

22. [ქება და წამება წმიდისა მარინესი, თქმული მაირად. ხოლო ესე დიდი ქალწული მოწამე წმიდა მარინა აღესრულა თთჳსსა აითჳიდმეტსა, დასაბამითგან წელსა 5770 ხუთიათას შჳდას სამოცდა ათსა].—

„... მიგცე მახეცთა შესაჭმელად, სხვა სასჯელი შენთვის ვყოო.
ჰრქუა მას წმიდამან მარინა: ნუ ჭგონებ ბოროტთათაო,
მე არ ვეშინვი სიკვდილსა, რაზომცა მჭრიდე ხორცთაო...“ 19r—27r.

შენიშვნა: 1. სათაური აღდგენილია S—1511-ის მიხედვით, სადაც მოცემულია (186r—194r) პოემის სრული ტექსტი. კ. კეკელიძე იმოწმებს ამ ხელნაწერს და პოემის ავტორად ცნიჩნევს იოსებ საბაძე—ტფილელს, იხ. ქართ. ლიტ. ისტ. II, გვ. 480. ამავე აზრს იმეორებს გ. ლეონიძე, იხ. დიდმოწრავიანი გ. ლეონიძის რედაქციით, 1939, გვ. XXIX. ე. თაყაიშვილი, რომელსაც აღწერილი აქვს პოემის ორიე ზემოთ დასახელებული ხელნაწერი, ავტორს არ ასახელებს, იხ. Описание, т. II, გვ. 194 და 216.

2. პოემას ერთვის ანდერძი (გადამწერისა): „ჭ წმიდაო მარინა, რომელმან სიბორგილე მძლავრისა მის უსჯულოსა ლომბროზისა ცუდ ქმენ, რომელმან სვეტი პორცითა და დაწვა ცეცხლითა დაითმინე. რომელმან ვეშაპი განბეჭდე და ეშმაკი შემუსრენ(!), წყლითა აღცხებული შენდა მოსაშთობელი შენდა ებმაზის ნათლისღებად შესწვალე(!), მეოხად, მცველად და მფარველად ეკმენი მონდობილსა და მონასა შენსა და მოსავსა შენსა ევსტატის. შეიწყალე, ამინ და კირიალეისენ(!)

აღმიწერია ცოდვილსა წმინდისა წამება-ქებანი,
მე სატანასგან დამიხსნას, არ მინდა მისი ხლებანი.
სულსა ცოდვილსა მიღირნე, ზეცათა მიყავ რებანი.
ვინც წაიკითხოთ, მიბრძანეთ შენდობა, ღირსები გებანი.
[...] ივლისისავე დასრულდა წელსა 1826“ (26v—27r).

23. „ჭ. იესეს ძირთაგან აღმოცენებულსა და დავითის რტოდ აღმოცვერენილისა(!) და სოლომონის ტომად სიბრძნით საჩინოსა და ღ'თის მეტყველისა მაღლისა ღირს-ქმნილისა ღვთივ გვირგვინოსნისა მეფედ(!)-მეფისა და თჳით ხელმწიფისა თეიმურაზის მიერ აღთქმული წმინდათ ქება ამბანაზედ(!) ლექსად თქმული.—

ადამ ვახსენოთ პირველად, თჳით ღმერთმან შექმნა რომელი...“ 27v—29v.

წყდება: „.. ჩლნი წმიდანი ვადიდნეთ ბაბილა(!) მოწაფენი მე, ჩემ კცა(!) სინას რაითას მომწყდარნი რაოდენიმე...“

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია იხ. თეიმურაზ I, თხზულებათა სრული კრებული აკად. ბარამიძისა და გ. ჯაჯანაის რედაქციით, 1934, გვ. 145—149.

24. [ისაკ მცირე. კათის ომი].

ეროვნული ბიბლიოთეკა

„სატევარს ხელი მოივლო, ყიას დადგა ღიჭი, ღიჭი,
თაგვი მოხლტის; ბერი, ბერი, კატას ვკენიწო წვერი. წვერი,
იოლ ვერი, ვერი, გაუხეო ყ... ი, ყ... ი...“ 30r—33v.

წყდება „... კისკასად ძრულო, ბუნებრაზმულო, გამაორტებულო, განმარტებულო(!) შეჰკარ ძნეულო,
ტანო მწყაზრულო, დასდევ საწყულო, მოიგე სრულო, გულისა მტრეთო(!)...“

შენიშვნა: 1. პოემის სრული ტექსტი მოცემულია S—1512-ში, გვ. 519—535. სათაურია: „ბრძოლა ძლიერი კატისა თაგუთა მიმართ, და თაგუთა საშთა სხუათა გუართა ცხოველეთა თანა შეწყენითა კატისა მიმართ, რომელი იქმნა მფუობასა სპარსთა შორის ძლიერისა მეფეთ მეუისა შაჰუნ შაჰსა(!), რომელსა ნადირშაობითცა უხმობდენ კაცნი სპარსეთისანი, თქმული შაირად ისაკ მცირისა მიერ, რომელმან დალექსა პირად-პირად მოთხრობანი ჰამბავთა მისთანი.“

2. პოემის ტექსტი ნაწილობრივ გამოქვეყნებულია, იხ. ქართული სიტყვა-კაზმული მწერლობის ანთოლოგია, II, 1928, გვ. 232—237.

პოემის ავტორობის შესახებ იხ. ტ. რუხაძე, XVIII საუკუნის ქართული სატირის ისტორიისათვის, კრებულში: საიუბილეო კრებული კ. კეკელიძეს, 1959, გვ. 295—303.

3. ხელნაწერი აღწერილია: იხ. Е. Такаишвили, Описание рукописей Общества распространения грамотности ტ. II, № 148 (გვ. 192).

4. ხელნაწერი უშუალოდაა გადაწერილი, დამახინჯებულია სიტყვები, რაც ახრსა და ლექსთწყობას არღვევს.

5. ხელნაწერს ჰქონია რვეულებრივი სათვალავი. შემორჩენილია ე, თ, ი, იბ, იგ, იდ, კა—კე, კზ, კთ და სხვა (უნომროდ) რვეულთა ნაწილები.

ანდერძი (გადამწერისა): იხ. შენიშვნა 2 № 22-თან.

მინაწერები: (6r, 7rv, 8rv, 10r, 11v, 12rv, 15rv, 16v, 18rv, 19v, 20v, 26r, 27v, 28r, 30r, 33r, კრიპტოგრამა—6v).

(573)

1204

ჯამნ-გულანი. XVII—XVIII

237 ფ.; 21×14. ქაღალდი; ამჟამად რესტავრირებულია, მოთავსებულია ლედერინის ყდაში; ნაკლული; ნუსხური, სათაურები სინგურით; [XVII—XVIII]; გადამწერი—მღვდელი ნიკოლოზ (220 r).

1. [ჯამნი] „... მონანი შენნი. რაოდენცა რა სოფელსა შინა ცოდეს, შეუნდეუ(!), რამეთუ არა ვინა არს უცოდველ...“ 1r—62v.

2. „იბაკონი წმიდისაჲ ღ~თის მშობელისანი, რომელსაჲ დაუჯდომელი ეწოდების.—ზეშთაჲ მბრძოლისა ჩემისათჳს და მოღუაწისაჲ უძლეველისა...“ 63r—82v.

3. „ლოცვანი ყოველთა შჯდეულთა დღეთანი, რომელიცა ვინ ჰყოფდეს აღსარებასა თჳსთა ცოდვათასა. კჳრიაკესა სათქმელი, თეოფანესგან თქმული.—აღგიარებ შენ, მამაო უფალო ცათა და ქუეყნისაო...“ 82v—116v.

4. „დაუჯდომელნი ჯუარისანი ბერძენთაგან(!) თარგმანებული ქართულად.—ზეშთა მბრძოლისა ჩემისათჳს და მოღუაწისათჳს უძლეველისა ჯუარისა...“ 116v—119v.

5. „დაუჯდომელი წმიდისა გიორგისა. გიხაროდენ, გიორგი, რომელმან აღაშენე სახლი შენი კლდესა ზედა სარწმუნოებით...“ 119v—120v.

წყდება: „...გიხაროდენ გიორგი, რომელმან...“

6. [მარხვანი დაბატიკი]. „... აღდგომასა ღირს იქმნენ ბოლო სხუანი კუალად გუშმითა...“ 121r—198v.

წყუდება: „... ნეტარ არიან, რომელთა ისმინონ სიტყუაჲ უფლისაჲ და დაიმარჯონ იგი. ამინ...“

7. [პასქალიის ცხრილი] 199r—201v.

8. [საეკლესიო კალენდარი] „... ჱ ორმოც. ნ ორმოცდაათ. ჲ სამოც, თ სამოცდათ(!), ჳ ოთხმოც. ჟ ოთხმოცდაათ...“ 202r—205v.

9. [სხვადასხვა შელოცვები და ლოცვები] „... ო ღ[მრ]თისაო, სახელით ვისაცა სჯირდეს მას, ლოცვაჲ მჯდომისა ბოროტისაჲ. გამოვიდა ხილობისასა, ვითარცა კურო..“ 206r—217v.

წყუდება. „... თუ ყრმა არა ესვას, წ[მ]ა მიქელ ანგელოზსა ევედროს, თუ ყრმა არა დადგრებოდეს, გაბრიელ ანგელოზსა ევედროს; სულისა აღმოსვლისა ჟამსა წ[მ]ა ეკატერინეს ევედროს...“

10. [საკითხავები] „... მოდგენ სამოსლითა შეურაცხითა წინაშე მათსა...“ 218r—219v.

წყუდება „... ჯ წმიდანო მოციქულნო, მოავლინეთ ჩემ ზედა მადლი თქუენი...“

11. [ქრისტიანულ დარიგებათა ფრაგმენტი] „... დობა უნდა. ერთსა ომსა, მეორეს მისსა ბატონის უდასტუროთ ქნასა, მესამესა ულ[მრ]თოთა კაცსა(!) მოყრობასა, მეოთხესა უღმრთოთა ქადილსა...“ 220r.

12. „შენდობის წიგნი.—საზომისაებრ ჩემისა, მადლისაგან ნიჭისა და ჴელმწიფებისა ყოვლად წმიდისა და ცხოველისა სულისა მიერ მოცემულისა მაცხოვარისა ჩუენისა იესუ ქრისტეს მიერ...“ 220v.

13. „სასწაულობაჲ ჟამთა და თუსთაჲ, მნათობთა, მზისა და მთოვარეთა(!) დაბნელებისა, ცისსარტყელისა, ძრვისაჲ და ქუხილისაჲ. თუესა იანვარსა თუ მთოვარე დაბნელდეს, მეფე ვინმე აღმოსავლეთით გამოვიდეს...“ 221r—224v.

14. [სიზმრის ახსნა] „... ლისა, ის ომი არის. თუ ვინმე ტაიჭსა ზედა ჯდეს, მეფემან გაადიდოს.“ 225r-v.

15. [კვირა დღის საკითხავი] კვირიაკისა საკითხავი მცნებაჲ უფლისა ჩუენისაჲ იესუ ქრისტესი...“ 226r—228v.

შენიშვნა: ერთვის კვიმატი დღეების ნუსხა.

16. [ბიბლიურ ადგილთა თარგმანება (აბოკრიფული)] „... პატივ-სცემენ. და სული წმიდაჲ წინაჲ მოუგებივის და ეტყჳს: გიხაროდენ, სულო მართალოჲ...“ 229r—232v.

წყუდება: „... აწ ესე ვთქუათ, მართალთაჲ და ცოდვილთა არაჲ არს საქმე ერთი, არამედ კეთილი(!) მოღუაწეთა არა ესრეთ სტანჯვენ, არამედ წინაშე უფლისა აღიყვანებენ და ანგელოზნიცა...“

17. [ებიკური თხზულების ფრაგმენტი] „... ამა ჩემსა ქალაქებიდან მუნ შეიქმნა ჴოცა დიდი,
სამსა ბერსა კაცი ვერ ნახეუდა(!), სიკვდილისა გარდამკიდი...“ 233r.

18. „ცათ მოხილვა ყოველად წმიდისა ღ[მრ]თისმშობელისა.—გარდამოჴდა ზეცით დიდი იგი მთავარანგელოზი, რაჲთა მიუთხრას ზეცისა და ქუეყანისა...“ 233v.

წყდება: „ესე არიან, ყოვლად წმიდაო, ჟამის მწირველნი საყდართა წმიდათა მდგომარენი ოდეს. და ნაწილნი, ჴორცი და სისხლი ქრისტესი, ნაბრძოლი სცვიოდეს და საწინელი...“

შენიშვნა: 1. 234—237 ფურცლების ადგილი ვერ მოიძებნა; ესენი შეიცავენ ძირითადად საკითხავების ფსალმუნიდან და სახარებიდან.

ხელნაწერი თავდაპირველად უფრო ვრცელი ყოფილა. ამჟამად შემონახულია ა—იზ, მთ, ნგ—ჟე, ოა—ოდ რვეულები (მთლიანად ან ნაწილობრივ). ცალკეული ფურცლები და რვეულები ერთმანეთთან დაკავშირებული (გადაწუებებული) ყოფილა ტექსტისავე ფურცლების ფრაგმენტებით.

3. 25v-ზე სინგურით სწერია: „ეს არსების ხატი ხელძღვნ არა აჰს, ჭართველებისს თქმ[უ]ლია და ამისთჳს არ დავაგდევით.“

4. კენკლოსის სტიქონებზე შეა (1992—201v) მოთავსებულია შემდეგი ქრონოლოგიური ცნობები (ქრონიკონების მაჩვენებელი სათვალაე, რომელიც კენკლოსს გვერდზე მიჰყვება, ყველგან სწორი არ არის; რადგან კენკლოსი ნაკლულია, სათვალაეს გასწორებაც არ ხერხდება. ამიტომ შესაძლოა ქრონიკონი ყველგან ზუსტი არ იყოს).

ჩრლბ [1444] აჰა კოსტანტინოპოლი დაიპირეს თათართა.

სმჲ [1556] აჰა შაჰთამაზ ნადგა ქართლს და სომხითს და ალაყრა სრულად სვეთამდის.

სნჱ. [1560] აჰა გურიელი როსტომ გარდაჰვდა. მისი ძე გიორგი გურიელად დაჯდა.

სნზ [1569] აჰა სჯმონ მეფე ქართლისა დაიპირეს თათართა ომშიდ.

სნთ [1571] აჰა ლეონ დადიანი ცეხემან მოკლა.

სიჱ [1578] აჰა შაიხმელი გარდაიცვალა.

სო [1582] აჰა ათაბაგს აწყურს უდალატეს; ჭემარჯუა, თათარი გაიქცა.

სოე [1587] აჰა ახალციხე აშენეს ურ[უ] მთა [დას]აბამიერად წელთა შვიდი ათას ოთხმეოცდა ათოთხმეტიაი(!), ნახეთ ამას უკან საქმე როგორ მოვა.

სოვ [1588] აჰა გაჩქა(!) აშენეს.

სოთ [1591] აჰა გურიელს მამია ატაბაგის ქალი მოიყვანეს.

სპე [1597] აჰა დედოფალი ათაბაგის ქალი მოიყვანეს.

სპჱ [1600] აჰა დიდი გურიელი გიორგი მიიცვალა.

სჟდ [1606] აჰა სჯმონ დაიბადა ბატონისშვილი.

სჟზ [1609] აჰა დედოფალი თინათინ მი[ი]ცვალა; აქ აშენეს ბაღვთს საყდარი.

სჟჱ [1610] აჰა მამია გურიელმან აჰპარა დაიპირა.

სჟთ [1611] აჰა დადიანი მანუჩარ ცხენმან მოკლა.

ტ [1612] აჰა მანუჩარ ბატონისშვილი მი[ი]ცვალა.

ტჟე [1640] აჰა ვახტანგ გურიელი მი[ი]ცვალა, ქაიქოსრო გურიელად დაჯდა.

ტლე]1647] აჰა მოიყვანეს დედოფალი ხუარამზე.

ტლთ [1651] აჰა დაიბადა ბატონისშვილი გიორგი.

ტნდ [1656] აჰა მიიყვანეს დედოფალი თამარი.

ტნზ [1669] აჰა დაიბადა ბატონისშვილი ქაიჭოსრო.

ტოჳ [1685] აჰა როკეთს(!) შეიბენ, გიორგი გურიელი მოკლეს. მისი შვილი ქაიქოსრო დაჯდა.

ტოვ [1688] აჰა მამია გურიელი დაჯდა ბატონად.

ტოზ [1689] აჰა მოიყვანეს დედოფალი ელენე აბაშიძის ქალი.

ტჟვ [1695] ამა ქორონიკონსა [...] ათანასე ნიკოლოზის შვილი.

ტჟთ [1700] აჰა ბატონისშვილი გიორგი დაიბადა.

ანდერძი (ტექსტის ხელით): „ქრისტე, შეიწყალე ცოდვილი ნიკოლოზ მღვდელი.“ (220r).

1205

ქამნი XVII

183 ფ.; 7,5×10; ჭალადი, ახლად რესტავრირებული—ლედერინის ყდაში; თავბოლონაკლული; ნუსხური; სათაურები სინგურით; [XVII].

[ქამნი] „... საწყალობელი და ფრიად შეცოდებული. ყოველად წმიდაო ღ~თის მშობელო, განდეგნენ ბოროტნი იგი გულის სიტყუანი..." 1r—180v. წყუდება: „... წმიდითა გამოთქმითაჲ პროხორე, ნიკანორა და პარმე..."

შენიშვნა: 1. ფფ. 181, 182 და 183 (უკანასკნელი მცირე ფრაგმენტია მბოლოდ) ამოვარდნილია და მათი თავ-თავის ადგილს მოთავსება არ ხერხდება.

2. სინგურით ნაწერ სათაურებში იკითხება: „ქამნი პირველ მზისაჲ" 1r., „ქამნი [შეადღ]ისანი" (2r), „ქამნი ცხრაჲ ქამისაჲ" (6v). „ქამნი წწუხრისაჲ", (14r) „ქამნი დიდისაჲ სერობისანი" (20r). „ქამნი მცირე სერობისაჲ" (32v), „ლოცვაჲ, რაჟამს ეგულებოდეს დაძინებაჲ, ეს თქუ" (39v), „ოხითა იბაკონი შუდეულთანი—ორშაბათისაჲ,.. სამშაბათისაჲ,..თხუშაბათისაჲ?.. ხუთშაბათისაჲ,.. პარასკევისაჲ,.. შაბათისაჲ" (41v—43v),„ოხითა იბაკონი აღდგომისაჲ (43v-47v),„სახარებანი საცისკრონი ათერთმეტნი" (47v—63v), „ლოცვაჲ ღამისა ა ქამისაჲ" (64r), „ლოცვაჲ ღამისა ბ ქამისაჲ (64v), „ქამისა გ" (64v). „ლოცვაჲ ღამისა დ ქამისაჲ" (65v). „ლოცვაჲ ღამისა ე ქამისაჲ" (65r). „ლოცვაჲ ღამისა ვ ქამისაჲ" (66v), „ლოცვაჲ ღამისა ზ ქამისაჲ" (66v) „ლოცვაჲ" ღამისა ჱ ქამისაჲ" (67r), „ლოცვაჲ ღამისა თ ქამისაჲ" (67v), ლოცვაჲ ღამისა ი ქამისაჲ" (67v). „ლოცვაჲ ღამისა ია ქამისაჲ" (68 r). „ლოცვაჲ ღამისა იბ ქამისაჲ (68v) „ლოცვანი დილისანი იბ" (69v—77v), კკრიაკისაჲ ცისკრად" (77v). „...ლი ეწოდების (79). „ლოცვაჲ დღითი დღე საქმეთაყოვლად წმიდისა ღ~ის მშობელისა მიბრძო. უკუეთუ გსურს ხილვაჲ მისი ქამსა სულისა შენისა განყოფისასა" (85v)[,] „ლოცვანი საქერობელნი ყოველად წმიდისა ღ~თის მშობელისაჲ" (88r), „პარაკლისი ახლად თარგმნილი(!) ბერძულის წესითა სავედრებელი ყოველად წმიდისა ღ~თის მშობელისაჲ ვისაცა ენებოს" (91v), „ოხითა იბაკონი მარხვათაჲ და ხატიკთანი მეზუზრისაჲ და ფარისეველისაჲ კკრიაკისაჲ" (97 r), „უძლებისაჲ კკრიაკისაჲ" (97r) „ჯორციელისაჲ შაბათისაჲ ჴსენებაჲ წმიდათა სუეთა" (97r), „ჯორციელისაჲ კკრიაკესაჲ მეორედ მოსლვისაჲ" (97v), „ცველიერისა შაბათსა ჴსენებაჲ წმიდათა მამათაჲ" (98r), „ყველიერისაჲ კკრიაკესა აღდგის ექაორიერისაჲ" (98v), „პირველსა შაბათსაჲ მარხვათასა წმიდისა ღ~ისაჲ" (98v), „პირველსა კკრიაკესაჲ თაყუანისცემა ხატთაჲ" (99r), „მეორესა კკრიაკესა" (99v). „მესამესა კკრიაკესა თაყუანისცემაჲ პატრიარხისა ჯუარისაჲ." (99v), „მეოთხესაჲ ოთხშაბათსა" (100r), „მეოთხესა კკრიაკესა ავაზაკთა მოწყალებისაჲ(!)" (100r), „მეხუთესაჲ(!) ბუთშაბათსაჲ" (100r), „მეხუთესა შაბათსაჲ დაუჯდომელთა" (100v), „მეექუსესა კკრიაკესა ჳწყლოსა მდიდრისაჲ ლაზარეს გლახაკისაჲ (100v). „მეექუსესა შაბათსაჲ წმიდისაჲ ლაზარესაჲ" (100v), „დიდსა(!) ორშაბათსა, სამშაბათსა და ოთხშაბათსა ცისკრად აღდგისა ზედა" (101v) „დიდსა სამშაბათსა ცისკრად" (102r), „დიდსა ოთხშაბათსა ცისკრად" (102v), „დიდსა ხუთშაბათსა" 102v. „ყიდსა პარასკევსაჲ" (103r), „დიდსა პარასკევსა მწუხრი" (103r), „წმიდასა დიდსა შაბათსა ცისკრად" (103), „წმიდისა და სახრულებისაჲ(!) აღსებისაჲ ქამნი სერობისაჲ ვ'დ(!) აბალკრიაკემდე ესრეთ ილოცებიან" (104r). „ქამნი პირველ მზისაჲ" (105v), „ქამნი სამ ქამისაჲ (105v). „ქამნი მეექუსე" (105v), „ქამნი მწუხრისა" (106r), „ქამნი მცირე სერობისა. (106 r), „შაბათსა მწუხრი იწყებიან ქამნი." (106r), „მესამესა კკრიაკესა აღსებითაჲ წმიდისა ი ო ს ე ბ მ ა რ თ ლ ი ს ა ჲ და ნ ი კ ო დ ი მ ი ს ი და წმიდათა მენელსაცხებელთა დედათაჲ" (106v), „ყოველ სამშაბათსაჲ" (108v), „მეოთხესაჲ კკრიაკესა „გაბრღეულისაჲ" (110r), „ოთხშაბათსა შეა ხატიკისაჲ" (110v), „ხეხუთესა კკრიაკესა მარხულისაჲ" (111r), მეექუსესა კკრიაკესა შობითგან ბრმისა". (111r),„ოთხშაბათსა ვ. შვიდეულისასა სამ-, შაბათსაჲ მწუხრი და ოთხშაბათსაჲ." (111v), „ხუთშაბათსა ვ. ამაღლებაჲ უფლისა ჩუენისაჲ იესუ ქრისტესი" (111v), „მეშვიდესაჲ კკრიაკესა ტე მცირედთა მამათა ნიკეელთაჲ" (112r), „მეშვიდესაჲ პარასკევსა"... (112v), „კკრიაკესა მეერგასუსა დღესა

მოსლვაჲ სულისა წმიდისა მოციქულთა ზედა“ (112v), „კრიაკეს ჴსენებაჲ ყოველთა წმიდათა“ (113r).

თვეთა მეტყველება: 1 სექტემბრიდან 28 ივლისამდე (114v—180v).

3. 166v-ზე სინგურით წერია: „ამასვე დღესა (ე. ი. 30 ივნისს) წმიდისა მამისა ჩუენისა გიორგი მთაწმიდელისა ქართველთა მონასტრისა.“

4. ხელნაწერში ხშირია აჲ-ს ხმარება ა-ს ნაცვლად, ძველი ქართულის გრამატიკული ნორმებიც დარღვეულია.

(575)

1206

არხიმანდრიტ პაფნოტის ტანჯვა მთიულთა მიერ. XIX

20 ფ. (40 გვ.); 22×18; ცისფერი და თეთრი ქაღალდი; უყდრო, ხელით შეკერილი, მხედრული; [XIX] ჴვირნიშანი 1821 (გვ. 18); მთარგმნელი—იერონიმე ალექსი—მესხიშვილი (გვ. 40).

„აღწერაჲ ვნებათა ლარგვისის არხიმანდრიტის პაფნოტისათა, რომელნიცა მოითმინა მან-ჲს აგვისტოთგან ვიდრე **კჱ**-სს ნოემბრამდე **ჩყდ**-ს წლისა მოჯანყეთა მთიულთაგან.—**ჩყდ**-სა წელსა თ'ჳსსა მაისსა საქართველოს მთავარმმართებელად ყოფილმან განსვენებულმან თავადმან ციციანოვმა, წარმართებულმან ერევნად მხედრობითურთ დასაპყრობელად გარემოთა ადგილთა ერევნისათა, წარგზავნა სევასტოპოლის მუშკატერის პოლკის მაიორი მელლა ორის როტითა და ორით ზარბაზნითა და თავადი შანშე ერისთოვი.“ 1—40v.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი რუსულ-ქართულია. მელნის ხაზით ორ სვეტად გაყოფილი ფურცლის მარცხენა მხარეს სწერია რუსული ტექსტი: „**Описание страданий Архимандрита Ларгвиского Пафнутія, претерпѣнныхъ имъ съ 1-го Августа по 26-го Ноября 1804-го Года отъ Бунтовавшихъ Тиулетинцовъ**“. ქართული ტექსტი რუსულის თარგმანს წარმოადგენს.

2. შესაძლოა ტექსტი გადაწერილი იყოს მთარგმნელისავე მიერ.

ანდერძი (მთარგმნელისა): „ითხოვს წარმკითხველთაგან დაუმზრახველობასა მთარგმნელი კოლლეგსკი ასესორი იერონიმე ალექსეევ-მესხიევი“ (გვ. 40).

(576)

1211

ხულხან-საბა ორბელიანი. ლექსიკონი. XVIII—XIX

419 ფ; 21×17; ქაღალდი; ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა; ტყავი დახიანებულია; ყდის საცავი ქრელი ფერადი ფურცლები; ფ. 1 ამოვარდნილია: მხედრული, ალაგ-ალაგ ნუსხური, სალექსიკონო ჯრთეულების დასაწყისი ასოები (171v-დან) და ამ-ზე მიწერილი ზოგიერთი განმარტება სინგურით; ზოგიერთი უცენზორო სიტყვა სქლადაა გადაშლილი შავი მელნით; 8v-ზე ფერად მოხატულ თაღში ჩასმული დიდი ა, ისიც ფერადი, ორნამენტით შესრულებული, ცხოველური ორნამენტითაა შესრულებული ზოგიერთი სახედაო ასოები: მ, ნ, ჲ, ო, პ, რ, ს, ტ, უ, ქ, ღ, ყ, შ, ჩ, ც, ძ, წ, ჭ, ხ, ჯ, ჰ. დანარჩენი ასოები არ არის: ზოგიერთისათვის დატოვებულია თავისუფალი ადგილი (ფ, შ, ძ, წ, ჭ, ჯ), დანარჩენ შემთხვევებში კი ტექსტი გადაბმით სწერია და სახედაო ასოებისთვის ადგილი აღარ ორება. ორნამენტი შესრულებულია საკმაოდ ფაქიზად, გაფერადება კი უხეშია; ზოგიერთ გვერდზე ტექსტი ჩასმულია მოწითალო მელნით შემოვლებულ ჩარჩოში; არის ნაბაზები და სქემები (211v „ნათესავი“, 219v „ქარი“) [XVIII—XIX]; დაუწერელია 177v—178r, 419r-v.

[სულხან-საბა ორბელიანი, ლექსიკონი ქართულისა ენისა]. „ა.: ანი არს პირველი ასო და ჴმიანი და ართრონი მრავალრიგად...“ 8v—415r.

შენიშვნა: 1. ტექსტს წამძღვარებული აქვს: ა). „ანბანი პირველა(!) სასწავლთანი(!) ყრმათანსა“. (1r-v); ბ) „რიცხვი ქართულთა ანბანთანი“ (1v—4r); გ) „საქცეველი ბუთთა ჴმიანთა ასოთანი და სხვათა თავ-ბოლოთანი“ (4v—8r)

2. ტექსტს ერთვის: ა) ავტორის ანდერძი (Curriculum vitae 415r-v; ბ) ვახტანგ VI-ის ლექსი „სიყრმითგან იყო მუდამად სიბრძნის სწავლისა მსახველი“ (416r); გ) სახის ლექსი „ამ ლექსიკონის ნაგები თუ ბრძენმან დამიწუნოსა“ (416r); დ) „მობეღენი, რომელ არიან ქართულნი, რომელთამე არღარა უწოდეს და დავიწყებიეს და სხვა თურქთა ენითგან მოუღიეს მათად ნაცვლად“ (416r—417r); ე) „განჯაფისა და მისის თამაშობის სახელები ქართულად და თა[თრულად (417v—418r); ვ) კაცი გ, კენჭი კდ. ადექ, ბეჭან, შავი ცხენი ქიტას მიეც. (419v).

3. ლექსიკონი A რედაქციისა.

მინაწერი: 1. (ტექსტის ხელით): „მისცა ჩუხჩერაბობა მარუშანსა(!) ძსა ჩუხჩერაბისასა. ქართლის ცხოვრე(!)“ (358v).

2. „იქორწინა სვიმონ წელსა ქორონიკონს 1813, თებერვლის ცამეტს და მიიცვალა იმავე წელსა გიორგობისთჳს ოცდასამს მეუღლე მისი“ (8r).

3. „დაიბადა გიორგი ქორონიკონს 1813 წელსა გიორგობისთჳს ოცდასამსა იმერეთსა შინა სახელით ბოსლევს. ათას რვაას ცამეტსა გიორგობისთჳს ოცდასამიდან ქრისტჱმობისთჳს ოცდახუთს ათასრვას თოთხმეტშიჴ გადადგა. ღმერთო, შემწე და მფარველ ეჰმენ მადლითა შენითა“ (211r).

4. „ესე ლექსიკონი ფარსადან მაჩაბლის მეუღლის ქეთევან აბაშიძის ქალისა არის; ღმერთმან მშვიდობაში მოაზმაროს შვილთა და მომავალთა სახლისა მისისათა. ამინ.“ (178r).

5. „ესე ლექსიკონი მაჩაბლიანთი არის“ (178r).

6. სამხედრო ჟურნალში ჩაცმული კაცის მელნით ულაზათოდ შესრულებულ მონახაზს ქვემოთ: „Зураб Мачабели“ (177v).

7. „არს ლექსიკონი ესე მაჩაბლის სვიმონის მოსახმარისად ლექსთა საჭიროთათჳს“ (418r).

8. „Сие написалъ Князь Симонъ Мачабели“ (418 v).

9. „კუდიანი ვარსკულავი გამოჩნდა 1853 აგვისტოსა 18-სა დღესა“ (419 v).

(577)

1216

ხრონოგრაფი. XVIII—XIX

340 ფ; 20×20,5; ქაღალდი; ტყავგადაკრული ამოტვიფრული ხის ყდა; ყდა მოცლებულია; ზედა გატეხილია; ნაწილობრივ დაშლილი, თავ-ბოლონაკლული; მბეჭდრული, თაჟების სათეთრები სინგურით; ტექსტის ბოლოს ამოჩხელეტილი, შემდეგ წითელმელანწმენდილებული გამოხატულება გაბრიელ მთავარანგელოზისა ჩართული წარწერით (336v). [XVIII—XIX]. მთარგმნელები: ბაგრატ სოლოღაშვილი და არჩილ მეფე.

[ხრონოგრაფი] „... მუნ დაჰყოფენ სამყოფთა და საჴმართა მისთა ყოველთაჲ, რაოდენიცა ეჴმარების მას და მაშინ მოვალს მეფეცა იგი“... 1—336v.

შენიშვნა: ტექსტს ერთვის „ხანდაკი წიგნისა ამის (337r—340v). იგი ბოლონაკლულია. წყდება. „რომ. მეფობა თეოფილესი“.

მინაწერი: 1. „ქალაქიდამ მოიტანა ლაზარემ სადღესასწაულო და სხვა წიგნები და ავდასტი(!) ავნდასტის ხელი ვიარ(!) დიდი სინი და პატარა სინი მოიტანა სამ[...]ჩრი, ერთი ჯრაქეტარიანი ყავდანი(!). ამის მოწამე გლახაც არის, თამარიც“. (ხედა ყდის შიგნით მხარეს).

2. „წელსა ჩყლბ-აა მოსულითა(!) თავადის იოვანე აბაშიძისა სამყაროს მოქცა დიდი თოვლის(?)მოსვლა(?) ბრუნვებოდა რა სახლსა შინა მამისა ძმისა თავისისა, კნიაზ აბაშიძისა დათო მისით კნიინა ქეთევნ, პოლკოვნიკის წერეთლის და იმერეთის სარდლის ქაიხოსრო და ასულით მისით სალომე კნიინა ღონიარ-მაიორის და კავალერის კნიაზის ამხახვისა, რომელიც დაჭრივდა მყოფი ოცდამეორესა წელსა ასაკისა მისისა ჩყლბ წელსა, აგვისტოს ლა-ს დღესა და მუ მნახევდა(?) ესე აქენ ბუსა ჩემსა უბუცემო მწუხარებად. მღვდელი ოქროპირ (კვედა ყდის შიგნით მხარეს).

(578) **1218**

უამნ-გულანი XVII

418 ფ; 21×15; ჭაღალდი, უყდო, თაკ-ბოლო ნაკლული, ასლია შეაშიც; დაშლილი, ჭიანჭამი, შემოკეცვითილი, დალაჭავებული, ალაგ-ალაგ ფერცლებიც დახიზებულია; ნუსხური, სათაურები სინგურით [XVII] ჭაღალდს აქვს ჰეირნიშანი (399.).

1. [უამნი]. „...ერთი რ'ლ[...ჩგ'ს სამებაო წ'თ ერ... ბითა და განზრახვითა მხოლოოდ მარ. [...] განუყოფელო ღ'ო შეგვწყუდენ ჩ'ნ...“ 1r—95v.

2. [იბაკონი და ლოცვანი ღმრთის მშობლისანი]. „იბაკონი წმიდისა ღ'ის მშობლისანი, რომელ არს დაუჯდომელი, ხოლო ბერძულად კატჳსთო.—ზეშთა მპყრობელისა ჩემისათჳს და მოღუწისა უძლეველისა...“ 96r—104r.

3. „ლოცვანი სინანულისა და აღსრულებისანი... ლოცვაჲ აღსარებისა კ'ს ღ'ესი სათქმელი. აღგიარებ შენ, მამაო, უფალო ცათა და ქუეყანისაო...“ 104v—108r.

4. [კვირეული საკითხავი] „ორშაბათისა საკითხავი საედრებელი წმიდათა მთავარანგელოზთაჲ. ღმერთო მრავალმოღუაწეო, ამისთჳს მოვევლტი შენდა, რამეთუ არავინ განაგდე...“ 108r—143r.

შენიშვნა: სხვა მასალათა შორის, საკითხავებში მოყვანილია ლოცვები იოანე დამასკელისა, იოანე ოქროპირისა, ბასილი [კესარიელისა], წმიდა ეფრემისა და თეოდანესი.

5. [ლოცვანი]. „ლოცვა თ'ლი წმიდისა იოანე ოქროპირისაჲ; რომელმან უწინარეს ჟამისა წირვისა წარიკითხოს თავისა თჳისისათჳს, ხოლო მოანახოს ყოველსავე ჟამსა იტყოდეს. ესე ლოცვაჲ უკუეთუ ვინმე ღ'მობიერად წართქუს, გულითა წმიდათა გურწამს, ვითარმედ ყ'ნი(!)შეცოდებანი მისნი აღუჴოცნეს ღმერთმან ევედრებითა წმიდისა იოანე ოქროპირისაჲთა. გმადლობ შენ, უფალო ღმერთო ცხოვრებისა ჩემისაო...“ 143r—190v:

შენიშვნა: სხვა მასალასთან ერთად, მოყვანილია ლოცვები იოანე ოქროპირისა, იოანე დამასკელისა, ბასილი [კესარიელისა] მაკარი [მეგვპტელისა].

6. [სადღესასწაულო.] „თ'ა სეკდენბერსა ა'ქს დღე ლ, დღეთა ა'ქს ჟამი ჲბ, და ღამეთა ჟამი ჲბ. თ'ა სეკდენბერსა ჳ—დაწყებაჲ ინდიკტიონისა, ესე-იგი არს ახლისა წელიწადისაჲ...“ 191r—263v.

7. [მარხვანი და ზატიკი] „ოხითა იბაკონი მარხვათა და ზატკთანი. მეზუსრისა და ფარისეველისაჲ კჳრიაკესა. ოხითა აღდგომისა რომელიცა ხუდებოდის. იბაკოჲ. არა დააკლ(!) ღ'თო ყოვლისა მპყრობელო, უწყი სალმრთოჲ ძალი ცრემლთაჲ“... 269v—310v.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შენიშვნა: მარხეანსა და ხატიას წინ მიეძღვის „ხახითა იბაკონი აღდგომისანი“ (263v—263r) და „ხახითა იბაკონი მსგეფსისანი“ (268r—269v)

8. [სასწაულობაჲ ეამთაჲ]„... ხუთშაბათსა თუ დადგეს იანვარი ზამთარი იყოს ადვილი...“ 311r—313v.

9. „რვაჲ კმაჲ კვირაძაღნი ბრწყინვალისა და ნათლით შემოსილისა აღდგომისანი. კმაჲ ა. სამწუხრონი ღრცანი ჩ~ნნი შეიწირენ, წმიდაო ღმერთო...“ 313v—365r.

10. [გალობანი სინანულისანი]. „კრძალვაკვსა მწუხრი დასდებელნი სინანულისანი. ო~ ღ~ღსი. კმაჲ გ. თჳთა მწუხრისა გალობისა შეესწორევთ, ქრისტე, საკუშეველითა და შესხმითა სულიერითა გიღაღადებთ, შეიწყალენ, მაცხოვარო, სულნი ჩუენნი...“ 365r—396v.

11. [შობა დღის წირვაჲ]. „... მოვალს შემდგომად ჩემსა, რომელისა იგი არა ღირს ვარ განჴსნად ჴამლთა ფერჴთა მისთაჲსაჲ...“ 397r—417v.

წყობა: „... და დაე'შენა ქალაქსა შინა, მაღლისა ჰრქუნ(!) ნაზარეთ, რაჲთა აღესრულოს თქმული იგი წ~წ~ყლისა, ვითარმედ. „ნაზარეთ ეწოდოს“. კრ~ქსი მოგუმდ~ლნთა და ჰბა...“

შენიშვნა: 1. ფ. 418 ადგილი არ იძებნება. ფ. 384-ის შემდეგ ზოგიერთი ფურცლების ზუსტი თანმიმდევრობა საეჭვოა (ტექსტის ნაკლულოვანების გამო).

2. რვეულობრივი აღრიცხვის მიხედვით, ამჟამად შემორჩენილია (მთლიანად ან ნაწილობრივ) ჱ, ზ, ია-ნ, ნბ-ად რვეულები.

მინაწერი: ა) „ქ~ვ. შეიწყალე ცოდვილი გიორგი“. 335v.

1. (ტექსტის ხელით) „ეს რვეული ორი ფურცელი აკლის“ (190 v.)

(579)

1222

გეოგრაფია. 1782

182 გვ; 17×10,5; ქაღალდი, ტეხურული ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა; ყდის საცავი ფურცლები ყვითელი ფერისა; ჰქონია ორი შესაკრავი, შერჩენილია ცალი ბეჭირნიშნიანი ქაღალდი; მხედრული; სათაურები, თავებისა და პარაგრაფების დასაწყისი ასოები სინგურით. 1782 (გვ. 169); მთარგმნელი— გაბრიელ გელოვანი. (გვ. 1,159); გადამწერი—ალექსის ძე დავით [რეჭტორი]—(გვ. 168). დაუწერელია გვ. 2, 16, 73—76, 107—109, 123—126, 138—140, 147—148, 160, 170—182.

<ღეოღრაფია ანუ მოკლედ ქვეყნის სიმრგულისათჳს აღწერა>. „პირველი ნაწილი, რომელსაცა ეწოდება ეროპად.—ევროპას რამეთუ ჴელმწიფენი იტყჳან აქეს თჳისი სახელი ასულისაგან მეფისა აღენორისაგან...“ გვ.17—146.

შენიშვნა: 1. თავფურცელზე სწერია: „ღეოღრაფია ანუ მოკლედ ქვეყნის სიმრგულისათჳს აღწერა, პირველ ლათინთა ენისაგან რეფულად თარგმნილი, ხოლო აწ მეორედ რუსულ(!) ენისაგან ქართულთა(!) ენასა ზედა თარგმნილი გაბრიელ გელოვანისა მიერ, რომელიცა დაბეჭდილ არს ბრძანებითა დიდის ჴელმწიფის, მეფეთა-მეფის პეტრე ალექსი-ძისა მიერ წელსა განბორციელებითგან იტყჳსა ღ~თისა ჩ~ი, თჳესა მარტსა პირველსა, სამეფოსა ჴალაქსა მ~ს კ~ს“.

2. ტექსტზე მიეძღვის შესავალი: „მოკლედ გაბოსინება გარემოს ქვეყნისა და განყოფილება ყოველისა ნაწილებისა მისთჳის, რომელნიცა საკელმწიფოო(!) რომელსამე ნაწილსა შინა არიან. და ყოველსავე საკელმწიფოსა სამძღვრისა დიდება—ვინ ვის. შორის უფროს არს ძალითა, სიმდიდრითა, მუდასხელითა ანუ სჳითა რომლითამე წარმართებითა.—საფუძვლად და ყოველად შემძლებელმან ღმერთმან პირველად სიბრძნითა თჳისითა მიეწუთმელითა დაჳგბადნა ჩუენ...“ (გვ. 3—15).

3. ტექსტს ეროვის მთარგმნელის ვრცელი ანდერძი—გვ. 149—159. იგივე ანდერძი ხელნ. A —1007 მიხედვით, რუსული თარგმანითურთ გამოქვეყნებული აქვს მ. ჯანაშვილს. იხ. Описание т. III, გვ. 261—269. დაბეჭდილია აგრეთვე ხელნ. S—1131 აღწერილობაში. ანდერძის ბოლოს: „... მოველ რუსეთს და შევეყარ მცირესა ენასა რუსთასა, მაშინ ვიხილე წიგნი ესე მოკლედ ჰუეყანისა აღწერა და ფრიად მომხიბლა და მივიხიდე, ხელ-ვჰყავ და რასაცა ოდენ შემძლებელ ვიქმენ, ვთარგმენ მე, ენაჲ გელოვანმან გაბრიელ, ქრისტეს აქეთ ჩლქ. სამეუფოსა ქალაქსა მოსკოვს.“ (გვ. 159),

4. ხელნაწერის ბოლოს, ზანდუკის წინ მოთავსებულია ტაბულა, ხოგიერთი გეოგრაფიული პუნქტის მდებარეობის (სიგრძედ-სიგანედის მიხედვით) მაჩვენებელი. „ტაბლიცა ამას შინა აღიწერება სიგრძე და სიგანე ღრადუსებისა ქალაქებთა გამოჩენილებათაგის კვეყნის სიმგრძივეულს ზედა მოკლედ წიგნისა ღეოღრაფიისაგან ესე სიტყვები. კვეყნის აღწერილება ფილიპე ფერრარის მიერ გამოწერილი.“ (გვ. 161—166).

ანდერძი; „სრულ იქმნა სადიდებელად ღ-თისა სეკდებერსა 6, წელსა 1782, დავშვერ ამის გარდანუსხვით ალექსიძე დავით. გამართულია“ (გვ. 169).
მინაწერები: (გვ. 67, 79).

(580) **1223**

ჩარდავრიშიანი, XIX

36 ფ; 23,5×19; ქაღალდი, უყდო, დაშლილი, ნაკლული; მხედრული; [XIX].

[ჩარდავრიშიანი დავრიშთ ანბავი და დიდის ხელმწიფის კონსტანტინეპოლის მპყრობელის და ძლიერისა] „...სინანული არას გარგებსო. არ მოვეშვი, დავიფიცე. მითხარ, თორემ ცოცხალს არ გაგიშვებ მეთქი...“ 1—36r.

წყდება: „...მაშინვე ჩემი ქალი მივე. მას აქეთ აქ არის ჩემთან და შვილისაგან უფრო მომეტებულად მიყვარსო. ხელმწიფე დავარდა და თაყუანი...“

შენიშვნა: 1. ხელნაწერს თავისი პაგინაცია ჰქონია. მის მიხედვით აკლია გვ. 1—1, 43, 44, 65, 66, 71, 72. ხელნაწერი ამჟამად იწყება გვ. 32-ზე, თავვრდება 108-ზე.

2. ტექსტი იწყება მეორე კარიდან; უძველესი, ნ. ჩაჩანაშვილის მიერ გადაწერილი სრული ხელნაწერის მიხედვით (A 860) გვ. 247v. წყდება მეშვიდე კარზე— 272v.

3. სათაური აღდგენილია A—860-ის მიხედვით (240r).

4. ჩარდავრიშიანის ტექსტი გამოცემულია 1876 და 1890.წწ. ტექსტი შემოკლებულია და შეცვლილი. იხ. კ. კეკელიძე, ძველი ქართული მწერლობის ისტორია, II², გვ. 338.

(581) **1224**

მცირე სერობა. XVIII—XIX

4 ფ; 15.5×10,5; ქაღალდი, ყდა სქელი ქაღალდის, ყდის საცავი ფურცელი—ტექსტის ქაღალდისა; თანმკვლელი: მხედრული, სათაურები სინგურით; [XVIII—XIX] გადამწერი—ალექსისძე დიმიტრი (3r).

<მცირე სერობა> „... სული ჩემი და წყალობითა მოჰსრნე მტერნი ჩემნი და წარჰსწყმიდნე ყოველნი მაჭირუსებელნი სულისა ჩემისანი...“ 1r—3r.

ანდერძი (გადამწერისა): „დასრულდა მცირე სერობა ალექსიძის მიერ დიმიტრის უღირსისა“ (3r).

მინაწერები: 1. (გადამწერისა): „მაღალ ბრწყინუალეო უფალო და სიწმიდისა ბუერო, აღთქმული მიიღე, ვ~რ მონათ მონისა შენისაგან და ირწმუნეთ, თუ ღამით არ მეწერა და არა მჩაერებოდა, უკეთეს ხელს დაგიწერდით. ძილი ცალკე მაწუხებდა და ცუდი მელანი უფრო. ჯერ ეს გახლდესთ და მერმე, თუ ღმერთი ინებებს, უკეთეს(!) დაგიწერ. თქუენი უსარწმუნესი მეგობარი და მონა დიმიტრი“ (3v).

2. „ჩელ-სა წელსა თავადის გიორგის სუეტიჯის ძე თადია დაიბადა აბრილის ზ. მთვარისა იყო ე, ქ~ს უოშ“ (4r).

3. „ჩუშ-სა წელსა ივანისა ჯ იქორწინა თ. საგარეჯოს მოურავმა თადია ჩოლაყოშ(!) ქსნის ერისთავის ჭ ლიბარიასულს ქეთევანზედ ქ~ს უჭვ.“ (4r).

4. „ჩყი-სა წელსა ივლისის ბ დაიბადა თავადის თადია ჩოლაყოვის საგარეჯოს მოურავის ასული ანა, მთვარისა იყო იე, ქ~ს უძდ“ (4v).

5. „ჩყიბ-სა წელსა ფებერვლის კვ დაიბადა თავადის საგარეჯოს მოურავის თადია ჩოლაყოვის ასული ნინო. მთვარისა იყო [...] ქს~ფ“ (4v).

(582) **1226**

ბაუმეისტერი, ლოგიკა. XIX

16 ფ; 22×19; ცისფერი ქაღალდი, უცდო, დაშლილი, დაფურცლული, ნაკლული: მხედრული; [XIX]; ჰვირნიშანი (ფ. 15).

[ბაუმეისტერი, ლოგიკა] „ხოლო მარტივთა არსებათა კუალად განვსწუალავთ გულისხმიერად და უგულისხმოდ, მაშინ ესევითარი განყოფა იწოდების ახალგანყო- ფად (ანუ ზეგანწუალებად)...“ 1r—16v.

წყებები: „...განკარგულებაჲ განცხადებულთა ამათ ჰსწავლათა სათანადო არს დაცუად, ესრეთ რომ პ~ლ დაიდუა იგი, რომლისა მიერცა შემდგომნი ადეილ გულისხმის-ყოფად შესაძლო არიან...“

შენიშვნა: ხელნაწერის ტექსტი განსხვავდება იმავე თხზულების თარგმანისაგან, რომელიც ანტონ კათალიკოსს ეკუთვნის (ნ. „აღწერილობა,“ H—II, № 853) ტექსტი, ანტონისეული თარგმანთან შედარებით, შემოკლებულია, პარაგრაფების რაოდენობა ნაკლებია, ვინც უფრო სადაა. ასეთსავე შემოკლებულ თარგმანს წარმოადგენს H—231 (1837 წ.), თუმცა იგი კიდევ უფრო შეკვეცილია.

(583) **1227**

ლექციონარი. XII—XIII

124 ფ; 225×17; ეტრატი, უცდო, დაშლილია 8-8 ფურცლიან რვეულებად; თავბოლონაკლული, აკლია შიგნითაც; ნუსხური, სათაურები სინჯურით; [XII—XIII]; გადამწერი—გიორგი(? 65v).

1. [სადღესასწაულო საკითხავები] „... კუ~რთხი განგებისა და კუ~რთხი სუეტებისა შენისაჲ; შეიყუარე სიმართლე და მოიძიებულე უსჯულოებაჲ...“ 1r—34r.

2. „განგებაჲ წმიდათა მარხვათაჲ საკითხავთაჲს დღითი-დღედთა. ოხისათჳს და წარდგომისა და ფასალტრისა.—წინა განწმედისა ოთხშაბათსა, რომელ არს ყველიერისაჲ, შემდგომად მეექუსისა ჟამისაჲ ითქუას...“ 34r—124v.

წყდება: „... და თქუა: უმჯობეს არს ჩემდა სიკუდილი ვიდრე ცხოვრებასა ჩემსა. და ჰრქუა უფალმან ღმერთმან იონას: უკუეთუ ფრიად შეწუხებულ ხარ შენ...“

შენიშვნა: 1. საკითხები ამოღებულია დაბადების, გამოსლათა, ისო ნავეს, მსაჯულთა, მეფეთა, ფსალმუნთა, იობის, იგავთა, სოლომონის სიბრძნის, ესაიას, იერემიას, ნეემიას, იეზეკიელის, მიქეას, იოველის, ზაქარიას, ლუკას და მოციქულთა საქმეთა წიგნებიდან.

2. ხელნაწერს კიდეებზე აქვს ტიპიკალური შენიშვნები (4r, 7r, 10v).

მინაწერი: 1. (გადამწერისა): „ესე დიდებისა საკითხავი წმწბრისა წაიკითხე და წინასწარმეტყველებაჲ ესაიაჲსი სამრად. ცდებიმ(!) დავწერე, შემინდევთ. ჲ...“(65v).

2. (გადამწერისა): „დიდებისა საკითხავი აწ წაიკითხე“ (67v).

3. „ამისსა შემკაზმავს დ ე მ ე ტ რ ეს ზ-ს ღმერთმან“ (4r).

4. „ქრისტე, ესე წიგნი წინდულობისა მოგაკსენე, მე, ტ ა ე ტ ი ვ ა შ ვ ი ლ მ ა ნ(?) პაპა“ (41r).

5. „ქრისტე, ფრიად ცოდვილსა ა ნ ი ტ ა ს მიშელე(!)... ღმრთის მშობელო, დღესა, მას განკ-თვისასა.“ (110r).

(სხვა მინაწერები. 26v, 27r, 31r, 40r, 48v, 51r, 81v, 82r, 86v, 87r, 96v, 110v, 113v, 114v, 115r, 123r).

(584) 1228

სულხან-საბა ორბელიანი. სიბრძნე-სიცრუისა. XVIII — XIX

84 ფ; 23×18; ქაღალდი; უყდო, დაშლილი; ფუ. ნაკლული; 55, 62—84 ამოცვენილია; გვერდზე 21—22 სტრიქონია; მხედრული, არაკების დასაწყისები სინგურით, [XVIII—XIX].

[სულხან-საბა ორბელიანი. სიბრძნე-სიცრუისა]. ...„წესი იყო მის: სადაც ვის უცხოს ნახვიდის, თავისასა მიიყვანის, აბანის, შეთოსის...“ (ნაბეჭდი ტექსტის მიხედვით—ს. იორდანიშვილის რედ., 1938,—გვ. 4,6 ქვ.). 1r—84v.

წყდება: ...„ცოლმა უთხრა: ქალი ოგი შენი ტრფიალი შექნილა და მით დასნეულებულხარ, თავს რად მოიკლავ, წადი...“—(ნაბ. ტ. გვ. 169, 4).

შენიშვნა: 1. ხელნაწერის ტექსტი ნაბეჭდს პირწმინდად არ მისდევს, ადგილი აქვს ვარიანტულ სხვაობას; ხოგჯერ ხელნაწერის ტექსტი ოდნავ მეტ-ნაკლებია ნაბეჭდზე.

2. 78—79 ფურცლებს შორის აკლია ნაბ. ტექსტ. მიხედვით გვ. 156,10 — 158,15.

(585) 1229

ასოთ-სამღერალი და საეტლო 1850

20 ფ; 21×17,5; უყდო, ხელით შეკერილ ორ, ერთმანეთს უკვე დაცილებულ რვეულად; გვერდზე 17—20 სტრიქონია; მხედრული; 1850 წ. (20v). გადამწერი-ე ლ ი-ს ა ბ ე დ ი (12r).

1. [ა ს ო თ-ს ა მ ღ ე რ ა ლ ი]. „ჭ. ეს ასო. სამღერალი მართალი და ჭეშმარიტი, კაცისა ყოველისა ასოზე ნათქუამი ინდოეთით მოტანილი. თუ საქოჩრე ემღეროდეს, დანიელი ბძანებს — ხემწიფისაგან წყალობა დაემართოსო“... 1r—7r.

2. [სამთვარიო წიგნი]. „აქ სამთვარიო და სიძძიმისა ჩვენებისა. პირველისა დღესა მთვარისა კეთილი არის ყოველისა რისამე...“ 14v—20r.

ანდერძები (გადამწერისა): 1. „ეს სამთვარიო გაიანგესია, ღმერთმან მშვიდობაში მოახმაროს. ელისაბედმა დაწერე ჯორციელობისათვის ჩემნ(!) წელსა, ენკენისთვესა ა დამდგეს“. (12r).

2. „დასრულდა საბერლო მართალი და ჰეშმარიტი კაცისა და ქალისაცა უკლებლად ჩემ წელსა, ხუთს ქრისტეშობის თვესა“ (20r).

3. „დასრულდა ასოასმელიალი“ (7r).

მინაწერი (ტექსტის ხელით): უხეირო, ლექსად დაწერილი დიალოგი ცოლსა და ქმარს შორის: „სოლომონ გვარამაძემ უთხრა ცოლსა.“ (20 v.).

(586) 1230

სვინაქსის წიგნი. XIX

20 ფ; 17,5×15; უყდო. ხელით შესწორილი რეულად; გვერდზე 13—15 სტრ; მხედრული; ქაღალდს აქვს ჰეორნიშანი (13×17); გადამწერი-გაიანე კარგარეთელი (17v). [XIX].

<წიგნი სვინაქსისა> „კ. სვინაქსისი ზედა წარწერილი ექსი ნაწილით, თხრობილი ღვთისა მამათა. გლორ(!) არის ქმუნვარება სულის სალმობა შინა გულის მწყობის მარადის სათქმელი განძრახვაო. ნუ თავისა მოყუარებითა და ჯორცის ნებიერებითა. გამინჯეთ და განჩხრიკეთ თავისა შენისა, სულო ჩემო...“ 2r—17r.

შენიშვნა: ზოგი მინაწერის ხელი ელისაბედს ეკუთვნის (18r). შდრ. S 1229. ანდეზი.

ანდერძი: „აღიწერა ესე წიგნი სვინაქსისაჲ. მკარგარეთელის (!) ასულის გაიანესკელითა. ეს წიგნი გაიანესია და ბეეჯდრებათ, ვინც ამოიკითხოთ, შენდობა მიბძანოთ, ამინ. დასრულდა წიგნი ესე დამდეგ მარტსა“ (17r v.).

მინაწერები: 1. (ტექსტის ხელით): „პირველს ამბავს მოგიყოლებ, შიგ ჩავატან გამჩენელსა,
ზამი ბერი ერთით ზისა, ერთად პური გატეხსა,
წავიდნენ და მოახსენეს იმ თავიანთ გამჩენელსა:
ბალში სულ გაერჯულოვნდა, ლამის ყველა გათათრდესა,
ნათლია არღარავის სწამს, არ ინდობენ [.....],
და ჯიმ ძმასთან ველარ მიდგა, ვიღა იტყვის მეზობელსა.“

2. „ხლევაში იყო ოცეული, ოცეულში ათეული, ათეულში საეულის(!), სამეულში ველფური, ხელეურში თავთავი; თავთავი ჩამოვარდა მარცვალი, თან ჩამოყვა ბრინჯილი“ (1v).

3. 1r, 18r—20v-ზე დარიგებანი, რომლებიც ბიბლიური ტექსტების (ისო ხირაჭის სიბრძნე; იგავნი სოლომონისნი და სხვ) პერიფრაზს წარმოადგენს.

(587) 1231

ხხვადახხვა შელოცვები და რეცეპტები. XIX

5 ფ; 17×10,5; ნაკლული; ხელით შესწორილი, კიდე გამოყენებულია შუახე განივად გადაკეცილი რეულის წარწერიანი ყდა; ამოვარდნილია ფ. 4.

[1. შელოცვა].—„ასენ ბასენ შაუარენ ციებისა ტარ ტარდ თატარ ტართაქ ქორაქ თეი ფანდდირ ცოფიანისა“... 1r.

2. „თავის ტკივილის წამალი“... 1r.

3. „თვალები რომ წითლათ ქონდეს“... 1r.

4. „კიდევ თვალის საწითლისათვის“.. 1v.

5. „კაცი რომ მცევდნობდეს“... 1v.

6. [ტყირპის წამალი]. 1r.

7. [შელოცვა]. 2r.

8. [ავადმყოფის შელოცვა]. 2v—3r.

9. [თვალწაცემის შელოცვა.] 3r—4r.

10. „ლოცვა თვალებისა ჟამისა და უჟამურისა. გამოიზვა შავი კლდე...“ 4r—v.

11. „ლოცვა თვალების ჟამისა და უჟამურისა. გამოვიდა შავი კაცი ტყით...“ 4v.

12. „ლოცვა თვალცემულისა...“ (აკლია) 4v.

13. [შელოცვა]. (თავი აკლია) 5r—6v.

14. [მუცლის წახდენის ლოცვა]. 6v. (სხვა ხელითაა მიწერილი).

შენიშვნა: რეეულის ყდაზე წარწერაა: „ბეჟანიანი. ბეჟანიანი(!) ეს ეკუთვნის გაიანე ქარგარეთელისასულსა. და მე, კონსტანტინე შიხედაროვს, გარდამიწერია მისი თხზენით, და ვინც ამოიკითხამს, დღეგრძელობას მიბრძანებდეს ამინ. ჩამწ წელსა, ენკენისთვის კბ დღესა. 1847 გოდა Сентябрь.“

(588)

1232

ხუნდარიანი. XIX

43 ფ. 22×17,5; ქაღალდი, უყდო, თავ-ბოლო ნაკლული. აკლია შიგნითაც, დაშლილი, დალაქავებული; მხედრული; [XIX]; გვირნიშანი—1828 წ. (ფ. 23, 37).

[ხუნდარიანი]. „...რულის ცნობა შეეტყო და შერთვაც ებრძანებინა. ქალისათვის სიხარულის ცვარს მაისის ვარდისა უმჯობე ღაწვი დაენამა“. 1r—43v.

წყდება: ...„ თავის მოკვეთას ვლამოდით, მაგრამ რა ახლორე განვიცადეთ, მისი შუენიერი ყმაწვილკაცობა შემეწყალა. თავის მოკუეთის ნაცვლად მრავალი ვიტირეთ,..“

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი ამჟამად ერთადერთ ნუსხას წარმოადგენს ამ ნაწარმოებისა (იხ. ტ. რუბაძე, ქართული ეპოსი გარდამავალი ხანის ლიტერატურაში, გვ. 174, შენ 1.). სხვა სრული ნუსხა ხელთ ჰქონია ა. ხახანაშვილს, რომელმაც ტექსტის მოკლე შინაარსი Камардиани (ყამარდიანი)-ს სათაურით გამოაქვეყნა კიდეც (იხ. Хаханов, Очерки по истории груз. словесности, III, გვ. 190—193). კ. კეკელიძე, რომელიც ამ ნაწარმოებს „სამარდიანს“ უწოდებს, ვრცლად გადმოსცემს მის შინაარს კერძო პირის კუთვნილი სრული ნუსხის მიხედვით. ამავე დროს საბინინისეული ხელნაწერი, რომელითაც ბახანაშვილი სარგებლობდა, ამჟამად აღარსად ჩანსო (იხ. კ. კეკელიძე, პოემა „სამარდიანი“, ეტიუდები ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან, II, 1945, გვ.171—194). სხვადასხვა სახელწოდება ნაწარმოებისა მიმდინარეობს მასში მოხსენებული სხვადასხვა მოქმედი პირის სახელიდან. „აღწერილობაში“ მიღებულია „სუნდარიანი“.

რამდენადაც წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების კატალოგში მას ეწ[ე]რა თაური აქვს მიკუთვნებული ნაწარმოების მთავარი გმირის სუნდარის სახელის მიხედვით.

2. ტექსტი დაწჯრილია პროზით, რომელშიაც მრავლადაა ჩართული სხვადასხვა ზომის ლექსები (იხ. კ. კეკელიძე, ხს. თ. ჯვ. 186—188).

(598) **1245**

ხვინჯსარი. XIII—XIV

534 გვ.: 31×25; ტ[ა]რატი: დაზიანებული, ნაკლული; 1—2 გვ. ერთი მესამედი შემოკრული აქვს: 3—20, 529—532 გვ. კიდეებ-შემოცვეთილია; 1—16, 49—50,441—534 გვ. დაშლილია და ყდიდან ამოვარდნილი; სადა ტყავით შემოსილი სქელი ფიცრული ყდა (გვიანდელი) მეტად დაზიანებულია; ნუსხური, სათაურები და დასაწყისი ასოები-სინჯარით; [XIII—XIV ს]; გიორგი მთაწმიდელის თარგმანი ბერძნულიდან; გადამწერი; ოქრიაძ გაგაანძე.

„სჯნაჭსარი, რომელ არიან კრებანი და წესნი და განგებანი, განწესებულნი წმ[ი]დათა მღდელთ მოძღ[უ]ართა მიერ, რომელსა შინა წერილ-არს ეკლესიისა საწელიწდოჲ განგებაჲ ფსალმუნებისათჳს და გალობისა და წიგნის კითხვისა და თუ რომელსა დღესა მოვიცლით, ანუ თუ რომელთა წმიდათა ჴსენებასა დავაცადებთ ჟამთა ლოცვისა და მუჴლთ-დრეკასა. და კ[უ]ალად წერილ არიან ცხორებანი და წამებანი დღითი-დღეთა წმიდათანი სულ მ[ცირედ] და შემოკლებულად, რათა არა ფრიადი სიმრავლე წერილისაჲ იქმ[ნეს]. —თ[ა] სეკდენბერსი აქუს დღე ლ; დღეთა აქუს ჟამი იბ და ღამეთა [ჟამი იბ]. თ[ა] სეკდენბერსი ბ. გჳრგჳნი წელიწდისაჲ და დაწყებაჲ ინდიკტ[იონისაჲ] და ჴსენებაჲ წისა ღ[თის]მშობლისაჲ მიასინეს შინა და წამებაჲ წმიდათა [ღირს]თა მ მოწესეთა და მოწამეთაჲ, რომელნი იყვნეს ერთსა მონასტერსა...“ 3—417 გვ.

თავდება „... თ[ა] აგჳსტოსსა ლჳ-დადებაჲ და თაყ[უა]ნის-ცემაჲ პატიოსნისა სარტყლისა წ[ისა] ღ[თის] მშობელისაჲ ხალკუპტრატიას.

განგებაჲ ჰპოო იელისსა ბ.“

შენიშვნა: 1. სვინაჭსრის სათაურს წინ უძღვის სინგურითვე დაწერილი „უწყებაჲ“: „უწყებაჲ ჯერ-არს, რომელ საუფლონი დღესასწაულნი არიან ეს: შობაჲ, განცხადებაჲ, ზხოებაჲ, ამაღლებაჲ, სულისა წ[ი]ა მოსლვაჲ, ფერისცვალებაჲ ჯ[უ]ართა აპყრობაჲ და სხვა, რომელიმე სჴნაჭსარმან აჩუნოს წინა დღედ მწუხრსა ამათ დღესასწაულთასა, რომელსაცა დღეს შჳდეულისასსა დაბუდენ: გინა თუ შაბათსა, გინა თუ კჳრიაკჳსა, „ნეტარაჲს კაცისა“ კანონსა ეტყჳნ სამსავე ფსალმუნსა, მ[ო]თხის „გუსრდსა“. ხოლო ყოველთავე წელიწდისა კჳრიაკეთა „ნეტარაჲს კაცისა“, ხოლო ფსალმუნსა ვიტყჳნ მეოთხის „გუსრდსა“ და „ხადილსა“ და „უფალო ღმერთოსა“—დღისა ჴმასა ზედა, რომელიცა დაბუდეს.

უწყებაჲ ჯერ-არს, რ[ა] მწუხრსა კჳრიაკეთა და საუფლოთა დღესასწაულთასა არაოდეს ეფსალმუნებთ. გარნა ხოლო ზემო წ[ი]ერილთა მათ დღესასწაულთა. ჯერ-არს ამისიცა უწყებაჲ, რ[ა] ჴსენებასა წ[ი]თასა, რომელთათჳს განგებაჲ წერილ იყოს, შემაჯავსებელად წ[ი]ა მის, რომლისაჲცა იყოს დღესასწაული იგი, გინა თუ მოციქულისაჲ, გინა თუ წინასწარმეტყ[უ]ლისაჲ, გინა თუ მღდელთ-მოძღ[უ]რისაჲ, გინა თუ მოწამისაჲ, გინა თუ მამისაჲ, საკჳლესიოდ ჟამთა არა ვილოცავთ.

ხოლო სადა წ[ი]ა ჴსენებაჲ ოდენ წჳრილ იყოს და განგებაჲ არა ეწეროს, მაშინ ეკლესიას ვილოცავთ ჟამთა.

ხოლო საუფლოთა დღესასწაულთა ყოველთავე რჳა დღემდე ვდღესასწაულობთ, თჳნიერ ღ[ა]ისმშობლისა მიცვალებისა, რ[ა] მას ცხრა დღე ვდღესასწაულობთ. უფალო იესუ ქრისტე, შეწ[ევ]წყალენ ჩ[ე]ნ!“

ეროვნული ბიბლიოთეკა

2. სვინაქსრის ტიპსტს დართული აქვს:

ა. „გამოვლინენი წელიწდისა საუფლოთა დღესასწაულთა და სჩინოთა წმიდათანი და წმიდათა მარხეთა და ხატიკათნი.—თა სულდენბერსა ა—გამოველინე ვმაჲ ბ...“ 418—442 გვ.

ბ. „განგებაჲ წ-თა მარხვათაჲ კჳრიაკეთჳნ შეხუცრისა და ფარისეველისა ვიდრე კჳრიაკემდე ყოველთა წმიდათა“. 442—503.

გ. „თავნი და დასასრულნი საკითხივ სპარეზათანი მარტჳლისა შემდგომითი შაბათითგან, რომელ არს ყოველთა წმიდათა კჳრიაკისა შემდგომად“. 503—508. გვ.

დ. „განგებაჲ სატფურებისაჲ“. 508—509. გვ.

ე. „წირდგომანი გამის-წირვისანი აღდგომისნი ტ ჩვათვენ ქმათა ზედა-“ და სხვ. 509—512. გვ.

ვ. „უწყებაჲ ჳგრი-არს, რ[ომელ] თანააც მეცარესა, ჩათა იყოს მოსწრაფე შეკრებაჲ ძმათა ლოცვად გამაღლებელნი ცისკრისა წიგნის კითხ[ა]სა...“ 512—518.

ეპარ[ი]ს[ტ]მონასტრის ტაბიკონი, რომელსაც დართული აქვს: „სახელები და რიცხჳ დღესასწაულთაჲ და თუ რომელთა დღეთა შინა დაეცადების საქმე“ 519—521. გვ.

თავფურცელი: „ხოლო სადა ჴოველნი არა სწერიან, მათ დღეთა ძმანი ოდენ დაიცადებენ საქმესა და მუშანი შეისუბოდინ“.

ზ. პატრიარქთა ნუსხა: „პატრიარ[ქ]ნი ჭრომისანი, იერუსალემისანი, ალექსანდრიისნი, ანტიოქიისნი, კოსტანტინეპოლისანი“. 521—526. გვ.

თ. „მეფენი ჭრომისანი, სუფრასტ ანელთანი მეფენი მაცდონელთანი, მეფენი ჭრომანი, მეფენი ქრისტიანენი კოსტანტინეპოლისანი.“ 526—529. გვ.

ი. „აღწერილი საკლესიოთა[ჲ] მათთჳს მოწაფეთა უფლისათა დორთეოს მიერ, ეპისკოპოსისა, პირველისა მის კაცისა მოსუცებულისა და სულითა შემოსილისა, რომელი იწამა ქრისა იფლიანე ეჴგისათა.—ანან, პირველ მოჴსენებულმან და დიდად განძეკრულმან კაცმან, ერთად აღწერილი დაუტევა რომაელებრი და ბერძული...“ 529—534.

3. ხელნაწერის კიდეებზე მიწერილი მრავალი მინაწერი და ალაპი აღწერილობაში გატანილი არ არის, ვინაიდან ეს მასალა ქვეყნდება ცალკე.

ანდერძები: 1. „ცილებაჲ ღმრთისა, სამებით ერთებულისა და ერთარსებით ქებულისა—მამისა, ძისა და წმიდისა სულსა, სრულმყოფელსა ყოველთა კეთილისსა, უკუნითი უკუნისადმდე. ამინ.

ლოცვა ყავთ, წ-ნი ღ-თისანო, რომელნიცა აღმოჲკითხებიდეთ, ვინა სწერდეთ წმიდასა ამას წიგნსა, სულთა განშორებულსა. გიორგისძს, მთარგმნელისა.

ხოლო ითარგმნა წმიდაჲ ესე წიგნი სუნაქსარი, რომელ არს მაცნეებელი ყოველისა საუფლოწოდისა განგებისა და ლ[ე]წულსა წმიდათასა და ცხორებასა მამათასა და ყოველთა წმიდათასა.

ხოლო ითარგმნა მთაწმიდას, მონასტერსა ქართველთასა, კნლითა გ[იორგი დეკანოზის[ა]თა. კრისტჱმან მადლი მიეცეს შრომისათჳს და მოღ[ა]ჳწებისა“.

2. „წმიდაჲსა ღ-თისანო! ლოცვა ყავთ უღირსისა და ფრიად ცოდველისა ჯრაჲსა. გგაჲს ძისათჳს, რ' ფრიადითა პირითა და გულსმოდგნებითა გადმოვწერე დიდითა ლ[ტ]ჳწლითა, ღმერთმან იცის. და დიად მიხარებია სიმართლე და სიტყჳსა არ შეცვალებაჲ, ამისათჳს, რ' ფრიად საკრძალავი წიგნი არს და სულთა სარგებელი და გჳლესისა წინამძღ[ო]ური უცოთესი და საქმეთა სულიერთა და შეწნიერთა მომთხრობელი და გჳლთა ჩ'სთა და ჩ[ვენ], ქედფიცებელთა, ღმობიერ-მყოფელი; რ' სადა ვინ პოოს ცქვეითარი სჯნაქსარი, თუნიერ სოფიწმიდისა და სტუდიისა მონასტრისა და მთაწმიდას, ქართველთას მონასტერსა და ესთენ, ხოლო რომელნი სწერდეთ, სიტყ[ო]ასა ნუ შესცვალებთ, ნუცა სახელსა, ღ-თისათჳს, წერდით და მე შეინდჳეთ, ღ-თისათჳს.

დაიწერა კნლითა გჳლახჳისა და უღირსისა და ფრიად ცოდველისა, სულითა დაბნელებულისა ოქრაჲსა, გგაჲს ძისაჲთა, სანახებსა აწყ[ო]ჳრისასა და საყდარსა წისა ღ-ისმშობელისასა.

აწ ვისსა...“ (დანარჩენი აკლია).

მინაწერები: 1. „ამა წიგნისა მეორედ მკაზმავსა, ფრიად ცოდვილსა ბასილ ზ შ[ნდს ღ]. ქ[ა]ვთარაზვი ლსა მძ[ღ]ვარსა საბას შ[დს ღ]. რ[ო] მისითა მოღუაწებითა შეკაზმა წ[ი]ესჯ წიგნი". (პირველ (1) გვერდზე, ლამაზი ნუსხური ი (XV—XVIს.); ამავე გვ. არის ბერძნული მინაწერი).

2. „(ჱ) აჲრისა[თ]ჳს კრ[ისტ]ესთჳი და სხუანი ...და ...თჳი და [ესჯ მ]ეტაფრასი, მარხვათა და მრ... და [გუერ]დნი და ეჭუსი თუე სამ თავად: სეკდენბერი, ...[იან]ჳრი და ფებერუალი, [იენისი და] აპრილისი და აგუსტოსი ერთად და განყოფილნი ...და ეკლესიისა სამკაულნი [შევსწორე?] ბეშქენ ბოცას ძისაგან, სალოცავად ძისა მა[თისა]... დაისწე ჰალს, მონ[ასტერ]სა, სამკუდრებელსა მათსა, საყოფელსა წ[ი]სა გი[ორგის]ი... [დიოფალ]-დ[ი]ოფლისა ვანენითა... განვგებაი სალოცავსა, აღაპთა და ქამისწირვათაი... [ქ]სენებაი მათთა დიდთა ღ[ო]თისმსახურებათა და სიმკჳნეთა და სიქველეთა და სახელგანთ[ქმულ]ობათა...] ივითუნი და ქრისტეს სჯულთა და მერმე დიდთა მეფეთ-მეფეთა ერთგულობისათუს წამებით [აღსრულებულთა დიდ]თა ჰომან და ბრძოლათა შიგა, ვითარ წულილად და შეწყობი]თ] დიდისა მეტაფრასისა ბოლო[სა სწერია და სა[ლოცავთა განგებითა და სხუასა სუინაქსარსა შიგა და მარხვათა და ხატჳთა და [პიიღონ] წინამძღუარმა და მძღ[ო]ვარმან და დეკანოზმა და მნათემა და კანდელაკმა და სხუათა მოწყსეთა—მღდელთა, ანცა... სალოცავი ანუ ქამისწირვა ამა განწყებულთა სალოცავთა დღეთა და ამათ დღეთა აღაპნი] და ქამისწირვ[ის] მაღლი, რომლისაგან შ...სა ღ[ო]ვაკლან [...კრებულმან] ...დაჯკლებელად ადაპნი...და ქამისწირვანი [საეკდრებელი მათი]... დეკ[ა]ნოზნი, მნათემი და კანდელაკმა და სხუათა, ხელსა, ესჯ [წყვეა] და კრულვანი ...მე ბეშქენ[ი]... და განგებულნი... ლოცვანი, [განწყებ]ულნი ჰალს, სამკუდრებელსა მათ ეკლესიათ ...მელად [და]ჯონა [მისცეს] და თუ ვინ კიდოს და თუ ეს წიგნი ...[ს]ული არ დაუშვეს, არ აკითვებდეს კრძალვითა, აჯოციელნიმე [იყვნეს წიგნსა]ცხოველ ცხოველსასა და განვ[ა]რდებიანნეცა... [მართ]ლმადიდებელთასა, შერისხვითა საშინელითა ჰალისა [მთავარ]ანგელოზისა. კრძალვით იქმრებდით. [ვინცა] ესე საშინელი კანონნი მწირისა საბა სუინგელოსისა, აღსარებისა მათისა [მა]მოძღველსა[ჲ]... [ანა]ფორასანსა ამისთუის დამიწერია, რ[ომელ] ჰალს დიაკონთაგან განკრეულან და ...გან ეკლესიისანი და ამას წადმა აღარავინ იკადროს დიაკონთა მიცემაი და მე[კარეთა] და ეკლესიათა გაღებაი ამის ერთ... ღ[ო]ნ სასუფეველსა..."

მინაწერი დაწერილია მეტად დახიანებულ I-ზე; მისი ერთი მესამედი, ეტრატთან ერთად, მოჭრილი თუ მოგლეჯილია; დიდი ნაწილი გადასულია და აღარ იკითხება; მინაწერის მეტად ლამაზი ხელით შედგენილი XIII—XIV ს. უნდა იყოს, იგი ხელნაწერის გადაწერის დროს დიდად არ უნდა შორდებოდეს და ალის მონასტრის ერთ-ერთ პატრონთაგანს, სახელდობრ—**ბეშქენ ჯაყელს**, უნდა ეკუთვნოდეს.

(590)

1246

კრებული <მეტაფრასი>. XVI

383 ფ: 28×19,5; ქაღალდი, ტყავგადაკრული ხის ყდა: ზედა ყდა ავაოდხილია, ტყავი დახიანებული, ყდის საცავი ფურცელი განცალკევებული; აქა-იქ დალაჭვებული, თვ-ბილიოპალულია; ფფ. 62—63, 132—138, 164—171, 220—221, 254—258 327—331, 380 გვიანდელ რესტავრაციას წარმოადგენს; კიდეები ზოგიერთი მინაწერის ტექსტის ნაწილითურთ შემოჭრილია; ნუსხური, სათაურები სინგურით; 244v-ზე ტექსტის ნელნით შემოხაზული და ყავისფერი საღებავით ამოვსებული ფიგურა ფრანველისა; სხვადასხვა ქვირნინშენიანი ქაღალდი: სამი ნახევრადშავარე (ფ. 221, სხვა ნიშნები—40, 136); [XVI]; გადამწერი—ზებედე (243v, 271v, 104v).

1. „თქმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა ეფრემ ასურისა მეორედ მოსვლისათჳს უფლისა ჩუენისა იესუს ქრისტესა. იკითხვების ჴორცთა აღებისა კჳრიაკესა ჴორციელისა. გ. მ.—საყუარელნო, ნურარას პატივსცემთ უფროს შეუორგულებლისა სიყუარულისა..." 1r—11r.

2. „წმიდისა მამისა ჩუენისა ნექტარი კოსტანტინეპოლელ მამათმთავრისა საკითხავი, რომელი ესე აღწერაჲ სასწაულისა მისთჳს წმიდისა თეოდორეს მიერ აღსრულებისა უძლეველისა მოწამისა ქრისტჱ იესუჱ განდგომილისთა, რომელი იკითხების პირველსა შაბათსა წმიდათა მარხვათასა მ. გ. ღმერთო და აწყუარის ღ-ის მშობელო, შეიწყალე თამარ.— ბრწყინვალე არს და შუენიერ დღეს მგალობელთა მთავრისა დავითის გალობად ჩუენდა და თქუმად...“ 11v—19v.

3. „ესე საკითხავი პირველსა კჳრიაკესა მარხვათასა პირველსა ხატთ თაყუანისცემისა, მესამესა კჳრიაკესა თაყუანისცემისთჳს სეკდენბერსა **იდ** ჯუარის ამაღლებისა უნდა.—არაჲ არს ესრეთ მახარებელ სულთა ღ-ის მოყუარეთა, ვითარ საქმეთა...“ 19v—26v.

4. „ძეგლის წერაჲ სარწმუნოებისა, რომელი აღწერეს წმიდათა მამათა კონსტანტინეპოლს შეკრებილთა, წმიდათა ხატთ თაყუანისცემისათჳს, რომელი-ესე წარიკითხვების სოფია წმიდასა და ყოველთა ეკლესიათა პირველსა კჳრიაკესა მარხვათასა წმიდისა ქრისტჱს წირვასა. ზედა შემოსლვასა ხუცისაგან. გ. მ.—წინაწარმეტყუელთა ქადაგებისგან დამტკიცებულნი და წმიდისა სახარებისა ბრძანებითა დამორჩილებულნი წმიდათა მოციქულთა მოძღურებისაებრ ვდღესასწაულობთ დღესა ამას...“ 26v—36r.

შენიშვნა: „ძეგლისწერის“ ბოლოში შეტანილია სხვადასხვა ქართველ პირთა სულის მოსახსენებლები. იხ. კვემოთ, შენ. 4.

5. „ცხორებაჲ და მოქალაქობაჲ წმიდისა და ღირსისა მარიამ მეგჳპტელისაჲ, აღწერილი სოფრონის მიერ იერლიმელ მთავარეპისკოპოსისა, რომელი-ესე იკითხების ანღრიარს გალობათა ზედა მ. გ. ღ-ო შჳენჳაჲ.საიდუმლოთა მეფისათა დაფარვა კეთილ არს, ხოლო საქმეთა ღ-ისათა ქადაგებაჲ დიდებულ...“ 36r—56r.

შენიშვნა: თარგმნილია ეკვთიმე მთაწმიდლის მიერ. იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V, გვ. 110.

6. „თხრობაჲ მარგებელი, ძუძლთა თხრობათაგან შეკრებილი მაუწყებელად საჴსენებელად საკჳრველებით ქმნილისა სასწაულისა, რაჟამს სპარსნი დაბარბაროზნი დედოფალსა ამას ქალაქთასა ბრძოლად მოადგეს, და წარწყმდესცა საღმრთოჲსა ბჭობითა განსჴილნი, ხოლო ქალაქი ესე უვნებელად დაცჳული მეოხებითა ღ-ის მშობლ-ისთა მიერითგან წლითიწლ-დსა გალობასა სამადლობელსა დაუჴდომელ სახელდებული დღისა ამის. გ. მ.—წელთა ჰეროკლეს ბერძენთა მეფობისასა ხუასრო სპარსთა სამთავროს მჭუნებელმან(!) წარმოავლინნა სარვარონ მჴედართაძღუანველი თჳსი...“ 56r—63v.

7. „საკითხავნი ბზობისანი, თქმული წმიდისა და ნეტარისა სებერიანოზ გაბალონელ ეპისკოპოზისა შესხმისათჳს ყრმათასა და დაჴდომისათჳს უფლისა კიცხსა ზედა და შესლვისათჳს იერლმდ. კ-ნ.—პირველსა მას სიტყუასა და-ღა-ვაცადოთ, ძმანო, და ამას მოვიდეთ...“ 64r—73r.

8. „თქმული წმიდისა იოანე ოქროპირისა ბზობისათჳს და შესხმისა ყრმათასა. გ. მ.—კრება ძეთა სიონისათა და დღესასწაულობა ყრმათა იერლ-მისთა და გალობაჲ ჩჩჳლთაჲ, რომელნი უბრძნეს იჳნეს(!) მოხუცებულთა მათ...“ 73r—75v.

9. „დიდსა ორშაბათსა თქმული წმიდისა იოანე ოქროპირისა კოსტანტინეპოლელ მთავარეპისკოპოსისაჲ. გ. მ.—და ვითარცა გუაუწყა მახარებელმან, რამეთუ თქუა განთიად, ვითარმედ: აღვიდოდა იესუ ქალაქად...“ 76r—80v.

10. [იოანე ოქროპირი] „დიდსა სამშაბათსა, თარგმანებისგან მათეს სახარებისა, თავი ო̃ზ, სიტყუაჲ ესე: მაშინ ემსგავსოს სასუფეველი ცათა ათთა ქალწულთა, რომელთა აღიხუნეს სანთელნი თჳსნი და განვიდეს მიგებებად სიძისა. მ. გ.—კუალად, საყუარელნო, შესაძრწუნებელთა იგავთა წარმოიტყჳნს უფალი...“ 80v—86r.

შენიშვნა: სათარგმანებელი ტექსტი აღებულია მ. 25,1. ავტორისათვის შდრ. ხელნ. A—136 (290r).

11. [იოანე ოქროპირი, თარგმანებისაგან სახარებისა]. „სახარება თავი ო̃თ, სიტყუა ესე: „რაჟამს მოვიდეს ძე კაცისა დიდებითა თჳსითა და ყოველნი ანგელოზნი მისნი მის თანა, მაშინ დაჯდეს საყდართა დიდებისა თჳსისათა და შეკრბენ წინაშე მისსა ყოველნი ნათესავნი და განარჩინეს ივინი ურთიერთარს...“ 86v—91v.

შენიშვნა: სათარგმანებელი ტექსტი აღებულია მათეს სახარებიდან: 25, 31—32. ავტორისათვის შდრ. ხელნ. A—136 (296r).

12. [იოანე ოქროპირი. თარგმანებისაგან სახარებისა]. „დიდსა ოთხშაბათსა,თავი ო̃ზ, სიტყუაჲ ესე: ხოლო იესუ იყო რაჲ ბეთანიას, სახლსა სიმონ კეთროვნისასა, მოუვდა დედაკაცი...“ 91v—95v.

შენიშვნა: სათარგმანებელი ტექსტი აღებულია მათეს სახარებიდან: 26, 6—7. ავტორისათვის შდრ. A—136 (301v.) ხელნაწერში „თავი ო̃“ არასწორადაა ნაჩვენები. უნდა იყოს „თავი ჳ.“

13. [იოანე ოქროპირი], „სწავლაჲ ჳ ვეცხლის მოყუარებისათჳს, მ. გ.—ისმინეთ ყოველთა ვეცხლის მოყუარეთა, რომელნი შეპყრობილ ხართ სენითა აოუდაჲსითა...“ 95v—98r.

შენიშვნა: ავტორისათვის იხ. A—136 (34v).

14. „დიდსა ხუთშაბათსა, თქმული იოანე ოქროპირისა კოსტანტინეპოლელ მთავარეპისკოპოსისა, ოდეს-იგი აღდგა უფალი სიკუდილისაგან და იწყო ბანად ფერჴთა მოწაფეთასა. გ. მ.—წყალობასა ღ̃ისასა და კაცთმოყუარებასა ქადაგებს ყოველი დაბადებული...“ 98v—101r.

15. „თქმული იოანე კოსტანტინეპოლელისა ეპისკოპოსისა პარასკევისათჳს და ჯუარისა. გ. მ.—ყოველივე მწუხარებაჲ, რომელი უკეთესად მოიქცევენ კაცთათჳს, ძმანო, უპატიოსნეს და უმეტეს სიხარულ არიან...“ 101r—104v.

16. „წმიდათა შორის მამისა ჩუენისა იოანე ოქროპირისა სიტყუაჲ ვნებისათჳს მაცხოვარისა და ვითარმედ დღესა რომელსა განვიცინა ადამ სამოთხით, მასვე დღესა შევიდა ავაზაკი სამოთხედ. გ. ვ.—გუშინ აღთქმულსა მას ვალსა დღეს მნებაეს აღსრულებად...“ 104v—109v.

შენიშვნა: „თარგმნილია თეოფილე ხუცესმონახონის მიერ. იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V, გვ. 73.

17. „თქმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა გიორგი ნიკომიდელ მთავარეპისკოპოსისა ცხოველსმყოფელისა ჯუარცმისა და დაფლვისათჳს უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესა. იკითხვების წმიდისა პაპასკევსა. გ. მ.—მაღალსა და აღმატებულსა სახელველსა აღიწია ქადაგებაჲ იგი...“ 109v—125v.

შენიშვნა: თარგმნილია ეკვთიმე მთაწმიდელის მიერ. იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V, გვ. 24.

18. „წმიდასა დიდსა შაბათსა ცისკრად თქმული წმიდისა მამისა ჩუენისა ეპიფანე კჳპრელ მთავარეპისკოპოსისა სალმრთოთა ჯორცთა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესთა დაფლვისათჳს და იოსებისთჳს არიმათიელისათჳს და ნიკოდიმოსისთჳს და ჯოჯოხეთს შთასლვისათჳს უფლისა და განმაცხოველებელისა ენებისათჳს. გ. მ.—რაჲ არს ესე დღეს დუმილი მრავალი ქუეყანასა ზედა...“ 125v—140r.

19. „თქმული წმიდისა მელეტი მთავარეპისკოპოსისაჲ ანტიოქელისა აღდგომისათჳს უფლისა, ჩუენისა იესუს ქრისტესა მჳძრეთით. გ. მ.—ნათელ-იღე, ნათელ-იღე, იერლიმ, რამეთუ მოწევნულ არს ნათელი...“ 140r—142v.

20. „თქმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა იოანე ოქროპირისა კოსტანტინეპოლელ მთავარეპისკოპოსისა აღდგომისათჳს უფლისა ჩუენისა იესუს ქრისტესისა. გ. მ.—იხარებდ, იერლიმ და შეჰკერებით ყოველნი მოყუარენი იესუსანი...“ 142v—146v.

21. „თქმული წმიდისა მამისა ჩუენისა იოანე ოქროპირისა, აღვსებისა შემდგომად ამბორის-ყოფასა იკითხვების. გ. მ.—რომელნი ხართ ქრისტეს მოყუარენი და მორწმუნენი, მიიღეთ კეთილისა ამის დღისა კრებაჲ..,“ 146v—147v.

22. „წმიდათა შორის მამისა ჩუენისა გრიგოლ იოანე ღთისმეტყუელისა პასჳსათჳს სიტყუაჲ მეორე. მ. გ.—საჴუმილავსა ზედა ჩემსა დავდეგ, იტყჳს საკჳრველი ამბაკომ...“ 141v—165v.

შენიშვნა: თარგმნილია ეფრემ მცირის მიერ. იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V, გვ. 36—37.

23. „სწავლა სინანულისათჳს და კეთილად მოქალაქობისა და უპოვარებისა აღდგომისა დღისა არს.—კეთილად უკუე და სამაროლად განაჴკიცნა უფალმან გულნი მოციქულთანი...“ 166r—171r.

24. „წმიდათა შორის მამისა ჩუენისა იოანე ოქროპირისა სიტყუაჲ ამაღლებისათჳს უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესა. მ. გ.—ბრწყინვალე არს ყოველი დღესასწაული უფლისა განგებულებისა...“ 171v—175v.

შენიშვნა: თარგმანი ეფრემ მცირისა. იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V, გვ. 75.

25. „კჳრიაკესა ყოველთა წმიდათასა წმიდათა შორის მამისა ჩუენ[სა] იოანე ოქროპირისა კოსტანტინეპოლელ მთავარეპისკოპოსისაჲ მესხმა წმიდათა მოწამეთა. მ. გ.—მიერითგან ვინაჲთგან აღვასრულოთ წმიდაჲ დღესასწაული მარტჳლისაჲ...“ 176r—184v.

26. „... სსა შობაჲ ნათლის მკცეველისა წმიდათა შორის მამისა ჩუენისა იოანე ოქროპირისა კოსტანტინეპოლელ მთავარეპისკოპოსისა

სიტყუაჲ მობისათჳს წმიდისა იოანე ნათლისმცემელისა. მ. გ.—შუენიერ არს და კეთილ ყოველი ესე დღესასწაულისა ამის ჩუენდა მოწევნულისა დღენდელსა ამას დღესა..." 185r—195v.

27. „თუესა ივნისსა კ͡ი. წმიდათა და ყოვლად ქებულთა თავთა მოციქულთა პეტრესი და პაველესი საკითხავი, თქმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა იოანე ოქროპირისა კოსტანტინეპოლელ მთავარეპისკოპოსისაჲ. მ. გ.—ცისა და ქუეყანისა ურთიერთარს შესწორებისათჳს ჴდომასა ვხედავთ..." 196r—201v.

28. „სეკ͡ტემბერსა ი͡ზ. წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა იოანე მონაზონისა და ხუცისა დამასკელისა სიტყუაჲ მობისათჳს ყოვლად წმიდისა დედოფლისა ჩუენისა ღმრთის მშობელისა და მარადის ქალწულის მარიამისი. მ. გ.—მ͡დით ყოველნი წარმართონი. ყოველი ნათესავი კაცთა, ყოველი ენაჲ..." 201v—212v.

შენიშვნა: თარგმნილია თეოფილე ხუცესმონაზონის მიერ. იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V, გვ. 66.

29. „თუესა იანვარსა ა. თქმული წმიდისა ამფილოქე იკონელ ეპისკოპოსისა ცხორებისათჳს და საკჳრველებათა წმიდათა შორის მამისა ჩუენისა ბასილი მთავარეპისკოპოსისა კესარიელ-კაბადოკელისა. მ. გ.—საყუარელნო, არა შეუგვანებელ იყო ერთგულთა შვილთა მიერ მჭმუნვარებაჲ..." 213r—221v.

შენიშვნა: ფუ. 220r—221r-ზე, რომლებიც XVIII ს. ხელითაა ნაწერი, ცალკე თავდაა სინგურით გამოყოფილი „ასწუალი წმიდისა ბასილისი არიანოზთა მიმართ."

30. „წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა ანასტასი სინელისა ქრისტეს მიერ შესვენებულთათჳს სარწმუნოებით დაძინებულთაჲ კორეველისა შაბათსა. გ. მ.—რაჲ არს ესე დღეს, ჰ საყუარელნო, ვითარ მოსწრაფებით და ღირსებით შემოკრებილ ვართ..." 221v—231r.

შენიშვნა: თარგმნილია ეფრემ მცირის მიერ. იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V, გვ. 13.

31. „თქმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა გრიგოლი ნოსელისა შემოსლვისათჳს წმიდათა მარხვათასაჲ. გ. მ.—კაცი ორთაგან არსებათა შეზავებულ არს..." 231r—240v.

შენიშვნა: თარგმნილია ეკვთიმე მთაწმიდელის მიერ. იხ. კ. კეკელიძე. ეტიუდები, V, გვ. 28.

32. „თქმული წმიდისა მამისა ჩუენისა მელეტი მთავარეპისკოპოსისაჲ, თუ ვითარ არს მოღუაწებაჲ აღსებისაჲ. გ. მ.—წიგნნი ებრაელთანი, გამოსლვათანი წარიკითხნეს და სიტყუანი ზახეთანი წარითქუნეს..." 240v—243v.

33. „თუესა დ͡კ͡ბერსა ჳ. ცხორებაჲ და მოქალაქობაჲ წმიდისა და საკჳრველთმოქმედისა ნიკოლოზ მთავარებისკოპოსისა მირონ ქალაქისა. გ. მ. ცხორებაჲ და მოქალაქობანი წმიდათა და ღმერთ-შემოსილთა მამათანი მსგავს არიან მაგალითსა მხატვართასა..." 243v—271v.

34. „სეკდენბერსა კვ. ი᷑ე მახარებლისა. ცხორებაჲ და მოქალაქობაჲ წმიდისა და ყოვლად ქებულისა მოციქულისა და მახარებელისა იოანე ღ᷑თის მეტყუელისაჲ, პროხორეს მიერ მოწაფისა მისისა ერთისა შჳდთაგანისაჲ, ძმისწულისა წმიდისა სტეფანეს პირველ მოწამისაჲ. გ. მ.—ესე კაცი ღმერთშემოსილი, უზეშთაესი ანგელოზთა, შეუყუარებული ყოველთა..„ 272r—321r.

შენიშვნა: თარგმნილია ეკვთიმე მთაწმიდლის მიერ. შდრ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები V, გვ. 107.

35. „ფებერვალსა კდ. თაჳს პოვნა ნათლისმცემელისაჲ. წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა თეოდორე აღმსარებელისა სტოდიელთა წინამძღუარისა სიტყუაჲ შესხმისაჲ პოვნისა[თჳს] თავისა დიდებულისა წინამორბედისა და ნათლისმცემელისაჲსა. გ. მ.—მესამე არს წოდებაჲ ესე, რომელი მაქუს ჩუენდა ჴსენებისათჳს წინა მორბედისა...„ 321v—326v.

შენიშვნა: თარგმნილია ეფრემ მცირის მიერ. იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V. გვ. 57-

36. „თქმული წმიდისა კჳრილე ალექსანდრიელ მთავარეპისკოპოზისა დღისა მისთჳს მეერგასისა, რაჟამს მოვიდა სული წმიდაჲ წმიდათა მოციქულთა ზედა. გ. მ.—ქრისტეს შეყუარებულნო და გამორჩეულნო მამისა მიერ ღ᷑თისა, რომელნი ჩინებულ ხართ სანატრელსა ემბაზსა...„ 327r—331v.

37. „ნათლისღებისა იანვარსა ვ. თქმული წმიდისა და ღმერთშემოსილისა მამისა ჩუენისა ბასილი კესარიელ-კაბადოკიელ მთავარებისკოპოსისაჲ წმიდისა ნათლის-ღებისათჳს, მათდა მიმართ, რომელნი გჳეანად ნათელს-ღებდეს, რამეთუ წესი იყო მას შინა, რაჲთა ოცდაათისა წლისანი ნათელს-ღებდეს, ხოლო რომელნი მეორმეოც და სამეოც წელთამდე არა ნათელს-იღებდეს, ხოლო ჩუენ, რომელთა მოვიღეთ წმიდაჲ ნათლის-ღებაჲ სიჩჩოსად და კუალად ცოდვით ჩუენითა შევიგინენით, აწ გულის ჯა(!)-ვყუენთ სიტყუანი სინანულისათჳს. გ. მ.—ბრძენი სოლომონ, რაჟამს იგი სოფლისა ამის საქმეთა ყოვლისა განყოფილებასა იქმოდა...„ 332r—345r.

შენიშვნა: თარგმნილია ეკვთიმე ათონელის მიერ. ნ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V. გვ. 17.

38. „თუესა მარტსა თ. წამებაჲ წმიდათა ორმეოცთა, რომელნი სევასტიანეს(!) იწამნეს. გ. მ.—ორმეოცთა მათ მოწამეთა, რომელნი იწამნეს სევასტიას, სახელები ესე არს...„ 346r—353r.

39. „გიორგისი, რომელ იყო კოსტანტინეპოლით წიგნის მკველი წმიდისა ღ᷑თისა ეკლესიისა, სიტყუაჲ ყოვლად წმიდა ღ᷑თისმშობელისათჳს, რაჟამს მიყვანებულ იქმნა სამსა წლისა ტაძრად უფლისა მშობელთა მარიამისთა. თარგმნილი ეფრემისი. გ. მ.—კეთილთა მიზეზთა სიტყუად დაწყებისათჳს მიჰყუნებს ჩ᷑ნ მოწევნილი ესე ღღესასწაული....„ 353v—367v.

40. „თუესა დეკენბერსა თ. საკითხაჲი, თქმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა ეპიფანე კჳპრელ მთავარეპისკოპოსისა მუცლად-ღებისათჳს ანნასსა, რაჟამს ეხარა შობაჲ წმიდისა ღ᷑თის მშობელისა. თარგმნილი ეფრემისი. გ. მ.—რაჲ არს საიდუმლოჲ ესე ახალი და დიდებული ღმრთისა შენად გარდამოსლვისა...„ 368r—376r.

შენიშვნა: კ. კეკელიძის მიხედვით თხზულება თარგმნილია თეოფილე ჯრუაშველის ცხოვრების მიერ. იხ. ეტიუდები, V, გვ. 47.

41. „თუესა ფებერვალსა ბ. წმიდათა შორის მამისა ჩუენისა კჳრილე მთავარებისკოპოსისა მიგებებისათჳს უფლისა ჩუენისა ქრისტესისა. გ. მ.—გიხაროდენ ფრიად, ასულო სიონისაო...“ 376r—381r.

42. „თქმული ნეტარისა მამისა ჩუენისა ბასილი მთავარებისკოპოსისა კესარია-კაბადუკელისა წმიდათა ორმეოცთათჳს ქებაჲ, რომელნი სევასტიას ქალაქსა იწამნეს. გ. მ.—მარტჳლთა ჴსენებითა ვინ-მე განძღეს მარტჳლთ-მოყუარე...“ 381v—383v.

წყებები; „... მას ჟამსა მჴენი ესე და უძლეველნი მსახურნი ქრისტესნი...“

შენიშვნა: 1. ფფ. 62—68, 132—138, 164—171, 220—221, 254—258, 327—331 და 380 წარმოადგენს ძირითადი ტექსტის ნაკლული ადგილების რუსტაველიანის და XVII—XVIII ს.ხელითაა ნაწერი.

2. ყდის მოკლებულ ყდის სავეც ფურცელზე XIX ს. მხედრული ხელით ჩამოწერილია ხელნაწერის სარჩევი.

3. ჩართული დამწერლობით შესრულებული მინაწერები მოიპოვება 68r-v, 80r, 109r, 140r, 171r 345v.

4. „ძგლის წერაში“ შეტანილია სხვადასხვა ქართველ პირთა სულის მოსახსენებელი: „ბაგრატ აფხაზთა, ქართველთა მართლმადიდებლისა მეფისა საუკუნოჲსა არს საჴსენებელი; და გიორგი კესარისასა, აფხაზთა, ქართველთა მართლმადიდებლისა მეფისა საუკუნოჲსა არს საჴსენებელი, და დავით, ყოლისა აღმოსავლეთისა მეფისა ახლისა, მართლმადიდებლისა საუკუნოჲსა არს საჴსენებელი და კ[...]; დემეტრე, ყოლისა აღმოსავლეთისა მეფისა საუკუნოჲსა არს საჴსენებელი; გიორგი, ყოლისა აღმოსავლეთისა ჴელმწიფედ მპყრობელისა მეფეთ-მეფისა, საუკუნოჲსა არს საჴსენებელი; და თამარ, ყოლისა აღმოსავლეთისა ახლისა მართლმადიდებელისა, აფხაზთა, ქართველთა, ჰერთა და კახთა და ყოველთა ქრისტეანთა მპყრობელისა საუკუნოჲსა» არს საჴსენებელი და კურთხევაჲ მ[ათი]: ძისა მათისა; გიორგი, ყოლისა აღმოსავლეთისა და დასავლეთისა მტკიცედ მპყრობელისა და მეფეთ-მეფისა საუკუნოჲსა არს საჴსენებელი, დისა მათისა, რუსუდან მართლმადიდებლისა, ყოლისა აღმოსავლეთისა მტკიც[ედ] მპყრობლისა, საუკუნოჲსა არს საჴსენებელი და კურთხევაჲ მათი; დავით და დავით მართლმადიდებელთა მეფეთა და მეფეთ-მეფეთა საუკუნოჲსა არს საჴსენებელი... უსჯულოთა მამჩაგებულისა წმიდისა მამისა ჩუენისა ეფთჳმე მთაწმიდელისა, ახლისა იეროსოლიმისა, ქართველთა განმანათლებელისა, საუკუნოჲსა არს [საჴსენებელი]; წმიდათა და მართლმადიდებელთა დედოფალთა მარიამისი და მართისი საუკუნოჲსა არს საჴსენებელი; წმიდათა მამათა იოვანესი და იოვანე სჴნელოსნისა და გიორგისი საუკუნოჲსა არს საჴსენებელი; წმიდისა მამისა ჩუენისა გიორგი მთაწმიდელისა, ქართველთა მწიაობისა, საუკუნოჲსა არს საჴსენებელი, და ყოველთა ნათესავთა ჩუენთა მასპინძლისა ქართველთა გრიგოლი სევასტოსისა ბაგურიანისძისა, ყოველისა დასავლ[ეთ]ისა დიდისა დემესტლიკოსისა(!) მართლმადიდებლისა საუკუნოჲსა არს [საჴსენებელი]... დაიცევენ და ადიდებენ მორწმუნენი მეფენი, სათნოდ ღ[ა]ს წინამძღუარნი კათალიკოზნი, მორწმუნენი, ღირსნი და მართლმადიდებულნი ეპისკოპოზნი და ყოველი მორწმუნე ნათელღებული მართლმადიდებელი სამწყსო ქართველთა; მართლმადიდებლისა მეფეთ-მეფისა გიორგისი და მათისა მეცხედრისა დედოფალთა დედოფლისა თამარ-ყოფილისა სალომესი საუკუნოჲსა არს საჴსენებელი: ძისა მათისა ვახტანგისი და მათისა მეცხედრისა გულქანისი და ძისა მათისა ხოსრო თანგილისი საუკუნოჲსა არს საჴსენებელი; პატრონისა ყუარყუარესი და მათისა მეცხედრისა დედისიმედისა და ძეთა მათთა პატრონისა ქაიხოსროსი და პატრონისა მზეჭაბუკისი საუკუნოჲსა არს საჴსენებელი და კურთხევაჲ მათი; ვა-

ხუშტ-ყოფილისა ვასილოსი და მათისა მეცხედრისა. მეფეთ-მეფისა ასტლისა ქეთაონ-ყოფილისა ქრისტინასი და ძეთა მათთა ამუანისი! და ელენესი საკუთრომეცა არს საკსენებელი; პატრონისა ელისბარისი და მათისა მეცხედრისა მარიხისი და ძეთა მათთა საკუთრომეცა არს საკსენებელი და კურთხევა მათი; ძისა მათისა პატრონისა იოთამისი და მათისა მეცხედრისა მზეკალისი და მიცსთა(!) მათთა საკუთრომეცა არს საკსენებელი; დისა მათისა თამარისი საკუთრომეცა არს [საკსენებელი]; პატრონისა ეკატირინესი და ძეთა მათთა ბოჭასი, სურხანისი. გრსავნისი და გურგაჭისი საკუთრომეცა არს საკსენებელი; მათისა გაზრდილისა ზოსიმესი და მისთა მიცვალებულთა საკუთრომეცა არს საკსენებელი დიდება და პატივი და თაყუანის-ცემა მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა აწ და ყს და უკ.

წმიდანი მღუდელნო, ვითა მთაწმიდას წარიკითხვენ ამას ძეგლის წერასა, ეგრეთვე(!) სრულებით აქა სწერია.

ამის წერილისა შეუნდოს ღმერთმან.“ 34r—36r.

ანდერძები: 1. ტექსტის ხელით, სინგურით, სათაურის შემდეგ: „ღმერთო და აწყუროსა ღის მწყალობელო და მისნო წმიდანო, შეიწყალე თამარ.“ (11v).

2. ტექსტის ხელით, სინგურით, სათაურამდე: „ღმერთო და ყოველად წმიდაო ღის მშობელო და მისნო წმიდანო, შეიწყინით მას საუკუნოსა პატრონსა სულკურთხეულსა ქოფარ-ყოფილსა ქრბნს და მისა მეცხედრესა პატრონსა თამარს და ძეთა მისთა მისთა(!)“ (36r).

3. იქვე, სათაურის შემდეგ, სინგურით: „ღო, შეიწყალე ლცა“ (36r).

4. „ღმერთო და აწყუროსა ღის მშობელო, პატრონი თამარ და ძენი მისნი მწყალობით დიდებენ და დღეგრძელობით ცოდვანი მისნი შნ ღნ. ამინ.“ (321r).

5. (გადამწერისა) „წმიდაო ნიკოლოზ, შემწეე ხებედეს, ამის მწერალსა.“ (243v).

6. „წმიდაო ნიკოლოზ, შეიწყალე ხებედე და ჩემი მამა ბასილი. ამინ.“ (271v).

7. „ჯუარო ქრისტესო, შეიწყალე ხებედე. ამინ“ (104v).

მინაწერები: 1. (ტექსტის ხელით). „ვაიმე, მელანი ქარმან დამიკლია, ნუვინ მწყევს, ღის მადლსა, დიდი ფიცი არის.“ (176v).

2. სულთა მოსაპსენებელს (იხ. შენ. 4) მოსდევს 35v. და 36r-ზე XVI ს. ნუსხურით: ა) „ამილაბარისა ელბდურისა საუკუნოსა არს საკსენებელი მისი და ცხვა მისი და თანამეცხედრისა მისისა ხხცისა ასულისა ნსტრჯნისა საუკუნოსა არს საკსენებელი მისი და კურთხევა მისი და ძეთა მათთა ფალავანხოსისი, ნიკოლოზისი, ზელისა საუკუნოსა არს საკსენებელი მათი და ასულთა მათთა საუკუნოსა არს საკსენებელი მათი და...“ (35v-ს II სვეტის თავისუფალ ადგილზე); ბ) „... ცხვა მათი და სიმაორლით და დღეგრძელობით მრავალწლეა არიან წელნი ცხორებისა ელბდურისა ნსტრჯნისა და ძეთა... თაპირშოსა და ახოვანისა ძისა მისისა მელქიზედეკი...“ (35r-ს კვედა კიდეზე ბოლო სტრიქონი ჩამოკრილია და არ იკითხება, ჩანს მხოლოდ ...სა ასლ...); გ) „... ასლისა ...ა ევ... ნესი საუკუნოსა... და კსენება... მისა მისისა... ისა დისა მ... ლ მცა არიან წელნი ცხორებისა მისისანი“. (35r გარეთა კიდის კვედა ნაწილზე). ჩამოკრის გამო სტრიქონების დასაწყისები არ იკითხება); დ) .... „წ ასლისა მისისა გლბდაბისა და თა[ნა] მეცხედრისა მისისა ედდი-შერისა მრავალმეა არიან წელნი ცხორებისა მათისანი, ამინ“ (36r-ს ზედა კიდეზე: ფერცელი გადაჭრილია: პირველი სტრიქონის სიტყვების ასოები კვედა ნაწილიდაა მხოლოდ, შესაძლოა ნაწილი მინაწერისა სულ ჩამოკრილი იყოს); ე) „... მისისა რეგისა საუკუნოსა არს კნა მისი, დისა ჩნისა ამის წერლა(!) ათანასიანი, საუკუნოსა არს კნა მისი, ამინ“ (36r-ს I სვეტის შუაში, ტექსტის მომდევნო თავისუფალ ადგილზე. შესაძლოა, წარმოადგენს გაგრძელებას ბ მინაწერისა). ა, ბ, გ, დ, ე არსებითად წარმოადგენს ერთ მინაწერს, ერთი ხელითა და მელნით ერთდროულად შესრულებულს. მის ავტორს წერა დაუწყია 35v-ს II სვეტის თავისუფალ ადგილზე. შემდეგ, ადგილის სიმცირის გამო, უწერია ქვემო და გარეთა კიდეებზე და მომდევნო გვერდებზე. რადგან ხელნაწერის კიდეები ჩამოკრი-

ლია და მინაწერის ტექსტი დახიანებული, ჭირს გარკვევა მისი ცალკეული ნაწყვეტების ზუსტი თანმიმდევრობისა).

3. (ნუსხურით)„წმიდაო მღდელთ მთავარო ნიკოლოზ, გამომიცვნენ წარწყმედისაგან და სიკუდილისა მონა შენი იოანე და შენი სამსახური მაღირსე, ა~ბ“ (244r).

4. (ნუსხურით) „წმიდაო ნიკოლოზ, შ~ე გ ა ბ რ ი ე ლ ბერი და ჩემი მამა-დედა აცხონე. ამინ“. (271v).

5. (იმავე ხელით, როგორითაც წინა) „[ოთა]ნე მაბა[რებ]ელო, შ~ე ბერი გაბ[რიელ] ვთინ.“ (307v).

6. (ნუსხურით) „ეს წიგნი არის მათე მღდლისა ს უ ლ ხ ა ნ თ ა ვ ი ს და მამა-პაპითგან დარჩენით და ვინც დაიჭიროს, გაუწყრე(!) წმიდისა მარინეს მადლი“ (36r).

7. (ადრინდელი მხედრულით) „ქ~ე ღმერთო, შეიწყალე ა მ ა დ ლ ე ბ ე ლ ი საკრვლო (?)“ (279v).

8. (იმავე ხელით) „ქ~ე მადლო შეიწყალე მ ა რ კ ო ზ(?)“ (307v).

9 (იმავე ხელით) „ქ~. თეოდორაც ხალით, შ~ემიწყალე მ ა რ კ ო ზ(?)“ (321v).

10. (იმავე ხელით) „... მადლო, შეიწყალე მ ა რ კ ო ზ(?)“ (332v.)

11. „ამის დამწერი ც ე ვ ე ბ ა(?) შ ა რ ვ ა შ ი ძ ე არის“(1r)

12. „ღმერთო, შეიწყალე ა ტ ო რ ე შ ვ ი ლ ი ბ ა ხ ი ლ ი.“ (68v.)

13. „უფალო იესო ქრისტე, ღმერთო ჩვენო, შეიწყალე მოსე შენი ბ ა ხ ი ლ დიაკვანი, ღმერთო ჩვენო იესო ქრისტე, შეიწყალე მოსე შენი ბ ა ხ ი ლ.“ (68v).

14. „ბ ა ხ ი ლ დიაკვანმა დაწერე(!), ვინც წაიკითხოს, შენდობა მისცეს. ჩვიდმეტჩა ჩავდეგი, ამ წიგნს ვკითხულობდი.“ (171r).

15. „წმიდაო ნიკოლოზ, მფოხ მეყავ მე ცოდვილსა ბ ა ხ ი ლ ი ს“ (243v.)

16. „ქ~. ღმერთო, შეიწყალე მ ა რ კ ო ზ[ი]შ ვ ი ლ ი. ამინ“. (68v).

17. „მე, დ ა რ ე უ ჯ ან ვაკადრებ(!), ჩემო ღმერთო, ბატონო.,“ (107r).

18. „მე შემიწყალე ი ვ ა ნ ე პ ე ტ რ ე მ ღ ვ დ ლ ი შ ვ ი ლი.“ (171v).

19. (ეს და მომდევნო მინაწერები შესრულებულია ჩართული დამწერლობით მინაწერები მოთავსებულია ხელნაწერის გვიანდელი ნაწილის ფურცლებზე (იხ. შენ. 3, ანდა ხელნაწერის ძველი ნაწილის თავისუფალ ადგილებში.) „მოიხილე უფალო იესო ქრისტე ღმერთო, ე რ ი ს თ ჯ ი შ ვილი ე ლ ი ზ ბ არ“ (68r)

20. „ასული ვასილისი(?) ღირს იყო ესრეთ ვითარ იოანე წინაწარმეტყველი.“ (68r).

21. „ჯ ვ ლ ე ს ი ა ღ თის ადგი[...] არს“ (68r).

22. „ამ იდიდა ძე კაცისა და ღ ი ს ა გ ან იდიდა“ (68v).

23. „წ ი გ ნ ი ე ს, სახელით ნ ე ტ ა ფ ო ს ი, წ ი დ ი ს მ ა რ ი ნ ე ს ა ხ ა ლ ც ი ხ ი ს ე კ ლ ე ს ი ი ს ა არის, ამინ.“ (80r).

24. „ო ი ე ქ~ე, ღ ო ჩ ნ ო. რომელმან ივსენ ჯორცნი სოფ[ლი]საგან, მიითვალე ეედრება ჩ~ნი, მ ჯ დ ო მ ა[რ]ეო, მ ჯ დ ო მ ა რ ე ა!)“ (109v).

25. „ი ე ქ~ე ძ ლ ე ვ ა.“ (140r),

26. „მე ე რ ი ს თ ა ვ ი ს შვილმა ე ლ ი ზ ბ ა რ მა დავწერე“ (171r.)

27. „ო ი ე ქ~ე, ღ ო ჩ ნ ო, რომელი ჩვენთ ს დამდაბლდი და დადაბლებითა შენითა დაამდაბლე სალაღე მაცთო[რ]ისა და მოგვანიჭე შენდობა ც ო ფ ლ ე ბ ი ს.“ (345v.)

(სხვა მ ი ნ ა წ ე რ ე ბ ი: 99r, 171v, 172r, 243v, 249r, 353v.)

(591)

1247

ოთხთავი. XVII

262 ფ.; 13,5×10; ქაღალდი; ტყავგადაკრული ხის ყდა; საფიქრებელია, რომ ყდას ჰქონია ვერცხლის მოკვეთილობა; ქაღალდი ოდნავ დახიანებულია; აქა-იქ ჭიის ნაკვამი; ამოვარდნილია ფფ. 1, 2, 70, 178, 257: ფ. 262, verso-ზე დაუწერელი, დაკრულია ქუდა ყდახე. პირველი რვეულის მხოლოდ ორი ფურცელია შემორჩენილი; ხუსხური, სათაურები მთავრული, სინგურითა და ოქრომელნით, ტექსტი ჩასმულია ფერად ვარაყიან ჩარჩოში; თავაბმულობა: 1r, 71r, 116r, 183r; გადაწერი-მთავარ-

დიაკონი იესე ბალდაშვილი (70v, 229v); მომგებელი—ვახტანგ ორბელი—(113v, 229v.) [XVII]; დაუწერელია 230rv, 262v.

„სახარება მათესი. თავი ა. წიგნი შობისა იესუ ქრისტესი, ძისა დავითისი, ძისა აბრაჰამისი...“ 1r—229r.

შენიშვნა: 1. ოთხთავის ტექსტს მოსდევს სახარების საკითხავთა საძიებლები (231r—262r).

2. ოთხთავის თვითეულ თავს (გარდა მათესა) წინ მიუძღვის თავთა საძიებელი.

3. ოთხთავის ტექსტის ბოლოს მოთავსებულია მთარგმნელის (გიორგი მთაწმიდელის) ანდერძი. (229v).

ანდერძები: 1. (გადამწერისა): „ღმერთო, შეიწყალე ამა წიგნის მწერალი იესე ამინ.“ (70v).

2. (გადამწერისა) „დიდებაჲ ღმერთსა, სრულმყოფელსა ყოველისა კეთილისასა სრულ იქმნა წმიდაჲ ესე ოთხთავი ნებითა ღმრთისაჲთა და ბრძანებითა ბატონის ვახტანგისითა ქველითა ფრიად ცოდვილისა ბაღდაშვილის მთავარდიაკონის იესესითა. უდებად წერისათჳს ნუ მწყენენ. ღმრთისათჳს გევედრები, რამთა ლოცვა ჰყოთ ჩემ ცოდვილისათჳს“ (229v).

მინაწერები: 1. (გადამწერისა): „ღმერთო, დღეგრძელობასა, გამარჯუებაში ავმარენ ბატონს ვახტანგს, რომელსა ბრძანებითა გათავდა მარკოზის თავი, ამინ.“ (113v).

2. (გადამწერისა): „[ე]ს ორი სტრიქონი ორჯერ დაწერე და ამოჭუსკე და ნუ მწყენო, ღმრთისათჳს გევედრები“. (183r).

3. (მომგებელისა), „უფალნო ჩემნო, აჰ ვახტანგ სწერია და ბოლოს ორბელი. ორივ მე მჭვნ“. (229v. ბოლოში ორბელი არსად მოხსენებული არაა, რაც გვავარაუდებინებს, რომ ხელნაწერი, შესაძლოა, ნაკლულია).

(592) **1248**

ჟამნი. XVIII

112 ფ.; 15,5X11; ქაღალდი, ტყავგადაკრული შესაკრავებიანი მუყაოს ყდა, დაშლილი, ნაკლულია: ნუსხური, სათაურები სანგურით; ტექსტის მელნითაა შესრულებული პრომიტიული ნახატები და ორნამენტები (1r, 4r, 5rv, 21v, 44v, 45r, 63v, 64r, 81v, 84v, 85r, 101v, 109r.). კვირნაშანი: ნახევარმთვარე (97) [XVIII]; გადამწერი: სიონის დეკანოზის შვილი ამბროსი(1r); დაუწერელია: 108v,—111v.

„ჟამნი წირვისანი. „დიდებაჲ შენდა: ღმერთო ჩუენო, მეუფეო ზეცათაო, მამაო ჩუენო: კირიელეისონ გ...“ 21v—111r.

შენიშვნა: 1. ფ. 112 ნახევარიცაა დარჩენილი, ამიტომ მისი თავის ადგილზე მოთავსება არ ხერხდება.

2. ჟამნი შედგენილობაში შედის: ა) ჟამნი წირვისანი (21v—32r);

ბ) ჟამნი მეექვსისა (32r—52v);

გ) ჟამნი მწუხრის ლოცვისა (53r—63v);

დ) ჟამნი მცირე სერობისა (64r—85v; შიგ შედის „ბალობანი“ 85r-v);

ე) ჟამნი ცისკრისანი (86r—111r; შიგ შედის „სხვა ლოცვა“ 95r—101r და „კვირაკისა ცისკრად ესე ბალობაჲ“ 101r—111r).

3. ჟამნს წინ მიუძღვის სხვადასხვა ბალობანი (1v—21r.).

ანდერძი (გადამწერისა): „ღმერთო, შეიწყალე ცოდვილი სიონის დეკანოზის შვილი ამბროსი“. (1r).

ეროვნული ბიბლიოთეკა

(593) 1249

მარხვანი. XVI—XVIII

434 ფ; 30,5×22,5; ქაღალდი, ტყავგადაკრული ხის ყდაში; ტყავი მოცილებულია, ყუაზე შემორჩენილია ფერადი ქსოვილის ნაჭერი, შიგადაშიგ აკლია, ზოგიერთი ფურცლები არეულადაა აკინძული; ფ. 358—434 რესტავრირებულია კიდეებზე დაწებებული ქაღალდის ზოლებით, რომელთაგან ზოგიერთი მოგრძნილია: ფ. 14, 15, 101, 102, 130, 131, 138, 152, 154, 166, 183, 186, 187, 405—408, 431—434 ამოცვენილია; ფ. 128v, 156v, 319v-ს ნაწილი გადაშლილია; ნუსხური, სათაურები სინგურით; ვეფრნიშანი—სამი ნახევართვარე; ხელნაწერში ერთადაა შეკინძული ორი მარხვანი: [XVI—XVIII]: გადამწერები: თეკლა ბოლქვაძის ქალი (პირველი მარხვანის ნაწილისა—15v), გიორგი (მეორე მარხვანისა—388v). დაუწერელია: 340v, 434v.

1. [მარხვანი] „იწყებიან წმიდანი მარხვანი მეზვერისა და ფარისეველისა კჳრიაკესა ვიდრე დიდსა შაბათსა მწუხრად. ო რ ღდგ ჳს, აღდგომისა რ ისაცა ჴმაჲ იყოს სამნი. აღდგომ. და ესე მარხვათაგან: ეჰა დიდებული საკჳრველი:..“ 1r—357v.

შენიშვნა: ფფ; 1—15v, 22r—118v, 120r—128v, 137r—152r, 153r—156v, 183r—319v ნაწერია თეკლა ბოლქვაძის ქალის ხელით; ფფ. 16r—21v, 119rv, 129r—136r, 152v, 157r—182v, 320r—321v, 339r—340r, 354rv აქცნდა პირველი ნაწერის ნაკლულ ადგილებს, შეადგენდნენ ხელითვე არის ნაწერი ზოგიერთი შენიშვნა ძირითადი ტექსტის ფურცლების კიდეებზე (123v, 148r, 153r, 156v). რესტავრატორს ზოგჯერ პირველი ტექსტი გადაუშლია (128v, 156v, 319v) და შეუსწორებია გადაშლილი ნაწილის განმეორებით დაუწყია. პირველი მარხვანის დანარჩენი ფურცლები (322r—338v, 341r—356v), შესაძლოა, აგრეთვე რესტავრატორის ხელითაა ნაწერი. ყველა ხელი XVIII საუკუნისაა. მარხვანის ბოლო ნაწილი ნაბეჭდის პირს წარმოადგენს, იხ. მინაწერი 338v-ზე: „ესე სტაბიბოჳნ არის, იღოდეთ.“

2. [მარხვანი] „... მის თანა იქცეოდა, მრავალ იყო. ნუ დაჰყოენი უცხოსა თანა დედაკაცისა, ნუცა მოიხვევ მკლავთა, რომელი არა შენი იყოს...“ 358r—434r.

შენიშვნა: მეორე მარხვანის ტექსტი იწყება ბზობის კვირის ოთხშაბათიდან, ი რეგულიდან. ტექსტს შიგნითაც აკლია. ფურცლებიც არეულადაა აკინძული; ამიტომ არც ამოცვენილი ფურცლებისთვის ბერხდება ზუსტად ადგილის მოძებნა. შეკინძულია (ასეთი თანმიმდევრობით) ი—იდ, ლვ(?)ი, იხ, კ. კა რეგულები (მთლიანად ან ნაწილობრივ). ნაწერია XVI—XVII საუკ. ხელით.

ანდერძები: 1. (გადამწერისა): „ღ თ ო დ რ ი ვ ქ ო, შეიწყალე ამის მწერალი თ ე კ ლ ა ბ ო ლ ქ ვ ა ძ ი ს ქალი, ვინაცა შენდობა მიბრძანოთ, თქუენცა შეგინდოს ღმერთმან. ამინ და კირიელესონ.“ (15v).

2. (ტექსტის ხელით): „ღმერთო, შეიწყალე სული გ ი ო რ გ ი ს ი. ამინ.“ (388v),

მინაწერები: 1- „კ. ეჰა შენ კრისტეს თაყუანის-მცემელო და ხელით მსახურო, უდაბნოს მოქალაქეო, დედის მუცლითგან კრისტეს თაყვანის-მცემელო, ხმა-ტკბილად მხმობარეო და ქადაგო სარწმუნოებისაო, უხორცოთა ანგელოზოთა მომსგავსებულო, შენ დიდო ნათლის-მცემელო ოიანე, მტერთა ურწმუნოთა დამამხობელო და მორწმუნეთა შენთა აღმადგინებელო, უძლურთა მკურნალო და სნეულთა აღმადგინებელო, გევედრები მე ცვა-ფარვათა შენთა მონდობილი, ყოველთა კაცთა უღირსი ჯ ა ყ ე ლ ი მოძღვარი. [დ]ა ვიგულე და ვიგულსმოდგინე ნებითა ჩემითა და ძალითა მოვედი ამა მონასტერს მ ე ლ ე კ ე დ უ რ ი ს ს და თავი ჩემი შემოვსწირე. ქვეყნის არეულობით დიაღ წამხთარი, ფ წირავი, ულოცავი იყო. მერმეთ მერმეთ(!) დიდის პირნახულობით ვიღაწე და ჩემი ცოდვილობით და მონაგარი(!) და

ბ(ე)მწიფისა ჩუენისა გ უ რ ი ე ლ ი გ ი ო რ გ ი ს წყალობით და ძეთა მისთა განძლიერებისათვის აღვაშენე ეკლესია ოიავე ნათლისმცემლის საყდარი მ ე ლ ე ქ ე დ უ რ ი ს. ამას შევსწორე წმინდა ოთხთავი, სახარება, სამოციქულო, პარაკლიტონი. მარხვანი და ბატკანი, ბარძიმი, ფუშხუმო, კამარა, სირმის ოქრა რეა მარჩილის ოდიკი რესული. ესენი ყველა, ნათლის მცემო ოიავნე, შენ და შენის საყდრისაზედა შამიწირავს. აწ ნეტს მერმეთ ეს ჩემი შეწირული წიგნები ან სხვა რამ არის ან ხატი, ან ამ საყდრის განწყობილობა დამირჩეს, გამოაბევს, წაართვას და გამოსწიროს, ან ინახოვინოს(!), ერთი დღის მეტი დაყაყოვნოს(!), ან ამდენს ჩემს განწყობილს წიგნებს უკატივოთ მოეკარას, მას შერისხდეს თავი...“ (დაუმთავრებელია)“ (ყდის საცავი ფურცლის კიდეა ნახარეს.).

2. „სტოდილი ჳ ფურცელი წინანი გარდამოაკლიე და იქ იკითხე, და კრძიაკიასცა იქია.“ (123v.—ნუსხურით).

3. „ამ ოთხშაბათის ცისკრის გალობანი ია ფურცელი გარდამოაგდე და იქ ეძიე. სტოდიერითურთ.“ (148r. ნუსხურით).

4. „ამ პარასკევის სტოდილი თერთმეტი ფურცელი გარდამოაკლიე უკან და იქ ეძიე.“ (153r, ნუსხურით).

5. „ჳ. აქა სტოდილი ია ფურცელი გარდამოაგდე უკანით და იქ ეძიე.“ (161r ნუსხურით).

6. „ქრისტნეთის სიძეირისათჳს წმიდა ჯელი დავსწერე“. (167r).

7. „ესე სტაბაითგან არის, იერდეთ.“ (338v, ტექსტის ხელით, ნუსხურით.)

8. „სხუაჲ არა ეწერა დედანსა.“ (340r, ტექსტის ხელით, ნუსხურით).

9. „ეს ქრისტნეთი გაუხამებელი არის და მოსწრაფებითაც დაიწერა, და კარგი ხელი აღარ დავიძიე. და ამისთჳს ნუ მნეკვეთ.“ (350v, გადაშწერასა, სინგურით.)

10. „სულსა თ ა ჳ დ ა რ ი ძ ე ს ა ს უ რ ი რ დ ა ნ ს შეუნდეს ღმერთმან. ამინ...“ (350v, დანარჩენი არ იკითხება. XVII ს. მხედრულით).

11. „ღ ო, მოიხსენე გ ო გ ი ი ბ ი ბ ო ყ ვ ა... [მ]ძაი მისი ს ა ბ ა, დედა მისი თ ა მ ა რ ი ა ბ ე ს ა ძ ე ს ქ ა ლ ი.“ (362r, ნუსხურით).

12. „სულსა ქ ა ე თ ა რ ა ს შ ვ ი ლ ს ა ა ხ ა ნ შ ე რ ს. შ-ს ღმერთმან, მისსა მეუღლესა რ ა ქ ი ე ლს. შ-ს ღ-ნ. ამინ.“ (368r, ნუსხურით).

13. „სულისა ბ ა ს ი ლ ი ს ძ ე ს ა გ ი ო რ გ ი ს(?) შეუნდეს ღმერთმან.“ (381r).

14. „სულსა ქ ა ე თ ა რ ა ძ ე ს ა ს ა ბ ა ქ თ ა რ ს შ-ს ღ-ნ. ა-ნ.“ (381v, ნუსხურით)

15. (ტექსტის ხელით) „აქა ჩ-მა ვაჟმან თავი გაიტეხაჲ, მეტად შეეწუხდი“. (389v, ნუსხურით).

16. „ვაი(?) ყავ შენ, ოიბი მხატვარო. რა სასჯელი გაქ ამ წიგნის კეთებაში.“ (389v, ნუსხურით).

17. „ჩ ი ქ უ ტ ს ძ ე ს ა გ ა ბ რ ი ე ლ ს ა გლდასა(?) შ-ნს ღ-ა,“ (390v, ნუსხურით).

18. (ამავე ხელით, რომლითაც წინაა დაწერილი) „ი რ მ ა ს ა ძ ე ს ა გ ი ა ნ ს ა მისა მეუღ[ლეს] შ-ს ღ-თა“ (393v).

19. „ჲ ღმერთო და ამ ნებისყოფის მადლო. შემიწყალე მე ცოდვილი მ ა რ კ ო ზ მ ო ძ ღ ვ ა რ ი. ამინ.“ (407v, XVIII ს. მხედრულით).

(სხვა მინაწერები: 195v, 328r, 330v, 332r, 336r, 360r, 372v, 373r, 419v, სომხური მინაწ. 262v).

(594)

1250

მარხვანი. XVII—XVIII

439 ფ.; 29×20; ქაღალდი, აჭა-იქ ჭიანჭამი. ჩასმული ყოფილა ტყავგადაკრულ ყდაში; ყდა ამჟამად აღარ აქვს, შემორჩენილია მხოლოდ ტყავი და მის ქვეშ მოთავსებული ქსოვილის ნაწილი; თავსკლული, ფ. 1—21, 366, 435 ამოცვენილია; ნუსხური, სათაურები სინგურით; [XVII—XVIII]; სხვადასხვა კვირნიშანი—სამი ნახევარმთვარე (ფ. 435, სხვა ნიშნები იხ. 16, 17); შემკობილია—მოყდულმონახაზნი მათე (ერისკაცობაში მახარებელი) სალუქაძე (439v, 176r).

[მარხვანი] „... და მეზუ(ო)რისაებრ. შემუსრვილითა გულითა ღმერთსა უგალობ. ზუაობისაგან ყოველი სათნოებაჲ ცუდ არს...“ 1—406v.

შენიშვნა: 1. ერთვის „ტიპიკონი მარკოზის თავთაგან, თუ ვითარ იკითხვების მარხვანი წმიდასა და დიდსა ხარხვასა შინა.“ (402r—439v).

2. ჩართული დამწერლობით: „აღესრულა“ (439r).

ანდერძი: „ღმერთო, მოიკსენე ამ წიგნის შემკრელი მათე მღდელ-მონაზონი სალუქაძე სიცოცხლით, ცხონებით სასუფეველსა შენსა. ამინ და კირიწს. ვინც წაწდობა მიპრძანო, თ... თქვენცა.“ (439v).

შენაწერები: 1. „ღმერთო, მოიკსენე მ ა ხ ა რ ე ბ ე ლ ი ყოფილი მ ა თ ე სალუქაძე სასუფეველსა“ შენსა სიცოცხლით, სიმრთელით, ცხონებით. ღმერთო და ამ მარხვანის მადლო, მაცხოვნეთ.“ (176r).

2. „წმიდაო ღმერთო და ამ მარხვანის მადლო, მოიხსენე გ რ ი გ ო ლ ბერი წ დ ცოდვილი სასუფეველსა შენსა ყ ვ ე ა ნ და მარადის... ამინ“ (4r).

3. „ჴ. ღმერთო და ამ მარხვანის მადლო, მოიხსენე ბატონისშვილი დ ო მ ე ნ ტ ი(? სასუფეველსა თვისსა ყოველთავე ა წ და მარადის და შეწყალე უკუნისამდე.“(174r)

4. „ჴ. ღმერთო და ამ მარხვანის მადლო, მოიხსენე ფრიად ცოდვილი ბატონისშვილი ს ი მ ო ნ სასუფეველსა შენსა ა წ და მარადის, ა ნ.“ (186v).

5. „ღმერთო, მოიხსენე ა რ დ ა შ ვ ი ლ ი ა ნ დ რ ი ა, აცხონე, აცოცხლე(!).“(209v)

6. „ღმერთო, მოიხსენე ყოველად სამღდელო შამოჰმედელი(!) მიტროპოლიტი.“ (210r).

7. „ჴ. ღმერთო და ამ მარხვანის მადლო, მოიხსენე ორთავე შინა ცხოვრებასა გ ო გ ი ტ ი ძ ე გ ა ბ რ ი ე ლ.“ (228, 227v-ზე ამავე ხელით „... მოიხსენე ცოდვილი დიაკონი, ღმერთო მომიხსენ“.).

8. „ჴ. ღმერთო და ამ მარხვანის მადლო, მოიხსენე ბატონიშვილი ქ ა ი ხ ო ს რ ო სასუფეველსა შენსა ყვირიელეიანს.“ (304v).

9. (იმავე ხელით, რომელიც წინა მინაწერია დაწერილი): „ჴ. ღმერთო და ამ მარხვანის მადლო, მოიხსენე ბატონიშვილის ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს გამდელი.“ (303v).

10. კრიპტოგრამა (368v).

(955)

1251

ჟამნი. XIX

312 გვ.; 12×10,5; ქაღალდი მოლურჯო ფერის; ტყავგადაკრული ხის ტვიფრული ყდა, დაბიაზებული; თავწაკლული, ნუსხური, დასაწყისები სინგურით; [XIX].

[ჟამნი] „ლოცვათა წმიდათა მამათა ჩვენთა უფალო... წმიდაო ღმერთო, მამაო ჩვენო, აღდგომილ... ღისაგან შეგივრდები შენ სახიერ და ანგელოზთა გალობასა გიღაღადებ..“ 1—312 გვ.

შენიშვნა: ხელნაწერის ტექსტი მისდევს 1717 წლის ვახტანგ VI-ის ნაბეჭდ ჟამნს.

(596)

1252

ჟამნი. 1765

261 ფ.; 26×10; ქაღალდი; უყდო; ნაკლული; კიდეებშემომწყვარი; ნუსხური, დასაწყისები სინგურით; გადა ნწერი: ნიკოლოზ ჩაჩიკაშვილი (198v); 1765 წ. (198v.)

ეროვნული ბიბლიოთეკა

<ქამ-თვენი>.—„...ღ~ისმშობელო, რათა რომელი ესე შ~ნ გესვა, არა დავეცნეთ, არამედ განვერნეთ წინაღმდგომთა მტერთაგან, რამეთუ შენ ხარ ცხოვრება ნათესავისა ქრისტიანეთისა...“ 1r—261v.

წყდება: „... შეისმინე ჩვენი, ღმერთო მაცხოვარო, ჩუენო სასოო ყოველთა კიდეთა ქვეყანისათაო, და რომელნი არიან ლოკეათა შინა შორის და მხილებულ...“

შენიშვნა: ხელნაწერის ტექსტი მისდევს 1717 წელს ვახტანგის სტამბაში დაბეჭდილ „ჟამნს“.

ანდერძი: „გასრულდა ღმრთისა ციდგებაჲ ქ ა მ-თ ვ ე ნ ი ჩემ ცოდვილ ნ ი კ ო ლ ო ზ ჩ ა ჩ ი კ ა ს შ ვ ი ლ მღვდელისათა თვესა იანვარსა კ~ა. ქორონიკონს უნგ“(1983).

(597) 1253

ფრაგმენტები. XVIII—XIX

37ფ.; 31,5×21; ჭაღალდი (სხვადასხვა); ერთად არის აკინძული ორი სხვადასხვა დროისა და შინაარსის ფრაგმენტი. 1—8 ფ. ნუსხურით; [XIX ს]. 9—29 ფ. მხედრულით; [XVIII ს.].

1. [აღდგომის წირვა].—„ჟამსა ცისკრისასა მიიღებს პარეკლესიარხი კურთხევასა უპირატესისაგან, განვალს და დაჰრეყს დიღსა ზარსა საკმაოდ, და შევალს ეკლესიად და აღანთებს ყოველთა სანთელთა...“ 1r—8v.

2. [ვახტანგ VI-ის სამართლის წიგნთა კრებულის საძიებელი].—„... ქ. კიდეე უხდურობისათვის. სომხისა ტნიგ. კათალიკოზისა 0...“ 9r—37v.

(598) 1254

კრებული. XVIII

206 ფ.; 21,5×15; ქაღალდი; დაშლილი; უყდო; ნუსხური, დასაწყისები და მთავრული ასოები სინგურით; ხელნაწერში გვერთიანებულია ხუთი სხვადასხვა ხელნაწერის ფრაგმენტი, ხუთივე XVIII საუკუნისაა; თავ-ბოლონაკლული; აქლია ძალიან ბევრი შიგნითაც; პირველი ფრაგმენტის გადამწერი უნდა იყოს საბა დიაკონი (2r).

1. [მარხვანი]. „... ანი აღსარებად ჩემდა დაშრაკხლ ცხორებასა შინა ჩემსა და შეიწირე, ვითარცა საკმეველი, წინაშე სახიერებისაჲ შენისა...“ 1r—66v.

წყდება: „... რომელი მიუჴუამს სულთა მთავართასა, ანუ ვითარი სამოსელი შევ...“

2. [ზატიკი]. „... [ა]ვაზაკისა თანა. საღ~თოსა შევსწირვიდეთ და ვღაღადებდეთ: მომიჴსენე, მჴსნელო, სასუფეველსა შენსა...“ 67r—134v.

წყდება: „... ვითარ მიწოდო ძედ შენდა...“

3. [ზატიკი]. „... გალობანი წმიდისა დიდისა პარასკევისა შემდგომად მწსამისა ჟამისა სრული; რეკონ ცისკარი და შეიმოსოს მღდელი და თქუას...“ 135r—181v.

4. „... თუესა დეკემბერისა კდ. წინა დღე ქრისტეს შობისა აო[სა]მეტ გარდაიცვლების. ხოლო უკეთუ წინა-დღე ქრისტეს შობისა მარხვის ა დღე იყოს, ესრეთ იქმნას შობისა წესი ლოცვისა...“ 182r—201v.

5. [საგალობელთა ფრაგმენტები]. „... გალობაჲ წმიდისა სამებისაჲ უ[გა ვ]ჲ ა.—ერთსა დასაბამსა დაუსაბამოსა სამარადისოსა მეუფესა მოუწდომელსა, სამგვამოვანსა...“ 202r—206v.

წყდება: „... შენ ხარ სასო ჩუენ ცოდვილთა და მაცხოვარი განსაცდელთა შინა მხოლო, ყოველად უბიწო..“

ანდერძი: „ღმერთო, შეიწყალე საბა დიაკონი“ (2r).

შენიშვნა: ხელნაწერში გაერთიანებულია ხუთი სხვადასხვა ხელნაწერის ფრაგმენტი. I ფრაგმენტი—1—66 ფ. ფ. (იწყება დ რვეულით, დანარჩენ რვეულებს არა აქვთ რვეულებრივი აღრიცხვა); II ფრაგმენტი—67—134 ფ.ფ, იწყება მბ რვეულით თავდება რე რვეულით; შიგადაშიგ ბევრი მრავალი რვეული და ფურცელი; III ფრაგმენტი—135—181 ფ.ფ.; IV ფრაგმენტი—182—201 ფ.ფ.; V ფრაგმენტი—202—206 ფ.ფ.

(599) 1255

კრებული. XVIII

267 ფ.; 19,5×15,5; ქაღალდი; ლიდერინგადაკრული მუყაოს ყდა; ნუსხური, დასაწყისები და მთავრული ასოები სინგურით; სხვადასხვა ხელი; ქაღალდი გაყვითლებული და დაზიანებულია, რესტავრირებულია ყოველი ფურცელი; თავ-ბოლო ნაკლულია; ბევრი აკლია შიგნითაც; რვეულების თანმიმდევრობა დარღვეულია. ხელნაწერი არ არის სწორად აკინძული;

1. [ქამნი]. ...ხლუდენი იერუსალემისანი. მაშინ გთნდეს მსხუერპლი სიმართლისაჲ...“ 1r—113v.

შენიშვნა: ერთვის „თვეთა მეტყველებაჲ“ (113v—154r).

2. „ოხითაჲ იბაკონი მარხვათაჲ და ზატიკთა მეზუერისა და ფარისეველისა კჳრიაკესა.—ოხითა აღდგომისაჲ. იბაკოჲ. არა დააკლდი. ღმერთო ყოველისა მპყრობელო....“ 154r—265v.

წყდება: „... თესვაჲ ვაჭრობაჲ, რომელი და..“

შენიშვნა: „... უკანასკნელი ორი ფურცელი (266—267) „ქამნის“ ნაწილია; მაგი ადგილია მე-24 ფურცლის შემდეგ.

(600) 1256

კრებული. XVII—XVIII

221 ფ.; 21×16; ქაღალდი; ლიდერინგადაკრული მუყაოს ყდა; ნუსხური, დასაწყისები და მთავრული ასოები სინგურით; ფერადი თავსამკაული: 1r, 57r; ხელნაწერი ძალზე დაზიანებულია, რესტავრირებულია ყოველი ფურცელი: შიგადაშიგ აკლია ფურცლები; პირველი ნაწილის გადამწერია გიორგი (1r); [XVII—XVIII ს.ს.]

1. „იბაკონი წმიდისა ღ[ის მშობელსა, რომელსა დაუჯდომელი ეწოდების, ჳ[ა დ გ[ი.—[ხ]ენთა მბრძოლისა ჩემისათჳს და მოღვაწისა უძლეველისა, ვითარცა შენ მიერ ხსნილნი განსაცდელთაგან...“ 1r—4v.

2 [ჯამნი]. „ჯამნი შუაღამისანი შაბათისაჲ. მ̅ღ̅ნ: კურთხეულ ჴრ̅ ღმერთი ჩ̅ნი...“ 4v—56v.

შენიშვნა: ეროვნის „თვეთა მეტყველებანი 57r—120r.

3. „ოხითა იბაკონი მარხვათა და ზატიკთანი. კჳრიაკესა მეზვერისა და ფარისეველისასა. ოხითა აღდგომისა ჴმისა. უწყოდეთ, რამეთუ ამიერ კჳრიაკითგან ვიდრე ბზობის კჳრადმდე, ნაცელად მოციქულთა, ვიდრე ბითა ეიტყუთ ამათ სამთა მუქლთა... კჳრიაკეთა, შემდგომად მოწყალესა. დ̅ბი ჴ̅ჲ ი̅.—მსწრაფელ განუხვენ სინათლისა ბეჭენი...“ 120r—195r.

4. „კჳრიაკისა წინა ქრისტეს შობისა წმიდათა მამათ მთავართა. სამჴრად წარდგომაჲ. კ̅ბლხარ შენ, უფალო ღმერთო,...“ 195r—216v.

5. „ლოცვა დღითი-დღე სათქმელი წმიდისა ღმრთის მშობელისა მიმართ, უკუეთუ გსურის ხილვა მისი ჟამსა სულისა შენისა განყოფისასა.—შეიწყნარე აწ, დედებულო დედოფალო ჩემო...“ 216v.

6. „ლოცვა მამისა ჩ̅ნისა იოანე ოქროპირისა. მონაზონი ყოველსა ჟამსა იტყოდის ცრემლითა და ლმობიერად, ხოლო მღვდელი უწინარეს ჟამის წირვისა იტყოდის.—გმადლობ, შენ, უფალო ღმერთო ცხოვრებისა ჩემისაო...“ 218v—220v.

7. „ლოცვა, თქმული წმიდისა მაკარისი.—გმადლობ შენ უფალო ჩემო, ყოველითა გულითა ჩემითა...“ 220v.

8. [„კითხვა-მიგება]. „... უფალო ჩ̅ნი იესუ ქრისტე ბრძანებს. ყოველი კაცი, რომელიც იქს ცოდვასო, მონა არის ცოდვისაო...“ 221r-v.

წყება: „... მოძღუარი ასწავლის: ადამ აღმოიკუანა და მიერ...“

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი გადაწერილია ორი სხვადასხვა გადამწერის მიერ; I ხელი—1—56 ფ.ფ.; II ხელი—57—220 ფ.ფ.

2. ხელნაწერის უკანასკნელი ფურცელი სხვა ხელნაწერის ფრაგმენტია.

3. ფ. 127 უადგილოდ არის ჩართული.

ანდერძი: (სათაურის შემდეგ გადამწერის ხელით); „ქრისტე ღმერთო, შეიწყალე გიორგი, ამენ“ (1r).

(601)

1257

კრებული, XVII

75 ფ.; 21×14,5; ქაღალდი; ლიდერინგადაკრული მუყაოს ყდა (ახალი); ნუსხური, დასწყისები სინგურით; ერთად არის აკინძული ორი სხვადასხვა ხელნაწერის ფრაგმენტი. პირველი ხელნაწერია 1—14 ფ.; II—15—75 ფ.; ხელნაწერის დახიანებული ფურცლები რესტავრირებულია; [XVII ს.].

1. [ლოცვანი]. „... უფალო ღმერთო ძალთაო, არა დასდევე სინანული მართალთათჳს აბრაჰამ, ისაკ და იაკობისათჳს, რომელთა არა შეგცოდეს...“ 1r—14v.

წყება: „... ლოცვა საცართა სიზმართა უფლისაჲ. მრავალ მოწყალეო უფალო, უხრწ...“

შენიშვნა: ლოცვანში ჩართულია: ა. „სათვალავი დასაბამითგანთა წელთანი. ქრისტეს მოსვლისა დასაბამითგანნი წელნი იყუნეს ჩ̅ფ̅ და ოდეს ქართლი მოიქცა ნინოს მიერ ქრისტეს ამადლებითგან ხლ̅ე̅-სა წელსა, დასაბამითგანთა წელთა. ჩ̅ყლ̅ე̅-სა მოსლვაჲ იქმნა-შჳ-ია-სა კრ̅ნესა. და მუ[ა]მედ იყო ბა-სა, და წმიდამან

ნინო დაყო ქართლსა შინა წულიწადი ოდ. ამასვე ჟამსა იყო კოსტანტინე დიდი, და დრიდტ(!) სომეხთა მეფე გრიგოლის მიერ მოიქცა. მირიანისითგან ვიდრე ვახტანგის მეოთხისა შვილისა ფარსმანისამდე გარდავედეს წელნი ხნ-ნი და მეფენი ოდ-ნი. ამასვე ჟამსა მოვიდა იოანე შუამდინარით. დასაბამითგანთა წელთა ხავ იყო მუხმდ ბროტი. და შემდგომად ამისსა დისწულმან ამისსამან ყრუმან წაიღო ყოველი ქ'ყანაჲ, რომლისა მიერ იწამნეს დავით და კოსტანტინე. ამისა შემდგომად გამოჩნდა დავით წინასწარმეტ'ლისა ტაძი სახელით ადარნასე, დისწული ადარნასე ბრმისა, რომელი ეხლაჲს შეიღია ვახტანგისთა. აჰა იწყო ტომებმან დავით წინასწარმეტყ'ლისამან, რ'ლ რ'ს(!) ბაგრატიანნი და დედით ვახტანგიანნი. და ოდეს ბაგრატიანთა მეფობაჲ დაიწყეს, მე-ოგ ქმენი იყო მვ. მეფე იყო ა მოტ. რომელი მოკლეს მეუ'ლეთა, ბაგრატ გურგენის შვილი, რომელმან მეფობაჲ აღებაჲა და ქართველთა ერთ-ყო ქრ'ქნა სლდ. ამისთა ჟამთა იყო ეფთჳმე მთაწმიდელი, ძ'თარგმნელი ტაოთ; ბაგრატ სევასტიასი, კრ'ნჳსა სგბ. ამისთა ჟამთა იყო გიორგი მთაწმიდელი. დიდი დაჲით კრ'ნჳსა ტმე. ამისთა ჟამთა იყენეს ეფრემ მცირ(!), თეოფილე, არსენი იყალთოელი, იოანე ტარიჳსძე. დავით ტფილის გამოიღო კრ'ნჳსა ტმბ. ესე დავით დ(!) წინასწარმეტ'ყლისა ოხ შვილი იყო. ოდეს მიეცვალა—კორონიკონსა ჳძ, დიმიტრი მეფე მიიცვალა ტოფ, გიორგი მიიცვალა კორონიკონსა ჳძ, ლაშა დაიბადა კორონიკონსა ჳთბ. თამარ მიიცვალა კრ'ნჳსა ჳკზ. ერთ ჯუმლად მუ'ლნე'დავითისნი უსაქეცოდ" (5r—6r). ამას მოჰყვება დღესასწაულთა და ზედდებითა გამოანგარიშება (6—11ფ.ფ.)

ბ. „როდენი სახელი ეწოდების წმიდასა ღ'სა მშობელსა" (11v—12r.)

2. [გამონაკრები სჯულის კანონებიდან]. „... ჭმისა დაქცევისა მართალსა სამართალსა ბჭობდით, უსამართლოდ შვილსაც ნუ მოუდგებით. ბასილი თქუა: მეფე ასრე წმიდაჲ და ღირსი უნდა, რომ ჟამი ეწიროდეს..." 15r—32r.

3. „განგება ზეთის კურთხევისანი. აღანთონ ზეთი და ზჳდი უღელი და ზჳდი ლერწამი შემზადონ..." 32r—46r.

4. „ლოცვა ნათლისღებისა აღბეჭდვასა ყრმისასა, ოდეს მიიღებდეს სახელსა დღესა მერვესა ზობისა მისისასა.—უფლისა მიმართ ვილოცოთ..." 46r—49v.

5. „ლოცვა შემდგომად კათაკმეველთა დადგენისა.—უფლისა მი. რომელი ეგე ხარ უფალი და მეფე..." 49v.

6. „ლოცვაჲ კუნკულისა აჳდასა დღესა მერვესა.—უფლისაჲი. რომელმან გამოჰსწნა ცოდვათაგან წმიდისა შენისა ნათლისღებისა მიერ, მონათა შენთა მოანიჭე..." 54v.

7. „განგება გკრკჳნთ კურთხევისაჲ.—მოვიდენ სიძე-სძალი ეკლესიად..."

8. „პანაშჳდი მიცვალებულისა.—უფალო შეისმინე ლოცვისა ჩ'ნისა ყურად..." 60v—70v.

9. „განგებაჲ წმიდა დიდებულისა ღ'რთისა გამოცხადებასა უკეთუ ჯერ-არს.—ვითარმედ წინა დღით მწუხრსა წ'ისა ღ'რთის გამოცხადებისასა..." 70v—74r.

10. „ლოცვა წყალთა ზედა განცხადებისათა, თქმული გრიგოლი ანძიანძოსათა(!)..." 74r—75v.

11. „ლოცვაჲ წმიდისა ნათლისღებისა.—დიდ ხარ შენ, უფალო, და საკჳრველი, რომელმან საქმენი შენნი..." 75v.

წყდება: „... რამეთუ შენ ხარ ღ'რთი ჩ'ნი გარეშეუწ'რელი, დაუსაბამოჲ და გამოუთქმელი, მოხუცჲ ქ'ყნად..."

შენიშვნა: ხელნაწერის ფურცლის კიდეებზე ცენობ პირს უკარნახია სატრფიალო ლექსების წერაში. ლექსები დაწერილია გაუმართავი, ძნელად საკითხავი ხელით.

1258

მარი პროსეს წერილები სხვადასხვა პირებთან. გადატანილი მ. პროსეს პირად არქივში (№№ 3,7—19,21—22, 152, 159—160).

(602)

1260

ჟან-ჟაკ რუსო. ჰსჯა. 1849

52 გვ.; 22×18; ქაღალდი; მუყაოს ყდა; მხედრული; მთარგმნელი—დავით ესტატეს ძე ციციშვილი; 1849 წ. (52 გვ.);

(ჟან-ჟაკ რუსო). „ჰსჯა. კითხუასა ზედა აღდგინება ჰსწავლათა და ჴელოვნებათა შემწე ექმნებოდა წარმართუასა ქცევათასა. ითხოვს გამოძიებასა, აღდგინება ჰსწავლათა და ჴელოვნებათა შემწე ექმნებოდაა, გინა წარმართავსა ქცევათა, ანუ თუ განკრწნის მათ...“ გვ. 10—49.

შენიშვნა: 1. თავფურცელზე სწერია: „ჰსჯა. დაჯილდოებული დიჟონის აკადემიისაგან 1750 წელსა. კითხუასა ზედა ამის აკადემისასა წინადადებული, რამეთუ აღდგინება ჰსწავლათა და ჴელოვნებათა შეუწუოდა წარმართუასა ზნეთა ანუ ყოფაქცევათასა, შეთხზული უფლის ჟან ჟაკ რუსოს ძიერ, თარგმნილი პავლე პოტემკინის მიერ. მეორედ გარდამოცემული მოსკოვს სტამბასა შინა ტიპოგრაფიის კომპანიისასა 1787 წელსა. ხოლო რუსულით ქართულსა ენასა ზედა ითარგმნა თავადის დავით ევსტათის ძის ფანასკერტელ-ციციანოვის მიერ 1849 წელსა, მაისის იგ-ს ს. ქარელში.“

2. წინ უძღვის რუსულად მთარგმნელის პ. პოტემკინის წინასიტყვაობა-„მკითხუელთა მიმართ“ (1 გვ.)

ანდერძი: „სრულ ვჰყავ წიგნისა ამის გარდამოწერა წელსა 1849-ს, თთჳსა იუნისსა ჲ-სა დღესა, დავით ციციანოვი“ (გვ. 50).

მინაწერი: „ესე წიგნი ჰსჯა უ. ჟან-ჟაკ რუსოს თხზულებასა ზედა თარგმნილი ქართულად მოვიპოვე და ვუძღვენი ქართულის წერა-კითხვის გამავრცელებელის სახოგადოების ბიბლიოტეკას 31 ოყტომბერს 1889 წელსა. თავადი დავით როსტომის ძე წერეთელი“ (გვ. 51).

(603)

1261

დავით ბატონიშვილი, თორმეტი ხაუბარი. 1888

27 ფ.; 18×11; ქაღალდი; ქაღალდის ყდა; მხედრული, გადამწერი დავით როსტომის ძე წერეთელი (26ვ): 1888 (26ვ).

„წიგნი პირველი. იმისის უგანათლებულობისა მეფის ძის დავითისაგან ქმნილი ათთორმეტ წარწერილებანი მოცალება კაცთა შესაქცეველად უქმთათვის. წიგნი პირველი.—ოდეს გონება ჩემი უზომოთარე მწუხარებითა შფოთიერ იქმნა და ვერა დავჰხშენ საგრძნობელნი, რათამცა არა განღვიძებულიყო ჩემ შორის ენებაჲ, ამად მივყავ კალამსა ჴელი და ვაცნობე ყოველთა მახლობელთა და მორიელთაცა ჩემთა ურუა, მწუხარება და ჭირი ჩემი...“ 1r—26v.

შენიშვნა: თავფურცელზე სწერია: „თორმეტი საუბარი ბატონიშვილის დავით თისაგან დაწერილი.“

ანდერძი: (გადაწერისა) „ეს გადაწერე 1888 წელსა, იანვრის 22 დღესა, დ. საჩხერე. დედანი მთხოვა მღვდელმა საარხეს ციურთის მამულზედ მოსახელემ ალექსი ჯაფარიძემ, რომელიც უნდა იყოს თვით ავტორის ნაწერი და იმ ხანთვეე გადაწერილი, ამიტომ, რომ სწერია ქართლ[ონ]ოსნა უფ, ესე იგი 1802 წელსა აოის ეს წიგნი დაწერილი. თუ გადაწერილი და ხელჩართული ის სამი ასო. მერე აქ ვისმე ჩაწერილი თუ არა, არა ვიცი. ასომთავრულია, ჩაწერილს არ გავს.. თ[ი] დავით თოსტომის ძე წერეთელი“ (26r).

(604)

1268

პანთეონი ქართული პოეზიის. 1832

62 გვ.; 22×17; ქაღალდი (ლურჯი); უყდო; მხედრული; 1832 წ. (თავფურცელი).

1. „შედარება გაზაფხულისა და შემოდგომისა ერთმანერთის თავის ქებით, ჯობნის ბა[ა]სი და ცილობა (მეფის თეიმურაზის მიერ ლექსათ თქმული).
ღმერთო, რომელსა გაქებენ ზეცისა ძალთა კრებულნი...“ 1—15 გვ.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია (იხ. თეიმურაზ I, 1934 წლ. გამოცემა, გვ. 99).

2. „ანბანთქება (მეფის თეიმურაზის მიერ თქმული).—
აღახვენ ჩემნი ბაგენი, ღმერთო, სამებით ქებულო!...“ 16—21 გვ.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია (იხ. თეიმურაზ I, 1934 წლ. გამოც. გვ. 149).

3. „დიდება და ქება წმიდისა და ერთარსისა სამებისა (თქმული მეფის თეიმურაზის მიერ). ჩახრუხაული.—
აღვაღო პირი, სიბრძნე და ძვირი...“ 22—25 გვ.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია (იხ. თეიმურაზ I, 1934 წლ. გამოცემა გვ. 161).

4. „(ოდეს მეფე თეიმურაზს თამარ მეფის სახე უნახავს დავით გარესჯას, ეს ლექსი უთქვამს).—
მეფენი მოელენ სურვილით, შენსა სახელსა მონებენ...“ 26 გვ.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია (იხ. თეიმურაზ I, 1934 წლის გამოც., გვ. 145).

5. „(თქმული მეფის არჩილის მიერ.)—
კარგსავე დროსა ჰსჯობს სიკუდილი, ავთ დროთა შემოსწრებასა...“ 26—27 გვ.

6. „(ანბანთქება სულხან ორბელისშვილის მიერ).—
ალმას ბასრი გალესული დაჰკეცეს ენათ ვამით ზმნათა...“ 28 გ.

7. „(თქმული მეფის ვახტანგისა).—
სიბრძნემ თავისა თვისისა სახლი იშენა გებული...“ 29 გვ.

შენიშვნა: S—1535 ხელნაწერის მიხედვით ლექსის ავტორია იოსებ ტფილელი.

8. [დ. გურამიშვილი]. „ჰსწავლა ყრმათათვის მოსწავლეთა და ათთა სახმართა საქმეთა შეგონება.—

ისმინე ჰსწავლის მძებნელო, მიჰყევ დავითის მცნებასა..." 30—34 გვ.

9. „მოჯნურთ ბადია(!). კარი პირველი. შესავალი.—წიგნსა ამას ეწოდების მოჯნურთ ბადია ამად, რომე მოჯნურობას ბევრი საცდომელი ჰსდევს და თავის შენახვა ჰმართებს, რათა თუმცა ბადესა შინა არ გაებას, თორემ გამოხსნა ძნელია ამათ, რომ არა ყოვლისაგან შესაძლებელია მოჯნურობა. და თუ ვისმე მოჯნურობა გწადდესთ, ეს წიგნი აღმოიკითხეთ, და რაც ეწეროს, თუმცა სრულიად გჰირდესთ, ჴელჰყავით საქმესა. და თუ არ, თავი ამოთ შეინახეთ.—

ახლა გამოვჩნდი, დამერქო სახელად მოჯნურთ ბადეა..." 34—39 გვ.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია (იხ. ანთოლოგია, ტ, II, 1928 წ, გვ. 257)

10. [დავით ბაგრატიონის ეპიტაფია]. „ეპიტაფია საფლავსა ზედა მისსა წარწერილ არს სახითა ესევითარითა და არს 203 რიგი გალექსულ ცხრაკვეცილ ლექსად ე. ი. იამბად, ანუ იამბიკოდ.—

1. შემწყლი(!) ხატად კეცისაგან თიხისა,
შედგმული ნივთად ოთხთა მიერ კაცშირთა..." 39—41 გვ.

შენიშვნა: 1. დავით ბაგრატიონის ეპიტაფია შესულია თეიმურაზ ბაგრატიონის ისტორიაში (იხ. შემოკრებული მოთხრობა საქართველოსა, გამოცემული მ. ბროსეს მიერ პარიზში 1833 წ.).

2. ეპიტაფიას სათაურის გასწვრივ მიწერილი აქვს სხვა ხელით: „დავით ბატონიშვილისა, გიორგის ძისა".

3. ეპიტაფიის ბოლოს მიწერილია: „სრულ იქმნა წელსა ქრისტესით ჩყლა-სა, ქართულს ქორონიკონს იდ-სა, მოკვეთისასა ფთ, თვესა მარიამობისასა, რომელ არს აგვისტო".

11. „თქმული საქართველოს მეფის იესეს ძის კათალიკოზის ანტონისა პირველისა ბაგრატოვანისა.—მოვედ ევროპით ანტონი აზიადვე,
შეერთევ წერასა ბუნებით შენაერთსა..." 43—44 გვ.

12. „ეპიტაფია დათა ჩემთა მეფის ასულთა ანასტასიასი და მარიამისა (თქმული მისივე ანტონის მიერ).—

1. ჯი, რაბამ არს ამისთჳს თქმანი ჩემი,
ვითარმედ ხელშეხებული კალმისად..." გვ. 44—48. გვ.

შენიშვნა: ეპიტაფია გამოქვეყნებულია (იხ. ანთოლოგია, II, 1928 წ., გვ. 230—231).

14. „იოანეს მიერ ჯანბაკურიან-ორბელიანისა ქართველთა ნამსაჯულევისა სიტყვა პირველი.—ეტრფიან და ესურვიან მყოფნი ყოველნი კეთილსა..." 49—60 გვ.

შენიშვნა: 1. იოანე ჯამბაკურ-ორბელიანის „სიტყვა" შესავლად წამძღვარებული აქვს პროკლე დიადოხოსის „კავშირნის" სიმონ ჯულფალისეულ რედაქციას (იხ. ხელნაწ. S—192).

15. [ბესიკი]. „მე შენმა ფიქრმა მომარინდა, მიმცა ჰირებსა..." გვ. 61.

შენიშვნა: 1. თავფურცელზე სწერია: „პანტეონ ქართული პოეზიისა. ტფილისის(!) 1832 წ".

2. სავა ფურცელზე ქართული ასოებით უწიგნურად წერია დამაბინძურებული იტალიური ტექსტი, რომელსაც მიწერილი აქვს შემდეგი: „ჯუთაისში ნიკო ქორქაშვილს ჰქონდა ქართული ხუცური ხელთნაწერი კონდაკიანუ წირ-

ვისწიგნი ძველი და იმახედ იყო ესე წარწერილი მხე დროულის ასოებით: Сенг. 1865, Кутаиси" (საცავი ფურცელი).

მინაწერი: „შემოწირულ იქმნა ლუკასტეფანისძისიასარლიშვილისაგან" (თავფურცელი).

(605) 1269

წიგნი სამეცნიერო. XIX

208 გვ.; 21×18; ქაღალდი (ბოლურჯო); ქაღალდგადაკრული მუყაოს ყდა; სათაური, დასაწყისი ასოები მთავრულით, ჭედნიშანი—1815 წ. (გვ. 5—6); [XIX ს.].

1. „სიტყუანი და ჰსწავლანი სამეცნიერონი, ფრიად მარგებელნი სულ-ს ხე[უ]ლობით ორკერძოვე, ძველისა და ახლისა წმიდათა წერილთაგან ჰრიფეთ გამოკრებულნი: კლემაქსისაგან, და დიდისა ვასილისა და გრიგოლი ღუთისმეტყველისა, და იოანე ოქროპირისა, და მამისა ეფრემისა და მაქსიმესი, და ცხოვრებისაგან მამათასა და სხეათა წმიდათა მღვდელთმოძღუართა მამათა მოციქულთა, წინასწარმეტყველთა სოლომონ და ზირაქისა და გარეშე წიგნთა —პლატონ, სოკრატი და მენიადროს და სხეათა ფილოსოფოსთა მიერ თქმულნი.—ყოველთა, რომელთა ენებოს და ეძიებდენ ღმერთსა, ეპოების მათ..." 1—87 გვ.

შენიშვნა: ტექსტის დასასრულს: „სამეცნიერო. აღიწერა წიგნი ესე ბრძანებითა ბაქარ საქართველოს მეფის ვახტანგის ძისათა, მრავალჟამიერ ყოს უფალმან და სუფევნო ცხოვრება მიანიჭოს წელსა 1749, მარტის 15-სა" (87 გვ.)

2. „აბოთეგმატა, რომელ არს შემოკლებულთა რიტორებრივთა და წესისა მასწავლელთა სიტყუსბთა წიგნი სამი. ხოლო მათ შინა არიან დადებულ თვითოეულნი კითხვა-მიგებანი, ცხოვრება და ქცევა და იგანენი (რომელ არიან სახისმეტყველებანი) და მეტყველება სხვათა და სხვათა ფილოსოფოსთა. შემოკლებულთა სიტყვათა და მიგებათა. წიგნი პირველი. ჰსწავლა სოკრატისა.

ბ. შოკლედ სიტყვის-გება სოკრატისი სწავლა პირუსლი, თარგმნილი სხვათაცა ფილოსოფოსთა რუსულისაგან ქართულს ენასა ზედა ერასტი თურქისტანიშვილისაგან.—კეთილის კაცის წესი არ არის, კაცს პირში აქებდეს და უკან კი ზრახეედეს..." 88—172 გვ.

შენიშვნა: 173 გვერდზე: „თქმულნი სწავლანი იგავად დავით რეკტორის ალექსის ძისა მიერ.—
1. გულისა შენისა საიდუმლოთა განეკრძალე სხვათადმი ზრახვად..."

ბ. „შოკლედ გამოსაკსნელი ამბავი, წიგნი მეორე, რომის კეისრებისა სხვათა მეფეთა, მთავართა და მჭედართა და მთავრობისა.—იგლიანე კეისარი ერთხელ ნაწი იჯდა და დიდი ღელეა აღუდგა..." 174—192 გვ.

გ. „წიგნი მესამე. რომელთა შინა არიან ჰამბავნი ლაკედემონელთანი.—ლაკედემონელნი (ვინემედის ბერძენთ ქვეყანა იდგა), ყოველთა რიტორებითა აღმატებობდენ..." 192—205".

მინაწერი: „Сиа(!) книга принадлежит князю Вахтангу Эристову. წიგნი ესე ეკუთნოვის თავადს ვახტანგს ერისთავსს" (თავფურცლის შიდა მხარე).

(606) 1270

კარაბადინი. XIX.

8 ფ.; 22×18; ქაღალდი; უყდო; ფრაგმენტი; მხედრული; ჰვირნიშანი—1841 (ფ. 4); [XIX ს.]

[კარაბადინი]. „... თავი მეათოთხმეტე. იდ.—ათეშანგის სნეულებისათვის და წამლობის მისი. § რკდ. რიცხვთა მორის ყოველთა სნეულებათასა, რომელნიცა მავნებელ არიან კაცთათვის, არცა ერთი ეგოდენი ძლიერ შესაყარ და გადამდებ არს, როგორც სნეულებაჲ ესე. ამისთვის ეწოდების ამას მომწამლავი სნეულებაჲ ანუ ათეშანგი...“ 1r-8v.

წყება: „... **სიი.** მოიღე ვართკაჭების ძირი, ძირხვენის ძირი, ღვის ხე (?), თითო-თითო ნახევარ-ნახევარ მუჭა, ძირტკბილის ძირი, სამი თითით ასაღები, ქოთანში მოხარშე, ერთი ჩარეკზე მეტი წყლითა სანამ ნახევარი დადგეს. ტილოში გაწურე და ასეი დღეში სამჯერ თითო ფინჯანი ათ დღემდინ. ანუ მეტს...“

(607) 1272

ანტონ I, მარტირიკა. 1768

I—II + 828 გვ.; 22×16; ქაღალდი; ტყავგადაკრული ტეიფრული ბის ყდა მხედრული, სათაურები და დასაწყისები მთავრული, სინგურით; გადამწერი—ტრიფილე (გვ. 44, 105); 1768 წ. (გვ. 44, 105).

[ანტონ I, მარტირიკა.] „შესხმა და მოთხრობა ღუაწლთა და ვნებათა წმიდისა დიდისა მოწამისა დედოფლისა ქეთევანისა, ქმნილი ანტონისაგან არხიეპისკოპოსისა ყოველისა ზემოჲსა საქართუელოჲსა, დავითიან-ბაგრატოვანისა. სიტყუა პირველი.—ვიძლიე მე ჰსჯულისაგან ბუნებითისა და ძლეულებასა ჩემსა აღვიარებ...“ 1—826 გვ.

შენიშვნა: ერთვის „პინაკსიტყუანბაჲ წიგნისა მარტირიკჲსაჲ ოცრიცხუმეტთა სიტყუათა“ 827—828 გვ.

ანდერძი გადამწერისა: 1. „სრულ იქმნა წელსა განკორციელებითგან სიტყჳსა ღ~ისა 1768, თთუესა ოცდამბერსა 31 ტ რ ი ფ ი ლ ე ს გ ა ნ“. (გვ. 44).

2. „სრულ იქმნა წელსა განკორციელებითგან სიტყჳსა ღ~ისა 1768, თთუესა ნოემბერსა 22 ტ რ ი ფ ი ლ ე ს გ ა ნ“. (გვ. 105).

მინაწერი: „ჩ ყ მ წელსა იანვრის კ-ს ეს წმიდა მარტირიკა ებოძა ჩემთჳს და ა ვ ი თ ლ ე ო ნ ი ძ ეს დ ა დ ი ა ნს სახსოვრად მისსა თ~ა გ რ ი გ ო ლ წ ე რ ე თ ე ლ ი, რომელი ვიყავ დედით ბიძა მისი“ (II v).

(608) 1273

კვინტოს კურციოსი, საქმეთათჳს ალექსანდრე დიდისა. 1811

434 გვ.; 29×21,5; ქაღალდი; მუყაოს ყდა; მხედრული; სათაურები ასომთავრულად, სინგურით; გადამწერი: ოსე გაბაშვილი (427 გვ.); 1811 წ. (427 გვ.). დაუწერელია: 428, 430, 432, 433 გვ.

„კვინტოს კურციოსისა, საქმეთათჳს ალექსანდრე დიდისა მეფისა მაკედონელისასა. წიგნი პირველი. თავი I.—ცხოვრებასა და

საქმესა ალექსანდრესსა, სპარსეთისა სამეფოსა საბერძნეთისად დამამორჩილებელისასა, მრავალნი ბერძენნი აღწერდენ, რომელნიცა მასე რიცხუსა შინა უფროსი ნაწილი იყუნენ თჳთ მხილველნი...“ 19—427 გვ.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი შედგება 10 წიგნისაგან.

2. ხელნაწერს წინ უძღვის: ა. მთარგმნელის ანტონ I წინასიტყვაობა (წინასიტყვაობის ტექსტი იხ. S—410 ხელნაწერის აღწერილობაში, შენ. 3). ბ. „ნათესავთ-სიტყვაობა ალექსანდრე დიდისა რეინგტციით.—ალექსანდრე დიდი იყო მამული ტომისაგან ირაკლის და დედულ ახილვსისა, ვითა კუმშორე ჩუსენებულ არს...“ (3—18 გვ.).

3. ხელნაწერს აქვს ანტონ I შენიშვნები.

4. ხელნაწერი აწერილი აქვს ეკ. თაყაიშვილს (იხ. Описание рукописей... ტ. II, 818—819 გვ).

ანდერძი: „დასრულდა წიგნი ესე ბრძანებითა სახლთუხუცეს წერეთლის ძის გრიგოლისათა ქელითა ოსე მღუდლის გაბაშვილისათა თთუსსა აგვისტოსა ად, წელთა ჩყჲა“ (427 გვ.).

მინაწერები: 1.[ლეკ.ი]:—„სტეფანი ბულბულო ჰამონია, ახარებს გულთ ყრმათასა,
იადონნი და მერცხალნი გალობენ მეტსა ხმათასა,
ყრმანი ჰაბუკნი უქვერტენ სანდ მიჯნურთა სხვათასა
და გონება ერცელი აქა სდევს, პოებს უმჯობებს ქნჱთასა.
„ვის ყრმათა ყრმული საქმენი გულთა აქუს შთანათესია,
იგი უგულოდ იკითხავს, აქა იქ სძებნის ესია,
სხვათა დაფარაეს ახრებთა, ზარმაცებს, მარად მკვნესია,
და ესე სჯობს იცნას კურციოს ამტკიცოს უმჯობესია“.
აქუე ფანქრით მიწერილია: „ეხ შემარტი არს სიტყუა იგი გ. გ.“(1გვ.)

2. „სალთხუცის ძის წერეთლის გრიგოლისა ვარ“ (3 გვ. აქვეა ბეჭედი პატარა ზომის; მ-კუთხოვანი, მხედრული, ლეგენდით: „გრიგოლი“).

3. „პატიოსანო მკითხველნო, ამ წიგნის გადმომწერელს შეედომით მომიხდის მაგიერ (მომიხდა) უწერია, რომლისაგან დიდი უსამართლობა გამოსწყდის როგორც ახრში, ისე თხზუაშიდ, და ყურადღება უნდა კითხვაზედ: მომიხდა მოკრძალებას ეწოდება და მომიდგა—მოთრევას, და ესენი ერთიმეორეს ადგილს დადებული ახრს შეადმღვრევს“. (18 გვ.).

4. „თ“დი გრიგოლ წერეთელი“ (აქვეა 8 კუთხოვანი ბეჭედი მხედრული ლეგენდით: „გრიგოლ“) 19 გვ.

5. „ოსე გაბაშვილი“. „გრიგოლ წერეთელი“ (ხელით) 427 გვ.

6. (ხარიხმარდიტი), „ნარკვევი.
ვაქებ დიდსულობასა ალექსანდრესსა, სიმხნესა მისსა, სიყვარულსა მხედართასა, განსჯასა მოუწყენელსა, გულსმოდგინებასა, სჴნიდისსა.
ძლეულთად წყალობასა, მძლეართადმი სიყვარულსა, სიუბვესა,
საკუთართა და მოყვარეთა სიხარულსა, მჴედართასა იმედსა და ტყეეთა წყალობასა.
განსაგდებელ და საძულელ დიდების-მოყუარება მარად განუძღომელი, მრავალშეფოთება,
სიმთვრალე და სილიზღე გამოუსელედი, სარება და მედგრობა,
მისთჳს სისხლის დამთხეველთა დასჯა და სიკვდილი, ცუნდრუკებით მეგობრობა...
უკანასკნელ საცინელი მსახურება, ღმერთ-ყოფისა ღმენებლობა“. ქნილი არხიმანდრიტისა ზაქარიასგან“ (429 გვ.)

7. „ჩყკა წელს მოიწია ამბავი კოსტანტინუპოლით, ვითარმედ აღდგენ ბერძენნი მებრძოლად პარისპარ ისმაიტელთა, რომელ არიან აგარიანნი თათარნი. ქრისტე ღმერთო, მოიხედე შენის სისხლით სყიდულს სახლსა მართლმადიდებელ[ა]ს ქრისტიანეთას. ხონთკრის სახრძანებელში ექვსი მილიონი არისო ბერძნები. 6000000. მოჰკლეს პარმენიონ და ძე მისი ფილოტოს გამოუძიებლად ანუ გამოუკვლეველად ჩყკა მაისის კზ...“ (431 გვ.).

8. „... მიდელი იტყვის: თავსა მეათოთხმეტესა, წიგნსა მეშვიდესა მეორის ტომისასა იგივეს შახტრიანულსა:

ძაღლი მოშიში უდიდესად-რე ჰყვეფს სადამე, ვიდრეღა ჰკბენს.

ყოველი ღრმანი წყალნი კიდეგან ჩქერისა ჰსდიან.

ტაიჩსა კეთილსა მათრახისა ირდღილიცა კეთილად წარმართებს, ვანაღა ჰავსა დეზებისაცა არა რაჲ...

მწიგნობარი (ესე იგი) მეკაპარჭე; ელილედის ხე—ტომი პირველი წიგნი მეხუთე, თავი მეხუთე—ცგონებ იყოს ზეთის ხე.

წელსა ჩყიზ... 9 აპრილს“ (434 გვ.).

(609)

1274

ხაჭიმო წიგნი. XV—XVI

406 ფ.; 30×20; ქაღალდი; ნაკლული; ხის ტყავგადაკრული ტაიფრული ყდა, ნუსხური; სათაურები სინგურით; [XV—XVI ს.]. დაუწერელია: 28r; 406r;

(წიგნი ხაჭიმოჲ.)—„... ზართხანი ედგას, და თუ მტერი დაემართოს, გაჴსნას აბრტიხანი და აბჯარი თავის ყმათა ზედა გაყოს. და თუ მტერი არა დაემართების, ზართხანი ცუდი და ბედითი არს...“ 12v—393v.

წყებაჲ: „... კურნებაჲ მისი იგი არს, რომელ წყლისაგან მით იშიშვების, რომელ ძაღლისა ცოფისა სახესა ჰნახაეს წყ...“

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი აღწერილი და გამოკვეთებული აქვს ექიმ ლ. კოტეტიშვილს (იხ. „წიგნი ხაქიმოჲ“, ტფ. 1936 წ.): ამ ხელნაწერის დაწერილებითი აღწერილობა იხ. ეჭ. თაყაიშვილის წიგნში „Описание рукописей...“ ტ. I, გვ. 640—686).

2. ხელნაწერს წინ უძღვის: ა. ანდერძი მთარგმნელისაჲ: „ესე წიგნი ხაქიმოჲ, ოდეს ⁘ უკანდან სულტანი კარნუ ქალაქისა კართა ზედა გაკქცეს, მუნით ალაფად მოიღეს. ქ-ს მიერ პატრონი ჰ-, მისსან მწიგნობართუუცესმან, პროტოპაპერტიმოსმან და ვაზირთა ყოველთა უპირველესმან კაცმან, გორგიჲა მოხუცმან და საღთოსთა მსჯავრთა მართლმსაჯულმან და ჴელის აბჯროსელმან უღორთოთა და ქურივთამან ქართულად მათარგმნინა მე მიწასა მათსა ხოჯა ყოფილსა“ (7r).

ბ. სარჩევი: „კრებაჲ ასოყრად ქჳ, რომელი საძებნელად და სამკურნალოსა დარაცა უნდეს ადვილად პოოს წამალი სნეულთანი...“ 7r—12r.

მინაწერები: 1. ხელნაწერს წინ უძღვის XIX-საუკ. ხელით დაწერილი სამკურნალო მცენარეებისა და ტერმინების ლექსიკონი (1v—6r).

2. ცალკეულ ტერმინთა განმარტება მიწერილია: 184v, 192r, 213r, 303v, 304rv 307v, 308r, 361r.

3. სამკურნალო ხასიათის მინაწერები მოთავსებულია ზემო ყდის შიდა მხარეზე: 1r, 9r, 394r—405v;

4. „არხიმანდრიტი გერმანე“ (ხელნაწერად), 6v.

5. მინაწერი ბერძნულად (7r).

6. „უფალო ღმერთო, მოიხსენე ფრიად ცოდვილი სიმონ ⁘ ტონ ღონაუონ აფტუ, ა-ნ“ (114r).

7. „ჯალინოზ, ბაყრატ დაიანნა მასარჯო, მაჰმად ხაქარიას ძე, ანდრომაზოს და აბუჯარია, თიადაჲ, ფილოს მასოჲს ძე, არბასიოს მადიანული, თუბითყურ ისაკ თუბითყურას ძე არხივან, დეყვან, ჰუნან, მესიაჲ, იბნიმას, რუფოს სინაჲს-ძე—ესენი დიდნი ფილოსოფოსნი ცდილობდენ კაცთა უკეთოჲსა. ეძიებდიან ხასიადებსა, ხეთა, ბალახთა, ყოველთა მოყოფათასა(!). მოულბინებდეს, ნუკეშის-ცემდეს, ჭირს განსდევნიდეს, ავათ... (238 v).

8. „ეს კარაბადენი მარტვილთა მღუთის მშობლის შეწირული არის და დავით ლეონის-ძემ დადიანმა ამით უნდა უკანმოს ის ხატი, როცა ავათ გახდეს [ბიძა]. თ-ა გრიგოლ წერეთელი“ (398r).

9. „ბერენტიოსის(!) წვალებამ იწყო, ოდეს განვარდა წ-ის რომის ეკალესიისგან (ესე იგი ანლიკიოს), იყო ქეს-ით წარსული წელი 1004 ჩ. ღ.“ (398r).

10. „ლეტერნეული აღდგა გმობად ქრისტესთჳს წელს 1027“ (398r).

11. „კონსტანტინუპოლი აიღო მხედრობამ სულთან მაჰმუდ მაისის წელსა 1453 ჩინგ“ (398r).

12. „ნაპოლეონმა აიღო სამეუფო ქალაქი მოსკოვი და დააკლია წელსა 1812 ჩყიბ“ (398r).

13. „ჩყიგ წელს იანვრის კგ იშვა დავით ლეონის-ძე დადიანი ბუკდიდს. აბლა არის კგ წლის ღ-თით“ (398v).

14. „ჩყლე-სა წელს, ი-ს ფებერვალს გასტეხეს ანტონ ღოდაბერიძის სენაკი და წაიღეს ფ. სახელმწიფო. მათ მოეწია არხიმანდრიტი სიმონ წულუკიძე. აიკლო, დაიპირა კურდნი კიხარიანი და მოიქცა გამარჯვებელი ქუთაის. ხუნწიდან გელოვანთა იმერთ მხედრთა ჯურდთა იმხდოეს ლომი ფული“ (406v.)

(610)

1275

ვახტანგ VI, სამართლის წიგნთა კრებული. XIX

694 გვ.; 33 × 22,5; ქაღალდი; თვე-პოლონკული; ხის ტყავგადაკრული ტვიფრული ყდა; ნუსხური; სათაურება და მეხლების დასწყისები სინგურით. გადამწერი—მიტროფანე გოგიბერაშვილი (22 და 605 გვ.); [XIX ს.]; აქვს ჭვირნიშანი; დაუწერელია: 141, 156—158, 405, 413, 434 გვ.

«სამართალი მოსესი», „პირველი დასაწყისი წიგნისა სამართლისა, რომელი მოსცა ღმერთმან მოსეს, რომელი დაწერა მან მოსე წიგნსა მეორე სჯულისასა და გამოსულათასა. მცნება ღ-თისაგან. სამართალი მოსესი.—ა. მცნება ღ-თისაგან: თავ უყავ მამასა შენსა და დედასა შენსა, ვითარცა გამცნო შენ უფალმან ღმერთმან შენმან, რათა კეთილი გეყოს შენ...“ 3—22 გვ.

2. «სამართალი ბერძნისა». „ლევან ბრძენისა და კოსტანტინესი და სხვათა ჭელმწიფეთა მიერ თქმული და განწესება სჯულისა კანონი მეფეთა და სიმართლისა მოსამართლეთათვის, რათა რაოდენსა ეწეროს წიგნსა ამას შინა, მცირედცა არა განვაგდოთ, არამედ ყოველივე ვისმინოთ და ვყოდეა.—ა. რომ მოხდეს და დადგეს მსაჯულად კაცი ვინმე სასამართლოდ კაცსა ზედა, უკეთუ ენებოს კაცსა მას მსაჯულად საჭელის წოდება, ამა წესთა და რიგთა ნუ განაგდებს...“ 23—155 გვ.

შენიშვნა: ბერძნულ სამართლის ტექსტს აკლია მუხლები 351-დან 362 მდე. მათთვის დატოვებულია თავისუფალი ადგილები.

3. «სამართალი სომხისა».—„ესე წიგნი არს დიდის სომხეთისა სამართლის წიგნთა ზედა გარდმოთარგმანებული და ეწოდების სახელი სამართლისა...“ 159—404 გვ.

4. «სამართალი კათალიკოზისა». „საბელითა ღმრთისათა მე ქრისტეს მიერ კურთხეულმან ყოვლისა საქართველოსა კათალიკოზმან პატრიარქმან მალაქია, მე ქრისტეს მიერ კურთხეულმან აფხაზეთის კათალიკოზმან მამათმთავარმან ევდემონ დავსხედით და შევკრიბენით ყოველნი ეპისკოპოზნი აფხაზეთისა...“ 406—412 გვ.

5. „ძეგლის-დადება მეფეთ-მეფის გიორგის მიერ.—ჩვენ მეფეთ-მეფემან გიორგიმ, ძემან ყოველთა შორის წარჩინებულისა მეფეთ-მეფის დიმიტრისამან, დავიდევით ძეგლი, განაჩენი ესე მას ჟამსა, ოდეს შევედით მთიულთა შიგან...“ 414—433 გვ.

6. «სამართალი აღბუღასი». „შევიყვარენით(!) ჰოლთა მინდობილნი ღ-თისანი და აწყვერისა ღ-თისშობლისანი და გაჭცევისა. დავიდევით

წინა პატრონისა პაპის ჩემისა მანდატურთუხუცესის ბექას განაჩენი და აგრეთვე სრულობით და უკლებლად დავსწერეთ...“ 435—484 გვ.

7. «სამართალი ბატონისშვილის ვახტანგისა». — მყოფისა უმყოფისა, არსისა დაუარსისა დამაარსისა მქნები, არა თუ ღირსად, და შეძლებისა ჩემისაებრ მქებელი და მმონებელი, უდებად მჭონე მპოვნელ ვიქმენ, ვითარცა მეფენი დღითი-დღე მრეველნი ჴელთა მარგალიტთა შინა, და პოებენ მბივთა რათამე...“ 485—605 გვ.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერს უძღვის კრებულის თავნაკლული შესავალი (1—2 გვ.);

2. ერთეის კრებულში შემავალ სამართლის წიგნთა მუხლების საძიებელი (გრაფებში), 607—694 გვ.

3. ხელნაწერს ზემო ყდის შიდა მხარეს დაკრული აქვს წერილი გრიგოლ გურიელისა დიმიტრი ბაქრაძისადმი.

„ბატონო დიმიტრი!

ამასთანავე მიაბრძანა ძველი ქართველთა კანონის წიგნი, რომელიც მე აღგითქვით; ეს წიგნი, როგორც გავიგე, ყოფილა თავდგირიძეების ოჯახის დანაშთი ძველთაგან; ვინაიდგან თავდგირიძეები ძველთა ყოფილან აზნაურშიდ, ქობულეთშიდ და გურიაშიდ მემკვე-მოსამართლეებათ და მდივან-მწიგნებათ, და უკანასკნელი გურიის მთავრის დროს გიორგი თავდგირიძე იყო მდივან-მწიგნებათ, რომელიც ჩუენ ქარგათ გვახსოვს და როგორც იყო გამოძიებით მე ვპოვე ეს წიგნი.

თავდგირიძეების ოჯახებშიდ სხვაც მრავალი ყოფილა ძველი წიგნები, მაგრამ დროთა ვითარების გამო გაბნეულან და მე რამდენიც ძალმიძს ვსცდილობ მოვიპოვო და თუ კი რამ ვიპოვე შესამჩნევი, გაახლებთ.

ვისურვებ თქვენს მრავალს წელს დღეგრძელობას. თქვენი მარად ერთგული გრიგოლ გურიელი. მარტის 14-ს, 1886 წელს, ქ. ოზურგეთი“.

წერილის ზემო კიდეზე გრიგოლ გურიელის ხელით მიწერილია:

„საძიებელი სჯულ-კანონთა:

1. სამართალი მოსესი	1—22
2. სამართალი ბერძული	23—155
3. სამართალი სომხური	159—404
4. სამართალი კათალიკოზისა	406—412
5. სამართალი მეფის გიორგისა	414—433
6. სამართალი აღბუღასი	435—484
7. სამართალი ვახტანგისა	485—605
8. შედარება საგანთა სხვა და სამართალში მუხლების ჩენებით	607—695“.

წერილს წარწერილი აქვს დ. ბაქრაძის ხელით: „Получена книга 19 марта 1886 г“.

4. ხელნაწერი აწერილი აქვს ეკ. თაყაიშვილს (იხ. Описание рукописей... ტ. II 620—621 გვ.).

ანდერძი: „აღიწერა ჴელითა მიტროფანე გრიგოლაშვილისათა“ (22 და 605 გვ.).

მინაწერი: 32 გვ.

(611)

1276

მეტაფრასი. XI—XIII

220 ფ.: 35×24; ქაღალდი; ტყავგადაკრული ტეიფრული ხის ყდა; ნუსხური, სათაურები მთავრულით და ნუსხურით, სინგურით; ხელნაწერი რესტავრირებულია და ხელახლად აკინძული ძველი ტყავით ხელნაწერთა ინსტიტუტის ლაბორატორიაში; ხელნაწერში ერთად არის აკინძული ორი სხვადასხვა ხელნაწერი. პირველი

(1—115 ფ.), ძირითადად, ჰომილეტიკური ხასიათისაა, მეორე (117—220 ფ.) — ჰაგიოგრაფიული. პირველ ნაწილში სათაურები დაწერილია მთავრულით; მეორეში—ნუსხურით; პირველი კრებული მეორისაგან გამოყოფილია სუთა დაუწერელი ფურცლით. პირველი ნაწილი—XI საუკუნის II ნახევრისაა; მეორე ნაწილი XII—XIII ს.ს.; პირველი ნაწილი დაწერილია ოთხი სხვადასხვა ხელით, რომელთაგან მესამე ეფრემ მცირეს უნდა ეკუთვნოდეს (იხ. ე. მეტრეველი, ეფრემ მცირის ავტოგრაფი; ხელნაწერთა ინსტიტუტის მოამბე, I, გვ. 115—125) მეორე ნაწილი დაწერილია ერთი ხელით; პირველი ნაწილი თავნაკლულია, იწყება დ საკითხავით.

[ჰომილეტიკური მეტაფრასი] 1. [სეკდემბერსა იდ]. „წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა იოვანე მონაზონისა და ხუცისა დამასკელისაჲ [სი]ტყუაჲ სატფურებისათჳს იერუსალემისა ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისა აღსადგომელისა და ამაღლებისათჳს პატიოსნისა და ცხოველსმყოფელისა ჯუარისა. გ. მ.—რაოდენნი ღმრთის-მოქალაქე ხართ მრჩობლთა ქალაქთაგანნი ამიერ დიდით და სახელგანთქმულით იერუსალემით...“ 1r—24r.

შენიშვნა: 1. „სიტყვის“ სათაურის გასწვრივ მიწერილია მთავრული დ—საკითხავის რიგითი ნომერი.

2. „სიტყუა თარგმნილია ეფრემ მცირის მიერ (იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V, გვ. 67 : 13).

3. „სიტყვას“ აქვს ხუთი შეისწავნი.

4. 10r-ზე ტექსტის ხელით მიწერილია: „ო“ შეიწყალე ეფრემ“

2. [სეკდემბერსა იდ]. „წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა ანდრიაჲ იერუსალემელისაჲ, კრიტელ მთავარეპისკოპოსისაჲ სიტყუაჲ ამაღლებასა პატიოსნისა და ცხოველსმყოფელისა ჯუარისასა. გუაკურთხენ მამაო—აღვძრნეთ დღეს, საყუარელნო, ბაგენი სახედ ბობღნისა, აღეჳღოთ საფსალმუნე და ორღანოჲ...“ 24r—28r.

შენიშვნა: ანდრია კრიტელის „სიტყვა“ თარგმნილი უნდა იყოს ეფრემ მცირის მიერ (იხ. ე. მეტრეველის დასახ. წერილი, გვ. 119—120)

3. „დღესასწაულსა ჯუართა აპყრობისასა საკითხავი თქუმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა იოვანე ოქროპირისაჲ. გუაკურთხენ მამაო.—ყოველივე უდარესთაგან უმჯობესთა მიმართ შეცვალებაჲ ფრიადისა შუბისა და მხიარულებისა მომატყუებელ ეკმნების ნათესაჲსა კაცთასა...“ 28r—32r.

4. [ნოემბერსა კაა]. „გეორგისი, რომელი იყო კოსტანტინებოლით წიგნის მცველი წმიდისა ღმრთისა ეკლესიისა სიტყუაჲ ყოვლად წმიდისა ღმრთის წმობელისათჳს, რაჟამს მიყვანებულ იქმნა სამისა წლისაჲ ტაძრად უფლისა წმობელთა მიერ მისთა.—გ. მ.—კეთილთა მიზეზთა სიტყუად დაწყებისათა მიჩუენებს ჩუენ მოწევნული ესე დღესასწაული...“ 32r—41v.

შენიშვნა: 1. სათაურის ზემოთ, კიდეზე, ნუსხურით (პირველი „სიტყვის“ ხელით) მიწერილია: „ესე თჳთ არს გეორგი ნიკომიდელ მთავარეპისკოპოსი, რომელ წიგნის მცველ[ი იყო], ვითარცა თუალეთა წიგნსა წერია“ (32r).

2. სათაურის გასწვრივ მარჯვენა კიდეზე მინაწერისეე ხელით მიწერილია: „წაკ[ეთსა შეევ]ლაჲ სჯობდა“.

3. გიორგი ნიკომიდიელის ეს „სიტყვა“ ეფრემ მცირის თარგმნილია (იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდ. V, გვ. 24: 1).

5. „კერძოდ შეკრებული და მცირედ რაჲმე მოკსენებული სიმრავლისაგან ცხორებისა მისისა წარმატებითა და ნამუშაკევთაგან მრავლებათაჲსა წმიდისათჳს და ნეტარისა მამისა ჩუენისა ი ო ა ნ ე მონაზონისა და ხუცისა დ ა მ ა ს კ ე ლ ი ს ა, აღწერილი მ ი ქ ა ე ლ ი ს ა გ ა ნ ხუცისა სჴმ ე ო ნ წ მ ი დ ე ლ ი ს ა, ენისა ზედა არაბთასა, რომელი ესე ითარგმნა ს ა მ ო ე ლ ი ს გ ა ნ წმიდისა მეტროპოლიტისა ადანელისა ბერძენთა ენად.—გ. მ.—სწავლის-მოყუარეთა და სმენის-მოყუარეთა კაცთა სიმრავლისათჳს არაარაჲ არს ესრეთ საწრაფო და სასურველ, ვითარცა ბრძენთა და საღმრთოთა კაცთა ცხორებაჲ..." 42r—56r.

შენიშვნა: 1. ტექსტის ბოლოს მიწერილია ეფრემის ანდერძი: „ლოცვა ყავთ, ქრისტეს მოყუარენო, ი ო ა ნ ე მ ო ნ ა ზ ო ნ ი ს და მონაზონისა, რომლისა ბრძანებითა მე ულირსმან ე ფ რ ე მ მ ი ც ე რ ე ნ ვითარგმნე ბერძნულისაგან მცირე ესე ცხორებაჲ დიდისა ი ო ა ნ ე დამასკელისაჲ, აწ ჩუენთა ქამთა სურვილით აღწერილი მ ი ქ ა ე ლ ი ს ა გ ა ნ ხუცისა სჴმ ე ო ნ წ მ ი დ ე ლ ი ს ა სამდლობელად ტკუეობისაგან ჴსნისა მისისა, რამეთუ დგებერვისა ერთსა შემოსრულთა თორმეტთა სულიმანეთთა ამას დღესა დაიპყრეს ქალაქი და მთით ჩამოასხეს ერი დღესასწაულსა ამას წმიდისა ი ო ა ნ ე დ ა მ ა ს კ ე ლ ი ს ა ს ა. ოთხაჲე მისე დგებერისასა, რომელთა თანა უვნებელად დაცვულსა მას ხემოჴსენებულსა მ ი ქ ა ე ლ ხუცესსა, სჴმენ წმიდას ძმასა, და მაშინ ქალაქს დახუდომილსა, აღ[ე]წერა ესე საკითხაი არაბულსა ენასა ზედა, ვინაჲ-ცა ბერძენთა ენად გამოთარგმნა და შეამკო ს ა მ ო ე ლ წმიდამან მიტროპოლიტ ა დ ა ნ ე ლ მ ა ნ, რომელი-ესე აწ ქართულ[ა]დცა ითარგმნა ლოცვათა ბერთა ჩუენთა ს ა ბ ა ჲ ს ი ო ა ნ ე მ ო ნ ა ზ ო ნ ი ს ა ბრძანებითა და საჴმრითა ი ო ა ნ ე ხემოჴსენებულისა და კ ჳ რ ი ე ს ხუცად შესწავებულისათჳს, უფალმან მიეცინ მადლი შრომისა და წარსაგებელისაჲ, ამინ" (56r).

2. ითარგმნა დამასკელის ცხოვრება თარგმნილია ეფრემ მცირის მიერ. „ცხოვრების" ტექსტი გამოკვეყნებულია. (იხ. К. Кекелидзе, Грузинская версия арабского жития Иоанна Дамаскина: Христианский Восток, т. III, вып. 2, გვ. 119—174.)

6. „თთუესა დეკემბერსა თ. საკითხაი თქუმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა ე პ ი ფ ა ნ ე კ ჳ პ რ ე ლ მ თ ა ვ ა რ ე პ ი ს კ ო პ ო ს ი ს ა ჲ მუცლად-ეგისათჳს ანნაჲსა, რაჟამს ეხარა შობაჲ წმიდისა ღმრთის მშობელისაჲ. გ. მ.—რა არს საიდუმლოჲ ესე ახალი და დიდებული ღმროისა ქმუყანად გარდამოსლვაჲ და დაბუელებულისა მის ბუნებისა ბრწყინვალედ განახლებაჲ..." 56r—64r.

შენიშვნა: 1. ამ საკითხავთან დაკავშირებით 56 r-ს კვემო კიდეზე კრებულის რედაქტორის ეფრემ მცირის ხელით მიწერილია: „შემინდეთით, სხუაჲ საკითხაი მეცნაჲ და ეხლაჲ ვერ ვპოე, რ[ა]ლმცა ვეთარგმნა. ეს მე ე თ ი ო ჭ ი ს თარგმნილ შემომატყუეს. გა[რნა?] მგონია თ[ე] მრეკალსა ჭ ბ რ ძ ა ნ ე ბ ი ნ ა.

2. საკითხავი თარგმნილია თეოფილე ხუცესმონაზონის მიერ (იხ. კ. კეკელიძე, ტ ე ო ფ ი ლ ე, V, გვ. 47).

7. [დეკემბერსა კ]. „წინა დღით ქრისტეშობისა საკითხაი თქმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა ა თ ა ნ ა ს ე ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ი ე ლ ე პ ი ს კ ო პ ო ს ი ს ა ჲ ს ი ტ ყ უ ა ჲ აღწერისათჳს ყოველად წმიდისა ქალწულისა და ღმრთის მ[შ]ობელისა მარიამისა და იოსებისთჳს, რომელმან მითხოვა იგი. გ. მ.—ვითარცა მუშაკნი იგი, რომელნი აღმოჰკუეთდიან მიწასა გამოსადროებელსა ოქროჲასასა ..." 64r—71r.

8. [დეკემბერს კთ]. „წმიდისა მამისა ჩუენისა ბ ა ს ი ლ ი ი ს ა ვ ი ე ლ ე პ ი ს კ ო პ ო ს ი ს ა ჲ ს ი ტ ყ უ ა ჲ ჩჩლთათჳს ბეთლემს მოწყუედილთა.—კუალად მეე ბერი სიტყუათ-სტადიონად შევიყვანები..." 72r—74v.

9. [დეკემბერს კდ]. „წმიდისა გრიგოლი ნოსელ ეპისკოპოსისაჲ სიტყუაჲ შობისათჳს უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესსა და ჰჩჲლთათჳს ბეთლემს მოწყუდილთა. გ. მ.—დაჰბერეთ ახლის თჳს თავთა ნესტჳთა, იტყჳს დავით ბრწყინვალესა დღესა დღესასწაულისა ჩუენისასა...“ 74v—80v.

შენიშვნა: ტექსტის ბოლოს ეფრემ მცირის ანდერძი: „უფალო, შეიწყალე მღდელი იოვანე მბრძანებელი ჩუენდა ამათ საკითხავთა თარგმნისაჲ“ (80v).

10. „წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა იოვანე მონაზონისა და ხუცისა დამასკელისაჲ სიტყუაჲ ღმრთისმეტყუელებისათჳს და შობისათჳს უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესსა.—დასაბამად იყო სიტყუაჲ, სახარებისაებრ ჴმა ყო მეცა დღეს...“ 81r—89v.

შენიშვნა: სამეცნიერო ლიტერატურაში ამ სიტყვის მთარგმნელად შეცთომით მიჩნეულია გიორგი მთაწმიდელი (ქ. კეკელიძე, ეტიუდ., V, გვ. 67:7).

11. [იანვარს ვ]. „წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა სოფრონ იერუსალიმელ პატრიაქისაჲ სიტყუაჲ წმიდისათჳს ნათლისღებისა მაცხოვრისა ჩუენისა. გ. მ.—პირველ ჩუენ ბეთლემმან ზეციერმან საღმრთოდ სერობად მოგვიწოდა...“ 89v—98v.

12. [იანვარს ვ]. „მისიცე წმიდისა მამისა ჩუენისა სოფრონ იერუსალიმელ პატრიაქისა ნათლისღებისათჳს მაცხოვრისა და ზედა აღდგომისათჳს სარკინოზთაჲსა.—კუალად ნათელი გამოგჳჩნდების და კუალად მე განვნათლდები...“ 99r—106v.

13. [იანვრის კე]. „წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა სოფრონ იერუსალიმელ პატრიაქისა სიტყუაჲ შესხმისაჲ წმიდისათჳს და დიდისა გრიგოლი ღმრთისმეტყუელისა.—გ. მ.—საყჳრი დიდი და ზეცისაჲ ღმრთისმეტყუელებისათა ქუეს ქადაგებათა, ზეცით ჩუენდა მოიწია დღეს...“ 107r—115v.

შენიშვნა: ტექსტის ბოლოს მთარგმნელის ეფრემ მცირის ანდერძი: „უფალო, მეც მადლი მამასა იოვანეს მღდელსა, მბრძანებელსა ამისისა თარგმანებისასა და მე წმიდაჲ ლოცვაჲ მისი“.

[აგიოგრაფიული მეტაფრასი]. 14. „... ზეზისათჳს ყოფაჲ ორთა მათ საქმეთაჲ განცხადებულად ისწავოს...“ 117r.

შენიშვნა: 1. აქედან იწყება მეორე ხელნაწერი, დაწერილი XII—XIII საუკუნის მსხვილი ნუსხურით.

2. 116r-ზე მიწერილია გვიანდელი ხელით: „ჯ. ამ მეორის წიგნის რიცხვი სხვა არის, პირველის წიგნისა სხვა. და ამ ორის წიგნის შეკერა ღ-თის შეწევნით ერთად ვინებეთ.“

15. „ოკტომბერსა იგ. წამებაჲ წმიდისა მოწამისა ლონგინოზისი, რომელი იყო ასისთავი ჯუარცუმასა უფლისასა. მ. გ.—სათნო იყო(!) რაჲ სიტყუამან ღმრთისამან მსგავსებაჲ ჩუენი ურჩებით შემთხუსულისა მისთჳს ჩუენდა...“ 117v—124v.

16. „ოკტომბერსა იე. მოსაჴსენებელი წმიდისა მოციქულისა და მახარებლისა ლუკაჲსი. მ. გ.—უკუეთუ საჴსენებელსა მართლისასა საღთოჲ ვინმე და ბრძენი კაცი საღმრთოდ შჯულის მდებლობას...“ 124v—130v.

17. „წამებაჲ წმიდისა მამისა და მოწამისა ანდრიასი, რომელ არს კრისეს. მ. გ.—მრავალ არს სიბოროტე ეშმაკისაჲ...“ 130v—139r.

18. „წამებაჲ წმიდისა მოწამისა ვაროზისა და მისთანათაჲ. მ. გ.—მაქსიმიანეს მძლავრისა ბოროტად მსახურისა ბრძანებისა, ყოველსა სოფელსა განსმენასა და ეგჳპტისა მთავართა მიმართ წარვლინებასა...“ 139v—148v.

19. „ოკტომბერსა კ. წამებაჲ წმიდისა და დიდისა მოწამისა არტემისი. მ. გ.—შემდგომად უფლისა და მაცხოვრისა ჩუენისა ზეცად ამაღლებისა...“ 148v—174v.

20. „ოკტომბერსა კა.—ცხოვრებაჲ და მოქალაქობაჲ წმიდისა მამისა ჩუენისა ილარიონისა. მ. გ.—პალესტინეს ქალაქი არს არაუადრეს ორმეოცდა ხუთისა სტადიონისა შორს ღაზისაგან...“ 174v—199r.

21. „ოკტომბერსა კბ. ცხორებაჲ და მოქალაქობაჲ წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა აბერკი ეპისკოპოსისა იერაპოლელისაჲ. მ. გ.—მარკოზს, ანტონინეს და ლეჳკიოვიროსს ეპყრა თჳთმპყრობელობაჲ ჰრომთა მეფობისაჲ...“ 199r—219r.

22. „ოკტომბერსა კგ. მოსაჴსენებელი იაკობ მოციქულისა, ძმისა უფლისა. მ. გ.—არა-რაჲ არს ესრეთ საწადელ სათნოების-მოყუარეთა...“ 220r—227v.

23. „წამებაჲ წმიდისა და დიდისა მოწამისა არეთაჲსი და მის თანა-მოღუაწე ქრისტესა წმიდათა მოწამეთაჲ და თხრობაჲ მაშინ სოფელსა მას ქმნილთა საქმეთაჲ. მ. გ.—წელიწადი სადმე აწღა მეხუთე დადგებოდა კეთილად მსახურისა იუსტინე ჰრომთა სამთავროჲსა სკიპტრის მპყრობელისაჲ...“ 228r—249v.

24. „ოკტომბერსა კე. წამებაჲ წმიდათა მოწამეთა მარკიანე და მარტჳრისი მწიგნობართაჲ. მ. გ.—მოცეულ უკუე იყო და პირველცა საბრძანებელი ბერძენთაჲ არიანოზთაჲთა...“ 249v—252r.

25. „წამებაჲ წმიდისა და დიდებულისა ქრისტეს მოწამისა დიმიტრისა. მ. გ.—აწუნდა რაჲ სკიპტრაჲ ბერძენთა მეფობისაჲ მაქსიმიანე ერკულსა...“ 252r—262.r

26. „ოქტომბერსა კზ. ცხორებაჲ და მოქალაქობაჲ და წამებაჲ მოწესე მოწამისა ანასტასია ჰრომისაჲ. მ. გ.—მრჩობლნი ანასტასიანი უწყნის ჩნდა უწყებად სიტყუაჲთ, ორნივე სადმე საჩინონი...“ 262r—270v.

27. „ოკტომბერსა კთ. ცხორებაჲ და მოქალაქობაჲ წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა აბრაამისი. მ. გ.—კაცთა სათნოების-მოყუარეთა ცხორებაჲ და მათისა მოქალაქობისა მოთხრობაჲ...“ 270v—287r.

შენიშვნა: 1. ჴელნაწერის პირველი ნაწილი დაწერილია ოთხი სხვადასხვა ხელით. პირველი ხელით დაწერილია: 1r—24r, 81r—99r; მეორე ხელით—24r—71v; მესამე ხელით—72r—80v, 99r—106v, 111r—115v (ეს ხელი ეფრემ მცირეს უნდა ეკუთვნოდეს); მეოთხე ხელით—107r—110v;

ხელნაწერის პირველი ნაწილი ეფრემის მიერ უნდა იყოს შედგენილი და რედაქტირებული, კრებულში „შესულ სიტყვათა უდიდესი ნაწილი ეფრემის თარგმანია (იხ. ე. მეტრეველის დასახ. ნაშრომი).

2. ზოგიერთ სიტყვას კიდეზე მიწერილი აქვს „შეისწავენი“, რომლებიც ეფრემს უნდა ეკუთვნოდეს: 1. „შეისწავენი, ვითარმედ [სახისმეტყუელებით]... მდინარისა სიმქნისაგან უწოდს ერიასა სიპრავლესა, რომელნი ყოველით კერძო შესდებატკბილსა მას ზღუასა იორუსალემისასა დღესასწაულსა სატფურებისა და ჯუართა

[ამაღლებისასა. ეს საკითხავი თჳთ... შინა უთ... მას დღესა... დიდსა ოჭრონეკტარი წოდებულსა წმიდისა ღ~ის მშობელისა ციურ იე~ნეს დამასკ(ე)ელსა]". (1r).

✗3. „შეისწავნე, რამეთუ ენებად აქა არა ცოდვათა იტყჳს, რომელნი იგი არა-ბუნებითნი არიან, არამედ ბუნებითთა და უცოდველთა, ვითარ იგი არიან შიმშილი და წყურვილი, ძალი და დაშრომაჲ და სხუანი ესეცითანი" (4 r)-

✗4. „შეისწავნე, რამეთუ სიტყუაჲ ესე—ვითარმედ არა ველსა ზედა დაბაკუნე-ბელ ეკმნა თმათა თხემისა მისისათა—საწარმართოჲსა წიგნისაგან არს, რომელსაჲ ლაკოჭისს უწოდიან, რამეთუ ლაკოფრის ეინმე წარმართი შეასხამს ხოცნებათა ღ~თისა მათისა ირაკლისთა, ვითარმედ მახჳლითურთ თჳსით შთაჴედ ბრძოლად მუ-ცელსა დიდისა რაჲსაღე ეშჳპისასა და ესოდენ განჴრძობილად შჳრიდა შინაგანსა მისსა, ვიდრემდის რაჟამს მოკლა იგი, თმანი თხემისა ირაკლისისანი შემწუველო-ბისაგან ეშჳპისა ნაწილებრ ეყარნეს ველსა ზედა მუცლისა მის ეშჳპისასა დაცვნე-ბულ იქმნნეს, რამეთუ ესოდენ დიდად იტყჳსან იგინი ეშჳპთა მათ ეგეთითართა, ვიდრეცა ველსა და ჴნარეულთა ახმნობენ ყოფად მათ შინა. ვინაჲცა დიდი დამასკელი იოვანე ყუმბარებით იტყჳს წარმართთა, ვითარმედ არა ვითარ თჳენ ბუკარობთ ირაკლისთჳს, არამედ იონა მრთელად და უნაკლულოდ გამოიყვანა ჴრისტემან სიღრმეთაგან ზღჳსა და ეშჳპისათა.

ესე სიტყუაჲ ბერძულად ესოდენ ძნელი იყო, ვიდრემდის თანაწარვლნა უსაზღ-ვრებანი ანტიოქიისა ცნელისოფოსთანი და თჳთ წმიდისა პატრიარქისა იოვანეს მიერ განგუმშარტა ჩუენცა და მათცა. იოვანეს ვიტყჳთ ახლად ოჭროპირისად გამორჩინებულსა და ძუელისა მის მისუსპჳლისა წმიდათა მიერვე მაშინ მისუსპჳლეით სამეფოჲთ კუალად უკმოხულსა, რომელისა დღენი გრძელ და ჭ~დ... და მოკა-ლაკობაჲ წმიდათ მობაძავ, რ~ჲ ნეტარებაჲცა მათ თანა [იყო]". 9v.

5. „შეისწავნე, ვითარმედ ზოგად ყოველსა სოფელსა ცათა დაჭ~ნის სახე მოაჴენდა კარაჲსა მას მოსესსა". (12 r).

✗6. „შეისწავნე: ტაბლით მუცდომ მათ ეწოდების, რომელნი ოჭროსა და რვალ-სა სცელიდენ". 18 r.

✗7. „შეისწავნე, რამეთუ დასთჳ მაღნარისა და ფიზჳსის სახელი არს". (76 v).

✗8. „შეისწავნე, [რამეთუ] ბერძულად დატკრთვად უწოდენ აჲიდებასა, ბოლო გარდატკრთჳა—მოჴდასა ნეტკრთისასა". (78 v).

▲9. „[შეისწავნე... ულისაგან... ფთდი ბედად ითარგ... ს, ბოლო ბჳს... ბედ... ად ამის... წ~ჲ ესე... ბელობი...ს ეეტკჭჳს არა ბედეკე... უწოდს... ნელბედ" 111 v (ტექს-ტი ერთი ნაწილი შეჴონილია, გაბმული ტექსტის აღდგენა ვერ ხერხდება).

✗10. „ვინაჲთგან კჳნაკულთა, რ~ნი სძალღოდ გამოითარჯმანებიან, მათისა სწაელულებისაგანი იყო ცაჭიმე, ამისთჳს ძაღლ(!) უწოდს". 113 v.

მინაწერები: 1. (XV—XVI ს.ს. ნუსხური): „ქრისტე ღმერთო, შეიწყალე სული ოჭრაჲი, ა~ნ ა~ნ, ღმერთო შეიწყალე მარინე, ა~ნ." 3 r.

2. (წინა მინაწერის ხელით): „მწყალ~ო ღმერთო შეიწყალე ოჭრაჲი, ა~ნ" (15r).

3. (XV ს. ხუცურით): „სულსა სუბატჳსა, ურმიზსა, წუმედასა, ბო-ცოს, ხაზას შეუნდოს ღმერთმან", (31v, 47v, 55v, 74v—75r, 81r, 89v, 98v).

4. (მოლურჯო მელნით, მთავრული): „ქ~ს ესე წომედის ძე წომედი, ძე სომბატისი, და სობატ(!) ძე ბოცოსი, და ბოცო, რომელ შიბა(!) ურდოს და დარჭა(!. ჭა მეფეოლად უნდა იყოს—ე. მ.). ალი ფაშა და ჯადიდად ოლოს ბეგი შიბასან მოვიდა შინა, უხოლად ნაცემი იყო და მიიცვალა და ნათული დადგა დიად-დი, წყალობა მოიტანა ურდო დაღმა, ღმერთმან ნათლით შეხლო და პატრონმა ამირ~ბაჲ ამა სოფლისა დიდითა პატივითა მას და მისთა შვილთა [აბატიჟა]" (უკანასკნელი სიტყვა წითელი მელნითაა ნაწერი). 41v—43r.

5. (წინა მინაწერის მელნით და ხელით): „წომედსათჳის შნდობა ბძანეთა ღთსა და მისისა დედისა, ან" (64r).

6. (მესამე მინაწერის ხელით, ძნელად იკითხება. ტექსტის დიდი ნაწილი დაკარ-გულია ფურცლის დახიანების გამო): „ხუდნდ... ცოდ... პატრ[ონსა] წ~მ დასა ნიგნი ეშოი(!) სპარსთაგან, რომელ ურდო ეხდაეულნი ოხნან და დაჴდა სახლ ...დიდ... სა მეორესა წყლიწადსა პატრონ... ხდანა დაბა... ათეოთმეტი... ჴეო ოშაკი მოსცე. ...მოჭცეკა... ათოთხმეტსა და აღაშენა..." (71v).

7. (წითელი მელნით): „ქ~ს მეცნიერ შეუნდნეს ღთმ~ნ მისნი ცოდვანი". (86v).

8. (გვიანდელი XVII—XVIII სს. ნუსხურით): „ქ. შ̃ე თ̃ქ̃ლ̃ა დ̃ა ნ̃არ̃ი̃მ̃ან̃ დ̃ა ვ̃ინ̃ც̃ა მ̃თ̃ო̃ს̃ შ̃ნ̃ო̃მ̃ა ბ̃რ̃ა̃ხ̃ნ̃თ̃ო̃, თ̃ქ̃ნ̃ც̃ა შ̃ჯ̃ნ̃დ̃ნ̃ს̃ ღ̃ნ̃“ (100v).

9. (წინა მინაწერის ხელით): „...ობითა ცოდვილი ჯ̃ერ̃ა̃ს̃ი̃მ̃ე მე, ვინცა წარა-მავალი მომომავალთა(!) შენდობით შემიბრალოთ, თქ̃ნ̃ც̃ა შ̃ჯ̃ნ̃დ̃ნ̃ს̃ ღ̃ნ̃“ (101v).

10. (წესამე მინაწერის ხელით): „ღმერთო, დასცენ მტერნი წ̃უ̃მ̃ე̃დ̃ა̃ს̃ნ̃ი̃, ს̃უ̃ლ̃ს̃ ა̃ს̃უ̃მ̃ბ̃ა̃ტ̃ს̃ა̃, უ̃რ̃მ̃ი̃ხ̃ა̃ს̃ა̃, წ̃უ̃მ̃ე̃დ̃ა̃ს̃ა̃, ბ̃ო̃ც̃ო̃ს̃, ხ̃ა̃ხ̃ა̃ს̃ დ̃ა მ̃ი̃ს̃თ̃ა̃. მ̃შ̃ო̃ბ̃ე̃ლ̃თ̃ა̃ შ̃ე̃უ̃ნ̃დ̃ე̃ს̃ ღ̃თ̃ნ̃, ა̃მ̃ნ̃.“ (106v).

11. (მხედრულით): „ჩ̃ყ̃ა̃ წელს მოვაქედინე [ა]მა მონასტრისა ხატი ვეცხლით და მომივიდა(!) დეკემბრის ა“. (287r).

(612)

1277

გულანი. XVII ს. მიწურული.

255 ფ.; 29 × 19; ქაღალდი; ტ̃ე̃ი̃ფ̃რ̃უ̃ლ̃ი̃; ტ̃ყ̃ა̃ვ̃ე̃ბ̃ა̃დ̃კ̃ა̃რ̃უ̃ლ̃ი̃ ხ̃ი̃ს̃ ყ̃დ̃ა (შ̃უ̃ა̃ხ̃ე̃ ბ̃ა̃-ტ̃ე̃ხ̃ი̃ლ̃ი̃); ქ̃ა̃ღ̃ა̃ლ̃დ̃ი̃ს̃ კ̃ი̃დ̃ე̃ე̃ბ̃ი̃ შ̃ე̃მ̃ო̃ც̃ე̃უ̃ლ̃ი̃ თ̃ე̃ო̃რ̃ი̃ (1—17 ფ.ფ.); კ̃ა̃ლ̃ი̃გ̃რ̃ა̃ფ̃ი̃უ̃ლ̃ი̃ ნ̃უ̃ს̃ხ̃უ̃რ̃ი̃, მ̃თ̃ა̃ვ̃ა̃რ̃უ̃ლ̃ი̃ ს̃ა̃ხ̃ე̃ო̃ბ̃ა̃ დ̃ა დ̃ა̃ს̃ა̃წ̃ყ̃ი̃ს̃ი̃ ს̃ი̃ნ̃ჯ̃ა̃რ̃ი̃; რ̃ვ̃ე̃ტ̃ა̃ვ̃ა̃რ̃ი̃რ̃ე̃ბ̃უ̃ლ̃ი̃ ა̃ ფ.ფ.: 171, 176, 178, 185, 188, 194—195, 216, 218; დ̃ა̃ხ̃ი̃ა̃ნ̃ე̃ბ̃უ̃ლ̃ი̃ ა ფ.ფ. 230—255; თ̃ა̃ვ̃ი̃ დ̃ა̃ს̃ა̃წ̃ყ̃ი̃ს̃ი̃ ნ̃ა̃წ̃ი̃ლ̃ე̃ბ̃ი̃ ხ̃ე̃ლ̃ნ̃ა̃წ̃ე̃რ̃ი̃ ი̃წ̃ყ̃ე̃ბ̃ა̃ ი̃Ო რ̃ვ̃ე̃უ̃ლ̃ე̃ბ̃ი̃თ̃, ფ.ფ. 168—170 დ̃ა̃წ̃ე̃რ̃ი̃ლ̃ი̃ ა ს̃ხ̃ვ̃ა̃ ხ̃ე̃ლ̃ი̃თ̃; ს̃ა̃დ̃ე̃ღ̃ა̃ს̃ხ̃ვ̃ა̃უ̃ლ̃ი̃ მ̃ო̃ხ̃ა̃ტ̃უ̃ლ̃ი̃ ა̃რ̃ა̃; დ̃ა̃ხ̃ა̃ტ̃უ̃ლ̃ი̃ ა ს̃ა̃დ̃ე̃ღ̃ა̃ს̃ხ̃ვ̃ა̃უ̃ლ̃ე̃ბ̃ა̃ში მ̃ო̃ხ̃ს̃ე̃ნ̃ე̃ბ̃უ̃ლ̃ი̃ ა ყ̃ვ̃ე̃ლ̃ა̃ ფ̃ო̃ნ̃ტ̃ი̃ დ̃ა̃ნ̃ი̃ს̃ ს̃უ̃რ̃ა̃თ̃ი̃; ს̃უ̃რ̃ა̃თ̃ე̃ბ̃ი̃ს̃ ე̃რ̃თ̃ი̃ ნ̃ა̃წ̃ი̃ლ̃ი̃ შ̃ე̃ს̃რ̃უ̃ლ̃ე̃ბ̃უ̃ლ̃ი̃ა̃ ფ̃ე̃რ̃ე̃ბ̃ი̃თ̃, ხ̃ო̃ლ̃ო̃ ნ̃ა̃წ̃ი̃-ლ̃ი̃ კ̃ა̃ლ̃მ̃ი̃თ̃; ხ̃ე̃ლ̃ნ̃ა̃წ̃ე̃რ̃ი̃ს̃ ზ̃ე̃მ̃ი̃ ყ̃დ̃ა̃ი̃ ს̃ა̃ც̃ა̃ ფ̃უ̃რ̃ც̃ე̃ლ̃ა̃დ̃ გ̃ა̃მ̃ო̃ყ̃ე̃ნ̃ე̃ბ̃უ̃ლ̃ი̃ ა XVIII ს̃ა̃უ̃კ̃. ხ̃ე̃ლ̃ნ̃ა̃წ̃ე̃რ̃ი̃ს̃ ფ̃უ̃რ̃ც̃უ̃ლ̃ი̃ (ა̃დ̃გ̃ი̃ლ̃ი̃ დ̃ა̃დ̃ე̃ბ̃ე̃ლ̃თ̃ა̃ ტ̃ე̃ქ̃ს̃ტ̃ი̃თ̃); ქ̃ვ̃ე̃მ̃ო̃ ყ̃დ̃ი̃ს̃ ს̃ა̃ც̃ა̃ ფ̃უ̃რ̃-ც̃ე̃ლ̃ა̃დ̃ ი̃ XVII ს̃ა̃უ̃კ̃უ̃ნ̃ი̃ ხ̃ე̃ლ̃ნ̃ა̃წ̃ე̃რ̃ი̃ს̃ ფ̃უ̃რ̃ც̃ე̃ლ̃ი̃ (ს̃ა̃გ̃ა̃ლ̃მ̃ო̃ბ̃ე̃ლ̃თ̃ა̃ ტ̃ე̃ქ̃ს̃ტ̃ი̃თ̃); [XVII ს̃ა̃უ̃კ̃უ̃ნ̃ი̃ მ̃ი̃წ̃უ̃რ̃უ̃ლ̃ი̃].

1. „სადღესასწაულო ათორმეტთა საუფლოთა წელიწედისათა, რომელი იწყების თჳთ სეკდენბერით, ვიდრე დასასრულამდე აგვისტოსისა. თ̃ა სეკდენ-ბერსა აქუს დღე ლ. დღესა აქუს ჟამი ობ, და ღამეთა იბ. თ̃ა სეკდენბერსა ა. დაწყებაჲ ინდიკტიონისა, ესე იგი არს ახლისა წელიწედისაჲ და ჴსენებაჲ ღ̃ის შობელისა მისიანეს და წმიდისა აილათისი და წმიდათა ორმეოცთა დედათა და ამონ დიაკონისაჲ მოძღვრისა მათისა, და ჴსენებაჲ წმიდათა მოწა-მეთა კალისტრატე, ერმოგინე, ევვოდოსი და ჴსენებაჲ ისო ნავეს. ჴმაჲ ა. ზეცა-სა.—თავადისა ქრისტეს ღმრთისა მოძღვრებისა მიერ ლოცვა გჳსწავიეს ჩუენ...“ 1r — 166v.

შ̃ე̃ნ̃ი̃შ̃ვ̃ნ̃ა̃: სადღესასწაულოს ერთვის: ა. „ოხითა აღდგომისანი ა.“ (166v—167v) ბ. „ჩასართავი საუფლოსა დიდისა და ღ̃ის შობელისა დღესასწაულთა, ითჴშის თ გალობასა ზედა...“ 168r—170r.

2. „დასდებელნი აღდგომისანი. უფალო ღ̃ღ̃ესა ქ̃ჲ ა. სამწუხრონი... ლოცვანი ჩ̃ნ̃ი̃ შ̃ეიწირენ წ̃მ̃ი̃დ̃აო უ̃ფ̃ა̃ლ̃ო...“ 171r — 250r.

შ̃ე̃ნ̃ი̃შ̃ვ̃ნ̃ა̃: 1. ერთვის „სახარებანი საცისკრონი ათერთმეტნი“... 250r—255v.

2. ხელნაწერი თარიღდება მინაწერებში მოხსენებული პირების ცნობებით ბატონიშვილისა და ჭიაბოსოს მიხედვით.

3. ხელნაწერი წარმოადგენს გულანის ნაწილს.

4. 12 მაისის გასწვრივ კიდეზე მიწერილია ეფთვმე მთაწმიდელის მოსაზსენებელი (126r).

5. ხელნაწერის დედანი ნაკლული ყოფილა, რასაც მოწმობენ გადამწერის მინა-წერები.

მ̃ი̃ნ̃ა̃წ̃ე̃რ̃ი̃: 1. (გადამწერის ხელით, ნუსხურით): „უფალო ადღეგრძელე ბატონის-შვილი ქ̃ა̃ ხ̃ო̃სრ̃ო. ეს ერთი გუშრდი იმან დაბაწერინა კანანახით“ (69v),

2. (მსხვილი მხედრულით, სავანგებოდ გადაშლილი, ძნელად იკითხება): „...სულტის ცხოველს შეწირა ბ̃ა̃ტ̃ო̃ნ̃ი̃შ̃ვ̃ი̃ლ̃ი̃ მ̃ა̃ მ̃ე̃ე̃ნ̃ა̃ ე̃ს̃ გულანი თავისდა სამლოცვე-

ლოდ ქ<ს ტბდ" (63r). „სვეტის ცხოველისაა. ბატონიშვილმან ლ ე ვ ან შეწირა ჯ<ს, ტბდ" (98v).

(613) **1278**

კრებული. XVI

52 ფ.: 14,5×10; ქაღალდი: თავბოლონაკლული; მუყაოს ყდა; ნუსხური, სათაურები სინგურით; გადაწერი: თომა (16r); [XVI ს.]; ხელნაწერი დასურათებულია: იხ. 4v, 6r, 10v, 11r, 12v, 13r, 17r, 18v, 20v, 23r, 25v, 30v; 27r, 30v, 37r, 42v.

1. [წმინდა მ ა რ ი ნ ას ცხოვრება].—„... ო<ნ მის მიერ ეწამაკნი და... ნ<ი სასწაულითა პატიო...საღა; ქალაქსა შინა ანტიო... ი<ლსა პისიდონისსა-..“ 1r-25v.

2. „თუესა დეკემბერსა დ. წამებაჲ წმიდისა ბ ა რ ბ ა რ ე ს ი. მ. გ.—იყო მათ ჟამთა მეფე, რომელსა სახელი ერქუა მაქსიმიანე. ჴელმწიფე იყო იგი აღმოსაელით კერძო კაცი, რომელსა სახელი ერქუა მარკიანე..“ 26r—45v.

წ უ ხ ე ბ ა: „... ვითარ მოიწევის ესე მის ზედა აღიხილნა თუალნი ზეცად...“

3. [ს ა მ თ ა ვ ა რ ი თ და მ ი ს ი თ ა რ გ მ ა ნ ე ბ ა].—„...ცხრომაჲ და მშჳდობაჲ იყოს. იანერისა ოცითგან ვიდრე ფებერვალისა ოცამდე თუ იქუხნეს, ყოველისა კეთილსა სავსებაჲ იყოს, და თუ იძრას, ბრძოლანი იყუნენ...“ 46r—52v.

წ უ ხ ე ბ ა: „... ადამ გარდაიცვალა და ჰეროდე ჩჩულნი მოსრნა. ვაჭრობაჲ არა კეთილ; რომელი იშვას მართალი იყოს და გონიერი, ქმნილ-კეთილი; ლაშქრობაჲ არა კეთილი...“

შ ე ნ ი შ ვ ნ ა: სამთვარიო ნაკლულია. შემორჩენილია სამთვარიოს ტექსტის მხოლოდ ბოლო ნაწილი. ასევე ნაკლულია სამთვარიოს თარგმანება.

ა ნ დ ე რ ძ ე: „[ბ]რობარა, შეიწყალე თ ო მ ა და შეიწყალე სული...“ 16 r.

(614) **1283**

იოსებ-ზილიხანიანი (პირველი ვერსია). XVII

120 ფ.: 21,5×15,5; ქაღალდი (ძალზე დახანებული და რუსტავერირებული ხელნაწერთა განყოფილების სარესტავრაციო ლაბორატორიაში); ახლად ჯიღძული, ყავისფერი ლიდერინის ყდა; მხედრული, სათაურები და ტაეპთა დასაწყისები სინგურით; თავ-ბოლონაკლული; ტექსტი ნაკლულია შიგნითაც; მინიატურები (ბრწყინვალედ შესრულებული) XVI—XVII ს.ს. 21r, 24r, 27r, 31r, 37v, 41r, 49r, 55r, 94r, 97r, 102r, 109r; თარიღი—[XVII ს.].

[ი ო ს ებ-ზ ი ლ ი ხ ა ნ ი ა ნ ი]. „... აწ რუსთველო გეთხოვები, რომე მამცე ნება თქმისა,
არ გასწყრე და არ ამიკლო, თხოვნა მე მაქვს ამ ჰოქმისა...“

წ უ ხ ე ბ ა: „... ნეტარ, რად შალა ალვამა მისნი რხევითა რებანი? ნეტარ, ხარაჯა ვის მისცეს, ვის დაოთვეს ტურფად ნებანი?..“ 119v.

შ ე ნ ი შ ვ ნ ა: 1. „იოსებ-ზალიხანიანის“ ტექსტი, ამ ხელნაწერის მიხედვით, გამოცემულია (იხ. გ. ჯაკობაია, იოსებ-ზილიხანიანის ქართული ვერსიები. პირველი ნაწილი. თბილისი, 1927 წ.).

2. ხელნაწერი აღწერილია (იხ. იქვე, 03—06).

3. „იოსებ-ზილიხანიანის“ მინიატურები სხვა ხელნაწერიდან არის გადმოტანილი და ჩაკერილი ამ ხელნაწერში. მინიატურები ზომით ხელნაწერის გვერდებზე უფრო მომცროა. ამიტომ ისინი დაკრულია ხელნაწერის ზომის ფურცლებზე; ამ ფურცლებზე დასტამბულია ჩარჩოები, რომლებიც მინიატურის ბორდფსის შთაბეჭდილებას სტოვებენ.

4. ხელნაწერთა ინსტიტუტის სარესტავრაციო ლაბორატორიაში აიხსნა ქაღალდზე დაკრული მინიატურები და გამოვლინდა მინიატურის შიდა მბარის ტექსტები.

5. როგორც გამოარკვია უკანასკნელი ხანის კვლევა-ძიებამ, მინიატურის შიდა მბარის ტექსტიც იოსებ-ხილიხანიანის ამავე რედაქციის ფრაგმენტებს შეიცავს და ძირითად ტექსტთან მიმართებით ვარიანტულ სხვაობებს იძლევა (იხ. ალ. გვახარია, იოსებ-ხილიხანიანის ქართული ვერსიების სპარსული წყაროები", თბილისი, (1958 წ.). ეს ტექსტი დაწერილობის მიხედვით XVI საუკ. მიწურულისა და XVII ს. დამდეგის უნდა იყოს.

(615) **1284**

ქაიხოსრო ჩოლოყაშვილი, ომანიანი. XVII—XVIII

IX ფ. + 433 გვ.; 23 × 17; ქაღალდი; თავ-ბოლონაკლული; ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა; მხედრული; სათაურები და სტროფების დასაწყისები სინგურით; [XVII—XVIII]; დაუწერელია: IVv, Vv—IXv.

[ქაიხოსრო ჩოლოყაშვილი, ომანიანი].—
„... სასახლეთ შუა ადგილი სამ-სამის დღისა სავალი
ყოელთა თუით ჰქონდა საჭურჭლე, არვის უნდოდა სავალი,
მჭეცუთა, ნადირთა, ფრინველთა ვმა იყო გარდასავალი,
და აღმოსავლეთი ჯელთ ჰქონდა, მონებდა სრულ დასავალი..." 1—433 გვ.

წყდება: „თვითო მელექსე თუითოსა კარგთ ვისმე მაქებარია,
ფარდოსთ როსტომ სხვაზედ თქუა, ვით ტრედზედ მაღლით ბარია,
ტარიელისთვის რუსთველსა უშვენის ნაუბარია
და მე მათ საფერად ვერა ვთქუი, ამად ვარ საგმობარია..."

შენიშვნა: 1. ხელნაწერს დასაწყისში აკლია 33 სტროფი.
2. ხელნაწერი აწერილი აქვს ექ. თაყაიშვილს (Описание рукописей..." ტ. I, გვ. 574—573).
3. ტექსტი გამოქვეყნებულია. გამოცემაში ხელნაწერი D ლიტერითაა აღნიშნული (ომაინიანი; გ. ჯაკობაიას რედაქციით, ტფ., 1937 წ., გვ. IX—X).

მინაწერი: „ქ. კნიაზ დიმიტრი იაგორიჩის [თუმანიშვილი] ნათქვამი მოსკოვს.— ახლად აღეგმოს ალვასა ანაგებ-ანაზებულსა..." 1r—111r. მინაწერები მოთავსებულია აგრეთვე 111v, 1Vr, Vr.

(616) **1285**

დ. ქვარიანი, წმ. გიორგის წამება. XVIII

78 ფ.; 21 × 15,5; ქაღალდი; ტყავგადაკრული ტვიფრული ხის ყდა; მხედრული, სათაურები წითელი მელნით; გადაწერა; ქეთევან (78r); [XVIII ს.]; ხელნაწერი დასურათებულია: 13 v, 14 v, 19 v, 24 v, 25 r, 32 v, 33 r, 38 v, 44 v.

[დათუნა ქვარიანი, წმ. გიორგის წამება] „კარი პირველი დასაწყისი. წამება დიდის ახოვანისა ზღვათა, ხმელთა მპყრობელისა, ღვაწლით შემოსილისა წმინდის გიორგისა, ურმის თვალსა ზედან შესლვა მის მწარესა ორლანოს და მრავალ-მახვილოვანსა მეფ[ი]სა ურწმუნოს დეოკლიტიანესგან.—

ეროვნული ბიბლიოთეკა

იყო მას ჟამსა ბერძენი მეფე ურწმუნო, ფლიდია,
სახელი მისი გიანბო სიავის გარდამკიდია,
ეწოდა დეოკლიტიან, მჭეტი, მძინვარე, ფლიდია,
და ქრისტიანეთა განმრყენელი დ[ა] ეშმაკისა ჯიდია..." 10 v — 78 r.

შენიშვნა: 1. გალეკსილი წმ. გიოოგის წამება ეკუთვნის ქეარიანს (Ха, ханов, Очерки, I, 239 გვ.).

2. ხელნაწერს წინ უძღვის გალეკსილი შესავალი. ამ შესავალში, იქ, სადაც უნდა ეწეროს დათუნა ქვარიანი, ერთგან შეწერილია „დიასამიძის ასული", ხოლო მეორეგან—„თემც შემწეს ძალი ღთის ეწერ კეთევან გვარიანი" (8r-).

ანდერძი: „ჰაი წმინდაო გიორგი, ტაბლად გიბრძანებს უფალი.
თავსა დაგადგა გვირგვინი, შემწედ გყავს შენი უფალი,
სამოთხე მოგცა სამყოფად, მუნ ედემის სატურფალი,
და შენ კეთევან შეიწყნარე მწერალი და ხელთუფალი" (78).

(617) 1286

გულახპიანი. XIX

176 გვ.; 36 × 22,5; ქაღალდი; უყდო; მხედრული; [XIX ს.].

«გულახპიანი», „... აქა კარი პირველი დასაწყისი ძლიერის ჯელმწიფის ინდოეთის მეფის ვარდონისა და ძისა მისისა მშვენიერის გულახპისა, რომელსაც შეუდგებიან შემდგომნი სიტყობანი(!). — დიდსა სამეფოსა შინა ინდოეთისასა იყო ჯელმწიფე ერთი ფრიად დიდის მორჭმა მჭონებელი, სიბრძნე-მეცნიერებითა სრული. მხნე, ახოვანი, ძლიერი სიმდიდრითა და ხაზინითა..." 1 — 175 გვ.

მინაწერი: „საყვარულო დაო და მეგობარო ბაბე! აწ შემისრულებიეს აღმოკითხვა ახლისა ამის ისტორიისა ესე იგი გულახპიანისა, და ვარცა უფრიადეს მადლობას წარმომძღვნელ თქუნდა, მათ(!) განვატარე დრონი მცირედნი ცრუვისა ამის სოფლისა ისტორისა მის ჯალ-ყრმათა გულახპისა და ლვისტარის(!) სმენითა. მხოლოდ მადლობათ მას შემოვჩერავე, მთა ვიქმნები ბედნიერებისა თქვენისა მთხოველი წინაშე მღვთისა. აღმომკითხველი ამა წიგნისა ვარ... სოფლის ჩვეულებისამებრ, ხოლო ნაწერი ესე ჩემი გაქმნდეს... ჩემდა, ოდესც აღმოკითხვიდე. მშვიდობით, ტკბილო საყვარელო დაო და მეგობარო. თქუმნი თბრონია" (176 გვ.).

1287

ანუკა ბატონიშვილის მზითვის სია.

გადატანილია დოკუმენტების კოლექციაში Sd — 2111

(618) 1288

ბაგრატ ბატონიშვილი, მოთხრობა სჯულთა უღმრთოთა ისმაილიტთა XVIII

128 გვ.; 18,5 × 10; ქაღალდი; უყდო; დაზიანებული (განსაკუთრებით პირველი სამი ფ.); თავსაკლული. [XVIII ს.].

[ბაგრატ ბატონიშვილი, მოთხრობაჲ სჯულთა უღმრთოთა ისმაჲილიტთაჲ]—„... მას პაემანსა თჳსსა; და ცნა ესე ცოლმან მისმან, შეწუხნა ფრიად და იურეოდა, არამედ მოჰამედ მზაკვრობისა მანქანებითა დაჰაჯერა, ვითარმედ ჩუსნებით იხილეს..." 1—128 გვ.

ანდერძი: „ვამე, ყოველითა ცოდვითა აღსავსსა და კეთილთაგან ცალიერსა გლახაკსა მრჩობლითაცვე ცხრ~ბითა კელმწიფის დეკანოზის შვილის იოანესთვის შენდობაჲ ყავთ. ყოველთა გეცდერებით, უცალო ჩემნო, აჰა საყვარელნო, ნაშრომო ჰგიეს და მშრომელი წარვდეს უნათელი“ (128 გვ.).

(619) 1289

მხატვარ გიორგი ოქრომჭედლიშვილის ილუსტრაციები „მრწამსისა“. 1860.

1 ფ.; 74 × 57; ქაღალდი; დახიზნებული და რესტავრირებული; ქაღალდი დალაქავებული; შეიცავს „მრწამსის“ 12 ილუსტრაციას, ჩასმულს ერთ საერთო ჩარჩოში. ყოველ სურათს თავზე ციწერილი აქვს შესატყვისი ადგილი „მრწამსიდან“. ფურცლის მეორე მხარეს მიწერილია: 1. „მხატვარი გიორგი ოქრომჭედლოვის დახატული 1860 წელსა. ესრა ჴელთენის ნიკოლოზ ოქრომჭედლოვს. 1879 წელი“.
2. „Принадлежность Георгицминдского учителя П. Окромчедлова“.

(620) 1290

მინა მკურნალიანი, გეოგრაფია. 1834

210 ფ.; 22,5 × 17,5; ქაღალდი; ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა; მხედრული; დაუწერელია. ფ.ფ.: 1—8, 12, 196—210; მთარგმნელი—ტერ ანტონ თეპანოზი (9 r); ქუთაისი (186 v); 1834 წ. (186 v).

[მინა მკურნალიანი, გეოგრაფია]. „გონიერება, გინა სწავლა მოსწავე ყრმათა. ნაწილი მესამე. რიცხვი 41. რა თქმა არის ქვეყნის მოთხრობა. §. 152.—მოთხრობა ქვეყნისა არის ისტორია ქვეყნისა, გინა ქვეყანასა ზედა ლაპარაკი, რომელიც მოგვითხრობს მრთელი ქვეყნის მთავართ ნათესავთა...“ 13—185 v.

შენიშვნა: 1. სატიტულო ფურცელი: „გონიერება სწავლის-მოყვარე ყრმათა, გამოღებული მამა მ ი ნ ა ს მოძღვრისაგან მ კ უ რ ნ ა ლ ი ა ნ ი ს სიბუროს ენასა ზედა ს ხ ი თ ა რ ა ბ ს ძმათაგანის, გასანათლებლად სომხის გვარისა, ოთხ წილად განყოფილი. ნაწილი მესამე. დასტაბეჭდილი სომხურს ენასა ზედა ვ ე ნ ე ტ ი კ ს ა შინა, მონასტერშიდ წმინდისა ლ ა ხ ა რ ე ს ი 1818-შიდ. მერმედ სომხურის ენისაგან გარდმოღებული თარგმანობით ქართველთ მხედრულს ენასა ზედა ტერ ა ნ ტ ო ნ თ უ მ ა ნ ი ვ ი ს ა გ ან ახალ იღებელისა, სამოციქულო მისიონარისა, გონიერების გასანათლებლად ქართულთ ენათ ბეცდინე ძმათათვის“ (9r).

2. წინ უძღვის: „სწავლის მოყვარე აღმშკითხველთა მიმართ.—თუცა რიგი და კანონი მოითხოვს, რომ ოდეს ერთმა წერისმოყვარემან რა მოინდომოს და ისურვოს. ერთი რამ წიგნის თარგმანობა..“ 10r—11v. ამ წინასიტყვაობის უფრო სრული ვარიანტი გამოქვეყნებულია (იხ. საქ. სახ. მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, ხელნაწერთა ახალი (Q) კოლექცია, ტ. I. N 496).

3. ერთგული: ა. ხანდუკი (187 v — 195 r).

ბ. პოლისიტყვაობა ლექსად: „აჰა შენცა დღესა, სანატრელო ყრმაო, ქვეყნიერ სოფლისა წვერსა მიწყოო...“ (185 v).

გ. ანდერძი ლექსად: „ქვეყნისა მიერ აღსწერე ჳეოგრაფია ესე წიგნია, ეს სოფელი ფუჭი არის, რომელ ვართ ჩვენ წამსელელია...“ (195 v).

ანდერძი: „ლ~თით აღსრულდა ჳეოღრაფია წელსა უფლისასა 1834-სა, იანვრის 1-სა ქ უ თ ა ი ს ს ქალაქსა შინა“ (186 v).

(621)

1291

ალ. გოლოვინი, საქართველოს ისტორია. 1875.

244 გვ.; 35,5 × 22; ქაღალდი; უყდო; მხედრული; მთარგმნელი და დამწერი ლევან ჭორჭაშვილი (თავფურც); 1875 წ. (თავფურცელი) დაუწერელია: 238 — 244 გვ.

[ალ. გოლოვინი], «საქართველოს ისტორია». „თავი პირველი.». პატრიარხალიური(!) დრო საქართველოს ისტორიისა. უფლება საქართველოსა ზედ ასირიის, ბაბილონის სპარსეთის და მაკედონიის ერთმთავრობათა.— —პირველისა თვისზა დროებსა საქართველოს აქვნდა პატრიარხალიური მმართებლობა...“ 4—237 გვ.

შენიშვნა: ხელნაწერს წინ უძღვის: ა. შვილაული (1—3 გვ.).

ბ. თავფურცელი: „საქართველოს ისტორია შედგენილი ალექსანდრე გოლოვინის მიერ რუსულს ენაზედ 1864 წელში და რუსულიდამ გადმოთარგმნული ლევან ჭორჭაშვილის მიერ 1875 წ.“

(622)

1292

ბრონოგრაფი. 1832

709 გვ.; 32 × 23; ქაღალდი; ხის ყდა ტყავგადაკრული, ტვიფრული, დახიანებული; მხედრული, დასაწყისები სინგურით; გადამწერი მაქსიმე წუწუნავა (709 გვ.); 1832 წ. (709 გვ)

[ბრონოგრაფი] „... სათნო უჩნდა სიბრძნითა შემოქმედსა მას ღმერთსა და უფალსა ჩუენსა, რათა შექმნას სოფელი ესე მრავლისა სიბრძნისა მისისა და აურაცხელისა სახიერებისა მისისათა...“ გვ. 3—700.

შენიშვნა: 1. „ბრონოგრაფს“ წინ უძღვის თავნაკლული ზანდუკი. 2. „ბრონოგრაფის“ ეს რედაქცია არჩილ მეფისა და გ. სოლოლაშვილის თარგმნილია. 3 „ბრონოგრაფს“ ერთვის: „შესხმა სულ მცირედ და მოსასწენებელი ჩემ უღირსისა ქართლისა მთავარეპისკოპოსისა ცოდვილისა რომანოზისა მიერ თქმული დასასრულსა ბრონოგრაფისასა, რომელსა თავი იწყების ესრეთ: სიბრძნით დამბადებელმან ღმერთმან ბილწულთა და უწილავთათან, მამამან ყოვლისა მპყრობელმან, ძემან მხოლოდ შობილმან...“ (701—709 გვ.).

ანდერძი: „სადიდებელად მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა, ამინ. დაიწერა ქრონიკონს ჩრისტეს აჳლთ ჩყლბ, ოქტომბრის ი ვ. ღმერთო, შეიწყალე ამის მწერალი ცოდვილი მაქსიმე წუწუნავა“ (709 გვ.).

მინაწერები: 1. „ეს მაქსიმე წუწუნავა იყო მღვდელ-მონაზონი, მაგრამ მანჭანების ეშმაკისათა გაიქცა ოსმალოში და იქ მიიღო მახმადის სარწმუნოება, გარნა შემდგომად არა მრავალთა წელთა კვალად მოიქცა, გურიაში და აქ მოკვდა სინანულსა და ღოცვაში“. (709 გვ.).

2. „ღმერთო, დაიცევ ორთაენი შინა ცხოერებასა თავადი მამუკა გუგუნავა“. (709 გვ.)

(623)

1294

ალაპიტ დიაკონი, საწეფო ტომარი. 1780

53 ფ.; 17×10; ქაღალდი; ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა; ზემოდან გადაკრული აქვს თეთრი ქაღალდი; მხედრული (ქალიგრაფიული), სათაურები და დასაწყისი ასოები მთავრულით; მთარგმნელი გაიოზ რეჯტორი; 1780 წ. (53 რ).

„სამეფო ტომარი უსამღუდელოესსა და უკეთილმსახურესსა და უკეთილმსახურესსა მეფესა ჩუ©ნსა იმპერატორსა იუსტინიანეს აღაპიტ უმცირესი დიაკონი კრძალულებით შრომასა ამას უძღუნი. თავი ა.—ღმერთი არს ყოველთა მეფობათა შემოქმედ-მყოფი უმაღლესსა ღირსებასა შინა...“ 7r—50v.

შენიშვნა: 1. ტექსტს წინ უძღვის: ა. გაიოსის მიძღვნა: „უმაღლესსა და უდიდებულესსა კეთილმსახურსა კელმწიფესა მეფესა ირაკლის, მპყრობელსა ყოვლისა ზემოსა სჯართუსლოსასა უფმონებრესი მოკსენება...“ (1r—3v).

2. ცნობები აღაპიტ დიაკონის შესახებ.

2. ერთვის გაიოს რეჭტორის ლოცვა (51r—53r).

ლოცვის შემდეგ მიწერილია თარიღი—1780 წ.

(624) **1295**

კონდაკი. XVIII

74 ფ.; 18×14; ქაღალდი; მუყაოზე ტყავდადაკრული ტივრული ყდა; ნესხური დასწყისები და მთავრული ასოები სინგურით; დაწერილია ორი გადამწერის მიერ. I—იესე (11—53 ფ.ფ.); II—ნიკოლოზ, სიონის დეკანოზი (1—9, 54—73 ფ. ფ.); დანიშნებულია და ძველადვე რესტავრირებული ფ. ფ. 17—33; თავსამკაული 2r-ზე; [XVIII ს.].

[კონდაკი]. ა. „განგება მწუხრისა.—შეეალს მღვდელი ეკლესიასა შინა და იღებს ოლარსა და დგება წინაშე სამეფოსა ბჭისა და იტყჳს...“ 2r—9v.

შენიშვნა: 1. წინ უძღვის: „კჳრიაკესა შეაღამისა. გალობაჲ სამებისა, რომელიცა ჴმა იყოს ჩჳეულებისაებრ...“ 1v.

2. „განგება მწუხრისა“ გადაწერილია სიონის დეკანოზის ნიკოლოზის მიერ. 1761 წელს (იხ. ანდერძი 1).

ბ. „განგება საღ-თოთა და სამღდელოთა წირვათა, რამეთუ დიდსა ეკლესიასა და მთაწმიდასა ესრეთ იქმნების.—ოდეს ეგზულებოდეს მღდელსა საღ-თოსა საიდუმლოსა სრულყოფა...“ 11r—54v.

შენიშვნა: 1. „განგება“ შეიცავს იოანე ოქროპირის, ბასილი დიდისა და გრიგოლ დიალოღონის ჳამის წირვას.

2. ეს ნაწილი, გარდა უკანასკნელი ფურცლისა, გადაწერილია იესეს მიერ (იხ. ანდერძი 2).

გ. „კურთხევა ყურძნისა ეკლესიასა შინა. უფლისა მიმართ ვიღაცავ.—კურთხე, უფალო, ახალი ესე ნაყოფი ვენახისა...“ 55r-v.

დ. „კურთხევა ბაიისა კჳრიაკესა ბაიისასა. უფალო ღმერთო ჩ-ნო, რომელი ჰხი ზედა ქერაბინთა...“ 55v—56r.

ე. „კურთხევა აღდგომის ტაბელისა.—უფალო ჩ-ნო, რომელმან შემჭმენ ჩ-ნ არსისაგან არსად...“ 56r-v.

ვ. „ხვალისაგან, ოდეს სრული იყოს ქამნობაჲ წესისაებრ, შემწირველი მსხუ©პლისა იტყჳს კურთხეულარსსა...“ 57r—66v.

შენიშვნა: ხელნაწერის ეს ნაწილი გადაწერილია 1731 წელს, ნიკოლოზის ყრმობისას (იხ. ანდერძი 3).

ზ. „ლოცვა შეგინებულისა მუამელსა ზედა. უფლისა მიმართ ვილ. მეუფსო, უფალო ღმერთო ჩ-ნო,...“ 67 r.

ი. „ლოცვა მათ ზედა ვინც ეზიარებოდეს...“ 67 v.

თ. „ლოცვა სამწყსოსა ზედა...“ 68 r.

ი. „ლოცვა წესანდობელი მოძღვრისა მიერ, წარსაკითხავი აღმსარებელსა ზედა...“ 69 r.

ია. „განტევება საუფლოთა დღესასწაულთა, ითქმის მწუხრად და ცისკრად და ლიტურღიისა წესისაებრ...“ 70 r.

იბ. „განტევება სრულიად შჯდეულისა დღეთა ჩუსულებისაებრ წმიდისა აღმოსავლეთისა ეკლესიისა...“ 71 v.

იგ. „წმიდა ლიტურღიისა განტევება იგივე, ვითარცა ცისკარსა ზედა, ხოლო ითქმის და წმიდისა რომლისაცა იყჳს ლიტურღია ოქროპირისა, ვინა დიდისა ვასილისა...“ 72 r — 73 v.

შენიშვნა: 74 r-ზე მიწერილია რუსული ლოცვები ქართული ტრანსკრიფციით

ანდერძები: 1. „ქრისტე შეიწყალე მრხაბავი ამისი ცოდვილი და უღირსი დეკანოზი სიონისა ნიკოლოზ ჩდა“ (9 v).

2. „განსრულდა წმიდის იოანე ოქროპირის წირვაჲ. ღმერთო, შეიწყალე ცოდვილი მღდელი იესე“ (32 v).

3. „ღმერთო, შეიწყალე ამის მრხაბავი დეკანოზის შვილი ნიკოლოზ, რომელმან აღვსწერე წმიდა ესე ზიარების ლოცვა. ვინც იხილვიდეთ და წარიკითხვიდეთ, გახრდას მიბრძანებდეთ ამისთჳს, რომე ყრმა ვიყავ ამის წერაში და არც ჯერ სხვა წიგნი დამეწერა. ამის სრულ-ყოფასა ვიქმენ წლისა ათორმეტისა დეკემბერს ვ, ჩკ“ უოთ“ (66 v).

4. (მხედრულით): „ჭ. უფალნო ჩემნო, მამანო წმიდანო და ძმანო, კონდაკი ესე რაც ოდენ ძველი ნაწერია, კურთხევით კსენებულისა პაპის ჩემის ნაწერია, რადგან იმისი ჴირნახულ-დადებულია. მცირედ შეც ვიჴირნახე და განვაახლე, გამოვწერე რაც მიძველებულიყო მე უღირსმან და ყოველთა კაცთა უნარჩვენოსმან ცოდვილმან მღდელმან ნიკოლაოზ, სიონის დეკანოზმან. გეუცდრები პატიოსანთა მწირველთა, რომელნიც ჴელად მიიღებდეთ, მცირედ შენდობასა ჰყოფდეთ. ჩკ“ უიდ“ (74 v).

მინაწერი: 1. (ნუსხურით): „... ვისწავებდ რა მისის ღირსების დეკანოზის ნიკოლაოზის მაგალითზედ საღმრთოსა ამას წერილსა, მივილტჳ კადნიერად განლაღებული და ვეცდერები შემოკშედსა, რათა კეთილ-გონიერებით ეკმჯდე, რაჲცა სრულ-მყოფს მე და მდგომბასა ჩემსა და ვარემიეცქე მას, რაჲცა არა არს კეთილ. ესე მოკმედებს ყოველთადმი სახოგადოდ, გარნა რომელიმე გარე მიეკცეის. ხოლო მე ესრეთ სულთქმით ვღაღადებ სახიერისა ქეელისმოქმედისა მიმართ: უფალო, მრიდე საქმისა მისგან და შემრაცხე მე. ყოველად ძლიერო უფალო, სრულყოფილისადმე (!) კეთილისა ჰაზრისა ჩემისა მექმისა გლახაკ ცოდვილისა ალექსის 4 აგვისტ. ეევდრე დედოფალო შენგან უფრჩილად განხორციელებელსა ქ-სა ღმერთსა, რათა შეგვეწიროს ჩენ ძალითა...“ (74 v).

2. (მხედრულით): „მოიხსენე, უფალო, მონაზონი ანასტასია სასუფეველსა შენსა“ (28 r).

(625)

1296

კონდაკი. XVIII

156 გვ.; 15,5×9,5; ქაღალდი; მაგარი მუყაოს ყდა, ტყავგადაკრული, ტვიფრული; ნუსხური (ორი სხვადასხვა ხელი, მეორე ხელით დაწერილია 109—112 გვერდები), სათურები სინგურით, თავ-ბოლონაკლული; აკლია შიგადა-შიგაც; შუახე გადახეულია ბე-11 გვ. დაუწერელია: 51—52, 151—152 გვ.; [XVIII ს.].

[კონდაკი] «წესი მწუხრისა». „... სიბრძნითშ ექმენ, რომელმან განჰყვე შორის ნათესავისა და შორის ბნელისა. და დაიწერა მზე ფლობელად დღისა...“ 1—156 გვ.

წყება: „... რამეთუ შჯული მოსესგან ხოლო...“

შენიშვნა: ხელნაწერი შეიცავს: ა) წესი მწუხრისა და ცისკრის ლოცვისა (1—35); ბ) განგება წირვისა (35—51); გ) იოანე ოქროპირის წირვა (53—98); დ). ლოცვა ზიარებისა (99—112), ე) შეკრებილი აბ თვენი (113—150); ვ) სახარების საკითხავები(153—156).

(626) 1323

სადღესასწაულო. XVII—XVIII

583 გვ.; 24,2×17; ქაღალდი, ტყავგადაკრული ხის ყდა, ზედა ყდაზე ოქროთი ამოტვიფრულია 4 მახარებელი და ჯვარცმის სცენა; ნუსხური, სხვადასხვა ხელი; თავ-პოლო ნაკლული, მრავალი ფურცელი რესტავრირებულია ლურჯი ქაღალდით; მომგებელი ანა დედოფალთ-დედოფალი (ერეკლე II-ის მეუღლე), გვ. 198; ძველი ნაწილის გადამწერი—იესე (356 გვ.), ახლისა—დავით (93 გვ.); ძველი ნაწილი გადაწერილია 1686 წ. (356 გვ.): ახალი—XVIII საუკუნეში; ხელნაწერი წარმოადგენს S —1324 ხელნაწერის გაგრძელებას.

[სადღესასწაულო]. „თ(ვე) მარტსა ა. წმიდისა ევდოკი მოწამისა. ო(ვე) დღ(ე)ა. ჴ(ე) ბ. მამისაგან შობილისა. სიმძიმე ჯორციელთა მუცლობათა მარხვითა და მოღუწებითა განვიშოროთ...“ 1—583 გვ.

წყება: „... ელვა გუმცმულ ვარ... შენთა ნავთსადგუ... მოვი მაცხოვნე მე... მარჯ... შენი... ესე შენი ყოვლად უბიწო...“

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი მოიცავს მარტი—აგვისტოს თვეების მასალას და აღდგომის დასდგომებს. 2. სადღესასწაულოს დასაწყისი ის. ხელნაწერ S—1324-ში.

ანდერძები: 1. „დმერთო, შეიწყალე ფრიად ცოდვილი დ ა ვ ი თ ამისი მჩხაბავი“ (93 გვ.).

2. „ჩ(ე)ნ დედოფალთ-დედოფალმან პატრონმან ა ნ ა მ, თანამემცველმან პატრონისა მეუღე მეფისაჲ ბ ე რ ა კ ლ ე სა მან, ვიჯიდეთ ძუელი ესე ნაწერი თ უ შ ნ ი და რაიცოდენ აკლდა, აღვაწერინეთ ახალი ესე დღეს ჩ(ე)ნთა წარსამართებელად და ძეთა და ასულთა ჩ(ე)ნთა აღსაო(ე)ძინებელად და ცოდვათა ჩ(ე)ნთა შესანდობელად ამინ“ (198 გვ.).

3. „უფალო ღმერთო, კეთილ ყავ ცხოვრებაჲ კეთილცხოვრებულისა პატრონისა ჩ(ე)ნისა და დღეთა სიგრძესა შინა აკმარე გ ულ ა ნი ესე მას და ძეთა მისთა, ამინ“ (198 გვ.)

4. „ღმერთო, შეიწყალე ამ თვენის მწერალი ი ე ს ე და მის დედ-მამათ შეუნდოს ღმერთმან. ვინცა შენდობაჲ ბძანოთ, თქ(ე)ნცა შეგინდეს ღმერთმან. სრულ იქმნა წმიდაჲ ესე თვე ივნისი კ(ე)ს ტ ო დ. ჩემი ოსტ...“ (356 გვ.).

5. „შემოქმედმან უწყის, რაჲც ოდენ ძალ მედვა, სიმართლეს ვეცადე, მაგრამ დედნების ძებნამ დიდად გამსაჯა. იბაკოჲ სხვაგან, სუნჯარი სხვაგან, სამოციქულო სხვაგან, სახარებაჲ სხვაგან. პატივი და ქებაჲსა კიდევ უფრო სხვაგან. ვინც მაგინოთ, ღმერთმან დაგლოცოს. ნებაჲ ძალს უარ იყო“ (გვ. 556).

მინაწერი: „თ ე ო დ ო რ ე პ ა ვ ლ ე ს ძ ე რ ა ხ ი ა შ ვ ი ლ ი“ (ზემო სავეი ფურცლის შიდა მხარე, 351 გვ.) ხელნაწერი, ჩანს თედო რახიაშვილის საკუთრება ყოფილა.

(627) 1324

სადღესასწაულო. XVIII

954 გვ.; 23,5×17; ქაღალდი; წერილი ნუსხური, დასწყისები და სათაურები სინგურით; დაწერილია სხვადასხვა ხელით, სხვადასხვა ქაღალდზე; ტყავგადაკრული ტივფრული ყდა; ამოვარდნილია გვ. 43; რუსტაველირებულია ლეონჯი ქაღალდით: 640, 651—657, 949—954 გვ.; [XVIII ს.]; ამ სადღესასწაულოს გაგრძელებას წარმოადგენს S—1323. ცნობები გადამწერთა შესახებ იხ. S—1323 ხელნაწერის აღწერილობაში.

[სადღესასწაულო] „თ~ა სეკდენბერსაჲ ჲ. დაწყებაჲ ინდიქტიონისა ახლისა წელიწადისა და წმიდისა მამისა ჩუენისა სჳმეონისა და ჴსენებაჲ წმიდისა ღ~ის მშობელისა ვ~ჲ ჲ. ზეცისა განწეს.—თავადისა ქრისტეს ღმრთისაჲ...“ 1—7 გვ.

წყდება: „თთუესსა ფებერვალსა კ~. წმიდისა მამისა ჩუენისა ვასილი... ღ~ნ შეგიწყნარა და ჰჴსობდი: ქ~ლ ხარ ღმერთო ტაძარსა ამას...“

შენიშვნა: 1. სადღესასწაულო მოიცავს სექტემბერ-თებერვლის თვეებს.

2. თვეების თანმიმდევრობა ტექსტში დარღვეულია. სექტემბრის თვის შემდეგ იწყება ნოემბერი, ხოლო შემდეგ ოქტომბერი (110 გვ.). 202 გვერდზე კვლავ იწყება ნოემბერი.

მინაწერები: (გადამწერთა ხელით): 1. „ქაღალდს გჲღესვა აკლდა“ (43 გვ.).

2. 13 სექტემბრის დღესასწაულთან დაკავშირებით: „წმიდანო ღ~ანო, ამის ი~ულიანეს სატყუერებასა სამრძეთისა ეკლესიათა არავინ დიდად დღესასწაულობს, ამისჰკუ სუბუქად სწერია განუებაჲცა, რამეთუ სოფიაჲ წმიდისა განგებაჲ სხჳგან არს და არა აქა“ (გვ. 41).

3. „სამოციქულო სახარებაჲ არც დედას ეწერა, და არც სამოციქულო და სახარების საძიებელი იყო, ო~ ჩ~ო“ (582 გვ.).

4. „ესეი ავიის დედნისა და სხჳრიგიოის გარჯილსა და გ~ა მოცუდებულსა ყოველითურთ“ (828 გვ.).

5. „ავშა დედნებმა ბევრი გამსაჯა და ნუეინ მწყვთ, საძებნი იყო არეევით“ (804გვ.).

6. (ზედწერულად): „ჭ. ეს თუნნი პატონისა არის“ (1 გვ.).

7. (მხედწერულით): „თედო რახიკაშვილი“ (1 გვ.).

(628)

1328

ზატიკი. 1761

881 გვ. 16×10,5; ქაღალდი; ტყავგადაკრული ხის ყდა; ტივფრული (ხე ჰიანაჰამი); ნუსხური, დასწყისები და მთავრული ასოები სინგურით; ბოლონაკლული პირველ თავსამყაროდან გამოყენებულია მოსლვის სტამბის ნაბეჭდი წიგნის თავსამკაული (1 გვ.); ყოველი თავის დასწყისსა და ბოლოს მარტივი თავ და ბოლოსამკაულები; გადამწერი—ნიკოლოზ ჩაჩიკაშვილი (881 გვ.); 1761 წ. (881 გვ.); ამოვარდნილია—11 გვ.; დახიანებულია—1 გვ.;

[ზატიკი] „დასაწყისი სამღთოსა წმინდისა ერგასისა, რომელ არს ორმეოცდა ათი, დაწყების დიდსა კჳრიაკესა პასექისასა. ცისკრად და ესრეთ ყოველთა წმიდათა კჳრიაკესა აღესრულებაჲს...“ 1—880 გვ.

წყდება: „... დღესასწაულისა კვერექსი და ჟამნი. ჲ. მას ზედა ოხითა იბაკო...“

ანდერძი (გადამწერისა): 1. „... და ძეთა და... ღმერთო მშჳდობაში მაქმარე ზატიკი ესე [და] წერილი სტამბასა ზედა თავის ტიბიკონით ქალაქ[სა] ტფი-

ლ ი ს მას ჟამსა, ოდეს მეფე თ ე მ უ რ ა ზ რუსთს წაბრძანდა ქ ა რ თ ლ ი ს ა ნ ი შვილთა(!). ძმანო და მიმანო, რაც შეცთომილი იყოს, ნუ მწყუედ ღ ‘ ის სიყვარულს, ვინც ხელად მიიღოთ, შენდობაჲ ბრძანეთ. ჩ ა ჩ ი კ ა ს შვილს ნ ი კ ო ლ ო ზს მღვდელს, დმანელ ეპისკოპოზის ძმისწულს, ღმერთან თქ ‘ ნც შეგინდესს. აღვსრულა თ ‘ ა მარტ ი ს ლ ა, კ ‘ ს ო ჲ “ (881 გვ.).

ღმერთო, შენი წყალობაჲ მიეც სიონის მღვდელს მ ო ს ე ს. მისის წყალობით მიმეშაჲა. უცოცხლე მეფეო და ასულნი“ (881 გვ.).

3. „ღმერთო, შენი წყალობა ბიბოძე მე ცოდვილს მღვდელს ნ ი კ ო ლ ო ზ ს და ნ ა თ ლ ი ა ს ჩემს მ ო ს ე ს, მეუღლეთა ჩ ე ნ თა, ძეთა და ასულთა ჩვენთა. ცოცხალნი ჩვენნი ადიდეგრძელე, ღმერთო. და მიცვალებულთა განუსვენე; ღმერთო. ვეიბძე სულიერი საზრდო და ხორციელი საზრდო, სიყვარული ერთმანეთის და სიხარული სასუფეველისა, მოწყალება გლახაკთა, ღმერთო“ (გე. 881) ანდერძი დაწერილი სომხური ასოებით.

მინაწერი: „ეს სულთა განმანათლებელი ხ ა ტ ი კ ა პ ა ვ ლ ე მღვდელისა არის. ვინც მოიპაროს, გაუწყრეს წმინდა გ ი ო რ გ ი, ამინ“ (ზემო ყდის შიდა მხარე).

(629)

1329

ქორწინებისა თავთათჳს. XVIII

44 გვ., 20×12.7; ქაღალდი; უყდო; ნუსხური, დასწყისები და მთავრული ასოები სინგურით; [XVIII ს.]

„ქ ო რ წ ი ნ ე ბ ი ს ა თ ა ვ თ ა თ ჳ ს. თავი ხჟა. მატთესი.—ხარისხნი ქორწინებისანი იმისათჳს იწოდებიან ხარისხად, რომელ ვითარცა კიბეთა ზედა-ზედა ავლენ ხარისხად...“ 1—44 გვ.

შენიშვნა: „ქორწინების თავთათჳს“ თარგმნილია იოანე ქსიფილინოს—პატრიარქის მიერ.

(620)

1331

კონდაკი. XVIII

74 ფ.; 19,5×14,5; ქაღალდი; ნუსხური (სხვადასხვა ხელი); დასწყისები და მთავრული ასოები სინგურით; ძირითადი ტექსტი ჩაწერილია ვარაყიან ჩარჩოებში; ძირითადი ტექსტის გადამწერი—პეტრე მღვდელი (63v); [XVIII ს.].

„ს ა ღ მ რ თ ო წ ი გ ნ ი წ ი ნ ი დ ი ს ა მ ა ი ს ა ჩ ე ნ ი ს ა ი ო ა ნ ე ო ქ რ ო ბ ი რ ი ს ა.—ლოცვაჲ დაგებისა·—ღმერთო, ღმერთო ჩ ‘ ნო, რომელმან ზეცისა პურის, საზრდელ ყოველისა სოფლისა...“ 13r—63v.

შენიშვნა: 1. კონდაკი მოიცავს: იოანე ოქროპირის, ბასილის, და გრიგოლ დიდის ჟამის წირვებს.

2. კონდაკი ხელნაწერის ძირითადი ნაწილია, იგი დაწერილია ერთი ხელით. კონდაკს თავსა და ბოლოში დართული აქვს სხვადასხვა ხელით ნაწერი განსხვავებული ხასიათის მასალა: ა. [მოსახსენებლები]. „ჰაეროვად და მოსახსენებელად უმეტესად კურთხეულისა დიდებულისა დედოფლისა ჩ ‘ ნ ი ს ღ ‘ ის მშობელისა..“ (1v—2r).

ბ. „განგება მწუხრისა...“ (3r—6v).

გ. „ნიშანთათჳს სატფლოთა ღ ‘ ის მშობლისა და წ ‘ თა დღესასწაულთა...“ (7v).

დ. „ტ ი პ ი კ ო ნ ი ფსალმუნთათჳს, თუ ვითარ იკითხების დაეით წ ‘ თა დიდ მარხუათა შინა...“ (8r-v).

ე. [ლ ო ც ვ ა]. „ყოვლისა შემართებელო და ცხოველსმყოფელო საბეჭდო...“ (9r-v).

ვ. [მ ი ც ვ ა ლ ე ბ უ ლ თ ა მ ო ს ა ხ ს ე ნ ე ბ ე ლ ნ ი]. „მიცუალებული უპირატესი მღუდელი მამა ჩემი ალექსი...“ (10v—11r).

ზ. [იოანეს თავის სახარებიდან]. „პირველითგან იყო სიტყ~ა სიტყ~ა იგი იყო ღმერთი...“ (64v).

ი. [კუთხევანიდან]. „კურთხევა ყველისა და კუპრებისა.—მღ~ნ.: კურთხეულ არსი...“ 65r-v.

თ. „საქმე მოციქულთა. თავი პირველი.—პირველი ეწე სიტყ~ა ყოველთათჳს...“ (67r).

ი. „თუესა სეკდემბერსა აჲტს დღე ლ.—პირველსა დღესა დაწყება ინდიკტონისა...“(68r—73v).

ანდერძი (კონდაკის გადამწერისა): „სრული იქმნა წმიდაჲ კონდაკი ქებითა ჩემ ცოდველისა პატრ მღუდელისაჲ, ვინცა ვინ ქელ-ჰყოს ბჳრებად, შენდობა უბძანეთ. კონდაკი არა მჭონდა, დიდად ჩჩარად ვწერე“ (63v).

მინაწერები: „მხეველი ანანანუმ მოიხსენე, უფალო. მეფის სძალი მარია მ. მხეველი ზორამზე მოიხსენე, უფალო. ქრისტესია მოიხსენე, უფალო. იოვანე მწერალი მოიხსენე, უფალო. გიორგი დალჩი მოიხსენე, უფალო“ (24r). იხ. მინაწერები აგრეთვე: 1r, 8r, 74r-v, ზემო და ქვემო ყდის შიდა მხარეზე

(631) 1338

ბაგრატ ბატონიშვილი, მოთხრობა სჯულთა უმცროსთა თათრისახეთა გამოკრებული და სიტყვისგებაჲ ქრისტიანეთა მიერ. XIX

I + 86 გვ.; 16,5 × 12; ქაღალდი; ტყავგადაკრული ტყავრული ხის ყდა; შერჩენილი აქვს ერთი ტყავის საკეტი; მავდრული; სათაური სინგურით; [XIX ს.], ჯეირნიშანი: 1833 წ. (გვ. 17, 33 და ა. შ.); დაუწერელია: Iv, გვ. 86.

„მოთხრობა სჯულთა უმცროსთა თათრისათა გამოკრებული და სიტყვისგებაჲ ქრისტიანეთა მიერ, თქმული ბატონისშვილის ბაგრატისა.—ჳამთა უკუე ერეკლე მეფისათა გამოსჩდა მოჭქმედ(!) ვინცა ახალი მწუალებელი უმღთო და უსჯულო...“ გვ. 4—83.

ანდერძი: „წმიდანო მორწუენო, უწყოდეთ ჩუენ ცოდველისა მიერ მონისა თქუენისა, რამეთუ სარკინოზთა, რომელმან(!) ისმაიტელნი ბილწნი მოჰმდიანნი, თჳნიერ ამათ სიტყუათა, სხუა საჩინო სიტყუა საცილობელისა არა აქუს, და უკეთუ სწავლული ვინმე ქრისტიანეთგანი სიტყუას უგებდეს, რომელი დასაბამითგან შემდგომსა მცენიერ იყოს, რასაცა მიზეზისათჳს იტყოდის მოჰმედიანი, ყოველსა ზედა პირი დაეყოფის მადლითა ქრისტესითა, წიგნითა მოსესითა და მეფეთა და სახარებითა; რაჲთა თჳნიერ თჳით მოჰნედ ეწამების, ამისიცა განკრძალვა ჯერ-არს, რაჲთა ეგეთისა მიუნისა მიერ სიტყუა უგონო, რაჲთა ფრიად წურთილ იყოს ენისა მისა და არცა შერისათჳს ზე-ქით ქცეულ დაუწყოს. და ეგეთსაცა კაცსა ეტყოდეთ, რომელი ფრიად მოძღუარი იყოს სჯულისა მათისა და წერთილი ყურანისა, რამეთუ, უკეთუ უსწავლელსა კაცსა ეტყოდეს, ვერცა ერთსა სცნობს და ცუდად დაშრებისა. და ვინცა ითხოვდეთ და ჩუენ ცოდველისა და ყოველისა სასჯელისა თანამდებისა ბაგრატისთჳს შენდობა ყოთ, დღესა მას დიდსა შესაძრწუნებელისა განკითხებისასა აღგიჴოცენ უფალმან ყოველი ბრალი თქუენი და ყოველთა საბინო-ყოფილთა მისთა თანაალრაცხენ. ხოლო უკეთუ ვინმე ბოროტისა რასმე მოსხენებითა მწყოით, თქუენ მოგიტეუენ, რამეთუ არა ღირს ვარ ყოველისა სასჯელისა და წყევისაჲ“ (გვ. 83—85).

მინაწერა: „ესე წიგნი ეკუთნის პრინცედიკს გრიგოლ ჩიხლაძეს 1884-სა წელსა, სკკდმბრის 26-სა დღესა...“ (ზემო ყდის საცავი ფურცელი).

მინაწერები: იხ. აგრეთვე: ზემო და ქვემო ყდის შიდა გვერდები, ზემო და ქვემო ყდის საცავი ფურცლები; 1r.

(632) 1340

ლოცვები ნერსესაკანიდან თარგმნილი XIX

21 ფ.; 18,2×11, 1; მოლურჯო ფერის ქაღალდი; უყდო; დაზლილი, ნაკლული (აკლია 7—8, 16—17 ფურცლები შორის); მხედრული; [XIX ს.], ჭვირნიშანი აქვს.

„ლოცუა ნერსესაკანიდან თარგმნილი.— უფალო ღმერთო მამათა ჩუენთაო აბრაჰამისა, ისაკისა, იაკობისა და ნათესავისა მათისა მართლისაო, ყოველსმპყრობელო უფალო, მომიტევენ ცოდუანი ჩემნი...“ 1r—21v.

შენიშვნა: შეიცავს: „დილის ლოცვას“, „ლოცვას ჯონებისას ფრიად მარგებელს“, „საღამოს ჟამის ლოცვას“, „იესას ლოცვას“ და „ლოცვას ღუთის მშობლისას“.

(633) 1341

შუადღის ლოცვა. XIX

8 ფ.; 22×17,2; მოლურჯო ფერის ქაღალდი, ჭუჭყიანი, რესტავრირებული თეთრი ფერის ქაღალდით; 5—8 ფურცლების ზემო ნაწილი მოხეულია; ქაღალდის ყდა; მხედრული; [XIX ს.], ჭვირნიშანი აქვს; დაუწერელია: 1v, 8r-v.

„შუადღის ლოცვა (დიდმარხვის).—სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა, ამინ. უფალო, აღაბუენ პირი ჩემი. რათა უგალობდე სახელსა შენსა...“ 2r—7v.

შენიშვნა: ყდაზე აწერია: „შუადღის ლოცუა დიდმარხვის“.
მინაწერი 1r-ზე.

(634) 1342

საქრისტიანო მოძღვრება (კითხვა-მიგება). XVIII

41 ფ.; 17×11; ქაღალდი, გაყვითლებული, შიგადაშიგ დაზიანებული; უყდო თავ-ბოლონაკლული; მხედრული, ზოგჯერ გამუქებულია სინგური; [XVIII ს.].

[საქრისტიანო მოძღვრება კითხვა-მიგებით].— „...უფროს ჩემსა არსო. ხოლო მეორესა ადგილსა იტყვის: მე და მამა ერთ ვართო. ქრისტე ვინათგან ორბუნება იყო, ღმერთი სრული და კაცი სრული, ეგრეთვე ორ-რიგად იტყოდა სიტყუათა...“ 1r—41v.

წყდება: „... **შ.** გრიგოლი ნოსელი დასწერს: არცა პირველ დაბადებასა, არცა აწ ქმნასა, არამედ ოდესცა ჰქუა ღმერთმან ადამს: აღორძნდით და განმრავლდით,—იგი სიტყუა არს მოქმედი. რა მეუღლენი შეიერთებიან, მუნთქუესე სული მოეცემის ღმერთისა მიერ ჴორცთა მათ.
მ. მერაოდენსა დღეს მოეცემის სული ჴორცთა მათ...“

(635) 1343

სწავლა საშინელი. XIX

8 ფ.; 18,5×17; ქაღალდი, ჭუჭყიანი, დალაჭავებული; უყდო; მხედრული; [XIX ს.]; გადამწერი ანა (ავტორი?) (7v,) დაუწერელია 8v.

„ქ. სწავლა საშინელი მეორეს მოსვლამდინ.—მაშინ იბრძანა ძე კაცისა მამავალთა ღრუბელთა ზედა ძალითა და დიდებითა მრაველითა, იტყვის წმინდა სახარება...“ 1v—7v.

შენიშვნა: 1. ტექსტი თავდება ასე: „... მოწამეთა მთავარნო გიორგი, წმინდაო დიმიტრი, დაიფარე ცოდველთ დღეთ ცხოვრებითა ჩემისათ, დაიხსენით სული ჩემი ბოროტისაგან ეშმაკთა, იმათის ხელისაგან, მონა თქუენი ანა. ღმერთო, მილხინე ცოდველთა, ამინ და შემიწყალე. მიმოწყალებისა კარი გა[ა]ღე, გვეყდრები, მდგომ მკდარსაო, მტერთა წამხდუნო. ღ-თის ცოდველთა მშობელო, შენ ხარ მცაოვრებელი და გამკითხავი. ჰი დიდო მარიამ, შენიბრალე ცოდველი სული, ნუ ჩამაგდეფ(!) ეშმაკთ ხელთ, მიბარე ანგელოზს შენს, ამინ“. (7r-v).

2. ბოლოს ერთვის: „ქ. უფალს ვიხოც, დედაჲ ბატონო, რომ მწვიდობით ბძანებოდეთ(!). სალხინოთ მოგხმარდეს ეს წიგნი. როგორი რაღაი ერთ დ ა ვ ი თ ა ს ცოცი(!), ვრთიც ზ ა ქ ა რ ა ს გარშემოგეხსას, ეს ჩემი დაწერილი საკითხავი ისე გკითხოს, უფალს ვევედრები“ (7v).

3. 1r-ზე აწერია: „საშინელება მეორეთ მოსვლაზე“.

მინაწერი: „ქ. ცხარე ოტკაში მოშენოს შავი მატყლი, ყმარწვილს რომ თიაჭარი აუბნდეს, მოუშვინ, იმითი აუკრან. თუ იმითი არ დაუამდეს კუს კვერცი ქალის რძეში გალესეს(!), იმითი და[ა]ლევინოს. მას უკან, დაბადებით რომ დაყოლილი ჭონდეს, უცეცხლო თაფლი, მაშალი ბაყაყი უნდა დაწყონ, ნალიკონას ჭია კარგათ გაშოწლან, იმისი ქაფი და უცეცხლო თაფლი აურიონ, ის დადონ. ასაკრავი კარგი მოეკრონ.

ქ. ვული რომ ტკიოდეს, სვიტრის ძირი ნაიას ძირი გადაუღონ თბილს წყალშია და წყალი გამოცვალონ. მას უკან თაფლი ჩაურიონ, ისე წამოადუღონ, ირუე დაალევინონ და კი ოფლი მოადინონ, იმითი უშველონ“ (8r).

(636)

1344

ბეჟანიანი. XIX

17 ფ.; 22×17; ქაღალდი; მოლურჯო ფერის, ჭუჭყიანი; უყდო; თავ-ბოლონაკლული; მბეჟდრული; [XIX ს.], ჭვირნიშანი აქვს.

[ბ ე ჟ ა ნ ი ა ნ ი]—„... რა შეიდია ჭალაშია, მოეგებნენ ღორნი წინა,
ბეჟან მწვილდსა გარდიცვა(!), მათ ისარი დაუშინა,
ერთმან ტახმა მოუკნიცა, ჯაჭვი ხიფთან დაუხევნა,
ბეჟან ხმალი ამოიღო, მაშინა(!) გააქცევნა...“

წ უ ყ დ ე ბ ა: „... ავიდა მაღლა, დაბედა, საზომი... თურანელისა;

იტყვიან ლომისა ჭანგებშია, ნეტა რასა იქმს მელია,
ბრძანა, იყვენით მაგრა, ომი მიგვიჩანს გრძელია,
და აიღეთ ხმალი და ხიშტი, რკინისა გამხვრეტელია...“

შენიშვნა: 1. დასაწყისში აკლია 9 სტროფი, ბოლოში—23.

2. „ბეჟანიანი“ გამოცემულია რამოდენიმეჯერ იხ.: ბეჟანიანი, ფ ი რ დ უ ს ი ს ა გ ან „შაჰ-ნამეჲ“ წოდებული სპარსულ ენაზე. ნ ა თ ა რ გ ნ ი ბ ო ს ტ რ თ უ რ მ ა ნ ი ძ ი ს ა გ ან მეფის თ ე მ უ რ ა ზ ი ს პ ი რ ე ლ ი ს დროს XVII საუკ. ტფილისი, 1907 და 1913 წ. გამოცემები.

3. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ეკვთიმე თაყაიშვილს წიგნში: „Описание рукописей...“ ტ. II გვ. 484.

(937)

1345

კრებული. 1833

12 ფ.; 23,5×18,5; ქაღალდი, დაბიანებული (დაობებული და ბუჭყიანი). კიდეები შემოცვეთილი; უყდო; თვ-ბოლოსკული; მხედრული; 1833 წ. ღვინობისთვე (9 ∇); გადაწერი: დავითის ასული ტასია (9∇).

1. [საქრისტიანო ცნება].—„... არა კეირიაკეს დღესა ღმერთი მოსასვლესა(!) ვარ. კვდართა(!) მიგება და საქმეთა მათებრივ და ცოდვათა სატანჯველთა და მართალთა ცხოვრებითა საეკუნოთა...“ 1r—9v.

2. [განკურნება გარეშეულისა]—„... ოდეს შეეიდა იესო ელუსარემს და იხილა განღვრული იგი, რომელი იწვა მცხედარსა ზედა დებარე შეუსვენებელსა. ვითარცა შეეიდა იესო და რქვა მას: უყალი ხარ...“ 9v—12v

წყდება: „... თითონ იციან, რასაც მიეცემიან... გეღო(!) კარი ცასა...“

ანდერძი: „ალილუია, უფალო, შემიწყალე შემცოდებნი(!) ჩემი, რაოდენი მეგცოდე. დავითის ასულს ტასიას დაწერია ცნება ესე, ამინ. ალილუია, ალილუია. დაიწერა ღვინობისთვეს. კვ ჩემთვის შემიწყალე უფალო. ჩყლგ.“

(638)

1347

მარხვანი. 1791

598 გვ.; 31,5×22; ქაღალდი, ხოგიერთი ფურცელი რვ(ტაერირებულია; ტეიფრული ტყავგაკრული ზის ყდა, ორი ტყავის სადებით; ნუხბური, ორ სვეტად, სათაურები და დასაწყისები სინგურით, მოხატული სახედაო ასოებით, აქეს თავსამკაულები და ბოლოსამკაულები. თავსამკაულად ხშირად გამოყენებულია ფერებით შესრულებული სხვადასხვა შინაარსის ჰჭიანე სურათები; 1791 წ. ნოემბრის 3 (ქვემო ყდის შიდა გვერდი): ჭგირნიშანი: სამი ნახევარი მთვარე; გადაწერი: კომახიძე გიორგი გიორგის-ძე; დამკვეთი: ჯუთელი ვახტანგ; დატოვებულია სურათებისათვის თავისუფალი ადგილები: იხ. გვ. 325, 326, 398; შეიოუროვს გრიგოლ გურიელს 1890 წლის 4 სექტემბერს.

[მარხვანი], „ტრიოდიონ. ესე არს სამ-საგალობელი, რომელ არს ქარ-თულად მარხუანი სღ~ათ წმიდითოურთ მჭონებელი, რომელსა შეჰვიეს მას შედგომილებაჲ. კ~კე, რომელსა შინა იკითხუს კურთხეული და წმიდაჲ სახარებაჲ, იგივი მეზვერისა და ფარისეველისა...“ გვ. 1—598.

შენიშვნა: 538 გვერდზე მოთავსებულ გადაწერის მინაწერიდან ჩანს, რომ ეს მარხვანი გადაწერილია დაბეჭდილ მარხვანიდან. „სტამბის დედანში ესრეთ მოძითხრა, აქა რაც აქლია, დედანში არ ეწერა და ვერასდ ვიშოვნეთო“.

ანდერძი: „ოდეს იპყრობდა პარველად სამთავროსა თჳსსა სრულიად გურიასა კეთილად განგებული, კეთილმორწუნე გოგიელი ვახტანგ, მის ქამსა გულსმოდგინებისა მისისა მიერ, მებრძა[ნა] მე, მონასა მისსა, საღრთოსასა ამის და სულიერისა მარხუნისა აღწერად. ხოლო ოდეს მებრძანა, მიერითგან მოსწრაფე ვიქმენ სამუშაოსა ამის კეც-ყოფად და ესოდენის წიგნის აღწერის გამოუცდელმ[ან], ვითარცა მოსწავლემან ცოდჳლმან, ვიწყე სულიერი ესე მარხუანი მარტოდით, არავინ მწე მეყო. გარნა მბოლო ღმერთმან; და ძალისა ჩემისაებრ სიკეთესა და სიმართლეს ვეცადე და როგორც სტამბის ტიპიკონი და რიგი მითხრობდა, ეგრეთ ვსწერდი. გარნა მეთომარს გონებაჲ კაცისა და ამისთჳს, თუ რაამე შეცთომა იხილო, სიტყუაჲ ანუ წინწილი, ანუ ტიპიკონი და რიგი, სიყვარულისთჳს ნუ მწყენეთ,

არამედ ღრეკჟი მომიხსენეთ, ვითარცა წეროილ არს: მიუტევნეთ და მოგეტევნენ თქუენ. უფალმან უწყის რ[ა]ლისა შემძლებელ ვიყავ, სიკეთისა და სიმართლეს ვეცადე და შეწევნითა საბაოთისა ღმრთისაჲთა შრომა ესე აღვასრულე. ხოლო საქმენი ჴელთა ჩემთანი წარმართენა ჩემზედა და ქმნულნი ჴელთა ჩემთანი წარიმძართენა და აწ კეთილისა მიზეზმან ნამიზეზევ ესე ჩემი შეიწიროს და ღირს მყოს მარჯუენით თჳსა დადგომად, რომელსა შევნის ყოველი დიდებაჲ, მადლობაჲ და თაყუანისცემაჲ მამისა, და ძისა, და წმიდისა სულისაჲ აწ და მარადის და უ[კ]უ[ნ]ჯ. ამინ.

ჴელითა მწერალი კომახიძე გიორგის ძე მწერალი გიორგისათჳს. წელსა დასაბამითგან სოფლის[ა]თჳს. ხოლო განკურიელებითგან სიტყჳსა ღმრთისაჲ ჩ[ო]ქ[ა]. თთჳსა ნოემბრისა რიცხუსა გ. (გვ. 598—ქვემო ყდის შიდა გვერდი).

შენაწერები: 1. (ნუსხური) „მოიხსენე. უფალო, იოანე შარვაშიძე მგელი(!) სასუფეველსა შინა ჩემ-ს წელსა, თებერვლის კ[ა]დ-ს“ (გვ. 106).

2. (ფანქრით) „კომახიძე ყო ხ[ე]ნოს ხ[ე]ნოწიდელთან“. (ქვემო ყდის შიდა გვერდი)

3. „ქართველთ წერა-კითხვის საზოგადოების წიგნთა საცავში მიერთვეს გრიგოლ გურიელისაგან. 1890 წელსა 4 სექტემბერს“. (ქვემო ყდის შიდა გვერდი). იხ. ავრუთვე ზემო ყდის შიდა გვერდი.

(639)

1348 ა

ჟამნ-გულანი. XVIII

295 ფ.; 29,5×21; ქაღალდი დალაქვებული, ტყავგადაკრული ხის ყდა: დაზიანებული; ნაკლული, ამოცევნილია ფ. ფ: 1—15, 72, 112—119, 140—141, 145—152; 242 ფ. ქვედა კიდე მხეული აქვს; აქვს რვეულებრივი აღრიცხვა; ნუსხური ორ სვეტად, შთავრული ასოებით და დასწყისები სინჯარით, ხოჯარ მოხატული სახედაო ასოები; თავსამკაული: 1r, 69r, 185r, 265v, 274v; [XVIII ს.]; ჭვირნიშანი: სამი ნახევარი მთვარე; გადამწერი: მღივანი იოანე გეორგიჭაძე (68v); შემოუწირავს გრიგოლ გურიელს 1850 წლის 4 სექტემბერს.

„ჟამნი ძალითა ღმრთისათა, ყოველი რაოდენი აქუს ლოცვა მსგავსად წესისა მის წმიდისა იერუსალიმისა და კეთილთა მონასტერთა. რაჟამს აღსდგე ძილისაგან, განეშორე სარეცელსა და ბრძანეთ ლოცვითა წმიდათა მამათა ჩუენთა უფალო იესუ ქრისტე... და... მუკლები ესე, კ[ა]ზ ა.—აღდგომილნი ძილისაგან შეგივრდებით სხ[ი]რ...“ 2r—68v.

2. „პარაკლიტონი შეწევნითა ღ[ა]ისათა, რომელი შუსნის სამკაულად წმინდასა ეკლესიასა. კ[ა]ზ ა.—სამწუხრონი ლოცვანი ჩუენნი შეიწირენ, წმიდაო უფალო, და მოგუმადლე ჩუენ მოტევება ცოდვათა...“ 69r—184v.

შენაშენი: პარაკლიტონის ეს ხელნაწერი შეიცავს 8 ხმის მასალას.

3. „თჳეთა მეტყუ[ე]ლებანი ძალითა ღ[ა]თა წლითი-წლად. თჳესა სეკდემბერსა ა, დაწყება პირველისა ინდიკტიონისა ახლისა წელიწადისა და ქსენება წმიდისა ღ[ა]ს მშობელისა მ[ა]ს[ი]ა[ნ]ე[ს]ი. მწუხრი—უფალო ღაღადყავსა კ[ა]ზ ა.—ზეცისა განწესებულთა დედისა ქ[ა]ს ღ[ა]თისა მოძღურებისა მიერ ლოცვაჲ გჳსწჳიეს ჩუენ...“ 185r—295v.

წყ[ა]დ[ე]ბა: „... აქა დღეს დაწუაჲ ი[ო]რდანისა წყლითა თაქმი ევშაბათა და ღ[ა]თ[ა] განბანა...“

შენაშენი: 1. ხელნაწერი ნაკლულია, დარჩენილია მხოლოდ ოთხი თვის (სექტემბერ—იანვრის) მასალა.

2. 1r-v-ზე მოთავსებულია სანტერესო მინაწერი (სასამართლოზე მოწმეების ჩვენებაზე?), რომელიც ძველად იკითხება.

ანდერძები: 1. „ღმერთო, მოიკსენე მდივანი იოანე გვერგუნაძე მთავარდიაკონი ორთავე შინა ცხორებასა, ამინ“ (68v).

2. „ღმერთო, შეიწყალე იოანე“ (83r).

3. „ქრისტე, შეიწყალე მდივანი იოანე“ (136v).

4. „ქრისტე, შეიწყალე ცოდვილი იოანე მდივანი“ (164v).

6. „ქრისტე ღმერთო, შეიწყალე ცოდვილი იოანე. მწერალი მთავარდიაკონი, ამინ“ (184v).

6. „ქრისტე, შეიწყალე იოანე“ (209v).

მინაწერები: 1. (ნუსხური). „ნე, იოვანეს ჯაყელს მინდოდა ღ[მერ]თისა და ჩ[ე]ი სულისათჳს ეს გულანი მთლად დამეწერინებია, მაგრამ წამახთინეს. ეს რაც არის და, ან დავაწერიო ჩემის ცოდვისა წესდებაჲ და სულის სარგებლად შემომიწირავს, შემდგომად ამ ჩემი ეზოის, ყოველად წმინდის და ამ პატარაიას საკდრის და რამანც კაცმან ან წიგნი წაართვას, ან გამოსწიროს, ან ჩემი სახლიდან ის წაიღოს, შეჩვენებული არის იესოს ქ[რისტ]ნ და ათორმეტთა მოციქულთაგან, წმიდა კრებათაგან, ოთხთა პატრიაქითაგან და ყოველთა მართლმადიდებელთა ეპისკოპოსთაგან ვინც გამოსწიროს, მამამან ღ[მერ]თ დასწყევლოს, ძემან ღ[მერ]თ დასწყევლოს, სულთან წ[მინ]დ[ა] დაწყევლოს“ (2r).

2. „ქ[ე]. შემომიწირავს მე, იოვანეს ჯაყელს ამ ჩემი ეზოის საყდრის და რამაც ძმამან კაცმან გამოსწიროს ან იყიდოს, ან გაყიდოს, შეჩვენებული იყოს შვიდთა კრებათაგან, ათორმეტთა მოციქულთაგან, და ოთხთა პატრიაქთაგან და ყოველთა ხართლმადიდებელთა ეპისკოპოზთაგან“- (185r).

3. (გადამწერისა): „აჰა აიღეს ცოხე ასკანის“, (225r).

4. (გადამწერისა): „აჰა ცოტა ფიქრი შემეწინა და გული შემებნა“. (239v).

5. (მეხედრული, გადამწერისა): „აჰა კაბის საბელო წაეკრა“. (249 v).

6. (მეხედრული, გადამწერისა): „დედას აკლდა“ (252v).

7. „ქართველთა წიგნთა საცავს მიერთვას გრიგოლ გურიელისაგან, 1890 წელს, 4 სექტემბერს“, (295v).

1348 ბ

პარაკლიტონი (ფრაგმენტი). XVIII

49 ფ.; 29,5×21; ქაღალდი; უყდო, დაშლილი, ფრაგმენტი; ნუსხური, ორ სვეტად, დასწყისები სანაურით; [XVIII ს.]; ჰვირშიში: სამი ნახევარი მთავარ; გადაწერილია: [იოანე გვერგუნაძე] (იხ. S—1348ა გვ. 68v).

[პარაკლიტონი]—„... ლხინე მე, ვითარცა იგი მას, და შემიწყალე მე, ღმერთო, უსჯულოებანი ჩემნი უგულებელს ყვენ, უფალო...“ 1r—49v.

წყდება: „... და კმითა გოდებისათა ადიდებდე, ღ[მერ]თის მშ[ობ]ა...“

შენიშვნა: 1. შეიცავს 5 ხმის მასალის ნაწილს.

2. ეს ფრაგმენტი უადგილო ადგილას იყო ჩაკერებული სხვა ხელნაწერში (S—1354 ა, XVIII საუკუნეში გადაწერილი ქამ-გულანი), ამიტომ საჭიროდ ვცანით მისი ცალკე გამოყოფა.

3. ამ ხელნაწერზე გაკეთებული მინაწერები გულისხმობს S—1348-ა ხელნაწერსაც.

მინაწერები: 1. „აჰა, შენ დიდო, მხნე, ამოვნო, შეიდწილ უძლეველო, წმიდაო გიორგი, ვიგულეთ და ვიგულისმოდგინეთ ჩუენ ცუა-უარყოთა მონდობილმან პეტრე დეკანოზმან და თანაშემწემან მღდელმან გიორგი თოთიბაძემ ეს ქამ-გულანი ვპოეთ საყიდლათ. ეს მონასტერი ქამთა ვითარებისაგან განოყენილიყო ჲგარიანთაგან და უჩუენოთ იყო. ახლა სხვა ვერა ღონე ვქენით და ამაჲ მონასტრის თეთრი გამოვიღეთ, და თქუენდა საქებელ სადიდებლათ დავსდევით. ჩუენ უხრწნელ გჳაჲთ და თქუენდა საქებელ-სადიდებლად აღგჳსრულებიე(!).

„აწ ეს წიგნი თქუენის თეთრით ნაყიდი თქუენსავე მონასტერს დაგვიც, რამანც კაცმან ან დიდმან, აწ მცირმან, ან ბერმან, ან ხუცესმან ეს წიგნი გამოახვას და წართუას, მას შერისხედგის(!) თავად ყოვლის მპყრობელმან ღმერთმან, ყოველმან მისმა წ-რინნ, მასამც ექმნების შემლილებაჲ იფდისი, ძრწოლა კაენის, შეჩვენებულიც იქმნება შეიდთა კრებათაგან, ათორმეტთა მოციქულთაგან, ამინ.“ (49v).

2. (ფანკრით) „პეტრე დეკანოზმან და თანაშემწემან მღდელმან გიორგი თოთიბაძემ ესე ჭანი-ჯულვანი შეუსწირეთ მონასტერს“ (49v).

(640)

1349

ბიბლიური წიგნები. XVIII

III + 338 გვ.; 15 × 10; ქაღალდი, დალაქავებული, ფურცლები დაჩვრეტილია ჭიისაგან (213—388) და დამწვარია მელნისაგან (141—207); ტყავგადაკრული ტივიფრული ხის ყდა, დაბიანებული; აკვს სანაშნიბელი; ნებსური, დასაწყისები სინგურით; [XVIII საუკუნის მეორე ნახევარი]; ჭვირნიშანი აქვს; დაუწერელია გვ. 212; შემოუწირავს გრიგოლ გურიელს 1890 წ. 4 სექტემბერს.

[ბიბლიური წიგნები]. 1. „წიგნი სიბრძნისა ძისა ზირაქისა.—თავი ა. ყოველი სიბრძნე უფლისაგან და მის თანა ჰგიეს საუკუნითგან...“ გვ. 1—211.

2. „წიგნი ეკლესიასტე, ესე იგი არს საეკლესიაო მეფისა სოლომონისა სიტყვანი, ძისა დავითისა, მეფისა ისრაილისანი. თავი ა.—ამოება ამოთა თქუა ეკლესიასტე...“ გვ. 213—254.

3. „წიგნი სიბრძნისა სოლომონოსი. თავი ა.—შეიყუარეთ სიმართლე მსაჯულთა ქუეყანისათა...“ გვ. 255—336.

მინაწერები: 1. „ჩუნა-ს წელსა იელისის ივ-ს, დღეს ორშაბათს, მოხდა დაღამება იმერეთში. ამაჲ წელსა დაიშა იმერეთი. იმერეთში რომ არ იყო, ახალციხიდამ მოჭოდათ. და მოტანილი იყო ბათმანი სიმიდი ათ შურათ და ღომი სამ აბაზათ და პური მანეთათ. ჩუნე-ში იყო იმერეთში და რაჭაში და ოდიში ძლიერ შიშილი, და ბათმანი იყო სამანეთათ(!), თუ რამე იშეუბოდა, და იმავე წელს; სპანეე ღვინო ოდაათ მანეთათ. მე კ-ხ სამარადღონი წულუკიძე განმაწუსებორჩილად გაენათის მონაბერში ჩუნს წელში“. (Ir-v).

2. „ქართველთ წერა-კითხვის სახოგადოების წიგნთა საცავს მიერთვას. გრიგოლ გურიელისაგან 1890 წელსა, 4 სეკტემბერი“ (III v).

3. „ეს უსამღუდელოსობას გურიის ეპისკოპოზს და კავალერს, ასკანი შტატის წმინდის გიორგის ეკლესიის შტატის მღუდლის იოანე შარაშიძისაგან თხუნა“ (გვ. 338).

4. „წიგნი ესე ეყუთნის მღუდელს იოანე შარაშიძეს“ (გვ. 338).

იხ. ავრეთვე მინაწერები: ზემო ყდის შიდა ჯეფდი, II r-v, III r, გვ. 336, 337.

(641)

1350

მაქსიმე აღმსარებელი. სწავლანი. 1794

152 ფ.; 16,2×11,5; ქაღალდი, სინესტისაგან დალაქავებული; ტყავიფრული ტყავის ყდა (ყდას გასამაგრებლად გამოყენებული ყოფილა ძველი ხელნაწერის ფურცლები); თავწაკლული; მზედრული, სათაურები და დასაწყისები სინგურით, ასომთავრული; 1794 წ. 25 მარტი (126 v); ჭვირნიშანი აქვს; გადამწერი: არსენი დრიტი ეეთიმი და იერო-დიაკონი პორფირი (126 r); დამკვეთი: ნავრილი (126 v); დაუწერელია: 1 v, 15 v, 149 v; შემოწირულია გრიგოლ გურიელისაგან 1890 წ.

1. [ელპიდის მიმართ ხუცისა ოთხასეული წინა-შესავალი თურთ].—„... გონებელ არიან ნუ უკუ და საჭმარ რაჲმე აღუჩნდეს სულსა ამათ მიერ გამოცხადებული რაჲმე...“ 1r—69r

შენიშვნა: ქართულ ენაზე თარგმანი ეკუთვნის ექვთიმე მთაწმიდელს. იხ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. I² 1941 წ., გვ. 657.

2. „წმიდისა მამისა ჩუენისა მაქსიმესი თავნი ღუთისმეტყუველებისათჳს და ჴორციელად განგებულებისათჳს ძისა ღუთისა.—ერთ არს ღმერთი დაუსაბამო, მიუწდომელი ყოველად მჭონებელი ყოფისა...“ 69v—92v.

3. „წმიდისა მამისა ჩუენისა მაქსიმესი მეცნიერებითთა თავნი ასეული მეორე.—ერთ არს ღმერთი, რამეთუ ერთღ თავება არს დაუსაბამოჲ და მარტივ...“ 93r—121v.

შენიშვნა: ეს ორი უკანასკნელი თხზულება აკად. კ. კეკელიძეს ასე აქვს დასათაურებული: „ორასეული თავნი ღმერთისმეტყუველებისათვის და ჴორციელად განგებულებისათჳს ძისა ღმერთისა; ასეული მეორე—მეცნიერებითთა თავნი. თარგმანი ნიკოლოზ გულაბერიძისა“. იხ. ქართული ლიტერატურის ისტორია ტომი I² 1941 წ. გვ. 659.

4. „მისივე, თავნი სხუანი ათხუთმეტნი.—ერთ არს ზესთა დაუსაბამო და ზესთა არსი კეთილი, წმიდა რამ გუამოვანი ერთობაჲ...“ 122r—125v.

შენიშვნა: 1. ტექსტის ბოლოში მიწერილია: „ამ მუხლის კერძოჲ და სხუაღა ბოლოს ოთხი მუხლი აკლია, დედას აკლდა, ვინცა მიმეთხჳნეთ აღავსეთ.“

2. თარგმანი ექვთიმე მთაწმიდელისა იხ. კ. კეკელიძე ქართული ლიტერატურის ისტორია. ტ. I² გვ. 658.

5. „სწავლანი სულიერნი წმიდისა მამისა ჩუენისა მაქსიმე აღმსაარებელისანი, თარგმნილი წმიდისა მამისა ჩუენისა ევთჳმის მიერ.—პირველი უენებელობა არს, რათა კაცი საქმეთაგან ცოდვისათა უცხო იქმნეს და სრულად განეშოროს...“ 127r—148r.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერის კიდეებზე მითითებულია ტექსტში გამოყენებული წყაროები.

2. ხელნაწერს ბოლოში ერთვის ნუსხურად დაწერილი (XIII—XIV საუკ. ხელი) რესტავრირებული ორი ფურცელი (150—151), რომლებიც ადრე გამოყენებული ყოფილა ყდის გასამაგრებლად. ტექსტს უნდა წარმოადგენდეს ქადაგების (?) ფრაგმენტები.

ანდერძები: 1. „ღ თივ სულიერი ესე წიგნი, რომელსა ეწოდების ითიკა, თელოლოჲა ღთშებოსილისა მამისა ჩუენისა ყოველად ღირსისა არხიმანდრიტის ევთჳმის მიერ წყებული, მე ყოველად უღირსმან იეროდიაკონმან პორფირიმ სრულ ვყავ მორჩილებითა სულიერისა მამისა ჩემისა გავრილესათა. და ვინათგან ამას წიგნსა ბოლოს ოთხი მუხლი აკლს, რომელი ჩუენთა ენათა ხედა არა სადა იპოვა“ (126r).

2. „ესე კუალად თქმულიე ესი მუხლი წრფელსიტყუაობაჲ წმიდათ წერილთა შორის იპოვა მამამან გავრიილ და აქავე დამაწერინა სრულებისათჳს ამ წიგნისა, და მხილველთა მიერ დაცევას ეთხოვეთ გულსმოდგინებით და სურვილით წა-

დიერნი და მწირომელნი ამისნი. გაბრიელ და პორფირი. 17 $\frac{3}{25}$ 94“ (126v.).

3. „ესე ზემო წერილნი სწავლანი დაიმარხნენ კეთილად, ქრ მოყუარეო ძმაო, და ამათ მენებათა შინა იქცეოდე მიმთხუეად ცხორებასა საუკუნესა, და მოგეცეს

შენ გკრძალენ დიდებისა მადლითა და კაცთმოყუარებითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქ[რისტ]ოსითა, რომლისა არს დიდება და ძალი და სიმტკიცე თანა მამით და სულით წმიდით, აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე, ამინ". (126 v).

მანაწერები: 1. „ჩყაბ-სა წელსა, მარტის ი[ე]-სა დღესა, დაიბადა იოსებ მელქვას ასული სოფიო" (6 v).

2. „ჩყად-სა დღესა, ივნისობისთჳს ი[ზ]-სა დღესა დაიბადა პ[ე]ლი[ა]ნე(!) იოსების ძე მელქვა". (7 r).

3. „ჩყვ-სა წელსა, ქრისტესშობისთჳს ოცდასამსა დაიბადა ლასა იოსების ძე მელქვა" (7v).

4. „ჩყვ[ე]-სა წელსა აპრილის ი[ე]-სა დღესა დაიბადა პროკოპი მელქვა" (8r).

5. „ჩყო-სა წელსა მარიამობისთჳს სამსა დაიბადა ეკატერინე მელქვას ასული". (8 v).

6. „თქმული წ[მ]ა შორის მამისა ჩუენისა მამისა მაქსიმე აღმსარებელისა სწავლანი სულიერნი სამღრთო მეცნიერებითნი" (149r).

7. „ჰართველთა წიგნთსაცავს მიერთუას გრიგოლ გურიელისაგან 1890 წელსა, 4 სექტემბერს" (150 v).

(642)

1351

ოთხთავი. XVIII

229 ფ.; 9×7; ქაღალდი, ფ. ფ. 226—229 სინესტისაგანაა დაზიანებული; ტყავგადაკრული ხის ყდა, დაზიანებულია, ფ. 9 ამოვარდნილია; ნუსხური, დასწყისები სინგურით, ორ სვეტად, აქვს რვეულებრივი სათვალეები; [XVIII ს.], აქვს ჰვირნიშანი; გადამწერი: მხატვარი იოანე (161r, 197v); მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი; დაუწერელია: 1—3, 60v, 155v, 225v—229v.

„სახარება მათეს თავი.—წიგნი შობისა ი[ე]ს[უ] ქ[რისტ]ოსი ძისა დავითისი, ძისა აბრაჰამისი..." 6r—198v.

შენიშვნები: 1. ოთხთავის ყოველ თავს წინ უძღვის „თავნი სახარებისანი" იხ. 4r—5r, 59r-v, 96v—98v, 154r—155r.

2. ბოლოს ერთვის: „განგებაჲ სრ[უ]ლთა საძიებ[ე]ლისაჲ..." (198v—225r).

ანდერძები: 1. (გადამწერისა): „ქ[უ]ე აცხ[ე]ნ იოანე მხატვარი, რომელმან დაწერა წმიდაჲ ესე სახარებაჲ" (161 r).

2. (გადამწერისა): „ქ[უ]ე ღ[მრ]თა წ[მ]ინა ვედრებითა დაიკსენ ჯოჯოხეთის კელისაგან სული იოანე მხატვრისა, რომელმან დაწერა თჳთ კელითა თჳსითა წმიდაჲ ესე სახარებაჲ. ვინცა მიემთხუოდ[ე]თ, შენდობას გჳძანებდეთ, რა თქუმნეა შეგნინდეს ღ[მ]ა, ამინ" (197v).

3. (მთარგმნელისა): „ესე საცნაურ იყავენ ყოველთა, რამეთუ წმიდაჲ ესე ოთხთავი ჩ[ე]ნ ახლად გჳთარგმნია ფრიადითა ძნელებითა ძმათა ვიეთმე სულიერთაჲთა და ბერძულთა სახარებათა შეგჳწამებიაჲ ფრიადითა გამოწულილებითა, და ვინცა ვინ სწერდეთ, ვითა აჳა ჰპოოთ, ეგრე დაწერეთ. თუ ამისგან ჯერ გიჩნდეს დაწერაჲ, ღ[მრ]თ[ა]ს სიტყუასა ნუ სცვალებთ, არამედ ვითა აჳა სწერია, ეგრე დაწერეთ, თუ არა რაიმე გაშუებდეს ჩ[ე]ნნი ყოველნი სახარებანი პირველითაჲნ წმიდად თარგმნილ არს და კუალად ხანმეტნიცა და საბაჲ წმიდაჲნიცა მუნით დაწერეთ და ღ[მრ]თს ერთმანეთსა ნუ გაჰრევთ და გლახაკსა გულისათჳს ლოცვაჲ ყავთ. ქრისტე, ღმერთო ყოველთა წმიდათა, შენთა თანა ღირს ყავ სული გიორგი მთაწმიდელისაჲ. ვინ ამისგან გარდასწეროდეთ, გულსავსე იყვენით სიმართლისათჳს. აწ უკუე საცნაურ იყავენ ესე თქუმნ, რომელნი ეძიებდით და იკითხებიდით წ[მ]ა სახარებ[ე]თა, რამეთუ ესრეთ არს ბერძულად განწესებულ მოძღუართა მიერ, ვითარცა შეუგანდეს თითეულსა სახარებასა თავი, ეგრეთ აიღებენ და აწ ყოველი განგებულებით მიჰნია. თავები სახარებისა ვითა აიღებენს, საძიებელსა შინა ჰპოოთ და ვითარცა აჳა და საძიებელსა ეწეროს ზეპირით თავსა ეგრეთ აიღებდით თითეულისა სახარებისასა და მერმე სახარებ[ე]თა შეუდგებოდით, რა მოგჳძიოს და ესრეთ

აიღებვის თავები, გინა თუ მას ჟამსა შინა, გინა თუ თქუა უფალმან, გინა თუ პრქუა უფალმან თჳსთა მოწაფეთა, გინათუ თქუა უფალმან იგავი ესე, გინათუ პრქუა უფალმან მოსრულთა მათ მისა მიმართ პ̃რთა ესოეთ აიღება ის თავები და რ̃ომე სახარებათაგანი ეთია ეწერეს ეგრე ითქუმის ლიტონად. და ეწინწე თავბოლოება სახარებაჲთაჲ ოთხთავსა შინა სინგურითა. თავებსა სახარებათსა ესე არს ნიშანი თავ-მოსწუნილი ჯუარი, სახედ ჭანწილი, სინგურითა დაწერილი და ბოლოსა დასასრულთა ესე არს ორნი ჯუარნი მიდგმა ესრე ++სახედ“ (198 r-v).

მინაწერი (გადამწერისა): „მიდგამ დასასრულსა ორნი ჯუარნი წერილნი სადაგნი სინგურ + ითა +“ (198v).

(643) **1352**

კურთხევანი. XVIII—XIX

125 ფ.; 21×15,5; ქაღალდი სხვადასხვა; ტკეცრული ტყავგადაკრული ხის ყდა, დახიანებული, შერჩენილი აქვს ერთი ტყავის საკეტი; ამოცვენილია ფ. ფ. 42—43, 92—93, 110—125; ნუსხური, დასაწყისები სინგურით; სხვადასხვა ფერის მელანი; ფ. ფ. 110—125 სხვა ხელნაწერს ეკუთვნის; თავსამკაულები: 1r, 16r, 39r, 86v, 97v, ბოლოსამკაული: 43r, 107v; ზოგჯერ სახედაც ასოებიც; [XVIII—XIX ს.], ჰვირნი-შანი სხვადასხვა; გადამწერი: მდივანი გიორგი (15v);

„კურთხევანი ძალითა ღმრთისათა თარგმნილი ბერძულისაგან ქართულად კჳპრიანე სამთავნელისა მიერ. ლოცვა დედაკაცსა ზედა მშობიარესა პირველსა დღესა.—უფლისა მიმართ ვილოცოთ. უფალო შეგჳწყალენ. შეუფუსო, უფალო ღმერთო ჩუენო, ყოველისა მპყრობელო...“ 1r—109v

შენიშვნა: 1. ეს ხელნაწერი 1713 წელს გამოცემულ კურთხევანთან შედარებით მოკლეა და ტექსტის თანმიმდევრობაც სხვაა.

2. ბოლოში დართული აქვს ფურცლები (110—125) სხვა ხელნაწერებიდან ა) ჟამნი 110r—112v:

ბ) ჟამნი (114r—125v), რომელსაც ბოლოში დართული აქვს „სიტყუა მართალი და ჭეშმარიტი“ (118r—125v).

ანდერძი: „ქრისტე ღმერთო, შეიწყალე ცოდველი მდივანი გიორგი“(15v).

მინაწერები: 1. „ეს ჟამნი ესე გოგიჩაიშვილის არის“ (120v).

2. „უფალო ღმერთო, ყოველის მპყრობელო მამათა ჩუენთაო აბრაამისო, ისაკისო და იაკობისო... მის ნათესავსა, მის მართლისა მოახსენე და განუსვენე აბრამის წიაღთა შინა, აღრაცხე მღვდელი პატიოსანი იოსებ გოგიჩაშვილი წმიდათა შრომითა მისითა. დაწერილ არს ესე ჟამს...“ (125v).

იხ. აგრეთვე მინაწერები: 87r, 88v, 100v, 109v, 121r-v.

(644) **1353**

ფსალმუნი. XVII

111 ფ.; 16×11; ქაღალდი, ჭუჭყიანი, სინესტისაგან დალაქავებული; უყდო, თავ-ბოლოჩაკლული, ამოცვენილია ფ. ფ.: 7,16—38, დახიანებული ფ. ფ.: 70, 72—77, 81—85, 94—101, 103, 110—111; ნუსხური, სათაურები და დასაწყისები სინგურით, აქვს თავსამკაულები (1v, 19r და ა. შ.).

[ფსალმუნი]. „... დაიმკჳდრონ ქუეყანა და დაიმკჳდრონ უკი უკე მას ზედა...“ (ფს. 36_{29})

წყება: „... აქებდით მას ძლიერებითა მისითა, აქებდით მას მრავალითა სიმდიდრითა მისითა, აქებდით მას ჴმითა ნესტჳსათა...“ (ფს. 150_3)

შენიშვნა: ეს ფსალმუნი გიორგისეული რედაქციისაა. იხ. ფსალმუნის ძველი ქართული რედაქციები X—XIII საუკუნეთა ხელნაწერების მიხედვით. გამოსცა მზექალა შანიძემ. თბილისი, 1960 წ.

მანაწერები: 3r, 6r, 8v, 9r, 12r, 20r, 24r, 37r, 39v, 40r-41v, 42r, 45r, 65r-v, 70r, 111v.

(645) 1354

ჯამნი. XVI—XVII

38 ფ.; 13.5 × 10; ქაღალდი, ჰუმქიანი, კიდეებ შემოცვეთილი; ტყავგადაკრული ხის ყდა ერთი ტყავის საყეთით, ყდის ყუა დახიანებულია; ნაკლული: ფურცლები 17, 20, 32, 33, 43, 51, 52—58 ამოცეცხლილია; ნუსხური, დასწყისები სინგურით; [XVI—XVII ს.ს.].

[ჯამნი] „... იხარებდის მ[ფ]ჳ და მცხრ[ბითა შენითა იშუ]ბდეს ფრიად...“ 1r—58v

წყდება: „... წინა მორბედო და მადლისა წინამეტყუელო...“

შენიშვნა: ჯამნს ბოლოში ერთვის: 1 „ხბითა იბაკონი მარხვათა და ხატიკთაჲ“ 2. „სჴნაჴსარი აითორმეტთა თუშთა წელიწდისათა“.

(646) 1355

გულანი. XVII

199 ფ.; 21 × 15; ქაღალდი (ჰუმქიანი, ხოგიერთი ფურცელი თაგვის მიერაა შეჭმული); ხის ყდა (ყდა მოცლებულია); დაშლილი და ნაკლული; ნუსხური, დასაწყისები და სათაურები სინგურით; [XVII ს.], ჰეირნიშანი: სამი ნახევარი მთვარე.

[გულანი]. 1. [ლ ო ც ვ ე ბ ი]. „...სხუაჲ ლოცვაჲ შუაღამის, თქმული წმიდისა ბასილისა კესარიელისაჲ მთავარეპისკოპოზისა.—უფალო ღმერთო, ჩუენო მოწყალეო...“ 1r—6v.

2. [სქტრმბერ—აგვისტოს თვეების საკითხავები ახალი აღთქმიდან]. „... რხონ იგი, ა[ნ]. თუესა სექდენბერსა იდ, ამაღლებაჲ პატიოსნისა ჯუარისა და დაბინებაჲ იოანე ოქროპირისა. უქმი. მწუხრი. ნეტარ არს კაცი. ცისკრად. აურ[ბ]დითი. აღსავალნი. წარდგომაჲ სახარებისა. იხილეს ყოველთა კიდეთა ქუეყანისათა. მც. დ[ბ]ი. უგალობდით უფალსა გალობითა ყ[ლ]ისი[რ], სახარებაჲ იოანესი. ჰრქუა უფალმან, მამაო, ადიდე ძე შენი...“ 7r—39v.

3. [დიდი მარხვის საკითხავები და საგალობლები]. „... და იგივე. დ[ბ]ი. წრ[ფ]გ. საშოჲთ მთიებისა,... 40r—194v.

შენიშვნები: 1. ფ. ფ. 195—196-ზე მოთავსებულია კვინკლოსი.
2. ფ.ფ. 197, 198. უადგილო ადგილზეა ჩადებული.

(647) 1356

ხამხედრო ტაბიკონი. 1827

II ფ. + 250 გვ.; 33,5 × 21; ლურჯი ფერის ქაღალდი; ხის დახიანებული ყდა; მბედრული, დასწყისები ასომთავრული; 1827 წ. (II v), ჰეირნიშანი: 1824 წ.; გადაწერი: ტერ-სტეფანე ტერ-სტეფანეს ძე ადგილი: საჩხერე; დამკვეთი: გრიგოლ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

წერეთელი (II v, გვ. 1); მთარგმნელი: იასე გარსევანიშვილი (გვ. 1); დაუწერელია: I — II r, გვ. 2, 243 — 247, 250.

1. [ტიპიკონი ანუ წეს-დებულება სამხედრო თანამდებობისათჳს ღმერთალთა, ჭელდმარშალთა და ყოვლისა ღმერთალიტეტისა და სხუათა ხარისხთასა]. თავი პირუელი, ვოლუნტერთათჳს. — ჰაბუკნი და მოხუცნი კაცნი, ჩინებულნი გუამნი..." გვ. 4 — 93

შენიშვნა: 1. უძღვის: ა. თავფურცელი წარწერით: „ტიპიკონი ანუ წეს-დებულება სამხედრო თანამდებობისათჳს, ღმერთალთა, ჭელდმარშალთა და ყოვლისა ღმერთალიტეტისა და სხუათა ხარისხთასა, რომელთაცა ჰზუმნისთჳს ყოფაჲ მხედრობასა ზე და სამხედროთა საქმეთა მათთა და მეცნაობათა, რაცა თჳთოეულსა მათგანსა და ქმნად შეჰგჳან.

დაიბეჭდა ბრძანებითა მისისა იმპერატორებითის დიდებულებისათა მეცხრითა მეკრჴთა სანკტპეტერბურღსა შინა, სიმპერატოროჲსა აკადემიისა თანა სწავლათისა, ჩღჷე წელთა.

„ბოლო ქართულსა ზედა ენასა ითარგმნა ბრძანებითა იმერეთის თავადის, მისის ბოწყინუალების უფლის მაიორის და კავალერის გრიგოლ ხურაბისძე წერეთლისათა საქართუელოს ბანაკისა იასე გარსევანოვისგან წელსა ჩყკდ-ს, ივნისის კდ-ს დღესა" (გვ. 3).

ბ. წინასიტყუაობა: „წყალობითა ღმრთისათა ჩუენ პეტრე პირუელი მეფე და თჳთმპყრობელი ყოვლისა როსსიისა და სხუათა და სხუათა და სხუათა. — ვინაჲცა კმად საცნაურ არს ყოველთა მიმართ, თუ ვითარითა სახითა მამამან ჩუენმან ნეტარებისა და საუკუნოდ საჴსოვრობისა..." (გვ. 3 — 4).

2. ბოლოს ერთვის: „პინაკსი სამხედროჲსა წესდებულებისა" (გვ. 93 — 102).

2. „სამხედროთა არტიკულთა თავი პირუელი, შიშისათვის ღმრთისა. არტიკული პირუელი. — თუმცა ყ'ლთა ზოგად და თჳთოეულსა ქრისტეანესა გამოუორიცხველად..." (გვ. 106 — 169).

შენიშვნა: წინ უძღვის: ა. თავფურცელი წარწერით: „არტიკული სამხედრო მოკლით განმარტებითურთ, დაიბეჭდა ბრძანებითა მისისა იმპერატორებითის დიდებულებისათა" (გვ. 103).

ბ. წინასიტყუაობა: „წყალობითა ღმრთისათა ჩუენ პეტრე პირუელი მეფე და თჳთმპყრობელი ყოვლისა როსსისა და სხუათა და სხუათა და სხუათა. — ვეებრძანებთ კ'ლთა ზოგად ღმერთალთა ჩუენთა..." (გვ. 104 — 106).

3. [დავა]. „თავი პირუელი, სამსჯავროჲსა და მოსაჯულთათჳს. 1. ვინაჲცა უპირუელესადრე სათანადო არს მოკლისა ამის გამოხატჳსა სამსჯავროთა დავათისა წარმოჩინებად..." გვ. 170 — 194.

შენიშვნა: ბოლოში ერთვის: ა. „პინაკსი სამხედროჲსა არტიკულისა" (გვ. 195 — 202). ბ. „პინაკსი დავათა" (გვ. 202 — 203).

4. შემოხმისათჳს განჩინებათასა ჰსწავლანი სამსულოდ(!) შემზადებისა, წოდებისა და თანამდებობისა საბანაკოთა მოხარისხეთანი. დაიბეჭდა ბრძანებითა მისის იმპერატორებითის დიდებულებისათა. ნაწილი პირუელი. ეჴზერციისათჳს (ანუ ჰსწავლისა). — ჩუსულებითი ჰსწავლა უშმოკლებულესითა განმმარტებელობითა..." (გვ. 203 — 240).

შენიშვნა: 1. წინ უძღვის: „წინასიტყუაობა" (გვ. 203).

2. ბოლოში ერთვის: „პინაკსი ჰსწავლისა ანუ ეჴზერციისა". (გვ. 240 — 242).

ანდერძი (დამკვეთისა): „წელიწადსა ათას რვაასოცდაშვიდესა, აგვისტოს თვესიდ აღეწერინე სამხედრო ტიპიკონი ესე, სომეხთა მღვდელსა ტერ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სტეფანს ტერ-სტეფანეს ძეს საჩუქრად, პოდპოლკოვნიკი თავადს გრიგოლ წერეთელი“. (II v).

მინაწერი: 249 — 248 გვერდებზე. მინაწერი წარმოადგენს ნაწყვეტს „ყ ̆დ საზოგადოსა ისტორიისაგან“, რომელიც გრიგოლ წერეთლის დაკვეთით ქართულ ენაზედ თარგმნა იესე გარსევანოვმა.

(648) 1357

კრებული. XIX

340 ფ.; 33 × 21,5; ჭაღალდი, სხვადასხვა (308 — 340 მწკვნე ფურის), დაზიანებული, რესტავრირებული; კოლენკორგადაკრული მუყაოს ყდა, აქვს ყდის სავარი ფურცლები; თავნაკლული; მხედრული; ილუსტრაციებისათვის გამოყენებულია რუსული ნაბეჭდი წიგნის სურათები: იხ. 16 v, 33 r და სხვა; დაზუსტებულია: 16 r, 33 v, 41 r, 55 r, 66 r, 84 r, 89 r, 103 r, 123 r, 134 r, 147 r, 187 r, 199 r, 217 v, 221 v, 232 v, 257 v, 289 v, 303 v, 307 r.

1. [ცხენელონი. თელემაკე]. — „თელემაკის წიგნი, ა. მისისა ბრძოლათა შინა და უმეტეს სიბრძნისათჳს მისისა განზრახუათა შინა აწ გარემოუცავს ზღუისა სივრცეთა...“ 1 r — 304 r

შენიშვნა: კიდეებზე მოთავსებული სქოლიოები ეკუთვნის მთარგმნელს იესე გარსევანიშვილს იხ. მინაწ. 191 v-ზე.

2. „მოკლედ აღწერა ცხოვრებისა ცხენელონისა და რაჲმე მისთა ნაქმართათჳს. — ცხენელონი არს ერთ მათ სახელთაგან...“ 304 v — 306 v

შენიშვნა: ბოლოში მიწერილი აქვს: „ესე ცხენელონის ცხოვრება და რაჲმე მისთა ნაქმართათჳს ამის წიგნის თავს უნდა დასწერად, მაგრა მე რომლისა შევიდამაც გადმოვსწერე, მას არ ჰქონდა, მემდგომ სხვას წიგნი ვნახე და გადმოვსწერე მისთჳის რომელ, ვინც გადასწეროთ ის და ის შთასწერეთ“.

3. „ათინაიდა. თარგმნილი როსიულით ქართულსა ზედა დავით ზურაბის ძის ფურცელაძისაგან ჩყკ-სა წელსა შინა. — სჩნდა, ვითარმედ ათინა შემდგომად დარღვევისაცა თჳსისა კეთილად მყოფობდა...“ 308 r — 338 v.

შენიშვნა: 1. კიდეებზე მოთავსებულია მთარგმნელის სქოლიოები, იხ. 314 r.

2. ბოლოში მიწერილი აქვს: „სრულიქმნა 18 $\frac{2}{2}$ 28“.

ანდერძი: „მკითხუელისადმი მწერლისაგან.
მე შავიდგან ისწ შავად
გადმოვსწერე თუმცა ავად,
არ გინების მოსართავად,
აგრე ჰკუეის მოსარწყავად

შემოგწირე ჩემი წერა, ეს კრიტიკათ მაცნი კურსი,
ვის სიბრძნისა აღსრულებად შესმენა გაქვს არა ცრუსი,
გმირად მენტორ აღიხსენე, ნუ გაქვს მასზედ სმენა ყრუსი,
და ორე(!) არც შენ თელემაკი, არც მე, შენი მონა მუსი“ (304) r.

მინაწერები: 1. (გადაწერისა): „აჰათ იწყების თარგმნილი იესე გარსევანოვისა შეათხობმტე წიგნისა დასასრულამდე“ (151 v).

2. „ეს სხოლონი(!) მღვდლის იესე გარსევანოვის ნათარგმნია. მაშ რა ქნან მღვდელთა თუარ ეს სწერონ. თავადი გრიგოლ წ[ერეთელი]“ (191 r).

3. „მცირე სენის ეგზომ შიში სიმხნეს ვგონებ არა გვანდის,
ამად ვბედავ ბჭკადრო კითხვა, თუ პასუხი არა გბარდის:
მან რალა ჭყოს, ვის გლას გული როდისიდგან დაგვით ჰსწვავდეს
და სასოცა არ უვადოდეს, რომ ოდესმე დაუამდეს“ (339 r).

4. „ვნახოთ კალამო.
მე ბექან აქა მოვსრულვარ, მოესდევ რკინისა...
სხვა ყმანი არ მომყოლიან მარტო..:
თუ არ მომკლან მასთანავე, ხრმალ-შუბითა დავიცადო,
ღ[მრთ]ი საწუთრო გაუშავო, აუსახრული გავაცხადო,
მე ომისა მტყვრისაგან ჩემი ბრძოლი გამოვსცადო,
და აოპია ჩემი ლხინი, თუ ტყუეულად დავიჭადო.
თქვენ სიონ შ[ო]ატყუეთ, შეფიცე და მანად ხადე,
სულიერსა არ დაინდობ, ეშმაკისა ნუ ხარ ბადე,
გებრძანა თუ ნუ გჯოხბავარ, კარგ ყმობითა დამიჭადე,
და თუ არ გახსოვს ვაქაცობა, ბერი კიდევ გამომცადე“ 339 r. (იხ. შან-ნამე ტ. II სტრ. 4533).

იხ. აგრეთვე მინაწერები: 307 v, 339 v, 340 r-v.

(649) **1358**

კრებული. XVII—XIX

277 ფ.; 29,5 × 20; ქაღალდი (სხვადასხვა დროის), დალაქვებული, რესტავრირებული, ჩამოკრეული აქვს კიდეები ფ.ფ.: 111, 148. 191; კოლენკორადაკრული ყდა; სხვადასხვა ხელი: ნუსხური [XVII საუკ.], მხედრული [XVII — XIX ს.], გვირნინანი აქვს; XIX საუკ-ში წიგნი შეუკრავს და შეუვსია იესე [გარსევანიშვილს] (277 v), ალბათ, გ. წერეთლის დაკვეთით. დაუწერელია: 35 v, 39 r — 40 v, 211 v—213v, 265 v, 275 r—276 r, 277 v.

1. „თუსა ოკტომბერსა კგ-ს, წამება წმიდისა და დიდებულისა მოწამისა დიმიტრისი. — მას ჟამსა უსჯულოთან მეფემან მაქსიმიანემ დაიმორჩილნა გუთნი და საერომატელნი...“ 1 r — 3 r.

2. „თუსა აგვისტოსა გ, წამება და ღუაწლი წმიდისა დიდისა მოწამისა რაჟდენისი, რომელი იწამა ჟამთა დიდისა მეფისა ვახტანგისათა სპარსთა მიერ ქართლს, სოფელსა შინა წრომს. — მოწამეთა ჰგსენებითა, ვითარმცა იქმნა განძლომა დ[ა]ისმოყუარეთაგან და მარტვილთა მოყუარეთა...“ 3 r — 7 v.

5. [იოანე დამასკელი. გარდამოცემა]. „ნამდჳლე ჭეშმარიტისა არსებისათჳს და შემთხუევითისათჳს. თავი პირველი. — არსობაჲ ზოგადი საბელი არს ყოველთა არსთაჲ და ესე საბელი არსობისაჲ განიკუსთების ჭეშმარიტად არსად...“ 13 r — 38 v.

შენიშვნა: 1. თარგმანი ეკუთვნის ეფრემ მცირეს.

2. წინ უძღვის: ბ. ეფრემ მცირის მიერ შედგენილი „ხანდუკი და შესავალი წიგნისა ამის, რომელს ეწოდების გარდამოცემაჲ, თქმული წმიდისა მამისა ჩუენისა იოანე დამასკელისა.“

ბ. „წმიდასა და ღ[მრთ]ი პატიცემულსა მამასა კოზმანს, ღირსსა ეპისკოპოზსა მაიომიისასა, იოანე უნდოა უფლისა მიერ გაბრუნებ...“ (11v — 12 r).

3. ხანდუკი შესავლითურთ და ეპისტოლე კოზმან მაჲუმელისადმი. გამოქვეყნებულ აქვს ს. გორგაძეს იხ. მიმოშობილველი. I, ტფილისი 1926 წ. (გვ. 182—192).

4. კიდეებზე მოთავსებულია „ჯანჩინება“-ნი: 14 r, 15 r-v, 17 v; შეისწავლეთ — 21r თარგმანი: 22 v, 24 v.

5. ტყვსტი ნაკლული ყოფილა და XIX საუკუნეში შეუვსიათ, იხ. 36 r — 38 v.

4. [ბასილი დიდი, ეკუსთა დღეთაჲ]. „თქმული წმინდისა და ნეტარისა მამისა ჩვენისა დიდისა ბასილისი, თავი პირველი. სიტყუისა მისთვის, ვითარმედ დასაბამად ქმნა ღმერთმან ცა და ქუეყანა. — რომელსა ენებოს დაბადებისთვის სოფლისა მითხრობად დასაბამად ხილულთა ამათ შემკობისა...“ 41 r — 137 r

შენიშვნა: 1. კიდეებზე გაკეთებული აქვს მითითებები.

2. 57 v-ზე წერია: „ქ. რაც ცარიელი დამიგდია, ჯკლდა. ამისი დედანი ვინც იპოვნოთ, გამოსწერეთ ღ-თის ჯულისთვის“.

3. ბოლოში ერთვის ანდერძი: „დაესრულა ეკუსთა დღეთა წმიდისა ვასილისა ბრწყინვალედ და ღ-თივმუწნიერად მადლითა სულისა წმიდისათა ვინ ჰსწერდეთ ნუსხასა ჩუენსა, ნუ ესრეთ ჰსწერთ, ვითა ჩნ-სა ნუსხასა, რამეთუ ჩუენ პირტიტყუ ვართ და სავსე ყოველითა არაწიდებითა, გარნა ესრეთ ჰსწერეთ, ვითარმცა ახლად აღეწერა წმიდასა ვასილის, რამეთუ ჴუშჱარიტად დაღაცათუ მწიკუდენი ჴელი ჩუენი ნუსხებიდა და ჰსთარგმნიდა, გარნა თჳით იგი იყო მხუსველი და თარგმანი, თუ არა ჩუენგან, ამისი ჳეროპაცა შეუძლებელი იყო, არა თუ თარგმნაჲ. და აწ წმიდაჲო მამაო, ღ-თ გარწუენოს ჩ-ნ, ლოცუა ჰყავთ და ვითა ჰპოვოთ, ეგრე დასწერეთ, და თუ რახოცნი ღუაწლნი გუინახავს ამისსა თარგმნისა, იგი ღმერთსჳს იცის, რამეთუ აურაცხელად ღრმა არს და შეუკადრებელი და ღ-თ იგი პლ-ნიცა თარგმანნი აკურთხენ, დიდად ჴელი აღმიპყრეს.

ჳსე ანდერძი წმიდისა მამისა ჩუენისა გიორგი მთაწმიდელისა არს, ნუთუ უტჳერებით სხუისა ვისიმე გეგონოსთ ვისმე, რამეთუ მისადმე ჳსე წიგნი არა გამოჴენილ იყო ენისა ჩუენსა, არცა ყოფილ“. (137 r-v).

5. „წმიდისა და ღ-თშემოსილისა მამისა ჩუენისა გრიგოლი ნოსელისა ეპისკოპოსისა, ძმისა წმიდისა დიდისა ბასილისი, რომელი-იგი აკლდა აღწერასა ეკუსთა დღეთასა, რომელა-იგი წინასწარ თჳსა ნეტარმან დიდმან ბასილი, და ვინადგან დაბადებისათჳს კაცისა დაჰთა მას, ესე სრულყო წმიდამან გრიგოლი მაღლად და ღ-თიებრწყინვალედ. — თავი ჲ. რომელსა შინა ზოგს რაჲ სოფლისთჳს ბუნებათა მეტყუელებათა და შემოკრებული მითხრობა პირველ კაცისა შესაქმისა დაბადებულ[ებ]თასა. — ესე წიგნი არს შესაქმისა ცისა და ქუეყანისა, ვითარცა იტყჳს სა-ღთო წერილი...“ 138 r — 201 v.

შენიშვნა: 1. წინ უძღვის გრიგოლ ნოსელის ეპისტოლეჲ „ძმასა ჩემსა და მოსაჲსა ღ-თისასა პეტრეს ეპისკოპოსსა გრიგოლი ნოსელ ეპისკოპოსი, გ. მ.“. (138r—139 v).

2. კიდეებზე გაკეთებული აქვს მითითებები.

3. ბოლოს მიწერილი აქვს: „დიდება და მადლი ღ-თსა, სრულ იქმნა ეკუსთა, დღეთა მადლითა პეტრე მოძღურისა და ძმისა მისისა გიორგისათა. იქმარენ ღ-თნ ნებისაებრ თჳისისა, ამინ.“

ეს ანდერძი დაწერილია XIX საუკ. ხელით.

6. „თუსსა დეკემბერსა ვ-სა, ცხოვრება და მოქალაქობა წმიდისა და საკჳირველთმოქმედისა მამისა ჩუენისა ნიკოლაოს მთავარეპისკოპოსისა მჳრონ ქალაქსა, რომელ არს ქუეყანასა ლუკიასა.— ცხოვრებანი და მოქალაქობანი ღ-თშემოსილთა წმიდათა მამათანი მსგავს არიან მაგალითსა მხატჳართასა...“ 202 r — 211 r.

7. „წ-ისა მაზისა ჩუენისა ანდრეა მთავარეპისკოპოსისა კესარია-კაბადოკიელისა თარგმანება გამოცხადებისა წ-ისა იოანნე მახარებე-

ლისა, რომელი ჰსთხოვა სხუამან ეპისკოპოსმან და მან მიუწერა ესე მას უფალსა ჩემსა და ძმასა დაჩემთანა მღუდელსა, უ-სასა მიერ გახარებ. — მრავალთა მიერ მრავალზის ვიიძულე, რომელთა იგი აქუნდა ჩემდა მოსართა..." 214 r—235 r

2. „ნეტარისა მამისა ჩუენისა ნემესიოს ემესელ მთავარ-ეპისკოპოსისა, ბუნებისათჳს-კაცისა თჳთაჱნად თქმული. — კაცისა სულისაგან გონიერისა და სხეულისა რჩეულად შემჰხადებაჲ..." 235 v — 265 r.

თავდება: „... ვითარ იგი ჯერ-უჩნს ღმერთსა ყოველიეე ორი ესე ჰაზრი იქმაროს ვინმე ყოველთა მიერ აღსარებული, მართლიად ვინაე იჰაზროს, ვითარმედ ერთი არს კეთილ და ბრძენ ღმერთი, რომლისათჳსცა ამით, რომელ კეთილ ვიდრემე არს განგებელცა იყოს ნამ..."

შენიშვნა: 1. ბოლოს მიწერილი აქვს: „აჰა დასასრულსა დედანსაც ასლდა".

2. ბოლოს ერთგან: „სიძიებელი წყაროჲსა ამის, რომელ არს პინაკსი", რომელსაც ბოლოში მიწერილი აქვს: „ულლადელი ქმათაგან გარდამოიღეა ესე ქართულად საკურნველისა ფილოსოფოსისა ჩუენისა პეტრიწისა მიერ იოანნედ სახელდებულისა კელლანსა შინა გაგანათისა" (266 r).

3. ქვემო კიდეებზე მოთავსებულია სქოლიონები.

9. [ბაგრატ ბატონიშვილი]. „მოთხრობა უღმრთოჲსა მახმედიანთჳს ისმაიტელისა. — ცამთა უკუე ერეკლე ბერძენთ კეისრისათა გამოსჩინდა მახმედ ვინმე ახალი უეშჳელებელისა..." 266 v — 274 v

შენიშვნა: 1. ხელნაწერში წინ ჩაკოლილია პატარა ზომის ფურცელი, რომელზედაც ს. გორგაძის ხელით დაწერილია: „ეურვე მცირის მიერ ნათარგმნი იოანე დამასკელის „თავნი სიცილისაგანი" ანუ „დიალექტიკა" ეურვის შესავლითა და სანდეკიურთ (ქ. შ. წ.-ს ხელნაწერიდან № 1358)."

2. როგორც მინაწერებიდან ჩანს, ხელნაწერი გრიგოლ წერეთლის ნაქონი ყოფილა.

3. ეს ხელნაწერი აღწერილი აქვს ეკვთიმე თაყაიშვილს (იხ. „Описание" т. I, вып. 1—4, გვ. 708).

ანდერძი: (წიგნის შემკვრელისა): „მე იფქლისა ღვარძლისაგან განსარჩელად დავსწერე ეს წიგნი ერთად, რათა მაჭირნეობისთა თჳისთაჲეე ისრითა ჰსწურტდეს ქრისტჱსაგან ქრთჱ და რად ჯერთჱ შეაკრე იგი ესე, არამედ მართლმადიდებლობამან ჩემმან მაიძულა, საჭუარელმო თანამშრომლებადებულნო ჩემნო და თანამორწმუნენო, იესე ვარ თქუენი თანამშოვარე ჩქე წელა" (277 r).

მინაწერები: 1. „ჩქა-სა წელსა მარტის ვ-სა ჩემი სამსონ დაიკარგა ომში ოსმალთაგან ქობულეთს. ღუნიალი ბრძანებიდა კარლ ფრიდრესძე ღუსე დაპოლკოვნიკი სტეფანე ვასილის ძე ქიბარეეი. გრიგოლ წერეთელი" (276 v).

2. „ვასილი, გრიგორი და იოანე ოქროპირი მაშინ განსაცლებდენ ქუეყანასა, ოდეს გავიდა შეიდჯომად ქრისტჱს ამაღლებისა და მოციქული ქადაგებისა წელიწადი სამასი. აბ, ნეტარ მას სულგენსა. თ. გრიგოლ წერეთელი" (276 v).

(650)

1359

ამირანდარეჯანიანი. XVII — XVIII

131 ფ.; 31×12,5; ქაღალდი, დახანებული, დალაქვებული. რესტავრირებულია ლურჯი ფერის ქაღალდით, ზოგიერთი ფურცელი დაგლეჯილია ან ჩამობეჭდილი აქვს ნაწილი; უყდო, დაშლილი; თავნაკლული; მხედრული, სათაურები სინჯარით [XVII — XVIII ს.], ჭედნიშანი აქვს; გადაწერის ადგილი: ასტრახანი (131 v).

[ამირანდარეჯანიანი. კარი მეორე],— „... ბადრი იაშვნის ძესა და ყოველმან ქალაქმან ძღვენი მოართვა მეფესა და დედოფალსა და სიხარული დიდი შეექნა...“ 1 r — 131 v. (იხ, „ამირან-დარეჯანიანი“, მოსე ხონელისა, სარგის კაკაბაძის რედაქციით, 1939 წ. თბილისი, გვ. 21).

შენიშვნა: 1. წიგნის ნაკლული ადგილები გვიან რესტავრირების დროს შეუვსიათ მაგ.: ფ. ფ. 25,89.

2. ხელნაწერისათვის დამახასიათებელია. ა. ქვეთავების გამოყოფა. ბ. ა-მეტობა.

ანდერძი: (სინგურით) „გასრულდა დარეჯანიანი. ავათ სწერისათვის ნურვან(!) ... ეს დარეჯანიანი დიდის ქეშწიფის რუსეთისა ქალ[აქის] [ას ტ] რახანს დაიწერა გიორგობის თვეს ბ და ენ ... ნის კ გავათავეთ“ (131 v).

მინაწერები: 1. „ეინჩ ეს წიგნი წ[ა]იკითხოს, იმას მისჩეს“ (19 r).

2. „ჯ. უსეცა თქმული, რომელიც კაც თუ მართლა კაცება, მჯდალი, უღონო, რომელიც მიაწყვეს მას, ვერ ასცდება, იარაღშოლილი, ჯაბანი, რას ესერის, ყუელას დასცდება, და მამაცსა და ჴრაფს უძრახავს, იტყუის, შალერეს გაცდება.

ქ. როს ყმა გარდაეცეს პატრონსა, მაახუროს ღარიბობასა, პატრონისათვის კუდბოდეს, იქნოდეს სასლის თმობასა, მამულსა და ალაგსა განშორდეს, თვისტომსა და ძმობასა, და მას ზედან მისი პატრონი რად არა იქს იფოობასა“ (102 v).

3. „ჯ. მოვდი შესამკობლად, გოვლი ქვეყნი სულირნი, ტყით ნადირნი, წყალში თევზნი, ზღვით ონაგნი(!), ცით ფრინველნი, ინდოთ არა სბრძნეთ მზრიყნ და მღრიბლნი, რესნი, პრანი(!), მოურნგეზი(!) და მარგნი, ეგეიპტენი“ (126 v).

4. „ბეერია მეფეთ ამბავი, არ გათავდების ბრობითა, ანუ შრეულის ამბავი მამსმია არაკობითა, ხოგნი იბრძიან, არიან ნიადაგ რაზმთა წყობითა და ზოგნი გლახათა მისცემენ, სხედან ღეთის მოშიშებითა“ (126 v).

5. „128 ფურცელი უკანასკნელი. ე[ქვთიმე] თ[ავაი შვილი]“. (131 v).

იხ. აგრეთვე 102 v, 126 v; 127 v.

(651)

1360

„ძლისპირ-გულანი“. 1792

I + 892 გვ.; 17,5 × 11; ქაღალდი (სხვადასხვა); ტეიფრული ტყავგადაკრული ხის ყდა (ზემო ყდა მოცილებულია), აქვს ორი ტყავის, ბოლოებში ლითონის საკეტი ფ. ფ. 1 — 28 ამოცენილია, ნუსხური, დასწყისები სინგურით; თავსმაკუღლი: გვ.: 1 23, 80, 87 და ა. შ.; 1792 წ. (გვ. 891); ჴელნაწერნი: 1788 (გვ. 129); გადამწერი: იეროდიაკონი პანტელეიმონი; ბეჭედ მდიენბეგის ძე (გვ. 891); დამკვეთი: ერეკლე II-ის კარის ეკლესიის წინამძღუარ-არხიმანდრიტი სოლოღაშვილი გერონტი (გვ. 891); ადგილი: გარეჯის მრავალმთის ნათლისმცემლის მონასტერი (გვ. 891); დაეწერეულია: 129—130 გვ.

1. „<ძლისპირ-გულანი> სძლისპირნი საცისკრონი, ანუ ა, გალობა ა. — სასწაულითა იქსნა ერი უფალმან და ზღუა მოელვარე სიტყჳთ განაჴმო...“ გვ. 1 — 128.

2. „სძლისპირნი სამწუხრონი. უფალო ღაღადყავსა ზედა. ჴმაჲ-ბრეველი. — შენ სიტყჳა დაუსაბამო, ზეცისა მეფე, თანასწორი მამისა, სიმდაბლით გარდამოჴედ...“ გვ. 131 — 174.

3. „თვესა აგვისტოსა ჳ. რჳა ჴმაჲ ფერისცვალებისა. — ჴმაჲ ა. ჴელმწიფოო, მხ[ედ. უპირატესი მზისა და მთებისა...“ გვ. 175—177.

4. „თვესა აგვისტოსა ე, რვა კმაჲ ღთისმშობლის მიცვალებისა, კმაჲ ა. — საღმრთოთა წამისყოფითა...“ გვ. 177 — 180.

5. „თვესა აგვსტოსა კ, რვა კმაჲ ნათლისმცემლის თავის კუეთისა. კმაჲ ა. ძალი ჯორცთთა. დღეს უღთოთა სახითა...“ გვ. 180 — 183.

6. „სძლისპირნი ახალნი.“ გვ. 183 — 200.

შენიშვნა: აქ შედის: ა. „სძლისპირნი ღთისმშობლისანი კოლოზოობას, კ"ი ა. გალობათა ძლე. — დაამტკიცა გული ჩემი...“ (გვ. 183 — 185); ბ. „სძლისპირნი წინა დღესა ქრისტეს შობისასა. კ"ი იგივე. გალობა შეე. — ღრდი რომელ შეურაცხ-ყვეს...“ (185 — 186);

გ. „სძლისპირნი ქრისტეს შობისანი კ"ი იგივე. — ქრისტეს შობასა ვადიდებდეთ...“ (გვ. 186 — 187); დ. „სძლისპირნი ღთისმშობლის მიცვალებისანი კ"ი იგივე. — პირად პირადად შემკობილმან მან...“ (გვ. 187 — 188); ე. „სძლისპირნი ჯუარის თაყუანისცემისანი. კ"ი იგივე. — წინათვე გამოსახა დიდმან ღთისმეტყველმან...“ (გვ. 188 — 190); ვ. „სძლისპირნი ნათლისღებისანი. კ"ი ბ. რომელმან მოსცა ძლევა მეფესა ჩუენსა უფალმან...“ (გვ. 191 — 193); ზ. „სძლისპირნი ღთისმშობლისანი. კ"ი ბ. უგალობდეთ უფალსა. — უნივთომან კიბემან...“ (გვ. 193 — 195); თ. „სძლისპირნი სვეტისცხოვლისანი, თქმული უფლისა კათალიკოზისა ანტონის მიერ. კ"ი ვ. რომელმან დაფარა. — დამფარველი სიღრმესა შინა...“ (გვ. 195—197); ი. „სძლისპირნი შობის წინა დღესაწაულისანი კ"ი იგივე. — რომელმან დაფარა სიღრმესა მდევარი, ხოლო იორღნი განაყუდნა ჯვრეთად...“ (გვ. 197 —199); ი. „სძლისპირნი ჯუარის ამაღლებისანი. კ"ი—ი. ჯუარი და სხუა მოსე კუშრისაჲსა...“ (გვ. 199 — 200).

7. „თთუესა დეკენბერსა კ, სერობასა ზედა სამსაგალობელი. კმაჲ ბ, გალობა ა, სძლისპირი. სლუად უჩუეველისა...“ გვ. 201—206.

8. „დეკენბერსა კა, სერობასა ზედა სამსაგალობელი. კმაჲ ბ, გალობა გ. სძლისპირი. კლდესა ზედა სარწმუნოებისასა და. — ამაოთათჳს შეაკრებელი იროდისი...“ გვ. 206 — 209.

9. „დეკენბერსა კბ, საგალობელი სერობისად, კმაჲ, ვ, გალობა ა. — მოკუესილი ჰკუსს მეწამეულსა...“ 210 — 220.

10. „თთუესა დეკემბერსა კგ, სამსაგალობელი სერობასა ზედა. კმაჲ ვ, გალობა ე, სძლისპირი. — შენდა აღჳმსთობთ მოწყალებისთჳს...“ გვ. 220 — 225.

11. „თთუესა დეკემბერსა კდ, სერობაზე კანონი, კმაჲ ვ. გალობა ა. სძლისპირი. — რომელმან დაფარა ღელჳა ზღჳსათა...“ გვ. 225 — 238

12. „თთუესა დეკემბერსა კე, ცისკრად საგალობელი ქრისტეს შობისა. კმაჲ ა, ქრისტეს შობასა ვადიდებდეთ. — დაჴსნდა ურჩებით პირველ ქმნილი...“ გვ. 238 — 252.

13. „თთუესა იანვარსა ბ, წინა დღესა ნათლისღებისასა სერობასა ზედა სამსაგალობელი. კმაჲ ბ. სლუად უჩუ. — ზესთა გამოთქმისათა შთამოსლუამან...“ გვ. 253 — 258.

14. „თთუესა იანვარსა გ. სერობისად სამსაგალობელი. კმაჲ ჲგივე. გალობა გ. კლდესა ზედა სრწმ. ამაო იქმნა სიცბილი იროდისა...“ გვ. 258 — 266.

15. „თთუესა იანვარსა დ. საგალობელი სერობისად. კანონი. კმაჲ ვ. გალობა ა. მოკუესთილი ჰკ. — ყოველთ მიზეზთან და ცხოელობისა...“ გვ. 267 — 277.

16. თთუესა იანუარსა ე. სერობასა ზედა გალობა, წინად წერილი საებრ. ჭდაჲ ვ. გალობა ა. სძლისპირი. რომელმან დაფარა ღელჭითა ზღუასა...“ გვ. 277 — 291.

17. „თთუესა იანუარსა ვ. დასდებელი ნათლისღებისა მწუხრად, ჭდაჲ მეექუსე. სძლისპირი. ასო წარკვეთილ. — განმანათლებელი ჩუენი, რომელმან განაბეთო...“ გვ. 292 — 310.

18. „შაბათსა მეხუთესა წმიდათა მარხუათასა, გალობა დაუჯდომლობისა. დასდებელი კ̈ა ვ. ყოველი სასოება. — წინა ს̈ნეთა განზრახჳსა განცხადებად...“ გვ. 310 — 313.

19. „ცისკრად გალობა ღ̈თის მშობლისა კ̈ა დ. სძლისპირი. აღაღე პირი ჩემი. — წიგნად სიტყჳსა...“ გვ. 313 — 328.

20. „პარასკევსა ღაზარობისასა, მწუხრად დასდებელი. კ̈ა ი. არა დააკლდი. — სულისა ცხოველ მყოფელნი...“ გვ. 328 — 359.

21. „კ̈ანესა ბაიაობისასა, ცისკრად. წ̈გა, კ̈ა ზ̈. მჯდომარე. — რტოებითა საცაურად განწმედილნი...“ გვ. 350 — 351.

22. „ცისკრად საგალობელი კ̈ა დ. გალობა ა. სძლისპირი. — იბილენეს უფსკრულთ წყარონი...“ გვ. 351 — 362.

23. „მასვე კ̈ანესა ბაიაობისასა, სერობაზე სამსაგალობელი. კ̈ა ი. გალობა ა. სძლისპირი. გალობა შევსწირეთ. — იოსების სიწმინდე შევიტკბოთ...“ გვ. 362 — 374.

24. „წმიდასა და დიდსა ორშაბათსა ცისკრად, ალ̈ასა ზედა. ოხითა, კ̈ა ი. აჰა ესერა სიტ̈ა მოვალს. შემდგომად ა ფსნებისა წგ̈ა. შენ სიტ̈აუჰა. — ცხოველს მყოფელსა ენებათა...“ გვ. 374 — 391.

25. „წმიდასა და დიდსა სამშაბათსა ცისკრად ა. ფსალმუნებისა, წ̈ვ̈ა, კ̈ა ბ. — სასძლო იგი ძმანო შევიყუაროთ...“ გვ. 391 — 424

26. „წმიდასა და დიდსა ხუთშაბათსა ცისკრად. კანონი. კ̈ა ვ. გალობა ა. სძლისპირი. — მოკუმითო ჰკუმსს მეწამულსა...“ გვ. 424 — — 437.

27. „სერობასა ზედა ხუთშ̈ნი, კ̈ა ი. გალობა ე. სძლისპირი. განსდევნე ნისლი...“ გვ. 437 — 451.

28. „წმიდასა და დიდსა პარასკევსა ცისკრად. ოხითა. — რაჟამს დიდებულნი. და შემდგომად ამისა სახარება ა, და ზედა ესე. — საცნებელნი ჩუენნი...“ გვ. 451 — 494.

29. „სერობასა ზედა გალობანი გოდებისათჳს ყოველად წმიდისა ღ̈თის მშობლისა დ̈ დაფლეისათჳს ყოველად უხრწნელთა ჴორცთა უ̈ჩ ჩუენისა ი̈ჴს ქ̈ს̈თა. კ̈ა ვ, გალობა ა. სძლისპირი. — ზღუაჲ მეწამული კჳრთხმან განაპო...“ გვ. 494 — 508.

30. „წმიდასა და დიდსა შაბათსა ცისკრად შემდგომად ნეტარ არიანისა, კ̈ა ე. — კ̈ნრ შენ ო̈...“ გვ. 509 — 523.

31. „ბრწყინვალესა კ̈ანესა პასექისასა ცისკრად. გალობა კ̈ა ა. სძლისპირი. აღდგომისა დღე არს. — განვიწმიდნეთ საცნობელნი...“ გვ. 523 — 534.

32. „გალობა ღ̈თის მშობლისა, კ̈ა ა. — სიკუდილისა განსაზღრება უჩინო ჰყავ...“ გვ. 534 — 539.

33. „დასდებელნი ჯუარის ამაღლებისანი. კ̈ა ვ. ყოველი სასოება. — დღეს ჯუარი ამაღლდების...“ გვ. 540 — 542.

34. „დასდებელნი იოანე ღვთისმეტყუელისანი. ყმაწ. შენ სიტყვა. — მხილველთან გამოუთქმელთა..." გვ. 542 — 543.

35. „დასდებელნი მთავარანგელოზისანი. ყმაწ. დ. მოგიცემიეს. — პირველ საუკუნეთა დამბადებელთან ყოველთაზან.." გვ. 543 — 545.

36. „დასდებელნი ტაძრად მიყვანებისა. ჴ. ა. ეჰა დ'ბლი. — დღეს განსცრებოდეთ თქუენ მორწმუნენო..." გვ. 545 — 547.

37. „დასდებელნი დიდებისა ბასილისნი. ჴ. დ. რ'ეს მოწყალე. — რომელი იწოდე სახნად სუფევისა..." გვ. 548 — 549.

38. „დასდებელნი ღვთის მშობლის მიცვალებისანი. ჴ. ა. ეჰა დბ'ლი. — ეჰა, დიდებულნი საკჳრველნი..." გვ. 549 — 556.

39. „ოხითა იბაკონი ყოველთა დღესასწაულთა". გვ. 556 — — 613.

შენიშვნა: შეიცავს მთელი წლის (სექტემბერი-აგვისტო) დღესასწაულთა იბაკოებს. აქვე ჯრის ქართველ წმინდანთა შესხმებიც.

40. „ოხითა იბაკონი მარხვათა დაზატიკთანი". გვ. 613 — 647.

შენიშვნა: აქვე მოთავსებული იბაკონი: დიდი კართველზე, დავით გარესჯელზე, იოანე ზედაძნელზე.

41. „ოხითა იბაკონი აღდგომისა რვა ჴმაჲ". გვ. 648 — 662.

42. „ოხითანი საზოგადონი წმიდათანი". გვ. 662 — 666.

43. „ოხითა იბაკონი წმიდათა ქართველთა მამათანი." გვ. 666 — 676.

შენიშვნა: მოსხენებულია: ანტონ მარტომყოფელი, ისე წილკნელი ილარიონ ქართველი, გიორგი მთაწმინდელი, ევთჳმი ქართველი, არჩილი და ლუარსაბი, შუშანიკ თედოფალი, ამბაკოსები, აბიბოსნეკრესელი, ბაძინა, ელიზბარი და შალვა.

44. [საეკლესიო კალენდარი] „... ბ, ღირსი სიმეონ, ოხითა; ბ. მამა, ოხითა; გ. ანთიმოს, ოხითა". და ასე შემდეგ. გვ. 677 — 698.

45. „სახენი საუფლოთაჲსჳს და ღვთის მშობლისა დღესასწაულთა წ'ქთანი. — შეწნის უწყება, რამეთუ დღესასწაულნი განყოფილ არიან..." გვ. 699 — 713.

46. „ოხითანი ღვთის მშობლისანი სრულად წელიწადსა შინა, რომელი ითქმის მწუხრად და ცისკრად ღ'ი ო'ა ზ'ა და კჳთილარს ზე. კვირას მწუხრად და ორშაბათსა ღ'ი ო'ა ზ'ა, ჴ'ა. — საკჳრველსა საკჳრველებათასა მიმადლებულო..." გვ. 713 — 732.

47. „სახარებანი აღდგომისნი ათერთმეტნი. სახარება. ა. საცისკრონი. მათესი. — მას ჟამსა შინა, ხოლო ათერთმეტნი იგი მოწაფენი..." გვ. 733 — 757.

48. [სვეტნი აღდგომის სახარებისა საცისკრო]. — „სვეტი პირველი იკითხვების პეტრე-პაველობის მარხვაში..." გვ. 758 — 761.

49. „შემოვსენენი აღდგომისა თჳთო მუჴლნი, პირველნი თ'ვის დ'ბა აწ და მრ'დით. ჴ'ა. შენ სიტყუა. — საჭმლის მიერ გამოხადა მტერმან..." გვ. 761 — 769.

50. „გერნი საცისკრონი აღდგომის სახარებისანი, რომელნი ითქმიან კჳრიაკეს ცისკრად..." გვ. 769 — 777.

51, „წ̃გ̃ანი... კ̃ც̃თა მწუხრზე. — ნუ გარე მიიქცევ პირსა...“ გვ. 778—780.

52. „ადბსი ღ̃ისმშობლისა რვა ჴმა. კ̃ლ ა. — ნათესავნი შენი შენ განტრის...“ გვ. 780—783.

53. „პაპარაკლისი-საეედრებელი ყოველად წმიდისა ღვთის მშობლისა მიმართ...“ გვ. 788—812.

54. „ლოცვა მცირის აიაზმისა.“ გვ. 812—836.

55. „წესი და განგება პანაშჳდისა მიცვალებულსა ზედა“. გვ. 836—855.

56. „კანონი საეედრებელი წინაშე კაცთმოყუარისა ღ̃ისა უწჳრობისათჳს.“ გვ. 855—870.

57. „გ̃ლბჲ და ლ̃კლ ყ̃დწ̃ისა ღ̃ისა მშობელისა მიმართ მტერთა საბრძოლელად მომ̃ვლთა“. გვ. 870—890.

ანდერძები: 1. „ღმერთო, შეიწყალე ცოდვილი პანტელეიმონ. განსრულდა მადლითა ღ̃მთა სძლისპირნი, აწ სხუაჲ დაიწყო“. (გვ. 174).

2. „ღმერთო, აცხოვნე ცოდვილი ბერი პანტელეიმონ“ (გვ. 539).

3. „ღმერთო, შეუნდე ცოდვილს ბერს გერონტის, ამენ“ (გვ. 778).

4. „აღიწერა წიგნი ესე სძლისპირ-გულანი კელიით იეროდიაკონისა ბეჭან მდივანბეგის ძის პანტელეიმონისათა, უდაბნოსა გარესკისასა. მონასტერსა მრავალთა ნათლისმცემელისასა, მეფობასა მეორეი რაკლისასა, პატრიარხობასა ძისა მისისა მეორისა ანტონისასა ხოლო აღსწერინე მე. ყოველად უღირსმან, მისის უმაღლესობის[ა] კარის ეკლესიის წინამძღუარ-არხიმანდრიტმან სოლომონ ესე ლმან გერონტი ხემოკსენებულსა აღხრდილსა ჩემსა. რომელნიც იხილვიდეთ წიგნსა ამას, გევედრებით, რათა ლოცვით მოჴსენებდეთ აღმხრდელსა ჩუენსა არხიმანდრიტსა გერასიმეს, რომელმანცა ქუეყანასა ჩუენსა ფრიად განამრავლა გალობა მე ურჯანსა (!) გერონტის და აღხრდილსა ჩ̃ა პანტელეიმონს, რ̃ა თჳენცა გჳსმეთ ხოგადსა მას აღდგომასა კ̃ლ მიერ ჴმაჲ იჳი კურთხევისა მიმწოდებული მართალთა. ქრისტეს აჳეთ ჩ̃ღბ“ (გვ. 891).

მინაწერები: 1. „არხიმანდრიტი გერონტი მიიცუალა იანვრის ი̃ბ წელთა ჩყიგ დღესა კჳრიაკეს პ̃ლ განთიადისა“ (I v).

2. „გ. სძაგელოვი“ (გვ. I).

3. „ღმერთო, შემიწყალე მე ცოდვილი ბერი პაიასი“ (გვ. 79).

4. „ჩყჲ ზ-სა წელსა, თვესა ოქტომბრის ი̃ზ-სა დღესა სოფლის კჳემ-ნიკოზის შტატის მღუდელს გიორგი სძაგლოვს დაებადა ვაჟი, სახელად ეწოდა ზაქარია, ნათლიად იყო ამავე სოფელში მაცხოვრებელის თავადის კოსტანტინე წერეთელის ქნენა ეკატერინე“ (გვ. 892).

(652)

1362

სამეგრელოს მთავრის ლევან დადიანის სიტყვა, წარმოთქმული 1846 წ. XIX.

4 ფ.; 32 × 20; ქაღალდი, შეყეთილებული; უყდო; მბედრული; [XIX]; დაუწერელია: 4 r-v.

სიტყვა წარმოთქმული სამეგრელოს მთავრის ლევან დადიანის მიერ 1846 წ., როდესაც გადასცა მემკვიდრეობა თავის შვილს დავითს]. „მადლ პატივცემულო საზოგადოებავ მენგრელიის სამღვდელოთა, თავადთა

და სხვათა.—კეთილმოქმედებითგან მეუფეებაისან რუსეთის საიმპერატორო ტახტისაჲსან...“ 1 r — 3 v.

შენიშვნა: 1 r-ზე აწერია: „Копия из копий“.

(653)

1363

ლექსი. XIX

1 ფ.; 11,3 × 22,3; ქაღალდი; მხედრული; [XIX].

„როდესაც ვახტანგ მეფე წმოსულა იმერეთიდამ სურამის მთაზედ, ეს ლექსი უთქვამსო. ზოგნი ამბობენ, რომ ბატონიშვილს ბაქარს უთქვამსო, როდესაც ქართლში გადმოსულა იმერეთიდამ, სადაცა იგი დროებით მეფედ მჯდარა და თავი დაუბწეევიაო.

ულუმბის ქედსა გადმოვსდექ, სევდა ავყარე გულისო,
დავხედე ქართლის სირონსა ღვთისაგან დასახულისა,
დავაგდე ქაჯთა ქვეყანა ტალახით გაბასრულისა,
ვინც იყოს მათი მოყვარე გახდეს მაჰმადის სჯულისა.
ძლივღა გადმოველ ჯურღმულით, ენახე მშობლიო ქვეყანა
გული გამეღო, რომ ენახე ცა გადაშლილი და ყანა,
ძლივ დავინახე მინდორი ზურმუხტად გამწვანებული,
აქა-იქ ნიავქარისგან ზღვისაებრ მოღელებული.
არ შვენის ბუზსა ქოროში, თხას ღომობა, გველს ბატობა,
ღორს ხავერდი, დათვს პიზონი, ვირს სანთურის ჭელთა პყრობა,
როგორც ამათ ეს არ შვენის, ეგრეთ შენცა გალობლობა“. 1r—v.

შენიშვნა: ხელნაწერი აღწერილი აქვს ეკვთიმე თაყაიშვილს, იხ. „Описание“ ტ. II, გვ. 394 — 395.

(654)

1364

კრებული. XIX

141 ფ.; 21,2 × 16,5; ლურჯი ფერის ქაღალდი; ტყავფარული ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა, ბოლონაკლული; მხედრული; [XIX]; ჰეირნიშანი აქვს; დაუწერელია 127 v.

1. „თქმული მარკ ავრელიასა, რომის კეისრისაჲ, წიგნი პ̃რლი.— § 1. პაპისა ჩემისა ვერუსისგან ვისწავლე სიმდაბლე და უმურველობა...“ 1 r — 127 v.

შენიშვნა: თარგმნილია რუსულიდან გაიოზ ეპისკოპოსისგიერ იხ. „ქართლოგი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელის სახოგადოების წიგნთა საცავისა. შედგენილი დ. ქარიჭაშვილის მიერ“. გვ. 256.

„მოკლედ სიტყჳს-გებაჲ სოგრატისი, სწაულა პირველი, თარგმნილი და სხუათა ფილოსოფოსთა რუსულისაგან ქართულს ენასა ზედა.— —კეთილის კაცის წესი არ არის კაცს პირში აქებდეს და უკან კი სხრახვედეს...“ 128 r — 141 v.

წყდება: „...მეფემან აღის ოდეს მოინდომა შეშმაჲ მტერთა თჳსთა, მრავალნი უშლიდენ მას, ამად რომ ბევრად უმეტეს იყუნეს კაცნი წინა აღდგომთა კერძოს...“

შენიშვნა: რუსულიდან თარგმნილია ეროსტი თურქესტანიშვილის მიერ, იხ. ქ. კეკელიძე, ძველი ქართული მწერლობის ისტორია, ტ. 2², 1952 წ. გვ. 381.

(655) 1365

თეიმურაზ I. ამბავი იოსებისა და ზილიხანისა. XIX

13 ფ.; 36 × 21,5; ქაღალდი, დაზიანებული (დალაქავებული, თაგვის მიერ დაღრღნილი, 1 ფ-ის ნახევარია დარჩენილი); უყდრო; მთელრული (ზოგიერთი ადგილები არ იკითხება); [XIX ს.].

„ამბავი იოსებისა და ზილიხანისა. კარი პირველი. ამა ამბისა დასაწყისი. მოჯნურთ ამბავი სპარსულისაგან ქართულად ნათარგმნი მეფის თეიმურაზისაგან, იოსებისა და ზილიხანისა, და ლექსადვე მისგან თქმული.“

„არსებით ვიტყვი ცნობილსა, სამებით ერთუფლებულად,
ბუნებით განუყოფელად, ღვთაებით შეერთებულად,
განვსწვლავ გვამოვნებასა, არ ვიტყვ მიახლებულად,
და იგი გვზდის, გვფარავს ყოველთა, მის მიერ ქმნულთა კრებულად...“
1r—13v.

(656) 1376

მარხვანი. 1779

646 გვ.; 31.5 × 20; ქაღალდი; ტყავირული ტყავგადაკრული ხის ყდა, დაზიანებული, ზემო ყდა მოცილებული აქვს, ყდის შიდა გვერდებისათვის გამოყენებულია ძველი ნაბეჭდი (ნუსხური) წიგნის ფურცლები; ანოცენილია ფურცლები: 1—16, 29—30, 643—646; ნუსხური, ორ სვეტად, სათაურები და დასაწყისები სინგურით თავსამკაულით: გვ. 1, 7, 13, 22 და ა. შ. 1779 წ. (573 და 632 გვ.), ჰეირინშანი აქვს გადაწერილი: მღვდელი ნიკოლოზ ჩაჩიკაშვილი (გვ. 149, 632);

[მარხვანი] „ტრიოდიონი ესე არ[ს] სამსაგალობელი, რომელ არს ქართულად მარხვანი სამღთოთი წინდიდთურთ მქონებელი, რომელსა შეგ[ვ]მას შედგომილებაჲ. კ[ა]კე, რომელსა შინა იკითხეს კურთხეული და წმიდაჲ სახარება.—იგავნი მეზეერისა და ფარისეველისა...“ გვ. 1—645.

შენიშვნა: ხელნაწერში მოთავსებული გადაწერის ანდერძები ვიღაცას საგანგებოდ დაუხიანებია.

ანდერძები: 1. „წმიდაო, დიდო მოწამეო თეოდორე, მეოხ ეყავ [გარსევანიშვილს ბაჭკას ძეს დიმიტრის სულით და ჯორციელად მეუღლით, ძით და ასულით]. რამეთუ მისის ენით... ბე ცოდვილი მღვდელი ნიკოლოზ ჩაჩიკასშვილი მკითხველთან მძიმესენით“ (გვ. 149).

2. „ღმერთო მშვიდობაში აქმარე გარსევანი[შვილს]... ძის ... ... [მშობელს მისის]ს გულმოდგინებითა და ... ავსწერე. ღმერთმან ჯორციელად და [სულიერათ] ადიდის ... [მეუღლით], ძით და ასულით მრავალჟამიერ ...ს. მნახველთა და მკითხველთა შენდობით და დღეგრძელობით მოიკსენეთ. ეკლესიაში დადის სადმე, მისი ს[ჯ]ილდოც განუშორებელად იყოს მას ზედა. განსრულდა ოქტომბერის კგ. ქ[ვ]ს უ[ი]ბ“ (გვ. 573).

3. „ყოველად უღირსმან მღდელთან ჩაჩიკასშვილმან ნიკოლოზ აღსწერე სულთა განმანათლებელი წმიდაჲ ესე მარხვანი საფასის ბოძებითა მეფის ირაკლისათა. მრავალჟამიერ ყოს უფალმან მეფე ირაკლი. მოხდომებითა და შეწევნითა და გეფის მურავლების [გარჯითა გარსევანიშვილის ბაჭკას ძის დიმიტრის] ხელწერითის... ... გულსმოდგინ... ... ეკლესიას ... ... ამით ... ... ფული ... იყო დაწერილი ეგე წარ ... ... ესე ვარჩია ეკლესიის საკმარებლად. [უფალმან] მრავალჟამ[იერ] ყოს ... ... ძით და ასუ[ლით]... ... ჟამს. სულით ადიდოს დღეს მას [გასკითხვისას] ცხოვართა თანა ... ... უნახა ძმა... ... ... დამნახავთა ჯ-ცეს ... ... ათჯს და წერილის, ცოდვილის მღდლის ჩაჩიკაშვილის ნიკოლოზისათჳს, რამეთუ მწერელნი წარვალთ, დაწერილნი გიან.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ღმერთმან უწყის ვეცადე სიმართლესა. და თუ შეცთომილი ნაბოთ, ნუ მწყევთ ჭეშმარიტსა გულისათჳს. ვინც ჩუენ შენდობა გჳბძანოთ, თქუენც უფალმან შეგიწყნაროს შეცოდება თქუენი. აღიწერა ტფილის ქალაქს ნოემბერსა ი ე., ქ'კს უ'ჲ" (გვ. 632).

მინაწერები: 1. „იქუე წიგნი მარხვანი ოქტონის ხატისა" (გვ. 643).

2. „ეს მარხვანი ოქტონის ხატისა არის, ვინც მოიპაროს ისიმც რისხვასდეს". (გვ. 645). იხ. ადრეული გვ. 646.

(657) **1377**

ხრონოგრაფი. XVIII

348 ფ.; 28,5 × 19; ქაღალდი; ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა, ყუა დახიანებული თაბაშოლონკალული, ამოცვენილია ფ.ფ. 186, 345; ნუსხური, დასწყისები სინგურით; [XVIII ს.]. ჰეთრონშანი აქვს; გადაწერეთ: იოსებ წინამძღუარი(?) (155 v); დაუწერელია: 1 r — 4 r, 338 r — 348 v.

[ხრონოგრაფი]. „... სათნო უჩნდა სიბრძნითა შემოქმედსა მას, ღ'ა და უ'ა ჩუენსა, რათა შექმნას სოფელი ესე მრავლისა სიბრძნითა მისითა და აურაცხილისა სახიერებისა..." 5 r — 337 v.

წყდება: „... ხოლო მაკროვენ ყაფიდანმან წარგზავნა ალ'თა მიმართ მელნაღონისა მსგავსად ეკაკონისაცა და კვალი კომელთა და ყუნაჲ იგინი აზნაურ და ჩაუბ და თაყ'ისცეს მას და განაგდეს პირინზიპა. მაკროვენ ყაფიდანმან მისწერა მეფესა..."

შენიშვნა: 1. ეს ხელნაწერი ნაკლულ ხელნაწერიდან ყოფილა გადმოწერილი იხ. მინაწერები 328 r, 333 r.

2. 313 r, 326 v, 329 v, 331 r, 332 r. და 334 r-ზე მოთავსებულია ამ ჯილთი ხასიათის განმარტებები: „პოესი ბერსას პქკან", „სამაღიდი რუსული არის", „სპ'კ'რთველ'რ'ას ივერია" და ა. შ.

3. ეს ხრონოგრაფი წარმოადგენს ბ. სოლაღაშვილისა და არჩილისეულ თარგმანს.

მინაწერები: 1. „გ. ივერიელისა" (4 v).

2. „ეს წიგნი ეკუთვნის .. ალ'ქსიევს" (5 r).

3. (ტექსტის ხელით) „ქ'ე შეიწყალე იოსებ. წინამძღუარი" (155 v).

4. (ტექსტის ხელით): „ჭოჭ ჩუენს ცოდვასა" (323 r).

5. „ქ. ბრონგიღრიგი ესე დავით რეკტორისა არის" (255 v).

(658) **1378**

ანდრია სალოსის ცხოვრება. 1835

48 ფ.; 34 × 21,6; ქაღალდი; უყდო, დაშლილი; მხედრული; 1835 წ. (48 v) დაუწერელია: 1 r-v, 2 v-4 r.

„ცხოვრება და მოქალაქობა ნეტარისა ანდრეასი, რომელი იქმნა სალოს ქრისტესთჳს, გ. მ. — ძმანო და მამანო ჩემნო საყუარელნო და მონანო უფლისანო..." 4 v — 48 v.

ანდერძი: „ამა წიგნსა ეწოდების ბერძულად აპოკრიფა, რომელ არს მოძღუართა, ხოლო კითხვა არა ჯერ-არს ყოველისა ერისა, არცა საჯაჭმო ყოფად უცგბთა და უმეცართა, არამედ მეცნიერთა, ვითარცა სჯულის კანონი, უწყის უფალმან, თუ მიბედეს კაცი გულისხმიერი, დედა არს ყ'ისა მეცნიერებისა. ღმერთმან უწყის, რაც ჩემისა უმეცრებისაგან ეგებოდა, კარგად ქმნასა და სიმართლესა ვეცადე და მოვიჯირვე, მაგრამ ვითარცა დედანი მქონდა, ეგრეთცა სრულად და უნაკლულოდ გარდავსწერე და შევასრულე ჩყე წელსა, ივლისის კგ-სა დღესა" (48 v).

მინაწერი: „საყვარელნო ძმანო, აღმოგითხველნო წიგნისა ამის, შეწყობასა ჩემსა ფიცით ჩემთვის, მეუღლით და შვილებითურთ ჩემთა, რამეთუ არავინ დამიშთა, არცა ძმა, არცა შვილი, არცა ცოლი, არამედ წიგნნი ოდენ დამიშთა ჩემნი ნაშრომანი. ხოლო ოდეს აღმოიკითხვიდეთ, იტყოდეთ: ღმერთო, შეიბრალე მონაზონი სიმეონ, დიაკონი სერგიდნ მეუღლით და შვილებით საუკუნე ცხოვრებაშიოჳს. ამას გვევედრებით ყოველთა ძმათა. მამათა და დედათა ქართველთა, ნათესავთა(!) ჩვენთა და მემამულეთა. **ჩაჲე წ. თ. აპრიის(!) იბ-ს დღ.**“ 48 v.

(659) **1379**

ს. ს. ორბელიანი, ლექსიკონი. XIX

(ვრცელი რედაქცია)

150 ფ.: 34,3 × 20,8; ქაღალდი თეთრი და ლურჯი ფერისა. **ჯაბუნებული**, დალაქვებული, დაბიაბებული; უყდრო. დაშლილი; თავ-ბოლონაკლული, აკლია შიგადაშიგაც 73—74 და 79—80 ფ. ფ. შორის; მხედრული, დასწყისები სინგურით; [XIX ს.], ჰვირნიშანი: 1818—1819წ.; დაუწერელია 97 v.

[ს.-ს. ორბელიანი. ლექსიკონი]. — „... აქსა. კაცი შემოსილი...“ 1r—150v.

წყდება: „... ჰიმკა. მაცდურად იტყუიან გლეხნი. ჰიმჰიმი. წვრილად ჭრელი...“

(660) **1380**

კრებული. XIX

370 გვ.: 20 × 16,5; ქაღალდი (თეთრი და ლურჯი ფერისა); ტყავგადაკრული ხის ყდა, მოცელებული, ბოლონაკლული; მხედრული, სათაურები და დასაწყისები სინგურით; [XIX ს.], ჰვირნიშანი: 1808—1809 წ.; დაუწერელია 329v.

1. „ღმთივ-შვენიერი თხრობანი სულისა ფრიად სარგებელ, რომელსა ეწოდების გზაგზნი, თავი პირველი მღუდელ-მოქმედებისათჳს და საიდუმლო გამოცხადებისა. თხრობა ა. გამოცხადებისათჳს წმიდისა საიდუმლოჲსა და სიყვარულისათჳს. — ღმერთი, რომელი სიყვარული არს ნამდვილვე...“ გვ. 1—311.

შენიშვნა: 1. ბოლოში ეროვის: ა „ბეჭედი გზაგზნისა“ (გვ. 312).
ბ. ხანდაჯი. (გვ. 312—319).
2. შედგენილია გაბრიელ მცირის მიერ.

2. [გაბაშვილი ზაქარია. განზრახვანი]. „ზაქარიამან ყოველად უღირსმან ხუცეს-მოძღუარმან, ხოლო სქესით ვიდრემე გაბაონმან, უფერადოთა ლექსთა მიერ მდაბიურთა ენათა ზედა წაოვსწერე ეკლე ნაწილად თხოვა ესე ღისა მიმართ.—გლოვად არს მჭმუნვარებაჲ სულისა ლმობასა შინა გულისა მოწყალებისასა, მარადის საწყურელისა ზედა დადგრომითა მეძიებელი, ტკივილთ მოგონება და გოდება თსთა ცოდვათა ზედა, განზრახვა ა. ნუ თავის მოყვარებითა და ხორცითა ნებიერობითა გასინჯვე და განჰხრეკ თავსა შენსა, სულო ჩემო...“ გვ. 321—370.

წყდება: „... და გარე მოისხი სუფრასა შენსა ზედა ბრმანი, უძღურნი და სნეულნი, რომ იმათი სტუმრობა ქეს სტუმრობაა და იმათთან სმა და ჭამა ქესთან სმა და ჭამაა...“.

მინაწერები: 1. „მარიამობის თვის ოთხსა დაიბადა ანტსიკვისა“ (გვ. 319)
2. „ჩუენ წელსა თებერვლის ჩვიდმეტს დაიბადა მაკრინე“ (გვ. 319).

(661)

1382

მარგალიტი (აბოკრიტული კრებული). XVIII — XIX

83. ფ.; 21× 16; ქაღალდი, ხუჭუჭიანი; ტვიფრული ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა; ნაკლული (კრება 4 — 5, 23 — 24 ფურცლის შორის); ფურცლები 1 — 5, 12, 75 ამოცვენილია. ფურცელი 5 გადახეულია შუაზე. პირველი (სათაურები და კითხვა-მიგების დასწყისები წითელი მელნით); თავსამკაული: 1 r, 46 v, 70 v; ხელნაწერი ფურცლის მარჯვენივ და მარცხენივ. სწორი შავი ხაზით. გამოყოფილია კიდეები; [XVIII — XIX ს.]; ჰეორნიშანი აქვს დაუწერელია: 83 r-v.

[მარგალიტი]. „სწავლანი გამოკრებულნი სულიერნი, წმინდათა დიდთა წიგნთაგან მარგალიტისა და დაბადებისაგან პირველისა. გ. მ., ამინ.— დასაბამად შექმნა ღ-თ(!) ცა და ქვეყანა. და ქვეყანა ესე იყო უხილავი და განუმზადებელი...“ 1 r — 81 r.

შენიშვნა: კრებული შედგება შემდეგი სტატიებისაგან:

1. [შექმნისათჳს ცისა და ქუეყანისა]; 2. „უკეთუ გინდეს, თუ რაოდენნი ნათესავნი არიან ქუეყანასა ზედა ცნობად“, 3. „სიტყუა დაბადებისა ამბისათჳს და სამოთხის შუენიერებისათჳს“; 4. „შესაქმისი ცისა და ქუეყნისა წიგნსა ევფრატსა (!) სწერია“; 5. „ცაო მოხილეაშიგან სწერია დაბადება ანგელოზთა“; 6. „თქმული დიოსკორიდისაგანვე სიტყუა დაბადებისა სამოთხისა და ადამისათჳს, დანიელისაგან აწ თქმული;“ 7. „წიგნსა ლევსიკონსა სწერია“; 8. „წიგნსა მარგალიტშიგან სწერია საქმე ესე სულისა“; 9. აწ ეფრემელთათჳს ვიტყუა ესე“; 10. „აწ მწუხრებელთა და უსჯულოთათჳს ვიტყუა“; 11. „აწ ქრისტიანეთათჳს ვიტყუა“; 12. „აწ ესეცა ვსთქუათ, ვითარცა იტყუის წერილი ქრისტიანეთა და უსჯულოთა ერთად შეიწირვისცა წყალობა ანუ არა“; 13. „აწ პირველთაცე სიტყუათა ვიქცეთ“ 14. „სწავლა წმინდისა მამისა ჩუენისა მაკსიმე აღმსარებელისა“; 15. „წმინდა იოვანე მახარებელი და ღუთისმეტყუელი იტყუის“; 16. „იტყვის ღმრთაშემოსილი ბასილი“; 17. „სხუა სწავლა წმინდისა მაქსიმე აღმსარებელისა“ 18. „სხუა სწავლა წმინდისა მამისა ჩუენისა მაქსიმე აღმსარებელისა“ 19 „სათნოებათათჳს წერილ არს“; 20. „სწავლანი წმინდისა იოვანე ოქროპირისანი ფიცისათჳს; 21. „სხუა სწავლა წმინდისა იოვანე ოქროპირისა მოწყალებისათჳს ეისწრაფოთ, ძმანო“; 22. „სხუა სწავლა წმინდისა იოვან: ოქროპირისა, თუ ვითარ ადიდებდა ღმერთსა“; 23. „სწავლა წმინდისა იოვანე ოქროპირისა სწავლისათჳს სამოთხისა სიტყუანი“: 24. „თქმული წმინდისა მამისა ჩუენისა ეფთვიმე ასურელისა“; 25. „მისივე, იოვანე ოქროპირისა“; 26. „სიტყუა მოციქულისა“; 27. „სხუა იოანე ოქროპირისა“; 28 „ხელისათჳს თარგმანი, რომელი ვიწყო ღ-თისა მოშიერთ; 29. „სარწმუნოება ერთარსებისათჳს წმინდისა სამებისა“; 30. „თქმული წმინდისა იოვანე ოქროპირისა“; 31. „თჳსეი მისივე იოვანე ოქროპირისა“; 32. „წმინდისა დიონეტარისა ამბისა ჩუენისა იოვანე ოქროპირისა ოთხშაჯამ-პარასკევთათჳს“; 33. „თქმული წმინდისა მამისა ჩუენისა გრიგოლ ღ-თისა ნოსელისა“. 34. „თქმული წმინდისა მამისა ჩუენისა იოვანე ოქროპირისა, გ. მ.“; 35. „მეცნება წმინდისა ბასილის მღუდელთა მიმართ, თარგმნილი არსენის“; 36. „სწავლა წმინდისა იოვანე ოქროპირისა და სხუათა ფილასოფოსთა მეორედ მოსლისათჳს და შეცნიერი“; 37. „სწავლანი სულიერნი გამოკრებულნი თჳთოსახეთა წიგნთაგან“.

მინაწერი: (რუსულ, სომხურ და ქართულ ენაზე). „ეს წიგნი ეკუთნის ვანის ტერსტეფანიანცს“ (81 v). იხ. აგრეთვე 82 r-v.

(662)

1383

მარხვანი. XIII — XIV

I + 114 ფ.; 16,5 × 12,3; ეტიტი (I ფ. ქაღალდია), ხუჭუჭიანი; ტვიფრული ტყავგადაკრული ხის ყდა, დაბიანებული; დაშლილი, თავბოლონაკლული; ნუსხური; დასაწყისები სინგურით; [XIII — XIV]; დაუწერელია 1 r.

[მარხვანი]. — „... არცა ძმაჲ იყოს მჴსნელი დაშჯილებისა მისგან. სიტყუაჲ შენი ნუმცა მესმის, უფალო! წარმოგზაენილი ჩემი ცა̃ბლდ. ნუცა ვითარმედ წაროდ ცა̃ბლად დაწყეულო...“ 1 r—114 v.

წყდება: „... ცა̃ბლსა...“

შენიშვნა: „114 v თითქმის სულ არ იკითხება.

მინაწერი: „ესე წიგნი გარსეგანშვილისაჲ არის, ვინც ეს მოიპაროს, გაუწყრეს ოჯონის ხატი“ (I v).

(663) **1384**

სადღესასწაულო. XVI

104 ფ.; 24,5 × 18,5; ქაღალდი, (დაზიანებული, ძველი რესტავრირებული), ტეიფრული ტყავგადაკრული ხის ყდა (მოვარდნილი), ხემო ყდის შიდა გვერდზე ხელნაწერის ერთი ფურცელია დაკრული; ნაკლული, დაშლილი, ნესხური, სათაურები სინგურით; [XVI]; გადამწერი: დიაკონი ფილიმონ (104 v), დამკვეთი: მამათმთავარი შიო (104 v).

[სადღესასწაულო]. — „... ნი შ̃ნნი სარწმუნოჲ იქმნეს ფრიად. სახლსა შენსა შუ̃ნის სი̃წდე სიგრძესა შინა დღეთაჲსა...“ 1 r — 100 r.

შენიშვნა: 1. ეროვის: ა) კვირაკის დასაწყისები (100 v);
ბ) ჯოროწკოსი (100 v — 104 v).
2. აქვს რვეულებრივი აღრიცხვა.
3. ეს ხელნაწერი წარმოადგენს S—1885 ხელნაწერის გაგრძელებას.

ანდერძები: 1. „ჰოისტე ღმერთო, დიდებულ ყოვ მამათმთავარი შიო“ (20v, 104v).

2. „დაიწერა ჯოროწკოსი ესე ჴელითა ფრიად ცოდვილისა უცბად მწერლისა ცხოროგბაჲს ძისა დიაკონისა ფილიმონისითა ბ̃ბ წლისა თავი შეძუ̃ლებული იყო, არა ჰნდა. ამისთჳს ვერ დავწერე ღუთისათჳს ლოცუასა მომთხოვნეო, გეუდრები, უფალო...“ 104 v.

3. (გაბმახლებლისა): „მე ცოდუილმან იესემ კეალად განუაახლე ეს დროსა მჳიდროსასა, და მე განსაცდელ-ყოფი (!) ჰპრი ენაზე. ამის ავად მჴმარებელიმც ცოდვის მხუეჯეულიმც იქმებას ქრისტეს წინაშე. ქ̃ს კ̃ჲ“ (100 r).

მინაწერები: 1. „ესე სადღესასწაულო გარსეგანშვილისა არის, ვინც ეს მოიპაროს, გაუწყრეს ოჯონის ხატი“ (90 v).

2. „ჯ̃. ღმერთო, შეიწყალე მონა შენი ხუცე დიაკონი, რათა იწყალოს წიგნი... და გადიდოს, გემსახუროს უკუნისამდე, ამინ და კირიელეისონ“ (96 v).

3. „ქ̃ს უჯ აჰა ოსალთ დაიჭირეს ქართლი და მეფენი რუსეთს წაიდნენ“ (103 v).

4. „ქ̃ს ურ აჰა ყაენმა ისპაანი და თაერიზი აღო“ (103 v).

5. „ქ̃ს... ბაქარ გაბატონდა, იესე მეფე გარდ[ა]გდეს და ვახტანგ...“ (103 v).

იხ. მინაწერები: 7 v, 24 v, 25 r, 29v, 40 v, 44 v, 57 r, 91 r, 101 r, 102 v.

(664) **1385**

სადღესასწაულო. XVI

128 ფ.; 25 × 18; ქაღალდი, დაზიანებული, ბოლო ფურცლები თაგვის მიერაა შეჭმული; ქაღალდის ყდა, მოვარდნილი; დაშლილი, ნაკლული; ნესხური, სათაურები სინგურით; [XVI]; გადამწერი: დიაკონი ფილიმონ (S—1384, 104 v); დამკვეთი: მამათმთავარი შიო (104 v).

[სადღესასწაულო]. — „სადღესასწაულონი თორმეტთა საუფლოჲსა და ჩინებულთა ... ბ-თა თუსთაგან გამოკრებულნი. თუესა სეკდენბერსა ა. დაწყებაჲ ინდიკტიონისა და ღირსისა სვიმეონ მესუსტისა. ორმეოცთა ქალწულთაჲ. უფალო ღ-ღყე-სა.“ 1 r — 128 v.

წყდება: „... განცხრომანი ზღუასანი...“

შენიშვნა: 1. წარმოადგენს სადღესასწაულოს 1 ნაწილს. გაგრძელება იხილე ხელნაწერ S—1384-ში.

2. აქვს რვეულებრივი ალრიცხვა.

3. 28 r-ზე 5 სტრიქონი სხვა ხელითაა დაწერილი.

ანდერძები: 1. „ქ-ე ღმერთო, ადიდე ორთავე ცხოვრებასა ი- მ- შ-“ (12 v).

2. „ქ-ე ღმერთო, დიდებულ ყავ ორთავე ცხორებაჲ ი- მ- შიო“ (აქვე მოსდევს ორი სიტყვა არაბულად დაწერილი) 58 v, 83 r.

3. „ქ-ე ღ-ო, დიდებულ ყავ ი- მ- შ-ო“ (77r).

მინაწერი: „ქ. შენ ხარ ბოროტი მემტერეშე, ძალი ხარ გამომუნებელი, ამა სოფელსა მოძულებულხარ, სამოთხესა ნუღარ ელი“ (105 v).

(665) **1386**

ღვთისმშობლის ანაკრიფი. XIX

16 ფ.; 21,5 × 17,5; ქაღალდი, ბეჭდიანი და დახიანებული; უყდრო; თავ-ბოლო-ნაკლული; მეხედული; [XIX ს.].

[ღვთისმშობლის ანაკრიფი]. „... შვილი.. თჳის ორსუ... ...მ დედმამანი ნატრუ... იშობა. იმ ღამეს იოკიმემ სიხმარი ნახა...“ 1 r — 16 r.

წყდება: „... მსწრაფლად შეიყარა ლაშქარი... დაუშალეს თავად... სამართალი...“

მინაწერები: 3 r, 3 v, 9 v, 15 v, 16 v.

(665) **1387**

კრებული. XIX

II—90 ფ.; 19,5 × 16,7; ქაღალდი, ფ. II ამოვარდნილია; ქაღალდგადაკრული მუყაოს ყდა; ყდის ყუა დახიანებულია; მხედრული (დასაწყისები ასომთავრულით და სინგურით); [XIX ს.], ჰეირნიშანი: 1817 წ. (ფ. 1.9); გადამწერი: არხიმანდრიტი გაეწათისა ხაჭრაი (90 r); დაუწერელია: 1 v, 88 v, 90 v; ხელნაწერი შემოუწიროვეს გიორგი ხალიკალიანს.

1. [მარგალიტი (ანაკრიფული კრებული)]. „სწავლანი გამოკრებულნი სულიერნი, წმინდათა დიდთა წიგნთაგან მარგალიტისა და დაბადებისაგან. — დასაბამად ჰქმნა ღ-ნ ცაჲ და ქუსყანა, რამეთუ იყო უბილავ და განუმზადებელ...“ 1 r — 81 r.

შენიშვნა: კრებული შედგება შემდეგი სტატიებისაგან: 1. [შექმნისათჳს ცისა და ქუყანისაჲ]; 2. „ათორმეტთა მოციქულთა სახელებიესე არიან“; 3. „თარგმანება წმიდისა იპოლიტესი, განკაცებისათჳს უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესი;“ 4. შესხმა და სახელები წმიდისა ღვთისმშობელისა“; 5. „უკეთუ გინდეს თუ როდემანი ნათლისანი არიან ქუეყანასა ზედა“; 6. „სახელები შვიდთა ცათა“; 7. „ოქმული წმიდისა დიონისი არიოპაგელისი, სიტყუა დაბადებისა სამოთხისა და ადამისათჳს“; 8. „ოა იპოება სამოთხესა შორის“; 9. „წიგნსა მარგარიტსა სწერია საჭმე ესე სულისა“; 10. „სულისა ცნობა და მეცნიერება ესრეთ ეჰსთქუათ“; 11. „აწ ცოდვლთათჳს ვიტყჳ ამას“; 12. „აწ მიცუალებულთა უსჯულოთათჳს ვიტყჳ;“ 13. „აწ ქ-ენეთათჳს ვიტყჳ“; 14. „აწ ესეცა ესთქუათ ქ-ენეთა და უსჯულოთა ერთად

შეიწირვისა მოწყალება ანუ არა“; 15. „ესეცა ვჰსთქუათ“; 16. „აწ პირველთაჳე სიტყუათა ვიქცეთ“; 17. „სწავლა წმიდისა მამისა ჩუენისა მაქსიმე აღმსარებელისა“; 18. „წ̃ი იოანე მახარებელი და ღთისმეტყუელი ეტყჳს“; 19. „იტყჳს ღმრთისმეტყუელი ვასილი“; 20. „სხუა სწავლა წმიდისა მაქსიმე აღმსარებელისა“; 21. „სხუა სწავლა წმიდისა მამისა ჩუენისა მაქსიმე აღმსაროებელისა“; 22. „სათნოებათაჲს წერილ არს“; 23. „სწავლანი იოანე ოქროპირისანი ფიქრისათჳს, გ. ს.“; 24. „სწავლა წმიდისა იოანე ოქროპირისა წოწყალებისათჳს“; 25. „სწავლა წმიდისა იოანე ოქროპირისა, თუ ვითარ ადიდებს ღმერთსა“; 26. „სწავლა წმიდისა იოანე ოქროპირისა სწავლისათჳს ღმრთისა სიტყჳსა“; 27. „თქმული წმიდისა მამისა ჩუენისა ეფრემ ასურისა“; 28. „მისვე, იოანე ოქროპირისა“; 29. „სიტყუანი მოციქულისა სასოწარკვეთილებისათჳს“. 30. „სხუა, კუალად იოანე ოქროპირისა, ქადილისათჳს სიწმიდისა“; 31. „მისვე, იოანე ოქროპირისა ლოცვისათჳს“; 32. „ლოცვისათჳს თარგმანი, რომელი ეიწყო ღ̃ისა მიერ“; 33. „სარწუნოება ერთარსებისათჳს წმიდისა სამებისა“; 34. „თქმული წმიდისა იოანე ოქროპირისა მარხულისა და ცოდვილისათჳს“; 35. „თქმული მისივე იოანე ოქროპირისა“; 36. „წმიდის და ნეტარის მამისა ჩუენისა იოანე ოქროპირისა ოთხშაბათ-პარასკევისათჳს და შერჯულისათჳს“; 37. „თქმული წმიდისა მამისა ჩუენისა გრიგორი ნოსელისა ეკლესიის ბილწება და ლოცვისათჳს“; 38. „თქმული წმიდისა მამისა ჩუენისა იოანე ოქროპირისა კჳრიკეს კრძალულებისათჳს“; 39. „მცნება წმიდისა ვასილისა ბუდეელთა მიმართ, თარგმნილი არს იოანესი“; 40. „სწავლა წმიდის იოანე ოქროპირისა და სხუათა ფილოსოფოსთა მეორედ მოსლვისათჳს, ფრიად შუენიერი“; 41. „სწავლანი სულიერნი გამოკრებულნი თითოსახედითგან წიგნისა“; 42. „სახისმეტყუელებით სიტყჳს-გება წმიდათა ბუდეელ-მოვაერთა ვასილი დიდისა და გრიგორი ღთისმეტყუელისა“; 43. „კუალად კითხვა-მიგება წმიდისა ვასილისი და გრიგორისა“; 44. „კუალად კითხვა-მიგება წმიდისა ვასილისა და გრიგორისა“; 45. „წმიდანმან გრიგორი განმანათლებელმან ორმეოცს დღეს და ორმეოცს ღამეს პური არა ჭამა და წყალი არა სვა და ითოჯა ღ̃ისაგან ანგელოზი, რათა ამენოს მას სიკუდილი მათოლთა და ცოდვილთა და მოუკლინა ღ̃ერთმან მიბაძილ მთავარანგელოზი. კითხვა-მიგება გრიგორი განმანათლებელისა და ანგელოზისა“; 46. „ეთანასე ალექსანდრიელისა თქმული, კითხვა-მიგება“; 47. „სიტყუანი წმიდათა მამათანი“; 48. „კითხვა-მიგება წმიდათა მამათა“; 49. „სიტყუანი გამოკრებულნი სახარებისანი წმიდათა მამათა მიერ“.

2. „უწყებაჲ პეტროს მკაწურალისათჳს (!) და ალაჯორი სათჳს და ალაჯორისა მარხჳსათჳს.—იყო პატრიარხი, კაცი წმიდა, უბიწო და მართალი და ჰრწმენა სიტყუათა მისთა ყოველსა...“ 81 v—88 r.

შენიშვნა: „უწყებაჲ პეტროს მკაწურალისათჳს და ალაჯორისათჳს“ გამოცემულია, იხ. მ. საბინინი, „საქართველოს სამოთხე“, გვ. 629—631; Меликсет-Беков Л. „Грузинский извод сказания о посте „араджавор“: Христ. Восток, т. V, вып. 2. стр. 85—90.

3. „უწყებაჲ სუბალის ძისა სუბ სარკისისათჳს.— მითჳე ვამთა შინა კაცი ვინმე იყო ნაგმირევი...“ 83 v—85 v.

შენიშვნა: „უწყებაჲ სუბალის ძისა, სუბ სარკისისათჳს“ გამოცემულია, იხ. მ. საბინინი „საქართველოს სამოთხე“ გვ. 631—633; Меликсет-Беков Л. Грузинский извод сказания о посте „араджавор“: Христ. Восток, т. V, вып. 2, стр. 90—96.

4. „თარგმანებაჲ სომეხთა წჳალებათათჳს და თუ რომლითა პირითა შეიჩენებიან სომეხნი.—ვითარმედ ვითარცა უკრწნელებისა არა მგონებელნი შეიჩენებიან...“ 86 r—88 r.

შენიშვნა: ეს თხზულება გამოცემულია, იხ. მ. საბინინი „საქართველოს სამოთხე“ გვ. 633—635.

5. „განჩინებანი ქრისტე იესოსთვის, რომელიცა განაჩინეს დასჯად და სიკუდილად მისთჳს უსჯულოთა მსაჯულთა ურვათასა. — ნიკოდიმოს ჰსთქუა: სჯული გვაძლევს მაგას, რომ დაუნაშავებელად მოვკლათ...“ 89 r — 90 r.

შენიშვნა: ხელნაწერის კიდეებზე გაკეთებულია მინაწერები გადაწერის ხაჭარიას მიერ, იხ. 2 v, 8 r, 13 r, 21 r, 27 v, 39 r, 43 v, 45 r, 46 r, 49 r-v, 54 r, 62 r, 78 v.

ანდერძი: „სამყაროჲსა ჩვენო ქრისტე მიერ სულითა, ესო დიდით, მშვიდობა შენდა. მაიძულე მე წიგნისა ამის წერად, თუმცაღა საკმეზელი წიგნი არს ფრიად, გარნა დედასა შინა მრავალნი სიცრუენი ეპოვნეს შეფუძნარებელნი და რაცა შესაფუძნარებელი, იგიცა უკანონოთ წერითა განრყუნილ იყო, ხოლო მე, რაოდენ ძალ-მედგა, განსწორებულ ვჰყავ და მრავალი მიგებანი ახალნი დაურთე არა გამოცდილობითა, არამედ ფრიადცა დიდითა გამოძიებითა და დახელოვნებითა წერილთათა და ესრეთ წარმოგიდგინე სასოებად. ჩუენ. მდაბალი ეფრემ არხიმანდრიტი განვათავე ხაჭარიან“ (90 r).

მინაწერები: 1. (წითლით) „სწორელანი გამოკრებულნი დიდთა და დიდთაგან თარგმანებისა და დაბადებისაგან. მე ესრე ვგონებ და არ ვიცი, თქუენ როგორა ბრძანებთ? ნ ა ყ ო ნ“ (1 r).

2. (ფანჯრით). „ძლიეს არ ეღირსა ამ წიგნს მოტანა! დიდება შენდა ღმერთო!“ (11 r.).

3. (ფანჯრით) „გ ი ო რ გ ი ხ ა ლ ი ყ ა ლ ი ა ნ ი. 1885 წელსა თებერვლის პირველი“ (11 r).

4. (ფანჯრით და მელნით) „გ ი ო რ გ ი ვ ა ს ი ლ ი ს-ძე ხ ა ლ ი ყ ა ლ ი ა ნ ი“ (1r, 44 r, 59 r, 28 r).

(667) **1388**

ანტონ I. ქართული ენის გრამატიკა. 1784

VII ფ. + 380 გვ.; 21,5 × 17,5; ქაღალდი; ტეიფრული ტყავგადაკრული ხის ყდა მხედრული (სათაურები და დასაწყისები სინგურით, მთავრულით); 1784 წ. (374 გვ.), ჰვირნიშანი აქვს; გადაწერი: „მიხაილ“ (374 გვ.); დაუწერელია: I v, II v, IV v, VII v, 375 — 380 გვ.

[ანტონ I]. „თჳს ჴელოვნებისა ღრამმატიკოსობითისა. ნაწილი პირუელი, რომელსა შინა მარტივად მდებარე არიან თითოეულნი ნაწილნი სიტყუათანი მაგალითებითურთ, რომელნიცა ზეპირებად სათანადო არიან ღრამმატიკაჲსა მოწაფე-ქმნილთა. თავი პირუელი ბრუნუათათჳს სახელთასა. § 1. რიცხუსა შორის ჩუენ მიერ განჰსჯითა შემოყუანილნი ბრუნუანი სახელთანი არიან რუა...“ გვ. 1 — 373.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერის ტექსტი მისდევს 1885 წლის გამოცემის ტექსტს (ქართული ღრამმატიკა, შედგენილი ანტონ I-ის მიერ, თბ., 1885).

2. წინ უძღვის: ა. თავფურცელი (სინგურით, მთავრულით): „სადიდებლად ცხოველს-მყოფელსა, თანა-არსისა და განუყოფელისა სამებისა მამისა, და ძისა, და სულისა წმიდისა. ანტონის მიერ არხიეპისკოპოსისა ყოველისა ზემოჲსა საქართუელოჲსა, დაეთით-ბაგრატოვანისა ახლად ქმნილი, წიგნი ღრამმატიკაჲ ქართულისა-მებრ ენისა, დროსა უკეთილ-მსაზურესსა და უმაღლესისა ირაკლი მეორისა, მეფისა ყოველისა საქართუელოჲსასა და მამათ-მთავრობისა თჳსისასა ყოველთა ქართუელთა ზედა. წელსა დასაბამითჲთ სოფლისა 7275, ხოლო განკურიელებითგან სიტყჳსა ღ-ისა 1767. თთუესა მეათერთმეტესა რიცხუსა 20“.

ბ. „შეყუანილება წიგნისა ღრამმატიკაჲსა, მიწერილი მოძღუართად და მოწაფეთად ღრამმატიკაჲსთა ანტონის მიერ არხიეპისკოპოსისა ყოველისა ზემოჲსა საქართუელოჲსაჲსა“ (III r — IV r).

გ. „პინაკსი ღრამმატიკისა“ (V r — VII r).

2) II r-ზე და 374 გვ.-ზე მოთავსებულია ოვაკუთხა ბეჭედი წარწერით: „ქ. ჭ. ს.“

3. III r-ზე და 374 გვ.-ზე მოთავსებულია „ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრც. საზოგადოების“ ბეჭედი.

ანდერძი: „სრულ-იქმნა 17 $\frac{7}{22}$ 84. იყავნ სადიდებელად შენდა იაბრძოლ და სიტყუაო ღ[მრ]თისა და უბიწოდ მწობელისა შენისა. მიხეილ“ (გვ. 374).

მინაწერები: 1. „მიხეილ ქაიხოსროს-ძე ყიფიანის წიგნთაგანი“ I r.

2. „შეესწირე ქართულს საზოგადოებას წ.—კითხვის გამავრცელებელს 1891 წ. იანვრი. მიხეილ ქაიხოსროს ძე ყიფიანი“ (I r).

(668) **1389**

ჩარდავრიშიანი. XIX

114 ფ.: 21 × 17; ქაღალდი; წყვანი ფერისა, დალაქავებული. შიგადაშიგ გაბეული ფურცლები; ტეიფური ტყავგადაკრული ხის ყდა. შერჩენილი აქვს ერთი ტყავის საკეტი, ყდა მოგარდნილი აქვს, დაშლილია; თავ-პოლონკულია; მეიდრული; [XIX ს.], ჩვენიშიანი აქვს.

[ჩარდავრიშიანი]. „... მტრებნი დათამამდებიან და წამოქელვას ... შენნი მრავალჯერ გამარჯუებულნი ლაშქა...“ 1 r — 114 v.

წყდება: „... წადით, თუ ნებით მოგცესთ, კარგი და, თუ ნებით არ მოგცეს, საშინელი რისხვა ჩემი იმაზედ მიაწვიეთ და ქალი წაართვით...“

მინაწერი: „ნიკოლოზ ბაქრაძეს იოვანეს ძეს ეკუთვნის დავრიშიანი ეს“ (ქვემო ყდის შიდა გვერდი).

იხ. ანგრეთვე მინაწერები ამავე და ქვემო ყდის შიდა გვერდებზე.

(669) **1390**

ფლორიანოვი. იკონომია. 1772

197 ფ.: 33,5 × 21; ქაღალდი; ტეიფური ტყავგადაკრული ხის ყდა, შერჩენილი აქვს მარტო ქვედა ყდა (მოგარდნილი); მეიდრული; 1772 წ. (189 r), ჩვენიშიანი აქვს; გადამწერი. „გიორგის მეილი ზაქარია მალეთოვი“ (189 r); დამკვეთი: ალავერდელი მიტროპოლიტი ნიკოლოზი“ (189 r); გადაწერის ადგილი: მოსკოვი (189 r) დაუწერელია: I r — V v, 46 r-v, 47 v, 48 v, 49 r, 189 v — 197 v.

„ფლორიანოვის იკონომია. ფლორიანოვის გამოჩენილი იეკონომია, ვითარცა კეთილმოსახლეობა. თავი პირველი. სასახლის აღშენებაზე ან რაგვარათაც ეგე მოხაზულობა ექმნების. — მწდომელი მაგრის მხიერებით აღშენება მართებს. ამისთვის პირველად მაგარი მოხაზულება დასდეა... 3 r — 188 v.

შენიშვნა: 1. შედგება 9 ნაწილისაგან: ა. „ფლორიანოვის გამოჩენილი იეკონომია ვითარცა კეთილმოსახლეობა“ (3 r — 28 r); ბ. სახლის შენობაზედ, ანუ რა მასალები მოუნდება; გამომეცნიერება დარისა, ანუ რა სრულსა წულსა ზედა, გინა ყოველსა თვესა რა ქმნელობა გვართებს“ (29 r — 26 v); გ. მიწის მსაქმელობა, რომლისაგან აღმავალი არს კეთილი საქმე და სარგებელი“ (87 r — 141 v); დ. „ბაღებზედ და ყურძნებზედ“ (115 r — 136 v); ე. „ცხენებზე დარრომაზე“ (137r—157v); ვ. „აბრეშუმის ჭიაზედა და მათსა ჯანმრთელებაზედა. მერმე ფუტკარზე, თაფლზე და წმინდა სანთელზედა. ტბებზე და თევზებიცა“ (158r — 162r); ზ. „გამოცდობაზე შაეის პურისა, მოსაბრეშზე ფიცის, ანუ იგინი როგორ შეინახო, დამარილიანება ყორცისა, ეგრეთვე მომზადებულება სასმელებისა, ხოლო სახელით ქაჟე, ჩაი, შეკოლათი და სხვანი“ (163r — 166r); თ. „ჯაცის ანტიმონიზე, რომელსა ჰქვიან ქაცის გამოშიგნვა და მისი ყოველს ასობის დასნჯვა და მისი შესაფერი წამლებიცა“ (167r—184v); თ. „სამხრეულოზედა“ (185r — 188v).

2. წინ უძღვის: ა: თავფურცელი წარწერით: „ქ ლ ო რ ი ნ თ ი ს ი კ ო რ ნ ე ლ ი ფრანგულითგან თარგმნილი რუსულს ენაზე. დაბეჭდილი არის ბრძანებით. მისის იმპერატორობის დიდებულების ყოვლთმოწყალის, დიდის კეთილშობილის ანნა იოანეს ასულისა, ყოველის მპყრობელს დიდის რუსეთისა, პეტრებურხსა, ამ სახელწოდით აკადემიის მასწავლელთაგან. 1771 წელსა".

ბ. რუსულ ენაზე მთარგმნელის სერგეი ეოლკოვის (აკადემიის სწავლი, მდივანი) მიმართვა იმპერატრიცა ანნა იოანეს ასულისადმი (IV — 3 რ).

3. 47 r, 48 r. 49 r, 56 r, 141 v, 142 r, 167 v-ზე დატოვებულია თავისუფალი ადგილები სურათებისათვის, რაზედაც მითითებულს ფურცლებზე გადმოტანილი სათანადო წარწერები.

ანდერძები: 1. ქ. საქართველოს მეფის ბაქარის ბრძანებითა გადმოთარგმნა რუსულისაგან ქართულად წიგნი ესე იერემონია, რომელი არს წესისახელდება უმცირესისა მათის სიმაღლის მონისა ქელთა სვიმონ მაცაცობისაგან განსრულდა, დაბა ღ[ორ]ის, ქ[რის]ტ[ე] შ[ემ]დ. დასაბეჭდავად ეიდრე აქამდისდე 1748 ჰწნე" (189 r).

2. „სამეფოსა ქალაქსა მოსკოვს, წელსა, 1772. მათის მაღალის მღვდელმთავრობისაგან, ალექსანდრ მიტროპოლიტისა იეროლოზისა მიერ მებრძანა ბე წიგნისა ამის აღწერად, რომელი არს იერემია, და აღვსწერე წიგნი ესე მისის მაღლისა მღვდელმთავრობისა უმცირესმან მონამან და მსახურმან გიორგის შვილმა ბაქარიამ შალვაოვმა. ევედრები მკითხველთა ყოველთა, უკეთუ ვინმე შეცთომილი ჰპოოთ რამე, ნე წყრეთ სიყუარულისათვის ღთისა" (189 r).

მინაწერი: „ხ. ჯაჯანიძესი" (1 r).

(670) **1391**

ქ. ბაუმეისტერი. მეტაფიზიკა. 1819

198 ვგ.: 29,3 × 20; ქაღალდი (ყდა და 1—8 გვ. თაგვის ბერი არის უალრღნილი, დალაქავებული); ქაღალდის ყდა (დახიანებული); მუქდოლი, სათაურები და დასაწყისები ასომთავრულით; 1819 წ. (193 გვ.). კერძონაკლი აქვს: გადაწერილი ბაქარიას გაეანთის არხიმანდრიტი (193 გვ.); მთარგმნელი: ანტონ I (გვ. 3); დაუწერელია: გვ. 4, 194 — 198.

[ბაუმეისტერი. მეტაფიზიკა]. „ხედდადგინებანი მეტაფიზიკისანი. წინასიტყუაობა ბუნებისათჳს და თჳსებისა მეტაფიზიკისა. § 1. დაღათუ გულისმსიტყუელობენ რომელნიმე, ვითარმედ ყრმათამი სხოლათა შინა არაზურთა სწაელათა მსწავლელთა არ სათანადო არს გარდამოცემად მეტაფიზიკისაა..." გვ. 5 — 193.

შენიშვნა: 1. მეტაფიზიკა შედგება 4 ნაწილისაგან. ხელნაწერის ქიდებზე მოთავსებულია მთარგმნელის, ანტონ I, და გადაწერის ბაქარია გაეანთის არხიმანდრიტის სქოლიოები.

2. წინ უძღვის „პინაკსი მეტაფისიკასა" გვ. 1—3. პინაკსის ბოლოს ნაწერია: „მატაფისიკა შრომილი ანტონის მიერ პატრიარხისა ყოვლისა საქართუელოსა მეფის-ძისა" (გვ. 3).

ანდერძი: „იყავნ სადიდებელად შენდა სიტყუაო და საბრძნო ღ[მრ]თაო და უბიწოდ შობელისა შენისა. 18 $\frac{10}{16}$ 19. მადაბალმან გაეანთის არხიმანდრიტმან ბაქარია აღვსწერე ეს მეტაფიზიკა და რაოდენნიმე სხოლიონი ზედა დაეწერე და საჭიროდ ვრაცხე. და თქუენ, საკუთათა სიბრძნის-მოყუარეობით თანაზიართა, უკეთუ სათნო გჩინდესთ, ღ[მრ]თისთა მოშიშენო" (გვ. 193).

(671) 1393

ისტორია ფრანცილ ვენციანისა და რენციენანი. XIX

I + 116 გვ.; 22 × 16; ქაღალდი; უყდო, დაშლილი; მხედრული; [XIX ს.]; დაუწერელია: Ir-v, გვ. 52—53, 113 — 116.

„ისტორია ვაშკაცისა და გოლიათისა ფრანცილ ვენციანისა და შვენიერის კაროლის ასულის რენციენანი. — ღიშვანის საკაროლოში იყო კაროლი, სახელით ბრამბეუზ, ქებული ყოველს საკელმწიფოში და ვაშკაცი სამხედრო საქმეში"... გვ. 1—112.

(672) 1398

სამოციქულო. X

146 ფ.; 25 × 20; ტყრატი, (ფ. ფ. 129 — 146 დალაქვებული და დახიანებულია); უყდო, დაშლილი; თავ-ბოლონაკლულია; ნუსხური, ორ სვეტად, სათაურები სინგურით; [X საუკ.]; მომგებელი: თეოდორე (76 v).

1. [პავლეს ეპისტოლენი]. „... ცუმულ-არს და მეს სოფლისა. მოსეს სიადუმლოსა..." 1 r — 76 r.

შენიშვნა: შემონახულია შემდეგი ეპისტოლეები: 1. წიგნი ეფესელთა მიმართ (1r—11r).

2. წიგნი ფილიპელთა მიმართ (11 v—18r); 3. წიგნი კოლასელთა მიმართ (18r—25r); 4. წიგნი თესალონიკელთა მიმართ ა (25r—31r); 5. წიგნი თესალონიკელთა მიმართ ბ (31r—39v); 6. წიგნი ებრაელთა მიმართ (34 r—57 r); 7. წიგნი ტიმოთესი მიმართ ა. (57 v—65 r); 8. წიგნი ტიმოთესი მიმართ ბ (65 v—71 r); 9. წიგნი ტიტუსი მიმართ, (71 v—74 v); 10. წიგნი ფილემონისა მიმართ (75 r—76 r).

2. „საქმე წმიდათა მოციქულთა. საკითხავი ა. პირველად ესე სიტყუაჲ ყოე ყოვლისა მისთჳს..." 77 r — 146 v.

წყდება: „... ესმა ჩუენთჳს და მოვიდეს შე..."

შენიშვნა: ამ ხელნაწერის შესახებ იხილე „საქმე მოციქულთა ძველი ხელნაწერების მიხედვით, გამოსცა ილია აბულაძემ. თბილისი, 1950 წ., გვ. 018—019

ანდერძი: „დიდებაჲ ღმერთსა. ყოველსა კეთილისა მიზეზსა, განსრულდა პავლწ. იესუ ქრისტჱ. ადიდე ორთავე სუეტჱთა მონაჲ შენი თეოდორე მომგებელი ამის წიგნისაჲ, ამინ" (76 v).

მინაწერები: 1. (ნუსხური) „სულსა თადეოზისა შეუნდოს ღმერთმან" (45 v).

2. პავლე მოციქულისა მადლი და პეტრე მოციქულისა მადლო, მიშუელე ზენაჰაო ცოდჳილთა უცოდჳილესსა დათუძესა იოანესა. და მშობელნი მისნი დაიცჳენ, უფალო ღმერთო, ამინ. წმიდაო გიორგი, თქუენცა ეკჳენ შემწე და მფარველ. სუეტისა ღ[ირ]სმობელო, თქუენ ნუ განმიშორებთ თქუენის მარჯუნისაგან (!)"(76v —77r).

3. „ღმერთო, აცხოვნე ამისი მწერალი იობი. დიაკონი, კარგი საქმე მოგუარე ამინ და კირიალეისონ..." (97 v—98 r).

4. „ღ[ო]ა, შეიწყალე ფრიად ცოდვილი იასე, ღმერთო შეიწყალე" (1 r).

(673) 1399

ოთხთავი (ფრაგმენტები). XIII

20 ფ.; 22.5 × 20; ეტრატი; უყდო, დაშლილი, ნაკლული; ნუსხური, ორ სვეტად, დასაწყისები სინგურით, ასომთავრულით; [XIII საუკ.].

[ო თ ხ თ ა ვ ი]. „... საქორწინე. და ჰრქუა მას: მოყუასო, ვითარ შემოხუედ აქა, რამეთუ არა გჳსიეს სამოსელი საქორწინეჲ? ხოლო იგი დუმნა...“ (მათე, 22, 11—12) 1 r — 20 v.

წ ყ დ ე ბ ა: „... და მე გეტყჳ თქუენ: ისხენით თავისა თქუენისა მეგობარნი მამონაჲსა მისგან სიცრუჲსა, რაჲთა, რაჟამს მოაკლდეთ თქუენ ამიერ შე...“ (ლუკა 16,9).

შ ე ნ ი შ ვ ნ ა: ხელნაწერი წარმოადგენს მათეს და ლუკას თავის ფრაგმენტებს.

(674) **1400**

ვ ა ხ ტ ა ნ გ VI, კ ვ ი ნ კ ლ ო ს ი. 1749

50 ფ.: 19.8 × 15.5; ქაღალდი; შერჩენილი აქვს ქვემო ყდა (შეკოწიწე გადაკრული ტივტორული ტყავი); ამოცვენილია ფ. ფ.: 148, 50; მხედრული (კალიგრაფიული); ხელთა (1 r), თეჳსი გამოსაბეჭდება (48 r); 1749 (1 r, 47 v), ჰვირინმანი აქვს; გადამწერი: ნიქიფორე გიორგი ლუკაძე (47 v); დამკვეთი: ლავრენტი ბერი (47 v); დაუწერელია: 50 v.

„უწყოდეთ, ესე კ ი ნ კ ლ ო ს ი არს ყოველთა მარხვათა, სხნილთა (!), მთოვარისა გამოცლისა და თჳს დადგჳსა და ხმა სახარებისა, როდისაც დღესასწაულს სახარება აქუს მათი შეტყობა უცთურად აღწერილი. და უქუეთუ ვისმე ენებოს სწავლა ამისი, პირველად ეს უწყოდეთ...“ 3 r — 46 r.

შ ე ნ ი შ ვ ნ ა: 1. წინ უძღვის: ა. ხელთა ასეთი წარწერით: „კ. ეს კელთა რომ დავხატე, დასაბამთგან იყო აქამდინ ქნნვ, კრისტეს აქეთ ჩ ლ მთ, ქართული ქრონიკონი ჯდებოდა უხლ. ამ წელს კელთა მაქუს მარცხენის კელის შუა თითზედ“ (1 r)

ბ. წერაში ჩასატყლი დღესასწაულების გამოსაანგარიშებელი სქემა განმარტებითურთ (2 r-v).

2. ბოლოს ერთგან ვ ა ხ ტ ა ნ გ VI-ის: ა. ლ ე ქ ს ი ს:

„მიწა ვართ კაცი ყოველი, მიწისგან დანაბადია,
სახელოვნება კაცისა ყვავილია განბნევადია,
ბოლო ყოველთა ნაცარი, ვინც ვისმე მწერთა ხადია,
და მაშ რაღას ვსწუხებართ, თუ ცოდვა შემჭონდეს განახადია.

ვსწუხთოა, საცთურითა ვარ საქმისა უნაწილო,
მოყვარეთა ცრემლი ცვივა, მტერთა გავხე სასაცილო,
ჭაში ვხვივარ უსაბოლოსა, არვინა მყავ ამაცილო,
და თუ ღმერთსა სწადს, ადრე იქნას, რომ, სოფელო, გაგაწბილო.

რაღა დარჩათ სვედის წამლად, რომ არ მეთქვა სულიერი,
ზღაპრობას შლის ესაია, მცნება არის ხელიერი,
თუცა იყო თემსა ჩვენსა კინკლოსები წესიერი,
და ეს მათშიგან ვ ა ხ ტ ა ნ გ შეუთუ სახსოვარი ჩემიერი.

ქება მეცმა ბევრთ კაცთაგან აქაური, მრავალფერი,
ტკბილია და მოალერსე მენებური ცრმა და ბერი,
ვინც მიენდოს, არ ეტყუენ, პატივი სცენ შესაფერი
და რა მართლა თქვეს, მატიანეს მათთანმც არი დასაწერი“ (47 v);

ბ. ა ნ დ ე რ ძ ი: „ოდეს გარდავიმატე ცოდვათა ტომსა მას ჩემსა მ ა ნ ა ს ე ს, ამისთჳს მზგავსად მისა მივეცი მე კელთა უცხო თესლთათა. კრისტეს აქეთ ჩ ლ ბ, აპ. კბ წამოველ ტ ფ ი ლ ი ს ი თ და ივლისის დ მოველ ი ს ა ა ნ ს და აწ ვიმყოფები აქა. დაღაცათუ პატიჟცემულ ვარ, არამედ მიწა ვარ. წესია ჩემებრთა მწირთა თავისწინობა და ხალვა, ვინათგან ესე ესრეთ არს, უქმად ყოფასა ეუფლების მოწყინება და ვინათგან მოწყინება დედა არს ყოველსა ცოდვისა, ნუთუ შევსძინო ცოდვა ცოდვასა ზედა, აღვიღე კელთასაქმრად წინამდებარე ესე. უკეთუმცა არს ჭ ა რ თ ლ ს ა შინა კინკლოსნი, კელთა და კრონიკონი მიზეზითა მრავალნი ვერა-

სცნობენ და არცა იცნობება რაოდენი ამაშინა წერილ არსა დაღაცათუ სხუანიცა
იშოებოდა საქმენი უქმობისა წამლად; იტყჳს მოციქული: შეეწყოდეთ ურთიერთისა.
თუცა ხშიად მის მსმენელსი ჩემთჳს თჳსთა და ძძთა ჩემთაგანი არაჟინ არს და
განგდებულ ვიქმენ, ვითარცა მცდარ მოძაგებული მათგან, ხოლო მე არავე დამა-
შორად ვარ შეწევნისა მათსა, რაოდენი რა ძალ-მიც, ხოლო ყელისაჭმარი ჩემი
აქათგან ვერა რომელი ცხრეი შეეწეოდა, ვითარ ესე, და ამად დაშვერ და აღსწყა-
რე და გამოვიღე თჳთ თავით ჩემით მე, მეფეჲმან ვახტანგ. ვინც გამოიყე-
ნოთ. რასმე შენდობასა ყოფდეთ ჩემთჳს, ქრისტჱს აქათ ჩნდგ. ჩემდეცა ჯერ-იყო
აღწერა, ნუუკეე რისხვასა შინა არა მოიხსენოს წყალობა, ასე მოიხდეს საქმე,
სამდელოთათჳნი აღარავინ მყვანდეს" (47 r-v); (ეს ლეჩსი და ანდერძი გამოკვეყნე-
ბული აქვს თ. ჯყონაის საქართველოს ცენტრალური ხელნაწერის (ფონდი 233/8
№ 484) მიხედვით „ლიტერატურულ ძიებანი"-ში ტ. VI, 1950 წ., გვ. 288—291).

ანდერძი: (გადაწერისა) „ქ. ეს კანკლოზი ლავრენტიმ ბურნაძემ, ღო-
ბეწველმა ბერმა, მე, ნეძველს გიორგი ლუკაძეს, მეფის კინკლოზიდამ
გარდამაწერინა წესსა ქრისტჱს აქეთ ჩნდომ. ვინც წარიკითხევდეთ, შენდობასა ჴვი-
ბძანებდე. არის ნაწერი ფურცელი ბზ" (47 v).

მინაწერები: 1. „ქ. იოანე ნებითა ღ-თისათა და უბიწოდ მშობელისა მისისათა
წარემართა ტფილისით რუსეთად წელსა 1792 ქ-ს უჳ, თუესა ოქტომბერსა
კ. დღესა ე, ჟამსა ნწუხრისასსა, მთოვარის რიცხჳსა კდ, ხელდაუბი იდ, ნაკი" (1r).

2. „ქ. სადიდებელად წმიდისა სამებისა დაიბადა ძე იოანე ლარაძისა პა-
ტარა მერკერი თუესა იანვარსა ! იზ. ქ-ს უჳა, დღესა ბ, ჟამსა ა ღამისასა,
მთოვარის რიცხჳსა ივ, წელსა ჩლჳგ" (47 v).

3. „მეფე გიორგი მეათჱსამეტე, ძე ირაკლი მეფისა, მიიცვალა წელ-
სა ქრისტჱსით ჩყ, დეკემბერსა კ. დღესა პარასკევსა ქ-ს უჳე" (48v).

4. „ჩემი ერთგული გიორგი გარდაიცვალა წელსა ჩყქ, მარტსა კზ, დიდი შა-
ბათი რა განთიდებოდა, ღ-თჱ საკუთრო განსვენება მისცეს. ქ-ს ფჳ" (48 v).

5. (სინგურით) „ქ. ღ-თით ყოველად წმიდის ხარების დეკანოზის გიორგი ლა-
რაძის შვილების დაბადება: დავით დაიბადა ივნისის (კბ) დღესა კვირიაკესა
წ-ისა დღესა ევსევისსა, მთოვარისსა (იზ). მეფობასა ცხებულისა მეფისა
თეიმურაზისასა. ქალაქსა ტფილისსა, ქ-ს უ-მე".

„ქ. პეტრე და პავლე მარჩიბენი დაიბადნენ აგვისტოს ზ, ქრისტეს აქეთ
წელსა (ჩლჲ)".

„ქ. იოსებ დაიბადა ნოენბერს (გ), ქ-ს (უნ)".

„ქ. იოანე დაიბადა მარტის (კზ), ქ-ს უნგ, მთოვარის იზ".

„ქ. მეორე იოსებ დაიბადა ნოემბერს (თ), ქ-ს აქეთს წელსა ჩლგზ, მთოვა-
რის ლ".

„ქ. მეორე პეტრე დაიბადა იანვარს (კგ), კლიმობას, მთოვარისა რიცხჳსა (თ),
მეუობასა კეთილმსახურისა მეფისა ირაკლისასა, ქალაქსა ტფილისი-
სასა ქ-ს აქეთს წელსა (ჩლ-ო) ქ-ს (უნზ).

„ქ. ნინა დაიბადა ივლისის (იე), დღესა კვირიაკესა, ქ-ს (უჳ), მთოვარის კზ"
(49 r).

6. „ქ. სადიდებელად წმიდისა სამებისა. დაიბადა შესაკუთრებული მამისა თვი-
სისა იოანე ლარაძისა ძისა, ხარების უკანასკნის დეკანოზის გიორგი ლა-
რაძისა პატარა, ახლად ფუნჯული პაპეტა, მეფედ ყოფასა მეფის ირაკლი
მეორისასა, თთჳსა ივნისისასა" (თავზედ აწერია „მკათათჳსასა"). „(გ), წელსა
ჩლჳზ, ქ-ს უოე, მთოვარის აზ" (49 r).

7. „ქ. ბატონიშვილი ვახტანგ მიიცვალა ყვავილითა ფებერვლის ა
რიცხვსა, ქ-ს აქეთ ჩ-დგ, ქართულსა კოირონიკონსა უმთ, დღესა გ." (49 v).

8. „ქ. ბატონ ბაგრატ მიიცვალა ივლისის კთ, დღესა შაბათსა, ჟამსა განთიად-
ისასა, ქრისტეს აქეთ წელსა ჩლჲგ, ქ-ს უნდ" (49 v).

9. „ქ. თამარი მიიცვალა იანვარს კბ, ქ-ს უნვ" (49 v).

10. „ქ. ქეთევან წელიწის რძალი მიიცვალა მარტის ით, ქ-ს უნვ" (49 v).

11. „ქ. მელიქიშვილი გიორგი და იოანე მოსწყდენ ლეკთაგან-
ივლისის კბ, ქ-ს უოე" (49 v).

12. „ქ. ოვაჲ სოდალი მიიცვალა ნოემბერს კგ, ქ-ს უნზ" (49 v).

13. ქ. „დიმიტრი ყაფლანისშვილი მოიკლა ლეკთაგან იენისწყალსა ... ჩქ-კს უჲე" (49 v).

14. „ქ. მეთაური იოანე მოიცვალა ივლისის ვ. ქ-კს უჲე" (49 v).

15. „ქ. იოანე ჩაჩიკაშვილი მოიცვალა იენისის ზ, ქ-კს უნზ" (49 v).

16. „ქ. პატიოსანი მღუდელი ჩაჩიკაშვილი ნიკოლოზ მოიცვალა წელსა ჩჟი, მარტის ა. ქ-კს უჲმ" (49 v).

17. „ქ. ხარების ეკლესიას მიყუეს ხელი დასაქცეველად რუსთ წელს ჩჟი, მარტის ა" (49 v).

18. „ქ. ნეტარად ხსენებული მეფის თეიმურაზის ასული ანნა ბატონიშვილი მოიცვალა დეკემბერს (დ). ქ-კს უოვ" (50 r).

19. „თავადი ჯანდიერი ველისციხის მოურავი სუმეონ მოიცვალა დღესა ოთხშაბათს, თვესა იქლის ზ. წელსა ჩჟი" (50) r.

20. „ქ. დიდის გარისის ჭალაში ჩვენის სასახლისა და საყდრის დაწერილობა არის ათურის ლორფინხედ. იქ მოძღებნეთ სულის წრე მისავლსა წინ მოწაე" (50 r).

21. „ქ. ბორეშან დაიბადა დეკემბრის თ, კრისტე აქეთ წელსა ჩლლდ" (50 r).

22. „ქ. მეფის ირაკლის ასული ქეთევან და იმისი ძალი ივლონის მეუღლე წარვიდნენ რუსეთსა დღესა კჲთაკესა პირველსა, თვედროზობისასა მარხეთასა, წელსა ჩჟი, ქ-კს უჲმ" (50 r).

6 75)

1401

ოთხთავი (ფრაგმენტები). XII—XIII

9 ფ.; 23 × 18; ეტრატი; უყდო, დაზლილი, ფრაგმენტებად; ნუსხური, დასწყისები სინგურით; ტექსტი 5 v-ზე გადასულია და არ იკითხება; [XII — XIII]. დაუწერელია: 2 r, 5 r.

[ოთხთავი]. ფრაგმენტები: ა) კამარა 2 ფურცლად (1 v, 2 v); ბ) სამი მახარებლის სურათი: მათე (3 v), მარკოზი (4 v), ლუკა (5 v), გ) სახარების საკითხავების ნუსხა-საძიებელი (6 r— 9 r).

შენიშვნა: ხელნაწერი დაბრუნებულია სახელმწიფოდან.

მინაწერები: „ჩრ(ისტ)ე ეკითხებიდეთ უფროსსა, უმცროსისაგან ედვას პატივი და უმცროსთა უფროსისაგან ედვას პატივი. რომელმანცა ესე წიგნი სიძოუდამი გავტეხოთ, პატრონი და კუეი ცალეე დაგრომოდეს და მამეულისგან და სახლისაგან გამოსრული იყოს და პატრონსა შემცოდე..." (1 r).

2. „ქ. ესე სამაღლებო არის და აწ ეს სალ(ოც)ოსმობლოდ პატრონის კელეუცასა სულისათვის ერთი ზრონა, ერთი ცხუარი და მისი პური და ღვინო და სანთელი, და თუ ვინ მოუშალოთ, ღ-ს მისად და ჩემად... გიკითხოს" (4 r).

3. „ქ. ბერებისათუის სასენაკოდ და სალოცურად გაგუირნია ათი კოკა ღუინო და რვა გუერდი პური სოლი. ნუ ვინ მოუშლით ღ-თის მადლსა და ამ ჯუარცმის ხატსა" (4 r).

4. „მისი ამა სოფელსა და მას საეკლესიოს აწ ორად ზრახად და ორად ცხრად შემოწირია. ვინცა დგაკლოს და წესი არა ქნას. შენ მას ჰკითხე შენით რისხვითა. ჩვენ არა ოდეს დაგაკლებთ, შენძან მადლმან. ერთი ზრონა და ერთი ცხუარი და ძისი სანთელი ახლად შეემატე ბატონის კელეუცას სულისათუის, ნუ ვინ, მოუშლითი..." (4 r).

5. (ნუსხური): „ოთხთავთა სახრებმ, შეიწყალე ს-ლი შალესა, ეგრ-ტნგის შლ-ისა".

6. „ქ. არის მონასტერს ხუთი ... ხატი, ოცდაექუსი სხეილი მოჰედილი ხატი. არის ხატს ზედან ოცდათრთხეტა ... ... კანდელი ვეცხლისა და ერთი ჭიქასა. ერთი ბარძიმი ვერცხლისა, კამარაი ვერცხლისა, თეფში ვერცხლისა, სამი სიწ-

მინდისა, სამას... ბეთი სასწაფლე, ორი სურაი, ერთი კოდი, ერთი მაშრაბა, ერთი ... ერთი თეფში ბიქისა, ერთი მაშრაბი და ერთი... ... ორი თეფში ბეთსულისა... ერთი, დიდი ბელქაში სპილენძისა..., სამი... ... საცეცხური ვერცხლისა, ერთი ...., ..., ...' ერთი მარხუანი, პალაკლიტონი ერთი ... ... ოქული, ერთი სვინაჯარი ... ... ჯუარ ცხის საკათხაჲი... ... მეტ ეგისა მთავარ... ... ბასილ[ი] დამიწერია" (9 v).

იხ. ადრეთვე მინაწერები: 3 r, 7 v, 9 v.

(676) **1407**

ლოცვა სნეულისა. XIX

1 ფ.; 21,2 × 17; მოლურჯო ფერის ქაღალდი; დახიანებული და დალაქავებული; უყდო; მხედრული; (XIX ს.), ჭვირნიშანი აქვს.

[ლოცვა სნეულისა].— „მკურნალო სულთა და ჴორცთაო, ვედრებითითა შემუსრვილითა გულითა შეგივრდებით შენ და სულთქმით გიგალობთ..." 1 r-v.

მინაწერი: „ესა წიგნი გაბრიელს ბერს მიერთვას, ი. ფ." (1 r).

(677) **1408**

კრებული. 1823

26 ფ.; 22 × 18; ქაღალდი (ლურჯი ფერის, დაცვეთილი); უყდო, დაშლილი, ნაკლული; მხედრული; 1823 წ. (11 v), ჭვირნიშანი აქვს; დაუწერელია: 8 v.

1. [ლექსი იობზე]. „... იობ იყო მღვთის მლოცავი, აქა ჰყვანდა მრავლის გზისა,
მეტის-მეტი სიმართლითა თავზე ოქროს თმა ესხმისა..." 1 r—2 r.

2. [ამბავი ჯუმჯუმ ჭელმწიფისა]. „ესე ამბავი ჯუმჯუმ ჭელმწიფე დიდისა მდიდრისა. ჯერ ჭორციელობისა მოყვარე იყო, არც ღმერთი იცოდა, არც მოძღვარი"... 2 r—11 v.

შენიშვნა: ბოლოში ერთის ანდერძი: „დაიწერა ესე წიგნი... კაცთათვის. დამწერს ღმერთმან უშველოს. დაიწერა კრისტეშობის ჩჟგ-სა, ქ[რ]ს ფთა, წელსა ჩყკჱ-სა"

3. [მანანას თქმული შაირნი].
„[ეჳა] გარდახდა მცნებასა, ჰამა ურჩივის ხილია,
წაულო, ადამ მიაჭოთ, ნახე როგორი ტკბილია..." 12 r.

შენიშვნა: ბოლოში ერთის, ალბათ, გადაწერის მიერ მიწერილი სტროფი:
„ვინც ამისი ძალი შეიტყოთ, ნუ[რ]ავინ გაიკვირვებსა,
თუ გული მოვწყდინე, მეც ლექს დავწყობ ხანებსა,
ესე წერილი დასრულდა დღე იანვრის ცამეტსა,
ქორონიკონსაც მოუსომ ფარსა, ინსა დ ანებსა".

4. [ხილ-თ-გაბრჭობა] „ქ. ახლად გამოღება ლექსისა სალაყბო და შესაქცეველი ხილთ-გაბრჭობა მოსკოვს დაღელი ჰაბუკა შვილი გიორგისაგან.

„მაშინ ვთქვი, ოდეს მოსკოვსა ვიყავ სენთაგან ვნებული,
ნაღველმა ფიქრმა მიმწურა, ვიყავ გულ-ცეცხლმოკიდებული,
წამლად ვარჩიე ეს საქმე, ვიყავ-რა შეწუხებული,
და ეგები რამე მეკურნოს, სევდაზედ ეიქმნა შეებული..." 19 v.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

წყდება: „... ღვინისა სმულნი მრავალნი გონგაყოფილი ჰკვისაგან, და ეგები ვინმე ვენახოსთ გასცრილიყოს ლაპისაგან. ზღმარტლმა...“

შენიშვნა: ხელნაწერი აღწერილი აქვს ე. ქუთათელს: თაყაიშვილს: „Описание,“ т. II გვ. 389—390.

(678) 1409 ა

ალხარების წიგნი. XIX

7 ფ.; 17,9 × 11; გახუნებული ლურჯი ქაღალდი; უყდო; ფ. 1 მოვარდნილია; მხედრული; (XIX ს.); დაუწერელია: 7 v.

[ალსარების წიგნი]. „კურთხეულ არს ღმერთი ჩუენი, რომელსა ნებავს ყოველთა კაცთა ცხოვრება და მეცნიერებისა ჭეშმარიტებასა მოსლვა. სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმინდისათა, ამინ...“ 1 v—7 r.

მინაწერი: „წერა-კითხვის სახოგადოებას ი. ფ.“ (1 r.)

1409 ბ

ალხარების წიგნი. XIX

7 ფ.; 17,5 × 10,8; გახუნებული ლურჯი ფერის ქაღალდი; უყდო; დაშლილი, აკლია 6-სა და 7 ფურცლებს შორის; მხედრული; [XIX ს.]; გადამწერი: ოქროაძე დიმიტრი (7 v).

[ალსარების წიგნი]. „კურთხეულ არს ღმერთი ჩუენი, რომელსა ნებავს ყოველთა კაცთა ცხოვრება და მეცნიერებასა ჭეშმარიტებისასა მოსლუა, სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა, ამინ...“ 1r—7r.

მინაწერები (ტექსტის ხელით): 1. „იოანეს მღვდლისა ვარ, თუ წამიღო ვინმე, ღ[მ]ნ ახმარნეს სიგრძესა შინა დღეთასა. ამინ და კიოლელისონ“ (7 v).

2. „კარგი როდგიწერე, განა, კარგს ტყაოში გამონგზავნი ბატონისას ან ბუთსა და ან ეკვს. თალ... და თქვენებს ცდელს ნოყითხა ბოგანსენო, ოქროაძ მღვდელი დიმიტრი“ (7 v).

(679) 1410

ვახტანგ VI. სამართლის წიგნი. XIX

56 ფ.; 22,5 × 17,6; ქაღალდი, დალაქვებული და ხახიანებული; ფ. ფ. 52—53 გახეული; უყდო; ნაკლული; ამოცენილია ფ. ფ.: 53—56; მხედრული, დასწყისები სინგურით; [XIX ს.]; ჰვირნიშანი აქვს.

[ვახტანგ VI. სამართლის წიგნი]. „... ს, და უბრალო იქნების. მათ იციან და მათმან სულმან და მან საუკუნოსან. გ. პირველ ესე, რომე მოსამართლე...“ (მუხ. ბ), 1 r—54 v.

წყდება: „... ხპვ. თუ დიდებულმა და სხუა თავადმან, გინა ახნაურმან ერთი მეორეს ჯოხით ან მაცარახით თავი გაუხეთქოს, მისი საქმე ასრე იქნას, თუ დიაღ დიდი დაკრულობა ქონდეს, რომ ან დიდად აჩნდეს, ან იმითი დიდი სნეულება გარდახთოდეს, ის გამონახეთ ბჭეთ კაცთაგან...“

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შენიშვნა: 1. ბოლოში ერთვის ხანდაკი. 55 r—56 v.

2. ხელნაწერის კიდებზე გვიან გაუკეთებიათ მინაწერები, რომლებიც მიუთითებენ ამა თუ იმ მუხლის შინაარსზე.

3. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ეკვთიმე თაყაიშვილს, იხ. „Описание", т. II, вып. 1—4. 1906—1912 г. გვ. 624.

(680) 1411 ა

წმიდის გიორგის პარაკლისი. XIX

16 ფ.; 18 × 11,2; ქაღალდი, გაყვითლებული; უყდო; მხედრული; [XIX ს.]. ჭვირნიშანი აქვს; დაუწერიათ 16 v.

„წმიდის გიორგის პარაკლისი. მღუდელმან: კურთხეულ-არს. მკითხველმან: ამინ, უკეთუ ამაღლებამდის ენებოს—ქრისტე აღდგა, სამგზის..." 1 r—16 r.

1411 ბ

წმიდის გიორგის პარაკლისი. XVIII—XIX

8 ფ.; 18 × 11; ქაღალდი, გაყვითლებული; უყდო, თავ-ბოლონაკლული; ფ. 7,8 ამოცვენილია; მხედრული, დასწყისები სინგურით; [XVIII—XIX ს.].

[წმიდის გიორგის პარაკლისი]. „... წერა, ღირს მყვენ ლოცვითა შენითა. ა. დიდებით დიდებულო, ღ-ვ ბრწყინვალეო დედოფალო მარიამ, წ-ისა მოწამისა ლოცვითა დიდებისა შენისა ხილვად ღირს გვიჩინე..." 1 r—8 v.

წყდება: „... ოხითა შე..."

შენიშვნა: ბოლო გვერდი (8 v) ძნელად იკითხება.

(681) 1412

საეკლესიო კალენდარი. XIX

8 ფ.; 15,6 × 10,5; ლურჯი ფერის ქაღალდი, დაქავებული; უყდო, თავ-ბოლონაკლული; მხედრული; [XIX ს.]. ჭვირნიშანი აქვს; შემოწირულია ფურცელაძისაგან

[საეკლესიო კალენდარი]. „... აღდგომას უკან ორმოცდაცხრა დღე დასთვალე, ყველიერის ღამე იქნება. იმას უკან სწორი, ჯორცის აღების ღამე იქნება..." 1 r—8 v.

წყდება: „... ქორონიკონს ფ, ნაკი, ზედნადები ოცდახუთი, შობა უფლისა-ორშაბათს, დიდი აღება..."

მინაწერი: „წერა-კითხვის სახოგადოებას ფურცელაძისაგან"

(682) 1413

ჭალ-ვაჟიანი. XIX

16 ფ.; 17 × 11; ქაღალდი (თეთრი და ლურჯი ფერის); უყდო; მხედრული [XIX].

[ჭალ-ვაჟიანი] ერთი ხემწიფე იყო მდიდარი, მრავლის მქონებელი. და მოხუცებულნი იყვნენ ცოლი და ქმარი..." 1 v—16 v.

თავდება: „... ის ქალი ცოლათ შეირთო ყრმამა, დედაცა დაიხსნა ყრმამა, მამაც დაიხსნა ყრმამა, დიაღ დიდათ გამდიდრდა“.

(683) 1414

თარგმანი საუფლო ლოცვისა. 1820

12 ფ.: 17.5 × 11; ქაღალდი ლურჯი ფერისა; უყდო; მხედრული, სათაური სინგურით; 1820 წ. (10 v); გადაწერა: მღვდელი დიმიტრი ოქროაშვილი (10 v); დაუწერელია: 1v, 11 r—12 v.

„სახელითა მამისათა, და ძისათა, და სულისა წმიდისათა, ამინ. მამაო ჩუენო, რომელი ხარ ცათა შინა. ჰოი, მამაო მოწყალებათაო და ღ˙თო ყოვლისა ნუგეშინის-ცემისაო“... 2 r—10 v.

ანდერძი: „აღიწერა მაისის 12 დღეს, 1820 წელსა ქველითა დიმიტრი მღუდლის ოქროაშვილისათა“ (10 v).

მინაწერი: „წერა-კითხვის სახოგადოებას ისაია ფურცელაძისგან. 27 ივლისს[ი] 1888 წ.“ (1 r).

(684) 1415

კარაბადინი. XIX

24 ფ.: 17 × 11,5; ქაღალდი ლურჯი ფერისა, დალაქაგებული; უყდო; მხედრული; [XIX].

[კარაბადინი]. „ჭ. კარაბადინი მართალი და გამოცდილი და ჭეშმარიტი, რომც ახსენა ღმერთი; თუ თმის ამოსულა არ გინდოდეს, თეთრი ღამურა დასწუა...“ 1 v—24 r.

თავდება: „... ვისაც შარდი შეკრული ქონდეს—კაბის სკინტლი მოატაინე, წმინდათ დანაყე და წყლით დაალევინე“.

შენიშვნა: ხელნაწერი აღწერილი აქვს ეკვთ. თაყაიშვილს იხ. „Описание“, т. I. გე. 610—611.

მინაწერი: „კარაბადინი ეფემია ჩოხტვისა“ (1 r).

(685) 1416

შვიდი მომაკვდინებელი ცოდვა. 1819

10 ფ.: 17.5 × 11; ქაღალდი. ლურჯი ფერისა; უყდო; მხედრული; 1819 წ. (10 r); გადაწერა: მღვდელი დიმიტრი ოქროაშვილი; დაუწერელია: 1 v.

[შვიდი მომაკვდინებელი ცოდვა]. „უპირველესი ყოველთა შვიდთა მომაკვდინებელთა ცოდვათა ესე არს. ამპარტავანება...“ 2 r—10 r.

ანდერძი: „აღიწერა დიმიტრი მღვდლის ოქროაშვილისაგან 1819 წელსა, ოქტომბრის 9 დღესა. მათს პატიოსნებას უფალს ითხოვ მღუდელს ფურცელაძეს მიერთვას უმდაბლესად“ (10 r).

მინაწერები: 1. „წერა-კითხვის სახოგადოებას ისაია ფურცელაძისაგან“ 1 r).

2. „ჯალ ნახო და ლამაზო, კეკლუცო სანდომიანო“ (10 v).

(686) 1417

მოძღვრება ეკლესიის მნათეთათვის. XIX

7 ფ.; 21,7 × 17; ქაღალდი (დალაქავებული); უყდრო; მბედრული: [XIX]; გადაწერი: გორის ბლაღოჩინი იესე გარსევანოვი; მთარგმნელი: იერონიმე ალექსიევი (7 r); დაწერილია: 1 r-v, 7 v.

[მოძღვრება ეკკლესიის მნათეთათვის]. — „ა. მნათე არს ჰრწმუნებული ეკკლესიის მრეულთა, აღმორჩეული რიცხვისაგან მათისა...“ 2 r — 6v.

ანდერძი: „ნამდვილითგან თანასწორად არს თარგმნილი კოლლეჭკის სეკლატორის იერონიმე ალექსიევისაგან. გორის ბლაღოჩინი იესე ბღდელი გარსევანოვი“ (7 r).

მინაწერი: „წერა-კითხვის სახოგადოებას. ი. ფ“ (2 r)

(687) 1418

რუსთაველი შოთა. ვეფხისტყაოსანი (ფრაგმენტები). XVII—XVIII

10 ფ.; 26,9 × 19,7; ქაღალდი; ფრაგმენტები; მბედრული, სათაურები და სტროფების დასაწყისები სინგურით; [XVIII—XVIII]. ჰვირნიშანი აქვს.

[რუსთაველი შოთა. ვეფხისტყაოსანი].

„... ზარი გაისმა, შემოკრბეს ქალაქისა ერნი სრულად,
იქით აქათ იჯრებოდეს, უჯურიტოთო ამას სრულად,
ზოგნი ნდომით შეფრფინვიდეს, ზოგნი იყუნეს სულწასულად,
და მათთა ცოლთა მოიძულეს, ქმარნი დარჩეს გაბასრულად...“
1 r — 10 v.

წყდება: „... მოიღეს, ტანსა ჩააცუეს შესამოსელი ტანისა,
მას ზედა შუქი მრავალი ჩნდა მნათობისა თუალისა,
დაადგეს თავსა გუირგუნი, ერთობილისა ლალისა,
და მუნ ვარდსა ფერი აშუენებს ბროლისა გამჭურვალისა...“

შენიშვნა: ხელნაწერი „ვეფხისტყაოსნის“ 1937 წ. გამოცემის მიხედვით შეიცავს 1075 — 1125 და 1153 — 1187 სტროფებს.

(688) 1419

ქართული ენის გრამატიკა. 1828

12 ფ.; 22 × 17,5; ქაღალდი (ლურჯი ფერის, დახიანებული. 1 და 6 ფურცლის ბეოთხედია დარჩენილი); უყდრო, თაქმაკლული; მბედრული (სათაურები და დასაწყისები ასომთავრულით); 1828 (11 r), ჰვირნიშანი აქვს; დაწერილია: 11 v —12 v; შემოწირულია ი. ფურცელაძის მიერ.

[ქართული ენის გრამატიკა]. „... სხჳსა და სხჳსა პირისა, ანუ ნივთისანი დაიდებიან სიტყ... თჳნიერ კავშირისა...“ 1 r — 11 r.

ანდერძი: „ჩყკზ წელსა. თიბათვის გ-სა დღესა აღწერილ აოს ... ძეს მიერ“ (11 r).

მინაწერი: „წერა-კითხვის სახოგადოებას ი. ფურცელაძისაგან“ (3 r).

(689) 1420

ქართული ენის გრამატიკა. XIX

15 ფ.; 21,5 × 18; ქაღალდი (თეთრი და ცისფერი ფერის, ჰუასკიანი); უყდრო: მბედრული: [XIX ს.]; დაწერილია: 9 v, 12 r — 13 v.

[ქართული ენის გრამატიკა]. „ლექსთხზულება არს მეორე ნაწილი ღრამატიკისა. ლექსთხზულება არს მეორე ნაწილი ღრამატიკისა, რომელიცა ასწავებს კანონიერსა შეერთებასა ლექსთასა...“ 2 r—11 v.

მინაწერები: 1 r-v, 14 r — 15 v.

(690) **1421**

ჟანლისი. ველისარი. 1848

87 ფ.; 21,3 × 18; ქაღალდი; წითელი ფერის მუყაოს ყდა, ყუა არა აქვს; მხედრული; დაწერილია მთარგმნელის, დავით ციციანოვის ხელით (85 v); 1848 წ.(85v); დაუწერელია: 1 v, 2v , 3 v, 86 r — 87 v.

[ჟანლისი]. „ველისარი. თავი ა. ეჰა საღმრთოო მყუდროებაო ამის უდაბნოსაო! ვერა რაჲმე შეიძლებს აღწერითებასა შენსა...“ 4 r — 85 v.

შენიშვნა: 1. წინ უძღვის: ა. წარწერა: „ველისარია, შეთხზული უფალს ჟანლისისა მიერ. თარგმნილი და მეორედ გამართული და გარდამოცემული ნაწილი პირველი, ბოსკოვს, ტიპოღრაფიასა შინა სიმეონ ხელივანოვისასა, 1821. ხოლო მეორედ თარგმნილი თავადის დავით ევსტათის ძის ფანასკანტელ-ციციანოვისა მიერ რუსულისაგან ქართულსა ენასა ზედა“ (2 r).

ბ. „მონაკუთნი წინასიტყუაობისა უფალს ჟანლისისა“ (3 r).

2. ტექსტი მთარგმნელის—დავით ციციშვილის მიერ უანგრითაა ნასწორები.

ანდერძი: „აღესწერე განკორციელებიდგან სიტყუისა(!) ღ[მრ]ისა წელსა 1848-სა, თთუესა ოქტონბერსა 16-სა დღესა. დავით ციციანოვი“ (85 v).

მინაწერები: 1. Из книг князя Давыда Цицианова“ (ყდის საკავი ფურცელი).

2. „წიგნთაგან თავადის დავით ციციანოვისათა“ (ყდის საკავი ფურცელი).

იხ. აგრეთვე მინაწერები 1 r.

(691) **1422**

ავგაროზი. XIX

4 ფ.; 21,5 × 17; ქაღალდი; უყდო; მხედრული; სათაურები ასომთავრულით [XIX]; დაშლილი;

„მოთხრობა ქელითუქმნელისა ხატისა.—იყო ვინმე მთავარი ერთი სახელით ავგაროს, რომელი სცხოვრებდა ქალაქსა ედესიას, და იყო იგი კერპთმსახური. ხოლო შემთხვევამან სოფლისამან აწვია მას სენი წყლით მანკიერებისა, რომლისა განკურნებად ვერა რომელმანმე მკურნალმან ვერ უძლო...“ 1 r—4 v.

შენიშვნა: შეიცავს ავგაროზის ეპისტოლეს, ქრისტეს ეპისტოლეს და ბეჭდების ახსნა-განმარტებას.

(692) **1423**

კრებული. XIX

16 ფ.; 20,3 × 13,2; თეთრი და მწვანე ქაღალდი; უყდო; მხედრული, სათაურები ასომთავრულით; [XIX ს.]

1. „სტიხნი ქრისტესშობისათჳს. — მხიარულებით მთურალ-საგონებო სუ-ლით-ყუ ხენა აღცამფრინები...“ 1 r — 7 r.

შენიშვნა: 2 v-ზე ხვეულად მიწერილია „დავით“.

2. „სტიხნი ბედნიერებასა ზედა, თქმულნი დერჟავინის მიერ. — მარად საქებო, პატიჳსადებო, სრულისა სოფლის სათავეზებო, ბედნიერებავ! ყოველის შემძლებო, ყოველთა მიერ მოსაწონებო..“ 7 v — 9 r.

3. „სიტყუა, თქმული საქართუელოს ეგზარხის ევგენი არხიეპისკოპოსის მიერ, ოდეს იმპერატორი ნიკოლაოს **ჩყლზ**-ს წელსა მოსრული საქართუელოდ შევიდა სიონის სობოროსა შინა. — ყოველად უმოწყალესო ჴელმწიფეე! ძველცა ივერია ღირს იქმნა ხილვად შენ პირველისა როსსის გვრგჳნოსანთაგანისა. ეჰა, ვითარ სიხარულევან არს და რაბამ აღსატყინებელ ჩ̃ნთჳს მოსულად შენი...“ 9 v — 10 v.

4. „სიტყუა, თქმული მოსკოვის მიტროპოლიტის პლატონის მიერ 1801-ს წელსა, ჟამსა იმპერატორის ალექსანდრეს დაგჳრგჳნებისასა. — ესრეთცა ღირს გუყუნა ჩ̃ნ ღმერთმან ხილვად შეჴისა თჳსისა გვრჳნოსანისა...“ 10 v — 16 v.

(693) 1424

პავლე პირველის სიკვდილი. XIX

16 ფ.; 17.5 × 10.7; ქაღალდი; უყდო; დამლილი; ბოლონაკლული; მხედრული; [XIX];

„სიკუდილი პავლე პირველის იმპერატორისა. — შეუდგა რა მემკჳდრედ პავლე პირველი ეკატერინას, პირველი ჰაზრი ყოველთა მათ იყო, რომელთაცა კეთილად უწყოდნენ რუსეთის ისტორია და ბუნებითნი ვითარებანი ახლისა მის ჴელმწიფისანი...“ 1 r — 16 v.

წყდება „... იმპერატრიცამან მოითხოვა ერთი სტაქანი წყალი, ერთმან უკუე სალდათმან გამოსტაცა ჴელთაგან მსახურსა, რომელსაცა მოჰქონდა...“

(694) 1425

უბის კალენდარი სიმრთელისა. 1852

24 ფ.; 22 × 17.8; ქაღალდი; უყდო; მხედრული; 1852 წ. (1 r); დაუწერელია 24 rv.

„უბის კალენდარი სიმრთელისა 1852 წლისა ანუ სახალხო წამლობა და აფთეკა, ნაწილი პირველი. — თეორეტიკებრი გამოცხადება ჩუენთა სნეულებათა მიზეზისანი და საზოგადოთა და ღიღიენებრთა საშუალებათა, კმარებულთა წინადდებისაცუნლად და წამლობისათჳს...“ 9 r — 23 v.

შენიშვნა: წინ უძღვის: „წინასწარი მოთხრობა ანუ პირველ დაწყებითნი შენიშვნანი. — § 1. ღიღიენა (ესარჯებლიანესი) არს ჰსწავლა სიმრთელისა თჳსის დაცუჳსა. მკურნალება არს ჰსწავლა - აღდგინება დაკარგულისა ანუ დაბსნილის სიმრთელისა...“ (1 r — 8 v.)

(695)

1426

განზრახვანი. XIX

134 ფ.; 21,5 × 17,4; ქაღალდი; უყდო; დაშლილი; მხედრული (ხოგიერთი სათაური ასომთავრულად); [XIX].

[განზრახვანი]. — „აღვასრულოთ და დავიწეროთ ესე მზა ცხოვრების წიგნი. განზრახვა პირველი. — რაოდენ მიუცილებელ არს ცოდვილთა კაცთათჳს სინანული. გახსოვდეს, მსოფლიოთა განცხრომათა შინა დანთქმულო სულო ჩემო...“ 1 r — 134 v.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი შეიცავს ეჭვს განზრახვას.
2. ტექსტი ნასწორებია.

(696)

1427

საგალობლები. XIX

7 ფ.; 22,2 × 17; ლურჯი ქაღალდი; უყდო; დაშლილი, თავნაკლული; მხედრული; აჭვს ჰეირნიშანი — 1810 წ. (ფ. 4,6.); [XIX].

[წმ. ევსტათის საგალობელი]. — „... ლისა გამოუცდელად, ჩი ქალწულო, და შემდგომად შობისა ქ-დ გამოსჩნდი მჭალწულებელი, რომლისათჳს ჴმითა დაუდუმებელითა გიხაროდენსა შენდა, დედოფალო, თჳნიერ იჭვისა გიხმობთ სარწმუნოებით. გალობა ე. სძლის პირი...“ 1 r — 3 v.

შენიშვნა: შეიცავს 5—9 გალობებს.

2. „წ-ის გიორგისა გალობა ა. სძლის პირი. — ღელეათა დაანთქა პირველად ფარაო ეტლებითურთ და ელჩურეილნი ძლიერად სპარაზენონი. სიტყვამან მაისამან, რომელი განჴორციელდა ჩენ ცოდვილთათჳს, რომელსა უგალობთ: უფალო დიდებულო, დიდებული ხარ შენ...“ 4 r — 7 v.

მინაწერები: 1. „ქ. თექუსმეტს აპრილს მოვიდა აგურის ოსტატი, ოთხშაბათს დღეს“ (2 v).
2. „ქ. ოცდახუთს ივნისს მოვიდნენ კალატოზები, ორშაბათს დღეს“ (3 r.)
3. „მოციქული კრისტესგან გამორჩეული, ჰადგი სიტყვიერა მეთისა, გასწავლული მახარებელი, ცხოვრებისა წინამძღვარი ქარველთა ერისა გზათა სიმართლისაია. დედისა მეთისა საკუთარი მოწაფე, ნინა. შევამკოთ დღეს ყოველთა მონობითა მეორი, მხურვალე მცველი, დაჭირნებელი...“ (7 v).

(697)

1428

ბარამ-გულანდამიანი. 1862

1 + 43 ფ.; 21,1 × 17,4; ქაღალდი; უყდო; მხედრული; სათაურები წითელი მელნით, ორშოს ფერი გადასულია; 1862 წ. (42 v); გადამწერი ანდრია დავითიჩ ეფსატუროვი (42 v); დაუწერელია: 1 v, 1rv, 43 rv; თარგმნილია სპარსულიდან ვახტანგ მეფის ბრძანებით. (2 r). აკინძულია ოთხ რვეულად.

[ბარამ-გულანდამიანი]. — „ქ. ქარი პირველი ბარამისა და გულანდამისა პარსულისაგან(!) ქართულად გარდმოთარგმნილი ბრძანებითა ქართველ მეფისა ვახტანგისაგან. — იყო ქვეყანასა ურმელთასა ხემწიფე ქი'შვარ სახელოვანი, უკლებელი, მორჭმული და სიმდიდრისაგან გალაღებული...“ 2 r — 42 v.

შენიშვნა: 1. ტექსტი მოკლე რედაქციისა (იხ. ქ. კეკელიძე, ქართული მწერლობის ისტორია, ტ. II, გვ. 364, 1941 წ. თბილისი).

2. აღწერილია ე. თაყაიშვილის მიერ. იხ. Описание т. I, გვ. 541—542.

ანდერძი: „ეს წიგნი დაწერა ანდრია დავითიჩ ხეჩატუროვმა. წამკითხველო, სანამ ცოცხალი იყვეს. მშვიდობა უბრძანეთ და სიკვდილის დროს შენდობა. საწუთრო გარდუბრუნდათ და ამის სოფლისა ბეგარა გარდაიბადეს. **1862**, წელსა. მარიამობის თვის **15** დღესა. ეს მათი ანბავი დარჩა მასთანა მოსაგონებლად." (42 v.).

მინაწერი: „ბარამიანი" (1 r.).

(698) **1429**

შესავალი გრამატიკისა. XIX

22 ფ.; 22,1 × 17,9; ქაღალდი; უყდო; მთლიანი; [XIX]; დაუწერელია: 20 v, 21 rv, 22 rv.

„შესავალი ღრამმატიკისა. § 1.—ღრამმატიკა არს ჰსწავლა, განმაცხადებელი კანონისა ქართულის ენისა, რომლისაცა სათანადო არს დამარხვად, ვითარცა უბნობათა, ეგრეთუე წერილთაცა შინა..." 1 r — 20 r.

შენიშვნა: შეიცავს გრამატიკის მხოლოდ პირველ ნაწილს, ლექსთ-წარმოებას ანუ ეტჳმოლოგიას.

(699) **1430**

გეომეტრია. XIX

48 გვ.; 22,2 × 17,5; ქაღალდი; უყდო; დაშლილი; აკინძული ორ რვეულად; მთლიანი; [XIX]; დაუწერელია: 4,45 — 48 გვ.

[გეომეტრია]. „თავი ა. განსაზღურებანი, აქსიომანი წინადმაუწყებელნი განმარტებანი. საზღუარი პირველი.—§ 1. ღეომეტრია არს ჰსწავლა, რომელიცა გვიჩუენებს ჩუნ თჳსებათა განფენილებათასა, და გვასწავებს ჩუნ განზომასა ყოველსა მის, რასაცა აქუს განფენილებაჲ..." 5 — 44 გვ.

შენიშვნა: ხელნაწერს წინ უძღვის: 1. „განმარტება წინადდებათა ღეომეტრიასა შინა ხმარებულთა..." (გვ. 1 — 2).

2. თავფურცელი: „დასაბამითნი საუჭუნენი ღეომეტრიისანი. განყოფილებაა პლანიმეტრია". (გვ. 3.).

(700) **1431**

კრებული. XIX

12 ფ.; 22,2 × 17,7; ქაღალდი; უყდო; დაშლილი; მთლიანი; 1842 წ.—ჰვირნიშანი (ფ. 3,11); [XIX ს.]; დაუწერელია 12 v.

1. „რაჲმე ძალისათჳს მუსიკისა.—მშუენიერი ქმნილება მუსიკის გარმონიისა (ჴმით შეწყობისა) აწარმოებს გამოუთქმელთა მოქმედებათა..." 1 r — 2 r.

2. „კეთილ მოქმედება. აღმოსავლეთის მოთხრობა (თარგმნილი ნემეცურიდამ).—მით ჴმით, ვითარცა მახსოვს მე, შემემთხვნენ ფრიად მრავალნი ჰამბაენი და ცვლილებანი..." 2 v — 6 v.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

5. „სამინელი ძილი. მოთხრობა. — ერთსა შემოდგომისა ცუდ ტაროსიანსა ღამესა, პირველისა უფროს შთანთქმული ოცნებათა შინა, ვჯდე მე ტახტსა ზედა...“ 6 v — 9 v.

4. „ოცნება მჭვრისა მჭედრისა. — რაოდენნი სურვილნი არიან მომხსენებელნი ჩემდა, რავდენნი გრძნობანი, აღმავსებელნი სულისა ჩემისანი მამულისა ჩემისა სიყვარულის ცეცხლითა...“ 10 r — 12 r.

შენიშვნა: ტექსტი ნასწორებია.

701) **1432**

ღვთისმშობლის მოსწავებანი. XIX

8 ფ.; 21,8 × 17; ლურჯი ქაღალდი; უყდო; დაშლილი; მხედრული; 1818 წ. — ჰვირნიშანი: [XIX ს.]; დაუწერელია: 4 v — 8 v.

„ყოვლად წ[მი]სა ღ[მრ]ის მშობელისა მარიამისა საიდუმლოთა სახით მოსწავებანი ძველთაგან საღმუდელოთა წერილთა. — შექმნა 913... მშვიდობის სახედ. 811 რტოდ ზეთის ხისად...“ 1 r — 4 r.

(702) **1433**

სამოქალაქო დასაბამი სწავლისა. XIX

12 ფ.; 22,3 × 17,5; ქაღალდი; უყდო; მხედრული; [XIX ს.].

„სამოქალაქო დასაბამი სწავლისა. — 1. ყოველი ყრმა იშვების უსწავლელი. 2. მშობელნი თანამდებ არიან ასწაონ შუკლთა. 3. კაცსა აქვს ბუნება კეთილისა მიერ მინიჭებული...“ 1 r — 12 v.

შენიშვნა: ხელნაწერი შეიცავს **209** მუხლს. თითეული მუხლი, უმთავრესად, ერთიან ორი მოკლე წინადადებისაგან შედგება.

(703) **1434**

ჰომეროსი. ილიადა. XIX

16 ფ.; 22 × 16,7; ლურჯი ქაღალდი; უყდო; ნაკლული; მხედრული, სათაურები ასომთავრული.თ; [XIX ს.]; ჰვირნიშანი აქვს: აკინძულია ორ რეფულად; მეორე რეფული დაშლილია.

„ღომერის ილიადა. გალობა ა. — აღმოსთქუ ღმერთად ძლევა-შემოსილი პილოზისა ძის ახილლესისა გულისწყრომა...“ 1 r — 16 v.

წყდება: „... და განიყოს ორად მახვილისაგან და დაეცნენ მრავალნი გარემოსისა თუსტომნი ქვიშასა ზედან გამბძარველნი მიწათა ბაგეთა მიერ...“

შენიშვნა: შეიცავს პირველ და მეორე გალობას.

(704) **1435 ა**

მოკლე ბიოგრაფიული ცნობები. XIX

12 ფ.; 22,2 × 17,5; ქაღალდი; უყდო; აკინძულია ერთ რეფულად; მხედრული; 1819 წ. — ჰვირნიშანი (ფ. 6); [XIX ს.];

„იე. ვილ ღელმ ცეცილიოს. — იშვა ჩფკა, გარდაიცვალა ჩფჳ-ოზ. ცეცილიოს მეოთხმეტესა წელსა თუსისა ჰასაკისასა წარვიდა კამბრიჩს...“ 1 r — 12 v.

შენიშვნა: 1. შეიცავს ვილღელმ ცეცილიოსის, იაკობ კრიჩტონის, იუსტ ლიპსიოსის და ტიხო ბრაღეს შესახებ მოკლე ბიოგრაფიულ ცნობებს.

2. ტექსტის ყოველ თავს აჭვს ანბანური სათვალავი (იე, აწ. ით. და კ).

1435 ბ

ძველნი ფილოსოფოსნი. XIX

4 ფ.; 22,5 × 18,3; მოცისფრო ქაღალდი; უყდო; დაშლილი; მხედრული; საწყისი ასოები ასომთავრულით; 1804 წ. — ჰვირნიშანი; [XIX ს.]; დაუწერელია 2 v — 4 v.

„ძუელნი ფილოსოფოსნი. პლატონ. — პლატონ არს ლექსი ელინებრი და ითარგმანების ვრცელად ანუ ფართოდ...“ 1 r — 2 r.

შენიშვნა: შეიცავს მოკლე ბიოგრაფიულ ცნობებს პლატონის, არისტოტელეს, პორფირის, ჰომეროსის, ორფეოზის და პროკლეს შესახებ.

1435 გ

ანტიკური ხანის მოღვაწეთა გამონათქვამები. XIX

6 ფ.; 22,3 × 17,6; ჭაღალდი; უყდო; აკინძულია ერთ რვეულად; თავნაკლული; მხედრული; [XIX ს.]; დაუწერელია 6 r — 7 v.

[ანტიკური ხანის მოღვაწეთა გამონათქვამები]. „... რომელიმე კანიოს აღმორჩეულ იყო უზენაეს რომის მმართებლად და იყო ჯარისხსა მას შინა მხოლოდ ერთსა დღესა. ბრძენმან ციცერონ ამისთჳს ჰრქუა...“ 1 r — 4 v.

(705)

1436

ისტორია პირველი მსოფლიო სჯაკლესიო კრებისა. XIX

6 ფ.; 22,2 × 18,2; მოლურჯო ქაღალდი; უყდო; დაშლილი; ნაკლული; მხედრული; [XIX ს.].

[ისტორია პირველი მსოფლიო სჯაკლესიო კრებისა.] „მოთხრობა თითოეულად, თუ ვინა ანუ სადაით იწყო ბოროტმადიდებამან მწუალებელთაგან განთესუად ქრისტიანეთა შორის, რომელთაგან იქმნა შეცთომა ღ̃ისმეტყუელებასა და განგებულებასა შინა და უწყება კრებათთჳს მწუალებელთასა და ამათ ზედა შეკრებულთა შჳდრიცხუჳდთა წმიდათა მსოფლიოთა კრებათა და მათ ჟამთასა კეთილმსახურთა იმპერატორთათჳს...“ 1 r — 6 v.

(706)

1437

კრებული. XIX

17 ფ.; 22,5 × 17,5; ჭაღალდი; უყდო; აკინძულია ორ რვეულად; მხედრული; 1841 წ. — ჰვირნიშანი. (ფ. 14.16); დაუწერელია 16 v, 17 rv;

1. „მ ა რ ხ ვ ი ს ა თ ჳს. — ბრწყინვალისა ამის აწინდელისა დღესასწაულისა და უჩინებულესისა ამის შეკრებილებისა, უფროს ჩვეულებრივისა, რაჲ უკუე არს მიზეზი...“ 1 r — 8 v.

2. [ქადაგება] „რომელსა სირცხვილ უჩნდეს ჩემი და სიტყუათა ჩემთა ნათესაუსა ამას მემრუშესა და ცოდვილსა, ძემანცა კაცისმან არცხვინოს მას, ოდეს მოვიდეს დიდებითა მამისა თჳსისათა ანგელოსთა თანა წმიდათა. მრკ. თ. ი. მ. ლი· — ვინადგან ნათესავი არს მრუშებისა...“ 9 r — 16 r.

შენიშვნა: ტექსტი ნასწორებია.

(707) 1438

კრებული. XIX

12 ფ.; 21,8 × 17.8; ქაღალდი; უყდო; დაშლილი; ნაკლული; მხედრული; [XIX ს.]; აქვს ჰეირნაშანი; გადაწერი გიორგი (5 r); დაუწერელია 1 r v;

1. [ვარდ-ბულბულიანი]. — „... თანა მომღერლად ექმნებოდა. და რა ესევითარი ხმოვანება ყურად იღო, ხეტიერმან ამა ხმაზედ დიდათ ცისიამოვნა...“ 2 r—5r.

შენიშვნა: 1. ნაწარმოები დაწერილია პროზად.
2. თავნაკლულია.
3. ბოლოში ტექსტის ხელით: „გიორგი“. (5 r).

2. „ბრძოლა ძლიერი კატისაგან სხვადასხვა თაგუთა მიმართ, რომელი იქმნა მეფობასა ნადირშაისასა(!). და ლექსად თქმული მოთხრობანი ესე არს მოძღვრის ზაქარიას გაბაონის მიერ. —

ყოველს მგრძნობელს ცხოველს შუეა წინ წამოდგა ნაზად კატა,
მას მიუგავს თაჳი ლომსა, სინჯაფს ბეწვი გარდამატა...“ 5 v — 12 v.

წყება: „... ვეღარ ვიპოვე სასადილოსა, სუდარს მოვიხვევ ძველსა ტილოსა,
და მოლას მიმეცით უცხოდ ზრდილოსა, ქაბას დამმარხოს საწადილოსა მე...“

(708) 1439

ბესარიონ გაბაშვილი. რძალ-დედამთილიანი. XIX

8 ფ.; 21,8 × 18; ქაღალდი; უყდო; დაშლილი; მედრული; [XIX]; აქვს ჰეირნიშანი.

„ამბავი ესე რძალთ-დედამთილთ ჩხუბისა, ნათქუამი ლექსად ბესარიონ გაბაშვილის მიერ ქალაქსა ტფილისს.—
ამბაუსა ქეელსა მოგითხრობ, გულსა ამოდ მლხენელსა.
შეგაქცეთ, ამოთ გახარებთ, ამა ამბისა მსმენელსა...“ 1 r — 8 v.

შენიშვნა: ხელნაწერს ნაბეჭდ ტექსტთან შედარებით აკლია 77 — 101 სტროფები (იხ. ბესიკი, თხზულებათა სრული კრებული. ალ. ბარამიძისა და ე. თოფურიას რედაქციით, გვ. 48—61.).

(709) 1440

მცნება მამისა ძისა მიმართ. XIX

25 ფ.; 22,3 × 17.8; ქაღალდი; უყდო; დაშლილი; აკინძულია სამ რვეულად; მხედრული; [XIX ს.]. დაუწერელია: 19 v, 25 rv.

„მცნება მამისა ძისა მიმართ, ყრმა მჴედრისა, მიმავალისა ბრ-ლაშჭროდ პირისპირ მტერთა, უცხოებისათჳს სამჴედროს წოდებისა და აღსრულებისათჳს ფიცისა. — უსყოვარლესო(!) ძეო ჩემო! ესრეთ უკუ შეხვედ შენ დიდებულსა ასპარეზსა სამჴედროს სამახე რისასა...“ 1 r — 24 v.

შენიშვნა: ტექსტი ნასწორებია.

710) 1441 ა

ქართული ენის გრამატიკა (ფრაგმენტები). XIX

13 ფ.: 22,1 × 17; ქაღალდი (ლურჯი, ცისფერი, თეთრი); შუდო. ნაწყვეტები, მხედრული, სათაურები ასომთავრულით; [XIX ს.]: აქვს ჰვირნიშანი (ფ. 5); დაუწერელია 5 v — 6 v;

[გრამატიკა]. „რიცხჳ განიყოფების ორად: მხოლობითად და მრავლობითად. პირი განიყოფება სამად: პირველ პირად, მეორე პირად და მესამე პირად. ბრუნვანი არიან რომელნიმე ზმიდნი და რომელნიმე რუანი.

საზღუარი ზმნისა. — ზმნა არს ნაწილი სიტყჳსა...“ 1 r — 13 v.

მთავრდება: „... ყოველნი კითხუანი, რომლისანი ძიებისნი ს[ა]თ[ა]ნადო არიან მ[ი]ხრილ-ყოფად, მაგალ. ვინ ხარ, შენ ილია ხარ. კოპ... (დასრულდა, დიდება ღ[მ]ს)! ამინ“.

შენიშვნა: 1. დაწერილია სხვადასხვა ხომის, და ფერის ფურცლებზე, რომლებიც სხვადასხვა ხელნაწერის ფრაგმენტებს წარმოადგენენ.

2. ხელნაწერს ბოლო გვერდზე დართული აქვს სია უცხო ავტორებისა. (დიონოსიოს არეოპაგელი, ათანასე ალექსანდრიელი, ბასილ კესარიელი და სხვ.) და ექვსტრიქონიანი ტექსტი, რომელიც ასე მთავრდება: „ელისაბედ შვა იოანე ნათლისმცემელი, ღვთისმშობელმან შვა იესო ქრისტე“.

3. ზოგ ადგილას ტექსტი ნასწორებია.

1441 ბ

მარკოს ავრელი. საყოფაჴცეო ჰსჯა. XIX

6 ფ.: 22,1 × 16,8; ლურჯი ქაღალდი: შუდო: ნაკლული, დამლილი; მხედრული; სათაური ასომთავრულით; [XIX]: აქვს ჰვირნიშანი; (ფ. 5);

„საყოფაჴცეო ჰსჯა მარკოს ავრელეასი, ჭრომის კეისრისა. წიგნი პირველი. პაპისა ჩემისა ვერუსისაგან ვისწავე სიმდაბლე და უშურველობა...“ 1 r — 6 v.

წყდება: „... გარნა არა ახალი იტულება, იტულება, რომელი ითხოვს დიდსა და...“

1441 გ

ალგებრის სახელმძღვანელო (ფრაგმენტი). XIX

4ფ.: 21,7 × 17; ლურჯი ქაღალდი; შუდო; ფრაგმენტი; მხედრული; სათაურები ასომთავრულით; [XIX]; აქვს ჰვირნიშანი;

[ალგებრის სახელმძღვანელო]. „თავი პირველი. საზოგადო მოგონება ალღებრისათჳს. § 1. — სიდიდედ ანუ რაოდენობად ეწოდების იგი ყოველი, რაჲცა განდიდებად გინა დამცირებად ძალუძსთ...“ 1 r — 4 v.

წ ყ დ ე ბ ა: „... თავი მესამე. განმრავლებისათჳს მარტივთა რაოდენობათა § 23...“ (გადახაზულია).

შენიშვნა: ტექსტი ნასწორებია.

1441 დ

მიუცილებლობითისა მხხვერპლის შეწირვისათვის. XIX

6 ფ.: 22 × 16,7; ლურჯი ქაღალდი; უყდრო; მხედრული; [XIX]; დაუწერელია 4 r — 6 v.

„მიუცილებლობითისა მსხვერპლის შეწირვისათვის ყოველთა საუკუნეთა შინა მჭარედ თვითოეულისა კაცისა. § 1. — კაცი შესული თავისა თვისისა ცნობასა შინა, და განმსჯელი შეილის, დროებითის თვისსა ცხოვრებასა შინა მყოფობასა, თანამდებ იქმნების, რათა მიუცილებელად იცნას დამოკიდება თვისისა მყოფობისა...“ 1 r — 3 v.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი ნასწორებია.
2. ტექსტი შეიცავს 1, 2, 4 და 5 პარაგრაფებს.

1441 ე

ოთხთავი. (ფრაგმენტი). XIX

6 ფ.: 16,99 × 11; ლურჯი ქაღალდი; უყდრო; მხედრული; სათაურები ნუსხურად; [XIX].

„სახარება იოანესი. თავი პირველი. — პირველიდგან იყო სიტყუა და სიტყუა იგი იყო ღ~ის თანა და ღმერთი იყო სიტყუა იგი...“ 1 r — 4 r.

შენიშვნა: ბელნაწერს ერთვის ბოლონაკლული ეპისტოლე ავგაროზ მთავრისა. (4 r — 6 v.)

1441 ვ

ჰომიროსი. ილიადა. (ნაწყვეტი). XIX

4 ფ.; 22 × 17; ლურჯი ქაღალდი; უყდრო; დაშლილი; ფრაგმენტი; მხედრული, სათაური ასომთავრულით; [XIX]; დაუწერელია: 3 rv, 4 v.

[ჰ ო მ ი რ ო ს ი. ი ლ ი ა დ ა]. — „ესრეთ ჰსთქუა: გარნა ვერ აღუსრულა ესე იუპიტერმან; მიიღო რა მსხუერპლი იგი მისგან, განუმრავლა მას დიდი შრომაჲ...“ 1 r — 4 r.

წ ყ დ ე ბ ა: „... მხედრობასა მათსა აქუნდა ოცდაათნი ხომალდნი...“

1441 ზ

ისტორია მარციმირისა. (ფრაგმენტი). XIX

2 ფ.; 22 × 16,8; ქაღალდი; უყდრო; ფრაგმენტი; მხედრული; [XIX];

(ი ს ტ ო რ ი ა მ ა რ ც ი მ ი რ ი ს ა) „... გამბედავნი იყუნეთ, მაინც თქუენგან იქ შესულა არ შეიძლება...“ 1 r — 2 v.

წ ყ დ ე ბ ა: „... რომლის მაგიერადაც დამთმობელი მოგცემ საუკუნოდ გვირგვინსა ჩემსა, რომელიცა იქმნება მემკვიდრე ჩემის...“

შენიშვნა: 1. ხელნაწერის ზედა არშიაზე სწერია: „ისტორია მარციმირიანისა“ (1 v — 2 r).

1441 წ

მილტონი. დაკარგული სამოთხე. XIX

18 ფ.: 21,7 × 16,6; ლურჯი ქაღალდი; უყდო; დაშლილი; ნაკლული; მხედრული; [XIX].

[მილტონი დაკარგული სამოთხე] „... საშუალო მრავალრიცხოვანისა შეკრებილებისა(!) მიახლოვდა მღელვარითა, შუბლსა ზედან შეკონის ნახევარმთვარითა...“ 1 r — 18 v.

შენიშვნა: ტექსტი არ მისდევს „დაკარგული სამოთხის“ მეორე თარგმანს (შდრ. S — 92).

მინაწერი: 1. ტექსტის ბოლოს: „დასასრული მეორე წიგნისა მილტონის თხზულებისა: დაკარგული სამოთხე“. (18 v.)

1441 თ

კურთხევა მღვდლისა. XIX

4 ფ.: 22 × 17,6; ქაღალდი; უყდო; ძხედრული; სათაური ასომთავრულით; [XIX]; დაუწერელია 3 r — 4 v.

„კურთხევა მღუდლისა. — ყოველად ხერუვიმთა ვალობისა სრულყოფისა, რომელსა ჯერ-უჩნს მღუდელ-ყოფა, მიიყუანების პროტოდიაკონისაგან ანუ სხუათა რომელთამე დიაკონთაგან...“ 1 r — 2 v.

1441 ი

კაცის შექმნისათვის. XIX

1 ფ.: 34,5 × 21,3; ლურჯი ქაღალდი; ნაწყვეტი; მხედრული; [XIX].

[კაცის შექმნისათვის]. — „... დასასრულ ღმერთმან, ოდესცა კეთილობისა გამო თვისისა განშზადა ყოველნი საჭირონი კაცისათვის, მაშინ იგიცა შექმნა...“ 1 r v.

მთავრდება: „... აწ აქა პირველყოფილისათვის ანუ მდგომარეობითისა შეკმნისთვის წინად დაიდების, ხოლო სხვანი შემდგომად“.

(711)

1442

კრებული. XIX

18 ფ.: 22,2 × 17,7; ქაღალდი; უყდო; დაშლილი; მხედრული; 1842 წ. — ჰვირნიშანი (ფ. 16); დაუწერელია; 8 v, 18 v; აკინძულია ოთხ რვეულად, რომელთაგან თვითეული სხვადასხვა რაოდენობის ფურცლებს შეიცავს; [XIX ს.].

1. „დღეს ყოველად ბრწყინვალე ეკკლესია ჰყოფს დღესასწაულობასა, და სიხარულევანსა აღთქმასა წინადაგვიდებს...“ 1 r — 4 v.

2. „დღესა ამას ხარებისასა ეკკლესია ღ[მრ]ისა ჰრაცხს საფუძუელად და დაწყებად ცხოვრებისა თჳსისად და ფრიად შესაბამ არს, რათამცა ვუწოდოთ დღესასწაულსა ამას სულიერი გაზაფხული...“ 5 r — 8 r.

3. „რომელსა სირცხვილ უჩნდეს ჩემი და სიტყვათა ჩემთა ნათესავნი ამის მემრუშესა და ცოდვილსა ბემანსა კაცისაგან არცხვინოს მას, ოდეს მოვიდეს დიდებითა მამისა თჳსისათა ანგელოსთა თანა წმიდათა. მარკ. ⁘თ. ⁘მუხ. ⁘ლ⁘. — ვინადგან ნათესავი ამის სიხარულევანის დროჲსა ამას ცხოვრებასა შინა არს ნათესავი მრუშებისა...“ 9 r — 18 r.

შენიშვნა: 1. უკანასკნელი ტექსტი შეიცავს ორ ერთიდაიმავე ქადაგებას. პირველი—9 r — 12 v. მეორე—13 r—18 r.

(712) **1443**

კრებული. XIX

6 ფ.; 22 × 17,7; ქაღალდი: ფყდო; მედრეზი: |XIX|; დაუწერელია: 3 v — 6 v.

1 „აღრიცხუა, შედგენილი(!) დიდებულისა ევროპიელის ასტრონომოსის ტიხო ბრაღოსის მიერ, პოვნილი კუნძულსა შინა ვონ-ეტენისასა, მონასტერსა, ქუჴკჶირისა ზღუდესა შინა 1600 წელსა...“ 1 r v.

2 „ღრმა ასტრონომოსი, მოწადე და მოყუასი მართინ ბადევისა, უცნობი მსწაელული. სოფლისადმი ცნობითა თჳსითა მივიდოდა. არა არს მრავალი ჟამი ეგჳპტესა, ინდოასა, სპარსეთს და კიტაიის საჴელმწიფოთა შინა...“ 2 r — 3 r.

შენიშვნა: ხელნაწერი ასტრონომიული შინაარსისაა.

(713) **1444**

ვახუშტი. ცხოვრება ქართლისა. 1779

11 ფ.; 19,8 × 15,7; ქაღალდი: უყდო; დაშლილი: ნაკლული; მბედრული, სამაგრები სინგერით; 1779 წ. (11 r); გადამწერი გოგია (11 r); დაუწერელია: 1 v, 11 v.

„ტომობა და ჩამომავლობა ქართველთა და ცხოვრება მათი, რომელსა ეწოდების წიგნსა ამას ცხოვრება ქართლისა. — ნოეს ძის იაფეთის თესლისაგან ვიდრე ქართლოსისა და ძმათა მისთამდე და განყოფილებანი მათნი და ძეთა მათთა. ⁘ ზნეთათჳს ვიწყოთ ძველითგან ახალთადმდე საქართველოსათა ზნე ჩვეულებათა და წესთა მათთა პირველ განყოფილებისა...“ 2 r — 10 v.

წყდება: „...ვინადგან არიან ყოველნი ა-ისა მეორე ძენი და არცა ერთი ძმა ალექსანდრეს მცხეთის აღმაშენებელის ქვეითამდე. ხოლო კუალად პრწყინვა...“

შენიშვნა: 1. ტექსტის შემადგენლობა. ა. ხნენი და ჩვეულებანი საქართველოსანი. (ნაკლულია), 2 r — 7 v.

ბ. აღწერა სამეფოსა საქართველოსა (ფრაგმენტი), 8 r v.

გ. ფრაგმენტები XV, XVI საუკუნის საქართველოს ისტორიიდან. (9 r — 10 v)

2. ხელნაწერი აღწერილია ე. თაყაიშვილის მიერ. (იხ. Описание, ტ. II, გვ. 673 — 674.).

ანდერძი: „სიტყუაო ღ⁘ისათ, შემოწყალე მე. (ოდენი მთავარებისკოპოსის ბესარიონის მონა-ყოფილი(!) გოგია, რომელმან აღესწერე პირველ სწავლასა შინა ჩემსა ქართლის ცხოვრება ესე თთუსსა ათორმეტსა ⁘ქ. ჩრისტეს აჴათ ჩელთ, ქართველთა უეჭ“ (11 r).

მინაწერება: 1. „ილია აბაზისა ეს წიგნი უნდა ჭოროხოს. გაუწყეს(!) პირ ღთის საყვარელსა“ (ფანასკნელი სიტყვა გადაბაზულია). 1 r.

2. იქვე: „საყვარელო ძმაო ილიავ, თქვენი ქართლის ცხორებ(!) მოგვარებით ღმერთთან მშვიდობაში მოგვიდობაროს, გავათავე“.

3. აშიაზე. „აქა ხსენება ჩოლოყაშვილისა არაა სიცრუეე, ჩამატებულება, თორემ იმათხედ დიდგვარნი სხვანი(!)... ბევრ არიან, ამითი უფრო სიცრუე სჩანს რომელ მეფის მოღალატეს არა თუ მოკეთეთება ცერი, არამედ ასოეულად დაჭრაც ცოტა არის; და ჩოლოყაშვილი ვინ არის, რომ ცერის მეტი არა მოეკრას რაც ეიღება დიაკნის დაწერილი არის და უგუნურისა“ (5 r).

(714)

1445

ვან ეჯ რუსო. განსჯა კითხვახა ზედა. 1849

I + 32 ფ.; 22,3 × 17,6; ქაღალდი; უყდო; დაშლილი; მხედრული; 1849 წ. (29r); გადაწერის ადგილი — ქარელი (29 r). დაუწერელია: 1 r v, 1 v, 29 v — 32 v.

„განსჯა კითხუასა ზედა, აღდგინება ჰსწაულათა და ჴელოვნებათა შეეწეროდა წარმართებასა ქცევათასა.— გამოძიებასა ითხოვს, აღდგინება ჰსწაულათა და ჴელოვნებათა შეიმწე ექმნებოდაა ანუ წარმართებდა ქცევათა...“ 7 r — 29 r.

შენიშვნა: ხელნაწერს წინ უძღვის: ა. თავფურცელი: „განსჯა. ჴილდოსსა დირს-ქმნილი დიდრონის აკადემისაგან 1750 წელსა, კითხვასა ზედა ამის აკადემიისსა წინადადებული, რამეთუ აღდგინება ჰსწაულათა და ჴელოვნებათა შეეწეროდა წარმართობასა ზნეთასა (ყოფაქცევასა), შეთხზული უფლის ჯან ჯაკ რუსოს მიერ, თარგმნილი პავლე პოტემკინის მიერ. მეორედ გამოცემული მოსკოვს, სტამბასა შ-ა ტიპოლრაფის კომპანიისასა, 1787“. (1 r).

ბ. რუსულიდან მთარგმნელის წინასიტყვაობა: „კითხუსთა მიმართ“. (2 r — 5 v).

გ. „წინასიტყუაობა.— ესე არს ერთი თჳთ უდიდებულესთა და უშუენიერესთა კითხუათაგანი...“ (6 r v).

2. ტექსტი ალაგ-ალაგ ნასწორებია, თან ახლავს ტექსტია ხელით შესრულებული კომენტარები (სქოლიონები).

ანდერძი: „დასრულდა მაისის იგ-ს, ჩყმთ-ს წელსა, დღესა პარასკევს, ს. ქარელს“. (29 r).

(715)

1446

პავლე დიმიტრის ძე ციციანოვი. (ბიოგრაფია). XIX

34 ფ.; 21 × 17,8; ქაღალდი; უყდო; დაშლილი; აკინძულია ზუთ რვეულად (მეხუთე რვეულის მხოლოდ ორი ფურცელია); მხედრული; 1844 წ. — კვირნიშანი (ფ. 3—4); [XIX ს.]; დაუწერელია 32 r v:

„თავადი პავლე დიმიტრის ძე ციციანოვი.— კეთილთა შორის საკელსწიფოთა და სამხედროთა კაცთათა, რომელთა სახელნი მსახურებენ განმაშვენებელად რუსიისა ისტორიასა, ერთი სახელოვანთა და გამოჩინებულთაგანი არს სახელი ღენერალ ოტინჭანტერის თავადის ციციანოვისა...“ 1 r — 31 v.

შენიშვნა: 1. ტექსტის ბოლოს აქვს ავტორის თუ გადამწერის ინიციალები „ალ ვი—სკი.“ (31 r.)

2. ბოლოში დართული აქვს ლექსი, მიძღვნილი პავლე ციციანოვისადმი. „მთარგმნელის მიერ:

ციციანოვო პავლე დიმიტრის ძეო. სახელ-სტრფიო. ძამაცო მჭეო...“ (33 r — 34 r).

3. ტექსტს თან ახლავს კომენტარები.

4. ტექსტი ნასწორებია.

5. ხელნაწერს ერთვის ციციანოვის გენეალოგია. (34 v.)

(716) 1447

ქვეყნიერი სამოთხე. 1844

4 ფ.: 21,2 × 17,1; ქაღალდი; უყდო; ძველებული; 1844 წ. 15/V (3 v); აქვს ჭვირნიშანი — 1842(?) წ.: დაუწურელია 4 r v.

„ქუეყნიერი სამოთხე. — საყუარელო მეგობარო! გამიგონე რა გაიმბო! განვიცადი შე განკვირვებით ერთსა ხილულსა ადგილსა, რომლისა შუენიერება და სიტურფე, სანახებითურთ თვისით. განაცვიფრებს და დაატკბობს საცნობელთა ჩემთა უფროს ყოელისა ჩემ მიერ ხილული ქუეყნიერისა იშვიათისა სახილავისა...“ 1 r — 3 v.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი წარმოადგენს თეღვის ალწერას.
2. ხელნაწერს ბოლოში აქვს ალმწერელის ინიციალები. „ა. ტ.“ და თარიღი — „წელსა 1844, მაისის 15“. (3 v).

(717) 1448

ნიკოლოზ-ქრისტეფორე რადზივილი. მოგზაურობა იერუსალიმში. XIX

119 ფ.: 22,6 × 17,4; ქაღალდი, უყდო; დახლილი; აკინძულია ბრეზენტად; თავნაკლული; ძველებული; [XIX ს]; დაუწურელია; 83 v, 84 r. 113 r — 119 v.

[ნიკოლოზ-ქრისტეფორე რადზივილი. მოგზაურობა იერუსალიმში].— „...აქ იქმნა სამწუხარო შემთხუევა, რომლისა გამოცხადებისა ეჭიაცს საჭიროდ. რომელიმე მღუდელი პანორმელი ანტონი სიციელელი, რომელიცა იწოდებოდა მრევლის მღუდლად ერთსა მეღიოლანელთს ქალაქსა, მოვიდა ტრიპოლს ვენეციურის ხომალდით...“ 1 r — 112 v.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი შეიცავს თხზულების მეორე წიგნის ბოლო ნაწილს და მესამე და მეოთხე წიგნებს.

2. თხზულებაში 87 r v-ზე, ტექსტის ხელით სწერია „გზასნეულობის ფურცელი“: „ჩინებულთა და ახოვანთა ყაღთა და ღირსთა ამის თანამდებობისათა: იერუსალიმიდგან კონსტანტინუპოლადმდე გზასა ზედა მყოფთა ვისურვებ თქუენთჳს ყოველთა კეთილსა. გიცნობდით ამას ბრძანებასა ჩ-ა, რამეთუ არა არს დიდი ხანი პოლშის საზღჳრწყიფოდგან რომელიღე წოდებული პეტრე ბრანევსკი წინაშე ჩ-ის დიდებულებისა და გამოგჳცადა, რომეთუ ლიტოვის უზენაესი ძარშალი ნიკოლოზ-ქრისტეფორე რადზივილი. წარჩინებული უფალი, მომავალი იერუსალიმით ათორმეტის კაცით, განიზრახა მოსვლა კონსტანტინეპოლს, და ოთხმეტი ყოველგან გზაზედ, და სადგურთა შინა, რომელთა შორის იწებოს გადგომა, არავინ დაიბრკოლოს იგი კეცებითურთ მით; რაჲსათჳსცა გიბრძანებთ თ-ქ: გაქცნდეთ გულს-მოდგინე ზედამხედველობაჲ, რათამცა ყოველთა თქუენთა მართველობათა შინა ამის მღუდლთთურთ და ბრძანებით გამოსცხადდეს, არავითარიმე ვნება არა შეამთხჳოთ და არცა დაიბრკოლოთ, პირველად ამის წარჩინებულს უფალსა, მეორედ მსაზურთა ცხენთა, საგზალთა და ყოველსავე გზისა საჭიროთა მისცემდეთ და ღმით სადგურსა მიშჳებულ იქმნეს (ხაზგასმულია ავტორის მიერ — ტ. ლ.) (ხაზგასმულია ავტორის მიერ — ტ. ლ.) (ხაზგასმულია ავტორის მიერ — ტ. ლ.)

სჯურეტდეთ, რათამცა ამას შინა არ იყოს რომლისაგანმე დამაბრკოლებელ. ყოველთვის ამას მცნობთა. როდესაც გიჩუენოსთ თ-ქნ ბრძანება ჩ-ნი, მიიღეთ მართლად. მიეცა კონსტანტინეპოლს უკანასკნელთა დღეთა რამეზანისათა (ხ-ჩუმს(?) სექდემბრის უკანასკნელსა რიცხუთსა) **1583** წელსა".

(718) **1449**

კირილე სკითოპოლელი. ცხოვრება საბა განწმედილისა. XIX

16 ფ.; 21,8 × 17; ლურჯი ქაღალდი; უყდო; აკინძულია ორ რვეულად; მეორე რვეული დაშლილია; მხედრული, სათაური ასომთავრულით; [XIX]. აქვს ჰვირნიშანი; დაუწერელია: 15 rv — 16 r v.

„ცხოვრება ღირსისა მამისა ჩ-ნისა საბა განწმედილისა.—კურთხეულ არს ღმერთი და მამა უფლისა ჩ-ნისა ი-ჳ ქ-ესი, განმაღვიძებელი თქვენის ღირსებისა, რომელი უბრძანებ ჩემსა სიმდაბლესა, რ-ამცა აღვსწერო და მოვართუა თქვენსა ღირსებასა მღუთის სათნო ცხოურება..." 1 r — 14 v.

შენიშვნა: 1. r-ზე სკოლიონში ტექსტის ხელით: „ხსენება მისი არს დეკემბრის **5-ს** დღესა. აღმწერელი ცხოვრებისა ამის არს კირილე სკითოპოლელი ერთი თჳთ უსარწმუნოესთა ძველთა მწერალთაგანი, ჴელმყოფი წ-ათა ცხოვრების აღწერათა. იგი სცხოვრებდა ფრიად ახლოს ამას წ-ის საბას ცხოვრებისსა და ყოველივე ცნობა მისი მოიპოვა მის წმიდისა მოწაფეთაგან. ესრეთ ვითარცა იგი მრავალჯერ ითყვის ამას ცხოვრებაი აღწერასა შინა. ბერძული მოთხრობა ამის ცხოვრებისა არს წიგნსა შინა. ეკლესიასა(!) წ-ისა." (ორი უკანასკნელი სიტყვა ნუსხურად).

(719) **1450**

ლექსების კრებული. XIX

19 ფ.; 21,2 × 17,3; ქაღალდი; უყდო; დაშლილი; ორ რვეულად აკინძული; რუსულ-ქართული ტექსტი; ქართული ტექსტი ზედროულად ნაწერია: [XIX]; ფ. 13 ამოვარდნილია; დაუწერელია: 6 v, 7 rv-12 rv, 19 rv.

1. [Державин]. „Ода богу.—О ты пространством безконечный, ეჭა სივრცრით დაუსრულებო..." 1 r — 3 v.

შენიშვნა: 1. სათაური „Ода богу" მხატვრულად არის შესრულებული.
2. რუსულ ტექსტს თანდართული აქვს პარალელურად ქართული თარგმანი.
3. ქართული ტექსტი ნასწორებია.
4. თარგმნილია ივან რომანოვიჩ ბახლაძის მიერ. (ხელნაწერთა აღწერილობა ჰ ფ. ტ. IV № 1641. 1950 თბილისი).

2. „Гимн богу.—Паро душей к тебе всечтимый,
Превечно слово, трисвятый... (4 rv).

შენიშვნა: სათაური „Гимн богу" მხატვრულად გაფორმებულია

3. „Счастие.— Всегда прехвально, препочтено,
Во всей вселенной обоженно..." 5 r — 6 v.

შენიშვნა: 1. სამივე ლექსი მოთავსებულია პირველ რვეულში. მეორე რვეული (13 r — 19 v) შეიცავს ლექსებს: „Ода богу" და „Гимн богу" ქართული თარგმანითურთ, ხოლო „Счастие"-ს მხოლოდ რუსულ ტექსტს.

1450 ა

დერჟავინი. ოდა ღვთისა. XIX

ბ ფ.: 22,2 × 17, 7; ქაღალდი: უცდო; მხედრული; [XIX]; დაუწერელია: 4 v, 5 rv-6rv.

„დერჟავინის მიერ თქმული ოდა ღუთისა. — ეჰა, სიურცითა დაუსრულებო...“ 1 r — 4 r.

შენიშვნა: ტექსტი ნასწორებია ფანქრით.

2. თარგმნილია ივან რომანოვიჩის ბაზლიძეს მიერ (ხელნაწერთა ეღწერილობა. H ფ. № ტ. IV. 1641, 1950 წ. თბილისი).

1450 ბ

Экзарх Грузии, архиепископ Исидор. Речь. 1851

ბ ფ.: 22,1 × 17, 7; ქაღალდი; უცდო; ერთი რვეული; რუსულ-ქართული ტექსტი; დაწერილია ორ სვეტად: 1851 წ. (1 r); დაუწერელია 5 rv-6rv.

«Речь к преосвященному Герману, новорукоположенному Эписскопу Абхазскому 1851 года, Сентября 8 дня...» 1r — 4 v.

შენიშვნა: 1. რუსული ტექსტი დაწერილია მარცხენა მხარეს, ქართული — მარჯვენა მხარეს.

2. ქართული ტექსტი წარმოადგენს თარგმანს. ტექსტი ნასწორებია.

3. ხელნაწერის ბოლოში ტექსტის ხელით: „Говорено Его Высокопреосвященствомъ Экзархом Грузии, Архіепископом Исидоромъ“ (4 v.)

(720)

1451.

ლექსიკონი. XIX

158 ფ.; 22,2 × 17,5; თეთრი და ლურჯი ქაღალდი; უცდო; ნაკლული; აუკინძავი; აქვს ჰვირნიშანი — 1816 წ. (ფ. 87 — 88) და 1825 წ. (ფ. 7); [XIX ს. პირველი ნახ.]; დაუწერელია: 80v, 81r—84v, 108rv, 116r—120v, 130r—132v.

1. [რუსულ-ქართული ლექსიკონი].— „ А, а, междометие... ბ, არამედ, რამეთუ...“ 1 r—80 v.

შენიშვნა: 1. 8 v — 80 r-ზე რუსულ სიტყვებს ქართული შესატყვისები არ აქვთ.

2. წყდება ასო „и“-ზე.

3. შეიცავს 6 რვეულს, დაწერილია თითო ქაღალდზე.

4. ჰვირნიშანი — 1825 წ.

2. [ქართულ-რუსული ლექსიკონი].— „აბაზი, აბასი; აბანო ბანія“... 85 r — 158 v.

შენიშვნა: 1 წყდება ასო „განი“-ზე.

2. ჰვირნიშანი 1816 წ.

3. დაწერილია სხვადასხვა ზომის ფურცლებზე (22,2 × 18; 34, 2 × 22);

4. ხელნაწერის ეს ნაწილი დაწერილია 1822 წელს (იხ. ანდერძი).

ანდერძი: „1822-го года, Декабрь 29 дня“, (107 v.)

(721) **1452**

მილტონი. სამოთხის დაკარგვა. XIX

22 ფ.; 21,6 × 17,3; ქაღალდი; უყდო; დაშლილი; ნაკლული; აკინძულია ორ რვეულად; მხედრული; [XIX ს.]; დაუწერელია 20 v — 22 v.

[მილტონი], „სამოთხის დაკარგვა. გალობა პირუელი.— ოდეს რა შექმნა ღმერთმან ადამ სოფელსა. მისცა ამას ცოლი არა მდომელსა..." 1 r — 20 r.

წყდება „... სამართლად იყოს, მგვემო მწუხრამდე, მიტევე მოვჰკუდე გათენებამდე..."

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი შეიცავს ორ გალობას
2. თავფურცელზე სწერია: „სამოთხის დაკარგვა".
3 ფ. ფ. 7, 9 და 11 ამოხეულია ისინი ფ. ფ. 8, 10 და 12 ის ასლებს წარმოადგენენ.
4. ხელნაწერი ნასწორებია ფანქრით.

(722) **1453**

მილტონი. დაკარგული სამოთხე. XIX

22 ფ.; 22,1 × 17,9; ცისფერი და ლურჯი ქაღალდი; უყდო; ნაკლული, დაშლილი; მხედრული, სათაურები ასომთავრულით; აქვს ჭვირნიშანი—1825 წ. (ფ. 11); [XIX ს.]; დაუწერელია: 12 v — 16 v, 20 v — 22 v.

[მილტონი]. „დაკარგული სამოთხე. გალობა ა. — ვჰგალობ ურჩებასა პირველისა კაცისასა და მისსა წარმწყმედელისა გემოს ხილვასა, რომელი იხმია მან აღკრძალულისა მისგან ნაყოფი..." 1 r — 12 r.

წყდება „... ჩვენ განვარისხებთ საშინელსა ჩვენსა მძლეველსა. იგი დასთხევს სრულიადსა გულისწყრომასა თავსა ზედან ჩვენსა და გარდააქცევს არარად მყოფობასა ჩვენსა..."

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი აკინძულია სამ რვეულად.
2. შეიცავს ორ გალობას. (1 r — 12 r)
3. 17 r — 20 r-ზე პირველი გალობაა გამეორებული.
4. ტექსტი არ მისდევს S—92.

(723) **1454**

რიტორიკა (ფრაგმენტი). XIX

8 ფ.; 22,4 × 16,7; ლურჯი ქაღალდი; უყდო; ნაკლული; დაშლილი; მხედრული, სათაურები ასომთავრულით; [XIX ს.]; აქვს ჭვირნიშანი; (ფ. 1,2);

„თჳს ჴელოვნებისა სარიტორობისა დაწუალებისა ნაწილთა მისთასა... თჳს რიტორებისა § 1. — რიტორება არს ჴელოვნება...

... მოვნოდ განცხადებად ჰაზრთა თჳსთა. § 2. განვაცხადებდეთ რა აზრთა ჩ̃ნთა..." 1 r — 8 v.

წყდება: „... ხოლო წიგნსა შინა შეევას..... განწუალებათა ამათ ნიშანთა მარ..."

შენიშვნა: ტექსტი არ მისდევს ანტონის რიტორიკას (შდრ. S—920).
14. ხელნაწერთა აღწერილობა, ტ. II

(724) **1455**

ლოგიკა. XIX

11 ფ.; 21,8×17,5; ქაღალდი; უყდო; ტექსტი დაუთავრებელია; მხედრული (საწყისი ასოები ასომთავრულით); [XIX]; დაუწერელია 11 v.

[ლ ო გ ი კ ა]. — „ლ ო ღ ი კ ა არს უმჯობესი სწავლა, თუ ეითარ ფილოსტა(?) არს შეჩვეუ. კ᷑ი: უმჯობესისათჳს გულისჴმის-ყოფისა ფილოსოფიისა რაჲ სათანადო არს, პ᷑ლ განმარტებად; მ᷑ი: იგი თუ რაოდენ გუარობს ცნობა კაცობრივი...“ 1 r — 11 v.

წ ყ დ ე ბ ა: „... კ᷑ი: მეტაფორისადმი რანი აღიყუანებიან? მ᷑ი: აღიყუანებიან ყოველნივე ზღაპარნი, გამოცანანი და სხუაბრ თქმით იგავნი...“

(725) **1456**

ლოგიკა. XIX

7. ფ. 22,1 × 16,5; ლურჯი ქაღალდი; უყდო; ნაკლული; მხედრული; სათაური და საწყისი ასოები ასომთავრულით; [XIX].

[ლ ო გ ი კ ა].—„ლ ო ღ ი კ ა შემოკლებული წინათ მიღებულთა აღსახსენებელად ყრმათათჳს სხოლის შინათა.—კ᷑ი. უმჯობესისათჳს გულისჴმის ყოფისა ფილოსოფიასა, რაჲ სათანადო არს პ᷑ლ განმარტებად? მ᷑ი. იგი თუ რაოდენ გუარობს ცნობა კაცობრივი...“ 1 r — 7 v.

წ ყ დ ე ბ ა: „... ყოველი კაცი არს ცოდჳლ, კ ა ი ო ს არს კაც, მაშასადამე, კაიოს არს ცოდჳილ...“

შ ე ნ ი შ ვ ნ ა: 1. აქუს თავფურცელი ასომთავრულითა და მხედრულით მცრთალად ნაწერი. ტექსტი არ იკითხება, გადახახულია.
2. ტექსტი იგივეა, რაც S—1455.

(726) **1457**

შექმნა სოფლისა. XIX

66 ფ.; 22,4×17,2; ქაღალდი; უყდო; დაშლილი; აკინძულია ბეთ რვეულად; მხედრული, სათაურები ასომთავრულით; აქუს ჰვირნიშანი; დაუწერელია: 4v—10v,11v, 64v—66v

„შ ე ქ მ ნ ა ს ო ფ ლ ი ს ა. შექ. ა. ბ.გ.—მოსე, აღმწერი სოფლის დაბადებისა, გვიჩუენებს: ა) საზოგადოდ დასაბამსა სოფლისასა ა. 1. ბ) ექუსთა დღეთა შინა განგრძობილსა შექმნასა, ბ—31. და გ). განსუენებით სრულყოფასა შექმნისასა, ბ. 1—3...“ 12r—64r.

შ ე ნ ი შ ვ ნ ა: 1. 1r—4r წარმოადგენს გამორჩეულ ხელნაწერის ფ. ფ. 12r—16r.
2. 11r. მხედრულად მიწერილია „შ ე ქ მ ნ ა სოფლისა“.
3. ტექსტი ნასწორებია.

(727) **1458**

იერომონახი იოსები. ეკლესიის ისტორია. XIX

50 ფ.; 21,8×17,4; ქაღალდი; უყდო; დაშლილი, აკინძულია ოთხ რვეულად; მხედრული, სათაურები ასომთავრულად; [XIX]; თარგმნილი 1862 წ. დ ა ვ ი თ ციცანოვის მიერ (1r); დაუწერელია: 1v, 3v; ამოცვენილია ფ. ფ. 49, 50.

[იოსებ იერომონახი, ეკლესიის ისტორია]. „პერიოდ[ნ]ული. უპირუმლესი ეკლესია ქრისტეს მოციქულთაგან ვიდრე კონსტანტინე მოციქულთ სწორისადმდე (1—4 საუკუნისა). საფუძუმლი ქრისტეს ეკლესიისა. §1. —ოდეს ეკლესია ძუმლის აღთქმისა და მასთანვე სარწმუნოებაცა ჭეშმარიტი ქნილა დაგლახაკებულ იქმნა...“ 4r—50v.

შენიშვნა: 1. ნელნაწერს წინ უძღვის: ა. თაფურაული: „საკითხავნი ისტორიისაგან[ნ] ქრისტიანეთა ეკლესიისათა. წარმომადგენელნი შედგომილებითად უმთავრესთა ეკლესიის ჰამბავთა შესაქმედგან, ვიდრე ჩ[ნ]ს დრომდე შედრგენილი(!) იერომონახის იოსების მიერ, თფილის, სტამბასა შინა კავკასიის ნამსტნიკისა 1856. ხოლო ჭართულსა ენასა ზედა თარგმნილი თავდის დავით უანასკენტ[ლ](!) ციეიანოვის მიერ 1862 წ.“ (1r)

ბ) იერომონახ იოსების „წინასიტყუაობა შესახებელად წესისა დადებულისა და ამის წიგნის შედრგენისა(!). საგანად ვრაცა მიტეცელებლად ეკსთკუა შემდგომი...“ (2r—3r).

2. ტექსტს ახლავს სქოლიოები.

3. ხელნაწერი ნასწორებია.

(728) **1459ა**

ვახტანგ VI. სამართლის წიგნი. XIX

12 ფ.; 21,1×17,3; ქაღალდი; უყდო; დაწლილი; ნაკლული; მხედრული; 1825წ.—ჰვირონიშანი (ფ. 3.); [XIX ს.]. დაუწერელია 8r—12v.

[ვახტანგ VI, სამართლის წიგნი]. „მყოფისა უმყოფისა, არსისა უარსისა დამა[ა]რსისა მქები, არა თუ ღირსად და შეძლებისა ჩემისაებრ მქებელი და მშონებელი, უდებად მჭონე მპოვნელ ვიქმენ, ვითარცა მეფენი დღითი-დღე მრეველნი ჴელთა მარგარიტთა შინა, და ჰპოებენ მძიეთა რომელთამე და უხილველობისათვის აღიღებენ და შთასდებენ საუნჯედ პატიოსანთა, შემკობით უპატიოსნედ მარგარიტთა ჰყოფენ...“ 1r—7v.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი შეიცავს ვახტანგის წინასიტყვაობას და 15 მუხლს.

2. მისდევს ნაბეჭდ ტექსტს (იხ. ვახტანგ VI. სამართლის წიგნი. თ. ენუქიძის გამოც. 1959 წ. თბილისი).

3. ხელნაწერი აღწერილია ე. თაყაიშვილის მიერ. იხ. Описание, ტ. II. გვ. 624.

მინაწერი: „ვახტანგის კანონდებაი“ (1r)

1459 ბ

ვახტანგ VI. სამართლის წიგნი. XVIII

29 ფ.; 20,5×16,5; ცისფერი და თეთრი ქაღალდი; უყდო; დაწლილი; ნაკლული; მხედრული, კოველი მუხლის დასაწყისი სინგურით; 1786წ.—ჰვირონიშანი. (ფ. 23—24); [XVIII ს.].

[ვახტანგ VI, სამართლის წიგნი].

„მყოფისა უმყოფისა, არსისა დაუარსისა და მაარსისა მქები, არა თუ ღირსად და შეძლებისა ჩემისაებრ მქებელი და მშონებელი, უდებად მჭონე მპოვნელ ვიქმენ, ვითარცა მეფენი დღითი-დღე მრეველნი ჴელთა მარგარიტთა შინა, და ჰპოებენ მძიეთა რათამე და უხილველობისათვის აღიღებენ და შთასდებენ საუნჯედ პატიოსანთა, შემკობით უპატიოსნედ მარგალიტთა ჰყოფენ...“ 1r—26v.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი შეიცავს ვახტანგის წინასიტყვაობას და წყობისთვის 172 მუხლს.

2. ხელნაწერი მისდევს თ. ენუქიძის მიერ გამოცემულ ტექსტს (იხ. ვახტანგ VI, სამართლის წიგნი, 1955 წ., თბილისი).

3. გამოცემულ ტექსტთან შედარებით ხელნაწერს აკლია § 36—65. § 149. გამოცემული ტექსტისა გამოტოვებული.

4. ხელნაწერს თან ახლავს ანბანზე დალაგებული მუხლობრივი სახელები ასო „ა"-დან „ღ"-მდე. (27r—29v).

5. ხელნაწერი აღწერილია ე. თაყაიშვილის მიერ (იხ. „Описание.. ტ. II, გვ. 625).

(729)

1460

ქ. ბაუმეისტერი. მეტაფიზიკა. 1822—24

112 ფ.; 22×17,1; თეთრი და ლურჯი ქაღალდი; ახლად აკინძული; მხედრული, სათაურები ასომთავრული; 1822—24 წწ. (94v, 110r), აქვს ჰეირონიმანი—1821 წ. (ფ.62); მთარგმნელი—თავადი დავით ციციშვილი (110v); გადაწერის ადგილი—მუხროვანი (50v). დაუწერელია: 3v. 4r—6v, 64 v, 67v—68r, 95r—96r, 112v.

[ბაუმეისტერი, მეტაფიზიკა]. —„თავი პირუელი. პირველთა დასაბამთათჳს კაცობრივისა ცნობისათა. § 9.—ონტოლოლია განაცხადებს ყოველად დადგრომითთა დასაბამთა კაცობრივისა ცნობისასა (§ 6). ცნობანი უკუე კაცობრივნი ორნი დასაბამნი არიან: ერთი—დასაბამი წინაალმდგომ სიტყუაობისა, ხოლო მეორე—დასაბამი საქმოჲსა მიზეზისა..." 10r—112r.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერს წინ უძღვის ა. „წინადმცნობელობა თჳსებისათჳს და არსებისა მეტაფისიკისა" 1r—2v და 7r—8v. (ორჯერ მეორდება).

ბ) „ონტოლოლია ანუ ქ"ლი ფილოსოფია წინადმცნობელობა" (9r-v).

3. ბოლოში ერთვის: „კრისტიან ბაუმეისტერისა მეტაფისიკა ლათინურისაგან ენისა ოოსსიფლსა ენასა ხედა ახლად გარდმოღებული და განმარტული იაკობ ტოლმაჩოვის მიერ მოსკოვს ღუბერნიის ტაბოლრატიასა შინა რეშენიკოვის თანა 1808-ა წელს, კოლო ქართულსა ენასა ხედა თარგმნილ არს თავადის დავით ციციშვილის მიერ, წელსა ჩყკდ-ს აპრილის კ"ს-სა დღესა" (110v).

ანდერძი: 1. „სრულ იქმნა წელსა **1823**-სა, აგვისტოს, **20**-სა დღესა, ძალითა მღუთისითა მეფეთ-მოვანსა ყოველთა უკოდველეასა ცოდვილის ვასძიერმე" (50v) (მეტაფიზიკის პირველი ნაწილის ბოლოს).

2. მესამე ნაწილის დასასრულს: „სრულ იქმნა, დიდება ღმერთს, წელს ჩყკდ-სა, აპრილის კ"ს, დღესა შაბათს, საათსა მეათესა, მეუხროვანესა" (94v).

3. მეოთხე ნაწილის დასასრულს: „სრულ იქმნა ესე ბუნებითი მღუთისმეტყუელება წელსა **1822**-სა, ნოემბრის **15**-სა დღესა" (110r).

მინაწერები: 1. „ეტაფიზიკა ბაუმეისტერისა" (96v).

2. „მეტაფიზიკა ბაუმეისტერისა. ქართულსა ენასა ზედა თარგმნილი როსსიელისა გაჩენისა წელსა ჩყკდ-სა, აპრილის კ"ს დღესა.
დავითის მიერ არს აღწერილი". (112r).

(730)

1461

ცხოვრება თეოდორე სულელისა. 1818

8 ფ.; 20.4×16,3; ლურჯი ქაღალდი; ჰოელი სქელი ქაღალდის ყდა; მხედრული, დასაწყისი სინგურით, ასომთავრული; 1811 წ.—ჰეირნ. (ფ. 2); 1818 წ. (8v); გადაწერი—თავადი დავით ციციანოვი (8v):

[ცხოვრება თეოდორე სულელისა]. — „სერბისა ქუყანასა, რომელსა სახელსა ზდებენ(!) დღესა ბულღარად, ამისსა სარასა ქალაქსა შინა, სოფელსა იყო კაცი ერთი, რომლისა სახელი იყო თეოდორე. ესეითარი სულელი იყო კაცი ესე, რომელ არცა ჭამსაღა შინა ცხოვრებასა თჳსისას ეკკლესიასა შინა არა შესრულ იყო სმენად. მესამესა კჳრიაკესა დიდმარხჳსასა ჯუართა აპყრობის თაყუანისცემისასა იხილნა ამან მრავალნი სულნი შემავალნი თაყუანისცემად ჯუარისა მაცხოვრისა...“ 1r—8v.

ანდერძი: „აღწერიელ არს კელითა თავადის დავით ევსტათის ძის ციციანოვისათა წელსა ჩყიე-სა, მაისის კდ-სა დღესა. დავით ციციანოვი“ (ორი უკანასკნელი სიტყვა ჩართულად) 8v.

შენიშვნა: თარგმნილია ბერძნული ენიდან იოაკიმე მთაწმიდელის მიერ (იხ. კ. კეკელიძე. ქართ. ლიტ. ისტ. I, 1941, გვ. 470).

1461 ბ

ცხოვრება თეოდორე სულელისა. XIX

5 ფ.: 20,8×16,8; ქაღალდი; უცდო; ბოლონაკლული; მხედრული; სათაური ასო მთავრულით; [XIX]; აქვს ჴელნაწერი (ფ. 5).

„ცხოვრება და მოქალაქობა ღირსისა დანტარისა თეოდორე სულელისა.— იყო ვინმე სერბიისა ქუყანასა, რომელსა სახელ-ზდებენ(!) დღეს ბულღარად, სარას ქალაქსა სოფელსა შინა კაცი ერთი, რომლისა სახელი იყო თეოდორე...“ 1r—5v.

წყდება „... მიუგო სულელმან მან: უფალო, მე აქა ვინ მომცნა მოყუასნი და ანუ რაჲსთვის მეყოლებოდნენ. ჰრქუა წინამძღუარმან...“

შენიშვნა: ტექსტი ნასწორებია.

(731)

1462

დავით აღმაშენებელი, გალობა სინანულისა. XIX

6 ფ.: 20,7×17,3; მოცისფრო ქაღალდი; ახლად აკინძულია; მხედრული; 1811 წ.— ჰჳ. (ფ. 2—3); დაუწერელია 6v.

„გალობა სინანულისა, თქმული დავით აღმაშენებელისა.— უგალო ბსი. სძლისპირი: წამის ყოფითა ღ თო, მიწყალე მე ღ რო, მიწყალე მე...“ 1r—6v.

შენიშვნა: „გალობა სინანულისა“ გამოკვლეულია ს. ყუბანეიშვილის მიერ ძველი ქართული ლიტერატურის კრესტომათიის I ტომში, გვ. 373—376. 1946 წ. თბილისი.

(732)

1463

არსენ ვაჩეს ძე. დოგმატიკონი. XII—XIII

312 ფ.; 34,2×25,2; ტეტრატი; ტეიფურული ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა; აქვს ხელი და ქვემო ყდის საცავი ფურცლები; ნუსხური, სათაურები სინგურით; დაწერილია ორ სვეტად; [XII—XIII ს.ს.]; მთარგმნელი არსენ ვაჩეს ძე (1r, 39v, 103r); შემოწირულია იასონ დავითის ძე ციციშვილის მიერ (ზემო ყდის საცავი ფურცელი).

1. [ანასტასი სინელი. წინამძღვარი].—„შეწევნითა ღ-ისა წინაგანმზადებაჲ შემოკლებითი გამომპირველი ტკივილთ-მოყუარეთაჲ, რისათჳს საჭიროდ არს ბ-ლ ყოველსა ჩუენებაჲ მოსწრაფებისაჲ და ქონებაჲ მეცნიერებისა. თავი ა.—ვითარმედ უკმს წინამძღუარსა ცხორებისა სათნოჲსა და სულისა წმიდისა თანამკჳდრად ქონება...“ 1r—39r.

შენიშვნა: 1. ტექსტს წინ უძღვის:

ა. ანასტასი სინელის ანდერძი: „ანასტასი მონაზონისაჲ სარწმუნოებისათჳს და განსახღრებისა საღმრთოთა წერილთა შინა მდებარეთა ლექსთაჲსა.— ვიცოდაც მიმთხუევის მგულებელთა ამის წიგნისათა შენდობის ყოფად აჳა შინა ქმნილთათჳს განმართებათა ანუ ჩემიეს სიტყუაობათა, რამეთუ სამარადისოობამან უძლურებათამან არა შემინდო ჩუენ წადიერებისაებრ ქმნად ამისსა. და რამეთუ ესეეთართა შჯულთა ქრისტესთაჲ ბ-ღ დანუხესვა საჳმარ იყო და განმართებაჲ და დამუშებაჲ და ეგრეთცა სადმე გარდაწერაჲ, არამედ დაშნილობასა და მცონარებასა ჩუენ თანა ერთ-ნებათასა არა შესამსგავსი ტკივილთ-მოყუარებაჲ და მოსწრაფებაჲ მოუგიეს ესეეთართა შინა, რ-ისათჳს, ნაცვალად კონდაკთასა, რეუულნი გჳსყრიან და ეგრეთ სიტყჳს ვიწერლობთ. ბოლო უკეთეს. ვითარ-იგი შეჰგვანდა, სიტყუათა გინა გულისჴმის-საყოფელთაჲნი, რაჲმე ვერ ეგრეთ ჯეროვნად ეთქჳთ, შენდობასა ვითხოვთ, რამეთუ უცთომელობაჲ მხოლოჲ მხოლოსაჲ ღ-ა არს. ამას თანა ვეედრებით გარდაწერის მნებებელთა მოწერაჲ სხოლიონთაცა და მოსწრაფებით შესწუებაჲ ტონთა და წერტილთა და მცირე წერტილთა და ნაკლულ სიტყუათა, და რამეთუ სხუა ჟამცა სარწმუნოებიანისა სიტყჳსა გარდამწერალთა ეწიგნოთა ეიეშე უმეცრებისამან გმობით აღაჳსებს იგი“ (1r).

ბ. ანასტასი სინელის „წინამძღვრის“ სარჩევი, დაყოფილი 24 თავად (1r)

2. „წინამძღვარი“ შეიცავს 24 თავს.

ანდერძი (მთარგმნელისა): „დაესრულა წინამძღუარი წმიდისა ანასტასი სინელისაჲ კონსტანტინუპოლის მონასტერსა შინა წმიდისა გიორგისსა მანგანას. შენდობაჲ და მადლობაჲ წმიდაო და თანაარსო ზესთა არსთაო, სამებაო ერთღმერთებაო, რომლისა გამოუთქუმელთა კეთმოყუარებათა გარდამატებულითა ურიცხუებითა და მეოხებითა ყოველად წმიდისა ღმრთისმშობელისა და ყოველთა წმიდათა ყოველთაჲთა და ლოცვითა ბერთა ჩემთა იოანე რატეულისა და გიორგი ქართველისათა ღირს ვიქმენ მე უუნდოჲსი ყოველთა დაბადებულთა. ყოველთა მდაბალი მონაზონი არსენი ბერძულისაგან ქართულად თარგმანებასა წმიდისა ამის წიგნისასა, რომელი-ეს ნამდჳლვე სუნნად სახელითა თჳსისა წინამძღუარი არს წმიდისა კათოლიკე და სამოციქულო ეკლესიისაჲ და თუალი, რომლითა ჰხედაეს, და პირი, რომლითა ხრაბაეს, და სასმენელი, რომლითა ესმიან ღმრთიშემოსილთა მამათა უცთუმელნი მოძღურებანი, და საყნოსელი, რომლითა იყნოსს სულნელებასა ღმრთიესულიერთა ცუაღილისასა, და მარჯუენე მკლავი, რომლითა ესრის და სდევნის სამწუალებელთა მჴეცთა გესლიანსა სიბოროტესა. რამეთუ შენ მიერ არს ყოველი მოცემაჲ კეთილი და ყოველი ნიჭი სრულ და შენდა დიდებაჲ და დიდად შუენიერებაჲ და პატიჳი და მსახურებაჲ, თაყუანისცემაჲ და ქებისმეტყუელებაჲ ჰშუენის აწ და საუკუნეთა საუკუნეთასა დაუსრულებელთა შინა საუკუნეთა უ-კე, ამინ.

ლოცვა ყავთ ღმრთისმოყუარენო მამანო და ძმანო, ვინცა-ვინ წმიდასა ამას წიგნსა სწერდეთ გინა იკითხვიდეთ, თჳნიერ ყოველთა მონათა ღმრთისათა მონასა უნდოჲსა მონაზონისა არსენისთჳს, რამეთუ ვითარ-იგი მოწამე არს თავადი ქუმარიტებაჲ, მრავლითა ჱირითა და შრომითა დამიწერია და უბალულოდ ძალისაებრ ჩემისა შემიწამებია და არცა რაჲ ბერძულისაგან დამიგდია და არცა რაჲ ზეპირითა დამირთავს; და თუ სიბნელე რაჲმე სადმე ანუ სიდუხჭირე შესდგამს, იგი ბერძულისა შედარებულობისაგან არს, და არა ქართულთა სიტყუათა და შუენებასა ვერ მეცნიერობისაგან. ყოველივე მოშრტევეთ და ყოველისათჳსცე შემინდევით, და უსასყიდლოდ წმიდაჲ ლოცვაჲ თქუენი საჭიროჲ ყავთ საწყალებელისა სულისა ჩემისა“. (39 r v.)

2. [იოანე დამასკელი. დიალექტიკა]. „მყოფისათჳს არსებისა და შემთხუევითისა.—მყოფი ზოგადი სახელი არს ყოველთა მყოფთაჲ. ესე უკუე მყოფი განიკუთებების არსებისა მიმართ და შემთხუევითისა...“ 41r—53v.

შენიშვნა: 1. ტექსტი შეიცავს 49 თავს.
2. ტექსტს წინ უძღვის ა). „სახელური წიგნისა იოანე დამასკელისა.“ (39v—40r). ბ). იოანე დამასკელის მიმართვა კოზმას, მაიუმელ ეპისკოპოსისადმი (40rv).

3. „ღირსისა მამისა ჩუენისა იოანე მონაზონისა და ხუცისა დამასკელისაჲ გარდმოცემაჲ უცილობელი მართლმადიდებელისა სარწმუნოებისაჲ, ეითარმედ მიუწდომელ არს ღმერთი და ეითარმედ არა ჯერ-არს ძიებაჲ და გამოწულილვაჲ არა მოცემულთა ჩუენდა წმიდათა წინაწარმეტყუელთა, მოციქულთა და მახარებელთა მიერ.—გჳხნ, მ̃შაო!—ღმერთი არავინ იხილა, ოდესცა მხოლოდ შობილმან ძემან, რომელი იყო წიაღთა მამისათა...“ 54r—102v.

შენიშვნა: ტექსტი შეიცავს 100 თავს.
ანდერძი: „დასასრული შრომათა იოანე მანსურისთაჲ. ხოლო ითარგმნა არსენისგან ეპისკოპოზისა“ 102v. (ტექსტის ბოლოს, სინგურით).

4. „წმიდათაგანისა მამისა ჩუენისა იოანე მონაზონისა და ხუცისა დამასკელისა ოქრონეკტარად წოდებულისაჲ სიტყუაჲ სარწმუნოებისათჳს დასამჭობელად ნესტორიანთა. მ̃შო, გჳხენ!—გჳშმს უკუე ჩუენ ცხოვნებულთა ღმრთისათა მხოლოდ შობილისა მიერ ძისა მისისა, რომელი მისცა საჴსრად ჩუენდა საღმრთოჲსაებრ სიტყჳსა რწმუნებად მამისა მიმართ, და ძისა და სულისა წმიდისა...“ 103r—108v.

5. „მისივე მამისა იოანე ხუცისა დამასკელისა ოქრონეკტარისაჲ სიტყუაჲ დასამჭობელი ნესტორიანთაჲ.—ნესტორის თანამზრახველთა მიმართ ესრეთ დაიწყებოდედ სიტყუაჲ...“ 108v—116v.

ანდერძი (სინგურით, ტექსტის ბოლოს): „სრულ იქმნა მადლითა ქრისტესითა ღირსისა იოანე მონაზონისა სიტყუაჲ დასამჭობელი ნესტორიანთაჲ“. (116v).

6. „მისივე იოანე მონაზონისა ხუცისა დამასკელისა ოქრონეკტარად სახელდებულისაჲ სიტყუაჲ ნამუშაკევი დასამჭობელად ღ̃ის მოძაგებულისა ჳვალებისა იაკობთაჲსა.—არცა კეთილ არსო, რაჟამს არაკეთილად იქმნებოდის...“ 116v—128r.

7. „მისივე, ქრისტეს შორის ორთა ნებათათჳს და მოქმედებათა და სხუათა ბუნებითთა თჳთებათა, გარნა შემოკლებული და ორთა ბუნებათათჳს და ერთისა გუამისა.—ორთა ბუნებათა და ერთისა გუამისა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტეს ზედა აღმსაარებელთა მრჩობლად უკუე და განყოფილად თანა-აც აღსაარებაჲ...“ 128r—138v.

8. „წმიდათაგანისა მამისა ჩუენისა იოანე მანსურ წოდებულისა სიტყუანი წმიდათა მამათანი, ესე იგი არს გამოკრებანი წამებათანი, რომელთა მიერ ყოველივე კათოლიკე ეკლესიის სარწმუნოებაჲ განცხადებულად გუსწავებისა ღ̃ისმეტყუელებისაჲსა ვიტყჳ ქადაგებასა და ს̃ღჲსა განგებულებისა სიტყუასა და სხუათა მართალთა ეკლესიისა შჯულთა უცთომელობასა, სამობისა და ერთობისა შორისისა ღმრთისმეტყუელებისათჳს. გრიგოლი ღმრ-

თისმეტყუელისაჲ ქრისტეს შობისათჳს თქმულისაგან. ღმერთი იყო უკუე მარადის და არს და იყოს. ხ უფროსღა არს მარადის, რომელი იყო და იყოს...“ 138v—183r.

შენიშვნა: ტექსტი შეიცავს 31 თავს.

9. „წმიდისა კჳრილე ალექსანდრიელი ეპისკოსკოპოსისაჲ თარგმანებაჲ შემდგომითი-შემდგომად ათორმეტთა თავთაჲ ამათთა მაბრალობელთა მიმართ.—ყოველნივე მართალ და წრფელ არიან წინაშე გულის-ჴმის მყოფელთა და უცთომელ მპოვნელთათჳს...“ 183r—186r.

10. „ეპისტოლე წმიდისა კჳრილე მთავარეპისკოპოსისა ალექსანდრიელისაჲ სანატრელისა ნეუკესონის მიმართ ეპისკოპოსისა დიოკესარიელთაჲსა სამთავროსა შინა ისავოლეთასა.—მიეემთხუნით მოსაჴსენებელსა ღირსებისა შენისა მიერ წარმოცემულსა, რომელიცა გუთნდა ფრიად...“ 186r—187v.

11. „მისივე, სხუაჲ მოსაჴსენებელი, ნაცვალად მოწერილი მის მიერ კითხვათა მომართ ჩუენთა.—საჩინო ვიდრემე და ცხად თჳთ თავით თჳსით არს ჭეშმარიტებაჲ მოყუარეთა მისთათჳს...“ 187v—188v.

12. „მისივე, აღჴსნაჲ, ესე იგი არს სიტყჳსგებაჲ.—რამეთუ უკეთუ ერთსა ბუნებასა სიტყჳსასა მეტყუელთა დაეიდუმეთ, არღა შეძინებაჲ განკრიელებულისაჲ, ვითარცა გარე-განმჴდელთა განგებულებისათა იყომცა სადმე მათდა არადაუჯერებელ სიტყუაჲ...“ 188v—189r.

13. „მისივე, განკაცებისათჳს მხოლოდშობილისა.—ქრისტეს სახელსა არა რომლისა ძალი აქუს, არცა არსებასა ვისსამე. თუ ვითარი რაჲ არს, წარმოაჩენს...“ 189r.

14. „მისივე, თუ რაოდენ სახედ ვიტყჳთ შეერთებასა.—შეერთებისა სიტყუაჲ მრავალ სახედ სრულ იქმნების...“ 189 rv.

15. „მისივე, ვითარმედ უსხეულოჲსა ღმერთებისა სხეული იქმნნეს ჴორცნი, მჭონებელნი სულისა გონიერისანი, და ვითარმედ, უკეთუ განეყენეთ იგინი ურთიერთას ყოვლითურთ, ვითამე დამჴსნელ ვექმნებით სიტყუასა ქრისტეს შორის გულისჴმის საყოფელისა განგებულებისასა.—ქებასა მინა ქებათასა თჳთ მას უფაჲსა ჩუენსა იესუ ქრისტესა ვპოებთ ჩუენ მეტყუელად...“ 189v.

16. „მისივე, ვითარმედ იესუ ქრისტედ სახელ-იდების განკაცებული სიტყუაჲ ღმრთისაჲ.—მხოლოდ შობილისა სიტყჳსა ჴორცთა მიერისა განგებულებისა საიდუმლოსა გამოძიებად მნებებელნი და მადიდებლობასა მართლისა და ჭეშმარიტისა სარწმუნოებისასა მჭონებელნი ესრეთ ვიტყჳთ...“ 189v—190r.

17. „მისივე, თუ ვითარ ღ[ა]ის მშობელად გულისჴმა-იყოფების წმიდაჲ ქალწული.—იშვა უკუე გამოუთქუმელად მამისა და ღმრთისაგან სიტყუაჲ...“ 190r-v.

18. „თეოდორე ყოვლად ღ[ა]ისმოყუარისა მონაზონისა და უფროჲსად ბრძნისა ფილოსოფოსისაჲ, თუ ვითარ სათანადო არს გულისჴმის-ყოფაჲ ღმრთოჲსა და გარეშისა ფილოსოფოსობისა სიტყუათაჲ. საჭირო არს ჩუენთჳს, რომელთა გუშგულების მოჴსენებაჲ ქრისტეანობითისა აღსაარებისათჳს...“ 190v—202v.

შენიშვნა: ტექსტი შეიცავს 10 სიტყვაა.

19. „თითოსახეთა თავთა, ესე იგი არს გამოძიებით კითხულთა აღწერაჲ ქრისტეს მიმართისა კეთილად მსახურებისათჳს და თანად მხილებაჲცა და უკურღუმელად ღმრთეებისა მიმართ და კაცებისა ქრისტესისა უთავოთა ურთიერთას წინააღმდგომისა წვალებისაჲ ნესტორისაგან და სეუეროჭისა ბოროტად მსახურთაჲსა და სიტყჳს-გებაჲ უარისმყოფელთა მიმართ წმიდისა კრებისა ხალკიდონისათა მოძღურებისაგან ღმრთივმოცემულთა წმიდათა მამათა ჩუენთაჲსა. კითხვა ა.—რაჲ არს გუამი და უკ'თუ იგი არს ბუნებაჲ, რომელ არს არსებაჲ ანუ არა? მიგებაჲ: გუამი არს წმიდისა ბასილისებრ შემოკრებაჲ თითოეულისა და ხუმრებულთა თჳთებათაჲ...“ 202v—217r.

შენიშვნა: ტექსტი შეიცავს 17 კითხვა-მიგებას.

20. „ეპისტოლე წმიდათაგანისა პაპა ღეონისი წმიდათაგანისა ფლაბიანეს მიმართ კონსტანტინუპოლელ ეპისკოპოსისა. საყუარელსა ძმასა და თანამღმელსა ფლაბიანის ღეონ.—წარვიკითხეთ წიგნი სიყუარულისა შენისაჲ, რომლისაჲ ესოდენ გჳანად მოწერაჲ ჩუენდა მომართ დაგჳკჳრდა...“ 217r—219r.

21. „ეპისტოლენი თითოსახეთა ეპისკოპოსთანი, მიწერილნი პეტრეს მიმართ ეპისკოპოსისა ანტიოქელთაჲსა, მბურკნეელად წოდებულისა, ვითარმედ არა ჯერ-არს ენებისა შერთუაჲ სამწიდაობისა თანა შემატებისა მიერ ამისისა, ვითარმედ «რომელი ჯუარს ეცუ ჩუენთჳს», რომელი ამან პეტრე, ვითარცა მწუალებელმან, შესძინა. ანტეონოს ეპისკოპოსი არსენოისაჲ პეტრეს ეპისკოპოსსა ანტიოქიისაჲ.—ყოელითურთ მწუხარე ვარ შენ ზედა უფროსად, პატიოსანო ძმაო,...“ 219r—224r.

შენიშვნა: ტექსტი შეიცავს 7 ეპისტოლეს.

ანდერძი: „ამათ პირთათჳს აქა დასრულდა ასო“ (სინგურით, ტექსტის ბოლოს). 224r.

22. „თაენი სომეხთა წვალებისანი ოცდა ათნი.—პირველად უკუე იტყჳან... სომეხნი...“ 224r—226r.

23. „სიტყჳს-გებაჲ ჰურიათა მიმართ.—ღმერთსა მიენდობოდედ საღმრთონი, ხოლო კაცთა კაცობრივნი უფროსღა ღმერთსაცე მიენდობოდედ...“ 226r—246r.

24. „სიტყჳს-გებისაგან ქრისტეანისა და ჰურიისა. წამებანი უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესთჳს წმიდათა წერილთაგან. ქრისტეანემან.—ვის ეტყოდა ღმერთი: ვქმნეთ კაცი ხატებად ჩუენდა და მსგავსებად...“ 246r—251v.

25. „წინასწარმეტყუელებანი ჴორციელისა განგებულებისათჳს უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესა ადამისითგან ვიდრე ზაქარიაჲსამდე და იოანე წინასწარმეტყუელთ—ადამისი. ჴმისა შენისაჲ მესმა, უფალო...“ 251v—252r.

26. „ეპისტოლე მჭონებელი წმიდისა და უბიწოჲსა სარწმუნოებისაჲ, წარცემული ნეტარისა თუმაჲს მიერ იერუსალიმელ პატრიარქისა სასოხეთოჲსა მწუალებელთა მიმართ, არაბულად ვიდრემე თეოდორეს მიერ აბუკურად სახელდებულისა ხარანელთა ეპისკოპოსისა აღწერილი და ჩემ უნდოჲსა მიხაელ ხუცისა და სამოციქულოჲსა იერუსალიმისა საყდრისა სჳნკელლოსისა მიერ ბერძულად თარგმანებული, რომელსა შინა განცხადებულად ჩანს, ვითარმედ მხოლოდ ხალკიდონს ოდენ შეკრებულთა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სა კრებისაჲ ჰეშმარიტ არს ქრისტეს ღ~სა ჩუენისა ძლით განსაზღვრებულისა სარწმუნოებისა სიტყუაჲ.—ქრისტე უფალი და ღმერთი ჩუენი თავისა მოციქულთაჲსა პეტრეს მიმართ იტყჳს...“ 252r—254v.

27. „მისივე, განგებულებისათჳს და განჴორციელებისა და ეთარომედ გუამი ვიდრემე განჴორციელდა, ხოლო ბუნებაჲ ღ~თეებისაჲ შეერთა კაცობიესა ბუნებასა გუამსა შინა სიტყჳსა ღ~ისასა.—განჴორციელება უკუ~ არს განკაცებაჲ და განკაცება არს განკაცებულისა კაცისა კაც-ქმნაჲ...“ 254v—256r.

28. „ნიკიტა მონაზონისა და ხუცისა სტუდიელთა მონასტრისა სტითატისაჲ სიტყუაჲ პ~ლი განსაჭიქებელი მგმობრისა მის წჳალებისა სომეხთაჲსა. — შემრეელობითისა ორთა ბუნებათა ქრისტესთაჲსა მადიდებლობისა მგმობრისა მის წჳალებისა სომეხთაჲსა...“ 256r—264v.

შენიშვნა: ტექსტი შეიცავს 5 სიტყვას.

29. „მისივე, ნიკიტა მონაზონისა და ხუცისა სტუდიელთა მონასტრისაჲ სათნოებითა აღსავალთათჳს. ევსების მონაზონსა ნიკიტა მონაზონი.—თუ რაჲ არიან აღსავალნი იგი, რომელთა გულსა შინა თჳსსა დაისხამს სიტყჳსაებრ თითოეული მოღუაწეთაგანი...“ 264v—265r.

30. „ნიკიტას ხარტოფილაკსა და სჳნკელლოსა კორონიდსა ნიკიტა უნდოჲ მონაზონი და ხუცესი სტუდიელთა მონასტრისაჲ სტითატი.—საღმრთოთა საქმეთა უცთომელად გამომცდელად მეცნიერი ჳ~ი(!); ვითარცა ხილულთა ზესთა ქმნულისაჲ...“ 265rv.

31. „ნიკიტა მონაზონისა და ხუცისა სტუდიელთა მონასტრისა სტითატისაჲ სიტყუაჲ სულისათჳს კაცობრივისა ქველ-მსიტყუჲ მამაო.—ფილოსოფოსობაჲ სულისათჳს სათანადო ყოფა ვჰგონე სიბერესა შინა და დასასრულთა ჩემისა ცხოვრებისათა...“ 265v—271v.

შენიშვნა: 1. ტექსტი შეიცავს 15 სიტყვას.
2. ტექსტს თან ერთვის ორი იამბიკო, რომელთა აკროსტიხი ძალუძს სახელებს „არსენი“, „ნიკიტა“.

„ამას ჩემთჳსცა-იოხდ, ჶ საკჳრველო,
რომელმან შენთა სიტყუათა უფსკრულისა
ხიერებისა კერძოჲ ფრიად შროშით წიაღვლე,
ელენურსა რაჲ ქართველთა ენად ვსცელიდი,
ნიშებ-მოსილთაჲ მამათა სიქადულო“.
ნათელთა წყაროდ პ~ლად ნათლად მიმართ
ამსთობთ მესამე მეორეთა ძღუანებითა,
კრეტსაბმელი რაჲ კორცთა სიხრჭისაჲ განჰვლე
ისრაელ ჭნილმან ფსახოთა ხედგათა
ტაძრისა შორის კეცვად ამაღლებითა.“ 271v.

32. „მისივე, სამოთხისათჳს.—მოვედ უკუ~ და სამოთხისათჳსცა ეფილოსოფოსობდეთ...“ 271v—276v.

33. „ნიკიტას ხარტოფილაკსა და სჳნკელლოსა კორონიდსა ნიკიტა უნდოჲ მონაზონი და ხუცესი სტუდიელთა მონასტრისაჲ სტითატი.—წარეკუ~თა ენმე ბრძენთაგანი სულისა და სამოთხისა ძლითსა სიტყუასა ჩემსა...“ 276v—277r.

34. „ნიკიტა მონაზონი სტითატი ნიკიტას ხარტოფილაკსა და სჳკელლოსა კორონიდსა.—მარადის შენნი ყოველნი საყუარელ ჩემდა და წადიერებით შესატკბობელად არიან, სასურველო მეუფეო...“ 277rv.

35. „ნიკიტა უნდოჲ მონაზონი და ხუცესი სტუდიელთა მონასტრისა სტითატი ბასილის მესიბრძნისა.—შენისა უკუე სხუათა სულიერთა საქმეთა შინა მოღუაწე ქმნილთა...“ 277v—281r.

შენიშვნა: ტექსტი შეიცავს 4 ეპისტოლეს.

ანდერძი: (ტექსტის დასასრული, სინგუოით): „აღიწერა წიგნი ესე სულთ-სარგებელი და უფროსად ღმრთისმოყუარე კელითა სიტყუეთა ამათ მამისა. კაცისა მდაბლისა და არარაჲს ღირსების მჭირნებელისაჲთა თჳსსა იანვარსა, ინდიკტიონსა სამსა. დასაბამითგანით წელთა ხჯლთ. მილოცვით უკუე მე, ამის შეკრისა სარგებელისა მომსთულებელნო ძმანო, ყოუადისა ცხორებისა და საცნაურისა სამოთხჳსა საშუებელსა, ვითარ-იგი სრბაჲსა სიტყუასთან გამოაჩინა თანა-ზიარ ყოფაჲ მუნ მბიარულ-ქმნილთა თანა წმიდათა ღმრთისათა მათჯუს დამარხულთა შინა კეთილთა, ვინაითგან, ვითარცა ჰხედავთ, კეთილი ესე საწართული ტაბლად უხრწნელად ყოველთა კეთილთა მიერ აღსავსედ ჯანჯჰფინე წინაშე თჳსუენა მბიარულ-მყოფელად სულთა თჳსუენა, განმკუთნელობისა ამათისა ტკივნეულობით მეძიებელთა და სურვილეულა ცხორებად დაფარულითა ცხორებითა ქრისტეს თანა უუღლისა ჩუენისა ამის“. (281r).

ანდერძის გასწორივ კიდეზე: „თჳთ ამის ღირსისა მამისა საკითხავთა ამათ გამომეტყუსლისაჲ არს ანდერძი ესჱ.“ (281r).

36. „მისივე, წინა შესაველითგან მაწუსველი სიტყუაჲ სინანულისა მიმართ და სიტყჳსა მისთჳს მოციქულისა, ვითარმედ: რომელნი წინასწარ იცნნა ესენი წინასწარცა განაჩინნა და შემდგომი. და გარდამაქცეველთათჳს ამისთა და ყოველსა ს'ღსა წერილისათა. მ'მო. გ'კნ.—მრავალთაჲ მასმიეს კაცთაჲ, იტყოდეს რაჲ, ვითარმედ ვინაჲთგან რომელნი წინასწარ იცნნა ღმრთმან, ესენი წინა განასაზღურნაცა, ხ' რომელნი წინათ განასაზღურნა, მათ უწოდა...“ 281r—286v.

37. „მისივე, ბასილის მიმართ მონაზონისა, ბასილის მონაზონსა ნიკიტა მონაზონი.—შენ უკუე თარგმანებისა მიმთხუეაჲ ჩემ მიერ სამოციქულოჲსა მის სიტყჳსა ესრეთ მეტყუსლისა ითხოე...“ 286v—287v.

38. „დიდისა ფილოსოფოსისა ფსელოსისაჲ მოწაფეთა თჳსთა მიმართ თარგმანებაჲ სიტყუასა მას ღ'რთისმეტყუსლისასა მეტყუსლუს: ვითარცა იქმნა პირმომრავალთა ძმათა შორის, ეგრეთვე პირმშო მკუდართაგან ღირს იჩინა ყოფად.—თქუენ ვ'ემე მრავალთა ძმათა შორის პირმშოებაჲ—თუ რასა ცხად ჰყოფს სახელი ესე...“ 287v—288r.

39. „ნესტორიანისა მიმართ სიტყჳს-გებაჲ თეოდორე ფილოსოფოსისაჲ.—აჰა, წარმოდგა ღუაწლი სიტყჳსგებისაჲ...“ 288r—289r.

40. „სიტყჳს-გებაჲ მწჳალებელისა და მართლმადიდებელისა თეოდორესი.—მწჳა. რასა ჰგონებ შენ, იგივე არს ღმერთი და ღ'თეებაჲ...“ 289r.

41. „სიტყჳს-გებაჲ თეოდორე ხარანელ ეპისკოპოსისაჲ, რომელსა ეწოდა ავევუკურა, ქმნილი მთავრისა მიმართ ედესისა შეიგანთაჲსა, რომელმან ითხოვა მისგან, რათა მოპოვნებითთა გულის სიტყუათა მიერ გამოაჩინოს და უჩუენოს მას, ვითარმედ არს ღმერთი, ხოლო წინა დაწესებულ არს

ს[ტ]ყასა ე[ვ]ემე ზედა მართლმადიდებელისასა ა ნ ი, ხოლო ურწმუნოჲსასა[ჲ] ნ ი.—ჰკითხა ურწმუნომან მართლმადიდებელსა...“ 289r—294r.

ანდრძი (ტექსტის დასასრულს, სინგურით): „ესე მე ესრეთ ვიოფლე აჭამოთოდე უნდომან, მეცა მიგოვე ვაბეორე, ი ო ა ნ ე.“ (294 r).
ანდრძის გასწორივ კიდეზე ჯვარედინად, სინგურით „ა რ ს ე ნ ი“ (294r).

42. „მ ი ს ი ვე, მოძღურებაჲ შემოკლებული საღმრთოთა სახელთათჳს საზოგადოთა სამებისათა და განთჳსებულთა თითოეულისა გუამისათა.—არიან საზოგადონი სახელნი წმიდისა სამებისათჳს მოხუმულნი...“ 294v.

43. „განრრეეაჲ და განჭეშმარიტებაჲ (გ-ნჭ-ტებაჲ) ფილოსოფოსთა მიერ მოჳსენებულთა ჭმათაჲ და მხილებაჲ უთავოთა სეელრიანთა, ესე იგი არს იაკობიტთა სულთაგან მხრწნელისა წვალებისა.—რომელნი ჰეშმარიტ შჯულთა ტრფიალ და წინამბრძოლ არიან, საჭირო არს მათთჳს ჭმათა, რომელთა ფილოსოფოსნი უფროჲს განითჳსებენ...“ 234v—298r.

44. „სარკინოზთა მიმართისა სიტყჳს-გებისაგან ნეტარისა თ ე ო დ ო რ ე ა ვ უ კ ა რ ა ჲ ს ი.—ჟამად-ჟამად შემთხუსულნი ეკლესიისა და კუსთებანი მწუალებელთანი...“ 298rv.

45. „ხსუაჲ ქადაგებაჲ გამომაჩინებელი, ვითარმედ მუჰამედ არა არს ღმრთისაგან.—ჩუსულებაჲ აქუს მაჰუსნებელთა სარკინოზთაგანთა არა მოკითხებად ქრისტეანეთა შეემთხუნენ რაჲ, არამედ მეყსეულად თქუად...“ 298v—299r.

46. „გამოჩინებაჲ ჰეშმარიტი მაგალითისა მიერ, ვითარმედ მტერი იყო ღმრთისაჲ მუჰამედ და ვითარმედ ეშმაკისა მიერ იგუსნებოდა.—უკ[უ]თუ ყოველისაჲ ცის ქუშნისა დაბადებულისა მფლობელმან მეფემან...“ 299r.

47. „აღსარებაჲ დამამტკიცებელი ქრისტეანობისაჲ უკნინესთაგან ქადაგებისათა.—უსიტყჳერესსა ვისმე სარკინოზთასა ესმა ეპისკოპოსისათჳს...“ 299 rv.

48. „ხსუაჲ სიტყჳს-გებაჲ გამომაჩინებელი, ვითარმედ ჯორკი ქრისტესი არს შეწიროული იგი კურთხეული პური.—ხსუასა სახესა სიტყჳს-გებისასა იწყო სარკინოზმან და ჰ[ა]ქა... 299v—300r.

49. „ხსუაჲ სიტყჳს-გებაჲ ერთგზის ქორწინებისათჳს. კითხვა სარკინოზისაჲ.—ვინაჲ, ჲ ეპისკოპე, გიჩნს თქუენ ერთგზის ქორწინებაჲ... “300rv.

50. „მ ი ს ი ვე, ვითარმედ არცა ენებისა მისსა დაიჴსნა გუამი ქრისტესი.—სხუასა შინა პაექრობითსა სიტყჳს-გებასა სიტყუამჭერთან ვინმე სარკინოზმან ჰკითხა ეპისკოპოსსა...“ 300v.

51. გ ა მ ო ჩ ი ნ ე ბ ა ჲ, ვითარმედ აქუს ღმერთსა ძე თანაარსი დაუსაბამოჲ და თანასამარადისოჲ. აგარიანთა ღონისძიებაჲ და ყოველი მოსწრაფებაჲ მათი ამისსა მიმართ ხედვაჲ...“ 300v—301r.

შენიშვნა (ტექსტის დასასრულს, სინგურით): „დასასრული ყოველად ბრძენთა სიტყჳს-გებათა ყოველად ნეტარისა თ ე ო დ ო რ ე ა ვ უ კ ა რ ა ჲ ს ი ა ს ი.“ (301r).

52. „მეტტყუელთა მიმართ, ვითარმედ სულნი კაცთანი პირველვე იყუნეს ჯორკთასა.—ლოკვის ყოფად ჩემთჳს ეეედრები ყოველთა...“ 301r—302v.

53. „მ ი ს ი ვე, მისვე სიტყჳსაგან ორმეოცდა მეათცხრამეტისა თავისა.—ხოლო ბ[ო]ლ მყოფობისა წორეესა დავარღუსეთ...“ 302v-303r.

54. „მისივე, მისვე სტრომატოჲსაგან, სადა-იგი იტყჳს მეგჳპტელთა მიერ სახარებად სახელდებულისა მისთჳსცა.—ხოლო აღიარებს მჴნე ესე ყოველად პლატონიანად სჯ(!)ლო ყოფასა სულისასა...“ 303r.

55. „დიონჳსიოს ალექსანდრიელისაჲ სულისათჳს თარგმანებისაგან ეკლესიასტისა.—ამისთჳს უკუე შემდგომობისაებრ წესისა შეუდგების ესე...“ 303r.

56. „არა პირველ მყოფობისა არცა პირველ მცოდველობისათჳს სულთაჲსა პეტრე ეპისკოპოსისა ალექსანდრიელთაჲსა და მოწამისაჲ.—თქუა ღმერთმან: ვქმენ კაცი ხატებისაებრ ჩუენისა და მსგავსებისაებრ...“ 303r.

57. „წმიდისა მეთოდი ეპისკოპოსისა და მოწამისაჲ აღდგომისა ძლითისა სიტყჳსაგან სულისათჳს.—უკუე საჭირო არს განსაზღჳრებად პორცთაჲ, უკუე საკჳელად საგონებელ-ყოფაჲ...“ 303rv.

58. „იპოლიტე ეპისკოპოსისა და მოწამისა თარგმანებისაგან დაბადებისა.—არამედ ერთისა კაცისათჳს არს ყოველივე მოთხრობაჲ ..“ 303v.

59. „ევსტათი ეპისკოპოსისა ანტიოქელისაჲ სულისათჳს აღწერილისა სიტყჳსაგან.—არამედ ვინაჲთგან ამიერ შეიწრებულად დაშთობილად ჰხედვენ თავთა თჳსთა...“ 303v.

60. „მისივე ნეტარისაი ათანასისი ფილოსოფოსისა მაქსიმეს მიმართისაგან სიტყჳსა.—ხოლო ჩუენ ყოველნი ადამისაგან ვიშჳებით...“ 303v.

61. „მისივე, ცხოვრებისაგან წმიდისა ანტონისა. ხოლო ჰყოფს სჯულსა ამას ანტონის მაგიერ,—ვითარ მბასრობთ, ჩუენ ვიტყოდით რაჲ კაცად გამოჩინებასა ქრისტესსა...“ 303v.

62. „მისივე, სულისათჳს, ეპისტოლისაგან დასაჴსნელისა ორიგენის შჯულთაჲსა, რომელი აღწერა პირითა კრებისა მეგჳპტელთა და ალექსანდრიელთაჲსათა.—ხოლო უკუე პრვე სული ზეცათა შინა...“ 303v.

63. „კჳრილე ალექსანდრიელ მამათმთავრისაჲ მოსაჴსენებელისაგან იოვანეს სახარებისა სულისათჳს.—უკუე შემზადებისა კაცობრიეთა პორცთაჲსა პრვე შეიქმნა სული...“ 304r.

64. „კჳრილე ეპისკოპოსისა იერუსალემელისაჲ მეოთხისა საკათაკუმეველოჲსაგან.—ისწავე უკუე ესეცა, ვითარმედ უწინარეს სოფლად შემოსლეისა არარაჲ უცოდავს სულსა...“ 304r.

65. „მისივე, მეათოთხმეტისა საკათაკუმეველოჲსაგან.—მაშინ თქუა ღმერთმან, ვქმნეთ კაცი ხატებად ჩუენდა და მსგავსებად...“ 304r.

66. „დიოდორე ტარსელ ეპისკოპოსისაჲ მანიქეველთა წინაგანწყობად აღწერილისა პრვისა წიგნისა მეშჳდისა თავისაგან.—და რამეთუ სული პორცთაგე თანა დაჰბადა და არარაჲ უმეტესი აქუს პორცთა შორისისა მის მეცნიერებისა მისისა...“ 304r.

67. „მისივე, დასამჳებელად აპოლინარისა, აღწერილისა პრვისა წიგნისაგან თავოანად სახელდებულისა.—და რაოდენთაცა უბილაეთა ძალითა ეთაცა ღმრთისა მიერ დაბადებულთათჳს მოიჴსენეს...“ 304v.

ანდერძი: ტექსტის დასასრულს, სინგურით: „სრულ(ი)დ(ა)ცა ი(ს)ნ(ე)ნების არსენი. აქა დასრულდა ერთბაშად განჭიქებაი/ ელინებრისა სულთა პირველ/ ყოფისაჲ/და თანად ორთა უფსკრულისა ეშმაკთა ორიგენის და მანიტოჲს საცთურისაი“ (304v).

68. „თუ ვითარ ჯერ-არს შეწყნარებაჲ, რომელი ჰოროათაგან სარწმუნოებასა ქრისტეანეთასა მოუკდებოდის.—აღსაარებაჲ უკმს მას და განქიქებაჲ ყოვლისა წესისა და ჩუეულებისა...“ 304v—305v.

69. „წესი, რომელი იქმნების მოქცეულსა ზედა სარკინოზთაგან წმიდისა მომართ და ჰეშმარიტისა სარწმუნოებისა ჩუენ ქრისტეანეთაჲსა.—პირველად უკუე რომელი-იგი მოუკდებოდის მართალსა სარწმუნოებასა იმარხავს ორსა შჳდეულსა...“ 305v—306v.

70. შეჩუენებანი იაკობიტთა და ყოველთა ერთბუნებიანთანი, რომელთა თანა არიან სომეხნიცა.—რომელი სიბგელისა მისგან წვალებისა იაკობიტთა და ხაჩეცართაჲსა უბიწოსა მართლწადიდებელთა ქრისტეანეთა სარწმუნოებასა ყოლითა სულითა და გულითა მოუკდებოდის...“ 306v—307v.

71. „ყოველად ბრძნისა ეფსტრატი ნიკიელ მიტროპოლიტისა მოსაგსენებელი შეშოკლებული, თუ ოდეს ჰრომნი და ეკლესიაჲ მათი, და რაჲსათჳს წ[ა]რთა აღმოსავალთისა ეკლესიათაგან განიჰრენეს.—იყო, ოდეს მყუდროებაჲ აქუნდა ყოველსა საეკლესიოსა დაწყნარებასა...“ 307v—309v.

72. „ჴსენებაჲ სიტყჳ-გებისაჲ და სასჯელისაჲ შჳულისათჳს ქრისტეანეთაჲსა და სარკინოზთა.—და იყო, რაჟამს მოიწია ჴელმწიფე, რომელსა ერქუა იამამე ქალაქად ტფილისად...“ 309v—312v.

შენიშვნა: 1. ტექსტის დასაწყისს (312v) ნუსხურად მოთავსებულია ნაწყვეტი: „ნიკიტა სჳნკელლოსისა ხარტოფილაქისა კორონიდისაჲ პასუხად მიწერილი ნიკიტას მიმართ სტუდიელთა წინამძღუარსა სტეფანესა.—წარვიკითხე უფროსად, პატიოსანო მამაო...“ ეს ტექსტი მოთავსებულია მთლიანად კრებულის 277r-ზე).

2. ხელნაწერს გააჩნია მრავალი შენიშვნა და სქოლიო, შესრულებული კიდეებზე გადამწერის ხელით, მნიშვნელოვანი ადგილების ყურადსაღებად მიწერილია „იხილე“ (107r), „შუმნიერი“ (100v); „შეისწავე“ (105r, 111r); „იხილე უცხოჲ და შუმნიერი“ (108r); „შეისწავე შუენიერი ყოველად“ (191r) და სხვ.

3. კიდეებზე ტექსტის ხელით ყველგანაა მოწერილი მთარგმნელის სახელი. სინგურით—„თარგმანი არსენი“ (1r, 39v; „არსენ[ი] იტყჳ“ (39r), „თარგმანი მამისა არსენისი“ (103r).

4. ხელნაწერს აქვს რვეულებრივი სათვალი (სულ 41 რვეული).

5. ყუაზე რუბრულად ს[წ]რია „Догматика“.

6. ხელნაწერს აქვს სქემები (42r, 48r) და სურათი ჯვარცმისა (23v).

7. ხელნაწერს თან ახლავს 5 ფურცელი ღვთისმეტყველური ხასიათის ტექსტების ნაწყვეტებით, მხედრულად.

მინაწერები: 1. ნუსხურად: „წჱიდის ავესუნტის ბოლოჲსა მოძღუარსა მინა თავადსა... მის წმიდისა კეკლისა ზედა დგომაობაჲსა კელიასა შინაძ...“ (11v.)

2. ნუსხურად, სინგურით: „არსენისაჲ მისრული მღუდჱს იტყჳს დავით მეფე. მე მაშინდელი კაცი ვარ, ოდეს არსენი დაროჲდი ჰამი. მაოჯუმნასა გუმრდსა ზედა წვა, ნოსელსა იკითხვიდა და დოღმატიკონსა აწამებდა და ცკლისა სოფია წმიდასა იგიე მარტოჲ იქმოდაო. ნუ ვინ დააგდებსო, აოამედ დაწერეთ.“ (181r)

9. მხედრულად: „წიგნთაგან ეგუთჳნის დავით ესტატეს ძეს თავადს ციციშვილს“) ზემო ყდის საცავი ფურცლის r).

4. „მხედრულად: „შეწირულ არს იასონ დავითისძის ციციშვილისაგან წმიდა-კითხვის საზოგადოებისადმი“ (ზემო ყდის საცავი ფურცლის r).

5. მინაწერები არის: 100r, 114r, 228r.

ანტონ I. სადღესასწაულო და თვენი. 1760

I + 853 ფ.; 29.5 × 18; ქაღალდი; ტვიფრული ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა; აქვს ზედა და ქვედა ყდის საცავი ფურცლები; თავსაკლული; მხედრული; სათაურები ასომთავრულით, სინგურით; 1760 წ. (7 r, 85 v); აქვს ჰვირნიშანი; გადაწერილია—მიხაილ იოანეს ძე (850v); გადაწერის ადგილი—ჭ. ვლადიმირი, ბოღოლუბსკის მონასტერი (850v); დაუწერელია: 1rv, 1r—2v, 3v—4v, 7v—8v, 104v, 851r—853v; შემოწირულია იასონ დავითის ძე ციციშვილის მიერ. (3r).

„თუ̃სსა სეკდემბერსა აჳს დღე **ლ**.— პლ̃სა დღესა დწყება ინდიკტიონისა, ესე იგი არს ახლისა წელიწ̃დისა. და ჴსენება ღ̃რისა მამისა ჩ̃ნისა სიმეონ მესუ̃ტისა არხიმანდრიტისა და დედისა მისისა მართაჲსი, და კრება ყ̃დ წ̃ისა ღ̃ისმ̃შობელისა, რომელი იყო მასიანეს და წ̃ისა მოწამისა აითალასი, და წ̃თა მოწამეთა **მ** დედათა, და წ̃ისა ამონა დიაკონისა და მოძღუარისა მათისა, და წ̃თა მოწამეთა კალისტე, ევოდო და ერმოგენისი და მოყუასთა მათთა, და ჴსენება მართლისა ისოსი, ძისა ნავესი. მწუხრად.—ნეტარ არს კაცი **ა**. აღსავალი. ხოლო უკეთუ არს შაბათი, წარვიკითხავთ კანონსა სრულიად. უ̃ო ღაღადჰყავსა ზედა, აღვიღებთ მუ̃ლთა **ი**. და ვგალობთ დასდებელსა ინტიკტიონისასა **გ**, ჴმა **ა**. ზეცისა განჴუსებულთა.—თავადისა ქრისტეს ღ̃რისა მოძღურებასა მიერ ლოცუა გჳსწაჴს ჩ̃ნ ყოველთა დღეთა ესრეთ მასა მიმართ ჴმობად...“ 9r—842v.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი წარმოადგენს ანტონ I-ის მიერ შედგენილ „თვენს“

2. ხელნაწერს წინ უძღვის ანტონის წინასიტყვაობა, თავსაკლულია, იწყება: „...მცა არა იცოდეს მომატებაჲა და მოკლებაჲ...“

(იხ. კ. კეკელიძე, ანტონ კათოლიკოზის სალიტურგიკო ძიებანი: ეტიუდები ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან, ტ. IV, გვ. 176—186 1957 წ. თბილისი).

3. ხელნაწერს ერთვის: „ღუთისმშობლისა აღდგომისა რუა ჴმათა ზედა“ 843r—850v.

4. კიდეზე ტექსტის ხელით არის გაკეთებული შენიშვნები; 164v, 266v 463v.

5. ქვედა ამიაზე ხელნაწერს აქვს რვეულების სათვალავი (სულ **105** რვეული)

ანდერძები: (გადამწერისა). 1. „ეიწყო კელაყოფად გარდამოღებად სადღესასწაულოსა და თუ̃ესნისა წელსა **1759** წელსა, ნოემბერსა **15**. და სრულ აქმნა სადღესასწაულო წელსა **1760**, თუ̃ესსა სეკდემბერსა **24**. და კ̃დ ამისჳ წლისა თუ̃ესსა ამას ნოემბრისა **29** დღესა სრულ არს თუ̃ესნიცა, თუ̃ე ექსჲ ვიდრე მარტადმდე“.(7r)

2. „აღიწერა ჴელითა მიხაილ იოანეს ძისათა. რომელი იყო წინამძღუარი. მონასტერისა ბოლოლუბ[ოვი]სა ჭალაჲსა ვლადიმირს, არჭიპისკოპოსობასა ვლადიმირისა და იაროპოლის ზედა ანტონ პატრიარხისა, მეფის ძისასა, წელსა **1760**, სეკდემბერს **24**. ვინც იხილვიდეთ... მოიკსენეთ.“ (850v).

მინაწერები: 1. „ესე სადღესასწაულო არს თავადის დავით ციციანოვისა ჩყ̃ან-ს. აპრილის **ზ**-ს დღესა“. (3r).

2. „შეწირულ არს იასონ დავითის ძის ციციშვილის მიერ ქართველთა წერა-კითხვის აღმადგენელთ საზოგადოების წიგნთსაცავში. **1890** წელს“. (3r.)

3. ანტონის წინასიტყვაობის ბოლოში „მდაბალი და გ̃დ უნდოჲ არხიეპისკოპოსი ანტონი ვლადიმირისა და იეროპოლისა“. (7r.)

1465 ა

კვინტუს კურციოსი. ალექსანდრე მაკედონელის ისტორია. 1846 წ.

I+444 გვ; 21,2×17,2; ქაღალდი: მუყაოს ყდა: მხედრული; 1846 წ. (1.443); მთარგმნელი და გადამწერი თავადი დავით ევსტათის ძე ფანასკერტელ-ციციანოვი (1.443 გვ.); შემოწირულია იასონ დავითის ძის ციციშვილის მიერ (Ir); დაწერილია: I v. 2.22. 235—236, 444 გვ.

„ითანე ჩრეინსღეიმისა ალუსებანი კვინტოს კურციისადმი, საქმეთათჳს ალექსანდრე დიდისა, მეფისა მაკედონელისა. წიგნი პ'ლი. თავი ა. ცხოვრება და საქმენი ალექსანდრესნი, დამპყრობელისა სპარსთა სამეფოჲსა და ბერძენთასა. ალსწერნეს მრაუალთა ბერძენთა, რომელთაცა რიცხუთა შორის უფროსი ნაწილნი იყუნენ თუალით მხილველნი...“ 23—443 გვ. გვ.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერს წინ უძღვის: ა. თავფურცელი: „კვინტოს კურციოზისა ისტორიაჲ თჳს ალექსანდრე დიდისა მეფისა მაკედონელისა ალუსებითისა ჩრეინღეიმისათა და სხუათა მიერ, თარგმნილი ლათინურის ენისაგან სტეფანეს მიერ [ქართ]ველნიკოვისა, აკადემიის ჰსწავლათა პროფესორისა მიერ, მეცხუთედ გარდამთცემული. ტომი პირველი. სანკტპეტერბურღს იმპერატორის აკადემიის ჰსწავლასა შინა 1809. ხოლო რუსულით ქართულსა ენასა ზედა თარგმნილი თავადის დავით ევსტატის ძის ფანასკერტელ-ციციანოვის მიერ 1846 წელსა, დეკემბერის 30.“ (1 გვ).

ბ. „წინასიტყუაობა, რ'ლთაცა წარუკითხავთ კვინტოს კურციოზ მხილოდ რუსულს ენასა ზედა. მით უჲველად ეო ეკმნებინის, რამეთუ იყო იგი გარდმოთარგმნილ მეორედ. და რ' ორნი პ'ლნი წიგნნი ამნიდელის თარგმანისა არცაღა თუ მცირედ მიემსგავსებიან მოსკოურს გარდამოცემულსა...“ (გვ. 3—6).

გ. „ნათესავ-სიტყუაობა ალექსანდრე დიდის'რენეკკიითგან.—დიდი ალექსანდრე იყო მაძით შთამომავალი ღერკულესისა.“ (გვ. 7—11).

დ. „შეთკჳლებული წელთ აღწერა კურციოზისა...“ (გვ. 12—21).

2. ხელნაწერი წარმოადგენს კ. კურციუსის ისტორიის პირველ ნაწილს და შეიცავს ხუთ წიგნს. გაგრძელება იხ. S—1465 ბ-ში.

3. ხელნაწერი აღწერილია ე. თაყაიშვილის მიერ. „Описание“ ტ. II. 820.

4. კვინტუს კურციოსის ისტორია თარგმნილია ლათინური ენიდან სტეფანე ქართველიშვილის მიერ. იხ. S—1466 შენ. 1.

ანდერძი: „სრულ იქმნა ჩყმბ წელსა, დეკემბერის ლ-ს, დღესა ოთხშაბათს დავით (უკანასკნელი სიტყუა ხელულად). 443.

მინაწერი: „შეწირულია იასონ დავითის ძის ციციშვილის მიერ ქართულ წერა-კითხვის აღმდგენელი საზოგადოების წიგნთსაცავისადმი 1890 წელსა“. (Ir).

1465 ბ

კვინტუს კურციოსი. ალექსანდრე მაკედონელის ისტორია. 1854 წ.

IV+426 გვ; 21,2×16,8; ქაღალდი: ტყავფარული ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა; მხედრული; 1854 წ. (408); მთარგმნელი და გადამწერი თავადი დავით ევსტატის ძე ფანასკერტელ-ციციანოვი (გვ. გვ. 1. 408); შემოწირულია იასონ დავითის ძის ციციშვილის მიერ (Ir); დაწერილია: Iv, IIrv, IIIr-v, IVv, 2, 13—14, 274, 409—426 გვ.

„კვინტოს კურციოზისა საქმეთათჳს ალექსანდრე დიდისა მეფის მაკედონელისათა. წიგნი მეექუსე. თავი პირუელი.—და ეითარცა აზიასა შინა ჰსწარმოებდა ესე, საბერძნეთს და მაკედონიას შინა

იყუოუნენ(!)განუსუნებლობანი, მეფობდა ლაკედემონსა შინა აღმოცენებულ არხიდამოსისა, რომელი შემწე ექმნა ტარენტელთა, და მოკლეს ბრძოლასა შინა..." (გვ. 15—408).

შენიშვნა: 1. ხელნაწერს წინ უძღვის: ა. თავფურცელი „კვინტა კურცია. ნაწილი მეოთ." ფანქრით რუსულად „Квинта Курциа" (IVr).

ბ. თავფურცელი: „კვინტოს კურციოზისა ისტორიათჳს ალექსანდრე დიდისა მაკედონიის მეფისა აღსებითა ფრენისღეიმისათა და შესწავებითურთ, თარგმანილი მეორედ ლათინურისაგან ენისა სტეფანე ყრაშენინიკოვის მიერ, აკადემიის ჰსწავლათა პრაფესორისაგან, მეხუთედ გარდამოცემული, ტომი მეორე ს. პეტერბურღს იმპერატორის აკადემიის ჰსწავლათა შ-ა 1809წელსა, ხ-ზარ-თულად რუსულით თარგმნილი თავადის დავით ევსტათის ძის ფანასკენტელ-ციანოვის მიერ წელსა ჩყმთ" (გვ. 1).

გ. „შემოკლებული კურციოზის წელთ აღწერა." 3-12 გვ.

2. ხელნაწერი წარმოადგენს კ. კურციოზის ისტორიის მეორე ნაწილს და მეიცავს მეექვსე, წიგნიდან მეათემდე. დასაწყისი იხ. S—1465-ა.

3. ხელნაწერი აღწერილია ე. თაყაიშვილის მიერ. იხ. „Описание", ტ. II. გვ. 820.

ანდერძი: „სრულ ეჰყავ ჩყნდ-ს წელსა. იანურის იე-ს. დღესა პარასკევსა დავით ციციანოვმან" (ორი ულანასწნელი სიტყვა ხვეულად). 408 გვ.

მინაწერი: „Из книг князя Давида Цицианова" (1r.)

2. „წიგნთაგან თავადის დავით ციციანოვისათა" (1r).

3. „წიგნი ესე ეკუთვნის თავადის დავითის ძეს იასონს ციციანოვს" (1r.).

4. „შეწირულია კართლ წერა-კითხვის აღმადგენელი საზოგადოების წიგნთ-საცავისადმი იასონ დავითის ძის ციციშვილის მიერ 1890 წელს" (1r).

(735) **1466**

კვინტოს კურციოზი. ალექსანდრე მაკედონელის ისტორია. 1846 წ.

368 ფ.; 22,4×17,8; ქაღალდი; უცდო; დაწლილი; აკინძულია 30 რვეულად: მხ ე დრული; 1846 წ. (362v.); მთარგმნელი და გადამწერი თავადი დავით ევსტათის ძე ფანასკერტელ-ციციანოვი (1v, 362v); დაუწერელია: 11v, 338v, 363v—368v.

„იოანე ფრეინსღეიმისა აღსებანი კვინტოს კურციოსისადმი საქმეთათჳს ალექსანდრე დიდისა, მეფისა მაკედონელისა. წიგნა პ-ლი. თავი ა.—ცხოვრება და საქმენი ალექსანდრესნი, პერსთა სამეფოჲსა და საბერძნეთისა დაპჳყრობელისანი, მრავალთა ბერძენთა აღსწერნეს, რომელთაცა რიცხვთა შორის უმეტესი ნაწილი იყუენ თვალით მხილველნი..." 12r—362v.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერს წინ უძღვის: ა. თავფურცელი „კვინტოს კურციოზისა ისტორია თჳს ალექსანდრე დიდისა ძეფისა მაკედონელისა აღსებითა ფრენისღეიმისათა და სხვათა მიერ, თარგმნილი მეორედ ლათინურისაგან ენისა სტეფანეს მიერ ყრაშენინკოვისა. აკადემიის ჰსწავლათა პრაფესორისაგან, მეხუთედ გარდამოცემული. ტომი ა. ს. პეტერბურღს იმპერატორსკიის აკადემიის ჰსწავლასა შ-ა 1809 წელსა. ხ-ზარ-თულით ქართულსა ენასა ზედან თარგმნილი პოდპოროშიკის თავადის დავით ევსტათის ძის ფანასკენტელ-ციანოვისაგან წელსა 1846. დეკემბრის 30-ს დღესა" (1rv.).

ბ. „წინასიტყუაობა, რ-ლთაცა წარუკითხავთ კვინტოს კურციოზ მხოლოდ რუსულსა ენასა ზედა..." 2r—4r.

გ. „ნათესავსიტყუაობა ალექსანდრე დიდისა რეინეკციოსგან..." (4v—6v).

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დ. „შემოკლებითი კურციოზის წელთ აღწერა...“ (7r—115r).

2. ამოვარდნილ ფურცელზე ტექსტის ხელით მიწერილია: ა. „სტადიონსა ზედან: სტადიონისათჳს ძველი ღრამმატიკოსი სახლუპართათჳს რიღალაციისათა ფურცელსა შინა 298 მსწერს: ველი ზღვისაგდი ერთსა სტადიონსა შეიცევდა, ათოკდახუთსა ბიჯსა, ესე იგი 625 ფუტთა: ჩუსი სტადიონისაგან შუბდგების მილი—ხუთი ათასი ფუტი“.

ბ. „სამჭრეთ დასავლეთისა: სამხრეთ დასავლეთისა ქარი, არა ლათინურად აფრიკუს, ხოლო ბერძულად ლიფ ეწოდების; ამისთჳს რომელ იტალიათადმი მისულა არს ზამთრისაგან დასავლეთის აფრიკელთა ძმარით. ზღვისანი უწოდებენ მას ხუიდვსტად“. (363r).

ანდერძი: „სრულ ეყაჲ ჩემჳ-ს წელსა, დეკემბრის ლ-ს, დღესა ორშაბათს“ (362v.).

მინაწერი: ფანქრით „გამართული არის“ (56v).

(736) **1467**

ვახუშტი. საქართველოს ისტორია და გეოგრაფია. XIX

495 ფ.; 34,2×21,5; ლურჯი ქაღალდი; მუყაოს ყდა; ზედა ყდა ახლეწილია და ქვედა მარჯვენა მხარე მოხეულია; ნაკლული; მხედრული: [XIX ს.]. აქეს ჰეირონიმეანი; დაწერილია: 1v, 2rv, 449r—495v; 1—31 ფ. ამოხეულია; შემოწირულია იასონ ციციანოვის მიერ (1r.)

[ვახუშტი, საქართველოს ისტორია და გეოგრაფია].— „ზნენი და ჩვეულებანი საქართველოსანი.—ღმერთმან სიბრძნითა თჳისისა მოწყალებისათა გამოუთქმელითა და მიუწთომელითა დაჰბადა კაცი...“ 10r—448v.

წყდება: „... და ამათ გამომცდელობა პირველ ოდიშსა და აწ უმეტეს იმერეთსაცა...“

შენიშვნა: 1. ხელნაწერს წინ უძღვის ვახუშტის წინასიტყვაობა, რომელსაც თავი აქვია. „... მიმართ და მოგჳანებებს ყოველთა წინათქმულთა ცნობასა ჭელენებასა და გამოკვლევებასა, ეითარცა იტყვის ოგიეე სტოიკი...“ (3r—9v.)

წინასიტყვაობა მთავრდება: „...ხოლო სრულ იქმნა შრომა ესე ქრისტეს აქეთს ქრონიკონსა წლისასა ჩღმე, ქართულსა ულგ, ოყდონბერსა კ. მეფის შეილის ვახუშტის მიერ სამეფოსა ქალაქის მოსკოვის პრესანს“ (9v).

2. ხელნაწერის შედგენილობა:

ა. ზნენი და ჩვეულებანი საქართველოსანი (10r—25r).

ბ. აღწერა სამეფოსა საქართველოსა (25v—30r).

გ. ნათესავთ აღწერისა და წილთათვის (30r—186r).

დ. უწყებულება მკითხველთათვის (186v—196r.)

ე აღწერა აწინდელისა ქართლისა საზღვრით, მთით, მინდვრებით და ადგილთა და მათ შინათა შენებულებათა (196r—239v.)

ვ. შემდგომად განყოფისა სამეფოსა სამ სამეფოდ და ხუთ სამთაროდ, ცხოვრება და ქმნულება მეფეთა ქართლისათა (239v—313r).

ზ. აღწერა ერეთისა, კახეთისა და კუხეთისა, კრთუშეთისა და დიდოეთისა (313v—361r).

თ. აღწერა აწინდელის ოვსეთისაანე კავკასიათა შინათა საბელისათვის (361r—369r).

ი. აღწერა საჩინოთა ადგილებთა სამცხე-საათაბაგოსთა (369v—383r).

ია. ცხოვრება სამცხე-კლარჯეთისა (383r—405v).

იბ. აღწერა ეგრის ქვეყნისა ანუ აფხაზეთისა ანუ იმერეთისა (405r—423v).

იგ. ცხოვრება ეგრისისა, აფხაზეთისა ანუ იმერეთისა (423v—448v) იმერეთის ისტორია წყდება **1683** წელსა.

3. ხელნაწერი აღწერილია ე. თაყაიშვილის მიერ (იხ. Описание, ტ. II, გვ. 671—672).

მინაწერი: „შეწირულ არს ქართველთ წერა-კითხვის სახოგადოების წიგნთსაცავისადმი იასონ დავითის ძის ციციანოვის მიერ **1890** წელსა, მაისის **6**-სა, ს. ქარელიდან". (1r.)

2. მინაწერი არის აგრეთვე 1r-ზე.

1468

ანტონ კათალიკოსის მიმოწერა სხვადასხვა პირებთან.
გადატანილია Ros.—121.

1469

ხარჯის დავთარი. გადატანილია, სხვადასხვაში—№ 40.

(737)

1470

ვახუშტი. საქართველოს ისტორია და გეოგრაფია. XIX

86 ფ.; 32,7×20,6; ქაღალდი; ტყავგადაკრული ტყიფრული ხის ყდა (ქვედა ყდის საკეცი ფურცელი); ბოლონაკლული; მხედრული, სათაური და საწყისი ასოები ასომთავრულით, სინგურით; [XIX].

[ვახუშტი, საქართველოს ისტორია და გეოგრაფია].—„ტომობა და შთამომავლობა ქართუელთა ნოეს ძისა იაფეთის თესლისაგან ვიდრე ქართლოსისა და ძმათა მისთამდე და განყოფილებანი მათნი და ძეთა მათთა.—აწ (ზნეთათჳს) ვიწყოთ ძველიდამ ახლამდე საქართველოჲსათა ზნეთა და ჩვეულებათა და წესთა მათთა..." 1r—86v.

წყდება: „... არამედ ბილწისა სჯულისა მათისა მხურვალებითა წარმოემართნენ ქართლსა ზედა, მოესმა რა მეფესა მოსულა მათი, და ვითარ გამარჯუებულ იყო მათ..."

შენიშვნა: 1. ხელნაწერის შემადგენლობა: ა. ზნენი და ჩვეულებანი საქართველოსანი" (1r—8r.)

ბ. აღწერა სამფოსა საქართველოსა (8r—10r.)

გ. საქართველოს ისტორია დასწყისიდან XV საუკუნის დამდეგამდე.

2. ტექსტში ჩართულია იამბიკონი: „თაჱთარ მეფამ რომ ხალიფაჱზედ გაიმარჯუა. ბახულისა ღ-ის მშობელის დროშა და მანაკი მიართუა, ეს იამბიკონი ხუთმეხლეუანი ოცდახუთ ხოლექსად წარსწყ.

ცასა ცათასა, დამწყები ღ-თი მთაურობა..." (54v) (აშიაზე მიწერილია ტექსტის ხელით „ეს იამბიკონი ვახუშტისაში არა სწერია).

3. ხელნაწერის ტექსტი მისდევს დ. ბაქრაძის მიერ გამოცემულ ტექსტს. იხ. საქართველოს ისტორია, ვახუშტი. ტფილისი, 1885 წ.

ხელნაწერის ტექსტი წყდება 1885 წ. გამოცემის 296 გვერდზე.

4. ხელნაწერი აღწერილია ე. თაყაიშვილის მიერ (იხ. Е. Такаишвили, Описание, ტ. II, გვ. 671).

(738)

1471

ზატიკი. 1786

I+374 გვ.; 29,6×20,4; ქაღალდი; ტყავგადაკრული ხის ყდა; მხედრული, სათაურები სინგურით, საწყისი ასოები და ზოგიერთი სათაური ასომთავრულით; 1786 წ. (გვ. 371); გადაწერილი—მიხაილი (გვ 371); გადაწერის ადგილი

მცხეთა (გე. 371); დაუწერელია: Iv, გე.გვ. 308; 372—374; ჴელნაწერები იხილნ დავითის ძის ციცეშვილისაგან 1890 წ. (Ir).

„დასაწყისი საღმრთოჲსა და წმიდისა ერგასისა, რომელ არს ორმეოცდა ათი.—იწყების წმიდით დიდისა პასექისა კჳრიაკესა ცისკრით, და აღესრულების კჳრიაკესა ყოველთა წ~თასა, რომლითა იპყრობს უნაკლულოდ ყოველსა დღისა სრულისა შედეგსა...“ 1—371 გე.

შენიშვნა: Ir-ზე ტექსტის დასაწყისის რამდენიმე სტრიქონია დაწერილი ნუსხურად.

ანდერძი: „იყავნ სადიდებელად შენდა სიტყუაო ღ~ისო და უბიწოდ მშობელისა შენისა. **1786, 2/6.** იყავნ სადიდებელად შენდა მიხაელ, მცხეთას“ (გე. 371)

მინაწერები: 1. „მე ტრიფილე არქიმანდრიტმან სტამბის ახალი **ხ**ადიკა გავცევლე ამ მჳდროულს **ხ**ადიკში და გამოვართვი ტფილელს მიხაილს ამისთჳს, რომ მჳდროული წიგნი უფრო მივვარდა ხუცურისაგან ჩემის გამხრდელის კათოლიკოზის ანტონის გამოსისპით. მაისს **ი**, წელს ჩ~ჟგ. არხიმანდრიტი (ბოლოს დასმული აქვს ოთხკუთხა ბეჭედი ასომთავრული ლეგენდით „ტრიფილე“), გე. 371.

2. „წჱნგნთაგან თავადის დავით ციციანოვისა“ (Ir).

3. „წმინდა ეს ხადიკი არს თავადის დავით ფანასკენტელ-ციციანოვისა,“ (Ir. კვედა ყდის ჴენგნით მხარეს).

4. „ჩყნ~სა წელსა, აპრილის კ~ს დღესა მე ქვემორე ამის ჴელის...“ (Ir).

5. „მეწიროლია იასონ დავითის ძის ციცეშვილისაგან ქართულ წერა-ითხვის აღმამგებელი წიგნთსაცავისადმი **1890** წელსა“ (Ir).

(739)

1472

დავითნის თარგმანება. 1786

204 ფ.; 32,8×20,5; ქაღალდი; ტვიფრული ტყავგადაკრული ბის ყდა; აჭეს ყდის სატყეპი ფურცელი; მიმდრეული; სათაურები სიხჭუთით, საწყისი ასოები ასომთავრული: 1786 წ. 5/X (204r); აჭეს ჭვირნიშანი: დაჭერილია ყდის სატყეპი ფურცლის v, 110v, 176v, 178v, 204v: შეძოწირულია იასონ დავითის ძის ციცეშვილის მიერ (ყდის სატყეპი ფურცლის r).

1. „სიტყუანი ფსალმუნთანი შემოკლებით თარგმანთაგან გამოკრებულნი მრავალთა წიგნთაგან. ფსალმუნი ალილუია.—ნეტარ არს კაცი, რომელი არა მივიდა განზრახუასა უღთოთასა და გზასა ცოდჳლთასა **არა** დადგა. არა ჴნატრის ანგელოსთა, რაჲთუ იგინი განზრახუასა უღთოთასა არა მიჲლენ, არცა ჩჩჳლთა ყრმათა, ეინაჲთგან უცნობელ არიან...“ 4v—178r.

შენიშვნა: 1. კიდეზე ტექსტის ხელით სწერია თარგმანების ავტორთა სახელები: ათანასე და კჳრილე; უფრო იშვიათად: გასილი (30v, 71v), გაჭსიმე (37v), ევსუქი (39r, 64r), თეოდოტე (46r, 76r), ოკროპირი (53v, 101r), დიდვრე (77r), ორიგენი (107r, 109r).

2. ტექსტი წარმოდგენს ეფრემ მცირის თარგმანის მეტად შემოკლებულ რედაქციას.

2. „გალობა მოსესი გამოსლუათა შინა. განმარტება.—გალობა არს თჳსისაებრ უკუე სიტყჳსა ჴმა რაჲმე ყოველისაჲვე ჴმისა მიერ ჴმატკბილობით თქმული და ყოველთაჲვე ორღანოთა მუსიკებრითა...“ 179r—204r.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შენიშვნა: 1. შეიცავს 8 ჯალობას.

2. ტექსტს წინ უძღვის წინასიტყვაობა: „ელუა ღ~ისა არს მოსწრაფედ მოელენება ძალსა საკრველებათა და შეწევნათა მისთასა...“ (1r—4v) წინასიტყვაობის რამდენიმე ადგილი წარმოადგენს დავითნიდან ამოღებულ გამოთქმათა განმარტებას.

3. ხელნაწერს თან სდევს ფურცლის ორი ანტარნაგლეკი მხედრული ტექსტით. ერთი ნათელი კ ე ბ ი ს ჯ ე რ ი ს გლეხთა სიას უნდა წარმოადგენდეს.

ანდერძი: „სრულ იქმნა წელსა **1786**, თთუესა ოცდაშვიდსა, **5**“ (204r).

მინაწერი: 1. „წიგნთაგან(!) ეკუთვნის დავით ესტატის ძეს ციციშვილს“ (ყდის საცავი ფურცლის r).

3. „შეწირულია იასონ დავითის ძის ციციშვილისაგან ქართულ წერა-კითხვის აღმადგენელი საზოგადოების წიგნთსაცავში **1890** წელს“ (იქვე).

(740) **1473**

გეოგრაფია. 1814

80 გვ.; 20.8×17,1; მოცისფრო ქაღალდი; ტვიფრული ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა, მხედრული, სათაურები სინგურით, ასომთავრული; 1814 წ. (გვ. 79); ჰეირნიშანი; ჯადაშვერი დავით ალექსიძე (გვ. 79); ჯადაწერის ადგილი კახეთი (გვ. 79) დაუწერელია გვ. 80.

„შეყუანილება ღეოღრაფიასა შინა.— ღეოღრაფია არს აღწერა ქუყანისა, რომელსაცა დაჰნიშნავს თჳთ სახელი მისი ელინურსა ზედა ენასა...“ გვ. 1—79.

შენიშვნა 1. ხელნაწერი შეიცავს „შეყუანილებას ღეოღრაფიასა შინა“ და ხუთ თავს (ევროპა, აზია, ამერიკა, აფრიკა, ავსტრალია).

2. ტექსტს ახლავს სქემები.

ანდერძი: „აღვსწერე კეთილშობილმან ალექსოვმან ალექსის ძემან და სრულიად კახეთის სამეფოს რეკტორმან სიბრძნის მოყუარემან დავითმან, თვესა დეკემბერსა, რიცხუსა ი~ე, წელსა ჩყიდ, ჴ~ ქართულსა ჶორონიკონსა ზედა ფბ. კეთილშობილი ალექსის ძე ოქტორი დავით“ (უანასკნელი სტრიქონი ჩართულად). გვ. 79.

მინაწერი: 1. „მოწირულია ქართული წერა-კითხვის აღმდგენელთა საზოგადოების წიგნთსაცავისადმი იასონ დავითის ძის ციციშვილის მიერ **1890** წელს.“ (ზედა ყდის v).

2. „წივიკითხე ანტონი ორბელიანმან“ (ქვედა ყდის შიგნითა მხარე).

3. „Сия География принадлежит Давиду Цицианову Командующего“ (ქვედა ყდის შიგნითა მხარე).

(741) **1474**

სტროციის მღჳმე. XIX

I+49 ფ.; 20,5×16,8; ქაღალდი; მუყაოს ყდა; მხედრული; [XIX]; მთარგმნელი დავით ციციანოვი (1r, 4r); დაუწერელია: 1v, 1v, 2r, 45r—49v.

„სტროციის მღჳმე.— განულო ორმან თთუსმან, ვიყავ რა ვენეციას, ხოლო მხილუსლა ყოველთა ღირს შესასწაებელთა(!) ქალაქსა მას მყოფთასა, მსურდა დატევება მისი...“ 5r—44v.

შენიშვნა: ხელნაწერს წინ უძღვის:

ა. თავფურცელი: „სტროციის მღჳმე, ფრანციზულისაგან თარგმნილი ბარბარა ყარაულოვის ასულის მიერ ნებითა ს. პეტერბურგის ცენზურისა-

თა **1802** წელსა. ბოლო რუსულით ჭართულად თარგმნილ არს თავადის დავით ევსტათის ძის ციციანოვის მიერ **1841** წელსა" (1r)

ბ. „შეწყობა: ოდეს ენებანი ვარე სახოთისა იქმნებიან, მაშინ ენებულ-ჰყოფენ და განრყუნიან თჳთ ბეგნიერთაცა სულის თჳსებათა.." 3r-v.

გ. „მთარგმნელის მიერ. წიგნისა ამის თარგმნა რუსულით ქართულსა ენასა ზედა მთხოა მე **1837** წელსა განსუენებულმან თავადმან იოანე მიხაილის ძემან ქსნის ერისთავმან, ვერღარა უარ-მყოფელმან თხოვისა მისისამან, და ღმრეტეს ნათესაურისა სიყუარულისა მისისა თანამდებმან, ყელ-ეჭყვე და გარდმოვიდე წიგნი ესე რუსულით ქართულსა ენასა ზედა. გარნა საწუხრად ჩემდა დამშთა რამეთუ დროსა სიცოცხლისა მისისასა ვერ შევიძელ დასრულება, სნეა და სხუათა მაიძულებელთა მიზეზთა გამო. გარნა რათა არა დაშთომილიყო დაწყებული შრომაჲ ესე ჩემი, და ღუროს სახსოვრად თავადის იოანე ერისთავისა, სრულ-ეჭყვე თანამემამულეთა ჩემთა ქართულსთა ერთა შესაკცევრად უმორჩილესი. მან მსახურმან თავადმან დავით ფანასკენტელ-ციციანოვმან. **1841** წელსა აგვისტოს **10** დღესა" (4r).

დ. „კეთილმოწყმედება უბედურთადმი მისცემს ჯილდოსა მის მოწმედთადმი" (2v).

ე. ტექსტის ბოლოს ჩართულად: „დავით ციციანოვი" (44v).

ბ. „Строшиева пещера" (ყდაზე).

მინაწერი: „შეწირულია იასონ დავითის ძის ციციშვილის მიერ ქართული წერა-კითხვის აღმდგენელი საზოგადოებისადმი 1890 წელს" (1r).

(742)

1475

რობინზონ კრუზო. XIX

V+98 გვ.; 17×10,1; ქაღალდი; მუყაოს ყდა; მხედრული; [XIX]; მთარგმნელი დავით ევსტათის ძე ციციანოვი (IVr); დაუწერელია: Iv, IIv, IIIv, IVv—Vv, 89—98; შეწირულია იასონ ციციშვილის მიერ (1r.).

„წემთხუვა რობინზონ კრიუზოესი.—რობინზონ იწყა ანგლიის ქალაქსა იორკს, იყო იგი ძეჲ ვაჭრისა, რომელმანცა შეიკრიბა საკმაო საუნჯეჲ, განეშორა უცხოს სახლსა გარე ქალაქისა მყოფისა..." 1—88 გვ.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერს წინ უძღვის თავფურცელი: „რობინზონ კრიუზოე. ზოთხრთსა მამის შუჯლთა თჳსთა მიმართ, თარგმანი ფრანციცულიდგან მოსკოვს, ტიპოგრაფიასა შინა ალექსანდრე სეჰენიასა, სოფიის ჭურჭასა შინა **1853**. ხოლო რუსულით თარგმნილი თავადის დავით ევსტათის ძის ციციანოვისაგან **1861** წელს, სექტემბრის 23 დღესა" (IVr);

2. II r-ზე დაწერილია „რობინზონ", ხოლო III r-ზე „რობინზონ კრუზოე".

მინაწერი: „შეწირულია იასონ დავითის ძის ციციშვილისაგან ქართულ წერა-კითხვის საზოგადოების წიგნთსაცავისადმი **1890** წელს" (1r).

(743)

1476 ა

ილარიონ ვახილიევი. როსიის ისტორია. XIX

II+80 გვ. 21×16,6; ქაღალდი; ტკივილური ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა; მხედრული; [XIX]; თარგმნილია 1829 წ. (გვ. 3); მთარგმნელი დავით ციციანოვი (გვ.3); დაუწერელია: Iv, II rv, გვ. 1—2, 4, 45, 74—80; შემოწირულია იასონ ციციშვილის მიერ. (1r);

[როსიის ისტორია]. „შეყუანილება. ა. ერნი ძუძლის როსიისანი.—როსსია პირველიდგან იყო გარემოცულ ველურთა და განუთლებელთ ერთა მიერ..." გვ. 7—73.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერს წინ უძღვის:

ა. თავფურცელი: „შემოკლებული ისტორია როსიისა საკელწიფოსა მოსწავლეთათჳს გარდამოცემული კელთმძღუანუმობითა უსწესისთა თანამემამულეთ (!) ისტორიკოსთათა ილარიონ ვასილიევის მიერ, მოსკოვს, უნივერსიტეტის სტამბასა შინა, **1825** წელსა. ხოლო ქართულსა ენას ზედა თარგნილ არს თავადის დავით ევსტატის ძის დანასენტელ-ციციანოვის მიერ წელსა **1829**, იანჳრის **25**“. (გვ. 3).

ბ. „მიძღვნა: „მის მაღალკეთილშობილებას უფალს ნადვორნის სოვეტნიკს, დირეკტორს მოსკოვის კომერსკის სასწავლებელისას. ისტორიის საზოგადოებისას წევრს და როსიის სიძღუწლეთასა და ორდენთა წ-ის ანნა მეორის კლასისასა და წ-ის მოციქულთა პეტროსის ორდენის ვლადიმირის მეოთხე ხარისხის კავალერს ტიტე ვალექსის ძეს კაბენეკის ნიშნად ღრმესის პატივისცემისა და პუშარიტის მადლობისთჳს უძღუნავ(!) გაოდამომცემელი“ (გვ. 5).

გ. „წინასიტყვაობა. შედგენილი იოანე ვასილიევის მიერ“ (გვ. 6).

2. ხელნაწერი გადაწერილი უნდა იყოს S—1476 ბ-დან.

3. ხელნაწერი შეიცავს რუსეთის ისტორიას **1824** წლამდე.

4. ტექსტი ძნელი წასაკითხია, ვინაიდან ქაღალდი გახუნებულია.

მინაწერი: „შეწირულია ქართულ წერა-კითხვის აღმდგენელი საზოგადოების წიგნთსაცავისადმი იოანე დავითის ძის ციციანოვის მიერ **1890** წელს“. (1r).

1476 ბ.

ილარიონ ვასილიევი. როსიის ისტორია. 1829.

I—47ფ.: 22×18, ლურჯი ქაღალდი; უყდრო; დაშლილი, მეუდრეული, თავფურცელი და სათაურები ასომთავრულით; 1829 წ. (45v); აქვს ჰეორნიშნები—1826—1827 (ფ. 10, 33, 38); მთარგმნელი და გადამწერი თავადი დავით ევსტატის ძე ციციანოვი (45v—46r); დაშვებულია Iv. 2v—3v. 46v—47v; დახიანებულია 5.6.

„შეყუანილებაა ა. ერნი ძველისა როსსიასანი.—როსსია ძველად იყო მოხლუდვილი ველურთა და განუნათლებელთა ერთა მიერ...“ 4r—46r.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერს წინ უძღვის თავფურცელი:

ა. „როსსიისა ისტორია“ (ჩართულად) 1r.

ბ. „შემოკლებული ისტორია როსიის საკელწიფოსა მოსწავლეთათჳს, გამოცემული კელმძღუანებითა უსწესისთა თანამემამულეთა ისტორიკოსთა ილარიონ ვასილიევისა მიერ მოსკოვს, უნივერსიტეტის სტამბასა შინა **1825**“. (1r).

გ. მიძღვნა ტიტე ალექსის ძე კაბენეკისადმი (1v).

დ. წინასიტყვაობა შედგენილი იოანე ვასილიევის მიერ (2r).

2. ტექსტი ნისწოფებია და წარმოადგენს ავტოგრაფს. ამ ხელნაწერიდან უნდა იყოს გადაწერილი S—1476ა

ანდრძი (მთარგმნელისა): „გადმოვსთარგმნე როსიის ისტორია ესე ერუსულისა განჳნისა ქართულსა ხედან წელსა ჩყკთ-სა, ტჳებერჳლის ია-ს დღესა, ღანჳრის კარანტინში, მიმავალსა როსსიად, შემხვდა გზასედგა ჩუგუევის ულანის პოლკის პოდპორუნიკი ანდრიანე ლეკონტე, რომელი შეიროებითა გზასა ხედან მოვიდა ჩემთანა და ვიყავით რა კარანტინში, იძულებულმან ცუდაობითა ვსთხოვე.—აქჳს მას ლეკონტეს თჳსთანა წარმოღებული წიგნი ვითარებიმე საკითხავად,—რომელშიცა მოგჳა ისტორია. ესე მხილველს აძის მასთანდა(!), ოათა გარდმომეღო ქართულად.

ეღირა ვრიდე თავი სიტყვათა გაუწყობლობასა და გადმოვსთარგმნე და მრავალნი სკეთრებითნი ლექსნი და წოდებანი ევროპიელთა სამსჯავროთა ანუ ქალაქია, გინა სავბედრო საქმეთა შინა სახმართა საქუთჳელთა წოდებანი მითჳე წო-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დებითვე დავსწერე, რადგან არა მჭონდა არავითარი წე ლეკსიკონი, და ვჰპოვე ეს უმეტეს დროს განსატარებლად თავადმან დავით ევსტათის ძემ ციციანოვან“ (45v—46r).

(744) **1477**

ანტონ I. წყობილსიტყვაობა. 1787

150 ფ.; 16×10,5; ქაღალდი; ტეიფრული, ტყავგადაკრული ხის ყდა; მხედრული სათაურები ასომთავრულით, სინგურით; 1787 წ. (150v); აქვს ჭვირნიშანი; დაუწერელია: 12v, 13rv; შეწორულია იასონ ციციანოვის მიერ (ზედა ყდის v).

[ანტონ I]. „წიგნი წყობილსიტყუაობა.—ნაწილი ა. თჳს ღ~ისმეტყუელებისა სამობისა და ერთობისა. თავი ა.—ერთი არს ზესთა დაუსაბამო, კეთილ ზესთ-ნათლოვანი, ერთობა სამბორებით...“ 1r—142v.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერს წინ ერთვის:

ა. „წინასიტყუაო(!) წინამდებარისა წიგნისა ხუთტაეპოვანთა სტიხთა ანუ შაირთა, ქმნილი გაიოსის მიერ არხიეპისკოპოსისა“ (1r—4v).

ბ. „პინაკსი წყობილსიტყუაობისა“ (5r—12r).

2. ხელნაწერს ბოლოს დართული აქვს: „გარდა ზედა ნაწილთა წყობილსიტყუაობისა, ზედა დართეა სხუათაცა რომელთამე საკმეთა სტიხოლოღოსობითად ესეოდენი შაირსიტყუაობრი ჩუენივე ქმნილნი, თავი I. წინასიტყუაობა განსაზღურებისა ფილოსოფიისა ფრიდერიკოს ბაგრატიონისა...“ (142v—149v).

3. ტრიფილეს მიერ თქმული სიტყუა: „ქმნილი ცეციისა ტრიფილეს ანგან დიაკონ-მონაზონისა.—ეს წყობილსიტყუა განკარგულ-ქმნილ-თხზულ-ლექსული არს ანტონისგან...“ (149v—150v).

4. წყობილსიტყვაობის ხელნაწერი მისდევს ნაბეჭდ ტექსტს (იხ. ანტონ I წყობილსიტყვაობა, თბილისი. 1853 წ. პლ. იოსელიანის წინასიტყვაობით)

ანდერძი: 1. „სრულ იქმნა წელსა **1787**, თუესა სექტემბერსა 17“ (150v).

მინაწერი: 1. „შეწორულ არს იასონ დავითის ძის ციციანოვისაგან ჭართველთ წერა-კითხვის სახოგადოებისა წიგნსაკითხავისადმი **1890** წელსა, მაისის 6-სა. ს. ქართველიდან“ (ხელის ყდის v.).

2.

„ჰაერ აოსო, მოგკთოო დამსკეცავ,
ნივთიო წელილი ნოტიო და ცქილ,
ცეცხლისა უკუე აოსო უმძიმესი.
ხოლო ქუეყანის ეა წყალთა უსღებქვს,
აღმომშენეიო და ქმა-ყოფისა მისეულ.

კ~დ უუერტულ, ორ-სახე, ორ-სარინო,
ნათლისა აოსი შემწყნარებელ და ბჳელის
მსახურ. სამთა ამათ გრძნობათა ჩ~თა
ის მიერ გუშაბის და ვხედავთ და ვიგონებთ,
შეიწყნაროებულც არს სიკაცისა და სიგრცილისა“.
(ქვედა ყდის შიგნითა მხარე).

(745) **1478**

ანტონ I. მარტირია. XVIII—XIX

36 ფ.; 35.2×22; ქაღალდი; უყდო; დაზიანებული; დაუმთავრებელი; მხედრული; სათაურები ნუსხურად; [XVIII—XIX]; დაუწერელია: 12v, 30v—36v.

„შესხმა და მოთხრობა ღუაწლთა დაენებათა წ~ისა დიდისა მოწამისა ქეთევან დედოფლისათა, ქმნილი ანტონისაგან არხიეპისკო-

ჰოსისა ყოელისა ზემოჲსა საქართუსლოჲსა, დაითიან-ბაგრატოვნისა, ძისა მეფის იესეჲსა. სიტყუა პირუსლი.—

ეს ქრისტეს ჰსძალი, იასპ-შჭკრუალი ლალი,
არ ნათელ-მცხრალი, არ ყუაელ ფერით მხრალი,
აქუს საღმრთო ალი, ეითა ცხოუსლი წყალი,
გული უცს სალი, მით დასცხრა მძლაური მწრალი(!),
ამას იქმს ქალი, ბუნებით ჰირთა მკრთალი.

ვიძლიე მე ჰსჯულისაგან ბუნებითისა და ძლეულებასა ჩემსა აღვიარებ...“ 1r—30r.

წყდება: „... შეწუნარება ბილწთა ჰსჯულის-დებათა ყოელად უღმრთოჲსა მახმედისათა...“

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი შეიცავს სამ სიტყვას (ქართველან დედოფლის ხელუარსაბ მეფის და არჩილ მეფის ცხოვრებას). ესსამე სიტყვა დაუმთავრებელია.

2. წამება ქართველან დედოფლისა მისდევს ნაბეჭდ ტექსტს. იხ. საბინინი, საკართველოს საშოთხე, (გე. 583—597).

3. გვერდებს აქვს ანბანური სათვალეები.

(746) **1479**

კრებული. 1846

I+35 ფ.; 20,6×17; ქაღალდი; მუყაოს ჯდა; მბედრული, ხოგიერთი სათაური ასომთავრულად; 1846 წ. (9r); გადაწერი—დავით ევსტატოვის ძე ციციანოვი (9r) დაუწერელია: 1v, 1v, 9v, 28v—35v; შემოწირულია იასონ დავითის ძის ციციშვილის მიერ 1890 წ. (1r).

1. „წამება წმინდ'ისა ქალწულისა მარინასი. თთუსსა იულისსა ი8; წამება წმიდისა და დიდებულისა მოწამისა მარინასი.—შემდგომად აღდგომისა უფლისა ჩ'ნისა იესო ქრისტესი, და დიდებით ამაღლებისა მისისა, სანატრელთა წ'თა მოციქულთა აღასრულეს სრბა თჳსი...“ 2r—9r.

შენიშვნა: 1. წინ უძღვის თავფურცელი: „წამება წმიდისა მარინასი“. უფრო კვეცით „წამება წმიდისა ქალწულისა მარინასი“(1r).

იმავე გვერდზე სამჯერ მეორდება ერთიდაიგივე წინადადება, ორჯერ მეფურად, ერთხელ ნუსხურად: „წიგნთაგან თავადის დავით ციციანოვისათა.“

2. „წმიდისა და ნეტარისა გრიგორი ნიკომიდიელ მთავარეპისკოპოსისა, თქმული წმიდასა დიდსა პარასკევსა ჯუარცმისათჳს და დაფლვისა უფლისა.—მაღალსა და აღმატებულსა ჰსახელესა აღიწია ქადაგება იგი სახარებისა, და ვითარცა ჭმა მაღლითა ნესტჳთა ღაღადებითა სასმენელად თჳსისა ჰსწავლისა ყოველთაე მიუწოდეს...“ 10r—18r.

შენიშვნა: თარგმნილია ეკვთიმე ათონელის მიერ, (იხ. კეკელიძე, ეტიუდები, V. გვ. 24.)

3. „თთუსსა სეკდემბერსა კ დღესა, წამება წმიდისა მოწამისა ევსტათისა და სახელოლთა(!) მისთა.—გუაკურთხენ, მამაო.—მესამესა წელსა მარკიანე მეფისასა იყო სპასპეტი ერთი მჭნედ ფრიად, რომელი მძლე იყო მარადის ყოველთა მებრძოლთა...“ 18v—25v.

4. „თთუ(სა მაისსა კბ, სიტყუა წმიდისა და დიდისა ათანასი მთავარ-ეპისკოპოსისა ალექსანდრიელისა მელქისადეკისათჳს.— მეფესა მელქიზს, ვითარცა თქმულ არს, უეიდოდა ორნი ძენი: სახელი პირმშოსა მის მელქიზ, სახელიეც მამისა თჳსისა, ხოლო უმრწემესსა მელქისადეკ...“ 26r—28r.

ანდერძები: 1. (თარგმნელისა): „რუსულისაგან ქართულად თარგმნილი გიორგი წინამძღვრისაგან სამეფოსა ქალაქსა მოსკოვს **1782** წელსა“ (28r).

2. (გადამწერისა): „აღესწერე მე თაყდამან დავით ევსტათის ძემან ციციანოვმან წელსა **1846**, ოქტომბრის **17**-ს დავით ციციანოვი“. (ორი ფურცლის სიტყვა ხელით). 9r.

მინაწერი: 1. „შეწირულია იასონ დავითის ძის ციციშვილის მიერ ქართულ წერა-კითხვის აღმდგენელი საზოგადოების წიგნთსაცავისათვის **1890** წელს!“ (1r).

2. მინაწერი ნუსხურად 1r-ზე.

747) **1485**

მარიანი. 1860

III+126 გვ.; 20.8×17.1; ქაღალდი; მუყაოს ყდა; მხედრული, სათაურები სინგურით; 1860 წ. 10/III (გვ. 84); გადამწერი გიორგი სოლომონის ძე ჩოლოყაშვილი (გვ. 84); დაუწერელია 1r—IIIv, გვ. 85—126.

„მარიანი. ამბავი დასაწყისი მაშრიყის ხელმწიფისა.— იყო ერთი ხელმწიფე ხოსროვშაჰა. ჩინეთს დგებოდა(!) ამისთანა ძლიერი და მაღალი ხელმწიფე. უშვილობას ასე შეეწუხებინა, რომ ყოველი თავისი სახელმწიფო დიდება ჩალათ მიაჩნდა...“ გვ. 1—83.

ანდერძი (გადამწერისა): სინგურით.
„წიგნი ესე გარდავსწერე საკუთარის ჩემის ხელით,
ღამეში, შრომა მე გავსწიე არა თხზეთა, ჩემის თავებით,
წარმკითხველთა სამარად მეგობართა, არ შორის თემით.
ჴელი გიორგი სოლომონის ძე ჩოლოყაევი ვსტკბი მე მით.
ჩყჲ წელსა, მარტის ი-სა დღესა
1860-го года, **10**-го марта“ (გვ. 84).

(748) **1486**

სირინოზიანი. 1860

IV+276 გვ.; 34.4×21; ქაღალდი; მუყაოს ყდა; აქეს ზედა და ქვედა ყდის საცავი ფურცლები; მხედრული, სათაურები სინგურით; 1860 წ. (გვ. 271); გადამწერი გიორგი სოლომონის ძე ჩოლოყაშვილი (გვ. 271); დაუწერელია: 1r—IVv, გვ. 272—276.

„სირინოზიანი. კარი პირველი. მაშრიყის ხელმწიფისა და ძისა მისისა სირინოზისა ამბავი, შესაქცეველად და სასმენელად კეთილი.— იყო ხელმწიფე ქვეყანასა მაშრიყისასა, რომელსა ეწოდებოდა არდაფ. ესე იყო დიდი და მაღალი ხელმწიფე ს'ლ სახელმწიფო მაშრიყისასა და მრავალნი ხელმწიფენი მონად ჰყვეს...“ გვ. 1—271.

ანდერძი (გადამწერისა): „სირინოზიანი ესე გარდავწერე სიყრმესა შინა ჩემსა, რომლისა შრომასა და ღვაწლს არათა ეროვნებათა, მოყვასთა და წარმკითხველთათჳს ჩემთა. ვიწყე იანვრის ი-სიი და სრულ ვქმენ ფებერლის კ-ს ჩყჲ-სა წელსა.

1860 Вмс, Год... 15—17. გადაწერილია გიორგი სოლომონის ძის ჩოლოყაშვილისაგან" (გვ. 271).

(749) **1488**

მოკლე ცნობები ბაგრატიონთა შესახებ. XIX

7 ფ.: 22.6×17,2; ლურჯი ქაღალდი, უყდრო; ნაწყვეტი: მხედრული; 1803 წ.—ჰეორნშანი (ფ. 2 და 4); დაწერილია: 4r—6v.

„მოკლედ მოთხრობა ქართლისა მეფეთათჳს ბაგრატოვანთა, თუ რომელნი იყუნენ და ანუ ვითარნი რა საქმენი ჰქმნნეს, თჳნიერ სხუათა ერეცლეთა ამბავთა მათთა მოვიწყინებით აქა.—იყო ალექსანდრე პ̃რლი, ჴელმწიფე მეფე და მპყრობელი სრულიად და ერთობით საქართუელოჲსა..." 1r—3v.

წყდება: „... და წარმოავლინა მეფედ ქართლისად."

შენიშვნა: 1. ხელნაწერს თან ერთვის სხვა ხელით ნაწერიფე-7 ფურცელი, ზომით 17,7×12,6, რომელიც შეიცავს მუხრანბატონთა გენიალოგიას.

2. ხელნაწერი წარმოადგენს კონსპექტს, რომელიც შეიცავს მოკლე ცნობებს ქართველ მეფეთა შესახებ ალექსანდრე I-დან მაჰნაცხამდე.

3. ხელნაწერი აღწერილია ე. თაყაიშვილის მიერ. (იხ. Описание, ტ. II. გვ. 694—695).

(750) **1489**

დავით ციციშვილი. ქართველთა ქცევათა და ჩვეულებათათვის. 1849

14ფ.; 22×18; ქაღალდი: უყდრო, დაშლილი; მხედრული; ნაკლული (დაუმთავრებელი). 1849 (2r); დაწერილია 2v, 12v—14v.

„შემოკლებული მოთხრობა ქცევა და ჩუეულებათათჳს ქართუელთა ერთა და ჯამითი-ჯამად ცუნლილებათათჳს მათთა (შეთხზული თავადის დავით ფანასკერტელ-ციციანოვისაგან). თავი ა. რაჟამს უკუე გაჩინეს შემდგომად წყლით რღუნისა ესენი მამათმთავრის ნოესნი დასაბამიდგან სოფლისა 1758 წელსა, მაშინ ქუეყანა საქართუელოჲსა წილად ჰხუდა შეილისშეილსა მისსა თაოგამოსს..." 2r—12r.

მთავრდება: „... ესე საკმაო არს შენდა, მკითხველო, უკუეთუ გულისჴმა-ჰყო..." 12r.

შენიშვნა: 1. ავტორის ვინაობა და თარიღი აღნიშნულია 2r-ზე: „შემოკლებული მოთხრობა ქცევათა და ჩუეულებათათჳს ქართუელთა ერთა და ჯამითი-ჯამად ცუნლილებათათჳს მათთა. შეთხზული თავადის დავით ფანასკერტელ-ციციანოვისაგან 1849-ს წელსა."

2. ტექსტს წინ მიუძღვის „წინასიტყუაობა" (1r-v.)

3. ტექსტის ბოლო (11v—12r) ფანქრითაა ნაწერი.

1493

ქართლის თავადებისა და აზნაურთა ნუსხა. XIX

გადატანილია Sd-ზე, № 5505.

(751) 1494

სალექსიკონო მასალები. XIX

20 ფ.: ცალცალკე ფურცლები სხვადასხვა ზომისა (35×22-დან 13×9-მდე); ჭრელადი (ცისფერი, თეთრი); მუდრტული, დასაწყისში სათაური მთავრულით. ჰვირნიშანი ფ. 15; [XIX]; დაუწერელია 3r—6v.

„ლექსიკონი ქართულ-სიტყუაობისა, ქმნილი ანბანსა ზედა, რომელითა განმარტებით ცხად-ჰყოფს უკუე თჳეთულთა მნიშუნელობათა ლექსთასა. ა. ანი არს წიგნი და ასო პირველი...“ 1r.

შენიშვნა: მასალები განმარტებითი ლექსიკონის შედგენის ცდას წარმოადგენს. ზოგიერთი სიტყვა საკმაოდ ვრცლადაა განმარტებული. ასახსნელი სიტყვები უმთავრესად სასულიერო ლიტერატურიდანაა ამოღებული (ბიბლია, კრისტე, გოლგოთა, მანანა და სხვ.). ზოგიერთი სალექსიკონო ერთეული რუსულიდან უნდა იყოს ნათარგმნი ფ. 17r-ზე განმარტებულია სიტყვა „დებოშირსტვო“—ფრანცუზული ლექსი, ნიშნავს ჯარყვნილებასა...“ ხოლო ამავე ფურცლის v-ზე მოთავსებულია ეგეთე განსამარტი სიტყვა რუსულად: „дебоширство-распутство“ და ა. შ.

(752) 1495

საქართველოს ისტორიის მნიშვნელოვანი მოვლენების ქრონოლოგიური ცხრილი. XIX

32 ფ.: 21,5×17: ცისფერი ქაღალდი; უდო, რვეულებად დაკეცილი; მუდრტული. ჰვირნიშანი—1803 წ.; [XIX].

„მეფეთა საქართველოსათა აღწერა, თუ ვინ ოდეს იყო და რამდენი წელი იმეფეს. 1 მეფე ფარნაოზ იმეფა სამოც წელს...“ 1r—32v.

წყებები: „... 1797 აღა მამად-ხან ქაჯად მეორედ წარმოვიდა განრისხებული საქართველოზედ და მოვიდა შუშას: და იენისს ცხრას მოკლეს შუშის ციხეში...“

შენიშვნა: ცხრილების ძირითადი ნაწილი (4r—32r) ამოღებულია ვახუშტის ქრონიკონებიდან, დანარჩენი—„ქართლის ცხოვრების“ გაგრძელებებიდან.

(753) 1496

დავით ბაგრატიონი, ახალი შიხი. XIX

32 ფ.: 20,5×16,5: უდო: ცისფერი ქაღალდი; მუდრტული, სათაურში სინგურით; სხვადასხვა ჰვირნიშნიანი ქაღალდი (უფ. 8,23); [XIX]; დაუწერელია 32 v.

(ახალი შიხი), „მისის უგანათლებულესობის მეფის ძის დავითისგან ქმნილნი ათორმეტნი წარწერილობანი, მოკალეობა, ქაცთა შესაქცევლად უქმთათვის. წიგნი ა ფერიასადმი.—ოდეს გონება ჩემი უზომოთარე მწუხარებითა შფოთიერ იქმნა და ვერ დავაბზე საგრძნობელნი...“ 1r—31v.

შენიშვნა: 1. ნაწარმოების სრული სათაური ბოლოსაა აღნიშნული: „ახალი შიხი, მიმოწერა საყუარლისა ანუ საყუარლისადმი, რომელნიცა ცხოვრებდენ მთასა ჰუმში კავკასიონისასა, ქმნილი ქართულსა ენასა ზედა საქართველოს მეფის გიორგის ძის დავითის მიერ, ათორმეტ წერილებად, მოკალეობა, ქაცთა უქმთათჳს შესაქცევლად“ (32 r.)

2. ხელნაწერი ნაწარმოების მეორე რედაქციის წარმოადგენს (შდრ. ტ. რ[illegible]ძე, ქართული ეპოსი გარდამავალი ხანის ლიტერატურაში, გვ. 65)

(754) **1498**

კრებული. 185ª

96 ფ.: 35×22; ქაღალდი, მუყაოს ყდაში; დაუმთავრებელი; ხეხდრული; 1854 (96v); გადამწერი—ეფემია ავალიშვილისა (96v); დაუწერელია: 1r—2v,20r—30v, 57v, 65v—66r, 88v—90r.

1. „თვესა, აგვისტოსა **იე**-სა, მიცვალება წმინდისა ღვთისმშობლისა და ქალწულისა მარიამისა, თქმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩვენისა დიდისა ვასილი კესარიელ მთავარეპისკოპოსისა. გ.მ.—არსებამან წმინდამან,... ღირს-მყო ძიებად... საიდუმლოჲსა... თანა-დგომითა მნათობისა დიდისა და სასოსა ჩემისა ეფთჳმისითა, რომლისათვისცა ორთავე ვიღაწვეთ და ბიზანტიით გამოვიღეთ გამოთარგმანებული თქმულისაგან იოვანე ღვთისმეტყველისა და მახარებლისა, სიბრძნით აღწერილი და სატრფიალოდ სათქმელი.—რაჟამს სულისა მიერ წმინდისა ღვთისმშობელსა მარიამს ეუწყა ჟამი განსვლისა თვისისა...“ 3r—19v.

2. [ნიკიფორე ხუცესი]. „ცხოვრება და მოქალაქობა ღირსისა და ნეტარისა მამისა ჩვენისა ანდრიასი, რომელი იქმნა სალოს ქრისტესთვის... გ. მ.—ძმანო ჩემნო საყვარელნო და მორწმუნო უფლისანო, ისმინეთ ვედრებისა ჩემისა...“ 31r—88r.

წყდება: „... მოჳვენულ არს აღსასრული ამის სოფლისა და მოვალს მსაჯული იგი დიდი განსჯად და მიგებად საქმეთა მათთაებრ. სხდეს ანდრიაი...“ 88r.

შენიშვნა: თარგმნილი უნდა იყოს ეკვთიმე მთაწმიდლის მიერ. შდრ. ს. ყაუხჩიშვილი, ეტიუდები, V, 1957, გვ. 104.

მინაწერი: „ჩუნგ წელსა ვილაწე წიგნი ესე ჩემის ხელით ნაწერი მღვთის მშობლის მიცვალებისა და ანდრია სალოსისა ქრისტესთჳს იოსებ დეკანოზისა ავალოვისძან ეფემიამ და აღესრულე ამიერ სოფლით **ჩუნდ** წელსა აპრილის თოთხმეტს, აღდგომის ორშაბათს დღესა. რომელმაც წაიკითხოთ წიგნი ესე. შენდობა მიბძანეთ და ვინც ამისი შესასრულებელი ბოლო იპოვოთ, თქუენ იღაწუეთ“ (96v).

(755) **1499**

კრებული. XIX

26 ფ.; 22×18; უყდო; ბოლო ორი ფურცელი განცალკევებულია; ქაღალდი; ხეხდრული; კვირისშაბათი 1820 წ. (ფფ. 7,9); [XIX]; დაუწერელია: 1r, 11v, 12r, 24v, 26v.

1. „ტრაღედია იფიღენია, მათის მეფობის დიდებულების სრულიად საქართველოს მეფის ირაკლი მეორის შესაქცეველად ეპოხასა მეფობისა მისისასა გამო**ნ**ბ წელსა, შემდგომად მაცხოვრისა ჩუენისა 1795 წელსა, თთუ[illegible]სა მარტსა, თქმული მდივანბეგის თავადის დავით ჩოლოყაშვილისგან ქალაქსა ტფილისს...—აღამემნონ: დიახ, მე, დიახ, მე, აღამემნონ, მე, ხელმწიფე შენი, მე, დამჭირნე შენის ღვთიცილისა და მეგობრობისა...“ 1r—17v.

მთავრდება: „გაცნობებ, მკითხამ თუ არა...“

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შენიშვნა: 1. ამავე ხელნაწერის ფ. 26 წარმოადგენს „იფიღენიას" I რედაქციის დაბოლოებას (შდრ. ტ. რუხაძე, ძველი ქართული თეატრი და დრამატურგია, 1949, გვ. 169—210).

2. ტექსტი გამოცემულია (იხ. ტ. რუხაძე, დასახ. წიგნი, გვ. 290—333).

2. „იანვარსა იდ. ცხოვრება და მოქალაქობა ღირსისა და მოციქულთა სწორისა ნეტარისა ნინასი. გ. მ.—მათ ქამთა, ოდეს იწამა ყოველად ქებული და დიდებული მთავარმოწამე გიორგი კაბადუკიელი..." 18r—24r.

მთავრდება: „... ხოლო ხე იგი იყო კვიპაროზი და ქვეშე მისსა მრავალი..." 24r.

3. [იფიღენია] (ფრაგმენტი): „... არეისა არ ეშინიან, აღამემონს ბერი უნახავს..." 25r.

წყდება: „... მოსცა ღმერთმან ზენამან ელეით ცვარი ზეგარდამო და ქარი გასახსნელად შეკრულისა უკიანისა დინარეობისა დაუბერა".

შენიშვნა: ფრაგმენტი წარმოადგენს „იფიღენიას პირველი რედაქციის დაბოლოებას, შდრ. ამავე ხელნ. 1: შენ. 1.

4. [მოტლანდიის ლიტონი სალდათი] „ანუ სალდათი სიწრფოებისა. გლასკოესა შინა მხედარი სახელით [.....] მოვიდა ღღესა კვირიაკესა ეკლესიასა შინა და მიიტანა თეის თანა სალოცველისა წიგნისა წილ დასტა სათამაშო ქაღალდი..." 25v—26r.

წყდება: და ღღემდე არა ძალუძს ესევითარისა აზრისა პოვნა თავითა თეისითა..."

შენიშვნა: 1. ეს მოთხრობა ნაწილია კრებულისა, რომელსაც ეწოდება „კიდობანი სწავლათა" (იხ. S—1517:2). იგი რუსულიდან არის ნათარგმნი.

2. ხელნაწერი აღწერილია (იხ. Е. Такаишвили, Описание... рукописей, ტ. II, გგ. 448). ე. თაყაიშვილის აღწერილობასთან შედარებისას გაირკვა, რომ ამჟამად ხელნაწერს აკლია 4 ფ.

(756) **1500**

სევდაიანი. XIX

24 ფ.; 22×18; ქაღალდი; უყდო; მხვრული, სათაურები და ხოგიერთი სტროფების დასაწყისები წითელი მელნით; ჰეირნიშნიანი ქაღალდი; [XIX]; დაუწერელია 23v—24r.

„აქა კარი პირველი წიგნისა ამის, რომელსა ეწოდების სევდაიანი; ოდესმე თქუა ქურიემან ვინმე ასულმან და გლახაკმან თუსა დილადსა თებერვლის იზ-სა, რომელი განუტევეს საქართუელოსა ამისგან საყუარელნი მისნი; დაშთა სავანესა მას წყუდიადებასა: თქუა რუდუნებით წიგნი ესე საბრალოდ სოფლის ამის საცთურიანის გმობად თჳსთა.

ესე წიგნი აღწერილ არს, ლექსებია სევდა-რთულად,
სახელად სევდაიანი მას ეწოდების ქართულად.
საბრალოა სასაუბროდ, მკითხველს მისცემს გულსა წყლულად,
ვინც იძიოთ ეს განძრახუა, ნუ გამკიცხამთ თქმელსა სრულად..."
1r—23r.

შენიშვნა: პოემა შედგება 12 კარისაგან. ხოგიერთი მათგანი ანბანთქების ფორმითაა დაწერილი.

მინაწერი: 24v

(757) **1501**

წამება წმიდისა მარინასი. XIX

6 ფ.: 34.5×22; ქაღალდი, უყდო. დალაკვებული: ბერნიშანი—A. Гончаров 1832; [XIX]; გადამწერი—ეფემია [ალალიშვილისა] (6r); დაუწერელია 6v.

„წ ა მ ე ბ ა წმიდისა მ ა რ ი ნ ა ს ა ი ე ლისის ჩ ი დმეტსა.
[დასაწყისია პირუ̃ლი წმიდის მარინას ქებისა,]
თვით შვენიერი ბრწყინვალე, იყო უფლისა ნებასა.
ქალწული წმინდა მლოცველი იყო ქრისტეს წამებისა,
არ ინახვის უტურფესი მგზავსი მისის შვენებისა...“ 1r—6r.

შენიშვნა: 1. დასაწყისში პირველი სტრიქონი აკლია. აღდგენილია ხელნ. S—1511 მიხედვით, სადაც პოემის სრული ტექსტია მოცემული (186r—194r).

3. პოემის ცალკეული სტროფები ხშირად აღნიშნულ ხელნაწერთან შედარებით შეცვლილია. ბოლოდან მეორე სტროფის უკანასკნელი სტრიქონიც შეცვლილია შიგ გადამწერს თავისი სახელი ჩაუთოვს: „ე ფ ე მ ი ა ს მეოხ მეყავ, რომელიცა აღწერ ესე“. ხელის მიხედვით, ესაა ე ფ ე მ ი ა ა ლ ა ლ ი შ ვ ი ლ ი ს ა, რომლის გადაწერილია ხელნ. S—1498 (იხ. ამ ნომრის აღწერილობა, მინაწერი).

3. პოემის ავტორისათვის იხ. S—1511; 32, შენიშვნა.

(758) **1502**

ქანაოვი გ. ზ., ადამიანის აგებულება. XIX

74 ფ.: 21×16; ქაღალდი; ქაღალდგადაკრული მუყაოს ყდა; ნაკლული (დაუმთავრებელი); მხედრული; [XIX]; დაუწერელია: 1r—2v, 61r—74v.

(ქ ა ნ ა ო ვ ი გ. ზ., ა დ ა მ ი ა ნ ი ს ა გ ე ბ უ ლ ე ბ ა)„—ქვეყნის პირზე არიან სამნაირი ბუნებითი ნივთნი: მინერალნი, მცენარენი და ცხოველნი...“ 3r—60 v.

მ თ ა ვ რ დ ე ბ ა: „... შეხება მეტათ გახსნილია თითების ძირებზე, ენაზე და ტუჩზე“ 60v.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი წარმოადგენს თარგმანს: რუსული დედანი მითითებულია ზედა ყდის საკავ ფურცელზე: „Строение человеческого тела, руководство, доступное для городских и сельских школ. Составил Г. З. Канавов.“

2. ზოგიერთ ფურცლებზე ნავარაუდევი ყოფილა ტაბულების მოთავსება, ფურცლები დაუწერელია, ოღონდ თავზე ტაბულების ნომრებია აღნიშნული. სულ უნდა ყოფილიყო 16 ტაბულა (6r-v, 11r-v, 13r-v, 19r-v, 23r-v, 30r-v 32r-v, 38r-v, 43r-v, 49r-v, 52r-v, 56r-v, 59r-v).

(759) **1503**

სირინოზიანი. 1853

144 ფ. (288 გვ.): 33×21.5; ქაღალდი; მუყაოს ყდა დაშლილი; მხედრული; 1853 (გვ. 283); გადამწერი—გიორგი ჯანდიერი (გვ. 283); დაუწერელია გვ. 284—292; პ. უმიკაშვილისგან მიღებული.

[ს ი რ ი ნ ო ზ ი ა ნ ი]. „კაცი პირველი, მაშრიყის ქელმწიფისა არდაფისა და ძისა მისისა სირინოზისა ანბავი, შესაქცევლად სასმენი.—იყო ქელმწიფე ქუ̃ყანასა მაშრიყისასა, რომელსაცა ეწოდებოდა სახელად არდაფ. ესე იყო დიდი და მაღალი ქელმწიფე... გვ. 1—283.

ანდერძი: „სრულ იქნა მოთხრობა ესე ივნისის კა-ს ჩ̃ნგ-სა წელსა. თუ-ს-დ-ა დრმაბი(!) რამ ჰპოვოთ, პატივ ეცით შრომასა ამას და მომიტევეთ. გ ი ო რ ი ჯ ა ნ დ ი ე რ ო ვ ი“ (გვ. 283)

მინაწერი: 1. „№ 1. პ. უმიკაშვილის მიერ სოფ. ვაჩნაძიანი დან ვლადიმერ ჯანდიერი შვილისაგან“ (გვ. 1. პ. უმიკაშვილის ხელით).

2. „ჰეტრე უმიკაშვილის მიერ სოფელ ვაჩნაძიანიდან ვლადიმერ ჯანდიერისაგან“ (ყდის საცავ ფურცელზე, პ. უმიკაშვილის ხელით).

3. „ № 1. Джандіери. 1868-го года 20 іюня“ (ყდის საცავ ფურცელზე.).

(760)

1504

კრებული. 1788

154 ფ; 32×20; ქაღალდი; ყდა: ფფ. 1—2, 12—13, 105—108, 151—154 ამოცვენილია: ხმელფრული. სათაურები და აბზაცების დასაწყისები სრგული: ჰვირნიშანი 1784 (ფ. 7): გადამწერი—იოსებ გიორგის-ძე ფირუაშვილი (125r, 152 r). გადაწერის დრო—1788 (125r, 152r); ადგილი—ყაზლარი (125r, 152r). დაუწერელია 145r; პ. უმიკაშვილისაგან მიღებული.

1. „სიტყუანი და სწაელანი სამეცნიერონი(!), ფრიად მარგებელნი სრულ-სრულობით ორკერძოვე ძველისა და ახლისა წმინდათა წერილთაგან, რჩეით გამოკრებულნი კლემენტისაგან(!), დიდის ბასილისა, გრიგოლი ღ̃ო̃ს მეტყველისა და იოვანე ოქროპირისა და მამისა ეფრემისა. მაქსიმესი და ცხოვრებისაგან მამათასა, და სხვათა წმინდათა ღვდელთმთრძალთა, მამათა, მოციქულთა, წინასწარმეტყველთ, სოლომონ და ხირაქისა და გარეშე წიგნთა: პლატონ, სოკრატი და მენიანდროს და სხვათა ფილოსოფოსთა მიერ თქმულნი. ესრეთ ქ. თქმული პირველი კლემენტისაგან(!) ყოველთა.— როველთა ენებოს და ეძიებდენ, ღმერთსა ეპოების მათ, რამეთუ იგი არს ყოველთა ღმერთი...“ 2v—44r.

2. „სწაელანი მრავალთა ფილოსოფოსთანი და სიტყუანი ფრიად სარგებლიანი და მკითხველთა ამის განმბრძნობი და განმპრწყინვალებელი სულიერად და ჯორციელად. და სრულ სხეულთანი. აღესრულა ჟამსა ქართლისა და კახეთისა მეფის ი რ ა კ ლ ი ს ა თ ა. მარტის ა, ქ̃კს უნგ, მარტის ა, ქ̃კს უნგ. ქრისტეს აქათ ჩ̃ღდ. ხელითა ყორღანაშვილის გიორგის ძის დავით მუშრიბისათა, დღესა სამშაფათსა. სიბრძნე არისტოტელისა.—არისტოტელ თქუა, ვითარმედ: ყორანთასა მლიქნელნი უბოროტეს არიან, რომელ ყორანნი მკვდართა, ხოლო მლიქნელნი ცოცხალთა შესჭამენ...“ 44r—57r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია (იხ. ტ. რუხაძე, სწაელანი ფილასოფოსთანი, ლიტერატურული ძიებანი, IV, 1948, გვ. 298—305). ხელნაწერის ტექსტი გამოცემასთან ზოგ სხეობას იჩენს.

3. (ა პ ო თ ე გ მ ა ტ ი). „ქ. მოკლედ სიტყჳს-გება სოკრატისი, სწაელა პირველი, თარგმანილი და სხვათაცა ფილასოფოსთა რუსულისაგან ქართულს ენაზედ ერასტი თურქისტანიშვილისაგან, ბრძანებითა საქართველოს მეფის ვახტანგის ძის ბაქარისათა. ღმერთო, კეთილად და მშვიდობით ახმარენ პატრონსა თჳსსა იოსებსა. აღიწერა ტფილისს, ჟამსა ქართლისა და კახეთის მეფის ი რ ა კ ლ ი ს ა ს ა,—ღ̃ერთო, მრავალჟამიერ

ჰყავ და დაამტკიცე მეფობა მისი,—კელითა ყორღანაშვილის გიორგი[ს]ძ[ისა]-
რიბის ძის დავით მუშრობისათა თვესა მარტსა ა, ქ[რისტ]ჱ ხნ, ქრისტეს აქათ
ჩ[ა]ლ[ი]დ.—კეთილს კაცის წესი არ არის, კაცს პირში აქებდეს და უკანეე სძრახევ-
დეს..." 58v—152r.

შენიშვნა: „აპოვთეგმატა" მეორე რედაქციისა, მასში შედის სამივე ნაწილი: 1. „სიტყჳს-გება სოკრატისი" (58v—124v, ბოლოში აკლია). 2. „ამბავნი ყოველისა რომისა და ეროპიის კეისრებისა" (124v—139v). 3. „წიგნი მესამე, რომელთა შინა არიან ამბავნი ლაკედომონელთანი" (139v—152v). შდრ. ლ. ძოწენიძე, რუსული „აპოთეგმატას" ქართული რედაქციები, 1959, გვ. 38—41.

შენიშვნა: 1. ტექსტს ერთვის: ა) [ქრისტეს გასამართლება სინედრიონში]„...ანტილომოს თქვა: დამნაშავე თუ არაა..." (153r—154r);

ბ) ოთხსტროქონიანი ლექსი „სწაველა გავს წყალსა წმინდასა..." (154r);

გ) ანბანთქება: „ამას გეტყვი, ბან გეტკბილოს..." (154r);

დ) **ზმა:** „ამ სოფლის და იმ სოფლისა ორისაც ხართ მონაბჭირი..." (ეს ლექსი გამოცემულია. იხ. თ. ჭყონია, ვახტანგ VI თხზულებათა ფრაგმენტები, ლიტ. ძიებანი, VI, 1950, გვ. 271).

ე) ლექსი: „როგორ კაცია მოკედავი, სწადს დარჩეს აჭა რამეო.." (155v).

ანდერძი: 1. (დედნის გადაწერისა): „ჵ. აღესრულა წიგნი ესე ტ[ყ]ე[ლ]ისს საქართველოს მეფის მუშრობის გიორგის ძის დავით მუშრობისათა თვესა მარტსა ა, ქ[რისტ]ჱ ხნ, ქრისტეს აქათ ჩ[ა]ლ[ი]დ, რ[ა]ლ წელსა ქრისტესა ჩ[ა]ლ ქართულს ჭრონიკოს უმ[ო]. ამ წლის მარტის ლ ხუთშაბათს მეფე ქართლისა და კახეთის ცხებული თეიმურაზ წაბძანდა ტ[ყ]ე[ლ]ისიდამ რუსეთისაკენ დიდის იმპერატორის პეტრე კელმწიფის ახლის ელისაბედ სრულიად რუსეთისა, ციმბირისა, ყაზანისა და მრავლის სხვა სამეფოების კელმწიფის ელისაბედის თაყვანის საცემლად, რათა მწყ ჰკნოდა საქართველოს, და მუნ პეტრეობუს აღესრულა თვესა იანვარს ი ქ[რისტ]ჱ ხნ. ამა ქამს მე, ყორღანაშვილი დავით, თან ვახლეი მუშრობათ და პეტრებუს ბაჭარის წიგნიდამ გადმოვიღე ამისი დედანი და მოვიტანე საქართველოშე; ვგონებ, მეთხელეთათვის ფრიად მარგებელ იყოს... აღიწერა წიგნი ესე სამღთოო და ფ[რ]ჩ მარგებელი სულისა და ხორცისა, პირველად აღწერილი ბაჭარ საქართველოს მეფის ვახტანგის ძის ბრძანებითა მოსყოვნა წელსა ქრისტჱს 1779, მარტის 23-ს" (57r—58r.) ცნობები დედნის გადაწერის შესახებ იხ. აგრეთვე ზემოთ, № 2—3 სათაურებში.

2. (გადაწერისა): „(ამბავნი ყოელისა რომისა და ეროპიის კეისრებისა), აღწერილი მოძღვარ[ი]ს ქართველი ფიროსაშვილი გიორგის შვილი იოსებისაგან, პირველად პეტრებრუბს ბაჭარის წიგნიდამ ბეჭდურად გადმოწერილი და ახლად მეც გადავწერე ყიზლარს წელსა ჩ[ა]ლ[ი]დ, მარიამობისთვის ა, და აწ აღვწერე ეს წიგნი ჰაშტარხანს მოსახლე სომეხი ახანურშვილი ოვანეს თუთუნაშვილის წიგნიდამ. ღმერთმა შეიწყალოს მისი დედ-მამის სული და სასუფეველი დაუმკვიდროს. ამინ. ქ. აწ ამას გეუბნებით, შვილნო, მამანო და ძმანო, თქვენის იესოს ქრისტეს გულისათვის, ვისაც ეს წიგნი დაგრჩესთ, ჩემს საწყალობელს ცოდვილს სულს შენდობას ნუ დაჰკლებთ; ღმერთმა თქვენც ნუ დაგიწყოსთ და მოგცეს კეთილი ცხოვრება საკჳთის და სასუფეველი დაგიმკვიდროსთ მოწყალემან, ამინ" (125r).

3. „ჰანსწორულდა წიგნი ესე მოკალაქე ქართველი გიორგის შვილი ოსეფაისაგან ყიზლარს მარიამობის კ, გასულ წელსა ჩ[ა]ლ[ი]დ ყიზლარს, ვინც მოიპაროს, გაუწყრეს სვეტიცხოველ[ი]" (152r).

4. „ქ[ა]ე ღ[მრთ]თ ეს წიგნი გიორგის შვილი ოსეფაისა, კალაქიდამ მოსული ყიზლარს მოსახლე, ქ[რის]ტ[ჱ] ხნ" (72v),

5. „ღმერთო, კეთილად და მშვიდობით ახმარენ პატრონსა თვისსა იოსებსა" (58v).

მინაწერი: „№ 2. პეტრე უმიკაშვილისი მიერ. შაკრო ხერხეულიძისაგან, რომელსაც ჰყვედა ციხლარელი კალი ნინო ლევან სიმონის ძის

კობახიძის ასული, მცირე რიცხვთა ყიზლარს ქართველთაგან დარჩენილა ოჯახის ქალი იყო. ამ კობახიძის ქალს თან მოუტანა ეს წიგნიც ყიზლარიდამ 1870 წელს ტფილისსა და მე. პეტრე უმიკაშვილ[ს] გადმომცა“(2r).

(761) 1505

შაჰნამე. XVIII

301 ფ.; 33×20; ქაღალდი; ლედერინის ახალ ყდაში; ნაკლული (აკლია ბოლოში და შიგნითაც); რესტავრირებული; პირველი სამი ფურცელი ძალიან დაზიანებული; მზედრული, სათაურები და სტროფების დასაწყისები სინგურით; სხვადასხვა ჭვირნიშნიანი ქაღალდი; [XVIII ს.]; გადამწერი—[კორნელი(?) ჩაჩიკაშვილი]; პეტრე უმიკაშვილისაგან მოღებული.

1. [მამუკა თავაქალაშვილი, ზააქიანი.]
„... ნათქომი არის მამუკა...
...განით საამის ანბავი ბარ...
[გეხ]ვეწები გონიერთა, ვ[ინც არა ხართ თე]ისა მკელელი,
ამას ყური მოუპყარით, ბრძენი იყოთ ანუ ხელი,
საქართველოს ეს ანბავი დარჩომოდა ძველის-ძველი,
თუმც იცოდეს ჩემგან უკეთ, რად არ მიყო ერთმან ხელი...“ 1r—3v.

წყდება: „... სალამი მისცა ხელმწიფეს, [ყელზედა] მოეხვეოდა, მათ ერთმანეთსა აკოცეს, [მშვერეტელთა იამებოდა]...“

შენიშვნა: „ზააქიანის“ ტექსტი გამოცემულია. იხ. შაჰ-ნამეს ანუ მეფეთა წიგნის ქართული ვერსიები, გამოცემა იუსტ. აბულაძისა, 1916. ტ. I. ხელნაწერი შეიცავს გამოცემის 1—30 (1v—2v) და 94—109 (3rv) სტროფებს (შდრ. ხსენებული გამოც. გვ. XVIII—XIX). ქართული ვერსიის ავტორისათვის იხ. კ. კეკელიძე, ძველი ქართ. მწერლობის ისტორია, II², გვ. 243—245. ხელნაწერის ნაკლული ადგილები აღდგენილია ი. აბულაძის გამოცემის მიხედვით).

2. [ბარძიმ ვაჩნაძე, საამიანი].
„... მოეგებეთ და აამეთ, ყმაწვილია, არ აქვს თმენა“.—4r—56r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია (იხ. იუსტ. აბულაძე, ხს. გამოც.). ხელნაწერში მოიპოვება გამოცემის სტროფები 138 (ბოლო სტრიქონიდან) – 1081. ავტორისათვის იხ. კ. კეკელიძე, ხს. თხზ., გვ. 238—242.

3. [როსტომიანი] „აქა კარი პირველი როსტომისა. ესე არს დასაწყისი მანუჩარ ჴელმწიფისა და საამ ფალავნისა. ღმერთო, წარმართე საქმე ჴელთა ჩუენთანი და მოგუეც გონება ვრცელი და განძღიერება, ხოლო ჴელი მწერელისა მიწასა შიგან ლპების და ნაწერი მისი რჩების.

ჰე შემოქმედო, ნუ წამწყმენდ, დამჴსენ საჴმილთა ალია,
თავი ეს არის როსტომთა, მართალია...“ 56r—301v.

წყდება:„... ამ სოფელს კარგსა ვერას იქ, მკვდარი ხარ, შერცხვენილია, პირი ჯამასპის მიაპყრა, მისგან გულ-დადაგულია...“

შენიშვნა: 1. ტექსტი „როსტომიანისა“ გამოქვეყნებულია „შაჰნამეს ქართული ვერსიების“ I და II ტომში. 56r—159v გამოქვეყნებულია I ტომში (სტროფები 1082—2941), დანარჩენი კი (159v—301v)—II ტომში (აბულ-ყასიმ ფირდოუსი, შაჰნამე,

ქართული ვერსიები, ტ. II, 1934; სტროფები 2942—5647). როსტომიანის ქართული ვერსიების ავტორების შესახებ იხ. კ. კეკელიძე, ხს. თხზ. გვ. 225—237.

2. ხელნაწერი აღწერილია (იხ. Е. Такаишвили, Описание рукописей...» I, გვ. 364—370).

3. იუსტ. აბულაძეს ხელნაწერის გადაწერად მიაჩნია კორნელი ჩაჩავაშვილი (ხს. გამოც. გვ. VIII—IX). ამავე დროს იგი აღნიშნავს (იქვე), რომ ეს ხელნაწერი შესრულებულია იმავე ხელით, რომლითაც ხელნ. A:—858, ეს უკანასკნელი კი გადაუწერია ნიკოლოზ ჩაჩავაშვილს (შდრ. Джанашвили, Описание.» გვ. 84). ხელნაწერის ხელი უფრო წააგავს კორნელისას (შდრ. ხელნ. H—181), ვიდრე ნიკოლოზისას.

4. ექთაყაშვილის აღწერილობასთან შედარებისას ირკვევა, რომ ხელნაწერს ამჟამად კიდევ აკლია ბოლოში 4 ფურცელი. ორი პატარა ფრაგმენტი ხელნაწერის ბოლოშია აკინძული (ფ. 302).

მინაწერი: 1. „წე, სომხითის მელიქის შვილმა ნინიამ ეს როსტომიანი ოთხ დღეს გარდეკითხე და კიდეცაც დავისწავლე. როგორც მე ამან მაამო, ღმერთმა ამისი პირველათ მთქმელს ამოს თავის სარწმუნოებაზე. გიორგობისთვის ი%, ქ'კს ჳპთ" (112v).

2. „№ 3. როსტომიანი № 1505 შაქრო ხერხეულიძისაგან მისის მეუღლეს კობაბიძის ქალს ყიზლარელს თან მოეტანა ტფილისს" 24r (პ. უმიკაშვილის ხელით.)

(762) **1506**

კრებული. XVIII

189 ფ.: 22×17; ქაღალდი, უყდო, თავ-ბოლო ნაკლული; ფფ. 1—4 მოვარდნილია. ფ. 184 შეაში ამოგლეჯილია. მხედრული, სათაურები სინგურით; ჰვირნიშნიანი ქაღალდი; [XVIII]; გადაწერი—იოსებ კლიმიაშვილი (189r); პ. უმიკაშვილისაგან მიღებული.

1. [სწავლანი, გამოკრებულნი სიბრძნისაგან და იგავთა სოლომონისთა, ისო ზირაქისა, სამოციქულოსა და კათოლიკისაგან, რომელიცა ახარებს გულსა და განუსვენებს სულსა კაცისასა. იგავნი სოლომონისნი და სწავლა საყოველთაო, გამოკრებული მეფისა ვახტანგისაგან.]„—გარდამავალთა, ხოლო მოძულებული უფლისაგან შთავარდეს მას შინა. ნუ დასდებს საზღვართა საუკუნეთა, რომელი შეისმინეს მამათა შენთა..." 1r—149r.

შენიშვნა: ერთვის „ხანდუკი წიგნისა ამის" (149v—151r). სათაური აღდგენილია ხელნ. H—370-ის მიხედვით.

2. „წამება წმიდათა წინაწარმეტყველთანი: იესო ქრისტე ძე ღმრთისა, ღმერთი ჭეშმარიტი, ვითარცა განკოციელდა, იშვა და ჯვარს ეცვა, აღდგა, კუალად მომავალ არს განსჯად ცხოველთა და მკვდართა. გამოღებული საღმრთო წერილისაგან სულხან-საბა ორბელიანის მიერ. თავი 1. ესაია 29,13. შეყვარებული უფლისა იაკობისნი ძენი და რჩეული ღმრთისა ერი და ნათესავი მათი ვითარ განუდგეს ღმერთსა..." 152r—166v.

3. „სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა, ამინ. სახრისტიანო მოძღვრება, პირველად სასწავლო ყრმათათჳს, აღწერილი სულხან-საბა ორბელიანისაგან და მის მიერ თქმული, რომელსა ეწოდების „სამოთხის კარი.—სარწმუნოებისა მართლისა და უბიწოსა შჯულისა, რომელი მოგვეცა წმიდათა მამათა მიერ, მოძღვარმან კითხა ყრმასა ვისმე, ვითარმედ: შენ ვინ ხარ?..." 167r—189v.

წყდება: „მოძღუარბან: უკუეთუ სნეული ცნობილ იყოს და ზიარება სურდეს, არამედ სნეულებითა ანთხევდეს და...“ 189v.

ანდერძი: „ვინც აჰიდამ გარდაწეროს და სახარება სახელი არ დაწეროს, ღმერთმან მისი სახელი აღმოჴოცოს სასუფეველისაგან“ (166v.).

მინაწერი: 1 (ტექსტის ხელით, სინგურით): „ესე წიგნი იოსებ კლიმაშვილისა არის, ქართლელი რუისელი“ (189r)

2. „ეს ხელნაწერი წიგნი სახარებელიანის შედგენილია სამის ნაწილისაგან, რომელიც მოვიხსენე „სიბრძნე-სიცრუის“ წიგნის წინასიტყვაობაში, 1871 წელს ჩემგან გამოცემულში. ეს წიგნი უნდა კარგათ გამოკვლეული იქნეს, სულხან-საბა ორბელიანის ხელით-ნაწერი ხომ არ არის ნაწერი, 1887 წ., პეტრე უმიკაშვილი“ (5r).

3. (ეს მინაწერიც პ. უმიკაშვილის ხელითაა შესრულებული): „№ 4. შაკრო ხერხეულიძისაგან, მისი მეუღლის ნინო კობახიძისა ყიბლარიდამ მოტანილი ტფილისს 1870 წელსა“ (5r).

4. „ეს სამოთხის კარი არის რომის კათოლიკეთა კატეხიზმო, რომელსაც უწოდებენ საკრისტიანო მოძღვრებას (ხალხში „ვინ დაგბადაბს“). იქნება როან ეს იყოს ნათარგმნი ანუ გადმოკეთებული იტალიანურ ან სომხურ კათოლიკეთ კატეხიზმოსი. 1887. პ. უმიკაშვილი“ (167r).

5. „წაშლილია და შემდეგ დაწერილი; კათოლიკეთა ახსნის შესწორებაა წინაღმდეგ პიოელ ნაწერისა. პეტრე უმიკაშვილი“ (169v).

6. „ეს ფურცელი და ეს პირი ფრიად საჭიროა ვიცოდეთ, რომელ განმარტება Ø, თ, და ი ტიპებისა მრწამსისა (სიმბოლო სარწმუნოებისა); რადგანაც განმარტება ისეთი უნდა ყოფილიყო, როგორც რომის კათოლიკე ეკლესიაა განმარტებს, ამიტომ ამოუხვეიათ. ტფილისი. 1875 წ., პეტრე უმიკაშვილი“ (184r).

(763)

1507

დასტურლამალი. 1821

98 ფ. (II ფ+192 გვ.); 21×16; ქაღალდი; ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა ფერადი ყდის საცავით (ყდა მოვარდნილია და გახეული); გვ. გვ. 173—184 ამოცვენილია; მხედრული, სათაურები სინგურით: ქვირნიშანი 1819 (ფ. II) და 1821 წ. (გვ. 189); გადაწერის ადგილი—ტფილისი (გვ. 169); დაუწერელია 147, 176, 190—192. პ. უმიკაშვილისაგან მიღებული.

(დასტურლამალი მეფის ვახტანგისა).—„ეჰა შენ, ყოველთა მბაძო, დიდება შენდა, რომელმან ყოველნი არაარსნი არსებად მოიყვანენ...“ გვ. 1—175.

შენიშვნა: 1. დასტურლამალი ორი ნაწილისაგან შედგება: ა) დასტურლამალი სამფო (გვ. 1—146) და ბ) დასტურლამალი სადედოფლო (გვ. 148—175). ბოლოში (გვ. 177—188) დართულია ორავეს საძიებელები.

2. ხელნაწერი წარმოადგენს დედანს პ. უმიკაშვილის გამოცემისა (დასტურლამალი მეფის ვახტანგ VI-ისა, რედაქტორობით პეტრე უმიკაშვილისა, ტფილისი, 1886), რასაც მოწმობს თვით პ. უმიკაშვილის მინაწერი (გვ.189), ცენზორის ხელმოწერა (ფ. II, გვ. 189), რიგი სასტამბო შენიშვნებისა ტექსტში (გვ. 146, 148, 173, 174, 175). და ფ. II-ზე დაკრული საღებრო მარკა.

3. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ე. თაყაიშვილს. იხ. Описание... II, გვ. 697—698.

ანდერძი: 1. „დასრულდა მისის უმაღლესობის სრულიად ზემოსა საქართველოს მპყრობელის მეფის ვახტანგ ბაგრატოვანის დასტურლამალი, რომლისა ხსენება იყავნ საუკუნოდ. დიდება ღმერთსა, მომცემსა ყოველისა კეთილისასა“(გვ.146).

ეროვნული ბიბლიოთეკა

2. „აღიწერა ქალაქსა შინა ტფილისს, წელსა განბორციელებიდგან სიტყუსა ღ[ერ]თისა 1821-სა, ხოლო ქართულსა ქორონიკონსა ფთ-სა, მარტსა თჳესა 10-სა“ (გვ. 189).

მინაწერი: 1. „ეს წიგნი განსვენებულის პლატონ ეგნატეს-ძე იოსელიანისა არის. ამ წიგნიდამ (დედნიდამ) დაიბეჭდა პირველად დასტრულამალი 1886 წელსა ჩემის რედაქტორობით. პეტრე უმიკაშვილი, ტფილისი, 1886 წელსა 6 ივლისს.“ (189).

2. „გადავეცი წერა-კითხვის საზოგადოებას ქართველთა შორის. პეტრე უმიკაშვილი“ (გვ. 189).

3. გამოცემასთან დაკავშირებული ტექსტოლოგიური ხასიათის მინაწერები პ. უმიკაშვილის ხელით: გვ. 7, 21, 104, 111, 161.

4. „ესე დასტურლამალი ვიყიდე ალექსანძის იოველისაგან მე, მეფის ძემ ბაგრატმან, 1821, თვესა ივლისის ზ. ს[ანტ] პ[ეტერ]—ბ[ურგს]“ (გვ. 189).

5. „Дозволено Цензурою 29 марта 1886 года. Тифлис. Цензор“ (გვარი გაურკვეველია), ფ. II, გვ. 189.

(764)

1508

კრებული. 1787

(332 გვ.); 33×20; ქაღალდი, ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა; დაშლილი; მხედრული, სათაურები სინგურით; სხვადასხვაგვარი ქაღალდი, ჰეირონიშნიანი, ერთ-ერთი სახის ქაღალდზე ჰეირონშანი 1786 (გვ. 281); ხელნაწერში ჩართულია ნაბეჭდი წიგნიდან ამოღებული ილუსტრაცია (გვ. 6); 1787 (7,65, 121 გვ.); გადამწერი გიორგი ავალიშვილი (65, 121 და სხვ.); გადაწერის ადგილი—მოსკოვი (65). დაუწერელია: გვ. 205, 208—210, 268: პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

1. „კარი პირველი. ამა ამბისა დასაწყისი მიჯნურთ ამბავი, სპარსულისაგან ქართულად ნათარგმანები მეფის თეიმურაზისაგან იოსებიანი და ზილიხანისა და ლექსადე მისგან თქმული...

არსებით ვიტყჳი ცნობილსა, სამებით ერთუფლებულად,
პუნებით განუყოფელად, ღუთაებით შეერთებულად...“ გვ. 7—65.

2. „კარი პირველი ლეილ-მაჯნუნისა, ამბავი სპარსულისაგან ქართულად ნათარგმანები ღუთივ გეორგინოსთანისა ჴელმწიფის მეფის თეიმურაზისაგან...

— ღმერთო, რომელი თვით სიბრძნე ხარ სიბრძნის მომცემელობით, არსისა არა არსისა სიტყჳით დამბადელ მჭმნელობით...“ გვ. 67—121.

3. „... ვარდ-ბულბულისა გაბრჭობა, ნათქვამი... მეფის თეიმურაზისა...

—ჰე, არსისა შემოქმედო, შენგან არის ყოველი ფერი,
ცა, ქვეყანა, ზღვა და ჴმელი, დარი მზისა მონაფერი... გვ. 123—142.

4. „შედარება გაზაფხულისა და შემოდგომისა,... თქმული... მეფის თეიმურაზისაგან.

ღმერთო, რომელსა გაქებენ ზეცისა ძალად კრებულნი.
ქვე კაცნი, სამოსელისგან სამოთხით გამოძებულნი...“ გვ. 143—164.

5. [შამი-ფარვანიანი]., შელაპარაკება და ბაასი მათ-მათი შესაფერი, მიჯნუროზა და ფარვანისაგან თავის დაწუის გაწირვა. ლექსად ნათქვამი... მეფის თეიმურაზისაგან.

— ღმერთო, ყოველთა ცხადთა და იდუმალთ დაუფარაო,
ვის სერაბინნი ვერ გხედვენ, პირსა ფრთა-მოუფარაო...“ გვ. 165—178.

6. „[მაჯამა]. ქება და გალობა ჴელმწიფისა მეფის ალექსანდრესი და დედოფლის ნესტან-დარეჯანისა, ნათქვამი... მეფის თეიმურაზისაგან.

—რადგან არ ვცხრები ქებასა, ვგონიეარ ამათ მისანი,
აწ ჩემთა გულთა ლახვარი სათნო მაქვს სათათ(!)მისანი...“ გვ. 179—185.

7. [მაჯამა] „... ნათქვამი... თეიმურაზისა.

— კვლაც მითქვამს სიტყვა უქმისა, პატიჟმან შემაშინაო,
ყოველნი განვლილთ სოფელსა, არვინ დარჩება შინაო...“ გვ. 187—196.

8. „აქა ხელმწიფეს მეფეს თეიმურაზს გრემის სასახლეზედ ლექსები ეთქვა...

— ღმერთი არს თავი ყოველთა, იგ ვაქოთ, განვადიდოთო,
სამნი ნათელნი ერთად ვთქვათ, მამა, ძე, სული წმიდითო...“ გვ. 196—197.

9. „ანბანთქება, თქმული მისვე მეფის პატრონის თეიმურაზისაგან.

— აღახვენ ჩემნი ბაგენი, ღმერთო, სამებით ქებულო,
აერსა ზედან საყდართა, დიდებით დამკვიდრებულო...“ გვ. 197—204.

10. „ქება და დიდება წმიდისა და ერთარსისა სამებისა, თქმული მეფის თეიმურაზისაგან.“ გვ. 204.

შენიშვნა: თვით ტექსტი მოყვანილი არაა, გადაწერს ცარიელი ადგილი დატოვებია (გვ. 204-დან 211-მდე), ოღონდ, გვ. 204-ზე სტროფების დასაწყისი სიტყვები სინგურითაა დაწერილი (სულ 3 სიტყვა).

11. „ეს ერთი ლექსი ოდეს მეფე თეიმურაზ დაეით გარეჯას მიბძანებულა, მეფის თამარის სახე უნახავს, მის მუნასიბად უთქვამს.

— მეფენი მოელენ სურვილით, შენსა საკვესა ჰმონებენ,
შეურაცხ-ჰყოფენ მნათობთა, ნათლად არ მოიგონებენ...“ გვ. 211.

12. [თეიმურაზ I]. „წამება წმიდისა ქეთევან დედოფლისა, შაიბაზ ყეენისაგან.

ღმერთო ცისა და ქვეყნისა საბრუნავითა მაქცეო,
ზე ალმართულთა ყოველთა დამცემო, გარდამაქცეო...“ გვ. 211—230.

შენიშვნა: ამ კრებულში მოთავსებული თეიმურაზ I-ის თხზულებანი გამოცემულია (იხ. თეიმურაზ I, თხზულებათა სრული კრებული, 1934).

13. „თხრობანი სულთა და ჭორცთანი ურთიერთას თქმული საქართველოს მეფის გიორგის მიერ.

პირველად ღმერთი ვადიდოთ დასაწყის დასაბამისა,
ანუ რას იტყვის პაველ და გრიგოლი დასაბამისა...“ გვ. 231—248.

14. „თავი და საწყისი უსჯულო მაჰმედის და ქრისტიანეთ გაბაასებისა ლექსად ნათქუამი შემოქმედელის იაკობისაგან ბრძანებითა მეფის გიორგისათა, ძისა მეფისა შაჰნაოზისათა...

—სოლომონ თქვა: სიბრძნის პირველ, დასაბამად შენ‘ში ღვთისა,
სამგვამოვნის ღვთაებისა, შემოქმედის მის ერთისა...“ გვ. 249—308.

15. „კიდევ ეს ორი ლექსი იაკობ შემოქმედელის ნათქვამია, წამა-უკუღმა წასაკითხავად მოყვანილია.

— მვნე, ახოვან, ქველ, დიდებულ, ისარ ღესულ ძლიერისა,
ჴმელ სამყაროს, ეთერ ბურჯის, ბრძენთ სუაადის შარავანდისა...“ გვ.308.

16. „ეს ერთი ლექსი სვიმონ კოპაძის თქმულია, წაღმა-უკუღმა წასაკითხავად მოყვანილია ესეც.

— წმინდა არს, წმიდა არს, წმიდა არს, სრა ადმიწ(!), სრა ადმიწ(!), სრა-ადმიწ...“ გვ. 308.

17. „ეს ერთ ლექსად მოყვანილი ანბანთქება სულხან-საბა ორ-ბელიანის ნათქვამი არის:

— ალმას ბასრი გალესული დაჰკვეთს ენათ ვაიმით ზმნათა...“ გვ. 309.

18. „ეს მეფის არჩილის ნათქვამია მისივე პასუხად.

— აღვძრა ბაგე, გული დავდვა, ეს ვის ზე ცე თამამობდეს...“. გვ. 309

19. „ეს ანბანთქებანი არიან თქმულნი მეფის არჩილის მიერ.

— ასულ ასულთა მშვერტნი დასულა, ესე ვინაა ჩემი დასულა...“ გვ. 309—311.

20. „ეს ანბანთქება უცხოდ და ახალშემოღებულნი და არ ადვილად სათარგმანებელნი ბატონისშვილის ვახტანგის მიერ.

— ასრე არის აგებული, ამგებელსა აქაქებდეს...“ გვ. 311—319.

21. [ი ო ს ე ბ] „ტბილელის ნათქვამი.

— სიბრძნემ თავისა თვისისა სახლი იშენა გებულო...“ გვ. 319.

22. „ეს ლექსი ვახტანგბატონიშვილის ნათქვამია.

— მე უმცირესმან ამათაგან, ვახტანგად სახელდებულმან...“ 220.

წ ყ დ ე ბ ა: „...მასპინძელს ივი უსინით, რაც გითხრას მაშინ თავს ახლად.“

შენიშვნა: ეს ლექსი სინამდვილეში ეკუთვნის გივი თუმანიშვილს (იხ. ე. მეტრეველი, ვახტანგ მეექვსის ეპიტაფიის ავტორი: „უნივერსიტეტის შრომები“, ტ. 43).

23. [ა ნ ბ ა ნ თ ქ ე ბ ა].

„აწ ბაგით გეტყვი დიონოს ერთს ვისმე ზნესა შენითა...“ გვ. 321.

24. [ლ ე ქ ს ი].

„ვიწყო, შეემზადო სიტყუანი მცირედ რამ ჩემთვის მზეოდა,
შენსა ქებასა მით დავსწერ, ვინ მარად თეისად მწეოდა...“ გვ. 321—322

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი აღწერილია, იხ. Е. Такаишвили, Описание... II, გვ. 277—280.

2. გვ. 186 მოთავსებულია არაბულ-ქართულ რიცხვთა ცხრილი.

ანდერძი გადმოწერისა: 1. „ვის გნებავს ამ წიგნის კითხვა, მიირთვით, მე თქვენ გუნდობით,

ა ვ ა ლ ი შ ვ ი ლ ს ა გ ი ო რ გ ი ს მომიხსენებდეთ შენდობით.
დასრულდა ივნისის 25. კ ე. წელსა ჩ ლ ჯ ზ, მ ო ს კ ო ვ ს, ნ ა პ რ ე ს ნ ა ს.“

2. „დასრულდა წკათათვის პირველს, მ ო ს კ ო ვ ს ა, წელსა ჩლჯზ.
მე დავშუერ ამის წერითა, გარნა ველი დამეღალა,
ორის დღისა ვადის წერით გარდამედგა ესე ბალა,
იქ არ ვარგა მანაცობა, თუნცა კაცსა არ აქვს ძალა,
ესე ორ დღესა დავსწერე, მერე თავს ვარქვი ვალალა.
მოუსწორობისა ტრფიალნო, ოდეს ხედეთ ერთი მილი,
მეც მომიგონეთ თქუენ თანა გ ი ო რ გ ი ა ვ ა ლ ი შ ვ ი ლ ი“ (გვ. 121.)

3. „ვარდ-ბულბულისა გაბრწყობას მოჭკვე ივლისს თთესა ორსა,
მასვე დღესა გარდავსწერე, სრულ ეძნე სადილობის დროსა,
მკითხველნო, მომიხსენებდეთ, ვარდსა ბულბული ებასა,
მე, წიგნის ამის მწერალსა, ნუ მისცემთ დავიწუებასა.
გ ი ო რ გ ი ა ვ ა ლ ი შ ვ ი ლ ი“ (გვ. 142.)

ეროვნული ბიბლიოთეკა

4. „დასრულდა ივლისს ორს.
ღმერთო, რომელ მოწყალე ხარ, გეაჯები. შემიწყალე.
ვიმუშაე, გარდავსწერე ერთ დღესა და ორსა ნაღე.
ვინც იკითხოთ, ვომიხსენეთ, ეს წიგნი კარგათ იმპარეთ,
გიორგის ავალიშვილისთვის კურთხეულა ჭყოფდეთ მალ-მალე“
(გვ. 164.)

5. „დასრულდა ივლისს ხუთს. ამ წიგნსა სწერდა გიორგი, განა თუ გარდაგიოგი“ (გვ. 248)

მინაწერი: 1. (ს. უმიკაშვილის ხელით): „№ 6. პეტრე უმიკაშვილის მიერ იყალთოდამ ფირუზ მაყაშვილისაგან“ (გვ. 1.)

2. „ბრწყინვალეს თავადს. უმოწყალეს ქელმწიფეს და ბიძას ჩემს კნიაზ დიმიტრი იაგორიჩს, აღმძრავს მე სასაუბროდ თქვენდა სიბერე ნათესაობითი და ცნობად მუჯდობისა თქვენისა თჳსისავე ფამილიით, რომლისათჳსაც ვარ მზრახეული, პირისპირ მოვალ და ფოიდისა სიხარულით მოვეგებები და დაუთვალავს გაკოცებ ხელთა, ჩემთა მოლხენთა, და თქვენისა მშვიდობით მყოფელობისათჳს უფალსაცა მადლობას შევსწირავ. ქელმწიფეო ჩემო, ვითხოვ, რათამცა თქვენს კნინას და ჩემს ძალოს ჩემს მიერ სალამი გადოცადოთ და ჩემს სასამოვნოს პირს მიკოცნოთ. და თქვენის მშვიდობის ამბავსაც, ვინც წამოვიდოდეს, მიბძანებდეთ, რომელისათჳსაც დავშთები ერთგულებით სიყვარულსა ზედა თქვენის მბრწყინვალებისასა თქვენის ბრწყინვალების მარადის ბილეის მსურველი თქვენი დისწულის სოფიოს ქალი კნინა მაკა ბარამოვნა“ (გვ. 1).

3. „ნორჩო ახალო, სოლომონით მოსრულო.
ძმისწულო ჩემო და ძმაო იოვანე,
აღჰყვავილოვენ საკეთილდღეოდ შენდა,
შიშსა ღვთისასა სცევიდე მარად თჳს შორის.
სიხარულო, შენ მწუხარისა გულისა,
დაღათუ იჭნე მორჩილ მშობელთა შენთა,
რომლითა სრულ ჰყოფ ნებასა უფლისასა,
განიმტკიცებ ბით ფერჴსა ცხოვრებისასა.
გეჭნების და შენ ცანნი ყოველნი დატკბობილ.
ეარ(!) ანდრეძი ბიძისა გიორგისა,
დღეს წარსულელისა აჭაით შორით გზისა,
სად მიხვს წარდგომა წინაშე ქელმწიფისა.
მის მიერ თხოვად სათქვენოს კეთილ დღისა
მშვიდობით ჰყებდე დიდხანს მხედველ მხისა.“ გვ. 3.

4. „ზრაკ ბერი აკურთხეს არქიმანდრიტად დეკემბერს იზ, კ-კს უპა, ჩლვგ“ (გვ. 329.)

5. ქართული ასოებით დაწერილი რუსული ლოცვები (გვ. 66, 122). უკანასკნელ გვერდზე ხელმოწერაა: „ნე მონა თქვენი, ავალიშვილი გიორგი, მე მონა თქვენი იაგორ ივანიჩ ავალოვი“.

6. ქართული და სომხური ასოებით დაწერილი თვლა (ქართული, სომხური, სპარსული.) ბელშოწერა: „საქართველოს თავადი იაგორ ივანიჩ ავალოვი“ (გვ. 185.)

7. „სახელი სპეციითაო მამისა და ძისათაო და სულო წმიდაო, აწინ.
გოგია და გიორგასაული ბუთათაებულ ბერთათაო, გორგასალსა თვალში მობედა, თვალი აეცვა სისხლითაო. რა არი ამის წამალი? სამკურ შელოცვა, სამკურ შენერწყვა; ღმერთო, შენ დაწერე შენი ჯვარი.
სამი ხენი იდგნენ ლიბანისანი, სამი ფრინველი შემოჯდა: ერთი თეთრი, ერთი წითელი, ერთი შავი. ღმერთო, როგორც ჩუ პირში მარილი გადვწყ, ისე ამის თვალში ფრჩხილი“ (გვ. 4).

8. „ტაეპი. [...]. იხილე კალამი, შეჭირვებულთა მალამო,
ესეცა ტაეპი: შენცა აიღე, ემალე, არა თუ ეკლე ემალე“ (გვ. 5).

9. „პეტრეს მიერ ლარაძისა ლექსი ესე: აქ შეიდთა მთენია ციაგი ვიხილე ლალის ბუდესა...“ (გვ. 5.)

10. „ესცა მისივე პეტრე ლარაძისა. მჭვრეტნო, იხილეთ, იოსებ ჭელ-
მჭმნელსა ელტვის კელიევით...“ (გვ. 5).

11. „შაირი.

სოფლის მიმყოლნი ყოველნი განცხრობენ, შეება-ლხინობენ,
ჰაბუკნი ხლტიან სიცილით, ლხინში სმენამდი ღვინობენ,
მტერნი უძილნი, ეშმაკნი, ხარობენ, ამას სმინობენ,
არ ეხსენებიან სოფელსა, სოფლის გაშვებას წყინობენ.
მაჯნუნისა სიხარული ჯოჯოხეთამან მწარედ შესვას,
გულსა წყლულსა ლეილის მიერ ფისი შესცხოს, ამოდ ზე სვას.
ლეილისა სიყვარული ამოუღოს, რაცა ესვას,
დაუტეეთ ყოვლთ მოყვარე, ვის ბოროტად სად ვინ გესვას“ (გვ. 66.)

12. [ანბანთქება].

„ეგ ბძანება გესმას დავით, ელლინო ვარდი ზნეთ შეგთენობს,
თუთა ისმენ, კაეთა ლმობენ, მცირის ნდომით ორ პირველობს,
ჟამმან როს სრვა ტანსა უყოს, ფარვა ქებით ღან ყოველობს,
შინ ჩანს ცაებო, ძნელ წარბ ჭერეტით, ხვალ ჯოროხეთით ჯდომა ჰე
[ჰვე]ლობს“ (გვ. 122).

13. [ლექსი]. „წიგნი ესე დაფარული შენ მიერთოს ჩემსა მზესა,
მოწყალესა ხელმჭიფესა, შინ იყოს, თუ გარეთ დგესა,
წაიკითხოს, შეინახოს, ჯიბეს იყოს თუ უბესა“. (გვ. 207.)

14. [ლექსი]. „დილას რა ავდეგ, მომაგონდა საყვარელისა ღაწვები,
მიმოვიხედე აქა-იქ. მუნვე ვნახე, საცა აწ ვები...“ (გვ. 323—324.)

15. [ლექსი]. „სულმან იცნა სახე მისი მთენია...“ (გვ. 324.)

16. [ლექსი]. „მიკვირს, თუ რა გულსა სევდა გესევდა...“ (გვ. 324.)

17. [ლექსი]. „ოოს მოშორდეს საყვარელსა აზნებანი“ (გვ. 324.)

18. „ესმა კ წლისასა პეტრე ლარიძის თქმული. ვინც ეს ანბანთქება
გადასწეროთ, ყოველი პირველი ასო წითლურით შეღებადეთ და ისე აღსწერეთ.—
ასე აღმაცქა, აღნაგსა აკრთობსო, აღვად აოებსა...“ (გვ. 325—327).

19. „პეტრეს მიერ ყარიბისა ჩაბრუნებულად ა წლისა.—
შეგხვრალდე შენი ნათელ დღიერ მკვდარი ყარიბი მთენ ზეციერ...“ (გვ. 328)

20. „მიერ ყარიბისა შაირად ჟამსა კ წლისასა.

ამ ჟამს ვისურვებ, თქვენს არეს ვემსელლობდე, ვითა ფრთიანი,...“ (გვ. 328.)

21. „პეტრესი, ჟამსა იე წლისასა.—

ჰაი, ნოვსთქვამ საყვარელსა, ჰაი, სრულად ია-ვარდი...“ 328.

22. [გამოცანა] „ოთხ ნივთუნი ხუთ სხეულებრ ორნი ერთსა ელვარობენ,
/სამი ერთის შესამკობლად ერთი-ორად მორბედობენ, /ორნი ცანი სამს მნათობსა
ერთსა ორნი შეამკობენ, /ორნი მშვილდნი ახლენი ერთის ისრით მოსწრაფობენ-
თერთა და წითელი, ე. ბ. ა. გ. ა.“ (გვ. 329.)

23. „ქრისტე აღდგა. გიხაროდეს მხიარულებაო, იშვებდ შვებაო...“ (გვ. 330.)

24. „ესე წიგნი წავიკითხე, ყარდ-ბულბულისა ღაიხრობანი,
ათ მუყაგან მიეკო განსვენება ცბოსებანი,
გიორგი ავალიშვილის გადაწერილი მცნებანი,
სახსოვრად მათდა დაბეჭდილი, და წერით მოკიდებული.“

25. [ლექსი]. „იადონი და სუმბული ხარობს შიბასი...“ (გვ. 331.)

26. [ლექსი]. „მეორედ მოსულს მოუალთ ყოველნი...“ (გვ. 331.)

27. [ბესიკი]. „მოდით, მაკვირვონო მსაულიერნო, ვინ ხართ დაგულნი...“(გვ.332)

შენიშვნა: ეს ლექსი ბესიკის თხზულებათა სრულ კრებულში (თბილისი, 1932)
სადაოთა შორის აოის შეტანილი (იხ. გვ. 90).

28. [ლექსი]. „პირველ აღმობდა ცისკარ დაუშრეტელი სანთელი...“ (გვ. 332.)

(765)

1509

სულხან-საბა ორბელიანი. ლექსიკონი. XVIII—XIX

222 ფ.; 32,5×21; ქაღალდი; ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა; ფფ. 2—7 დახიანგებული და რესტავრირებული; ნესხური, სათაურები სინგურით; ნახაზები: 126r და 177r; ჰვირნიშანი 1789 (ფ. 13); [XVIII]— XIX]; დაუწერელია: 1r—2v; 3. უმიკაშვილისაგან მიღებული.

„სიტყვის კონა. ქართული ლექსიკონი, რომელსა თანადართვით უწერია ენანი იტალიელთა, თურქთა და [სომეხთა].—[ა]ს. 18 კვეშირში. ანი არს პირველი ასო და ქმ[იანი]...“ 4v—219r.

შენიშვნა: 1. ფ. 40r—75v განსხვავებული უფრო ძველი ხელითაა დაწერილი, ქაღალდიც სხვაა—თეთრია, დანარჩენი კი ცისფერი.

2. ტექსტს წინ უძღვის: „[ანდერძნამაჲი ამის მუშაკისა] ფრიად დაჰმშვრალისა მოსწავლეთათჳს“ (3r—4r.)

მოსდევს: ა) „კ“ეს ის“ოს სამეოცდა ათორმეტთა მოწაფეთა სახელები და ვინაჲ იყვნეს“ (219v—220r.); ბ. „თეეთ სახელები სხვაჲ და სხვა ენათანი“ (220v—221v); გ) „ჩინელნი ათორმეტს წელს ცხოველს აუფლებენ და თვითო წელიწადს თჳოის მიაჩემებენ“... (222r); დ) „ათორმეტთა ხოდიჯოთა(!) სახელები“. (222r); ე) „პოხელეწი ქართულნი და თათრულნი, როგელნი შეემოწმნის“ (222v)

ანდერძი (ძველი ნაწილის გადამწერისა): „კ“ეს შ“ე შეცოდებული იღუმენი გრიგოლ“ (53r).

მინაწერი: 1. (ბ. უმიკაშვილის ხელით): „№ 7. პეტრე უმიკაშვილის მიერ. ივანე გიორგის ძის ჯორჯაძისაგან (ენისელათ). ეს ხელნაწერი ეკუთვნოდა იოანე მაბარებლის მონასტრის საგარეჯოს არქიმანდრიტს იოანე ჯორჯაძეს“ (3r).

2. „არხიმანდრიტი იოანე ჯორჯაძე“ (3r).

(766)

1510

სულხან-საბა ორბელიანი. ლექსიკონი. 1840

296 ფ; 33×21; ქაღალდი; მუყაოს ყდა; მხედრული; 1840 (290v); გადამწერი—სიმონ ბესარიონის-ძე მიქიელი (290v); დაუწერელია: 1r—2v, 272r, 274r, 291r—296v; ბ. უმიკაშვილისაგან მიღებული.

[სულხან-საბა ორბელიანი. ლექსიკონი] „ადრაზაეად: ზავთით; ადრაგუნი და ნასრანი: ყეავილი...“ 3r—290r.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი თავსაკლული არაა, რადგან გადამწერს ხელით გაკეთებული ნუმერაცია რევიზებისა სწორედ 3r-ზე იწყება. როგორც ჩანს, გადამწერს ნაკლული დედანი ჰქონდა. ამავე მიზეზის გამოა დატოვებულია დაუწერლად 272r და verso-ს ნაწილი, 274r და verso-ს ნაწილი.

2. 149r-ზე მოთავსებულია ნათესაობის განსამარტავი სქემატიური ნახაზი. ასეთივე ნახაზისათვის (სიტყვათან კარი) დატოვებულია ადგილი 226v-ზე.

3. ხელნაწერი B რედაქციისაა, იხ. ლ. კუთათელაძე, სულხან-საბა ორბელიანის ლექსიკონის რედაქციები, გვ. 271.

4. ლექსიკონს ერთვის საბა ორბელიანის curriculum vitae: „ამა წიგნის მომღუაწებელსა სულხან-საბა ორბელიანს ლოცვით მოიხსენებდით. მეფის არჩილისა და მეფის გიორგისა და ბატონის ლეონის დედის ძმისწულსა, საქართველოს მსაჯულის ბატონის ორბელის ძესა; ამათ მეფეთ პრძანებითა, აღწერა ესე წიგნი ფრიადითა შრომითა და რუდუნებითა, რ“ ქართლის ქვეყანასა ლექსიკონი აღარ იპოებოდა და ოცდაათს წელიწადს ძველ შეწყო განპარტებითი,

რამეთუ ერისაგანი იყო და წარჩინებული და სოფლისა საქმისაგან უცალოჲ იყოჳა მაშინ კორანიკონი იყო ჩჷპე. ამის შემდგომად მონოზან იქმნა და გარეუკიც მრავალ მთის წმიდის ნათლის მცემელის მონასტერს დადგრა კ"ს ჩჷპს, მარტ. ი"-ს მონაზონ იქმნა კ"ს ჩლი. დეკემბრის ა-ს ბერა ანი წავიდა, მეფე კაი-ხოსრო ეკმა, და ფებერვალს კ-ს გამოისტუმრა მრავალი ნიჭითა. კ"ს ჩლიბ აპრილს კგ-ს ისპაანს წავიდა, მეფე ეახტანგს გაჷყჷა ბ-ს ნოემბერს გამობრუნდა, დეკემბერს კ-ს კართლს მოვიდა, კ"ს ჩლიგ აგვისტოს იზ-ს საფრანგეთს გაიპარა. ფრანცია, ჯუნეია, სიკილია, რომი ნახა. ფრანცისას მეფე, რომპაპი, კრანდეჳა უცხოთ კარგად დაბუდნენ, ყოველი კაცი გაჷკვირდა. რაც იმ ჴუტყნებში უცხო და ძვირი სანახაჲი იყო, ყველა აჩეენა. პაპამ წმიდის ჯუარის ნაწილი, წმინდა კლემენტის მოწამის თავი და სხუა მრავალი ნაწილი უბოძა. ი" მარიამობისთვეს გამოისტუმრა. გზებზე წმიდა სახლი და მრავალი წმიდა ადგილები მოილოცა. ოცს ღუნობისთჳეს მალთას მოვიდა. ჱ დეკემბერს ფრანცისას მეფის ხომალდი მოუვიდა, წამოვიდა. კ"ს ჩლივ-ს იანვრის ით-სა კოსტანტინეპოლეს მოვიდა, იქ დაეგიანა. ის წელიწადი ფრანცისის დუსპანისას(!) იდგა ბერის შეწყობითა. იქ იწყო წერად ლექსიკონი ესე აგვისტოს ი-სა და კ"ს ჩლივ-ს იანვარს ოცს გაასრულა". (290r-v).

ანდერძი (გადაწერისა): „სრულ ვყავ წიგნი ესე მწერლობითა ტფილისის სემინარიის მოწაფემ სიმონ ბესარიონის ძემ მიქიელმა. [თ]უ, მკითხველნო, თუმცა შეცდომა რაიმე იხილოთ, არა ვარ მე მიზეზი შეცდომისა, არამედ დედანი იყო სუსტი, ჩამატებული და ძველი მჭირდა, ჩყმ-ს წელსა, ივნისის კვ-ს" (290v).

მინაწერი: 1. (პეტრე უმიკაშვილის ხელით): „№ 8. პეტრე უმიკაშვილის მიერ გაბრიელ რატიშვილისაგანა სოფელ კსოვრისითგან" (3r.).

2. „ეს ლექსიკონი გულთა საკონი,
ესრეთ სასუფევი, ვით ვარდის კონი. წელსა ჩყმდ სეკდემბერს დ. ბარბარა" (1r.).

(767) **1511**

კრებული. 1821—1823

343 ფ: 30×20; ქაღალდი (ცისფერი და თეთრი); ტეიფრული ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა (მთლიანი ხელნაწერი აკინძვის დროს ორად გაეყვეთო, მეორე ნაწილი მოთავსებულია S—1512-ში, ისე, რომ პაგინაცია ორივე კრებულში არეულია, იხ. შენ. 3); პვირნიშანი—1816 (ფ. 5), 1820 (S—1512, ფ. 3), 1821 (S—1512, ფ. 16); გადაწერის თარიღები—1821 (S—1512, 246r), 1823 (310r, 335r); გადამწერი—დავით რექტორი (310r, 335r); მოგებული—გიორგი ეგნატეს-ძე თუმანოვი (S—1512, 246r); გადაწერის ადგილი—თბილისი (S—1512, 246r), დაუწერელია: 1r—2v. 30rv, 40v—41v, 50v, 58v, 68v, 76v, 94rv, 103v, 110rv, 127v—128v, 135v, 144r—145v, 169rv, 172v, 184r—135v, 194v—196v, 226r—228v, 273v, 280v, 335v, 336v—343; პ. უმიკაშვილისაგან მიღებული.

1 „იესეს ძირთაგან აღმოცენებულისა და დავითის რტოდ აღმოფურჩნილისა და სოლომონის ტომად სიბრძნით საჩინოსა ძეა ღ"ის მეტტყმლებისა მადლისა ღირს-ქმნილსა ღ"ე გჳრგჳნოსნისა მეფეთ-მეფისა და თჳთ ჴელმწიფისა. თეიმურაზის მიერ აღმოთქმული წმიდათა ქება ანბანზედ თქმული.—

ადამ ვახსენოთ პირველად, თჳთ ღმერთთან შექმნა რომელი..." 3r—6v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოკვლეულია (იხ. თეიმურაზ პირველი, თხუთმეტიათა სრული კრებული, 1934, გვ. 145—149).

2. „ქება დადიდება წმიდისა და ერთარსისა სამებისა და ღთაებისა ბუნებით განუყოფელისა, ხოლო გვამებით განყოფილისა, კრებათაგან დამტკიცებულისა ჩახრუხაულად თქმული მეფის პატრონის თეიმურაზ პირველისაგან, რომლისა ჰკსენება კურთხევით საუკუნო იყავნ.

ჩახრუხაული.—აღვაღო პირი, სიბრძნე და ძჯრი, ზესთა ძალისა ჩემისა მბობად...“ 6v—9r.

შენიშვნა: ნაბეჭდი ტექსტის მიხედვით გვ. 161—167.

3. „მისივე „ანბანთქება, პირველის თეიმურაზ მეფისაგან ნაბრძანები ფისტიკაურად ოც მარცულედი.

— ანო ალეისა, ბანო ბროლ-ვარდი,
განო გარევით ნაყოფად ესხეს...“ 9r-v.

შენიშვნა: ნაბეჭდი ტექსტის მიხედვით გვ. 159—160.

4. [იოანე შავთელი. აბდულ-მესიანი.]. „მეფის არჩილის ქება დავითიან-ბაგრატოვნისა, თქმული ჩახრუხაულად, რომლისა ჰკსენება საუკუნო იყავნ. ოც მარცულედი.

— სამებით ღმერთმან, არსებით ღრთმან,
მომცეს მე სწავლა თქვენდა შემკობად...“ 10r—20r.

შენიშვნა: არსებობს „აბდულ-მესიანის“ ტექსტის რამოდენიმე გამოცემა..

5. [თეიმურაზ I. სოფლის სამდურავი]. „სხუა გუარნი ღექსნი დაიწყებიან, ჴვგონებ პირუწლის თეიმურაზ მეფისაგან იყოს ნაბრძანები ოთხოთხი ტაეპი ათეჴუსმეტმარცულოვანი შაირად.

— ღმერთო, რომელი შენ ჰსუფევ ჰაერთა თანა ცაშიგან...“ 20v—22v.

შენიშვნა: ნაბეჭდი ტექსტის მიხედვით გვ. 138—141.

6. „შამი-ფარვანას გამიჯნურება, მეფის თეიმურაზ პირუწლისაგან გალექსილი. სპარსულის ენისაგან მისგან გარდმოღებული.

— ღმერთო, ყოველთა ცხადად და იდუმლად დაუფარაო...“ 23r—29r.

შენიშვნა: ნაბეჭდი ტექსტის მიხედვით გვ. 15—23.

7. „ვარდ-ბულბულიანი, მეფის თეიმურაზ პირუწლისაგან გალექსილი, სპარსულის ენისაგან მისგანვე გარდამოღებული ქართულად.

— ჱე, არსისა შემოქმედო, შენგან არი ყოველი ფერი...“ 31r—40r.

შენიშვნა: ნაბეჭდი ტექსტის მიხედვით გვ. 3—14.

8. „შედარება. გაზაფხულისა და შემოდგომისა, ნათქუამი მეფის თეიმურაზ პირუწლისაგან, რომელ არს ენა რიტორი.

— ღმერთო, რომელსა გაჭებენ ზეცისა ძალთა კრებულნი...“ 42r.

შენიშვნა: ხელნაწერში „გაბაასება“ მთავრდება ნაბეჭდი ტექსტის მე-83 სტროფზე.

9. „ღექსი სჯმონ კოპაძისაგან ნათქუამი.

— შევიმოსე ახალი და პირუწლ ძმულ ღ˙თით განვაგდევ,
თორმეტ თუალად ჰაროსნისად და ალმასად, ლალად დაგდევ“... 49v—50r.

10. „ლექსი მუნასიბი და სათარგმანებელი, ქება და მკობა ყელაშფის მეფის ალექსანდრესი და დედოფლის ნესტან-დარეჯანისა, ნათქუამი მეფის თეიმურაზ პირუელისაგან, სუფევით ჰყოს უფალმან. მაჯამა.— რადგან არ ვჰსცხრები ქებასა, ვჰგონივარ ამათ მისანი...“ 51r—58r.

შენიშვნა: ნაბეჭდი ტექსტის მიხედვით—გვ. 121—125.

11. „საქართველოს ზეობა, რომელი ჯერ-არს ესევითარად წურთილება კაცთა, რომელთა ჰნებავს, რათა სრულ იყოს საწუთოსა ამას ზნეკეთილობათა მიერ, ესე ყურად-იხვენ და გულად-მიიხვენ, რომელი-ესე აღუწერია მეფესა არჩილს და ლექსად წარმოუთქუამს, რათა ყოველნი ესრეთ იქცეოდენ. ამა ისმინე ესე, მკითხუელო.

— მოწყალე ხარ მართლის გულით მოქენეთა უხვად, ღმერთო... 54r—68r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია (იხ. არჩილი, თხზულებათა სრული კრებული, I, 1936. გვ. 3—14. ხელნაწერის ტექსტი ნაბეჭდზე მოკლეა, მთავრდება ნაბ. გამოც. გვ. 13, სტროფი 96).

12. „თქმული მეფის არჩილისა მიერ ბაგრატოვანისა, მეფის ვახტანგის ძისა, ანბან-ლექსი ამოცანად სათარგმანებელი, უცებთოთს მცირედრე საჭიროდ წერტილნი და ბრძენთა ადვლ გულისჴმის-საყოფელნი.

— არსი ყოელთა დამაარსი, სხუა უარსო არსად არი...“ 69r—76r.

შენიშვნა: ნაბეჭდი ტექსტის მიხედვით გვ. 277—285.

13. „დავით გურამიშვილისაგან ნათქუამი სხუა გუარი გაბმული შაირი.

— ეო, მეო, აქეთ მომხედეო,
რას მოგითხრობ სიყუარულსა, ყური მომიგდეო...“ 77 recto-79v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია (იხ. დავით გურამიშვილი, დავითიანი. 1955. გვ. 126—129).

14. „დავით მღუდელს ეთქუა ურია-ყოფილსა ზაქარია გაბაშვილს მოძღუარზედ. გითბა უფერული. ქკს უნა.

— ძე ღ[მრ]ისა ქეყნად კაც იქმნა, ადამს მიესმა ძახილი...“ 80r—82r.

15. „ამისი მაგიერი უპასუხეს დავითს. მოძღურის ერთგულთა ეიეთმე.

— ეგ შენი ენა გულთა სატკენა, მესმის, ვეჩვე, მწვირე აღმოგედენა...“ 82r—85r.

16. „მანანას თქმულნი შაირნი.

— ევა გარდაჴდა მცნებასა, ჭამა ურჩების ხილია...“ 85r—91v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია. (იხ. ლ. ასათიანი, ძველი საქართველოს პოეტი ქალები, 1936, გვ. 80—99).

17. „მანანასაგან ციების ბაასი.

— ციებამ უთხრა:

გაგშორებიავარ, მანანავ, როგორც რომ გაღმა დიცია...“ 91v—93v.

შენიშვნა: ნაბეჭდი ტექსტის მიხედვით გვ. 100—105.

18. „აბლა ამის დამწერს ოსტატი ამხილებს ლექსით.
— კარგად მიწვრთნიხარ, აღნიავ, მეტად გაქებ წარმკითხველი...“ 93v.
19. [მანანა] „ესეც რაღაც ღარიბად თქმული.
— მე ერთი ჩიტი გავზარდე, ელვარე არის წითელი...“ 93v

შენიშვნა: ნაბეჭდი ტექსტის მიხედვით გვ. 109.

20. „ბრძოლა ძლიერი კატისა„თაგუთა მიმართ და თაგუთა სამთა გუართა ცხოველთა თანა-შეწევნითა კატისა მიმართ, რომელი იქმნა მეფობასა სპარსთა შორის ძლიერისა მეფეთ-მეფისა შაჰუნშაჰისასა, რომელსა ნადირშაობითცა უხმობდენ კაცნი სპარსეთისანი, თქმული შაირად ისაკ მცირისა მიერ, რომელმან დალექსა პირისპირად მოთხრობანი ჰამბავთა მისთანი.
— ყოველს მგრძნობელს ცხოველს შუა წინ წამოდგა ნაზად კატა...“ 95r—103r.

შენიშვნა: ტექსტი ნაწილობრივ გამოქვეყნებულია (იხ. ქართული სიტყვა-კაზმული მწერლობის ანთოლოგია, II, 1928, გვ. 232—237). პოემის ავტორად გამოცემაში დასახელებულია ზაქარია გაბაშვილი. პოემის, ავტორობის შესახებ იხ. კიდევ კ. კეკელიძე, ქართ. ლიტ. ისტ. II³ გვ. 609; ტ. რუხაძე, XVIII ს. ქართული სატირის ისტორიისათვის: საიუბილეო კრებული კ. კეკელიძის, 1959, გვ. 295—303.

21. „ვოლტერის თქმული, (ტაქტიკაზედ) ხოლო ფრანციცულის ენისაგან თარგმნილი და გარდმოღებული ქართულსა ენასა ზედა თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძის ძისა მიერ, ორ-ორ ტაეპად გალექსული.
— მე ამას წინად ვეწვივე ჩვენს მეწიგნეს მათეოზსა...“ 104r—107v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია (იხ. ა. ჭავჭავაძე, თხზულებანი ი. გრიშაშვილის რედაქციით, 1940, გვ. 163—167).

22. „ალექსანდრე ჭავჭავაძისგანვე გარდმოღებული ფრანცულით(!) ქართულსა ჴმასა ზედა დალექსვით მოძღურისა და მოწაფისათჳს.
— ერთსა ვისმე მოხუც პატრსა, პარასკევსა დიდ მარხვისას...“ 107v—108v.

შენიშვნა: გამოცემული ტექსტის მიხედვით გვ. 160—161.

23. „მგლისა და კრავისათჳს, გიორგი ავალოვისაგან(!) თქმული.
— კრავსა ერთსა მოეწყურა და მიმართა წყლისა კიდეს...“ 108r—109r.
24. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან ფრანცუცულით ნათარგმნი ჰრიჭინასათჳს. [ლაფონტენიდან].
— ჰრიჭინამ ერთხელ ჰრიჭინით მთელი ხაუხული ატარა...“ 109v.

შენიშვნა: გამოცემული ტექსტის მიხედვით გვ. 156.

25. „მისის ბრწყინჳალების ქალბატონის თავადის ენდრონიკაშვილის ქაიხოსრო მდივანბეგ ელიაღასისაგან თქმული დალექსჳთ, კარი პირწლი წიგნისა ამის შესავალი, რომელსა ეწოდების მიჯნურთ ბადე, ამად რომე მიჯნურსა ბევრი საცთომელი ჰსდევს, და თავის შენახვა მართებს,

რათამცა ბადესა ამას შიგან არა გაებას, თვარა გამოჰჭსნა ძნელიღაა, ამად რომე არა ყოველთაგან შესაძლებელია მიჯნურობა. და თუ ვისმე მიჯნურობა გწადდესთ, ესე წიგნი აღმოიკითხეთ, და ამას წიგნსა შინა რაცა ეწეროს, თუცა სრულად გჰირდესთ, ჴელ-ჰყავთ საქმედ, და თუ არა ღა თავი ჰამოდ შეინახეთ.

— ახლა გამოვჰსჩნდი, დამერქო სახელად მიჯნურთ ბადია...“ 111r—127r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია (იხ. ანთოლოგია, II, გვ. 257—266).

26. „თქმულნი ლექსნი სამიჯნურონი, რომელსა ეწოდების ე შ ა ხ ნ ი ა. ჴ ჩახრუხაული.

— ზამბახის პირი, მნახავთა ჰირი, კეკლუცს უფარავს მაზე წარბებით...“ 129r—136r.

27. (ნ ა რ გ ი ზ ო ვ ა ნ ი.) „კარი პირველი ნარგიზოვანისა.

— ჰე საყვარელო, შენის გონებით ნარგიზოვანო...“ 137r—143r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია (იხ. ნარგიზოვანი, ალ. ბ ა რ ა მ ი ძ ი ს რედაქციით. 1936).

26. „სრულად საქართუ̈ლოს სამეფოთა ქართლ-კახეთ-იმერეთისა და ხუთთა სამთავროთა, და სხუათა მპყრობელისა ბაგრატოვანის მეფის გიორგის ასულის თ ა მ ა რ მ ე ფ ი ს ქ ე ბ ა ჩ ა ხ რ უ ხ ა ს ძ ი ს ა გ ა ნ, რომელი იყო ადგილთაგან არაგუსათა, თემით მოხევე, მისვე მეფის თამარის მდივანი; ესე მან დალექსა ოც მარცუ̈ლოვნად, თითოს ტაეპსა შინა წყობილად და მის გამო უწოდებენ ქართუ̈ლნი ჩახრუხაულსა.

— მო ქ ი ლ ა ს ო ქ ნ ო, სიტყუთა არსნო,

თამარს ეაქებდეთ, გულისჴმიერსა...“ 146r—157r.

შენიშვნა: ტექსტი რამოდენიმეჯერაა გამოცემული.

27. „წ ა მ ე ბ ა ქ ე თ ე ვ ა ნ დ ე დ ო ფ ლ ი ს ა სპარსეთის ჴელმწიფის შაჰაბას მეორისა უღმრთოსაგან ქალაქსა შირაზს, თთ̈ესა სეკდემბერსა ი ჱ, წელსა 1624, ქ ჳ ს ა ქართულსა ზედა 312. ესე ქეთევან იყო დედოფალი კახეთის სამეფოსა და მეუღლე კახთა მეფის დავითისა და ასული ა ზ ო თ ა ნ ბ ე ი ს ბატონისა და დედა კახთ მეფის კეთილმორწ̈მუნისა თეიმურაზ პირველისა. ამან თ ე ი მ უ რ ა ზ მეფემან, ძემან მისმან, წამება და ღვაწლი დედისა თჳსისა. დალექსა პირად-პირად ჰამბავითა მისთანი.

— ღმერთო ცისა და ქ̈ჳ̈ყანისა, საბრუნავითა მაქცეო...“ 159r—168v

შენიშვნა: 1934 წ. გამოცემის მიხედვით გვ. 126—137.

30. „სასწაული მთავარმოწამისა წ̈მიდისა გ ი ო რ გ ი ს ა.

— ჰ დიდო წ̈მიდაე გიორგი, მთავარმოწამეე ღ̈ითისაო...“ 170r—172r

31. „ც ხ ო ვ რ ე ბ ა და მოქალაქობა ა ლ ე ქ ს ი ა ც ი ს ა ღ ̈ი თ ი ს ა, ახლად შაირად გარდათარგმნილი, მარგებელი მსმენელთა და მკითხ̈ველთათჳსცა, თქმული ს ა ა კ ა ძ ი ს ა გ ა ნ ი ო ს ე ბ ტ ფ ი ლ ე ლ ი ს ა გ ა ნ.

— ღმერთო, შენ გაქებ, ყოველთა ვინ უმეტეს ხარ ძლიერი-..“ 173r—183v.

32. „ქება და წამება წმიდისა მარინასი, თქმული შაირად. ხოლო ესე დიდი ქალწული მოწამე წმიდა მარინა აღესრულა თთჳსსა იულისსა, ათშჳდმეტსა, დასაბამითგან წელსა 5770, ხუთი ათას შჳდას სამოცდა ათსა. — დასაწყისია პირუელი წმიდის მარინას ქებისა...“ 186r—194r.

შენიშვნა: კ. კეკელიძეს პოემის ავტორად მიაჩნია იოსებ საბაძე (იხ. ქართ. ლიტ. ისტ., II², გვ. 480). ამავე აზრს იმეორებს გ. ლეონიძე მისი რედაქციით გამოსული „დიდმოურავიანის“ წინასიტყვაობაში (1939, გვ. XXIX). ე. თაყაიშვილი, რომელსაც აღწერილი აქვს ამ პოემის ორი ხელნაწერი (S—1511 და S—1203), ავტორს არ ასახელებს (იხ. Описание, ტ. II, გვ. 194 და 216).

33. (ლეილ-მაჯნუნიანი). „კარი პირუელი ლეილ-მაჯნუნისა, სპარსულისაგან ქართულად გარდმოთარგმნული და გალექსეთ თქმული მეფის თეიმურაზ პირუელისაგან, სასმენელად შესაკცევი მიჯნურთ ლექსი:

— ღ'თო, რომელი თჳთ სიბრძნე ხარ სიბრძნის მამცემელობით...“ 197r—225v.

შენიშვნა: 1934 წ. გამოცემის მიხედვით გვ. 24—59.

34. (იოსებ-ზილიხანიანი). „კარი პირუელი იოსებისა და ზილიხანის გამოჯნურებისა, სპარსულისაგან ქართულად გარდმოთარგმნილი მეფის თეიმურაზ პირუელისაგან.

— არსებით ვიტყჳ ცნობილსა, სამებით შეერთებულად...“ 229r—2[illegible]0v.

შენიშვნა: 1934 წ. გამოცემის მიხედვით გვ. 60—98.

35. „ბესარიონ გაბაშვილის მოძღურის ზაქარიას ძისაგან თქმული რძალ-დედამთილის შუღლი და ბჭობა.

— ჰამბავსა ქებულსა მოგითხრობ, გულსა ჰამოდ მლხენელსა...“ 261r—273r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოკვეყნებულია (იხ. ბესარიონ გაბაშვილი, თხზულებათა სრული კრებული, აღ. ბარამიძისა და ვ. თოფურიას რედაქციით, 1932, გვ. 48—61).

36. „მზეჭაბუკ ორბელიანისაგან მიწერილი დედოფლის ღისა მიმართ ანასტასიასადმი ჟამსა ყრმობისა მისისასა და თხრობა ბარათისა თჳსისა, რომელი მიეტაცა, რომელმანცა ჰსთხოვა თჳსგან ნათხზი ბარათი ლექსითა ამით, გარნა მან არ ისმინა მისი და არცაღა მისცა თჳსი მას და იყო ლექსი ესრეთ:

— ეტრფი, ესურვი სურვილით, ბჭრძენთ ნასიბრძნ ნაკაზ თქმულებსა...“ 274r—275r.

37. „სხუა ბაასი ხილთ ქებისა; ყოველი ხილი და ხე აქ შემოკრებულა. თქმული ცხებულის მეფის თეიმურაზ მეორისაგან შაირად.

— მარწყჳმან ჰსთქუა: მოვალ პირუელად, მე ვერ მამისწრობს ხილია“... 275v—280r.

შენიშვნა: 1. ტექსტი გამოკვეყნებულია (იხ. თეიმურაზ II, თხზულებათა სრული კრებული, 1939, გვ. 109—113). 2. დავით რეკტორს ეს ნაწარმოები ორჯერ გადაუწერია თავის კრებულში (იხ. S—1512, 183r—186v).

38. „თავი დასაწყისი უსჯულოს მაჰმადისა და ქრისტიანეთ-მტრობისა, ლექსად ნათქუამი შემოქმედებელის იაკობისაგან ბრძანებითა მეფის გიორგისთა ძისა მეფის შანაოზისათა.

— სოლომონ ჰსთქუა სიბრძნის პირუელ დასაბამად შიში ღ[მრთისა...“ 281r—310r.

39. „ჰამბაიი მაჰხმდისა(!) თარგმანსა შინა ფსალმუნისასა მოყუანილი, და წიგნთაგან მახმადიანთაგან გამოღებული, და ნათესაობა მათი. გალობა, ფსალმუნი ასფისი ჰბ.—ესე ფსალმუნი წინასწარმეტყუელმან აგარიანთა ნათესავისა და ისმაიტელთათჳს ჰსთქუა, რამეთუ წინასწარ ჰხედვიდა სულითა განბრაელებასა მათსა და განფენასა..“ 311r—335r.

40. „თჳს მაშისა მის მონაზონისა, რომელი ჰსძლევდა ტფილისს მახმედიანთა სიბრძნითა თჳსითა.

— ბერიცა იგი მონაზონი ბრძენ საღმრთო,
არაბთა, სპარსთა ენის ზედ მიწყენილი...“ 336r.

შენიშვნა: 1. წარმოადგენს ფრაგმენტს ანტონ I-ის „წყობილსიტყუაობიდან“ (იხ. 1853 წ. გამოც., გვ. 263).

2. ხელნაწერი აღწერილი აქუს ე. თაყაიშვილს, იხ. E. Такаишвили. Описание, II, გვ. 194—238 (შედგენილობა S—1511 და S—1512-ისა ერთადაა გატანილი).

3. S—1511 და S—1512 ნაწილებია ერთი მთლიანი ხელნაწერისა, რომელიც აკინძის დროს ორად გაუყვიათ. S—1511-ში შედის 1—14, 94—119, 382—454 459—494, 497—502, 517—548, 557—858, 969—996, 1026—1179 გვერდები, დანარჩენები S—1512-შია.

ანდერძი: 1. „აღვჰსწერე ალექსიძემან დავით რექტორმან წელსა ჩყკგ, ქორონიკონს ფჟა, თუესა იუნისსა კჲ“ (310r.)

2. „აღვჰსწერე ალექსის ძემან დავით რექტორმან წელსა ჩყკგ, ჰ̃ესს ფჟა, თთუესა დეკემბერსა ა“ (335r.).

მინაწერი: 1. „სხუადასხუა ამბავნი (წოდება ამ წიგნისა). მიბეელ ხაალის ძის ყიფიანისაგან თავად თუმანიშვილის ალექსანდრე გიორგის ძის სახლობიდამ გამოუხაღნელი. ზოგი რამ პრუელია მეორე შეურულ წიგნის ფურცლებთან, რომელსაც ჰქჳან „ნრაელ ყვავილოვანი ლექსნი“. ორივე წიგნი დაწერილია დავით რექტორისაგან (ალექსი მესხიშვილისაგან). პეტრე უმიკაშვილი. 1887 წ.“ (დღის საცავი ფურცლის რ).

2. „ამის შემდეგ მეორე ტომში ნახე“ (9v. პეტრე უმიკაშვილის ხელით).

3. კრიპტოგრამა (310v).

(768) 1512

კრებული. 1821—1823

366 ფ.; 30×20; ქაღალდი (თეთრი და ცისფერი); ტყავგადაკრული შუაკის ყდა; ლილიანი ხელნაწერი აკინძის დროს ორად გაუყვიათ (მეორე ნაწილი მოთავსებულია S—1511-ში) ისე, რომ პაგინაცია ორივე კრებულში ერთულია (იხ. შენ. 2); კვირნიშანი—1816 (S—1511, ფ. 5), 1820 (S—1511, ფ. 3), 1821 (ფ.16); გადაწერის თარიღები: 1821 (246r), 1823 (S:1511, 310r, 335r): გადამწერი—დავით რექტორი (246r); გადაწერის ადგილი—ტფილისი (246r); დამკვეთი—გიორგი გაბაშუტის-ძე თუმანოვი (246r); დაუწერელია: 1r—6v, 54v, 178v, 192rv, 197r—199v, 217rv, 237v—241v, 260v, 362v—366v.

1. „ეს ანბანთქება უცხო და ახალშემოღებული და არა ადგილად სათარგმანებელი, შაჰნაჯახის შვილისშვილის ლევანის ძის ბატონისშვილის ვახტანგისაგან თქმული, რომელ იქმნა შემდგომად მეფედ საქართჳსლოსა ზედა. შეიძად მაჯამა.

— ასრე არის აღგებული, აღმგებელსა აქ აქებდეს...“ 7r—11r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია (იხ. ვახტანგ VI, ლექსები და პოემები, ალ. ბარამიძის რედაქციით, 1947, გვ. 56—60).

2. „მეფის თეიმურაზ პირველისაგან გალექსილი გრემის სასახლეზედ, ეს ლექსები ებრძანა და ბაღის სახლებზედ დაწერა. შაირი.
— ღმერთი არს თავი ყოველთა, იგ ვაქოთ, განვადიდოთო...“ 11v—12r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია (იხ. თეიმურაზ პირველი, თხზულებათა სრული კრებული, ალ. ბარამიძისა და გ. ჯაჯანიას რედაქციით, 1934, გვ. 142—143).

3. [ვახტანგ VI]. „ეს ერთი შაირი ოთხტაეპოვანი არს, რომელსაც ყოველს ლექსს ანბანი უზი[ს] თავსა და ბოლოს.
შაირი.--არა ბრძანებ გიორგ დედად, ესე ვიყავ ზეზ წეთერად...“ 12r.

შენიშვნა: 1947 წ. გამოცემის მიხედვით გვ. 61.

4. „ეს ანბანთქება წიდის მოწამის ქეთევან დედოფლისაგან არის ნაბრძანები, ოდეს უსჯულომან შაჰ-აბას პირუსლან შირაზს პყრობილად წარგზავნა, მუნ პყრობილებაში მწუხარემან ჰსთქვა ფისტიკაურად.
— ან, ამას ვჰსტირი.-ბან, ბნელსა მჯდომი,
გან, გულთა მდუღრად, დან, დადაგული...“ 12r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია (იხ. ლ. ასათიანი, ძველი საქართველოს პოეტი ქალები, 1936, გვ. 36).

5. „მეორის თეიმურაზ ცხებულის მეფისაგან ნაბრძანები [ქება სრისა] შაირად.
— ჰქმნა ღმერთმან ცანი, ქუეყანა, შეამკო ზეით, ქვეითა...“ 12r—15r.

შენიშვნა: 1939 წ. გამოცემის მიხედვით, გვ. 104—108. სტროფების რაოდენობა ხელნაწერში ნაკლებია.

6. ანბანთქება ცხრა ლექსად ნათქვამი ღარიბი.
— ანო, აღსთქვი ჩემი ლხინი, თუცა მზესა გავეყარე...“ 15rv.

7. „ანბანთქება ცხრა ლექსად ნათქვამი ღარიბი.—ანო, არ ვიცი, რას სევდას დაუდგამს ჩემთჳს თვალები...“ 16rv.

8. „ანბანთქება ცხრა ლექსად ნათქვამი ღარიბი.—ანო, არსთა საქებარი მე ვით გაქო ჯაჭარ სრულად...“ 17rv.

9. „ანბანთქება ცხრა ლექსად ნათქმამი ღარიბი.—ანო, აჰა დრო და ჟამი ჩემზედ მიდგა დასამხობლად...“ 18rv.

10. „ანბანთქება ცხრა ლექსად ნათქვამი ღარიბი. —ანო, ალვა დანერგული ედემს ნორჩი ტანი ენახე...“ 19rv.

11. „სხუა ანბანთქება, ფისტიკაურად თქმული.
— ან, ამას გეტყჳ, ბან, ბაგე ტკბილო, გან, გამითავე, დან, დანაპირი...“ 20r.

12. „ანბანთქება პირველის თეიმურაზ მეფის თქმული, რომელ არს ენა რიტორი, სასმენელად ფრიად საამო და სასურველი, შაირად.
ეს ფისტიკაურია:—აღმართა მჭვნელმან ჯვარი გოლგოთას, სისხლი დასთხია ადამის ძეალთა...“ 20r—23v.

შენიშვნა: 1934 წ. გამოცემის მიხედვით გვ. 154—159.

13. „ანბანთქება ცხრა ლექსად ნათქუამი, ღარიბი, შაირად.
ანო, აღმოვჰსთქუამ სიტყუასა, ცხელის ცრემლითა მტირალი...“ 24r-v.
14. „ანბანთქება შაირად.
— აღვალს ბედსა გვარით დავით,
ედემს ვრცელად ზის Oე თხემსა...“ 25r.
15. „ანბანთქება შაირად.
— ადამ ბრალ გარე დებული,
ევას ვერ ზევს Oეთერს თმენით...“ 25r.
16. „ანბანთქება ჩახრუხაულად.
— ამისთჳს ბაგე გავჰსძარ დამდაგე,
ესმის ვის ზრდანი Oეთურის თემსა...“ 25r.
17. „ანბანთქება შაირად.
— ამას ბრძენი გულდგმით ერჩდეს,
ვლტოლვით ზმნიდეს Oესრეთ თქმულსა...“ 25rv.
18. „ანბანთქება გაბა შეილის მოძღურის ზაქარიას ძის იოსებისგან თქმული მეორის თემურაზ მეფის ასულს ელისაბედზედ შაირად.
— აღვჰკაზმე არე, ასპიროზ, ამარტა ასად აგეა...“ 25v—26v.
19. „ანბანთქება კახის მდივნის ონანასგან თქმული, რომელმანც რომ ბარამისა და გული-ჯანის ამბავი გალექსა.
— არსთა არე შეუმზადე, სამ თჯითებით მონაშენობს...“ 27r—30v.
20. „ანბანთქება მისვე კახის მდივნის ონანასაგან თქმული შაირად.
— აქ ბარამისთჳს ლახვარი მუნით საკუდავად ვინასა...“ 30v—31r.
21. „ანბანთქება მისვე კახის მდივნის ონანასგან თქმული შაირად.
—ახალსა ყმასა პირმზესა ვიტყოდეთ ტანად საროსა...“ 31r—32r.
22. „ანბანთქება მისვე კახის მდივნის ონანასგანვე თქმული, ოთხტაეპოვანი შაირად.
— ადამ ბადა, გვერდით დაჰხსნა, ევა ვრცელ ზის Oერია...“ 32r.
23. „ანბანთქება მისჳ კახის მდივნის ონანასგანვე თქმული ოთხტაეპოვანი ჩახრუხაულად.
— ახარა ბერწსა გაბრიელ დღესა,
ეს ვინ ზის Oესრეთ, თჯთ ითხოვებსა...“ 32rv.
24. „ანბანთქება მისჳ კახის მდივნის ონანასგან თქმული ოთხტაეპოვანი, ოც მარცულედად ფისტიკაური.
— არამედ ბაგა განათლდებოდა,
დუმილით ექმნენ, ვიეთნი ზრდიდეს...“ 32v.
25. „ანბანთქება მისჳ კახის მდივნის ონანასგანვე თქმული, ოთხტაეპოვანი, ათექუსმეტმარცულედი, შაირად.
— აწ ბეთლემს გჳშას დიდებით,
ეს ვინ ზრდის Oესათნოესო...“ 32v.
26. „ანბანთქება მისჳ კახთ მდივნის ონანასგანვე თქმული ოთხტაეპოვანი, ათექუსმეტმარცულედი შაირად.
— აღთქმით ბარბაროსთ გულს-დებით
ერთ ვჰრცელად ზრახავს Oეროდეს...“ 33r.

27. „ანბანთქება მისუ კახის მდივნის ონანასგანვე თქმული, ოთხტაეპოვანი, ათექუსმეტმარცულოვანი, შაირად.
— არ ბილწუთ გჳრგჳნი დღეს ეკლით,
ვით ზე ჩერთ თჳთ იშოვესო..." 33r.

28. „ანბანთქება მისუ კახის მდივნის ონანასგანვე თქმული, ოთხტაეპოვანი, ათექუსმეტმარცულოვანი, შაირად.
— აქუნდათ ბრმათ გჳემა დიადი,
ესმის ვით ზარახავს ჩურვა..." 33v.

29. „ანბანთქება მისუ კახის მდივნის ონანასგანვე თქმული, ოთხტაეპოვანი, ათექუსმეტმარცულოვანი, შაირად.
— აღმართთა ბილწი, გაქრა,
დაჯდა ესრეთ ვით ზე ჩერეს...„ 33v.

30. „ანბანთქება მისვე კახის მდივნის ონანასგანვე თქმული, ოთხტაეპოვან-ათექუსმეტმარცულოვანი, შაირად.
— ათორმეტთა ბრძენთა გარე დარჩა, ეს ვინ ზღვას ჩე თომა..." 34r.

31. „ანბანთქება მისვე კახის მდივნის ონანასაგანვე თქმული, ოთხტაეპოვანი, ათექუსმეტმარცულოვანი, შაირად.
— ამითჳს ბრძანებს, მეტყოდე,
დიდ ერნი ვრცელ ზედ ჩერითა..." 34r.

32. „ანბანთქება მისუ კახის მდივნის ონანასაგანვე თქმული, ოთხტაეპოვანი, ათექუსმეტმარცულოვანი, შაირად.
— აჭ ბრმა გჳდევს, დასვა, ეგ ვერ ხის,
ჩაერს თჳთ იტყჳს კლდოებსა..." 34v.

33. „ანბანთქება მისუ კახის მდივნის ონანასაგანვე თქმული, ოთხ-ოთხტაეპოვანი, ათექუსმეტმარცულოვანი, შაირად.
— ანო, ალვა ხარო, ნაძჳ.
ბრს უდგიან სავარდესა..." 34v—35r.

34. „ანბანთქება მისვე კახის მდივნის ონანასაგანვე თქმული, ოთხ-ოთხტაეპოვანი, ათექუსმეტმარცულოვანი, შაირად.
— აჭ ბულბულთ გალობისაგან ჴმა აღარ ჩავარდებიან..." 35v—36r.

35. „ანბანთქება მისუ კახის მდივნის ონანასაგან თქმული ოთხ-ოთხტაეპოვანი, ათექუსმეტმარცულოვანი, შაირად.
— არსებით სამხატოვანი, ერთ უფლად განთჯებული,
არა არსისა შემქმნელი, მისგან დაბანაკებული..." 36r—39v.

36. „ეს ორი შაირიცა მისვე კახის მდივნის ონანასაგანვე არს თქმული.
— მელანი მჭრქალი უსამყე ცუდმან ქაღალდმან გაისვა,
ფრთის კალამს მოსდის ბეწვი და უმალ წვერზედან გაისვა...." 39v

შენიშვნა: ლეჩხის შემდეგ დავით რეჭტორს მიუწერია: „ამ კახის მდივნის ონანასგან წიგნი გაკეთებული და გალეჩსილია „ვეფხის-ტყაოსნის“ გვარზედ. და ეს ანბანივით გალეჩსვა იმ წიგნის არშიაზედ დაეწერა, საცა მუნასიბად დაესახელებინა. მე აქ ერთად დავჭსწერე, ხოლო წიგნსა მას ეწოდების სახელად ბაღ-ბულჯანიანი“ (39v).

37. „ანი და ჯოი, კუალად პირუწლის თეიმურაზ მეფისაგან თქმული, ოთხტაეპოვანი, ოცმარცულედი, ფისტიკაურად.

— აღმეძრა ბაგე, გულის დადებით,
ეუწყა ვის ზედ წესრეთ თქმულები...“ 40r.

შენიშვნა: სინამდვილეში ეყუთვნის თეიმურაზ მეორეს (იხ. თხზულებათა სრული კრებული, 1939, გვ. 125).

38. „ანბანთქება მეფის დავითისაგან თქმული, პირველის ირაკლი მეფის ძისა (მამა დავითს უწოდდენ იმამ-ყული-ხანს) ოთხტაეპოვანი, ოცმარცულედი, ფისტიკაურად.

— ადამ ბრძანების განგებულებით დაბადა ევა, ვინ ზმნა წერს თანად...“ 40r.

39. „ანბანთქება ჯოი და ანი, რუსთველის ნიკოლაოზისაგან თქმული, ოთხტაეპოვანი, ოცმარცულედი, ფისტიკაურად.

ჯოესნი, ჰაფხაზნი, ჯიქ-ჯადელები, ხედავთ ჭართალელთ, წირდაღს ძრაეს ცაცა...“ 40rv.

40. „ანბანთქება ბოდბლის ონოფრესაგან თქმული, ოთხტაეპოვანი, ათექუსმეტმარცულოვანი, შაირად.

— არ ბაღში გამცენ დღე ესე, ვით ზი წეერსა თანადო...“ 40v.

41. „ანბანთქება მეფის არჩილისაგან ნაბრძანები, ოთხტაეპოვანი, ათექუსმეტმარცულოვანი, შაირად.

— აღვძრა ბაგე, გული დავდვა, ეს ვის ზე წთ თამაშობდეს...“ 40v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოკვეყნებულია (იხ. არჩილიანი, I, 1936, გვ. 273.)

42. „ანბანთქება ორბელიანის საბასაგან თქმული, ოთხტაეპოვანი, ათექუსმეტმარცულოვანი, შაირად.

— ალმას ბასრი, ალესილი, დაჰკუთს ენათ, ვაი მით ზმნათა...“ 40v—41r.

შენიშვნა: ეს ლექსი გამოკვეყნებულია „არჩილიანში“ ამის წინა №-თან ერთად რომელიც წარმოადგენს საბას საპასუხოდ დაწერილ არჩილის ანბანთქებას

43. „ეს ანბანლექსნი, სათარგმანებელნი ამიცანად, მეცნიერთათჳს საამო, ხოლო უცებთათჳს ფრიად საჭიროდ გულისჴმის-საყოფელნი, ნათქუანი პეტრე მგალობლის სიონელის, ტფილისის ქალაქელის ნეკაძის მიერი მაჯამად.

ჩახრუხაული.—არსთა მაარსმან, თჳთ დაუარსმან,
სამოთხე შექმნა აქ ადამისთჳს...“ 41r—44v.

44. „მისის ყოვლად სამღუდელოების დოსითეოს ნეკრესელ ეპისკოპოსისაგან ჩერქეზისაგან თქმული ანბანთქება, ოთხტაეპოვანი ოცმარცულედი, ფისტიკაურად.

— არიოზ ბნელ გულდ ასახავს,
ესრეთ ვერ ზომით წნებს თჳთებათად...“ 44r—45r.

45. „მისუე დოსითეოსისაგანვე თქმული ფისტიკაურად.

— აღვაღო ბაგე, გონებით დავჰსხნე,
ესე ენებული ზე ეთერთასა...“ 45r.

46. [არჩილი]. „პირუწლის თეიმურაზ მეფისაგან თქმული გლოვა დედოფლისათჳს შაირად.

— ჟამი გარდახდა შვებისა, მოვიდა გლოვა-წუხილი..." 45 r—47r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია (ნ. არჩილიანი, ტ. II, 1937, გვ. 45—46).

47. „ეს მეფის ვახტანგის ნაბრძანებია საუკუნო იყავნ საკსენებელი მისი სუფევით) შაირად.
— მე უმცირესმან ძმათაგან, ვახტანგმან სახელდებულად..." 46v.

შენიშვნა: სინამდვილეში ტექსტი ეკუთვნის გ. თუმანიშვილს (იხ. ვ. მეტრეველი, ვახტანგ მეექვსის ეპიტაფიის ავტორი: „უნივერსიტეტის შრომები," ტ.43.

48. „ანბანთქება, თქმული ჩახრუხაულად.
— არს კაცთა ტომი, დიდებით ბჯობი, შორის ჰაერთა ცას სამყაროსა..." 47rv.

49. „გაბასშვილის ზაქარიას მოძღვრისაგან თქმული ათორმეტს ეტლზედ, რომელ არიან ზოდიაქონი, ანუ ბურჯნი, ლექსად თქმულნი, ოთხტაეპოვანი, ათექვსმეტმარცულოვანი.
— ვერძი მარტსა ოცდახუთსა მიითვალეს მზისა სპერას..." 48r.

50. „გაბასშვილის ბესარიონისაგან თქმული ანბანთქება, შაირად.
— არს ბრძენ გნომით, დავლის ეთერს,
ელა ზეურობს სელვა თნობით..." 48v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია (იხ. ბესიკი, თხზულებათა სრული კრებული, 1932, გვ. 76—77).

51. „გაბაშვილის ბესარიონისაგანვე თქმული ანბანთქებად მეფის ირაკლის ძის ანტონი კათოლიკოსზედ, ხუთ ტაეპოვანი, ათორმეტმარცულოვანი იროიკოდ, ვმა დ სამ-სახეობა.
ანტონი ბნელთა განმკარგა, დღე ერთა ვით ზე..." 48v.

შენიშვნა: ნაბეჭდი ტექსტის მიხედვით გვ.77.

52. „ესენიც ბესარიონ გაბაონისაგან არის თქმული იროიკოდ მასზედ კათოლიკოს მეფის ირაკლის ძის ანტონიზედ, ზემორე მარცუალთაე ხუთ-ხუთი ტაეპი.
— სამოთხით წულობს, დავითის ზმარაღდულობს..." 48v—49r.

შენიშვნა: ნაბეჭდი ტექსტის მიხედვით გვ. 77.

53. [ბესიკი. მირიან ბატონიშვილზე].
—„სთენდა მირიან მზეობასა დღობანი..." 49r.

შენიშვნა: ნაბეჭდ ტექსტში გვ. 77.

54. „ბესარიონ გაბაონისაგან თქმული მუსტაზადი თურქთა ჭმასა ზედა გვარისაებრნი. ათოთხმეტმარცულოვანი, თჳთო ხუთ ტაეპოვანი, და ხუთად თქმული მუხლედად, ოდეს მეფის ირაკლისაგან ტფილისით განდეგნილ იქმნა იმერეთად.
— ცრემლთა ისარნო მოსისხარნი ჩუენდა არენით..." 49v—50v.

შენიშვნა: ნაბეჭდ ტექსტში გვ. 12—13.

55. „ესეც ბესარიონ გაბაონისაგან არის თქმული, ათერთმეტ-მარცხლოვანი თითო ტაეპი, და თითო მუხლი ოთხ-ტაეპი, ოთხ შაირად, თურქთა ჭმათა ზედა სათქმელი, რომელსა ეწოდება სახელად ყაფია.
— რა გული დავაგე შენად სარებლად... 50rv.

შენიშვნა: ნაბეჭდი ტექსტის მიხედვით გვ. 12—13.

56. „ესეც ბესარიონ გაბაონისაგან არის ნათქვაში [.....,] ახედ სიკუდილს შემდგომად, საბრალობელი თავის თავს უძახდა, და ბესარიონ მისი მეგობარი იყო, და ეს ერთი შაირი კრემენჩუკს ეთქუა:
— ჰაერი ცივნამიანი, ჩემთჳს აღარა დღიანი..." 50v.

შენიშვნა: ნაბეჭდი ტექსტის მიხედვით გვ. 24.

57. „ესეც ბესარიონ გაბასშვილისაგან არის თქმული, თურქნი ყაფიას უწოდებენ, ესეც მისთა ჭმათა ზედა ითქმის. ოთხი შაჰაირი არის, თითო შაირი ოთხი ტაეპია და თითო ტაეპი ათერთმეტი მარცუალი არს.
— შავნი შაშუნი, შავს გალიას შემსხდარნი..." 51r.

შენიშვნა: ნაბეჭდი ტექსტის მიხედვით გვ. 21.

58. „ესეც ბესარიონ გაბაშვილისგანვე არის თქმული, სხუა გუარი, რომელსა თურქნი ბაიათს უწოდებენ. რვა შაირად არის და ერთი შაირი ოთხი ტაეპი არის, ხოლო ერთი ტაეპი შჳდი მარცუალი არს.
— იადონს ის ევარდა..." 51v—52r.

შენიშვნა: ნაბეჭდი ტექსტის მიხედვით გვ. 22.

59. „ესეც ბესარიონ გაბასშვილისაგანვე არის თქმული, სხუა გუარი, რომელსა თურქნი ბალაი ბანდუმ ლაილას უწოდებენ.
— ვაჲ საბრალო, სტვენს ბულბული ვარდსა ზედა..." 52v—53r.

შენიშვნა: ნაბეჭდი ტექსტის მიხედვით გვ. 23—24.

60. „მისვე ბესარიონ გაბაშვილისაგან არის თქმული, რომელსა თურქნი თეჯნისს უწოდებენ; ხუთი შაირია, თითო შაირი ოთხი ტაეპია და თითო ტაეპი ათსამმეტი მარცუალი არს.
— ჳმა სირინოს, თმა ღულამბარ წინამოს..." 53rv.

შენიშვნა: ნაბეჭდ ტექსტში გვ. 20—21.

61. „მისეუ(!) ბესარიონ გაბაონისაგანვე არის თქმული ჰადრაკზედ, ზმები შაირსა შინა, რომელ არიან ესე. ჰადრაკი, მეფე, ლაზიერი, ეტლი, მჳედარი, კუ, პაიკი, ქონი, შამათი და რუკა. მსმენელნო, გასინჯეთ.
— ნიჭად რა კიდარ უკადრად, მე ფერჳნი შევჰსდგენ ღონითა..." 54r.

შენიშვნა: ნაბეჭდ ტექსტში გვ. 88,

62. „ესეც მისუ(!) ბესარიონ გაბაონისაგანვე არის თქმული, ნარდზედ ზმები შაირსა შინა, რომელ არიან ესენი: ნარდი, ფიცარი, კარი, კაცი, კამათელი, ხასილი, ბაღლუ, დავი. მჰსმენელნო, გასინჯეთ!
ვინ არ დიდ სულობს სულშოკლედ, არს ყოველგან დანაფიცარი.." 54r.

შენიშვნა: ნაბეჭდ ტექსტში გვ. 88.

63. „ბესარიონ გაბაშვილისაგან თქმული, ანბანზედ გალექსილი შაირად.

— ათინად სიბრძნის შემკრები, აზიად ვმგზავრობ არესა...“ 55r—58r.

შენიშვნა: ნაბეჭდ ტექსტში გვ. 71—75.

64. „ვახტანგ ორბელიანისაგან თქმული ანბანთ-ქება უცხო და შუენიერი, ოთხტაეპოვანი, თითო ტაეპი ოცმარცულედი.

ჩახრუხაული.—ალალებს ბაგებს, გულთ დასადაგებს,
ელვარებს, ვფუცავ, ზე ცეთერულად...“ 58v.

65. „ესეც ვახტანგ ორბელიანისაგან არის თქმული ანბანთ-ქება ოთხტაეპოვანი, თითო ტაეპი ათექვსმეტ მარცულოვანი შაირად.

— ათენს ბნელს გულსა დიასებრ ვარდ-ზამბახ, Ცე, თმით იანი...“ 58v.

66. „ეს ანბანთქება ორბელიანის ვახტანგის ნათქუამია იმერეთის მეფეთ-მეფის დიდის სოლომონის დედის თამარის ქებად. მჭსმენელთა გასინჯვეთ გუარი ლექსისა, ვითარ ჰაზრი და ლექსი გაწყობილია, ოთხოთხი ტაეპი და თითო ტაეპი ათექვსმეტმარცლოვანია, შაირად.

— აჰა, ალვად აღვამაღლოთ აწ ალვისა აღნაგობა...“ 58v—60r.

67. „მისის უწმიდესობის საქართუელოს კათოლიკოს-პატრიარხის მეფის იესეს ძის ანტონისაგან ნაბრძანები ანბანთქება შაირად, თითო ტაეპი ათექვსმეტმარცულოვანი, თითო შაირი ოთხ ტაეპოვანი.

— აჭ;რვებს, ადენს ალებსა ალმასი აელეებული..“ 60r—61r.

68. „ქმნილი არს ლექსი ესე მეფის თამარისათჳს ანტონის მიერ არხიეპისკოპოსისა დავითიან-პაყრატიონისა(!), საქართუელოს მეფის იესეს ძისა.

— ამისსა ბროლსა ნათელსა აყიყი შუა ჭრულოდა...“ 61rv.

69. „თამარ მეფემ რომ ხალიფაზედ გაიმარჯუა, ხახულისა ღ˙თისმშობელს დროშა და მანიაკი მიართუა გელათს, თქმული შოთა რუსთველისაგან. ეს იამბიკონი ხუთმუხლედნი ოცდახუთს ტაეპად წარჰწერა.

— ლოცუამან ანნა, ჳმა დ. ცასა ცათასა დამწყები ღმერთ მთაერობა...“ 61v—62v.

70. „ბესარიონ გაბაშვილისაგან არის თქმული თურქთა ჳმათა ზედა სათქმელი, რომელსა ეწოდების თახმისი; ქართულსა შაირებრ ათექუსმეტმარცულოვანია, მაგრამ ერთი შაირი ხუთი ტაეპია, და ხუთ-ხუთეული იქნება თახმისი, რომელ არს ოცდახუთი ტაეპი. თახმისი არაბული ლექსია, რომელ არს ხუთ ტრიქონიანი.

— როს განვიცადე ბედკრულმან გული საკუდავად დარია...“ 62v—63r.

შენიშვნა: ლექსის ავტორობა სადავოა (იხ. ბ ე რ ი ძ ე, თხზულებანი, 1932, გვ. 92).

71. „ბესარიონ გაბაშვილისაგან ნათქუამი მუხამბაზი თურქთა ჳმასა ზედა ხუთს შაირად შემწყობელს იაზეკ, თითო შაირი ცხრა ტაეპია და თითო ტაეპი ათი მარცალია. მუხამბაზი არაბული ლექსია, ხოლო ქართულებრ ითქმის ხუთმუხლიანი.—

სევდის ბაღს შეველ შენაღონები...“ 63r—64v.

შენიშვნა: ნაბეჭდ ტექსტში გვ. 3—4.

72. „ესეც ბესარიონ გაბაშვილისაგან არის თქმული მუხამბაზი.

— მე მივხედი მაგას შენსა ბრალებსა...“ 64v—65r.

შენიშვნა: სათაურს შემდეგ მოსდევს სინგურით დაწერილი შენიშვნა გადამწერისა: ბესარიონს ვარდად თქმული უყუარდა და ვარდსაც ბესარიონ უყვარდა. როდესაც ბესარიონ მოჰკუდა სხვის შეყვარებით, ვარდმან შეუტყო და თავისთან აღარ გაატარა. მაშინ ჰსთქუა: სევდის ბაღს შეველ. შემდგომად ბესარიონი თავის დანაშაულს და ვარდის ხადუმთაგან საყვედურს ახლა კიდევ ამ ხუთს მუხამბაზში ამბობს. მჰსმენელმა თქვენ იგულისხმეთ, ვარდი ვინ არის, თორემ ბესარიონ რომ ვარდს ეძახის, ის ვარდი თავის თავს იას ეწოდება, და ან მეორე ბესარიონისაგან შეყვარებული ვინ არის, მე სახელები არ დავჰსწერე. არა ჰსჯობდა, თქუენ გამოჰსცანით“ 64v (ხუხამბაზის ტექსტი დაბეჭდილია 1932 წ. გამ., გვ. 4—6).

73. „ბესარიონ გაბაშვილისაგან თქმული მუსტაზადი. თურქთა ჴმათა ზედა სათქმელი ხუთს შაირად. თითო შაირი ხუთი ტაეპია და თითო ტაეპი ათოთხმეტი მარცუალია. მუსტაზადი არაბულია, ქართულად გრძელი. რვა ჴმად გაწყობილი.

—მე შენი მგონე ჭირს შემაკონე, დამწჳ მალ ალო...“ 66rv.

შენიშვნა: ნაბეჭდ ტექსტში გვ. 11—12.

74. „ბესარიონ გაბაშვილისაგან თქმული მუსტაზადი, თურქთა ჴმათა ზედა სათქმელი ხუთს შაირად; თითო შაჰირი ხუთი ტაეპია და თითო ტაეპი ათოთხმეტი მარცუალია.

— ტანო ტატანო, გულწამტანო, უცხოდ მარებო...“ 67rv.

შენიშვნა: ნაბეჭდ ტექსტში გვ. 6.

75. „ბესარიონ გაბასშვილისაგანაც თქმული მუსტაზადი...

— მე შენმა ფიქრმა მიმარინდა, მიმცა ჭირებსა...“ 67v—68v.

შენიშვნა: ნაბეჭდ ტექსტში 7—8.

76. „ბესარიონ გაბასშვილისაგან თქმულად ამბობენ. მუსტაზადი...

—მოით, მიჯნურნო, მსოფლიურნო, ვინ ხართ დაგულნი...“ 68v—69r.

შენიშვნა: ნაბეჭდ ტექსტში გვ. 90.

77. „ბესარიონ გაბაშვილისაგან თქმული მუსტაზადი...

— შეყრილან ერთად მკრთოლვარენი, უზადოდ მნათნი...“ 69v—70v.

შენიშვნა: ნაბეჭდ ტექსტში გვ. 91.

78. „ბესარიონ გაბაშვილისაგან ნათქვამი ეს ერთი შაირი ყოვლად წმიდის ქებად.

— ჯერისაებრ ქება შენი არვის ძალუძს, ღ[ა]ისა სძალო...“ 70r.

შენიშვნა: ნაბეჭდ ტექსტში გვ. 89.

79. „ანბანთქება ახლად თქმული ბაბათა შვილის იოსებ ტფილელისა მიერ.

— აღვახვამ ბაგეს საქებრად ყოველთ სულთ ღ~თად ერთად ქმობილო...“ 70v—74r.

80. „იოსებ ტფილელის თქმული.—

სიბრძნემ თავისა თჳსისა სახლი იშენა გებული...“ 74r.

81. იაკობ შემოქმედელის ნათქვამი.

— სიბრძნე ქრისტეა და სახლი უბიწო მისი მშობელი...“ 74r.

82. „სიმცროს ბატონისშვილობაში მეფემ ერეკლე მეორემ მშველი გაზარდა და სასახლეში ჰყუანდა, თჳთ იქ არ ბჰრძანდებოდა. მეფემ თეიმურაზ მეორემან, მამამან მისმან, მშველი და მისი გამზრდელი თხა ამ ლექსებით გაუმჟღავნა, ბატონისშვილის ანას მაგიერ მისწერა ეს ხუთი ლექსი.

— ვითა ვჰსთქუნეთ ძნელად სათქმელნი, აწ თქუენთან ჩემის პირითა...“ 74rv.

შენიშვნა: ტექსტი დაბეჭდილია (იხ. თეიმურაზ II, თხზულებათა სრული კრებული, 1939, გვ. 136).

83. „ბოდბლის ონოფრეს თქმული.

—როს მოკუდა თქუენი ბიძინა, შეექმნა ეტლი წყეული...“ 74v—75r.

84. „ყუმარზედ ზმა, ლექსად თქმული მეფის თეიმურაზ მეორისაგან განჯაფისა, ჰადრაკისა და ნარდისა.

[ა]განჯაფისა].—„ამისგან ჯაფას ბეერს ენახავ, ვინ მზესა დაედარებისა...“ 75rv.

ბ) „ნარდზედ ზმები.—ჴმა ნარნარ დიაღ უჴდების...“ 75v—76r.

გ) „ჰადრაკზედ ზმები.—ნიჰად რაკი რუკი მესმა კართა ზედა ჭენჭის ცემით...“ 76r.

შენიშვნა: 1939 წ. გამ. მიხედვით გვ. 137—138.

85. „მეფის თეიმურაზ მეორისაგან თვისის ვითარების ბრძანება, რომელს დროს ეს დაუწერია.

— ოდეს ყეენმან სეფი-ჩან ჰყო საქართველოს მცველია...“ 76v—77v.

შენიშვნა: 1939 წ. გამოცემის მიხედვით გვ. 102—103.

86. „ანბანთქება ამიცანად ნათქუამი მისვე მეფის თეიმურაზ მეორის, ერეკლეს ძისაგან. ესე თეიმურაზ იყო ცხებული და მეფობით გჳრგჳნოსანი.

— არის რამ უცხოდ საცნობელ, გამოუთარგმნელ ენათა...“ 77v—81r.

შენიშვნა: 1939 წ. გამოცემის მიხედვით გვ. 131—135.

87. „თქმული თავადის პეტრე ზაქარიჩისა ორბელიანისაგან, მუხამბაზად ითქმის.

— ჩემი სიამენე, შვებავ, განცხრომისა სავსებავ...“ 81v—82v.

შენიშვნა: ზემო კიდეზე ტექსტის ხელით: „ბეგლარ ორბელიანისაგან თქმული“.

88. „ოცმარცუალი ფისტიკაური, მაჯამის მაჯამა. მაჯამა სპარსულია, ხოლო ქართულად შეყრილი, სხვა და სხვა სათარგმანები.
— სამსალმობითა უფალმან ღმერთმან დაასო მანად ისარკეისა...“ 83r.
89. „ფისტიკაური. მაჯამის მაჯამა.
— მო აბასითა, მოაბა სითა, მოესომ მითხარ ვით მოეკიდა...“ 83r.
90. „მაირი მაჯამის მაჯამა.
— ყენი არის ისარია, დანაბადით დაეგების...“ 83r.
91. „მეფის გიორგის ძის ბატონისშვილის დავითისაგან თქმული, თათარ ბანოშაზედ სათქმელი.
— რად ამ უბედურს ხვედრსა შეევსწარ...“ 83v—84r

შენიშვნა: აშიაზე სინგურით: „თათარ ბანოშა თათრულია, ხოლო ქართულად: ცვარიანი ია.“

92. „საქართუელოს მეფის გიორგის ძის დავითისაგან თქმული. ლეილი არაბულია, ხოლო ქართულად ითქმის ხორბლის ფერი.
— გამიფრინდა სიხარულის მფრინველი ლეილი...“ 84rv.

შენიშვნა: ტექსტი (განსხვავებული სახით) დაბეჭდილია (იხ. ანთოლოგია, II, 1928, გვ. 281.)

93. „მეფის გიორგის ძის ბატონისშვილის დავითისაგან თქმული თეჯლისი. თეჯნისი არაბულია, მაჯამა ანუ შეყრილი, სხვა და სხვა სათარგმანებელი.
— რა მთოვარე დამესახა თვალთა წინ,
დამატდა თვალთ ცრემლი ნაკად დანათა...“ 84v—85r.
94. „ბატონისშვილის დავითისგან თქმული მუხამბაზი. მუხამბაზი არს არაბული, ხოლო ქართულად ითქმის ხუთმუხლოვანი.
— რა იქნება ჩვენც ვიყენეთ სენატორნი...“ 85r—86v.

შენიშვნა: ტექსტი დაბეჭდილია (იხ. ანთოლოგია, II, 1928, გვ. 280—281).

95. „ბატონისშვილის დავითისაგან თქმული დუბეითი. დუბეითი სპარსულია, ხოლო ქართულად ითქმის ორი ტრიქონიანი.
— რა შეეიქენ სოფლისაგან ესრეთ მწარედ განაწირი,
ამის გამო შესაწყალი მოთქმით ჩემსა სევსა ეჰსტირი...“ 87r.
96. „ბატონისშვილის ფარნავაზისაგან თქმული მუხამბაზი.
— იგონეთ ყოველთა დრონი წინარე,
გინა თჳსნი ხართა, ანუ ვინარე...“ 87r—88v.
97. „მეფის ირაკლის ასულის მარიამ ბატონისშვილისაგან თქმული, თურქთა ჴმასა ზედა სათქმელი მუხამბაზი.
— ჲ დამწარდეს დროთა ტკბილობა...“ 88v—89v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია (იხ. ლ. ასათიანი, ძველი საქართველოს პოეტი ქალები, 1936, გვ. 215—216.)

98. „მეფის ირაკლის ასულის იოანე მუხრანბატონის მეუღლის ქეთევან ბატონისშვილისაგან თქმული გაფი დუგაში სათქმელი. გაფი არს თათრული, რომელა იხტილათი, ქართულებრ შეკცევა.

— ჯ, ვითარ ვჰსთქუა განსაკრთომელი,
ჩემის სიცოცხლის დამამცრობელი...“ 90r—91r.

შენიშვნა: ლექსი რამოდენიმეჯერაა დაბეჭდილი. უკანასკნელი გამოცემა— ლ. ასათიანი, ძველი საქართველოს პოეტი ქალები, გვ. 238—240.

99. „სანატრელის მეფის ირაკლის ასულის თეკლა ბატონიშვილისაგან თქმული გაფი. ქეთეონს, თავის დას, პასუხს უგებს ამ ლექსით.
— რად გკჯრს პატიმარს მწუხარებანი... 91r—92v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია (იხ. ლ. ასათიანი, ძველი საქართველოს პოეტი ქალები, გვ. 255—256). ხელნაწერის კიდეზე ლექსთან მინაწერი გადამწერისა: „ეს ავის დედისაგან მოხდა, წინა უკმო დაწერა და როდესაც ჰსწერდეთ ან იკითხვიდეთ, როგორც ანბანი დამესახა ან ცრფი, იმ რიცხვით წარიკითხეთ“ 91r.

100. „თავადის ევსტათის დავითის ძის ციციანოვისაგან თქმული დუბეითი.
— ჰოი საყუარელო, თუალთა ნათელი.
ვერღა სად ვჰპოვე. მისთჳს ვარ ხელი...“ 92rv.

101. „თავადის ევსტათი დავითისძის ციციანოვისაგან თქმული თეჯლისი.
— პირად-პირად მნათობ. დასთა თვალ ვაგენ,
მჭურეტთა საკჳლად ეწყო ისარი აარებს...“ 92v—93r.

102. „თავადის იოანე სარდლის ორბელიანისაგან თქმული თახმისი.
— ჰმუნვისა ბაღნაროვანთა ვჰსწევ პირვარდთა ხებული,
მცველნი შემომხედენ, მეტყოდენ წარბ შეჰმით ისარ ხებულო...“ 93r—94r.

103. „თავადის ელისბარ გიორგის ძის ერისთოვის თქმული მუსტაზადი, ანუ მუხამბაზი.
— ვემონე მისა, ვჰბედავ თქმასა, პირად მზიანსა,
ზნეობით სრულსა, ნაზად მკულსა, ადამიანსა...“ 94r—95r.

104. „თავადის ელისბარ გიორგის-ძის ერისთოვისაგან თქმული მუხამბაზი ანუ მუსტაზადი.
— ვაჲ, ესე დრონი, საყვედრონი, მომცემს წყენასა,
ვინ უძლოს ჭირსა ჩემთა თქმანი, ანუ სმენასა...“ 95rv.

105. „თავადის ალექსანდრე ჰავჰავაძისაგან თქმული, ჰარბახანდან ჩემი მახტუმის ჴმა. თათრულია, თჳთოს შეხედვით თვალის მომტაცი.
— მიკვირს, რად ჰსძრახუნ მას, ვინცა არს შუნებითა ძლეული...“ 96rv.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია (იხ. ა. ჰავჰავაძე, თხზულებანი, ი. გრიშაშვილის რედაქციით, 1940, გვ. 35).

106. „თავადის ალექსანდრე ჰავჰავაძის თქმული. დუგაის გუშა ხარიბა ქაქაშის ჴმა. სპარსულია, ეკალი იმის ჴელში ვნახე, სისხლი ამიდუღდა.
— ვისაც გჰსურთ ჩემთა ჰამბავთა ცნობა...“ 96v—97r.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 34.

107. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული ლაჯარამ. ლაჯარამ სპარსულია, მაშასადამე.
— სახე შენი მემახვევა, მებადა...“ 97rv.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 3.

108. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული მუხამბაზი.
— ელების კარი გაზაფხულისა...“ 97v—98r.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 8—9.

109. „ესე ჯელხების ჭაზედ სათქმელი გაფი, თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული.
— ოჰ, წარმავალნო, გზასა ქალნო,
თუალთა საამოდ, ხილვად ჭიანო...“ 98v—99r.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 32—33.

110. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული ბაიათი. ბაიათი თათრულია, სამფლობელო ხალხია და იმათი სიმღერაა.
— ვიწყო წერა მაჯამით...“ 99rv.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 15.

111. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული თეჯნირი.
— ვინ არს ესე, სრულ თაგთირებრ მანათი...“ 99v—100r.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 14.

112. „თავადის ალექსანდრეს ჭავჭავაძისაგან თქმული მუხამბაზი.
— მოვედ ამ არეთ შესამკობელად...“ 100r—101r.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 61—62.

113. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული მუსტაზადი.
— ისმინეთ, მჭსმენნო, ჰირთა მთმენნო, მომიპყართ ყურნი“...101r—102r.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 67.

114. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული შუშტარ მუხალიფის ხმა. გაფი; გაფი არს ქმა, შუშტარი არს ქალაქი ღა მუხალიფი არს ნაღმა, სპარსულია.
— ვაქებ თავსა, თმა შდიდარსა, რომელსა, გლახ, უბამს გული...“ 102v—103v.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 37.

115. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული მუსტაზადი.
— უწყალო სენმან, ყოველთ მაწყენმან, გვიკოდა გულნი...“ 103v—104r.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 17.

118. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძის თქმული, გარდუნ, გარდუნის ჯმა, ჰუსეინის გაფი, ესე იგი ცუდილება, სპარსულია.
— მომეველ, მთოვარეე, შუქის მუენო...“ 104rv.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 38.

117. თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული, სან ბირეილალ აზარუმის ჯმა.
— ანაზდად ხილუამან მე შენმან, მზეო..“ 105r.

შენიშვნა: აშიაზე მინაწერი გადაწერისა: „განმარტება არა აქუს ამას“. გამოცემის მიხედვით გვ. 18.

118. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული. უჩტი ქონ ღლუმ ყუშის ჯმა, თათრულია, ესე იგი ჩემის გულის ჭრინველი.
— ედემს რგულსა საროს მაშორვა ბედმან...“ 105rv.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 39.

119. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული, ჭატარ ბარუხამის ჯმა, გაფი, სპარსულია, ურჯულომ სახეზედ შემომხედა.
— აჯას ვამრავლებ მე შენდა...“ 105v—106v.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 40.

120. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული მუსტაზადი.
— ეარდო კოკობო, ყოველთა მჯობო, მომხედე კრულსა...“ 106r.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 28.

121. თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული, ბაღჩა დივარიდან აშტუშის ჯმა, ყაიდა თათრული, ოსმანურია: ბაღის კედელზედ ასვლა.
— შენ გეტრფის, ვარდო, გლახ გული...“ 107rv.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 41.

122. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული თემროთემროს ჯმაზე, ოსმალოს ყაიდა, თათრულია, სახელი თემურისა, ყაიდა არს ჯმა.
— ვაჲ შენგან წყლულსა, დაკოდილს გულსა...“ 107v—108r.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 42.

123. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული: ნუ დამწუავ ცეცხლში. შანშეს ჯმა, მუხამბაზი...
— გლახ თუალთა შენთა შუშბა სრული...“ 108rv.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 43—44.

124. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული, ჯან ყუში ბუიერლარდის ჯმა, მანსურის გაფი, თათრულია: სიცოცხლის მფრინველი ამ ადგილებშია. ნაღმა მანოური ადგილია.
— ბალახშ ბეზეკის ბაგით სიტყუა წარმონაშობი...“ 109rv.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 45. ეს ლექსი დავით რეკტორს ორჯერაა მოთავსებია თავის კრებულში, იხ. 312r (№ 341).

125. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული, გეოშახმოლდურურ ოიარაბანის ჭმა. თათრულია: თუ არ მოვადე, ის დაკოდილება მომკლავს.
— ქნებით ეჰმოვანებ, მისმინე მვედრსა...“ 109v—110r.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 46.

126. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული, აღამ სანისანის ჭმა, თათრულია: უფალი ჩემი თქვენა ხართ.
—ვაჲ სუსტსა სენით, ავთ ჭმათ სმენით, გულსავსე წყენით...“ 110r.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 47.

127. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული, საბაი საბაი ჩამანამის ჭმაზედ სათქმელი, სპარსულია: დილის ნიავი და ვარდისა ბალჩა.
— შჳსნებანო, სახილვოდ სასურველნო...“ 110rv.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 48.

128. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული, ოსმალის ყაიდა ბირნაზინან, ბირყამზინანის ჭმა, თათრული ოსმანურია,—ერთი ნაზნაზიანი, ერთი მიმორხეული.
— სიყუარულსა შეუპყრივარ აწ შენსა...“ 110v—111v.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 49—50.

129. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგ[ან] თქმული.
— ვაჲ სოფელსა ამას და მისთა მდგმურთა...“ 111v—112v.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 30—31.

130. „თქმული თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან.
— ჭოი ვით გვემტყუნვა
სოფლისა ბრუნვა..“ 112v—113r.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 25.

131. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული, რასტის გუშა გულ ჰამანუმ ჯამანის ჭმა.
— მჭსურდა ოხრვა ჩემი მდუმარს მეკრძალა...“ 113r—114r.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 56.

132. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული, ჯოვრი ჯანდა ხარობამ, თათრულია: ინადს რომ მიშურები, მე ყარიბი, ანუ უცხო ვარ.
— ჳწყლვივარ ჭირთა მალვას...“ 114rv.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 26. ეს ლექსი ვარიანტული სხვაობებით ამ კრებულში სამჯერაა მოთავსებული (114r, 120v და 311r).

133. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული მუხამბაზის ყაზალი, თათრულად მუხამბაზი მუხლიანი დაწყობილება.
— ჰმუნეის მახვილი გულსა მსობია...“ 114v—115r.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 63.

134. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული მუხამბაზადი.
— უწყალომ სენმან, ყოვლთ მაწყენმან, დაგვკოდა გულნი...“ 115r—116r.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 17.

135. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული, ჯანყუში ბუი ელარდა ჭმა.
— ვა მე, შორს მყოფსა შენსა...“ 116rv.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 12.

136. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული, შანპა ჯანგალუ დეგულამის ჭმა, თათრულია: მე განჯელი არა ვარ.
— მაისის ვარდმან ფურჩენილმან...“ 116v—117r.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 13.

137. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული შაარნი.
— სიყუარულო, ძალსა შენსა ვინ არა, რომე არ ჰმონებდეს...“ 117r.

შენიშვნა: მოტანილია მხოლოდ პირველი სტროფი ლექსისა (შდრ. გამ. გვ. 10).

138. [ლ ე ქ ს ი]. „გულთა საწყლავად კუბიდონს შენ უძღუნ ესე ისარი“... 117r-v.

შენიშვნა: ესე ლექსი, სტროფების რიგითი სათვალავის მიხედვით, წინას გაგრძელებაა წარმოადგენს. ავტოროზაში დაბეჭდილ დავით რეკტორს ამიასა მიუწერია (117r): „ეს სხვის თქმულია...“

139. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული, სარიარი დარამ შაბ, სპარსულია: სურვილი ამოამ მიჯნურის ნახვისა.
— ნუ მომკალ ბწარედ შორ ყოფით, უწყალოდ გულის დამყოფით...“ 118rv.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 57.

140. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული ნახტამ იალალზედ. შარაბური მუხტარ მუხალიფში, სპარსულია: სურვილის სიმთრალე.
— ეაჰ, დრონი, დრონი, ნაგებნი მტკბარად...“ 118v—119r.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 4.

141. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული მუხამბაზი ლათაიური, ლათაია თათრულია, მუხამბაზი გარდმოვლით გიობა, გინა კრიტიკა.
— ლოთებო, ნეტაი ჩვენა...“ 119r—120v.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 5—6

142. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული ზარის ჴმაზედ. ზარის ჴმა თათრულია: დარდიმანდი, მიმყოლი ყოველს საქმეში.
— უწყლოვარ ჭირთა მალვას..." 120v—121r.

შენიშვნა: ეს ლექსი ვარიანტული სხვაობებით ამ კრებულში სამჯერაა მოთავსებული: № 132—114r, № 142—120v და № 339—311r. შდრ. გამ. გვ. 26.

143. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული არ არის, სხვისაგან არის თქმული.
როს აღმობრწყინდა ბადრი მთვარე მანათობელი..." 121v—122r.

144. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული. ყაფია თეჯლისი, თათრულია, ბოლო გაწყობილი.
— არვის მართებს მის ვარდისა მიხედრა..." 122rv.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 9.

145. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული მუხამბაზი.
— შენს ღირსებას ნატრულობენ ყოვლნი ქალნია..." 122v—123r.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 11.

146. [ალექსანდრე ჭავჭავაძის] „თქმული.
ნარგიზოვანს წალკოტს ნარგი..." 123rv.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 107.

147. (ანზე სით მოხვალ.) „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული.
— ალექსანდრე ალკივიადს ეიახელ ათენს აწყურით..." 123v—124r.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 51—55.

148 „თქმული მუსტაზადი.
— ბულბულის ჴორსა შევდგომივარ ჴედამ ქძახველი..." 127rv.

149. „მზეჭაბუკ მდივანბეგის ორბელიანისაგან თქმული, როდესაც ანნა დედოფალი დაწვა, მეფის ირაკლის მეუღლე, გიორგიზედ, მაშინ ეს მზე შინაო ითქუა ძეობაში.
— აღმკულ სრასა, უცხოდ ცხასა, მზეც შინ შემოდიო..." 127v—129r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ქართული სიტყვა-კაზმული მწერლობის ანთოლოგია, II, გვ. 247—248.

150. „თქმულნი სტიხნი აღებასა ფოთისასა ბეგლარ ორბელიანისაგან წელსა 1810.
— განსაცჯეროთ და დიდთა სოფლისა შემთხუევათა
მაღლეულს მოხუცი წერისა შეჩუენებათა..." 129r—131r.

151 „ჩახრუხაული.
— მოველ და ვნახე სამოთხის სახე, ედემსა გარე შემოუარე..." 131rv.

შენიშვნა: 131r-ს ბოლოს დავით რექტორის მინაწერია: „ორი ტრიკონი ჩახრუხაულია და ორი ტრიკონი ფისტიკაურია. ბოლოები მაჯამა არის".

152. „იამბიკო ხუთ ტაეპოვანი, ჴმა დ, სამსახეობა.
— კუალად მისდაცა ვიტრფოთ, ვინ არს მიზეზი
ამის საბრძნისა ჩუენგამო ახლად მფენი...“ 131r—132r.
153. „ფისტიკაური ორი მაირი.
— ჭოი საწუთროვო, შენზედ ჰსჩივიან ყოველნი კაცნი, მცირე და დიდნი,
არ გეწყალვიან სიჭაბუკენი, მათ სიკეთესა შენ არცა რიდნი...“ 132r.
154. „ვარლამ არხიერთან მიწერილი მეფის ირაკლის ძის მირიანისაგან იამბიკონი.
— ყოველად სამღუდელოვ მღუდელმთავარო ქრისტესო,
ძმაე, მეგობარო, და ჩემდა სულის მწყემსო...“ 132r—133r.
155. „ამ იამბიკოს აქუს კიდურწერილობა ესთა: ჰკლოც ძმაი მირიან. ვარლაამისაგან მიწერილი ზემოს პასუხი მირიანთან.
— განათლებული ხარ, გაზენაებული,
ჰაღიგზნე სული, მაღალს უმსხვერპლე გული...“ 133r.
156. „ამ იამბიკოს აქუს კიდურწერილობა ესთა: იოანეი იოანეს.
— იესომ გმადლოს დღეთა შენთა გრძელობა,
ოთხთა კიდეებმდე გიძღუნას გმირთა ქებულობა...“ 133v.
157. „ამ იამბიკოში კიდურწერილობა არს ესთა: დავით, იოანე, ჩოხა. ესე არს იამბიკო ათორმეტ მარცულოვანი.
— დრომან მუხთალმან მიმცა მოწყინებასა,
ახალ მთიებმან მომაკლო თჳსს შფობასა...“ 133v—134r.
158. „ალექსის ძის კეთილშობილის დეკანოზისაგან თქმული მუხამბაზი.
— ეტრფის მთიებსა შესამკობლად გული ურვილი,
ჰსწყურის გონებას სამარადოდ მისი სურვილი...“ 134rv.
159. „თქმული მუსტაზადი.
— მნათობთა ზესა მცხინუარესა უქებ არესა,
კრონოსს მარესა, მკსინვარესა, შეჰაზარესა...“ 134v—135r.
160. „თქმული ბუდაღ ოღლანასაგან მუსტაზადი.
— ეწყით დამწუსლი, ღელწამ წელი, აღზრდილი სარო,
ნარნარად ჰრხევდა, მეცა სევდა, ძნელ შესადარო...“ 135v—136r.
161. „თქმული ქეშიშ დარდიმანდისაგან რასტის გუშაზედ შუშტარ მუხალიფის ხმაზედ. სპარსულია.
— ღაწუთა ხალ-ინდად ყრილსა
მშკლდთა ქამანდ შეყრილსა...“ 136rv.
162. [ლექსი] „თქმული.
— სევდისა წალკოტს გასაჰურეტლად გაშლილა ვარდი,
ბალი ბალია...“ 136v—137r.
163. [ლექსი] „თქმული.
— აღვახუნე ბაგენი, შევუმკო სახე, ოჰ, სიამოვნევ,
ამ ცრუმ სოფელმან არ მიგოს მახე, ოჰ, სიამოვნევ...“ 137rv.
164. „თქმული ქეშიშ დარდიმანდისაგან ეი გულისუნ სან იალალის ჴმაზედ; თათრულია: ჰ ვარდო, სოსანო მიჯნურო.
— იმელთა არის, დაამყარეო,
დისკოთა სხივით, სახე მთვარეო...“ 137v—138v.
165. „თქმული იოანე აქიმოვისაგან გაფი.
— თავი ვამონე სატრფოსა,

თჳსი სურვილი შემჴოსა..." 138v—139r.

166. „თქმული თავადის თუმანოვის დიმიტრი მდივნის იოსების ძისაგან ყაფია.

— გიშრის ნავნი ცეთერის ველს არობენ,
ირისენი მთუარეზედ კამარობენ..." 139rv.

167. „თქმული თუმანოვის დიმიტრი მდივნისაგან გაფი.

— ახალ აღნაგო სულო და,
ედემში აღმოსულო და..." 139v—140v.

168. „თავადის მდივნის დიმიტრის იოსების ძის თუმანოვისაგან თქმული მუხამბაზი.

— რად მოგშორდი, ქცევით ამაყიანო..." 140v—241r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ანთოლოგია, II, 1928, გვ. 293.

169. „თავადის დიმიტრი მდივნის იოსების ძის თუმანოვისაგან თქმული. ძუძლის თასლიბის ჴმაზედ. სპარსულია, თასლიბი ჴმა.
ბრწყინუალე პირბადრი ჩემი მთოვარე,
უღრუბლო მთიები, სად მიმეფარე..." 141r—142r.

170. „თქმული თავადის დიმიტრი მდივნის იოსების ძის თუმანოვისაგან. ბაიათი.

— ვარდი მეც მხვდეს ეგების..." 142rv.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ანთოლოგია, II, 1928, გვ. 294.

171. „თავადის დიმიტრი მდივნის იოსების ძის თუმანოვისაგან თქმული შუშტარის ჴმაზედ.

— ცის მნათობთ მზერით სხივს მოგეფენს მზერით,
ეთერის ველით პირ მანგობითა..." 142v—143r.

172. „თქმული მისვე დიმიტრი მდივნის თუმანოვის იოსების ძისაგან ვასეთ მიარების ჴმაზედ. ზანდის სპარსულია: შუა შემოვიყუნან.

— ტრფიალთ დამწუძლი, ტრფიალთ დამწველი,
ისფრით მოსული არს დამდაგველი..." 143r—144r.

173. „თქმული მისვე დიმიტრი მდივნის თუმანოვისაგან ნავაჲ ნიშაბურის ჴმაზედ. ნავა ნაღმაა და ნიშაბური ქვეყანა.

— დილის ნიავმა მომართუა ჰამბავი სასურძულისა,
ამაყის ვარდის სუფევა, სიკეთე უშურძულისა..." 144rv.

174. „თქმული მისუე დიმიტრი მდივნის თუმანოვისაგან ტაფი თაღის ჴმაზედ. სომხურია: გარეთუბნის ჴმაზედ.

— ბედნიერებით აღსილი, შუბნებით მარიხიანი,
ციაგთ მიუღო ნათელი, მკრთოლვარებს ციმციმიანი..." 145rv.

175. „თქმული მისივე დიმიტრი მდივნის თუმანოვისაგან დუბეითი.

— ორნო ნატიფად აღზრდილნო, მელეკსეთთჳს საკამათო,
უძრფასესო სატურუო, შენთჳს ვჰხელობ თამამათო,.." 145v—146r.

176. „თქმული მისივე დიმიტრი მდივნის იოსების ძის თუმანოვისაგან ტაფი თაღის ჴმაზედ.

— სატრფო მემთხვია სავარდეს, ბუნებით იხატებოდა,
მომსურდა ქების აღწერა, გული მი-დამო-ჰკრთებოდა...“ 146rv.

177. „თქმული დიმიტრი ბაგრატიონის გიორგის ძისაგან დუგაის თასლიბი, სპარსულია: ნაღმის ჭმა.

— იერიქული ვარდი ჭნებისა,
მზის მოშორვებით ვალალდებისა...“ 146v—147v.

178. „თქმული საქართუსლოს მეფის ირაკლის ასულის მარიამისაგან.

— აჰა, დამეცნეს რისხვით ცანია,
ისმინეთ საწყლად გლოვის ჭმანია...“ 147v—148r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ლ. ასათიანი, ძველი საქართველოს პოეტი ქალები, გვ. 217—219.

179. „თქმული საქართუსლოს მეფის ირაკლის ასულის მარიამისაგან.

— მოვჰსთქუამ სულთქმითა საბრალოდ,
ძნიად სათქმელსა ჰირებსა...“ 148r—149r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ლ. ასათიანი, ძველი საქართველოს პოეტი ქალები, გვ. 220—222.

180. „თქმული თეჯლისი.

— ყოველთ მოდასეთა დაისრეს გული,
დამგმეს სხუისგან კიდე ნათელი დღისა...“ 149v.

181. „თქმული ჰკეიანის ხელოქ სტეფან ლორის მელიქ ტაიოსის ძველათ მეფისა, რომელიც თავის ჰკუისაგან ამოღებული ლექსი არის თავის საყუარელთან მიწერილი.

— მითხარ, თუ ვახალო თავმა რა ქვასა,
ნეტა რა ჰყოფილხარ, ვისი ჰყოფილხარ...“ 149v—150v.

შენიშვნა: ლექსი დაბეჭდილია ა. ჭავჭავაძის თხზულებათა სრული კრებულის (1940 წ.) შენიშვნებში—გვ. 285.

182. „თქმული თავადის ქობულოვის დავით მდივნის ძის ოთარისაგან თახმისი.

— სეედისა ბაღსა მჯდომელმან
ღაწუნი ცრემლითა ვინამე...“ 150v—151r.

183. „თქმული მისვე ოთარ ქობულოვისაგან მუხამბაზი. ბოი სალბუჩინარის ჭმაზედ. სომხურია: ტანი სალბის მჰსგავსია.

— მჰსურს, დიანავ, გიამბო ჩემი ცეცხლთა დებანი...“ 151v—152v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ანთოლოგია, II, 1928, გვ. 295.

184. „თქმული მისუე ოთარ ქობულოვისაგან.

— ვიხილე საყუარლად ედემის ვარდი, ვიშ, რა გვიამა...“ 153r.—154r.

185. „თქმული მისუე ოთარ ქობულოვისაგან ჰაიდე სანამის ჭმაზედ. თათრულია: თუ მითხრან.

— ჰბრწყინავ მნათი, მზეებრ ჰნათობ...“ 154r—155r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ანთოლოგია, II, გვ. 296.

186. „თქმული თავადის თამაზის მიერ, სვიმონ მდივნის ძის ქრბუ-
ლოვისაგან, ეი გულ მაშოს ქმაზედ. სპარსულია: ვარდო ნუ განმეშორები.
— გონება შმაგობს ქელად, ვარდო შლილო,
იაჯის, მოვედ მშველად, ნახად მჰხეო"... 155rv.

187. „თქმული მისვე თამაზ ქობულოვისაგან აღლამა იარუმ
გულრამის ქმაზედ, თათრულია: ნუ ჰსტირ, საყუარელო.
ჴელმწიფა წიგნს იწერება,
მისგან ვარდი იფერება..." 155v—156r.

188. „თქმული მისუ თამაზ ქობულოვისაგან ვიშ რაგვიამას მა-
გიერი. გაფი.
— ჭოი იგი უწყალოდ ჩემი ხელმქნელი ნეტარ თუ სადა?
ტრფიალების ჯაჭვი გულის დამბმელი ნეტარ თუ სადა!..." 156r—157r.

189. „თქმული თავადის ზაალ გოსტაშაბის ძისაგან მუხამბაზი.
— მავრატ, შენთან შექცევას, გათენებას ნუ მეტყჳ,
თუ გიყუარვარ, მნათობო, სხუასთან შვებას ნუ მეტყჳ..." 157r—158r.

190. „თქმული მისვე ზაალ გოშტაშაბიშვილის (!) ბარათოვისა-
გან მუხამბაზი.
— ბულბული მწუხარებს, ვარდი შემომწყრალია..." 158v—159r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ანთოლოგია, II. გვ. 290.

191. „თქმული მისუ ზაალ გოსტაშაბის შვილის ბარათოვი-
საგან ფერიშან ქარდიეის ქმაზედ. სპარსულია: დაგიფანტავს ორი ზილფები.
— როს გიხილავ მთვარეს, ტკბილ მოუბარეს,
სხიეს ჰფენ ოთხსავე მხარეს, მზის შესადარეს.." 159rv.

192. „თქმული მისუ ზაალ გოსტაშაბისშვილის ბარათოვი-
საგან ჯარი ბაქავიშის ხმაზედ. სპარსულია: ეკალი ენახე ჴელში.
— შენდა შეყრამდის ვით გაჰსძლებს გული,
სევდამ უწყალოდ მიმატა წყლული..." 159v—160v.

194. „თქმული ბარამ ბარათოვისაგან დუგაის გუშა: ეი გულბია
თუ ნაზ მაქუნის ქმაზედ, სპარსულია: ჯ ვარდო, მოდი ნუ ინაზები.
— ეჰა, მთიები მთენია.
შუქნი მასხიეე შენია..." 160v.

194. „თქმული მისუ ბარამ ბარათოვისაგან თაზა ბე თაზა ბა-
ნოშაზედ არის—იმ ქმაზედ თქმული. სპარსულია: ახალ-ახალი ია.
— აფროდიტო, აღმოფრწყინდი(!)
არიავ, ღრუბლით ნუ ბინდი"... 160v—161r.

195. „თქმული მისუ თავადის ბარამ ბარათოვისაგან.
— ჯარნი დაჰხმულან ვარდისანი,
ვითღა ნახოს ბულბულმან იგი..." 161rv.

196. „თქმული მისუ ბარამ ბარათოვისაგან მუხამბაზი.
— ნუ მწვამ, მიჯნურო, არ გებრალები..." 162rv.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ანთოლოგია, II. გვ. 291.

197. „თქმული მისუ ბარამ ბარათოვისაგან თეჯლისი.
— ჰსცუალებენ ტაროსნი ჟამთა და დართა,
დაბზარნა უგვანად ნაზნი იანი..." 162v—263r.

198. „თქმული მელიქოვის იოსებ ნაცულისაგან თეჯლისა.
— კაეშანს მოუცავს ჩემი გონება,
ნისლი მიჰფარებია ღრუბლით დაგული...“ 163rv.
199. „თქმული მისუ იოსებ ნაცულისაგან სხჯსა და სხჯსა ცალად.
— დამლაშქრა სევდის ლაშქარმან ასე,
მიმტაცა ნათელი საამო დღისა...“ 163v—164r.
200. „თქმული მისვე იოსებ ნაცულისაგან რასტის გუშა... სპარსული, რასტის ჯმა.
— ბუნდოვანს გულს შენ აღმიჩნდი დარადა,
აწ არ ვუწყი, რად განმწირე და რადა...“ 164v.
201. „თქმული მისუ იოსებ ნაცულისაგან ხალიბაქ ავაშახედ.
— ხილვასთანა მიმტაცე თუალი,
თჳთ მიმეფარე, მზეო...“ 165rv.
202. „თქმული მისუ იოსებ ნაცულისაგან ყაჯარ ბაიათის ჯმახედ ჰმუნვის მახულის ცალად ყაჯრის თაიფა ჯმა. სპარსულია.
— სევდის მტარვალთა დამიჭრეს გული,
სურსთ მოსწრაფებით მიმტაცონ სული...“ 165v—166r.
203. „თქმული მისუ იოსებ ნაცულისაგან თახჳისი.
— ვისგან მიმეღო ცნობანი, იგი მთუარის სადარია,
მათ თანა მკჳდრობს მნათობლად, სად მუშთარი სად არია...“ 166rv.
204. „თქმული მისუ იოსებ ნაცულისაგან. ესე ითქმის თეჯლისსა დაჲ ვახ უფზედაც.
— განშიხმა რა სიხარულის წყალკოტი,
მუნითგან სიცოცხლე დამემწარა და...“ 166v—167r.
105. „თქმული მისუ იოსებ ნაცულისაგან თახჳისი.
— მოვედ, სიკუდილო, შენ გპოვე მჳურნალად ჩემის სენისა,
მიმიღე სული ბედკრულსა, კარნი დამიხშენ ლხენისა...“ 167r—168r.
206. „თქმული მისუ იოსებ ნაცულისაგან.
— ვაჲ, რა თქმად ეჰჰმუნვარებ, ვაჲ ჩემდა მყისა,
ნეტარ თუ საწუთო არ შემეთვისა...“ 168rv.
207. „თქმული მისუ იოსებ ნაცულისაგან მუხამბახი.
— ბულბულებრ მოვჰსთქუამ ვარდის ქებასა,
ლექსებს წარმოვჰსთქუამ სხუასა და სხუასა... 168v—169v.
208. „თქმული მისუ იოსებ ნაცულისაგან თეჯლისი.
— როს ვიხილე, მყის სურვილმან შემშალა,
დამწუა ხალმან, გული ლახვრით ასერა...“ 169v—170r.
209. „თქმული მისუ იოსებ ნაცულისაგან ყაფია, არაბულია: ბოლო გაწყობილი.
— ნათლოვანს სახეზედ დაშვენის ხალნი,
მარჯვნივ-მარცხნივ ორს მხარესვე მწეელები...“ 176rv.
210. „თქმული შაირი თამარ მეფეზედ.
— როს ნაჭარმაგევს მეფენი შჳდნივე პურად დამესხნეს,
თევზნი ამერთა წყალთაგან იმერთა წყალთა ჰშთამესხნეს...“ 170v.
211. „თქმული შაირი ბარათასშვილს აბაშისშვილს ორს ძმაზედ.
— წინას შებმაში მოვიდენ დავით, მერმე აბაშია,
თითო ჴელი სამკლავეში ამოეყოთ კაბაშია...“ 170v.

212. „კიდურწერილობა: გოჩა.
— განთქმული პირუკლ ბრძენთაგან სიდარბაისლე მესხისა,
ომი და შებძა კახელთი, მოსანდომია არ სხვისა...“ 170v.

213. „გოჩას თქმული.
— მთიულნი ცხენსა მოგპარვენ, თუ თჳალი დაიხუჭია,
მიბძანდი საციციანოს, მოგართვან ბატის კუპია...“ 170v—171r.

214. „თქმული შაირი მაღალასშვილის სახლთხუცის პაპუას ცოლზედ გივი მდივნის თუმანოვისაგან.
— ქალი ლამაზად მორთული სუხანზედა ზის დორესო,
მე უქმროობას ვერ გავჰძლებ, გაეწდო ისიდორესო...“ 171r.

215. „საგინაშვილის ბრმა გელიასგან თქმული შაირი. ერთს წყნწყაროელს, ტყეებიდან მოსულს კაცს, მაჩაბლობა უბოძეს მეფე თეიმურაზმა და ეფემან იპაკლი. ის კაცი მეფის მეჯლისში თავადებთან იჯდა. მეფეთ უბრძანეს გელიას, შაირი თქვიო. რა ეს შაირი თქვა, წინწყაროელი წამოჭდა და კარში გაიჭრა.
— თქუენც კარგად მოგხსენებიათ წინამძღურის შვილი მროველი,
ან გლეხი კაცი ნიქოზლად, ცოდნა იცოდეს ყოველი...“ 171r.

216. „ამიცანა: ქაღალდი, საწერელი, კალამი და წერა.
— კაცი ყანასა ჰსთესვიდა, ბრძენი და გულისჴმიერი,
გუთანი ჰქონდა ჩალისა და ჯარი მისი ძლიერი...“ 171r.

217. „ამიცანა: სათვალე.
— მე ერთი რამე მინახავს, თლილი წმიდისა ქვისანი,
ეის გარეშემო მოსილი ვერცხლისა ანუ რჩისანი...“ 171v.

218. „ანბანთქება, თქმული ბრძნისა და მეცნიერისა მეფის თეიმურაზ პირველისა მიერ. სუფეითა ჰყოს უფალმან.
— აღახუნ ჩემნი ბაგენი, ღმერთო, სამებით ქებულო...“ 171v—175r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია, იხ. თეიმურაზ I. 1934. გვ. 149—154.

219. „ათორმეტის ჰსწავლის მოჰჴსენება.
— ეს არის სიბრძნე ბერძენთა, პირუკლ ფილოსოფოსობა,
მკურნალობა, რიტორება, მერმე ღრამატიკოსობა...“ 175r.

220. „ძუკლთა და ახალთა საქართუკლოს მელექსეთა სახელნი, შაირად ნათქუამი მეფის თეიმურაზ პირუკლისაგან. სუფეითა ჰყოს უფალმან.
— სხუას ლექსით ჩახრუხაძემან შეამკო მეფე თამარი,
არ მებრალების საქებრად თამარი მისი ჰამარი...“ 175r—176v.

შენიშვნა: სინამდვილეში ნაწარმოები ეკუთვნის არჩილს, იხ. არჩილიანი, ტ. II, გამოსაცემად თეიმურაზისა და რუსთველისა, გვ. 3—5. (სტროფები 24—37).

221. „მეფის შაჰნავაზის ბაგრატოვანის ძის არჩილ მეფისაგან ჰთქმული ანბანთქება, რომლისა საუკუნო იყაენ ჰჴსენება, არს ჩახრუხაულად თქმული.
— ა სულ ასულა, მჭურეტნი დასულა, ესე ვინაა ჩემი ასულა...“ 177rv.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. არჩილიანი, I, 1936, გვ. 251—253.

222. „ერთი ქალი იჯდა, თავის შვილს არწევდა და ნანას ეუბნებოდა:
— მამა შენი, მაპა ჩემი, პაპა შენი, ქმარი ჩემი, შენ ძე ჩემი, მე დაგ შენი.

ეს იგავი ლოთისა არის, რომ სოდომის დაწვას უკან ეს საქმე მოხდა." 178r.

223. [ლექსი].

„ენა მწარე, ენა ტკბილი, ენა მოკლე, ენა გრძელი,
ენა სევდის უკუმყრელი, ენა ქუჱყნის შე-ცა-მძვრელი..." 178r.

224. (მეზანდუკის შვილის იგნატი ბერისაგან). „მამაო ჩუენო შაირად თქმული.

— რომელი მყოფ ხარ მაღალთა შინა,
სახელ წმიდაო მამაო ჩუენო..." 179r.

შენიშვნა: ავტორის ვინაობა აღნიშნულია ზედა კიდეზე.

225. (მეზანდუკის შვილის იგნატი ბერისაგან თქმული) [ლექსი].

— „აწ საჩივარი გესმოდესთ იესოს ქრისტეს მონისა,
პირველად ხოჯა მელქოსი, ახლა იგნატი ბერისა..." 179 rv.

შენიშვნა: ავტორის ვინაობა აღნიშნულია v-ს ზედა კიდეზე. გარდა ამისა, მას ადასტურებს ლექსის მეორე სტროფიც.

226. „ეჰგონებ დიმიტრი ორბელიანისაგან იყოს თქმული.
აწ ეს ვინებე, ანბანთა ვინ უკეთ ვიტყვით თქმულობით,
სით მოვალთ ანუ სით წავალთ, ვისა ვჰყმობთ სახელ თქმულობით,
მწკლდი რისა გვაქუს ისრითურთ, მესროლნო, ხანდაზმულობით,
რას ღოჭკლავთ, მითხართ, რაში ჰკრავთ ნადირთ ღონსრველნო სრულობით.

ანის ქალაქით წამოველ, ალაეერდისკენ რებული,
არჩილის მოყმე ავთანდილ, ცეცხლი მისგან მაქვს ვჰსებული..."
180r—183v.

შენიშვნა: 181v-ზე სინგურით: „დედანში სანზედ აკლდა და მე, დავით რეკტორმან, ვჰსთქუ".

227. [თეიმურაზ მეორე. ხილთა ბაასი.]

„უყურეთ ხილთა კცევასა, რისა ამბისა მთქმელია,
ფერ ჰმეენიერი ძირწვრილი, ცოტაი ხანს მდგომელია,
უხუცესი და პირუსლი მარწყჳ მიწას მდგომელია,
სხუას ხილსა ასე მოუსწრობს, ვით რომ შუბ განშწონველია.
მარწყვმა ჰსთქუა: მოვალ პირუსლად, მე ვერა მისწრობს ხილიცა..."
183v—186v.

შენიშვნა: 1. ტექსტი სტროფების თანმიმდევრობით განსხვავდება ნაბეჭდისაგან, შდრ. თეიმურაზ II, თხზულებანი, გვ. 109—113.

2. დავით რეკტორს ეს ნაწარმოები ორჯერ გადაუწერია თავის კრებულში, იხ. S—1511, 275v—280r.

228. „დავით რეკტორისაგან თქმული.

— ფშატმან ჰსთქუა: რად არ მახსენებთ, თქუენ იქებთ უცხოდ თავებსა,
თითონი თითოდ მოჰკვეთით აუცსა ენელსა, ავებსა..." 186v.

229. „დავით რეკტორისაგან თქმული.

— უნაბმან ჰსთქუა: არა მოვკვეხ, შემედრებით ამად ვერა,
თქუენ ყოველგან იეფი ხართ, მე ყოველთჳს ტფილისს ვჰსდგე რა..." 189v.

230. „დავით რეკტორისაგან თქმული.
რქამან გაწუდილმან ყურძენმან მომართა ყოელსა არესა,
ძუნწნი ვინ უბნობთ ურცხუბითა, ვინ ორძმან მიჯუფთარესა...“ 186v.

231. „ბრძოლისათჳს, თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული.
— აღჰსტყდა ომი საშინელი, ცემა-სროლა აღირია...“ 187r.

შენიშვნა: 1940 წ. გამოცემის მიხედვით გვ. 58.

232. „[ალექსანდრე ჭავჭავაძე.]“ ფისტიკაური.
— მას სამი რამე ჰჭონან უებრო:
გლახ მტერთა მისთა მომდრეკად ქედის...“ 187r.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 59.

233. საყვარლისათჳს, თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგანვე თქმული.
— ღიმილმან ლალთ კართ განლებით
მარგალიტთ მწყობრი აჩინა...“ 187rv.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 65.

234. „პავლე პირშჳლისა სრულად როსიის იმპერატორისაგან აღშენებულს პეტრებრუხს სასახლესა ზედა თქმული ქებად
თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან.
— შე პალატო, ვინ მონარხმან, დიდებისა მოყვარემან...“ 187v—188r.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 17.

235. „სხვა დასხჳადროისათჳს კაცისა, თავადის ალექსანრე ჭავჭავაძისაგან თქმული.
— ეს სოფელი სამყო ძნელი. მჩენებელი ჰმუნვის ალთა...“ 188rv.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 29.

236. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული ოდეს რუსთაგან პყრობილ იყო პყრობილისაგან თან პყრობილთა მიმართ.
— ჰკუნესს გული, ძმანო, ჰხსოენად კმანო მომხსენე ვებისა...“ 188v—189r.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 60.

237. [ალექსანდრე ჭავჭავაძე] „დაუდგრომელი მწყემსა და კეთილი მწყემსი, ანუ კობლე და ხლოე.
— კობლე: ხლოევ, რა მაგრე მარტოდ ტარება...“ 189r—190r.

შენიშვნა: გამოცემას მიხედვით გვ. 27.

238. „თავადის ავალიშვილის გიორგისაგან თქმული შაირად თხისა და მელისათჳს.
— თხა და მელა მეგობარი მიდგნენ ჭის პირს სმად წყალისა,
უფრთხილობით შიგან შთაჰჭდა ცრუ მოყვარე, ძმაჲ თხისა...“ 190rv.

239. სანატრელის მეფის ირაკლი მეორის ასულის თეკლა ბატონიშვილისაგან თქმული, რომელთაგან მქონდა სიამე შვების ქმაზედ სათქმელი. რასტის გუშა, გულ ჰამანუმ ჯამანის ქმა.

— მოგახსენებთ ყოველთა აზიელთ ერთა,
მოყუარეთა თქსთა ამერთ, იმერთა...“ 193rv.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია. იხ. ლ. ასათიანი, ძველი საქართველოს პოეტი ქალები, 1936, გვ. 258—259.

240. „თქმული თავადის ღ´თისწყალობა ბებუთოვისაგან სალბუჩინარის ქმაზედ სათქმელი... მუხამბაზი.

— გული ყოვლთჳს მიბგერის, მაგრამ ქამი არ შვრება,
ენა რას შეიძინებს, არა ჰსთქუას შენი ქება...“ 194rv.

შენიშვნა: 194r-ზე იოიბად ზემო კუთხეში: „როგორც ამის მოქცდს ეთქვა, მეც ისე დავჰსწერე, უმართებულო იყო რომ გამემართა“.

241. „თავადის ღ´თისწყალობა ბებუთოვისაგან თქმული მუხამბაზი.

ეჰა, ლამაზო, რა მომიგონე,
მყის განმელია ძალა და ღონე...“ 195r.

242. „თავადის ღ´თისწყალობა ბებუთოვისაგან თქმული მუხამბაზი.

— რადგან მეგობრად არ მიქმარეო,
გასწი, განზედა გაიარეო...“ 195v.

243. „თავადის ღ´თისწყალობა ბებუთოვისაგან თქმული მუხამბაზი.

— სპასპეტისა სპა მესევა ჯარად,
შავნი ისარნი დამკოდვენ ჩქარად...“ 196rv.

244. „მელქუა გულქანოვისაგან თქმული ართურლამა. თახმისი თათრულია, მომატებული თახმისი.

— მოვედ, ჩემო საყვარელო, დაგინახო მაჩინითა,
ჴელმწიფის წყალობა გჳრდეს, დაიხარო მაჩინითა...“ 200rv.

შენიშვნა: სათაურთან მინაწერი: „ვისაც უთქვამს, ისრე არის დაწერილი. გამართვა, უმართებულოა.“ გარდა ამისა, ამიხე განმარტებულია ცალკეული სიტყვები ლექსისა.

245. „მელქუა გულქანოვისაგან თქმული მუხამბაზი.

— ქვეყნისა მანათობელი მთვარე ხარ,
ღიმარე და ბაგით მოცინარე ხარ...“ 200v—201v.

246. „მელქუა გულქანოვისაგან თქმული მუხამბაზი.

— ქება შეისმინეთ ალისკანდისა,
შექცევაში უცხო დარდიმანდისა...“ 201v—202r.

247. „მელქუა გულქანოვისაგან თქმული მუხამბაზი.

— მამილოცავს, თემურაზ, პოლიციმეისტარობა,
შენ, შეიდობით მოუელი, სულ არ იცი შარობა...“ 202v—203r.

248. „მელქუა გულქანოვისაგან თქმული მუხამბაზი კარებიანი. თათრულიაო, ოთხი შემატებული ტრიქონი.

— შეიდ ცოთმილ ეარსკულავს შეეფარდები,
ვინც შენ განახავს, ყველას შეუყვარდები...“ 203v—204r.

249. „მელქუა გულქანოვისაგან თქმული მუხამბაზი.

— მუხამბაზო, უცხო ტკბილი ხმა ხარო,
მორთულო მეჯლიშო, ღვინის სმა ხარო...“ 204rv.

250. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული მუსტაზადი.

— ვარდის გაყრილსა, სულ-მიხდილსა ჰმუნავ მწარებით,
ძოწთ ვერღა მჭურეტსა თვალ ნაშრეტსა ცრემლთა ღვარებით...“ 205rv.

შენიშვნა: 1940 წ. გამოცემის მიხედვით გვ. 64.

251. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული მუხამბაზი... ბოი სალბუჩინარის ჭმაზედ ჲათქმელი.

— უწყალოვ სიყუარულო, რად მკოდე ესთა ძნელად,
რასთვისა მყავ მღერალი საუკუნოდ მკვნესელად...“
205v—206v.

შენიშვნა: 1940 წ. გამოცემის მიხედვით გვ. 19-20.

252. „მიცუალებასა ზედა მისის ბრწინუალების თავადის პეტრე იოანეს ძის ბაგრატიონისა ღენერალ-ანშეფისა და მრავალთა ორდენთა კავალერიისასა, (თქმული ნიკოლაოს ახვერდოვისაგან 1812-ს წელსა).

— არ არს სისრულე სოფელსა ამას შინა,
არცა სადამე მტკიცე ბედნიერება...“ 207r—210r.

შენიშვნა: „ავტორის ვინაობა დავით რეკტორს ნაწარმოების ბოლოს აღუნიშნავს (210r). იქვეა მიწერილი სხვა ხელით: „და თარგმნილი ბეგლარ ორბელიანისაგან რუსულიდამ ქართულად.“

253. „სოფლის მდურვა სიბერისათჳს, თქმული დიმიტრი ბაგრატიონის მიერ ძაგნაკორულად.

— ოდეს რა დაჰხსნა ადამ მცნებანი,
ჴელ-ჰყო მაღლისა შემართებანი...“ 210v—211v.

254. (ალექსანდრე მაკედონელის წიგნი). „იაფეთ იყო დიდებული სიმჴნით და სიმამაცით, და ეწოდა ერსა სკლავონი, ბეთა მისთაგანსა ზემოჰჴსენებულთა მოსოხის ჩამომავალთა. და იყო ერი ესე უმთავრო და ველური. ბერძულად 5198 წელსა, ხ[ოლო] რომაულად [ ] დაიწყეს დიდის მეფის ალექსანდრეს მაკედონელის მონება და მან უბოძა ეტრატზედ დაწერილი წყალობის წიგნი...“ 212rv.

255. „(ეპისტოლე ხაქარიას მოძღურის მიმართ). „ზაქარიას ყოვლად პატიოსანსა ღირსსა მამასა ანტონი არხიეპისკოპოსი ელდიმარისა და იეროპოლისა უულისა მიერ მოგიკითხავ.—თქუენისა მაღალღირსების ოდესმე ძეთაგანი მითვე წმიდითა მით პირველებრითა სიყუარულითა და ეჰსდებ დასაბამად სიტყჳსა...“ 213r—214r.

256. (ეპისტოლე ალექსი დეკანოზის მიმართ). „ანტონი კათოლიკოსი პატიოსანსა მღუდელსა უბიარატესსა ალექსის უფლისა მიერ გახარებ.—ოდეს-იგი იოსიას ვისმე მიერ ახლისა წმიდა წმიდათა და სახლისა უფლისა განწმდებოდა, საკურთხეველნი ბაალისნი დაემხობოდეს...“ 214r—215r.

257. (ალექსი დეკანოზის მიმართ ეპისტოლე). „პატიოსანსა მღუდელსა დეკანოზსა პროკოპრეზვიტერს ოთეც ალექსის ანტონი არხიეპისკოპოსი უფლისა მიერ შოგიკითხავ!—შენის ღირსების ეპისტოლე მომეცა მე...“ 215v—216v.

258. „თახმისი, თქმული სტატსკის სოვეტნიკის და კავალერის თავადის გიორგი ეგნატის ძის თუმანოვისაგან.

— ამხელი თუალთა განვიცდი, ცათა ცთომილთ დასადარებს,
სად იგ ნარნარებს კერძოსა, მის მიდამოს დასადარებს...“ 218rv.

259. „მუსტაზადი, თქმული სტატსკის სოვეტნიკის და კავალერის თავადის გიორგი ეგნატის ძის თუმანოვისაგან.

— ჯ ვითარად მწველად კმარად ცეცხლი მგზებიან,
დეირის ალნი. დაუმცხრალნი, განახლდებიან...“ 218v—219r.

260. „მუხამბაზი, თქმული სტატსკის სოვეტნიკის და კავალერის თავადის გიორგის ეგნატის ძის თუმანოვისაგან.

— ჭმატკბილი იადონი ჰსტირს ცრემლით მჭმუნვარედა,
დაჰსძახს, შესტრფის, ნარგიზო, გვედრებ მომეხმარე და...“ 219v—220r.

261. „მუსტაზადი, თქმული სტატსკის სოვეტნიკის და კავალერის თავადის გიორგი ეგნატის-ძის თუმანოვისაგან.

— ეჰა, მნათობო, ცთომილ მჯობო, გეტრფი სულითა,
კრონოსის ცასა, გიქებ სულასა, სხივებრ სრულითა...“ 220r—221r.

262. „თახმისი, თქმული სტატსკის სოვეტნიკის და კავალერის თავადის გიორგი ეგნატის-ძის თუმანოვისაგან.

— ვარდო ამაყო, დამწვარ ვარ მე სურვილითა სრულითა,
ბულბულებრ დაგყეფ ცრემლითა, სიცოცხლე განწირულითა...“ 221rv.

263. „მუხამბაზი ბოი სალბუნიანის ჭმაზედ სათქმელი, თქმული სტატსკის სოვეტნიკისა და კავალერის თავადის გიორგი ეგნატის ძის თუმანოვისაგან.

— ულმობელო დიანავ, არ გაქვს შეწყალებანი,
მკეთილთ ისართ მჭონებო, მახსოვს გულ-წყლულებანი...“ 221v—222v.

264. „დუბეითი, თქმული სტატსკის სოვეტნიკის და კავალერის თავადის გიორგი ეგნატის ძის თუმანოვისაგან.

— დილით თვალთა აღმხილველი აფროდიტს ეჰქვრეტ ნამკრთოლვარებს,
ღაწვთა ზედა ამაყობით ვარდს საყუარლად ნაფუნჩარებს...“ 222v—223r.

265. „დუბეითი, თქმული სტატსკის სოვეტნიკის და კავალერის თავადის გიორგი ეგნატის ძის თუმანოვისაგან.

— მუხთალმან ამან სოფელმან ასე შემჭმნა მოტირალი,
ამად ვჰსტირი დღეთა ჩემთა, როშელ ვარდნან დამშდვა ბრალი...“ 223r.

266. „გარაილი, თქმული სტატსკის სოვეტნიკის და კავალერის თავადის გიორგი ეგნატის ძის თუმანოვისაგან.

— ბულბულს მხედა გულსა ლხენანი,
ვჰსცან წალკოტს კარნი ღიანი...“ 223v—224r.

267. „ოსმალის ყაიდა ილაი, თქმული სტატსკის სოვეტნიკის და კავალერის თავადის გიორგი ეგნატის ძის თუმანოვისაგან.

— ჱე, საყუარელო, ნუ დამწვავ მე მძაფრისა ალითა,
გლახ, ღაწვთა ზედა ვეშიშვი ლალის მკრთოლვარებასა...“ 224rv.

268. „თახმისი, თქმული სტატსკის სოვეტნიკის და კავალერის თავადის გიორგი ეგნატის ძის თუმანოვისაგან.

— სრა არს უცხო საშვებელი, სამოთხისა სადარია,
გარს წვალკოტი ყვაეილმრავლად სუნს აფრქვევდა სადარია...“

224v—225v.

269. „ეიშ, რა გვიამას ჭმაზედ სათქმელი გაფი, თქმული სტატსკის სოვეტნიკის და კავალერის თავადის გიორგი ეგნატის ძის თუმანოვისაგან.

— დავკარგე ფერითა მდიდრად შემკული,
ვჰსტირ, მიმეფარა...“ 225r—226v.

270. „ახალ აღნაგოს ჭმაზედ სათქმელი გაფი, თქმული სტატსკის სოვეტნიკის და კავალერის თავადის გიორგი ეგნატის ძის თუმანოვისაგან.

— ვჰფუცავ, კრონოსი დიადა
კრთოლვით პირს გმონებია და...“ 226v—227r.

271. „მასტამ იალალზედ შარაშური, შუშტარ ?ახალიფში სათქმელი, თქმული სტატსკის სოვეტნიკის თავადის გიორგი ეგნატის ძის თუმანოვისაგან.

— ჰ გამნო, გამნო, ყოფილნო ტკბილად,
ესრეთ სად წარხდით, ჰსჩანთ აღარც ჩრდილად...“ 227rv.

272. „თურქის გაფი, თქმული სტატსკის სოვეტნიკის და კავალერის თავადის გიორგი ეგნატის ძის თუმანოვისაგან.

— ეშვისა ზღვასა რა მიეელ ნაპირად, ვაი, ვაი,
უცილოდ შვებასა ჩემსა ვჰგონებდი...“ 228rv.

273. „მუხამბაზი ბოი სალმუჩინარის ჭმაზედ სათქმელი, თქმული სტატსკის სოვეტნიკის და კავალერის თავადის გიორგი ეგნატის ძის თუმანოვისაგან.

— აპოლონ, სველობისა ხარ ეტლი, თქმული ძველად,
ამურს ნუ განმაშორებ, იდიდე საქმით ქველად...“ 228v—229v.

274. „მუხამბაზი ბოი სალბუჩინარის ჭმაზედ სათქმელი, თქმული სტატსკის სოვეტნიკის და კავალერის თავადის გიორგი ეგნატის ძის თუმანოვისაგან.

— დახე მაისს, ბულბულო, ვით დღენი ნათლდებიან,
ზურმუხტის ფერად ველნი ნაზად აღმშვენდებიან...“ 229v—230v.

275. „თეჯღლისი, თქმული სტატსკის სოვეტნიკის და კავალერის თავადის გიორგი ეგნატის ძის თუმანოვისაგან.

— ვით შეამკო ველნი, მაისს დახედა,
ვარდი შლილობს, ნაზად ჰსჭვირს სადა ლალნი...“ 230v—231r.

276. „მაირი რეულად და ზმად თქმული სტატსკის სოვეტნიკის და კავალერის თავადის გიორგი ეგნატის ძის თუმანოვისაგან.

— ნარნარად მრხეო ზანავ,
შენებითა ზარიფანავ...“ 231r.

277. „ხომალდში ისხდნენ ოცდაათი კაცნი, თხუთმეტი თათარნი და თხუთმეტნი ურიანი და ზღვა აუღელდათ. თათართ ასე იმოქმედეს მეცნიერებით: იმ გვარზედ დადგნენ ფარგალ მოელებულსავით, რომ გასთელიდენ ცხრასა და რომელსაც მეცხრე თელა მიადგებოდა, ზღვაში ჩააგდებდენ. ესრეთ

იყო მათი პირობა და ჰურიანი შთაყარეს, და თუ როგორ დადგნენ, ამბავნი თქმული, შაირად თქმული სტატსკის სოვეტნიკის და კავალერის თავადის გიორგი ეგნატის ძის თუმანოვისაგან.

— ოთხმან ნივთმან ხუთ საგრძნონი ორნი ერთად დააზავნა,
სამმან ერთის შემმკობელმან ერთი ორად დააშენა...“ 232v.

278. „შაირი აკროსტიხად თქმული სტატსკის სოვეტნიკის და კავალერის თავადის გიორგი ეგნატის ძის თუმანოვისაგან, რომლისა კიდურწერილობა არს ეს გუარ: მუშაკი თუმანოვი.

— მეცა ვიყავ თქვენსავითა, მოკონარე ლაღობითა,
უთქვენობა ამა დღეთან დამამწარა მარტობითა...“ 231v—232r.

279. „ბოი სალბუჩინარის ჭმაზედ სათქმელი მუხამბაზი, თქმული სტატსკის სოვეტნიკისა და კავალერის თავადის გიორგი ეგნატის-ძის თუმანოვისაგან.

— ვარდი რა გაიაფდეს, ვინ ჰყოფს მისსა ქებასა,
ბულბული მაღლად იწყებს სამართლად ძაგებასა...“ 232r—233r.

280. „გარაილი. ყუავილნი ერთად შეყრილან, ვარდის მბრძანებლობას მორჩომილან და სიხარულით ამბობენ გარაილსა, თქმული სტატსკის სოვეტნიკის და კავალერის თავადის გიორგის ეგნატის ძის თუმანოვისაგან.

— წალკოტს ყუავილნი შვებასა
შეხვდნენ, ლხინს, თამაშობასა...“ 233r—234r.

281. „შუშტარის შარაშური, თქმული სტატსკის სოვეტნიკის და კავალერის თავადის გიორგი ეგნატის-ძის თუმანოვისაგან.

— ეჰა ყოველად სატრფოო, ცეცხლსა ეზი საწვავად,
თუ ტრფიალებით მოვჰკვდე, ნუ მდებ საზრახავად...“ 234r-v.

282. „შუშტარის გაფი, თქმული სტასტკის სოვეტნიკის და კავალერის თავადის გიორგი ეგნატის ძის თუმანოვისაგან.

— ვჰხმობ სიყვარულით გულის შეწირვას,
ფარვანებრ ნათლის მარად შემზირვას...“ 235r—236r.

283. „ახალ აღნაგზედ სათქმელი, თქმული სტატსკის სოვეტნიკის და კავალერის თავადის გიორგი ეგნატის ძის თუმანოვისაგან.

— Oე ვარდო, ფერით მდიდარო,
სუნთა ძვირ ფასად მსყიდარო...“ 236r-v.

284. „დუბითი (!), თქმული სტატკის სოვეტნიკის და კავალერის ეგნატის ძის თავადის გიორგი თუმანოვისაგან.

— საბრალო არს გულმოკლული,
ვერა ჰხსჭრეტავს საყვარელსა...“ 237r.

285. „ანბანთქება ამიცანად ნათქუამი მეუის თეიმურაზ მეორისაგან ცხებულებასა შინა თავრეზს.

— აღვძრათ სიტყუა საცნობელი, არცა ძნიად გამოჩნდების...“
242r—244v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოკვეყნებულია. იხ. თეიმურაზ II, თხზულებანი, გვ. 126—130.

286. „რუსეთით ანნა-ხანუმ დედოფალთან მიწერილი სამძიმარეების თეიმურაზ მეორისა ყოლად სანატრელისა საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარხისა მეფის იესეს ძის ანტონის მიერ.

ყოვლად ბრწყინვალესა მეფასა, მისს სიმაღლეს საქართველოს დედოფალს ანნა-ხანუმს.—რაჲ დაწყება დავჰსდუა საიგაოდ ძნელ ბედმან აწინდელისა სიტყჳსა...“ 246v—249r.

287. (ანტონი კათოლიკოზის მიერ მეფის იესეს ძისაგან მიწერილი ეპისტოლე მეფის იროკლის ძეს ვახტანგთან, რომელ არს ალმასხან). „ალმასხანთან მიწერილი.—უგანათლებულესო ძეო მეფისაო, ჩემო ჯელმწიფის შვილო, ყოვლად სატრფიალოვ ძმისწულო, ჩემის ყოველის გრძნობადისა უბიწოსა ამოვნებისა თჳთ მფლობელო ჯელმწიფეე, ჩემის გულის უმწეერვალესის ერთგულობის საყდარზედ მჯდომარეო. შენი ჰირიმე, შენი სევდა მე და შენი ქარები მე. შენმა წიგნმან მეტად შენს საალერსოდ აღმძრა...“ 249r—250v.

288. (ეპისტოლე) „იოანე მდივან ბეგთან (ორბელიანთან) მიწერილი ვლადიმერიდამ. ბრწყინვალესა მთავარსა იოანე ორბელიანსა, მსაჯულთუხუცესსა ყოველისა ქართლისასა, უსასყიდლოსა მეგობარსა ჩემსა ანტონი არხიეპისკოპოსი სიყუარულით მოგიკითხავ.

— ჰჳსენება შენი პირსა შინა ჩემსა, ვითარცა თაფლი დაჰსტკბების...“ 250v—252r.

289. „თავადის დავით იგნატის-ძის თუმანოვისაგან თქმული მუსტაზადი.

— ტრფიალთა ქველო, ხილვით მწველო, საქებო მარად,
აღნაგო ნაძვად, მთვარ საბაძავად, სინაზით წყნარად...“ 252v—253r.

290. „თავადის დავით იგნატის ძის თუმანოვის კოლლეგსკის ასსესორისაგან თქმული მუხამბაზი.

— ბულბული ნახეთ ვარდისთჳს მკვდარად,
ვარდი ამაყი ჯერ გაუმცდარად...“ 253r—254v.

291. „თავადის დავით იგნატის ძის თუმანოვის კოლლეგსკის ასსესორისაგან თქმული ბოი სალბუჩინარის ჴმაზედ მუხამბაზი.

— Ოე უწყალოვ მარიხო, გამკჳეთ ვერ ვჰსთქუა ქებანი,
შენვე ჰკურნე წყლულება, დამივს ცეცხლთა დებანი...“ 254v—255v.

292. „თავადის დავით იგნატის ძის თუმანოვის კოლეგსკის ასსესორისაგან თქმული მუსტაზადი.

— ჭუნა-ზენანი დათმენანი გემონებიან,
ელვა კრთომითა მიმოსლვითა სულნი მხდებიან...“ 256rv.

293. „თავადის თუმანოვის ეგნატის ძის კოლლეგსკის ასსესორის დავითისაგან თქმული შაირი აკროსტიხად.

— როს იღოცვიდე ოდესმე არსსა მას დაუარსოსა,
ევედრე ჩემთჳს, რათამცა ვნება არ გამიარსოსა...“ 257r.

შენიშვნა: აკროსტიხულად იკითხება: „რეკტორო დავით“.

294. „ეს შაირიც დავით თუმანოვისაგან არის თქმული აკროსტიხულად.

— სანატრელ ხარ, ლმობიერო, ეს ვედრება მამისმინე:
არ შემრისხო, იმოთმინე, ბევრთა კაცთა მოაწყინე...“ 257r.

შენიშვნა: აკროსტიხულად იკითხება: „სადილი ინებე ჩემთანა“.

295. „თაყადის დავით ეგნატის ძის თუმანოვის კოლლეგსკის ასსესორისაგან თქმული შაირად. იხილე, წარმკითხველო, ნარდის კაცნი წითელი დაშავი, ასრე დასხი. დასხმულიდამ აღრიცხე, ცხრა რომ მიადგეს, აიღე, ერთიანად თხუთმეტნი ჰურიანი ზღვაში ჩაიყრებიან, ვითა მან მესტროლაბემან ჰყო და თხუთმეტნი მუსურმანნი უენებელად დაიშთინა ხომალდსა შინა ჟამსა ზღსაღლესასა.

— ოთხ მჯედართა ხუთი მოსპეს, ორსა ერთმან არა ჰრიდა,
სამის პყრობა ერთსა შეხვდა, ერთი ორსა ასე ჰსძრცდა...“ 257v.

შენიშვნა: შაირს მოსდევს დავით რეკტორის მინაწერი: „წითელი არს ჴუსულმანი, ხოლო შავი ჰურია“.

296. „თაყადის დავით ეგნატის ძის თუმანოვის კოლლეგსკის ასსესორისაგან თქმული ბოით სალბუჩინარის ჴმაზედ მუხამბაზი.

— არ გიაჯე, მარიხო, ნუ ხარ სისხლის მღვრელია,
შენგან დაკოდილს გულსა სული მჰსწრაფულ განმელია...“ 258r-v.

297. „თაყადის დავით ეგნატის ძის თუმანოვის კოლლეგსკის ასსესორისაგან თქმული მუხამბაზი ბოით სალბუჩინარის ჴმაზედ.

— თავით ტერფად დამწვარი თქვენ ჰსცანთ აწ არს ხელია,
დაფარული ცეცხლი ჰსწვავს, მისგან ვერ სათქმელია...“ 259r—260r.

298. „თაყადის დავით ეგნატის-ძის თუმანოვის კოლლეგსკის ასესორისაგან თქმული შაირი აკროსტიხულად, რომელ არს ესე: მღვთისმშობელო, მეოხ ეყავ დავითს.

— მიღო გულმან ის ვნება, ორნი რა ჰსჯერეტდით ჯვარცმულსა,
ღთაება შეუხებელსა, სამჰსჭუალ ბუენებით კაც ქმნულსა...“ 260r.

299. „ანბანთქება ოთხ ტაეპზედ პეტრე ლარაძის მიერ თქმული ქრისტიკაურად ჟამსა ათორმეტის წლისასა.

— აღალის ბაგე გიშრის დალალებს ელვარეს ვარდს ზე ცეთერულობენ...“ 261r.

300. „მისივე პეტრე ლარაძისა მიერ ანბანთქება ოთხ ტაეპზედ შაირად.

— აკრთო ბალახში გულს დია, ეთერს ვლის ზე ცე თმა ია...“ 261r.

301. „მისივე პეტრე ლარაძის მიერ თქმული ანბანთქება შაირად.

— აღვა ბუტკი გულსა დაღად ერხევ ვარდად ზრო ცელვობით...“ 261r.

302. „მისივე პეტრე ლარაძის მიერ თქმული ჟამსა ათორმეტისა წლისასა ანბანთქება ოთხ ტაეპსა ზედა, ყოველს ლექსზედ თითო მარცუღლოვანი.

— ასე აღმკულა, აღნაგსა აკრთობსო, ალვად არებსა,
ათენს აცისკრებს ადღეებს, ააელუარებს არებსა...“ 261r—264v.

303. „მისივ პეტრე ყარიბისა რეფულად.

— შეგბრალდე შენი, ნათელდღეროო, მკუდარი ყარიბი, მთენ ზეციეროო,
ველად გაეჭრილვარ ვით ტარიეროო, რად არ მექმნები გულლმობიეროო...“ 264v—265r.

304. „მისივე პეტრე ყარიბისა შაირი.

— ამ ჟამს ვისურვებ შენს არეს ვმსულელობდე ვითა ფრთიანი,
მოვფრინდე ბანის ბანებით, ვით ოდეს შავ ნაბდიანი...“ 265r.

305. „ისევე პეტრე ლარაძისა.
— ჰაი, მოვსთქუამ საყუარელსა, ჰაი, სრულად ია ვარდი,
ჰაი, სენი უკურნები, ჰაი, მთხრებლსა ია ვარდი...“ 265r.

306. „ანბანთქება პეტრეს მიერ ლარაძისა თქმული შაირად.
— ავსტრიელმან არიოპაგს მოვინებე ბრძენთ განმსტრობა,
აბესალომს ენა-მზესა, ახილეს მწურთნა ახალ ყრმობა...“ 265r—268v.

307. „ეს შაირნი მაშინ ჰსთქუა პეტრე ლარაძემან, ოდეს მეფის გიორგის ასული, მენგრელიის დედოფალი ნინა მობრძანდა პეტერბურღს და თანამყოლთა მისთა თავადთა და აზნაურთა ჰსთხოეს პეტრეს დაწერა შაირთა რეცა მათ მაგიერად.
— მწადს დაუგო ტაბლა ტკბილი გონიერთა, სიბრძნით ერცელთა,
მსმენელთათჳს სატრფიალო, დამატკბობი სასმენელთა...“ 269r—272v.

308. „ეს იამბიკო მეფის ძე დავითს მიართო პეტრე ლარაძემან, ქურთთ რა სძლია.
— დღეს მეფსალმუნე დავით
ქნარს ჰსცემს ჴმატკბილად...“ 272v—263r.

309. „ეს ჩახრუხაულად რეულ-წყობილნი და შაირნი მწირობასა შინა ჰსთქუა პეტრე ლარაძემან, ვითარცა მხნედ-მორბედობით ჰმსახურა მეფის ძეს თეიმურაზს და ძლიერის ჴელოვნებით გამოიყვანა სპარსეთით.
— აჰა ესერა უბიწო სძალო, მოვიღლტეი შენდა მრწობლ დედუფალო,
სასანთლით ტაკუკ, ალ-მთელ მაყვალო, ღრუბელ სულმცირეე, საწმის ცვარმთვრალო...“ 273r—278r.

310. „ეს ქვემორე იამბიკონი კუალად მეფის ძეს თეიმურაზზედ თქმული მისვე პეტრე ლარაძისა მიერ ყარიბისა.
— თენგილთა გულთა სიბრძნისა შარავანდით
იმსწრაფლეს მცნებად, აღტჯურთეს, ბეჭდეს, მოგვცეს...“ 278r—279r.

შენიშვნა: 279r-ზე დავით რეჭტორის მინაწერი: „ეს ზემო იანბიკონი პეტრე ყარიბმან მისწერა მეფის ძეს თეიმურაზს სანკტპეტერბურღსა შინა, მისგან განშორებული სცხორობდა რა საკუთრად ნაჭირვებსა სახლსა შინა, წელსა ჩყიბ-სა. ზემო შაირნი და ჩახრუხაულნიცა ამავე წელსა შინა ჰსთქუა პეტრემან“.

311. „ეს ქვემო ერთი იამბიკო პეტრე ყარიბმა მისწერა საყვარელსა მოყუასსა თჳსსა კნიაზ გიორგი ავალოვს პეტერბურღს ვასილის ოსტროვიდამ ლეტნის სადის პირისპირ მეტუევის სახლში.
— ესწუხ შენთჳს, ძმაო, მელმის ჴეშმარიტებით,
განიფრთხუმ ჰრულით ნაღვლის უმწარესის და...“ 279r.

312. „ეს ქვემორე შჳდ-მუხლედი ლექსნი ძეობის ჴმაზედ შესთხზა პეტრე ლარაძე ყარიბმან: ძეობას ვიყავ მზისასა, მზეე, შინ შემოდიო.
— ცისა სტიქოს მნათობთ დასნი უცხოდ შეჰკრებიან.
შეჰგვეს, იყუნენ მხილველთ მნასნი, ესრეთ ნათლდებიან...“ 279v—280v.

შენიშვნა: 280v-ზე დავით რეჭტორის მინაწერი: „სრულ იქმნა ძეობა ღამის მთეველთათჳს დროს განსატარებელად“.

313. „ყარიბის პეტრე ლარაძისა მიერ მუსტაფაზადი.
— სიხარულ მწყდარსა, ცოცხლივ მკუდარსა, დრო მხედა სამწარად,
დღე მექმნა ღამე, ვსთქუა რაღა მე, ჳე არსად ვარად...“ 281rv.

314. „ყარიბის პეტრე ლარაძისა მიერ მუსტაფაზადი.
— დამმწყარდეს ჟამნი, შემხუდეს ეამნი საწამ-საწამნი,
შემაშთეს ზართა, საკუთართა, მხშირდეს თვალთნამნი...“ 281v—282r.

შენიშვნა: 282r-ზე დავით რეჭტორის მინაწერი: „ეს ზემო თქმული მუსტაფაზადი მას ჟამს ჰსთქვა ყარიბმან, ოდეს მოყვასსა თჳსსა შეჰქმნიდა სცედითა ჯაშანი.“

315. „ყარიბის პეტრე ლარაძის მიერ მუსტაფაზადი.
— ეშყის მჭონები, ჰირ მგონები, თქმულ ჩემებრ აროს,
ცეცხლი შემწეელად, ჩემად მკულელად, არს ვინ დაჰყაროს...“ 282rv.

316. „ყარიბის პეტრე ლარაძის მიერ თქმული ხმა ყარიბი, ორბელიანის დავით სარდლის ძის ყაფლანის სიკუდილისათჳს რეცა მის მაგიერად.
— მოდით დასად, სისხლის ცრემლთა მდენელნო,
საყვარელნო, ტოლნო, ვერ დამთმენელნო...“ 282r.

317. „ჴმა ყარიბი.
— გაზაფხულმა აწყო ყვავილთა დასნი...“ 283v—284r.

318. „ყარიბის პეტრე ლარაძის მიერ თეჯნისი.
— დილის მთიებს აღმომჭვირვალს დახვედა,
ვიცი მზეებრ სხივთა მტყორცნის ისარად...“ 284rv.

319. „ყარიბის პეტრე ლარაძის მიერ თეჯნისი.
— მზე ცორანოს ერმობს ჰაი დარადა,
ბნელს გულსა სხივთა აკრთობს რადგან ისაროს...“ 284v—285r.

320. „თეჯნისი ყარიბის პეტრე ლარაძის მიერ.
— ჴმა ვიბარი კამკამ კენარ მანათად,
ჰრხევნი გულსა სხივნი ნაზად მიარე...“ 285rv.

321. „ყარიბის პეტრე ლარაძისა მიერ თეჯნისი.
— არხევ ტანსა გულთ-წამტანსა სარულად,
უცხოდ გშვენის, არე-არედ აარე...“ 285v—286r.

322. „მისვე პეტრე ყარიბისა.
— ქუფრ დრომონნი ლურჯთა ზღვათა მაარნი,
გლოვა სრულნი, სისხლის ცრემლ დაუფარნი...“ 286rv

323. „მისივე პეტრე ყარიბისა მუსტაფაზადი.
— ჰმუნვისა ჭარმან, შესაზარმან, დამჭროლა მწარედ,
ია დახრილი, დაღრუბლვილი, ჰგებსო მწუხარედ...“ 286v-287r.

324. „ოსმალის ყაიდაზედ ილაი, თქმული მისივე პეტრე ლარაძის ყარიბის მიერ.
— მოვიდა გაზაფხულისა დრო გულთ სიხარულისა,
ყვავილთა მრავალფერობით ველთა დაშვენებანი...“ 287rv.

შენიშვნა: ლექსის ბოლოს დავით რეჭტორს მიუწერია: „ყოველს დასკალუღად ანუ დასუფრებად ხანახედ ანუ მუხლზედ უნდა ითქვას: მეწალკოტესა მტერობით ჰსურს მისი განძებანი.“

325. (პეტრე ლარაძე. აკროსტიხი).
— „გითხრა ლოდს ოდეს ცით ქვეყანად რებული.
მოსავთ იხილეს, სლვით ტყეებულთ ეს ახარე...“ 288r.

შენიშვნა: ლექსის ბოლოს დავით რექტორს მიუწერია: „ეს ზემო აკროსტიხორნი პეტრე ლარაძემან ყარიბმან ქიას ჯიორგი თუმანოვს ეგნატის ძს და მეუღლესა მისსა ქნინა მარიამს და დასავე მისსა ქნინა ანას ქრისტეს აღდგომის დღეს უარმაღანა, ვინადგან ფრიად მოყვსობისა გავშირითა შეკრულ იყო სიყრმიდგანვე ქიას ჯიორგიჯანიძი პეტრე ყარიბი“.

326. (პეტრე ლარაძე. აკროსტიხი).

„უღლისა იესოს შობას მოგილოცავ ძესა მეფისასა ილიას. მადლითა უმანოელისათა მრავალს წელს დღეგრძელ იყავენ, ამინ.

— ინათელ-ცისკრეს ერთა ღირსთა ვარსკულავ ახლით.

ამისთჳს გზასა დავლიდეს არ რუდუნით...“ 288v.

შენიშვნა: ლექსის ბოლოს დავით რექტორს მიუწერია: „ეს ზემო აკროსტიხორნი მეფის ძეს ილიას შესძღუნა სანკტპეტერბურღსა შინა პეტრე ყარიბმან დღეს ქრისტეს შობისასა“.

327. „ეს იამბიკო კიდურწერილი შესძღუნა პეტრე ლარაძე ყარიბმან მეფის გიორგის ასულს მენგრელიის დედოფალს ნინას თჳსის სახელის დღეობას სანკტპეტერბურღსა შინა.

— დღეისის დღესა ვინ ისახელწოდების?

ელვით ნათლდების ღუთივ ცნობის შარავანდით...“ 289rv.

328. „რომელსა თურქნი ბალაი ბალდუმ ლაილას უწოდებენ, თქმული პეტრე ყარიბის ლარაძის მიერ.

— მწყლავს ვარდის ფეროვნებანი

და ტურფად დაშვენებანი...“ 289v—290v.

329. „ეპიტაფია ბაგრატის ასულისა პეტერბურღს, თქმული მისვე ყარიბის პეტრე ლარაძისაგან.

— იუდას ძირით რტო აღმოცენებული,

იესეს წალკოტს ახლად აღყვაებული...“ 290v—291r.

330. „თქმული მეფისა მიერ დიდის თეიმურაზისა [მაჯამა].

— ლექსთა ღარიბთა, უცხოთა, რომელ არს გამოკრებული,

მამინდა წერა ამისთჳს, არ იქმნას დავიწყებული...“ 291v—301v.

შენიშვნა: ტექსტი მნიშვნელოვან სხვაობას გვიჩვენებს გამოცემულთან (შდრ. თეიმურაზ I. თხზულებათა სრული კრებული, გვ. 113—125). ხელნაწერს აკლია ნაბეჭდის პირველი სტროფი, „გაბაასება ღვინისა და ბაგისა“ მთლიანად; 298v-დან (ბოლო სტროფი) იწყება „გაბაფშუტულისა და შემოდგომის გაბაასების“ ბოლოსიტყვაობა (გამ. გვ. 108—112), რომელსაც დაბეჭდილი ტექსტის ბოლო სტროფი აკლია (შდრ. თეიმურაზ I, წინასიტყვაობა (ტექსტისათვის) ა. ბარამიძისა, გვ. 020—021).

331. „ბაირი კიდურწერილობით, თქმული საქართველოს მეფის მეორის თეიმურაზისგან პეტერბურღს 1761-სა წელსა სეკდემბრის 12-სა დღესა.

— ვისი ესთქვა ქება, თქვენც ნახეთ, ვისცა გჳრსთ ცეცხლთა დებანი...“ 302r—303v.

შენიშვნა: 1939 წ. გამოცემის მიხედვით გვ. 114—116.

332. „ანბანთქება ლექსად თქმული მეფის მეორის თეიმურაზისა წელსა 1761, დეკემბრის 10-სა. ვისზედაც ზემო აკროსტიხი ლექსად ბრძანა, ესეც იმაზედ არის.

— აღივსო გულიცა ჩემი საკვირველებით ვისაგან...“ 303v—305v.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 117—121.

333. „ყოველთა მელექსეთა უმჯობესსა, დიდსა ფილოსოფისა მცოდნესა, ბრძენსა რუსთაველსა ზედა ბაასი მეფის მეორისა თეიმურაზისაგან პეტრებურღს.

— მე უსწავლელსა ვით მეძლოს ვისზედ ვსთქვი ანბანთ-ქებანი...“ 306v—307v.

შენიშვნა: 1939 წ. გამ. მიხედვით გვ. 122—123.

334. „მიგებაბრძნის რუსთველისაგან მისვე მეფის მეორის თეიმურაზისადმი და მისგანვე პასუხად ნათქვამი.

— ძმანო, არ ძალმიძს პასუხი არ მწარედ, არცა ტკბილადა...“ 307v—308v.

შენიშვნა: გამ. მიხედვით გვ. 123—124.

335. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული.

— ქამნი რბიან, შენც მეელტვი,
ჭი, სულგრძელო საყვარელო...“ 309rv.

შენიშვნა: 1940 წ. გამ. მიხედვით გვ. 21—22.

336. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული.

— შენთან არს გული, მნათობო, ვიყო სად გინა...“ 309v—310r.

შენიშვნა: გამ. მიხედვით გვ. 23.

337. „ბარამ ბარათოვისაგან დუგაის გუშაი გულბია თუნაზ მაქუნის ხმაზედ.

— ეჰა, მთიები მთენია,
შუქი მასხივე შენია...“ 310r-v.

338. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული.

— ზმგერს გლახ გული, საყვარელო,
მლოდე შენი უწყლავს თმენას...“ 310v—311r.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 24.

339. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული ხარის ჭმაზედ.

— უპყრივარ ჭირსა მალავს, დუმილს, ოხრვას და კრძალავს...“ 311r.

შენიშვნა: იხ. შენიშვნები № 132 და № 142-ზე.

340. „იოანეს მუხრან ბატონის ძის გრიგოლის ბაგრატიონისაგან თქმული მუხამბაზი ბოით სალბუჩინარის ჭმაზედ.
— არ გეწყალვი, ტლორაო,
არ მაკმარე ტანჯვანი...“ 311v—312r.

341. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული ეი ბანდეი შიშვადის ჭმაზედ.
— ბალახზ ბეზეკის ბაგით სიტყვა წარმონაშობი...“ 312rv.

შენიშვნა: 1940 წ. გამოცემის მიხედვით გვ. 47. ეს ლექსი დავით რეკტორს ორჯერ მოუთავსებია თავის კრებულში (ნ. № 124, 109r).

342. „თავადის ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული რასტის ჭმაზედ: დედურ გულიანუმა მანუმ იარუმ გელ.
— რომელთაგან მქონდა სიამე, შვება...“ 312v—313v.

შენიშვნა: გამოცემის მიხედვით გვ. 56. (ხელნაწერსა და ნაბეჭდ ტექსტში დასწყისები სხვადასხვაა).

343. „დავით რეკტორის ალექსის ძისაგან ნათქვამი მუსტაზადი.
— ჱე მოყვარეო, ზილფნარო, ნარდიონ გველო,
გულ-ბროლ-სადაფო, ნატიფ სწრაფო, ლერწამო წელო“... 313v—314r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოკვეყნებულია, იხ. ანთოლოგია, II, გვ. 288.

344. „მუსტაზადი თქმული დავით რეკტორისა ალექსის ძისაგან.
— გრგვინვით ციურნო, მოით მზიურნო, რა არს სმინება...“ 314rv.

შენიშვნა: ტექსტი გამოკვეყნებულია, იხ. ანთოლოგია, II, გვ. 289.

345. „მუსტაფაზადი თქმული დავით რეკტორის ალექსიძისაგან.
— ლახვარ-სობანი და გმუბანი მეცნეს ტყვებითა,
მუხთლის სოფლისა, წამ მოკლისა, დღე დავსებითა...“ 315rv.

346. „თახმისი, თქმული დავით რეკტორის ალექსის ძისაგან.
— მეოთხესა ცის მენაკსა სიტყვიერი მზე არ ახე,
ოთხთა ჰუნეთ ზე აღმხდომი აღმოსავლით დაისახე...“ 315v—316r.

347. „ჰარბაბანდან ჩეშმი მაშტუმის ხმაზედ თქმული დავით რეკტორის ალექსის ძისაგან.
— გიქებ თვალსა, ღაწვად ლალსა, ზედ შეყრილსა ჱნდურ ხალსა...“ 316rv.

348. „მუხამბაზი ლათაიურად თქმული დავით რეკტორის ალექსის ძისაგან.
— ნეტარ რას ამბობ შენ, ბრძენო,
ლაყაფი რად განაგრძენო...“ 316v—318r.

349. „თქმული მისუ ოთარ ქობულოვისაგან...—ეჰა სიცოცხლე მკლეა...“ 152v.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ე. თაყაიშვილს. იხ. Е. Такайшвили, Описание, II. გვ. 194—238 (შედგენილობა S—1511 და S—1512-სა ერთადაა გატანილი). —2. S—1511 და S—1512 ნაწილებია ერთი ხელნაწერისა, რომელიც აკინძვისას ორად გაუყვიათ. S—1512-ში შედის მთლიანი ხელნაწერის 15—93, 120—379. 455—458, 495—496, 503—516, 549—556, 859—968, 997—1025, 1180—1327 გვერდები (დანარჩენი—S—1511-ში),

3. ხელნაწერის ერთვის: „პინაქსი, გინა სამიებელი, გინა ხანდეკი წიგნისა ამისთანა ესე წიგნი სხუათა და სხუათა მეშაირეთაგან თქმული, აჰა ერთად შეეკრიბე და აღუსწერე, რომელიცა ვჰქმენ სამიებელი ესე ანბანსა ზედა. რომელნიცა იკითხებიდეს და გენებოსთ პოვნა და გამოჩრევა, იპოვით რიცხვით: პირველად დაწყების რიცხვით და მეორედ ფურცლის რიცხვით ანბანსა შინა იხილეთ შაირის მთქმელის სახელი...“ (334r—361v). ზოგიერთი ლექსის სათაურში მითითებულია №, რომლითაც იგი უნდა მოინახოს პინაქსში.

4. ხელნაწერის კიდეებზე დვით რედ.ტორს ზოგან განმარტებული აქვს ტექსტის ცალკეული სიტყვები (49r, 50r, 62r. 82r, 91r, 194r, 200rv და სხ.).

5. ხელნაწერის ზოგიერთ ფურცლებზე, რომელიც დვით რედ.ტორს დაუწერელი დაუტოვებია, გვიანდელი ხელით ჩაწერილია ნ ი კ ო ლ ო ზ ბ ა რ ა თ ა შ ვ ი ლ ი ს შემდეგი ლექსები:

ა) „ომი საქართველოს თავად-აზნაურ-გლეხთა პირისპირ დაღისტნისა და ჩეჩნელთა წელს 1844-სა, მძღვანველობასა ქვეშე ღუბერნიის მარშლის, თავადის დ... ო ..“ (191rv), ე. თ ა ყ ა ი შ ვ ი ლ ი მიუთითებს, რომ ეს ერთი ლექსი ნ. ბ ა რ ა თ ა შ ვ ი ლ ი ს ავტოგრაფია (Описание, II, გვ. 225).

ბ) „ბულბული ვარდზედ“ (318v—319r); გ) „[ეთეგან] (319r—320r); დ) „შემოღამება მთაწმინდაზედ“ (320r—321r); ე) „ახარეშაზედ დასაწერი“ (321r); ვ) „ცმა იდუმალი“ (321v—322r); ვ) „ფიქრნი მტკვრის პირზედ“ (322r-v); ზ) „წინაწყრომ“ (322v—323r); ი) „ეჯ... ნას“ (323r-v); თ) „სავურე“ (324v—325r); ი) „ჩვეილი(!)“ (325r), ია) „სული ობოლი“ (325v—326r); იბ) „ჩემი ლოცვა“ (326r-v); იგ) „ჩემთ მეგობართ“ (326v—327r); იდ) „არ უკიდინო, სატრფოო..“ (328r-v); იე) „ვპოვე ტაძარი“ (328v—329r); ივ) „სუმბული და ბროწირი“ (329r—330r); იზ) [მერანი] „მირბის, მიმაფრენს“ (330r—331r); ით) „რად ჰყვედრი კაცსა...“ (331r-v); ია) „საფლავი მეფის იროკლისა“ (331v—332r); კ) „მიყფარს თვალები...“ (332r-v): კა) „შენნი დალალნი“ (332v); კბ) „სულო ბოროტო“.. (332v—333r); კგ) „შევიშრობ ცრემლსა...“ (333r-v); კდ) „ჩემს ვარსკვლავს“ (323v); კე) „ნაპოლეონ“ (324 r-v); ზოგიერთი ლექსის შემდეგ მინაწერი: „მ ი რ ი ან ი ვ ე რ ი ს ა მიერ“ (321r, 324v):

ანდერძი. „ბისმა ბრწყინტალებამ თავადმან გ ი ო რ გ ი ე გ ნ ა ტ ი ს-ძემან თ უ მ ა ნ ო ვ ი ს დ ა ს ტ ა ტ ს კის სოვეტნიკმან და კავალერმან მიბრძანა სხვათა და სხტათა მეშაირეთაგან თქმულისა ერთად შეკრება და აღწერა. მეცა ბრძანებისა მისისა მორჩილმან შრომითი და ღვაწლით შევკრიბე, რომელიც გჰპოვე და აქა ერთად შევკრიბე და აღვსწერე, და ამა წიგნსაცა საძიებელი მე გაუკეთე: ანბანზედ ციფრები დავსვი, შაირის დაწყებისა სხვა არს, და ფურცლის რიცხვი სხვა არს, ადვილ ჰპოვონ, კეთილშობილი ა ლ ე ქ ს ა ნ დ ე ქ ს ის ძე სიბრძნის მოყუარე და ქ ა ხ ე თ ი ს სამეფოს დ ვ ი თ რ ე ქ ტ ო რ ი. თთრ©სა ნოემბერსა 16, წელსა 1821, ქ-ქს ფო, ტფილისს“ (246r).

მინაწერი: 1. 120v-ზე განივად 2 სტროფი:

[ა. ჭ ა ვ ჭ ა ვ ა ძ ე], „ღვინო ხასიათს არ ჰსცვალებს,
ხასიათს უმატებს ძალებს,
კეთილის ზნისა მჭირნო,
დალიეთ, კეთილს გიმრავლებს“

შდრ. ა. ჭ ა ვ ჭ ა ვ ა ძ ე, თხზულებანი, გვ. 111 და 308.

„ღვინოვ, გიქებ სასწაულსა,
შენ აკრობ მტერობა-შურსა,
ერთის ჯამით დაახავებ
ბედნიერს და უბედურსა“.

2. „ვინც მსმელ თავად მისად თავი იგულოს,
გულიც კარგოს, არც თუ გული იგულოს,
გინა ობერით ბაგეც აღარ იგულოს,
არ უსმინოს მან, ეს ოხრვა დაესვას“ (122v.)

3. „თამარ მაფა(!) საფლავზედ ნათქვამი და დაწერილი.
რა გავიზარდე, გავიცხე, თავი ცათამდის გავიღე,
მისრეთს ხმალი ვჰკარ, დარუბანდს მუნ საბალახე ავიღე,

დასავლეთს პალო მთვსწვადე, რახსის წყალს გალმა გაგიღე,
ამა ყოვლისა მოკმედმან სული ეარძიას დაგიღე.“ 176v.

4. „ეჰა ჩემო ოცნებავ, კვლავ რად წარმომედგინე!
და დასსი ბენობთ, ჩტუნებათ უბრალოდ რად მოშფინე,
რად მიჩტუნებ სახესა წარსრულთა მათ ნუგეშთა.
ერთხელ ჩემის სიცოცხლის ნახად დამატებობეთა!
რომელიცა მე ბედმან უწყალოდ დაბითრგუნა,
და გლახ მე მარად მტირალს, მცირედიც არ მიბრუნა,
ნუ მიტევებ, ოცნებავ, მომეც ძველნი ბილვანი,
მომეც მე ძველნი ცრემლნი და ძველნიცა ობერანი!
წარსრულისა სიცოცხლის ნიავი კვლავ დამჭროლე,
და დამაშვრალს სულსა ჩემსა სიტკბო მით განუახლე.
გეუდრებ, ნუღა მშორდები, განმიგრძე სიხარული,
როშე ხსოვნითა ოდენ დავიტკბო წყლული გული.
ლ(ეკა) ი(სარლოვი)“ (333v).

შენიშვნა: ავტორისათვის ნ. მინაწერი 8.

5. „რა ვჭყოთ, გულო, რამე წამლად წყლულისა,
არ გაქვს სასო მისგან შენ სალბენისა,
შენ შობილ ხარ ტრფობად მხათთა იშვითთა
და იგი ღირს შენგან სიყუარულისა. ა. ჭავ[ჭავაძე]“, შდრ.
თბზულებანი, გვ. 112.

6. „მრავალ ფერყვავილოვანი ლექსნი (წოდება წიგნისა ამის). მიხეილ ზალის-ძის ყიფიანისაგან თავად თუმანიშვილის ალექსანდრე გიორგის ძის სახელობიდამ გამოგზავნილი. ზოგი ფურცლები აკლია მეორე შეკრულ წიგნის ფურცლებთან, რომელსაც ჰქვიან სხვა და სხვა ამბავნი. გადაწერილია დავით რექტორისაგან. პეტრე უმიკაშვილი, 1887 წ.“ (ზემო ყდის საცავ ფურცელზე).

7. ამიახე ფანქრით: „ძალიანა ჰგავს ეს ხელნაწერი ნიკოლოზ ბარათაშვილისას“ (318v.)

8. ამიახე ფანქრით: „ლეკა ისარლოვისა, ნახეთ „ცისკარი“, 1852—1853წ“ (333v.)

(769)

1513

მეტაფრახი. XVII

238 ფ.; 35,5×24; ქაღალდი, ტყავიფრულ ტყავგადაკრულ ხის ყდაში; ბოლონაკლული, აკლია შიგაც; ამოცვენილია ფფ.: 1, 8, 213, 215, 218, 220, 239, კვედა ყდის საცავი ფ.; ყდის საცავად გამოყენებულია სხვა ხელნაწერის ფურცლები; ხელნაწერი რესტავრირებულია, სავარაუდებელია XVIII—XIX საუკუნეში; ნუსხური, სათაურები სინგურით; [XVII]; გადამწერები—ლახარე (190 r). მანასე (212v) და გაბრიელ (226r); მომგებელი ლეონ დადიანი (51v); დაუწერელია: 29v, 72v, 83v, 157r; პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

1. „თუესა სეკდენბერსა 6. საკითხავი თქუმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა თეოდორე აღმსარებელისა სტოდიელისა წინამძღურისა შობისათჳს ყოველად წმიდისა დედოფლისა ჩუენისა, ღ(მრთ)ის მშობელისა მარადის ქალწულისა მარიამისა, მ.გ. თარგმნილი ეფრემისი.—ბრწყინვალედ დღესასწაულობს დღეს დაბადებული, რომელსა მიუგიეს ახლად ცად ქალწული ყოველად ქებული...“ 1r—7r.

2. „თუესა სეკდენბერსა იდ. წმიდათა შორის მამისა ჩუენისა ანდრია მთავარეპისკოპოსისა სიტყუაჲ ყოველად მსოფლიოჲსათჳს ამაღლებისა პა-

ტიოსნისა და ცხოველს-მყოფლისა ჯუარისა. მ. გ.—ჯუარისა კრებასა აღუსრულებთ და ყოველიე ეკლესიაჲსაჲ განბრწყინდების საესებაჲ..." 7v—11r.

3. „მისიე ცხოველსმყოფელისა ჯუარისათჳს სიტყუაჲ მეორე. მ. გ.

— აღვბრნეთ დღეს, საყუარელნო, ბაგენი სახედ ბობღნისა..." 11r—13v.

4. „თუესა ოკდომბერსა კვ. წამებაჲ წმიდისა და დიდებულისა მოწამისა დიმიტრისა. მ. გ.—მას ჟამსა შინა უსჯულომან მეფემან მაქსიმიანე დაიმორჩილნა გუთნი და სავრომატნი..." 14r—19v.

შენიშვნა: ტექსტი თარგმნილია ეკვთიმე ათონელის მიერ, იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V, გვ. 123.

5. „თუესა ნოენბერსა კა. საკითხაი თქმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა გიორგი ნიკომიდიელისა რიტორისა ტაძრად მიყვანებისათჳს ყოველად წმიდისა დედოფლისა ჩუენისა ღმრთის მშობელისა, მარადის ქალწულისა მარიამისა. მ. გ.—ბრწყინვალე არს პიზანტიამის კრებისა, რომლისა მიერ მიუწდომელისა მის ნათლისა მიმართ აღწევან(!) აქა მოკრებილნი ესე..." 19v—29r.

შენიშვნა: 27v-ზე „შეისწავები".

6. „თუესა დეკენბერსა დ. წამებაჲ წმიდისაჲ ბარბარესი. მ. გ.—იყო მათ ჟამთა მეფე ვინმე, რომელსა სახელი ერქუა მაქსიმიანოს და ჴელმწიფე ვინმე იყო აღმოსავალით კერძო კაცი, რომელსა სახელად ერქუა შარკიანე..." 30r—37v.

7. „ცხორებაჲ და მოქალაქობაჲ წმიდისა და საკჳრველთ-მოქმედისა მამისა ჩუენისა ნიკოლოზ მთავარებისკოპოსისაჲ პირონ ქალაქისაჲ, რომელ არს ჭუეყანასა ლუკიისსა. გ. მ.—ცხორებანი და მოქალაქობანი ღმერთშემოსილთა და წმიდათა მამათანი მსგავს არიან ბაგალითსა ცხატვართასა..." 38r—51v.

შენიშვნა: თარგმნილია ეკვთიმე ათონელის მიერ, იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V, გვ. 134.

8. „თუესა დეკენბერსა თ საკითხაი თქმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა ეპიფანე კჳპრელ მთავარეპისკოპოსისაჲ მუცლად ღებისათჳს ანნასა, რაჟამს ეხარა შობაჲ წმიდისა ღ-თის მშობელისა.

— რაჲ არს საიდუმლო ესე ახალი და დიდებული. ღმრთისაჲ ჭეშჳანად გარდამოსლვაჲ..." 52r—58v.

შენიშვნა: თარგმნილია თეოფილე ხუცესმონაზონის მიერ, იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V, გვ. 47.

9. [იოანე ოქროპირი], „სწავლაჲ სიყუარულისათჳს, წინა კჳრიაკესა ქრისტეს შობისასა საკითხაი მარგალიტისაგან, რომელი აკითხების მამათმთავართათჳს. მ. გ.—არარაჲ არს სათნოებათა შორის უზომთაეს სიყუარულისა..." 58v—62r.

შენიშვნა: თარგმნილი უნდა იყოს ეკვთიმე ათონელის მიერ, იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები V, გვ. 71.

10. „თუესა დეკენბერსა კ. თქმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა იოანე ოქროპირისა, შესხმაჲ და ქებაჲ ნეტარისა ფილოპონესი, ანტიოქელ მთავარებისკოპისისა, და ვითარმედ ყოველთათჳს ზრუნვისა სწორი არარაჲ არს ღ~ჲ სათნო-ყოფად და ვითარმედ განუკრძალველად მიახლება წმიდათა საიდუმლოთა სასჯელისა დიდისა მომატყუებელ არს, დაღათუ ერთგზის ხოლო ვინმე ეზიარებოდის წელიწადსა. ხოლო აღმოთქუა უწინარეს ქრისტეს შობისა ბ~ლ ხუთსა დღესა და იკითხების დეკენბერსა კ. მ. გ.—მე უკუე განმზადებულ ვიყავ მწუალებელთა ღუაწლისა მიმართ წყობად, რამცა ნათელი იგი თანა-მდებ აღმესრულა თქუენდა...“ 62v—64v.

11. „თუესა დეკემბერსა კდ. წინა დღით ქრისტეს შობისა. საკითხავი თქმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა ათანასე ალექსანდრელ მთავარებისკოპოსისა სიტყუაჲ აღწერისათჳს ყოვლად წმიდისა ქალწულისა და ღმრთისმშობლისა მარიამისა და იოსებისთჳს, რომელმან მიითხოვა იგი. მ. გ.—ვითარცა მუშაკნი იგი, რომელნი აღმოკუნთდიან მიწასა გამოსადნობელსა ოქროსასა, რაჟამს პოვიან ნაპრალთა მისთაგან რამე მცირე ნაწილი...“ 64v—72r.

12. „უწყებათაგან პირველთა დიდითა გამოწულილვითა შეკრებილი ნეტარისაგან იოანე ხუცისა და მონაზონისა დამასკელისა სიტყუაჲ ყოვლად ქებულისა შობისათჳს უფლისა ჩუენისა იესუს ქრისტესა. მ. გ.—რაჟამს ზაფხული მოწიოს, ყოველსა სოფლსა ნივთნი კუალად განახლებად მოიქცევიან...“ 73r—81v.

შენიშვნა: თარგმნილია გიორგი მთაწმიდელის მიერ, იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V, გვ. 66—67.

13. „თუესა იანვარსა ა. გრიგოლის მიერ ღ~თისმეტყუელისა ეპიტაფიად ბასილისა სტიხონი იროიკონი პარაფრასინი ნიკიტა ფილოსოფოსისანი.—ეჰა ქრისტეს მოყუარეო და მსახურო და მონაო მისო ერთგულო ბასილი! ეჰგონებდი თუ ნუუკუე და ჴორცნი თჳნიერ სულისა ცხონდენ...“ 82r—83r.

შენიშვნა: თარგმნილია ეფრემ მცირის მიერ, იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V, გვ. 36.

14. „თუესა იანვარსა ვ. წმიდათა შორის მამისა ჩუენისა გრიგოლი ღმრთისმეტყუელისა სიტყუაჲ ნათლისათჳს. მ. გ.—კუალად იესუ ჩემო და კუალად საიდუმლოჲ არა საცთურეანი, არცა უმკობელი...“ 84r—89v.

შენიშვნა: თარგმნილია ეფრემ მცირის მიერ, იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V, გვ. 36.

15. „თუესა ფებერვალსა კდ. წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა თეოდორე აღმსარებელისა სტუდიელისა წინამძღურისაჲ სიტყუაჲ შესხმისა პოვნისა პატიოსნისა თავისა დიდებულისა წინამორბედისა და ნათლისმცემელისა იოანესი. მ. გ.—მესამე არს წოდებაჲ ესე, რომელი მოაქუს ჩუენდა ჴსნებისათჳს(!) წინამორბედისა...“ 90r—93r.

შენიშვნა: თარგმნილია ეფრემ მცირის მიერ, იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V, გვ. 57.

16. „თუესა მარტსა თ. წმიდათა ორმეოცთა სევასტიას წამებულთაჲ, რომელთა სახელები ესე არს: დომენტიანოს, კჳრილე, ვალენტი, ევტუქი...“ 93v—96v.

17. „იოანე მთავარებისკოპოსისა თესალონიკელისა სიტყუაჲ განკაცებისათჳს უფლისა ჩუენისა იესუჲს ქრისტესი და ხარებისათჳს ყოველად წმიდისა ღმრთისმშობელისა.—ღამე წარჴდა, ხოლო დღე მოგუახლა, ჴმობს მოციქული...“ 96v—101r.

შენიშვნა: თარგმნილია ეფრემ მცირის მიერ, იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V, გვ. 65.

18. „წმიდათა შორის მამისა ჩუენისა იოანე ოქროპირისა სიტყუაჲ ხარებისათჳს ყოველად წმიდისა დედოფლისა ჩუენისა ღ̃თის მშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისა. გ. მ.—კუალად სიხარულისა სახარებაჲ, კუალად განთავისუფლებისა უწყებაჲ, კუალად აღმოწოდებაჲ...“ 101r—103r.

19. „თუესა აპრილსა კგ. წამებაჲ წმიდისა გიორგისი. მ. გ.—რამამ-იგი დაეპყრა კერპთმსახურებასა ეშმაკისასა ყოველი სოფელი, იყო ბერძენთა ზედა მეფე, რომლისა სახელი მისი დეოკლიტიანე...“ 103r—110r.

20. „სწაელანი წმიდისა და დიდებულისა გიორგისი აღდგინებისათჳს მნათისა მიერ მოკლულისა მჭედრისა...—მთავარმან ვინმე კერპთა ზედა კაბადუკელთა სოფლებისათა...“ 110r—111v.

21. „თუესა ივნისსა კდ. წმიდათა შორის მამისა ჩუენისა იოანე ოქროპირისა კოსტანტინებოელ მთავარებისკოპოსისა სიტყუაჲ შობისათჳს იოანე ნათლისმცემელისა. მ. გ.—შუენიერ არს და კეთილ ყოველი ესე დღესასწაული ამის ჩუენდა მოწევნულებისა დღენდელ[ს]ა ამას დღესა...“ 111v—117r.

22. „თუესა ივნისსა კთ. წმიდათა შორის ნეტარისა მამისა ჩუენისა იოანე ოქროპირისა კოსტანტინებოლელ მთავარებისკოპოსისაჲ შესხმაჲ წმიდათა და თავთა მოციქულთა პეტრესი და პავლესი. მ. გ.—ცისა და ქუეყანისა ურთიერთას შესწორებისათჳს ჴდომასა ვხედავ დღეს...“ 117v—119v.

23. „წმიდათა შორის მამისა ნეტარისა ჩუენისა იოანე ოქროპირისა კოსტანტინებოლელ მთავარებისკოპოსისა შესხმაჲ წმიდათა ათორმეტთა მოციქულთა. მ. გ.—ჯეროვანითა და შუენიერითა განგებულებითა დღენდელიცა ესე მოსლვაჲ სულისა ყოველად წმიდისა...“ 119v—121r.

24. „თუესა აგვისტოსა ვ. წმიდათა შორის ნეტარისა მამისა ჩუენისა ეფრემ ასურისა სიტყუაჲ ფერის ცვალებისათვის უფლისა, ღ̃თის და მაცხოვრისა ჩუენისა იესუ ქრისტესისა. მ. გ.—აგარაკისაგან მკაჲ სიხარულისა, ხოლო ვენაკისაგან ნაყოფნი სანოვაგეთანი...“ 121r—125r.

25. „თუესა აგვსტოსსა იე. მიცვალებაჲ წმიდისა ღ̃თის მშობელისა ქუეყანით ზეცად, თქმული წმიდისა მამისა კესარიელისა ბასილისი. გ. მ. — წინაშე ღმრთისა და მაცხოვარისა, რომელმან საიდუმლო საკჳრველი აღასრულა ცისა ქუეშე და ქუეყანასა...“ 125r—142v.

შენიშვნა: ტექსტი მეორე რედაქციისაა, იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V, გვ. 21.

26. „აგვსტოსა კთ. თქუმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა ანდრია იერუსალიმელისა კრიტელ მთავარებისკოპოსისა თავის კუ[ე]თისათჳს—დიდებულისა წინა მორბედისა და ნათლისმცემელისა

იესუჲსაჲ. გ. მ.—ჰკრთების სიბერე, ვითარცა მრავალ სახედ მორთხმული ძალი ღუშბითა გულსმოდგინებისათა და სიტყუაჲ უძლური განძლიერდების..." 143r—156v.

27. „თუესა ფებერვალსა იზ. წამებაჲ წმიდისა მოწამისა თეოდორე ტირონისა, მ. გ.—ტკბილ არს და საწადელ ჴსნებაჲ მოწამეთა და სავსე სჯ თჲთა მადლითა..." 157v—162v.

შენიშვნა: თარგმნილია გიორგი ათონელის მიერ, იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V, გვ. 175.

28. „ცხორებაჲ წმიდისა და ნეტარისა მარიამ მეგჳპტელისა რომელი იყოფებოდა უდაბნოთა მათ იორდანისათა. გ. მ.—საიდუმლოთა მეფისათა დამარხვაჲ კეთილ არს, ხოლო საქმეთა ღმრთისათა ქადაგებაჲ სარგებელ არს..." 163r—172v.

შენიშვნა: თარგმნილია ეკვთიმე ათონელის მიერ, იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V, გვ. 110. ამ ტექსტის წინ მოთავსებულია წინა ნაკლული თხზულების ბოლო ხუთი სტრიქონი.

29. „თქუმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა იოანე ოქროპირისა იგავისა მისთჳს მეზუჳრისა და ფარისეველისა. მ. გ. — საყუარელნო, ორნი კაცნი აღვიდოდეს ტაძრად ლოცვად, ერთი ფარისეველი და ერთი მეზუჳრე..." 173r—175v.

30. „წმიდათა შორის მამისა ჩუენისა იოანე ოქროპირისა კოსტანტინებოლელ მთავარებისკოპოსისაჲ სიტყუაჲ უძღებისათჳს შვილისა. მ. გ.—მარადის თანა-მდებ ვართ ქადაგებად კაცთ-მოყუარებისა ღჳისასა, რამეთუ მის მიერ ცხოველ ვართ..." 175v—180v.

31. „წმიდისა მამისა ჩუენისა ეფრემ ასურისაჲ სიტყუაჲ მამათათჳს შესუნებულთა. მ. გ.—გული ჩემი მელმის, შემნდობელ მეკმენით მე, ძმანო და მონანო(!)..." 180v—183r.

შენიშვნა: თარგმნილია ეფრემ მცირის მიერ, იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V, გვ. 50.

32. „თქმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა ეფრემ ასურისა მეორედ მოსლვისათჳს უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესა, მ. გ.—საყუარელნო, ნურაჟას პატივს-სცემთ უფროს შეუორგულებელისა სიყუარულისა..." 183r—190r.

33. „წმიდათა შორის მამისა ჩუენისა გრიგოლი ღთისმეტყუელისა სიტყუაჲ წყლულებისათჳს სეტყჳსა მიერისა. მ. გ.—რად დაჰჴსნით წესსა საქებელსა, რად აიძულებთ ენასა ზჯულის მმონებელსა..." 190r—198v.

შენიშვნა: თარგმნილია ეკვთიმე მთაწმიდლის მიერ, იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V, გვ. 31—32. ამ ტექსტის შემდეგ 198v-ზე მოთავსებული ყოფილა: „ფებერვალსა იზ, წამებაჲ წმიდისა მოწამისა თეოდორესი" (დასწყისი). იგი გადაბაზულია წითელი მელნით, გვერდზე ტექსტის ხელით აქვს მინაწერი, „ესევე პირველსა შაბათსა წმიდათა მარხვათასა. დედაჲ ასრე ჴნდა და პატრონსაცა ეპრიანებოდა ორისავ დღესასწაულისათჳს ეს საკითხავი."

34. „შაბათსა ყოველთა აღებისასა მამათათჳს შესუნებულთა. მ. გ.—მას დღესა შინა კეთილსა ნიშსა საიდუმლოთა მხოლოდ შესილითა დიდებით მგალობელნი ქებით ვჰმობდეთ..." 199r—202v.

35. „წმიდათაგანისა მამისა ჩუენისა ბასილი მთავარებისკოპოსისა კესარია-კაბადუკისა(!) მარხვასათჳს. მ. გ.—ნუ გეშინინ-სცემდით, იტყჳს, მღდელნი ერსა, იტყოდეთ ყურთა მიმართ...“ 202v-204v.

36. „წმიდისა მამისა ჩუენისა ნექტარი კოსტანტინეპოლელ მამათმთავრისა საკითხავი, რომელ-იგი აღწერა სასწაულისა მისთჳს წმიდისა თეოდორეს მიერ აღსრულებისა, რომელი-იგი აღასრულა ყოველად ქებულმან და უძლეველმან მოწამემან ქრისტჱ მიერ იელიანე განდგომილისათა, რომელი იკითხების პირველსა შაბათსა წმიდათა მარხვათასა. მ. გ.—ბრწყინვალე არს და შუენიერ დღჱს მგალობელთმთავრისა დავითის თანა გალობად ჩუენდა და თქუმად...“ 204v—212v.

37. „მიმოდასლვაჲ მოციქულთა, ოდეს-იგი წარავლინა უფალმან მოციქული ანდრია სოფელსა მას კაცის მჭამელთასა გამოყვანებად მათესაჲ საპყრობილით. მაშაო გუაკურთხენ.—მათ ქმათა, ოდეს იყვნეს მოციქულნი ყოველნი ერთად შეკრებულ და განიყოფდეს თითოეულად თავისა მათისა სოფლებსა ყოველსა...“ 213r—220v.

წყუდება: „... და ვითარ იგი იხილა ანდრეა, ილოცჳდა ღ̃თის მიმართ და თქუა: უფალო იესუ ქრისტე, სადა მივლინებულ ვარ მე და შემოსრულ ვარ ამას ქალაქსა, ნუ უღებენ ბოროტსა საქმედ ამას ქალაქსა, არამედ დასცჳედ მახლნი ჴელთაგან მათთა უსჯულ...“

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია (იხ. ქართული ვერსიები ათოკრიფებისა მოციქულთა შესახებ. გამოცემა ც. ქურციკიძისა, 1959, გვ. 21).

38. „თხრობაჲ დიდებული და საკჳრველი ძუელთა მათ წიგნთაგან საუწყებოთა, ჴსენებაჲ სასწაულისაჲ მის ყოველად დიდებულისა და ბრწყინვალისა, რაჟამს სპარსთა და ბარბაროზთა სამეფო იგი ქალაქი მოიცჳეს ბრძოლად, ხოლო სღ̃თაძთა სასჯელითა წარწყმდეს იგინი მეყსა შინა მეოხებითა დედოფლისა ჩუენისა ღ̃თის მშობელისაჲთა. მიერითგან განეწესა დღე ესე წინა შაბათი ხარებისა, რომელსა დაუჯდომელი ეწოდების. გ. მ.—მრავალ არიან უკუე და უაღრეს თხრობისა მადლნი და საკჳრველებანი ყოველსა ზედა ნათესავსა კაცთასა...“ 221r—226r.

შენიშვნა: მოსდევს გადამწერის შენიშვნა და ანდერძი. იხ. ანდერძი 4.

39. „წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა ანდრეა იერუსალიმელისა კრიტელ მთავარეპისკოპოსისა სიტყუაჲ ლაზარესთჳს ოთ̃ დღე მომკუდარისა, რომელი აღადგინა უფალმან. მ. გ.—ლაზარე შემოკრიბა აწინდელი ესე შესაკრებელი და ეგულების სერობისა ყოფად...“ 226r—235r.

40. „წმიდათა შორის ნეტარისა მამისა ჩუენისა იოანე ოქროპირისა კოსტანტინეპოლელ მთავარებისკოპოსისა საკითხავი თქუმული ბზობისათჳს. მ. გ.—საკჳრველთაგან საკჳრველებად და სასწაულთაგან სასწაულთა მიმართ უფლისათა ვიდოდით, ძმანო...“ 235r—238r.

წყუდება: „...არცა კუალად გასმიენ თუ პირითა ყრმათა ჩჰკლთა მწოვარ...“

შენიშვნა: 1. თარგმნილია თეოფილე ხუცესმონაზონის მიერ. იხ. კ. კეკელიძე, ეტიუდები, V, გვ. 73.

2. ხელნაწერი არეულადაა აკინძული, დარღვეულია საკითხავების თანმიმდევრობა დღეების მიხედვით.

3 ყდის საცავად გამოყენებულია XVIII საუკ. ხელით ნაწერი პარაკლიტონის ფურცლები.

ანდერძი: 1 (გადაწერისა): „ქრისტე, შეიწყალე ამისი მწერალი ლაზარე სულითა და მისნი დედა-მამანი დღეს მას დიდსა განკითხვისასა. ამინ, ამინ, ამინ, და მისნი ძენი ცოცხალნი და მიცვალებულნი“ (190r).

2. „წმიდაო მოწამეო ქრისტესო თეოდორე, შეიწყალე ლაზარე და მისნი ცოცხალნი და მიცვალებულნი და მწე ქმენ წინაშე ღ~თისა, ამინ“ (162v).

3. (გადაწერისა): „ამისსა მწერალსა ფრიად ცოდვილსა მანასეს შეენწყალოს ღმერთმან. დედა-მამათა მისთა და ძმათა მისთა შეუნდვნეს ღმერთმან. ვინცა შენ დობაჲ ბრძანთო, თქუენცა შეგინდვნეს ღმერთმან“ (212v).

4. (გადაწერისა): „მამანო და ძმანო, ვინცა ამას დაუჯდომებელთა საკითხვისა აღწერა დედად ინებოთ, სხუაჲ დედაჲცა იქმართ; ესე ბნელსა დედასა ზედა გარდამოწერილ არს და სრულად ამას ნუ მიუნდობით. ღმერთო, შეიწყალე ფრიად ცოდვილი მწერალი გაბრიელ და მისნი დედა-მამანი, ამინ“. (226r).

5. (ტექსტის ხელით): „ღმერთო და წმიდაო ნიკოლოზ, აჰ საჭაოს გაუმარჯვე და კარგად და მშუდობით ამყოფე პატრონი დადიანს(!) ლეონ და საუკუნესა მათ სული აცხოვნე და ნათლად აგიხსნენ“ (51v).

მინაწერი: 1. (XVIII ს. ნუსხური): „ღმერთო, შეიწყალე ამ გულანის მწუბავი და მლეავი იონე კალანდაძე და ვინცა მოგკსენოს, თქუენცა ღმერთმან მოგიხსენოს“ (203v.)

2. „ბ~ღმერთო, უშველ(!) გერმანეს(!) ციმაკურიძესცა ამი სოფლისა მას...“ (97r).

3. „ჭ. ამ ჩემის გულანის ფურცელი ათსი(!) სამას ოცი(!) ხუთია ფურცელი“. (173r).

4. (ბ. უმიკაშვილის ხელით) „№ 11. ალექსანდრე ბერიძისაგან“ (ზედა ყდის საცავი ფურცლის r).

(770) **1514**

პეტრე ჩხატარაძე. ცხოვრება ალექსანდრე მაკედონელისა. 1789

123 ფ. (246 გვ); 31×22; ქაღალდი, ტყიფრული ტყავგადაკრული ხის ყდა; დაშლილი; მუდრული, სათაურები სინგურით; ჭიერნიშანი—სამი ბაბეგარმუცარე (გვ.1) 1789 (გვ. 245); გადამწერი—ოთ გაბაშეილი (გვ. 245); დაუწერელია გვ. 112. პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

(პეტრე ჩხატარაძე), „ცხოვრება მაკედონელისა ალექსანდრესი...—შემდგომად დაცვი მეფისა და სოლომონ მეფისა, ბრძენთა თავისა ძისა მისისა და აბრაჰამ მამადმთავრისა ისაკ და იაკობის ძეთ, ათორმეტთა მამადმთავართა, რომელთა ნათესაისაგან და თესლთაგან განკურკიელდა იესო ქრისტე, პირველ ამისსა სამას და სამთა წელთა იყო—მას ჟამსა შინა ჯდა ეგიპტეს(!) მეფედ ნეფთალიმ...“ გვ. 1—245.

შენიშვნა: 1. სათაური სრული სახით შემდეგია: „ცხოვრება მაკედონელის ალექსანდრესი, რომელმან დაიპყრნა სრულად ქვეყანანი ძალითა და ძლიერებითა, არცა სიმდიდრითა, არამედ ბრძანებითა ყოვლისა მპყრობელისა და ყოვლისა სიბრძნით განმგებელისა სბაოთ ღ~თისითა, განჭარებად და განსაკიკებლად მის ჟამისა კერპთმსახურთა უსჯულოთა მეფეთათჳს; ბრძანებითა და ჯარ-ჩინებითა საქართველოს სამთა სპატრონეთა, იმერთა, ოდიშ-გურიის აქიმის და განმგებელისა დადიანის ბეჟანისათა და დისწულისა მათისა შვილებრ აღზრდილის, ღუაწლის მძლისა აბოვნისა სარდლისა, წმიდის გიორგის სუნისა, მისებრ ქრისტეს მოყუარისა და მის მიერ შეყვარებულის ჩიჩუას გიორგის ბრძანებით მე, მდივან-მგალობელ-მწიგნობარმან ჩხატარაძემან პეტრე რუსეთით მო-

ღებულის ამბისაგან გარდმოღებით გაელექსე და აწ ქელახლა გამოთქმით ვამბობ აღმოწერია წიგნი ესე" (გვ. 1).

2. 246 გვ-ზე ჩაპოწერილია სია სხვადასხვა ნივთებისა (იარაღისა, ჭურჭლისა და სხვ.) პ. უმიკაშვილის მინაწერით: „ამ წიგნის ბაზით მოვბაზე ეს სია, რაღაც უნდა იყოს თავისად (ჩაბარებით) მიცემული, მეფის მოხელის ხელში მიცემული. პეტრე უმიკაშვილი 1887 წელსა."

3. ალექსანდრე მაკედონელის ცხოვრების პროზული ვერსიის ავტორის შესახებ იხ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, IIr, გვ. 317—319

ანდერძი: „ალიწერა წიგნი ესე თვესა აგვისტოსა კვ. ქრისტეს აჭაშ ჩლაშ. ჭელითა ზაქარია მოძღურის ძის ოსესითა. ვინცა წარიკითხვიდეთ, ღ~თის სიყვარულისათვის ნუ მწყევთ. თუ რამე შეცთომილი სიტყვა ჰპოოთ, ამის დედანი სომხის შვილის აღწერილი იყო და მეც იმაზედ გადმოვაწერე და რაც ძალ-მედვა, სიტყვებიც ზოგიერთი გავასწორე გაბაშვილმაშოს" (გვ. 245).

მინაწერები: 1. „დიდისა უმაღლესისა მეფისა ირაკლისა უწარჩინებულესი პირმშო ძე ვახტანგ მიგიწერ შენ, ჩვენთა ერთგულთა დაწესისაებრ თავდებულთა..." (ქეფდა და ყდის შიდა მხარეს).

2. „ჩვენ, ყოვლისა საქართველოისა და იმერეთის მეფის ძე ვახტანგ მოგიწერ თქვენ, ჯორჯაძეს ნინოს..." (გვ. 228).

3. „№ 13. ნაცვლაშვილის თადეოზის ძის სოლომონისაგან შემოწირული ტფილისს" (პ. უმიკაშვილის ხელით) (გვ. 1.)

(771)

1515

შოთა რუსთაველი. ვეფხისტყაოსანი. XIX

124 ფ; 35×22; ქაღალდი, ტყავგადაკრულ მუყაოს ყდაში; მხედრული, სათაურები და სტროფების დასაწყისი სინგურით; ჰვირნიშანი 1828 (ყდის საცავი ფურცელი); [XIX]; დაუწერელია: 1rv, 123r—124v. პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

[შოთა რუსთაველი]. „ამა ჰამბისა დასაწყისი პირველი, ამო და სასმენელად შვენიერი, სწავლისათვის მოშაირეთასა, რომელნიცა უკმობენ ტაროელს და ნესტან-დარეჯანს ვეფხისტყაოსნობით.

— რომელმან შექმნა სამყარო ძალითა მით ძლიერითა..." 2r—122v.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ე. თაყაიშვილს (იხ. Описание II, გვ. 558).

2. ხელნაწერის ტექსტი მისდევს ვახტანგისეულ რედაქციას (და არა ე. წ. „არტანუჯულს", როგორც შეიძლება გვევარაუდებინოს ე. თაყაიშვილის აღწერილობამ).

მინაწერი: 1. „№ 14. სტეფანე მელქოს-ძის ალექსანდრე ჩიგიანიშვილისა ტფილისის მოქალაქისა. სტეფანე ჩიგიანაშვილს ეს წიგნი გამოერთვა ამრუანთ თათელასთვის, რომელიც მისი დისწული იყო და მეულლე იყო ტერ შმოვანაანთ აბიმელიქიანთ ჭილა პოღოსისა (მეიდანთან ბაზრის ყმაწვილებს წიგნს ასწავლიდა 1840 წლებში, ბეჭზე დაწერილს და აწურინებდა ბეჭნევე). პეტ. უმიკაშვილი" (ხემო ყდის შიდა მხარე და ყდის საცავი ფ).

2. „პეტრე უმიკაშვილისა" (ხემო ყდის შიდა მხარე და ყდის საცავი ფ).

(772)

1516

კრებული. XIX

74 ფ; 37×22,5; ქაღალდი; უყდო; ამოცვენილია: ფფ. 21, 27, 40—42, 63, 74; ჰვირნიშანი —[18]26—ფ. 13, 1819—ფ. 54; [XIX]; დაუწერელია: 2v, 24r—26v. პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

1. „კარი პირველი, ამბავი ბრძნის ჯაამ ვეზირისა.—იყო დიდი და ძლიერი სახელით, და ჰყვანდა კაცი ფრიად მეცნიერი, და იყო სახელი მისი ჯაამ...“ 1r—2v.

შენიშვნა: ე. თაყაიშვილს, რომელსაც აღწერილი აქვს ეს ხელნაწერი, ეს თხზულება გამოუქვეყნებია აღწერილობაში. იხ. Описание, II, გვ. 303—306.

2. „გველის დაჭერის ლოცუა. ილან ილან, აფრიმ ილან, ქიში აი სეეან არაბ ოლღი...“ 2r.

3. „დავით რექტორისაგან თქმული.
— გრგვინვით ციურნო, მოლით, მზიურნო, რა არს სმინება...“ 3r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია. იხ. ანთოლოგია, II, 1928, გვ. 289.

4. [გაბაშვილ] „ბესარიონისაგან თქმული.
— მე მივხვდი მაგას შესაბრალებსა...“

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია. იხ. ბესიკი, თხზულებათა სრული კრებული, 1932, გვ. 4—5.

5. „დავით სარდლისაგან თქმული.
— პირზედ გაქვს ხალი და შავი თვალი, ნახვა მსურს შენი...“ 4r-v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია. იხ. ანთოლოგია, II, გვ. 267.

6. „მეფის ძის ლევანისაგან თქმული.
— როს განვიცადე ბედკრულმან, გული საკუდად დარია,
ცნობა მიმხადა მთიებმან, სურვილმან მისმან დარია...“ 4v—5r.

7. „მდივნის დიმიტრის თუმანოვისაგან თქმული.
— ცუდაობამან მასწავა დუმილის კართა ღებანი,
მჭევრმეტყველობას მაწვევდა ახალნი მოგონებანი...“ 5r—8v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია. იხ. დიმიტრი თუმანიშვილის ლექსები, შიხ. ხელთუბნელის რედაქციით, 1938, გვ. 72—84.

8. „[დიმიტრი თუმანიშვილი].
— სამების თვალი, ნამდვილი თვალი,
მარად მწუდ გეცნას მადლი ზენაით...“ 9r.

შენიშვნა: ე. თაყაიშვილი აღნიშნავს, ეს ლექსი შესაძლოა დიმიტრი თუმანიშვილს ეკუთვნოდესო. იხ. Описание, II, გვ. 309. დაბეჭდილი ტექსტი იხ. დ. თუმანიშვილი, ლექსები, გვ. 88—89.

9. [დიმიტრი თუმანიშვილი].
— თვალნი შავნი, წამწამ ხშირნი,
გიშრის მშვილდით მომჩინარი...“ 9v—10r.

შენიშვნა: იხ. დიმ. თუმანიშვილი, ლექსები, გვ. 85—87.

10. [გაბაშვილ] „ბესარიონისაგან თქმული.
— მოვედ ძმაო, ლხინად საკმაო, ვჰი ჭირთა მთქმელად...“ 10r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია. იხ. ბესიკი, თხზ., 1932, გვ. 17—18.

11. [გაბაშვილ] „ბესარიონის თქმული მზეჭაბუკზედ.
— ათინას აღზრდილს აქებდეთ, ალვით ანორჩვით ასულსა...“ 10v—11r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ბესიკი, თხზულებანი, გვ. 80—81.

12. [ბესარიონ გაბაშვილი. მნათობთადმი]. „ცებთა ციითა გულ-ამოსკვნილი გიგზავებ, თუმცა მყვებიან გზათა, სარდარო, ყარიბი.
— Oე, მთვარეო, შენი მკვირანო,
სად მიაჩრდილენ შენცა ჭირანო...“ 11rv.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ბესიკი, თხზ., გვ. 62—64.

13. [ბესიკი. რაც მიიწერა სოფელმან]. „ოდეს რა ვიყავ სახელად, მასვე ვიახლებ თვალთა ღარიბთა წინაშე დამდები და შორი-შორ უცხოთა თემთა მავალი, მას განგიახლებ სისხლის ცრემლთა პატრონი, სარდარო, ყარიბი.
— რაც მიიწერა სოფელმან, ეელარ დავთვალე ამრითა...“ 11v—12r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ბესიკი, თხზ., გვ. 64—65.

14. [ბესიკი]. „ასპინძისათვის, შემოკლებულად.
— ასპინძის მიწა გიწამებს, ურგებ არს ჩემგან თქმულები...“ 12r—13v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ბესიკი, თხზ., გვ. 25—28. ხელნაწერი შეიცავს დაბეჭდილის ნაწილს—სტრ. 1—17.

15. „გაბაშვილის ბესარიონისაგან თქმული შაირად.
— არს ბრძენ გნომით, დავლის ეთერს,
ვლა ზეურობს Oელვა-თნობით...“ 14r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ბესიკი, თხზ. გვ. 7—6.

16. „მისგანვე თქმული იამბიკოდ [ანტონი კათალიკოსზე].
— ანტონი ბნელთა განმკარგა, დღე ერთა ვით ზე...“ 14r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ბესიკი, თხზ., გვ. 77.

17. „მისგანვე თქმული [ანტონი კათალიკოსზე].
— სამოთხით წულობს დავითის ზმარაგდულობს...“ 14r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ბესიკი, თხზ., გვ. 77.

18. [ბესიკი. მირიან ბატონიშვილზე].
— სთენდა მირიან მზეობისა დღეობანი...“ 14r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ბესიკი, თხზ., გვ. 77.

19. „ეს მეფის ვახტანგის ნაბრძანებია, საუკუნო იყავენ საქსენებელი მისი სუფევით.
— მე უმცირესმან ძმათამან, ვახტანგმან სახელდებულად...“ 14v.

შენიშვნა: ლექსი სინამდვილეში ეკუთვნის გ. თუმანიშვილს, იხ. გ. მეტრეველი, ვახტანგ მეექვსის ეპიტაფიის ავტორი: თ. ს. უ. შრომები, ტ. 43.

20. „ბესარიონ გაბაშვილისაგან თქმული.
— მე შენი მგონე, ჰირ შემკონე, დამწვი მალადო...“ 14v—15r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ბესიკი, თხზულებანი, გვ. 11—[illegible]

21. [ბესიკი. ბულბულის შურსა.]
— „ბულბულის შურსა შევდგომივარ მუდამ მძახველი...“ 15r-v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ბესიკი, თხზ., გვ. 10—11.

22. [ბესიკი. მე შენმა ფიქრმა].
— „მე შენმა ფიქრმა მიმარინდა, ჩაველ ჰირებსა...“ 15v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ბესიკი, თხზ. გვ. 7—8.

23. [გაბაშვილ] „ბესარიონისაგან თქმული ჰაბუაზედ.
— დამაალო ლეშო, თვალხენეშო, გულლადარო...“ 16r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ბესიკი, თხზ. გვ. 82.

24. [ბესიკი. სევდის ბაღს შეველ].
— „სევდის ბაღს შეველ შენაღონები...“ 16r-v,

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ბესიკი, თხზ. გვ. 3—4.

25. [ლექსი].
„პატკი[რ] მიტესა ლუსნი ნმან,
აჭკირ პაიწარ არეგაკან...“ 17r.

შენიშვნა: ლექსი ახალ სომხურ ენაზეა, ე. თაყაიშვილს აღნიშნული აქვს რომ ლექსი თათრულია. Описание, II, გვ. 307.

26. „ყანყუში ბულარ დანის ქმაზედ თასლიბი:
— ახლად მზე იბრწყინვალებს
უკვდავების შვებით...“ 17v.

შენიშვნა: ე. თაყაიშვილს ეს ლექსი დიმიტრი თუმანიშვილისად მიაჩნია, იხ. Описание, II, გვ. 308. დიმიტრი თუმანიშვილის ლექსების კრებულში იგი შეტანილი არაა.

27. „მუსტაზადი, ეგონეს მდივნის დიმიტრის თუმანიშვილისაგან იყოს ნათქ[ვამი].
— მაზრიყს აღზრდილო, სურვის წილო, წალკოტს შვებულო...“ 18r.
28. [დიმიტრი თუმანიშვილი]. „ტაში თაღის ქმაზედ.
— ბედნიერებით აღსილი, შვენებით მარიხიანი...“ 18v.

შენიშვნა: იხ. დ. თუმანიშვილი, ლექსები, გვ. 58—59.

29. „მუხამბაზი, ეგეც მდივნის დიმიტრი თუმანოვისაგან იყოს თქმული. ამისი ორი ხანა დაკარგული იყო.
— მთოვარეა ჩინელთ დაბატულები,
ეროდიტი მასთან არს ბრწყინები...“ 19r.

შენიშვნა: იხ. დ. თუმანიშვილი, ლექსები, გვ. 96—97.

30. „ვისგანვე თქმული დუბეითი.
ორნო ნატიფად აღზრდილნო, მელექსეთათჳს საკამათო...“ 19v.

შენიშვნა: იხ. დ. თუმანიშვილი, ლექსები, გვ. 52.

20. ხელნაწერთა აღწერილობა, ტ. II

ეროვნული ბიბლიოთეკა

31. [დიმიტრი თუმანიშვილი] „მუხამბაზი.
— კაზმულა ნახად, წარბ სარაზად, ბადრ მთოვარედ...“ 19v—20r.

შენიშვნა: იხ. დ. თუმანიშვილი. ლექსები, გვ. 92—93.

32. „მისგანვე თქმული,
— ნაძვნი ნათხნი ნაძვსა მეტრფეს შვენებასა უმტკიცებენ...“ 20r.

შენიშვნა: იხ. დ. თუმანიშვილი, ლექსები, გვ. 51.

33. „მდივანბეგის მზეჭაბუკისაგან ანასტასიასთან მიწერილი.
— ეტრფი, ესურვე სურვილით, ბრძენი ნასიბრძნ ნაკმაზ თქმულებსა...“ 20rv.

34. „პასუხი ანასტასიასაგან.
— მთვარეს სრულსა, სიბრძნით მკულსა, დაუმონებ სრულად გულსა...“ 20v.

35. (ნარგიზოვანი).
„კარი პირველი ნარგიზოვანისა.
Oჲ საყუარელო, შენის გონებით ნარგიზოვანო...“ 21r—23v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ნარგიზოვანი. აკ. ბარამიძის რედაქციით, 1936.

36. (ანბანთქება ცხრა ლექსად ნათქვამი ღარიბი).
„მანო, მოდი მუშკი ვჰკრიფო, ნუ დამაგდებ მნესა გარა...“ 27r.

შენიშვნა: ფანქრით მინაწერი ზედა კიდეზე: „აკლია დასაწყისი 12 ტაეპი“.

37. [ანბანთქება].
„ანო, არსთა საქებარო, მე ვით გაქო ჯავარ სრულად...“ 27v—28r.
38. „ანბანთქება ცხრა შაირად ნათქვამი ღარიბი.
— ანო, აღვა დანერგული ედენს ნორჩი ტანი ვნახე...“ 28r—29r.
39. (ეშყიბონია).
— „ზამბახს პირი, მნახველთა პირი, კეკლუცს უფარავს მაზე წარებით...“ 29v—34v.

40. „ესე ანბან ლექსნი, სათარგმანებელი ამიცანად, მეცნიერთათჳს საამო, ხოლო უცხოთათჳს ფრიად საჭიროდ გულისხჳის საყოფელნი, ნათქუამი პეტრე მგალობლის სიონელის, ტფილისის ქალაქელისა ნექაძის მიერ.
— არსთა მაარსმან, თჳით დაუარსმან, სამოთხე შექმნა აქ ადამისთჳის...“ 34v—37r.

41. [შვიდთა კრებათათჳს] „დიდის მეფის თეიმურაზისაგან ნაბრძანები.
— აღვაღო პირი, სიბრძნე დამძეირი, ზესთა ძალისა ჩემისა მბობად...“ 37v—39r.

42. [იოანე შავთელი. აბდულ-მესიანი].
— „სამებით ღმერთმან, არსებით ერთმან,
მომცეს მე სწავლა თქუენდა შემკობად...“ 39v—47r.

შენიშვნა: ტექსტი გადამუშავებულია იაკობ შემოქმედელის მიერ.

43. [თეიმურაზ I, სოფლის სამდურავი]. „აწე სხუა გუარნი ლექსნი იწყებიან, რომელ არიან მაირნი, არც ეს უწყოდი, ვისი თქმული იყო.
— ღმერთო, რომელი შენ სუფეე ჰაერთა თანა ცას შიგან...“ 47r.

44. „ანბანთქება. არ ვიცი, ესეც ვისი ნათქუამია.
— არს კაცთა ტომი, დიდებით მჯდომი, შორის ჰაერთა ცას სამყარო-სა...“ 49rv.

45. „ზაქარია მოძღურის თქმული.
— სულთ სატრფონი, სამოვნონი, სასურვონო, საზენონი...“ 49v.

46. „მაჯამა ბატონის მეფის თეიმურაზისაგან ნაბრძანები.
— კვლავც მითქუამს სიტყუა უქმისა პატიჟთან შემამინაო...“ 50r-5.

47. „მეფის ვახტანგისაგან ნაბრძანები.
— ჩემთა ნათქუამთა მოწმობა კვლავ ლექსთა მიყოს მაჯამა...“

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია იხ. ვახტანგ VI, ალ. ბარამიძის რედაქციით, 1947, გვ. 43—50.

48. „შოთასაგან თქუული მაჯამები.
— ერთგან დასხდეს, ილაღობეს, საუბარი ასადაგეს...“ 61r—62r.

შენიშვნა: ტექსტი წარმოადგენს „ვეფხისტყაოსნიდან“ ამოღებულ ცალკეულ სტროფებს.

49. „მეფის თეიმურაზის ნაბრძანები.
— ნიჭად რა კიდარ უკადრად, მე ფერკნი შეედგენ ღონითა...“ 62r.

შენიშვნა: ე. თაყაიშვილი მიუთითებს, რომ ლექსი ეკუთვნის არა თეიმურაზ II-ს, არამედ ალექსანდრე ჭავჭავაძეს. (...Описание, II, გვ. 310) სინამდვილეში ეკუთვნის ბესიკს, იხ. მისი თხზ. კრებული, 1932, გვ. 88.

50. [ბესიკი. ნარდზედ ზმები].
— „ვინ არ დიდსულობს, სულმოკლედ არს ყოველგან დანაფიცარი...“ 62r.

51. „სარდარო, ყარიბი ბესარიონისაგან თქმული.
— აწ აჯა ქნევთ ჩემს კალამს,
ვარქვი, რა გძლვნიდეს შენ სალამს...62r.

52. [ბესიკი].
— „იადონს ის ევარდა
და სუმბულს ის ევარდა...“ 62v.

53. [ბესიკი].
— „სტვენს ბულბული ვარდსა ზედა...“ 62v—63r.

54 „დავით ბატონიშვილისაგან თქმული.
— გულს ასხივე შენი დისკო, სხივი, ნუ ზევ...“ 63r.

შენიშვნა. ბესიკის თხზულებათა კრებულში ეს ლექსი ბესიკისად არის მიჩნეული, იხ. გვ. 97, 182.

55. „პეტრე ლარაძისაგან თქმული.
— კამი ვიპარე კამკამ კენარ მანათად...“ 63r.

56. „ბესარიონისაგან მიწერილი სარდარს დავითთან [ცრემლთა მდინარე].

სარდარო, ყარიბი ნაღვლისა მელნით ამღები მაგურთოვანისა კალმით შეაწყუდევ სახმილსა კელიად და მუნით გამო ქმამიწურვილი აბა სითმე სად სიხარულო. შენ გიყეფ სიყვარული შენი შენგან დანერგული. ქმა რასტის გუშაზედ.

— ცრემლთა მდინარე, სისხლ მჩინარე მიპყრობს ხედვასა; ვითღა გიხილო?..“ 63v.

57. [ბესიკი. ბედისადმი].

„აჰა, აქაცა აღმზიდა შენმან სიახლის საგონებომან მხურვალებითმან ალმან ყარიბი გული ჩემი, დამაწუევარი აჩრდილისა ფერსა ბედსა. აფსინდის უმწარის პირისა მისისა სახედ უსახოდ დამისახაეს ესრედ. ქმა მაჰადილი.

— Oე ბედო, რა ხარ, შენი ხატი ვინ საბოს.

ყოვლ ფერობათა მონაო...“ 63v—64r.

58. [ბესიკი. სვისადმი].

„თვალმიდგმად საგულისთქმაო, კიდარო მეფეთაო, წინამძღოლო სპასპეტო მის წინაისა სვისა, და აწ სხვისა ხსენება დადუმებად აღარ მიგიტევებს და უხმოთა ხმითა შორიშორ დაგირეკ კარსა გულისასა სვისა უბადოსა სახისა დამდები ყარიბი ესე.

— სახე მრგვალ გიცი, ცის ხატო სვეო, მბრუნაო დღეო, უნივთოს პირით...“ 64r-v.

59. [ბესიკი. ეტლზედ].

„სარდარო, ყარიბი აწ ეტლის მიმართ ყოველად უკუღმართ მოარისა, გაშინჯეთ მისი სისწორე.

— ეტლი სივრცით ცას გვარობს, თუ ვინ ჰყვა გზასა...“ 64v.

60. „დიდის ანტონი კათოლიკოზისაგან თამარ მეფაზედ თქმული.

— ამისსა ბროლსა ნათელსა აყიყი შუა რეოდა...“ 64v.

61. „კათოლიკოზის ანტონისგან ბრძანებული ვარდზედ.

— უგრანო ცხოველი, კეთილ მშვენა მთოველი.

ვინა მშოელი ტკივილს ჰპოებს ყოველი“. 64v.

62. „ბატონის მეფის ერეკლესაგან ახსნა.

— ვარ დიდ გვარისა და უდარისა,

ამად არისა ტკივილთ მწარისა,

ადამის ცთომა ახსნად კმარისა.“ 64v.

63. „ეგონებ დიმიტრი მდივნის თუმანოვისაგან იყოს თქმული.

— სიცრუითა დიდებულობ, მზაკვარობით მოგწონს თავი...“ 65r.

შენიშვნა: იხ. დ. თუმანიშვილი, ლექსები, 1938, გვ. 49—50.

64. [დიმიტრი თუმანიშვილი]. „ფას მუხალიფის ქმაზედ.

— მეფეთა იგი პირმანგი, ატმოსფერაათ მოცული...“ 65rv.

შენიშვნა: იხ. დ. თუმანიშვილი, ლექსები, 1938, გვ. 49—50.

65. [დიმიტრი თუმანიშვილი]. „მუსაზედი.

— მნათობთა ზესა, მცხინვარესა, უქებ არესა...“ 65v—66r.

შენიშვნა: იხ. დ. თუმანიშვილი, ლექსები, 1938, გვ. 66—67.

66. [დიმიტრი თუმანიშვილი]. ვაღუფი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

— გიშრის ნავნი შავთა ზღეათა არობენ,
ირისენი მთოვარეზედ კამაროებენ...“ 66r-v.

შენიშვნა: იხ. დ. თუმანიშვილი, ლექსები, 1938, გვ. 29—30

67. [ბესიკი]. „ბაიათი.
— აწ ვიწყო ბაიათი.
რტოს გაღვნიდე ბაიათი...“ 66v—67r.

შენიშვნა: ბესიკის თხზულებათა კრებულში ეს ლექსი შეტანილია სადავოთა განყოფილებაში.

68. [ბესიკი. ვნახე პირმზე]. „თეჯლისი.
— ვნახე პირმზე, ბაგე ვარდბს და ლაღობს...“ 67r.
69. [ბესიკი. ვაშა მას დღეს].
— „ვაშა მას დღეს, როს განშეღო ცის კარი...“ 67v.
70. [დიმიტრი თუმანიშვილი]. „ვასეთ მიარეშის ჭმაზედ.
— ტრფიალთ დამწველი, ტრფიალთ დამწველი.
ისფრით მოსილი არს დამდაგველი...“ 67v—68r.

შენიშვნა: იხ. დ. თუმანიშვილი, ლექსები, 1938, გვ. 54—55.

71. [დიმიტრი თუმანიშვილი]. „გოჭარის ჭმაზედ.
— მომაშორვა მზემან მზეს მცხინვარესა,
საწუთროვან მიმცა დღესა მწარესა...“ 68r.

შენიშვნა: იხ. დ. თუმანიშვილი, ლექსები, გვ. 62—63.

72. [დიმიტრი თუმანიშვილი], „ნავაჲ ნიშაბურის ჭმაზედ.
— დილის ნიავმან მომართვა ამბაჲი სასურველისა...“ 68v—69r.

შენიშვნა: იხ. დ. თუმანიშვილი, ლექსები, 1938, გვ. 103—104.

73. [დიმიტრი თუმანიშვილი], „იამბიკოები.
— ოქროს კალამს ჴელი ჭყაჟ მოქმედებად...“ 69r-v.

შენიშვნა: იხ. დ. თუმანიშვილი, ლექსები, 1938, გვ. 90—91.

74. „უგანათლებულესს მეფის ძეს იოანეს უძღვნი მდივანი დიმიტრი თუმანოვი. ეს ქვემო ნაწერი ასე არის კიდურწერილობით.
— უზადო თვალი, ლალსა ეთვის-ეზავა...“ 69v—70r.
75. [ანბანთქება].
— „აღვეტრფე ბუნებ, გულთ დასადუმებ,
ელავს ვინა მესრედ თხზულებით...“ 70r.
76. [ლექსი]
— ოთხნი ნივთედნი ხუთ სხეულებრ, ორნი ერთსა ელვარობენ...“ 70r.

შენიშვნა: კიდეზე ტექსტის ხელით: „ეს შაირი ნარდის კოჭებს აკრეფაზედ არის თქმული, ურიები და ქრისტიანენი გვშრი რომ მსხდარან და გადაუყრიათ“ (შდრ. მსგავსი ხასიათის ლექსები S—1512 (231r-v და 257v).

77. [ლექსი].
— „მიეედ, უსტარო, სალამი შეჰკადრე ჩემსა მდაგესა...“ 70r.

78. „მზეჭაბუკ ორბელიანისაგან თქმული ბატონისშვილის ქებისა ძეობაში, გიორგი რომ დაებადა.
— ალმყულ სრასა, უცხოდ მზესა, მზევ, შინ შემოდიო...“ 70rv.

79. „ეს ანბანთქება ყაფლანისშვილის ვახტანგის ნათქვამია იმერელ მეფის დიდის სოლომონის დედას დედოფლის თამარის ქებად.
— აჰა ამბად აღვამაღლოთ აწ ალეისა აღნაგობა...“ 71rv.

80. „მისგანვე თქმული.
— ალალებს ბაგებს, გულ დასადაგებს, ელვარებს, ვფუცავ, ზე ცეთერუ-ლად...“ 71v.

შენიშვნა: ბესიკის თხზულებათა კრებულში ეს ანბანთქება ბესიკის სა-დავო ლექსთა განყოფილებაშია შეტანილი (გვ. 103).

81. „გაბაშვილის იოსებისგან თქმული ნაღვაწი.
— აღვჰკაზმე არე, ასპიროზ, ამარტა ასად აგება...“ 71v—72r.

82. „მეფის ვახტანგისაგან ნაბრძანები.
— არა ბრძანებ გიორგ დედად.
ესე ვიყავ ზეზ ცეთერად...“ 72v.

83. „დიდი ანტონი კათალიკოზისაგან ნაბრძანები.
— აქვირვებ ადენს ალებსა ალმასი აელვებული...“ 72v—73r.

84. „დიმიტრი მდივნის თუმანოვისაგან თქმული. პაწაწა ბა-ტონისშვილებს მიუძღვენ წერის სასწავლოდ.
— ილია მაღალ გონება, დიდგვაროვნით დიდებული...“ 73r.

შენიშვნა: იხ. დ. თუმანიშვილი, ლექსები, 1938, გვ. 95.

85. [დიმიტრი თუმანიშვილი.] „ანბანთქება.
— ანო, აღნაქსვით ალვის ხეო და, ხმელეთის მზეო ჩემო მწყრო და...“ 73v—74r.

შენიშვნა: იხ. დ. თუმანიშვილი, ლექსები, 1938, გვ. 100—102.

86. [დიმიტრი თუმანიშვილი. ანბანთქება].
— „ან, ასპიროზს ასფადელობს, ნიადაგ ყმდების, ყვავილდების...“ 74rv.

შენიშვნა: 1. იხ. დ. თუმანიშვილი, ლექსები, 1938, გვ. 69—71.
2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ე. თაყაიშვილს, იხ. Описание, II, გვ. 303—311.

მინაწერი: „პეტრე უმიკაშვილისაგან“ (სისივე ხელით, 1r.).

(773) **1517**

კრებული. 1849

72 ფ; 35×22,5; ქაღალდი; მუყაოს ყდა; დაზიანებული; მბეჭდური, სათაურები (მწკრივ ნაწილში) სინგურით; 1849 (19r); გადამწერები: პირველი ნაწილისა—ლევან ჯორჯაძე (19r), მეორისა—კონსტანტინე ესტატეს-ძე ჯორჯაძე (68r); დაუწერელია: 19v, 68v—72v; პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

1. „აქა ლეილ-მაჯნუნის ა[მ]ბავი სპარსულისაგან ქართულათ თარგმნილი ბატონის თეიმურაზ მეფისაგან.
— ღმერთო, რომელი თვით სიბრძნით ხარ სიბრძნის მომცემელობით...“ 2r—19r

2. „კიდობანი სწავლათა, რომელიცა იპყრობს თავსა შორის სხვასა და სხვასა მეცნიერულსა და სასარგებლო ზესაქცევსა ნივთთა სიტყვა-ობასა, გარდმოთარგმნილი რუსულისაგან. ტფილისი. 1818 წელსა. ცხოვრება წმინდისა და ნეტარისა შამისა ჩვენისა არეციასი... მოკლე გონიერულნი ანბავნი. ერთი ვინმე მდიანი, ხედვიდა რა თავსა თვისსა ყრმასა ასაკისა გამო შეურაცხ-ყოფილად..." 20r–68r.

შენიშვნა: 1. სათაურს მოსდევს (ტექსტის დაწყებამდე) „საჩუენო: მოკლენი მაგიერგონიერულნი ანბანნი, რომელთაც შეადგინეს 324 პაპალაკანი, და რომელთაც შინა იპოვებიან ფრიად უსიამოვნენი და ღირს სასოწარკოთი მოთხრობანი, ხოლო რომელნიმე მათგანი არიან მკვეთრი (!) გონიერულნი წარმოთქმანი ძველთა სა-ბერძნეთისა ფილასოფოსთანი;

სხვადასხვა გვარნი ხუმრობანი;

სიტყა და სხვა საჭირონი წინადადებანი;

ღირს სახსოვარნი სიტყვანი, ხმასა ზედა სალმთო წერილისასა დაფუძნებულნი;

რომელნიმე შესწავებანი დედაკაცთათჳს და ჯორწინებისათჳს;

მეცნიერულნი განსაზღურებანი და შესწორებანი ანუ შენსაგულებანი;

კეთილ ახლნი;

აღწერა თჳისებათა ჭირნებულებისთა ერთა ევროპისათა;

ყოველად საზოგადო დასაბეჭდება სწავლათა და ხელოვნებათა;

უბნობა შორის მწუნობრისა და ყმაწვილისა;

წარმოება კაცობრივთა ცნობათა;

მეხსიერება, რომელთაგანცა არს ისტორია;

გარდამოცემულებანი განა ბმა სალმთო წერილისა.

ხორციწყვეტელნი განხრახვანი. გარმოცემულნი კანცელარიის პიერ ლრაფიო ოქსენსტირნისა, რომელნიცა შეიცევენ თავის შორის ფრიად სასარგებლოთა მო-ძღურებათა ანუ სწავლათა;

მოძღურება სამკურნალო, რომელიცა იპყრობს თჳს შორის უმძიერფასესთა და უსარგებლოთანესთა დარიგებათა. მიუცილებელად ყოველსა კაცისათჳს საჭიროთა ჰასაკსავე შინა სიჭაბუკისასა. მართლად დაცვისათჳს სიცოცხლისა ღრმა მოხუც-ებულადმდე და ცოცხებისა განგრძელებისათჳს;

სწავლა ახალ მოსწავლეთა ყრმათათჳს. კერძოობითად ჟამის განყოფისათჳს;

ახრი ადგილის მყოფობისათჳს სულისა ჩვენისა კაცსა შინა;

აღმოჩინება უკეთჳსებისათჳს სულისა ჩვენისა ანუ ფილასოფოსური წვლილ გამოძიება ამისთჳს;

შვილთმშობლობისათჳს;

განყოფა კაცის სიცოცხლისა შეიდ ასაკად;

ახრი ეპიკტეტე ფილასოფოსისა სიკეთილისათჳს;

ჭირნებულნი პოვნილებანი რომლისა ჟამთგან ევროპისა შინა ქნილნი;

დროს განყოფისათჳს სხვა და სხვა ეპოხად და სხვანი;

განმარტება კაცთა სახელებისა".

2. სარჩევი ზუსტად არ შეესაბამება ამ თხზულების შინაარსს: სარჩევის ბოლოს დასახელებული ორი თავი ტექსტში არაა.

3. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ე. თაყაიშვილს, იხ. Описание, ტ. II გვ. 264–265.

ანდერძი: 1. „შევასრულე წიგნი ესე ლელე-მაჯნუნის ანბავი მე, თავ. ლ ე ვ ა ნ ჯორჯაძემ, დეკემბრის 21-სა დღეა ჩემთ წელსა" (19r).

2. „სწავლად კიდობანსა ვასრულებ განსატარებლად დროსა.
სიამოვნე გულით ისმინენ ვითა შენგის ამა დროსა.
ფრიადცა ვეცდი წამკითხველს, რათა ცუდი არ მკადროსა,
სახსოვრად ჩემდა ვასრულებდი სიამოვნით ამა დროსა
შეესრულე წიგნი ესე თავად ესტატისა ძემან
და მოგიძღვენ ძალუა ჩემს კონსტანტინე ჯორჯაძეშან

ეროვნული ბიბლიოთეკა

აშიკაბედ ნუ შემრისხამთ მდივანბეგთან ამა ზედან.
სყმაწვილმან აშაჩკოა, მომიტევეთ ამა ზედან" (68r).
მინაწერი: 1. „პეტრე ეშიკაშვილის მიერ ვლადიმერ ჯანდიერი (სოფელ ვაჩნაძიანიდამ, კახეთს" .)1r
2. მინაწერი ლექსად (1v).

(774) **1518**

დავით გურამიშვილი. დავითიანი. XIX

91 ფ. (182 გვ.): 32×20; ქაღალდი; ყდად გამოყენებულია ხელნაწერის ქაღალდის ორი ერთმანეთის შეწებებული ფურცელი; ჭუქყიანი, გაყვითლებული; ნაკლული; მზედრული, სათაურები სინგურით; ყდაზე კალმით შესრულებული უხეირო ნახატები (მზე, ჩიტი): (XIX); პეტრე უშიკაშვილისაგან მოღებული.

1. [ქართლის ჭირი.] „ქართველთა მეგვარტომობის იგავი.
— ღმერთო, რომელსა გჭონანვე არსის საყდართა ჯდომანი..." გვ.1—89.
2. „სიმღერა დავით გურამისშვილისაგან ტყეეობიდამ გამოსვლის დროს. დავითის შესხმა.
— ვინც რომ მე სახლში შემიშვა. გამათბო, გამომშუშაო..." გვ. 89.
3. „დავითის შესხმა პირველი.
— მოიქცა დავით კაის სადავით, ღვთის უღლისაკენ მიიღო ქედი..." გვ. 89—91.
4. „ოდეს დავით გურამისშვილი კისტრინის ომში ცხენითურთ ლიაში დაეფლა, იმის მონასიბათ ღვთისმშობლის შესხმა.
— ჩემ საყვარლის მომყვანო ძედ მარიამ ქალო(!)..." გვ. 91—92.
5. „ხარების დღის შესხმა, „ახა წმინდა კოპალეს" სანაცვლოდ სამღერალი.
— ქალ-ქალწულმან მარიამ წმინდად თავი ატარა..." გვ. 82—83.
6. „ღვთისმშობლის მიცვალების დღის შესხმა.
— გიხაროდესთ, ანგელოზთა დასნო..." გვ. 93—94.
7. „თავის ცოდვის მოგონება და სასინანულო სიტყვები დავით გურამიშვილისა.
— ვამე ცოდვილსა და უნანელსა..." გვ. 94—96.
8. „სიტყვა ესე ღვთისა, სიტყვისა-სიტყვად შეწყობილი და სწავლა საყვარლისა, ღვთისა და კაცისა ძისა, ყრმათათვის სიმღერად „ეო მეო ქალო ქალთა მზეს" სანაცვლოდ სათქმელი.
— ეო, მეო, აქეთ მომხედეო..." გვ. 96.
9. [ობოლნი].
— „დიდება შენდა, უფალო, შენ ხარ კაცთა მოყვარეო..." გვ. 101—102.
10. „სიმღერა ესე ქართლ-კახეთის ჯვარობას სანაცვლოდ სათქმელი.
— ყრმავ, გონება უგუნური აგონიარეო..." გვ. 102.
11. [„სიმღერა ფერჩისული „აგერ მიღმარ ახოს" სანაცვლოდ სათქმელი.
— ეშმაკეულთ ახოსა ანგელოზმან მნახოსა..." გვ. 102—103.
12. „ოდეს დავით გურამისშვილი პრუსიაში დატყვევდა და თუ რამ ჰქონდა თავისი საცხოვრებელი, ისიც დაკარგა, იმისთვის ტირილი და გოდება, რეულად თქმული, გარნა სხვა გვარად.

— ვითა ცხოვარი გზაშეცთომილი
მგელთ წარსატაცად ფარებთა გარე...“ გვ. 103—104.

13. „მეორე დავითის შესხმა რუსულის სიმღერის ხმა. ამას ხმას ეწოდების რუსულად „ნე დამ პოკოიუ“.

— აბრაამის ღმერთი, საბაოთ ერთი...“ გვ. 104—105.

14. „რუსულია სიმღერის „ჩთო ზა პრიჩინი ვსეღდა კრუჩინი“.

— ისმინეთ, ერნო, გულთ მეცნიერნო...“ გვ. 105—107.

15. „მესამე დავითის შესხმა. პოლშის სიმღერის ჴმა.

— აწ მე აღუსძრავ ენასა, ვადიდებ ღმერთსა ზენასა...“ გვ. 107—108.

16. „არია, რომელ არს გოდება რუსულად: აჰ, კატ (!) სკუშნო...

— ვა, რა მაქვს დიდი მოწყენა, სადა არს ჩემი მოლხენა...“ გვ. 108—110.

17. „სიმღერა, რომელ არს ამის ჴმის სიმღერას რუსულად: ნეთულ ზლასთი ნადო მნოიუ უმენშით მნე პჭალ მოიუ.

— რქვა: დიდება, ღმერთო, შენდა, ცად ქვეყანად რაც ამენდა...“ 110—112.

18. „სიმღერა დავითისა ზუბოვკა. რომელ არს რუსულად ამის ხმა: კაზაკ დუმა პრავდივათ.

— ზუბოვკიდამ მომავალმან ვნახე ერთი ქალი...“ გვ. 112—113.

19. „სიმღერა. ამისი ჴმა, რომელ არს რუსულად: ჩესთუიუ სკორბი ლუტი ვსიაკა ომინუტი.

— საყუარელმან სიტყუა ავი მითხრა გულ საწვავი...“ გვ. 114—115.

20. „რვეული ესე რუსულად: პოლნო, პოლნე ნე პრემ ჩაისა.“
ქმარი, ქმარო, ნუღარ სცოდავ,
სულს აგების მიხვდეს შენგა...“ გვ. 115.

21. „რუსული ახალი შემოღებული ქართულად.

— ჴორცთა მიწა ტალახი, საწუთოს ფერხით სალახი...“ გვ. 115.

22. „დინარი საბანდრული, „პატარა ქალო თინაოს“ სანაცვლოდ სათქმელი.

ვაქოთ, ვადიდოთ ვინაო, ღმერთი მაღალთა შინაო...“ გვ. 115—116.

23. „ზმანი შაირნი, თქმული დავით გურამიშვილისაგან. ახლა იქმნება რომ წამკითხვემა საჩქაროდ წაიკითხოს და რაზედაც თქმულა, ის ზმა ვერ შეიტყოს, ამისთვის წითელი ხაზები ჩამიტანებია. რაც ხაზსა და ხაზ შუა სიტყვები არის, იმაზედ არის ნათქვამი.

— მეფეო, ღმერთმან ნუ მოგაცეს წუხილი, ჭმუნვა, ეიშობა...“ გვ. 116.

24. „ერთს დღეს აღდგომაც იყო და ხარებაც. დილაც (!) ციოდა მოსკოს და იმის მონასიბათ თქმული.

— მოსკოვს ქალაქს მხეს ველოდით
და ვერ გნახეთ აქ, სუდარო...“ 116—117.

25. „ერთმან ქართველმან თავადიშვილმან მოსკოს ჭორწილი ქნა და ცოტად მდადს პური ჭამა დაუგვიანდა. აგრევე მანამდისინ ჭორწილს იქმოდა, ორს დაბალს აზნაურთან იდგა ფსონს, იმაზე მეტს ხარჯევდა; იმის მონასიბათ თქმული.

— დალამდა, დილა გათენდა, მდადს პური არ უჭამია...“ გვ. 117.

26. „ერთს დღეს ბატონმა დავით გურამიშვილისათვის ხალათის ბოძება განიძრახეს (!), იმის მონასიბათ თქმული.

— სიუხვის კოჯა ბატონსა წინ უდგას, ვითა კულადა...“ გვ. 117.

27. „ამიცანა ზმიანი.

— აწ ზმობს მლექსელი, მზა სავარცხელი, მაქო, მწვადები დარბაზს წაიღით...“ გვ. 117.

28. „სიმღერა, რომელ არს ამის ჴმა რუსულად: ულეტელა ზაზულნბურ ჩერეზ დუბინუ.

— ვოქვათ, რაც ვარდმან თავის თავზე ქნა საქმე ავი...“ გვ. 118.

29. „სიმღერა, რომელ არს ამ ჴმის რუსულად: „ახ, საკოლიკო, ცველა ელეტახ მოლოდიხ.

— ვით რამდენნი ყვავის ზაფხულს ახალნი...“ გვ. 118—119.

30. „ამიცანა იგავი, ასახსნელად აღვილი.

— ვირემდის განახლდებოდა ძველი დღე, ღამე მზიანი...“ გვ. 120

31. [ანბანზედ თქმული დავითისაგან].

„ადამ ბრმა გულით და ევა ვერ ზოგვენ ცოთმენასა...“ გვ. 120.

32. „გოდება დავით გურამისშვილისაგან, საწუთოს სოფლის გამო ტირილი.

— გული ღონდება, ვიწყო გოდება,
ვაი საწუთროვო, ცრუო სოფელო...“ გვ. 120—123.

შენიშვნა: ლექსის სათაური ამ სახით „საწუთოს სოფლის მდურვა და ცვდრება“ განმეორებულია ლექსის შუაში, გვ. 122.

33. „სიკვდილის და ქაცის შელაპარაკება და ცილობა და ერთმანეთის ბჭობა.

— ყველას გვეწვევის სიკვდილი, გვმართებს დაუხვედეთ მზათაო...“გვ. 124.

34. „ქაცისა და საწუთოსაგან ცილობა, ბჭობა და ერთმანეთის ძვირის ჰხსენება.

— ჰაი, ჰაი, ეს საწუთრო რას სტყუის და რას უპირობს...“ გვ.128—139.

შენიშვნა: ა) გვ. 134—135 გადაწერს, როგორც ჩანს, შემთხვევით დარჩენია დაუწერელი, რადგან ტექსტი 133 გვერდიდან უშუალოდ გრძელდება 136 გვერდზე; ბ) პოემის ტექსტს მოსდევს გადაწერის ხელით ნაწერი ნაწყვეტი ბიბლიიდან: დაბად, 4,9—4,16; ფრაგმენტი მოგვითხრობს კაენის გაძევებას ღმრთისაგან აბელის მკვლელობის გამო.

35. „წიგნი ესე მხიარული ზაფხული; რუსულად ამის ჴმის სიმღერას ეწოდების: „ვესელა ვესნა“, თქმული მისივე დავით გურამიშვილისა. ზამთარ-ზაფხულისა და ქარების ბრძოლა.

ერთს ქალს რუსული „ვესელა ვესნ[ა]“
ჩემთვის სახმილად ჩამოეკვესნ[ა]...“ გვ. 139—179.

მთავრდება: „... არას ისმენდენ ღვთის ბრძანებასა,
იქმოდენ ყველას თავის ნებასა,
იქმნა წარღვნა წყლითა ყოვლ მოშთობითა,
ქვეყანად იქმნა“. გვ. 179.

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ე. თ ყ ა ი შ ვ ი ლ ს, იხილე Описание, II. გვ. 481.

2. ხელნაწერი გამოყენებულია დ. გ უ რ ა მ ი შ ვ ი ლ ი ს თხზულებათა სრული კრებულის (გამოიცა 1955 წ.) ტექსტის დადგენისას. გამოცემაში ხელნაწერი აღნიშნულია Д ლიტერით (გვ. 303).

3. გვ. 135-ზე უხეირო, „დვდაბრული“ ხელით ნაწერია არაკი: „ესა ქაცსა თუ რაგვარნი ბედნი მსახურებენ;“ გვ. 134-ზე იმავე ხელით—„ვეფხისტყაოსნის“ ცალკეული ტაეპები.

მინაწერი: 1. „უ მ ი კ ა შ ვ ი ლ ი ს მიერ. ს ო ლ ო მ ო ნ თ ა დ ე ო ზ ი ს-ძის. ნ ა ც ვ ლ ი შ ვ ი ლ ი ს ა“ (ბ. უ მ ი კ ა შ ვ ი ლ ი ს ხელით). 1r

2. „წ[ით]ლად მოპაზული რაც არის, როდესაც გურამიშვილის დავითიანი 1880 და წინათ 1870 წელს დაიბეჭდა, აქედან დაიბეჭდა. რადგანაც გურამიშვილის ნამდვილ ხელნაწერში ფურცლები ამოვარდნილიყო. პ. უ მ ი კ ა შ ვ ი ლ ი. 1887 წ." (გვ. 49.)

3. „წადი, უსტარო, მიერთვი ტან-სარო უსულებს,
ჩემსაგიერად აკოცე თვალ-წარბსა დასახულებს,
ესწრაფვილად მიანბე თქმულები, ალბინე ჩემსა გულებს,
ნუ დაივიწყებ ე კ ა ტ ე რ ი ნ ა ს, მრავალჯერ კირ-ნაბულებს" (გვ. 181.)

(775)

1519

რიტორიკა. XIX

32 ფ; 33×22; ცისფერი ქაღალდი; უყდო; აკლია შუაში; მზედრული, სათაურები მთავრულით; ჭვირნიშანი 1816—ფ. 12; [XIX]; დაუწერელია 32rv; პ. უმიკაშვილისაგან მიღებული.

„რ ი ტ ო რ ი კ ა. § 1. რიტორიკა არს ხელოვნება განკარგუად და საჩოვნოდ განცხადებადებად ჰაზრთა თქუთა. § 2. განვაცხადებდეთ რა ჰაზრთა ჩუენთა, ჩუენ გუკუნს მარადის ეითარიმე საცნაური საგანი..." 2r—31v.

შენიშვნა: 1. წინ უძღვის „საფოტტულნი(!) სიტყუერებისანი. შეყოანილება(!)", რომელიც 21 პარაგრაფისაგან შედგება (1r—2v).

2. როგორც შედარებამ გვიჩვენა, ტექსტი არ წარმოადგენს მიზითად სევასტიელის „რიტორიკას".

მინაწერი: „პ ე ტ რ ე უ მ ი კ ა შ ვ ი ლ ი ს ა გ ა ნ" (1r).

(776)

1520

კრებული. 1810

89 ფ; 30×20; ქაღალდი (თეთრი და ცისფერი); უყდო; დაზიანებული; მზედრული ჭვირნიშანი 1807 (ფ. 1); 1810 (76v); გადაწერის ადგილი—პეტერბურგი (76v); გიორგი ავალიშვილის ავტოგრაფი; დაუწერელია 1v.; პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული

1. „კეთილმშობელისა სიცილიელისა ქალისა ანუ შემოხტუმაჲ მარკჱზ ალბელინაჲსათჳს.—აღვიარებდი მე თავსა თჳსსა ბრალეულად დიდსა შინა ცთომილებასა წინააღმდეგად ღუთისა, უკეთუცა არა მიმემცნო სრულისა ქუყანისადმი ყოველად უმაღლესისა მოწყალებისაგან მისისა შთამოყოლებული ჩემზედა სახიერებანი..." 2r—76v.

შენიშვნა: წინ უძღვის მთარგმნელის, გ ი ო რ გ ი ა ვ ა ლ ი შ ვ ი ლ ი ს წინასიტყუაობა: „კეთილგონიერნო მკითხუელნო! მხილტუმან როსსიისა ენასა ზედა შემდგომისა წიგნისა ამის (კეთილშობილშვილს სიცილიელს ქალად წოდებულისა) და მას შინა მპოვნელან განმაკურტუბელთა შემთხუდეულებისა ქალისა არა მხოლოდ სამაგალითოდ კეთილშობილებისა, არამედ ყოველთა ღირს განმლიგებლობისა თჳსებაოსა მჭონებელისა, ვიწყევ გარდამოღებად ქართულსა ზედა, რაოდენსა მინადირებულმან, ეგოდენთჳს ტყუნ-ქმნილმან (თუცა ძნელ მისაბაძტუნისა), გარნა ფრთად საქებელ საგუაჯიობელისა), მომპიბლტუნისა ღუთივ გონიერულისა კეცუისადმი მისისა და დაგებად თქუნდა, უფალნო მკითხუელნო! როშელნიცა ჰგებთ კეთილშემეწეობასა შინა როდეღმე მჰსგავს მძლეტუნოებითა მოსულისა და მხიარულებისა დიადიბაჲთა ბუერელისა ამის ჩემისა ტურეხილებსა, რწუნებულმან მით, რამეთუ ოდესცა თჳითეული მუხარებელი კეთილისა, ღირს ჰყოფთ სიყუარულსა და პატივისცემასა თჳსსა, ასპარეზსა ზედა უბედურებისსა მწორბედისა და

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შემდგომად საყუდელსა ბედნიერობისასა მიწყნილსა ჩალსა, მაშინ იწუხებთის შეშაბნებელისა თქმულთაგან მისისა მრისხანებისა მიმართება წერილსა ამას შინა ჰოვნილისა რაასანც ნაკლებობისა მიტეტმასა, ვინათგან გონებაჲ შებსპულილი კეთილთა მიმართ მისთა ეუარებოდა შემწეობისა შინა შესსუბუქებად ტკივთისა გულს ამოსოდ მშრომელსა და ამად ჯთხოვათ ყოველსა, შეგხუდესთ თუცა რომელსა ნუ ჰყოფთ გულსა მწყრომელსა, რაჲცხელ დაუთორებელსა, ამა სოფლის ეთმობელსა, მწირსა, ქუეყნის მხეცელსა, მარად ღმობით მჭობელსა, მფარველსა არა მეშობელსა, ეპოვნათ ჩემსა მცნობელსა, მრატულ სახედ მთხრობელსა, რაოდენი მეძლო, ეჰვიდრემდი უნაკლოდ გადმოთარგმანსა, ვარნა სრული იგი არს, რომელიცა, უძლეის და ათორება აღმოსუნთქუასა ჩუნ მოქცდომთასა, და რომლისადმიცა დავჰშთები რწმენებითა ანით საკუნოდ. ა. გ ი ო რ გ ი ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ი." (1r).

ანდერძი: „სრულ იქმნა ჩუი წელსა, იანვრის ზ. ს ა ნ კ ტ პ ე ტ ე რ ბ უ რ ს ა" (76v).

2. „ა მ მ ო უ ე ბ ა ჲ თ. გ. ა ვ ა ლ ო ვ ი ს მიერი.— უწყალოო! შენ უწყი ნამდვილ, რომელ აწ წყოჲ დროჲ, ულმობელად მდეუნელი ჩემი, ამრაღლებს ჩემსა ოხრებათა..." 77rv.

3. „ა მ მ ო უ ა ბ ა ჲ სხჳსა-მიერ. მოყუასისათჳს თჳსისა.— შენუხებული ცხორებად ამბოხებითსა სასტიკებასა შინა სოფლისასა, საშუალ ბრალეულებათა შესაყრდნობელსა..." (77v—78r).

4. „სარცხუნ ივი არს ოდენ, სწერტდეს რა სჳნიდისი..." 78v—79r.

შენიშვნა: იწყება და თავდება ლექსით.

5. „მთოუარევ.

— მოგიალერსებ შენ, მაწუხრალო მთოვარე, მშვიდო მოთათბირეო უბედურთა..." 79v—80r.

6. „მ მ ე თ ქ უ ნ ე ბ ა ჲ. მგუაჯიობელისა ე ნ ნ ო ნ ა ჲ ს ა ჲ.—იძულებულ ვარ მე თქმად შენდა, უსაყუარლესო პარიზ, ტრფიალებისა მის გამო, რომელიცა ჰქენჯუნის სულსა ჩემსა..." 80r—85v.

7. „განყოფა ა. ა ღ წ ე რ ა (ანუ სია) ზ ო მ ა თ ა.—ხოლო რათამცა შესაძლო იყოს პირად-პირადად წოდებულთა რიცხუთა ქმნად საჭიროთა აღრიცხუათა, მაშინ პირუსლად ქუნუნის ცნობად შემდგომისა აღწერისა მისისა..." 86r—88r.

შენიშვნა: სიაში მოცემულია ზომები სიგრძისა, დროისა და სხვ., აგრეთვე სხვადასხვა ქვეყნის ფულის ზომები.

8. „მაღალ-მსლუსლის დეისტვიტელნი ტაინი სოეტნიკის გ ა ბ რ ი ე ლ რ ო მ ა ნ ი ჩ ი ს დ ე რ ჟ ა ვ ი ნ ი ს ა გ ან თქმული რუსულად, თავადის ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე ჰ ა ვ ჭ ა ვ ა ძ ი ს ა გ ან ქართულად თარგმნილი და ლექს იამბიკოდ დათხზული გ. ა ვ ა ლ ო ვ ი ს ა გ ან.

— ეჰა სივრცითა გარე შეუწერელო,
ნიუთთა მშობრავთა ყოველთ შინა ცხოველო..." 88v.

9. „თავადის იოანეს ავალიშვილის შვილისა მისის ევლოღიოსისა საფლავსა ზედა მდებარესა ქუასა ჰსწერია ესრეთ.

— ათას შვიდას სამოცდაექუსს, ათოთხმეტსა დეკემბერსა,
მწგსს რა სოფლად ჩემთა მმეშუთა, მოკუდავება განმეწესა..." 89r.

10. „ც ნ ო ბ ა ბ ა ს ტ ო ნ ი ს თ ა მ ა შ ო ბ ი ს ა.
ა. ბასტონ ა-უბრალო. ბ-მეორე. დ-პირველი..." 89v.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მინაწერი: 1. „თავადის იოანეს ავალიშვილის შვილი იოვანე, ბრძანებული, მიიცვალა ავღისტოსა ე. წელსა ჩყმგ წელსა" (69r).

2. „როცა დაბედოთ, მამიგონებდეთ. ცნეიყნა(!) თიკო ჩოლაყაშვილის ასული" (89v).

3. „19. პეტრე უმიკაშვილის მიერ ფირუზ მაყაშვილისაგან იყალთოდამ" (პ. უმიკაშვილის ხელით, 1r).

(777) **1521**

გერონტი სოლაღაშვილი. ნაცვალსტატუაობა. 1801

128. ფ. (1ფ+254 გვ.); 17× 11; ცისფერი კალდი, ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა: ბებერული, სათაურები ასომთავრული სინგურით; ჭვირნიშანი—1800 (გვ. 13); 1801 (გვ. 7,258); ავტოგრაფი (გვ. 253); გადაწერის ადგილი—გარეჯის მრავალმთის ნათლისცემლის მონასტერი (გვ. 7); დაწერილია 1ფ.-გვ. გვ. 8,135—136; პ. უმიკაშვილისაგან მიღებული.

(გერონტი სოლაღაშვილი). „წარმოთქმა მართლისა სარწმუნოებისა, ესე-იგი ღ-თის მეტყველებითა და განგებულებითა, ხოლო პირველად არსებისა და ბუნებისათჳს, პირისა და გუამისათჳს, კითხუა-მიგებით განკარგულნი, რომელსა ეზედწოდების ნაცვალსტატუაობა. ნაკუსთი პლ-ი, კითხუა პლ-ი.—რომელიცა გვისწავეს ჩ-ნა მოციქულთაგან ერთი ღმერთი სამგუამოვნად და ერთარსებად, ვითარ არს ესე, მაუწყე..." გვ. 11—134.

შენიშვნა: 1. შედგება სამი ნაკვეთისაგან. მეორის სათაურია: „შჳდთათჳს საიდუმლოთა, რომელნიცა შეუწყნარებელ არიან წმიდისა კათოლიკე ეკლესიისა მიერ" (გვ. 49). მესამისა—„შჳდთათჳს მსოფლითსა ქორებათა" (გვ. 112).

2. ტექსტს წინ უძღვის: ა) ავტორის წინასიტყვაობა: „ყოველად უსაღჳდელოესა წმიდასა ღუთჳსა არხიმანდრიტსა(!) ნინოწმიდელ პიტოპოლიტს, სულიერს წეწყმოსა მოწაფეს ქელწიფეს მ ი ხ ა ი ლ ს და ჩემსა სულითსა მამას არხიმანდრიტ ე ფ თ ჳ მ ს.—ვინათგან ბრაჳლნი არიან ქმენყანასა ჩუენსა ჩენებრ უგონონი მღდჳელ ი სიფუელსა შინა ყოფილნი, როდესცაცა არა ჳწყინან საღრთოთა საიდუმლოთა ძალნი და საღმრთონი წიგნნი, ხოლო ჳელთჳ ვიეთამცა ჳწყიან წურილნი, არა ჳწურთიცით და არცა მოცალე არიან მათთჳს, რათამცა საღრთოთა წერილთა მიერ განნათლებულნი ვინებაა, და ამას თანა არცა მოუსწენიესთ აზნაურებრნი ცნობანი, რომელ არს ტკჳესობაჲ, და არცაღა ღ-ნი მეტყუელებითნი და ანუ საღრთო განგებულებითნი. ხოლო ჳიხეი უნეიროებასა ანაა ესე არს: პირველად ჳკანონობა და წეს-ჳდგებლობა ქუ-ნის ჩ-რისა, და მეორედ მოოკრება მრავალგზის და წარტყუენება კ-ნისა. მის და საღებოსა კალაპოტს ჩ-რისა სპარსთაგან და ლეკთა და დარღუეჳეან ჩუენთა ეკკლესიათა და დაწეჳა არა ერთგზის გინა ორგზის, არამედ უმრავლეს-ურესსა. ეჳ გვისმენეს და ჳწყეულ ვართ ქართლისა აღმწერელთა მემატიანეთაგან, ხოლო რომელნიმე თქ-ლთაცა ჩ-რისა გვინიშნაჳნეს მრავალგზის და ამათ ძლით უბეკრებასა შინა ეჳიღეთ დამთჳსლენი არა მცირედთა ჟამთა, არამედ მიმჳორეჳლთაცა.

ამისთჳს ვიძლევე ძმათა ჩემთა სიყუარულისაგან ჳე. ფრიად ცოდეილი და უბეკური და არა ბრძენი, არამედ გლახაკი გონებითა, და ესე არს კაცი ბიზები ჩემი, რათა ძალისაებრ ჩემისა სარგებელ ჳეძიო ბოძებელსა ჩემსა კეთილთანაცა და მათ შინა ყოფით ჩ-ნა ეკკლესიასა შეიქთა და ძმათა ჩემთა მღდჳელთა ჩენებრ უგიცთა, ხოლო არა კადნიერ ვიქმნები მათდა მიმართ. რომელნიცა ღ-ნი მეტყველებითანი მოაყუდრუნებენ ნაცჳალად წ-ა მოციქ-ლთა, არცა მათდა, რომელნიცა მეცნიერნი და პატიოსანნი ღ-ნი მჳოპალეკობენ სიბრძნის მოყუარებითა: ა-დ მათდამი არს მოსწენება ჩემ გლახაკისა ამის, რომეთცაცა არა ჳწურთიცით ტრჳლნი საღრთონი წერილნი და არცა ახლის ბეთ ამისნი აღთქმისანი და არცა საღრთოთა მოძღუართა ჩუენთა მამათანი, რომელ არიან გრიგორი ღთისმეტყუელი, ანუ იოანე დამასკე-

ლისანი, გინა თუ ესევითართა სხუათა ჩ~თა მამათანი. და რომელთამე არაღრე თუ ჰსმენიყვნ, არამედ მხოლოდ მსოფლიოთა ხრუნვათა არიან შეკეცულ. მათდა სარგებელად ქელ-ეჰვად ამას აღწერად უნდობნი ესე სიტყუანი უნდომან აბან მარტივითა ლუსთა წყობილებითაა მცირედ შემოკლებით ღ~ის მეტყუელებითთა და განვებულებითთა ა~დ, და მცრმე შემდგომად მათსა ჴუდთა მათ თჳს საიდუმლოთა, რომელთაცა ზედა დამტკიცებულ არს წ~ა ეკკლესიაა აღმოსავლეთისა.

ხოლო ამით არა თავისა ჩემისა მინდობილი, არამედ სასოებითა ყ~დ წმიდისა სულისათა და წმიდათა ლოცუათა თჳუწმათა, და არა თუ ჩემთა სიტყუათა აღვსწერე, არამედ საღმრთოთა და წმიდათა წერილთაგან ძჳრსლისა და აბლისა აღიჭმისათა და წო~ა მამათასა. ხოლო ვინათგან ჩემებრთა ლრტონთა კაცთა მიმართ არს სრბა ესე სიტყჳა ჩემისა, ამისთჳს აღვსწერ მარტივითა და ლიტონითა სიტყუთა. და ამისთჳს, ლექსთ. წყობილებისა უნდოებისათჳს, ნუ შეურაცხ-ჰყოფთ მცირედსა ამას შრომასა ჩემსა, არამედ აზრისაებრ მიხედეთ მცირედსა ამას ლუწსა და მოხარკებით სიყუარულსა ძმათათჳს ჩემთა და ტკივილთმოყუარებასა, ხოლო მე ვგონებ, ეითარცედ არა უკჳრ იყოს ლუწილი ესე ჩემი.

ხოლო ესე ვუწყი, რამეთუ ჩემებრ ჳგიცისა და უღირსისა მიერ არა ჯერ-არს ესევითართა ქელყოფად და შეჯ-დრებად, არამედ ღირსთა და მეცნიერთა, ვინათგან მცირედი რაჲმე ტალანტი მრწუნებიეს დატჳნისაებრ ჩემისა და უძლურებისა მეუფისაგან ჩემისა. ამისთჳს ეწჯრები, რათა არა მოიწიოს სასჯელი, მონისა მის მსგავსად, დაუარეისათჳს ამას ტალანტისა მიწჳსა შინა უდებებისასა. ხოლო ამ კადნიერებისათჳსცა ეითხოვ შენდობასა თქუენ ჩ~თა მღუდელმთავართა მიერ, პატრიასანთა არხიმანდრიტთა და ყოველთა პატრიასანთა მღუდელთაგან, რათა არა თავჳდად ჱრაცხოთ, ეითარ ვარცა, ესეეითარისა დიდისა კადნიერებისათჳს, და ეითხოვცა მოტევებასა. და უკეთუ არა ჰსთნავს სიწმიდესა თქუენსა ჩემ მიერ ესევითარისა საქმისა ქელ-ხებად, და რომელთაცა მიბილოთ, სიდუმლოდ მაბრილეთ; და რომელნიცა შორს ბრძანდებოდეთ, წერილით მაბრილეთ. და ესრეთ მივითჳალავ მხილებითსა ბრძანებასა თქუენსა, ვითარცა ძე და მრწემი მონა, და ეითარცა ბრძანებასა ღ~ისასა, ესრეთ მივიღებ მადლობით მოწყალებითსა სწავლასა თქ~ნსა, უწყის გულთმეცნიან, რომელი ყოველთა ზედა არს და ყოველთა შორის და ყოველსავე აღაჲსუნს და თჳით ჰაიეს მოუკლებელად და გარე შეუწყრეულად!

და ჳპსაცა კრძალვით მოგაკსენებ უეცათა ჩემთა, რომეთუ მადლითა თქ~ნითა მცირედი რაჲმე მსმენიეს მოძღუართაგან, რომელიმე ცხოველთაგან და რაოდენიმე წკტდართაგან, არამედ ფრიად ცოდიელ და უღირს ვარ, გარნა უმეცრებასაცა წარვაწყჳრ თავსა ჩემსა ზედა. ხოლო თქ~ნ ეი ტკივეთ სულისათჳს ჩემისა და სიტკბოებით მაბილეთ და განმაშორეთ თავჳდობისა ამისგან ჩემისა და კადნიერებისა, არამედ ნუცა რისჱითა მსწავლით მოჭკნესა თქ~ნ მიერისა სწავლისასა და გეყვდრები სიწმიდესა თქუენსა, უკეთუ შეიწყნართან შრომილი ესე ჩემი, რაოდენნიცა ცთომილება იხილოთ, რათა თ~ნ განმართოთ და სრულ-ჰყოთ ნაკლულევანება და არა მიმიეთ წყუეასა კტჳშე უბადრუკი ესე მონა თქ~ნი; და ლოცასა და კუთხეასა ღირს მყოთ, რათა უკეთუნცა გესმინეს ჴმა იგი კურთხეისაჲ ჭ~ლ ღ~ის ჩუენისა მიერ მომწოდებული ნების-მყოფელთა თჳსთა, ოდეს მოვიდეს მეორედ დიდებით განსჯად ცხოველთა და მკუდართა სიმართლით, რომელი-იგი არს კურთხეულ უკუნისამდე. ამინ. მრავალ მთის ნათლისმცემლის მონასტერსა შინა, უდაბნოსა გარეუსჯისასა, წელსა ქრისტესით 1601 ჩჯა, თთჳსა დეკემბერსა ათერთმეტსა. თქუენი უკმენავსი მონა, ოდესცა მისის სიმაღლის მეუღის იოაკლის კარის არხიმანდრიტ-ყოფილი, ფრიად უკმარი და უღირსი გეროვ[ნ]ტი" (გვ. 1—7).

ბ) შესავალი: „ზესთა მის ნათლისა და ზესთა ბუნებისა, ნათელთ მეორედ მანათლისა, გონიერთა ზესთა გონებათა არსთა მაარსისა..." (გვ. 9—10).

3. „ცაცვალსიტყჳაობის" ტექსტს მოსდევს:

ა) „აღსარებისთჳს" (გვ. 137—217).

ბ) „წმიდათა შორის მამისა ჩ~ნისა იოანე სმარხვეტლისა კანონი შეყოდებულთათჳს, შეწყალებულად მისკანენ, კანონი შეათე" (გვ. 217—246).

გ) „კანონი ბასილისა და იოანესი ნებით კაცის კლვისა" (გვ. 246).

დ) „კანონი დღითი-დღედღე ცთომათანა, ვითარცა წმიდამან მამამან ჩ~ნმან ეფსილი განაწესა." (გვ. 247—253).

ანდერძი: 1. „მისი უმაღლესობის მეუფის მეორისა ირაკლისა კარის მანდრიტ ყოფილი სოლაღასშვილი სქესობით ყოველად უღირსი გერონტი მხილველთაგან შენდობას ვითხოვ. წელსა ქრისტესით 1801, ჩყა, დეკემბერსა 18 იზ“ (გვ. 253).

2. იხ. წინასიტყვაობის ბოლო, შენიშვნა 2 ა.

მინაწერი: „№ 20. პეტრე უმიკაშვილისა“ (მისივე ხელით, გვ. 1).

(778)

1522

ვოლფიუსი. ფიზიკა. XVIII

154 ფ (308 გვ.); 16×11; ქაღალდი; ტეიფრული ტყავგადაკრული ბის ყდა; ბოლონაკლული, გვ. 11—12 ამოვარდნილია; ხშირად ლპებული; სათაურები ასომთავრულით; [XVIII]; მთარგმნელი—ანტონ კათოლიკოსი; დაუწერელია გვ. 266; პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

[ქრისტიან ვოლფიუსი]. „შემოკლებული ფისიკა თეორეტიკებრი, შესავალი ანუ წინასიტყუაობა. § 1.— ფილოსოფია ბუნებითი ანუ ფისიკა არს ცნობა ბუნებითთა ნივთთა, ესე იგი ყოვლისა მის, რაჲცა არსებისაგან და თუსებისა სხეულთასა ყოფად შესაძლებელ არს...“ გვ. 1—308.

წყდება:... „389. აწ სადამე დაშთომილ არს კითხუად, თუ ვითარმე არს მიზეზი მოძრავობისა ილეკტროულისა ნივთისა. განმარტების ესე ესეგუართარე ხატითა: ილექტროქმნილსა შინა სხეულსა, მაგალ., ჭიქასა შინა ნივთი ილექტროული მყოფი გარემო ჰი...“

შენიშვნა: ა) ვოლფიუსის ფიზიკა თარგმნილია ანტონ კათალიკოსის მიერ (შდრ. ხელნ. S—114, 2597, სადაც ტექსტს წინ უძღვის „ანტონის მიერ არხიეპისკოპოსისა წინასიტყუაობაჲ“. წინასიტყვაობაში აღნიშნულია, რომ ანტონს უთარგმნია ვოლფიუსის ფიზიკა „რუსთა სამოქალაქოსა ენისაგანს“).

ბ) ხელნაწერს აქვს ანტონის შენიშვნები.

მინაწერი: „№ 21 პეტრე უმიკაშვილისა“ (მისივე ხელი, გვ. 1.)

(779)

1523

გეოგრაფია. XVIII

136 ფ; 15,5×9,5; ქაღალდი; ტეიფრული ტყავგადაკრული შუყაოს ყდა; კვედა ყდა მოვარდნილია; ბოლო ნაკლული; კიდეები გარედან გადანაჭერზე მოვარაყებულია და მოხატული; მხედრული, სათაურები სინგურით; ქაღალდს აქვს ჰეირნიშანი; [XVIII]; მთარგმნელი გაბრიელ ჭელოვანი (12r); დაუწერელია: 1r—11r, 12v; პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

(გეოგრაფია). „მოკლეთ გამოჩინება გარემოს ქვეყნისა და განყოფილება ყოვლისა ნაწილებისა, მისთჳს რომელნიცა საჴელმწიფო რომელსამე ნაწილსა შინა არიან და ყოვლისაჲვე საჴელმწიფოსა სამძღურისა დადება ვინ ჱის შორის უფროს არს ძალითა, სიმდიდრითა, მურდახილითა ანუ სხჳთა რითამე.—საუკუნემ და ყოვლად შემძლებელმან ღმერთმან პირველად სიბრძნითა თჳსითა მიუწდომელითა დაგუბადა ჩუენ...“ 13r—104r.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შენიშვნა: 1. ტექსტს წინ უძღვის თავფურცელი: „დეღოლაფია ანუ მოკლედ ქუყნის სიმრგულისათვის აღწერა, პირველ ლათინთა ენისაგან რუსულად თარგმნილი, ხოლო აწ მეორედ რუსულითა ენისაგან ქართულთა(!) ენასა ზედა გაბრიელ გელოვანის მიერ თარგმნილი, რომელიცა დაბეჭდილ არს ბრძანებითა დიდის ხელმწიფის მეფეთ-მეფეს პეტრე ალექსის ძისა მიერი წელსა უფლისასა ჩღი, თუესა მარტსა, სამეფოსა ქალაქსა მოსკოვს". (12r).

2. გეოგრაფიის ტექსტს ერთვის: ა) მთარგმნელის ვრცელი ანდერძი — 104v—112v. (მისი ტექსტისათვის იხ. აღწერილობა S—1131; იგივე ანდერძი ხელნ. A—1007 მიხედვით რუსული თარგმანითურთ გამოკვეყნებული აქვს მ. ჯახაშვილს (იხ. Описание, ტ. III, გვ. 261—269). ანდერძის დასაწყისში მინაწერი: „ეს მოთხრობა დაბეჭდილია აქედამ „იევრიაში" 1877 ანუ 1878 წელსა. „პეტრე უმიკაშვილი" (104v). ანდერძის ბოლო: „... ვიხილე წიგნი ესე მოკლეთ ქუყნის აღწერა და ფრიად მიმიხედა და მოვიხედე. შემიტკბო და შევიტკბე, შემომიდგა და შეუდგე, ხელ-ვყავ და რაც ოდენ შემძლებელ ვექნებე, ვთარგმნე მე ცხად გელოვანმან გაბრიელ ქრისტეს აქეთ ჩლჳ, სამეუფოსა ქალაქსა მოსკოვს" (112v).

ბ) „თაბლიცა. ამას შინა აღიწერება სიგრძე და სიგანე ღრადუსებისა ქალაქებთა გამოჩენილებათათვის ქუეყნისა სიძრგულესა ზედა მოკლეთ წიგნისა ღეღოლაფიისაგან ესე სიტყვები ქუეყნის აღწერილობა ფილიპე ფეროარიი მიერ გამოწერილი" (113r—136v). ანბანზე დალაგებული ტაბულა წყდება ხასიზე (Симирна ионийская).

მინაწერი: 1. „საკუთრება იოსებ ახალშენაშვილისა" (12r).

2. „№ 22 პეტრე უმიკაშვილის მიერ აწ 1887 წელს. მღვდელს იოსებ ახალშენაშვილისა, წინათ ანჩისხატის დიაკვნისა" (11v. პეტრე უმიკაშვილის ხელით).

(780) **1524**

ძლისპირნი და ღმრთისმშობლისანი. XVIII

92 ფ. (184 გვ): 15,5×10,5; ქაღალდი; ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა. ყდის საცავი ფურცლები ცისფერი ქაღალდისაა; ჰიანაბაები; ჯვირიშნები ქ.ქაღალდ; ნუხბური, სათაურები სინგურით; [XVIII]. დაუწერელია გვ. 150; პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

1. „ძლის[პირნი და ღ]თის]მშობლისანი. უგალობისა სასწაულითა იქსნა ერი უფალმან, და ზღუა მღელვარე სიტყუთ განაქრო პირველსა..." გვ. 1—149.

შენიშვნა: ძლისპირნი დაწერილია ორ ხმაზე.

2. „ს ძლისპირნი სამწუხრონი. ქმა ა.—შენ სიტყუა დაუსაბამო, ზეცისა მეუფე, თანასწორი მამისა სიმდაბლით გარდამოჴედ..." გვ. 151—184.

შენიშვნა: 1. დაწერილია ორ ხმაზე.

2. ხელნაწერს ახასიათებს უ ბოყგტსა და უხვენობის ნიშნის ხმარება.

მინაწერი: 1. (გვიანდელი ხელთწერა). „ეს ძლისპირი მახაშვილისა გიორგისა არის. ვინც მოიპაროს, გაეწყრეს წმინდა გოლგოთა და სვეტი ცხოველიც გაგიწყრეს, რომელმაც ეს ძლისპირი მოიპაროს, ამინ, ამინ, ამინ, კიროელეისონ" (ხედა-ყდის შიგნითა მხარეს).

2. „№ 23. პეტრე უმიკაშვილისა. ძლისპირნი" (ხედა ყდის საცავი ფ. v და გვ. 1.)

(781) **1525**

პორფირი. შეყვანილობა. 1790

58 ფ: 16×10.5: ქაღალდი, ტყავგადაკრული ფიცრები; სათაურები სინგურით; 1790 (32r). გადაწერა—ეგნატე იოსელიანი (32v). დაუწერელია: 3r—4r, 5r, 32v—33v, 48v—58v. პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

„პორფირის შეყუანილობა.—ნამდვილ საჭირო ხუროსაორიე და არისტოტელისა მიერთსა შინა კათოლორიათა მწებაი მასწავლელობათა, ცნობად რაჲ ნათესავი, რაჲ განყოფილება, რაჲ სახე ..„ 6r—31v.

შენიშვნა: 1. ტექსტს ერთეული ვერცელი თემატური საძიებელი (34r—48r). 49r-ზე გამოველები ტაბულა.

2. პორფირის „შეყუანილობა“ თარგმნილია ლიხნიდან ხუროაბ შანშოვანის მიერ; იხ. S—358, გვ. 1. და კ. კეკელიძე, ქართული ლიტ. ისტორია, I³, გვ. 284.

ანდერძი: „აღიწერა 17 $\frac{6}{27}$ 90 ეგნატი პროთოდიაკონისა იოსელიანისაგან“ (32r); იქვე პ. უმიკაშვილის ხელით მიწერილია: „მეფის ერეკლე II ქართს ეკლესიის დაიკვანი“.

მინაწერი: „№ 24. პეტრე უმიკაშვილისა“ (6r);

(782) **1526**

ფსალმუნი. XVII

251 ფ: 10×8: ქაღალდი, ზედა ყდა არ აქვს. ქვედა—ტყავგადაკრული ბისა; თანაბალღული; ნუსხური; სათაურები სინგურით; [XVII] პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

[ფსალმუნი], „.... საფარველსა ფრთეთა შენთასა დამიფარო მე...“ (ფს. 16,8) 1r—251v.

შენიშვნა: ტექსტი წარმოადგენს გიორგი მთაწმიდელისეულ რედაქციას
მინაწერი: 1. „ეს დავითნი ნინოსი არის“ (228v).
2. „№ 25, პეტრე უმიკაშვილისა, დავითნი“ (1r)
სხვა მინაწერები: 239r, ქვედა ყდის საცავი ფ. rv.

(783) **1527**

ხულხან-ხაბა ორბელიანი. წიგნი სიბრძნე-სიცრუისა. XVIII—XIX

90 ფ: 21,5×17,5: ქაღალდი. ტეიფოელ ტყავგადაკრულ ბის ყდაში; თავ-ბოლო ნაკლული, აკლია შიგნითაც ფურ. 3.10 ადოვარდნილია. ფ. 26 გაბეჭდილია; მხედრული, სათაურები სინგურით; ჰეირნიშანი—1793 (ფ. 21); [XVIII—XIX] დაუწერელია 75v. პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

[სულხან-საბა ორბელიანი, წიგნი სიბრძნე-სიცრუისა] „...მძინარე, თან აკაზმული ცხენი მბმარი მოუწოდეს ჰაბუკსა მას და ნახა მეფემან, ფუცა: მსგაესი მის ეტრატის სახისა არისო...“ 3r—86v.

წყდება: „... ამ ჯორს თავისის აკაზმულობით მოგცემ, შენ ვირს ხომ ეს სჯობს და ნუღარ მარცხვენ. მისცა ქრთამად ჯორი და წავ...“

შენიშვნა: 1959 წ. გამოცემული ტექსტის მიხედვით (სულხან-საბა ორბელიანი, თხზულებანი, ტ. I) ხელნაწერში არის გამოცემის 16—138 გვერდების ტექსტი.

მინაწერი: „№ 26. პეტრე უმიკაშვილისა მიერ. ომან მდივნის ხერხეულიძის შვილის ანდრიას შვილმა ნიკოლოზმა გადმომცა უმიკაშვილსა ეს სიბრძნე-სიცრუის წიგნი“ (4r).

(784) **1528**

ხულხან-საბა ორბელიანი. წიგნი სიბრძნე-სიცრუისა. 1782

87 ფ. (175 გვ.); 20,5×16,5; ქაღალდი, ტივიფრულ ტყავგადაკრულ ხის ყდაში დაშლილი; მსგდრული, სათაურები სინგურით; ჰვირნიშანი—[17]89 (გვ. 25), 1780—(გვ. 142); 1782—კვედა ყდის შიდა მხარე, პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

„წიგნი სიბრძნე სიცრუეისა, ნათქვამი სულხან ორბელიანისა ჟამსა სიჭაბუკისა თვისისასა.—იყო ჴელმწიფე ერთი, რომლისა საქმენი არავისგან მოიგონებიან...“ გვ. 1—175.

შენიშვნა: 1. გვ. 175 დაკრულია კვედა ყდაზე და მის შიდა მხარეს წარმოადგენს.

2. გვ. 35—38 ჩაწინდელი ჩანამატია, ქაღალდის ჰვირნიშანია 18[...].

ანდერძი: „სრულ იქმნა ჴელითა ცოდვილის დიაკვნის... ...ნი ესე ივნისს კა, ჩ'ჯს უო“ (გვ. 175).

მინაწერი: „27-ე. პეტრე უმიკაშვილის მიერ გაბრიელ რატიშვილისა სოფ. ჭოვრისს. ერთი რატიშვილი მოსკოვს ყოფილა ვახტანგ მეფესთან“ (გვ. 1).

(785) **1529**

გეოგრაფია. XVIII

52 ფ. (104 გვ.); 20,5×15,5; ქაღალდი, ტივიფრულ ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა; პირველ ოცეულა ფურცლები აკლია. გვ. 91—92 ამოვარდნილია; ჭიანჭამი; მხედრული, სათაურები სინგურით; [XVIII]—მთარგმნელი—[გაბრიელ გელოვანი]. პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

„მოკლეთ გამოჩინება გარემოს ქვეყნისა და განყოფილება ყოელის ნაწილებისა ამისთჳს, რომელნიცა საჴელმწიფო რომელსამე ნაწილსა შინა არიან და ყოველისავე საჴელმწიფოსა სამძღვრისა დიდება, ვინ ვინ[!]ვის შორის უფროს არს ძალითა, სიმდიდრითა, მურდახილითა ანუ სხვითა რითამე.—საუკუნემ და ყოელად შემძლებელმან ღმერთმან პირველად სიბრძნითა თჳსითა მიუწთომელითა დაგუბადა ჩვენ...“ გვ. 1—99.

შენიშვნა: ტექსტის მთარგმნელია გაბრიელ გელოვანი. შდრ. A—1007, S—1222, 1523, 1743.

მინაწერი: 1. „ეჳე წიგნი ხერხეულიძე ლაშქარნივისის ომანისა არის, ვინც მოაპაროს, და ან დამალოს, რისხვამდ(!) მამა, ძე და სული წმინდა“ (გვ. 103).

2. „Сія книга принадлежитъ К[и] А. Херхеулидзеву“. გვ. 98.

3. „№ 28. პეტრე უმიკაშვილის მიერ. ომან მდივნის ხერხეულიძის შვილის ანდრიას შვილმა ნიკოლოზმა გადმომცა უმიკაშვილსა“ (გვ. 1)

(786) **1530**

როლენი. ძველი ისტორია. XIX

104 ფ. (208 გვ); 20×17; ქაღალდი, ტყავგადაკრული ხის ყდაში; მზედრული, სათაურები ასომთავრულით; ჭვირნიშანი 18[..] (გვ. 31); [XIX]; მთარგმნელი— გაიოზ რეკტორი (გვ. 1); დაწერილია გვ. 46—48, 168. პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

(როლენი). „ძუელი ისტორია ეგიპტელთა(!), კართაგენელთა, ასსირელთა, ბაბილონელთა, მიდელთა, სპარსთა, მაკედონელთა და ბერძენთა. შესავალი. დასაბამი და განმრავლება სამეფოთა.—რათა ვსცნათ, ვითარ იქმნა სამეფონი და სამფლობელონი, რომელთაცა ზედა განიყო ქუეყანა, ვითართა აღსავალთა აღვიდნენ ოვინი ვიდრე მისა სიდიდემდე, რომელსაცა ისტორია ცხად გვიყოფს ჩუენ...“ გვ. 49—207.

შენიშვნა: 1. ტექსტს წინ უძღვის: ა) თავფურცელი: „ძუელი(!) ისტორია ეგჳპტელთა, კართაგენელთა, ასსირელთა, ბაბილონელთა, მიდელთა, სპარსთა, მაკედონელთა და ბერძენთა, კრებული უფლის როლენისი, რომელიცა იყო რეკტორი პაოიზისა უნივერსიტეტისა და პრეფესორი(!) მშჳერმეთჳფლებისა და სხჳათა ხოლო ჴარდამოთარგმნილ არს ფრანცუსულით რუსულსა ზედა ვასილი ტრედიაკოვისაგან, რომელიცა არს პრეფესორი მშჳერმეთჳფლებისა და წევრი სანქტპეტერბურგის(!) სასწავლოს აკადემიისა, ხოლო ქართულსა ზედა დაწყებულ არს თარგმნად არხიმანდრიტის და თელავის სემინარიის რექტორის გაიოზის მიერ წელსა 1783, იანჳარსა 11“ (გვ. 1).

ბ) „წინასიტყუაობა. სარგებლობა წარმართთ ისტორიისა. ხოლო უსაკუთრესად ჰაზრი ანუ ჰსჯა ჰსჯულთა და პატივისცემისა ღმრთისა.—ისტორია წარმართთა ვერ შემძლებელ იქმნებოდა ღირს ყოფად ამისა, რათამცა აჴუნდა ვისმე მისდამი გულა-მოდგინებაო...“ (გვ. 3—45).

2. გვ. 2-ზე ჩამოწერილია სხვადასხვა სიგრძის ხაზების სავალთა განმარტება.

მინაწერი: „1. Сей книгъ(!) принадлежитъ князя(!) Андрея Херхеулидзева“ (გვ. 208);

2. „№ 29-ე. პეტრე უმიკაშვილის მიერ ომან ბდივნის ხერხეულიძის შვილისშვილის ნიკოლოზისგან“. (გვ. 1).

(787) **1531**

არითმეტიკა და გეომეტრია. XVIII

162 ფ; 20×16; ქაღალდი, ტეფიფურ ტყავგადაკრული ხის ყდა; 129ფ-დან დაშლილი; მხედრული; [XVIII]; დაწერილია: 32r, 142rv, 157v, 160v. პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

1. „არიბმეტიკა პრაქტიკა, რომელ არს აღმრიცხველობისა გამოცდილება.—კითხვა: რა არს არიბმეტიკა-აღმრიცხველობაჲ? მეგება: არიბმეტიკა, რომელ არს აღმრიცხველობა, არს ჴელოვნება პატიოსანი უმშრველი და ყოველთა ადვილ გულისჴმის-საყოფელი...“ 33r—148r.

2. „მოთხრობა სრულიად ღეომეტრიისათჳს.—ღეომეტრია არს სიტყუა ბერძნული, ხოლო ქართულისა ენითა არს ესე ქვეყანისა მზომელობა და ჴელოვნება ველთა მზომელობისა და აქეს მაღემათიკობისა გამოცდილებათა შორის უპირველესობა...“ 149r—156v.

წყდება: „... რომელი არს ნაკეთი მტკიცე. არს ესრეთი დიდებულება, რომელსა ძალუც სიგრძესა...“

შენიშვნა: 1. ტექსტში ჩართულია ნახაზები.
2. 2r—31r—ტექსტი სლავურ(?)ენაზე.
მინაწერი: 1. „ეს არიზმეტიკა ოვანე მდივნისა არის, ვინც მოიპაროს, გაუწყ[რეს] ანჩისხატი, პირი მღვთის[ა]“ (1r).
2. „№ 30. პეტრე უმიკაშვილის მიერ. მდივნის ზურაბ ულიძის შვილიშვილის ნიკოლოზისგან მომცა უმიკაშვილსა“ (ზედა ყდის საცავი ფურცლის v).
3. (ფანქრით) „ეს არიფმეტიკა არის გიორგი თარხანოვის მიერ წელსა ჩყა(?), თიბათვის ოვ დღესა“ (ზედა ყდის საცავი ფურცლის v).
4. „არტილერიის პოპურუთჩიკი კნიაზ სარდიონ ჩოლაყაშვილი“ (16ir).

(788) **1532**

ავთრათი (წერილების კრებული). XIX

130 ფ. (260 გვ.); 23×20; ქაღალდი; ხედა ყდა მოგლეჯილია, კედა ყდა მუყაოსი; გვ. 1—48 მოკარდნილია; მხედრული; [XIX]; პეტრე უმიკაშვილისგან მიღებული.

1. იონა ხელაშვილის წერილი მეფის ძე ილიასთან. 1825 წ. 26 მაისი. ცარსკოე სელო. გვ. 1—13.
2. იონა ხელაშვილის წერილი (ადრესატი უცნობია). გვ. 14—22.
3. თეიმურაზ ბატონიშვილის წერილი სოლომონ დოდაშვილთან გვ. 22—35.
4. იონა ხელაშვილის წერილი (ადრესატი უცნობია) 1825 წ. 13 ივნისი. გვ. 36—48.
5. იონა ხელაშვილის წერილი არხიმანდრიტ გრიგორისთან. გვ. 49—52.

შენიშვნა: წერილის ტექსტს მოსდევს ბატონიშვილ ი ო ა ნ ე ს ლექსი: „ივერიის ნორჩაო ვახსა კეთილსა...“ გვ. 52.

6. იონა ხელაშვილის წერილი მეფის ძე ოქროპირთან. 12 აგვ. 1825. გვ. 53—55.

შენიშვნა: წერილს მოსდევს ბატონიშვილ ი ო ა ნ ე ს ლექსი, რომელშიც აკროსტიხულად იკითხება: „იოანე იონა“ (გვ. 5—6.)

7. იონა ხელაშვილის წერილი სოლომონ დოდაშვილთან. 12 ივნისი, 1825. გვ. 57—64.
8. წერილი ღირსიევთან. გვ. 64—70.
9. ი. ხელაშვილის წერილი სოლომონ დოდაშვილთან. 1825 წ. 22 ივნ. გვ. 70—84.
10. წერილი იოანე ანდრონიკოვთან. 1825 წ. 6 სექტ. გვ. 85—89.
11. წერილი იონა ხელაშვილისა სოლომონ დოდაშვილთან.—1825 წ. 6 სექტ. გვ. 90—93.
12. იონა ხელაშვილის წერილი ელენესთან. 1825 წ. 4 სექტ. გვ. 94—96.
13. იონა ხელაშვილის წერილი სოლომონსა და გიორგისთან. 1825 წ. 4 სექტ. გვ. 97—99.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

14. იონა ხელაშვილის წერილი ევანოვთან(?). გვ. 100—102.
15. იონა ხელაშვილის წერილი მეფის ძის ასულ ელენესთან. 1825 წ. 13 ოქტ. გვ. 103—106.
16. იონა ხელაშვილის წერილი დედოფალ მარიამთან. 1825 წ. 1 ოქტ. გვ. 107—112.
17. იონა ხელაშვილის წერილი იმერეთის ბატონიშვილ მარიამთან. 1825 წ. 15 ნოემბ. გვ. 112—114.
18. იონა ხელაშვილის წერილი მაიორ იოანე ანდრონიკოვთან. 1825 წ. 2 ოქტ. გვ. 115—117.
19. იონა ხელაშვილის წერილი ზაქარიასთან. 1825 წ. 12 ივნ. გვ. 117—118.
20. გოდერძი ფირალოვის წერილი იოანესთან. 1809 წ. 28 ივლისი. გვ.118.
21. სოლომონ დოდაშვილი. ლექსი იონა ხელაშვილზე. გვ. 119.

შენიშვნა: აკროსტიხულად: „იონას უძღვნის სოლომონ"

22. სოლომონ დოდაშვილის წერილი იონა ხელაშვილთან. 1827 წ. 6 აპრ. გვ. 120—121.
23. საქართველოს მეფის ძე თეიმურაზ. ანბანთქება. „— აღებამდე ბრძენთ გონიერებით დიდთა..." გვ. 123.
24. იმერეთის დედოფლის, დადიანის ასულის მარიამის წერილი იონა ხელაშვილთან გვ. 123.
25. მეფის ძის ფარნაოზის შვილის ნინას წერილი იონა ხელაშვილთან. გვ. 123—124.
26—28. მეფის ძის დავითის სამი წერილი იონა ხელაშვილთან. გვ.125.
29. მეფის ძე მირიან. აკროსტიხული იამბიკო. გვ. 126.

შენიშვნა: აკროსტიხულად იკითხება: „იონას"

30. მირიანის მილოცვის ბარათი იონა ხელაშვილთან. 1812 წ. 12 სექტ. გვ. 126.
31. მეფის ძის ბაგრატის მისაწვევი ბარათი იონა ხელაშვილთან. 1825 წ. გვ. 127.
32. მეფის ძის ბაგრატის ბარათი იონა ხელაშვილთან. 1824 წ. 2 იანვ. გვ. 127.
33. „წესი, რომელიცა გარდამოეცემის მეფის ძის თეიმურაზის ჯელსჭუმეთთა, არიან ესენი:—პირველად მცხოვრებმან სახლსა შინა მათსა უგანთლებულობისასა ჯერ არს, რათა დაიდგინოს სჯულად..." გვ. 128—129.
34. მიხეილის წერილი მეფის ძესთან. გვ. 130.
35. ალექსანდრე და დიმიტრი ბაგრატიონების წერილი იონა ხელაშვილთან. გვ. 130.
36. ნიკოლოზ ფალავანდოვის წერილი იონა ხელაშვილთან. 1825 წ. 19 ივლ. გვ. 131.
37. გიორგი ავალოვის ბარათი იონა ხელაშვილთან. 1824 წ. 2 აგვ. გვ. 132.
38—39. გენათელ მიტროპოლიტის ეფთვიმის ორი წერილი იონა ხელაშვილთან. 1820 წ. 21 ივლისს. გვ.132—133.

40. არხიეპისკოპოს პაფნოტის წერილი იონა ხელაშვილთან. 1826 წ. 22 ივლ. გვ. 134.
41. არხიმანდრიტ დოსითეოსის წერილი იონა ხელაშვილთან გვ. 135—136.
42. არხიმანდრიტ ილარიონის წერილი იონა ხელაშვილთან. 1820 წ. 20 ივლისი, დავით გარეჯის მონასტერი. გვ. 137—138.
43. არხიმანდრიტ გრიგოლის წერილი იონა ხელაშვილთან. 1822 წ. 14 ივნისი. გვ. 138—139.
44. არხიმანდრიტ გრიგოლის წერილი იონა ხელაშვილთან. 1822 წ. 25 ივლისი. გვ. 140.
45. ნიკოლოზ ციხელოვის ბარათი იონა ხელაშვილთან. 1822 წ. 6 სექტ. გვ. 141.
46. ბერის იოსტოსის წერილი იონა ხელაშვილთან. 1822 წ. 22 მარტი. გვ. 141—142.
47. იოანე ბაზიეროვის წერილი იონა ხელაშვილთან. 1825 წ. 8 თებერვალს. გვ. 142—146.
48. სოლომონ ხელაშვილის წერილი იონა ხელაშვილთან. 1821 წ. 18 აგვ. გვ. 146—147.
49. დავით ხატიევის წერილი იონა ხელაშვილთან. 1823 წ. სექტ. 12. გვ. 148—149.
50. სოლომონ დოდაევის წერილი იონა ხელაშვილთან. 1825 წ. ივლისის 10. გვ. 149—150.
51. ელენე ბოლღაურის წერილი იონა ხელაშვილთან. 1824 წ. 26 თებერვ. გვ. 150—151.
52. [თხრობა იმპერატორ ალექსანდრე I-ის მიცვალების შესახებ] „წელსა 1825-სა, თთჳსსა ნოემბერსა 19-სა დილასა მეათერთმეტისა ჟამისა ორშეოცდა შეიდსა მინუტსა გარდაიცვალა ჴელმწიფე იმპერატორი ალექსანდრე პავლოვიჩი...“ გვ. 152—153.
53. სოლომონ დოდაშვილის წერილი იონა ხელაშვილთან. 1825 წ. დეკემბ. გვ. 154—155.
54. სოლომონ დოდაშვილის აკროსტიხი „იონას“ გვ. 155.
55—57. იონა ხელაშვილის სამი წერილი სოლომონ დოდაშვილთან გვ. 156—175.

შენიშვნა: მეორე წერილის თარიღია 1826 წ. 15 თებერვალი.

58—59. სოლომონ დოდაშვილის ორი წერილი იონა ხელაშვილთან. გვ. 175—179.

შენიშვნა: პირველის თარიღია 1826 წ. 9 თებერვალი. მეორისა—იმავე წლის 9 მარტი.

61. იონა ხელაშვილის ორი წერილი სოლომონ დოდაშვილთან. გვ. 179—191.

შენიშვნა: წერილები ხელმოუწერელია.

62. მეფის ძის თეიმურაზის წერილი იონა ხელაშვილთან. 1823 წ. 19 ივლისი. გვ. 191—192.

63. „წესი, რომელიცა გარდამოეცემის მეფის ძის თეიმურაზის ბელის ქმრშეთა, არიან ესენი:—პ'დ მცხოვრებმან სახლსა შინა მათისა უგანათლებულობისასა ჯერ არს, რათა დაიდგინოს სჯულად..." გვ. 192—194.

შ ე ნ ი შ ვ ნ ა: „წესი" მოთავსებულია ამ ხელნაწერში ორჯერ შდრ. გვ. 128—129 აღწ. № 33.

64. [პატონიშვილების იოანეს, ბაგრატის, თეიმურაზისა და ილიას ვალდებულების ბარათი იონა ხელაშვილისადმი]. „—ჩუენ, ქრმშორე ამა წერილისა ხელის მომწერნი, საქართუელის მეფის გიორგის ენი, გაბლიეთ მოწმობასა ამას შენ პატიოსანსა ღირსსა მამასა იერომონახსა იონას..." გვ. 194—195.

65. „თქმული მეფის ძის იოანესაგან.
— დღეს აღმოსცენდა ძირთაგან ჴელაანთა..." გვ. 195—196.

66. „თქმული მეფის ძის იოანესაგან.
— აღსრული მაღალს კათედრასა სამღუდელოსა..." გვ. 196.

შ ე ნ ი შ ვ ნ ა: სათაურს ჯერ მინაწერი: „თქმული პატრე ლარაძესაგან."

67. მარიამ დედოფლის ბარათი იონა ხელაშვილთან. გვ. 196.

68. თეიმურაზ ბატონიშვილის წერილი იონა ხელაშვილთან. 1817 წ. 8 აგვ. სანკტპეტერბურგი. გვ. 196—197.

69. მიხაილის წერილი (ადრესატი—მეფის ძე) გვ. 198.

70. გიორგი ავალოვის წერილი იონა ხელაშვილთან. 1822 წ. 19 ივნისი. მისკოვი. გვ. 198.

71. იოანე დოდაევის წერილი იონა ხელაშვილთან. 1826 წ. 2 მარტი. გვ. 198—199.

72. ონისიმე იაშვილის წერილი [იონა ხელაშვილთან]. 1826 წ. 18 იანვრ. გვ. 199—200.

73. გრიგორი რუაძის წერილი იონა ხელაშვილთან. 1824 წ. 17 ივლისი. გვ. 200.

74. [წირვის ნებართვა იონა ხელაშვილს]. „—მყოფსა სახლსა შინა მათის უგანათლებულობის საქართუელოს მეფის ძის დავითისა იერომონახს იონას ვიდრე აღშენებამდე მას შინა ეკკლესიისა ნება ერთვის ამით შეწირვად საღმრთოსასა ლიტურღიისა ქართულსა ენასა ზედა პრიდელნის ეკკლესიასა შინა ანდრიის სობოროსასა თანჴმობითა და ცნობითა მის სობოროს დადგენილის პროტოიერის სტეფანესითა. ნოემბრის 13. 1812. აბბოსი, მიტროპოლიტი ნოვღოროდისა". გვ. 200.

75. იერომონახ იზრაილის ბარათი იონა ხელაშვილთან. 1816 წ. 11 ივლისი. გვ. 200—201.

76. ივანე ტიხმიროვის ბარათი იონა ხელაშვილთან. 1816 წ. 16 ივლისი. გვ. 201.

77. სოლომონ დოდაშვილის წერილი იონა ხელაშვილთან. სანკტპეტერბურგი, 1826 წ. 18 აპრილი. გვ. 201—202.

78. იონა ხელაშვილის წერილი ადამ ღირსიევს. გვ. 203—205.

79. იონა ხელაშვილის წერილი სოლომონ დოდაშვილთან. 1826 წ. გვ. 206—218.

80. იონა ხელაშვილის წერილი მაიორ თომა ანდრონიკოვთან. 1826 წ. 15 მაისი. გვ. 218—222.

81. იონა ხელაშვილის წერილი იოანე [დოდაშვილთან] 1826 წ. 15 მაისი. გვ. 223—227.
82. იონა ხელაშვილის წერილი მაიორ იოანე ანდრონიკოვთან. 1826 წ. 15 მაისი გვ. 227—228.
83. იონა ხელაშვილის წერილი მამა ონისიმესთან. გვ. 229—232.
84. იონა ხელაშვილის წერილი იოანე (დოდაშვილთან). 1826 წ. 17 აპრილი. გვ. 232—236.
85. იონა ხელაშვილის წერილი ძმებთან—სოლომონსა და გიორგისთან. გვ. 236—237.
86. ნიკო იაშვილის წერილი იონა ხელაშვილთან. 1826 წ. 1 მაისი. გვ. 237—238.
87. იონა ხელაშვილის წერილი [ნიკო იაშვილთან]. 1826 წ. ივნისის x(!) გვ. 238—241.
88. იესე ოქრომჭედლოვის წერილი იონა ხელაშვილთან. გვ. 241—242.
89. იონა ხელაშვილის წერილი იესე ოქრომჭედლოვთან. 1826 წ. თებერვალი x(!). გვ. 242.
90. იონა ხელაშვილის წერილი მეფის ძე მიხაილთან. 1826 წ. 15 ივნისი. სანკტპეტერბურგი. გვ. 242—249.
91. იონა ხელაშვილის წერილი ოსეფასთან. 1826 წ. თებერვალი x 15(!). სპბ. მსკ. გვ. 250.
92. იონა ხელაშვილის წერილი სტეფანე დოდაევს. 1826 წ. 15 ივლისი. გვ. 251—252.
93. იონა ხელაშვილის წერილი (ბიძაშვილ) გიორგისთან. 1826 წ. 15 ივლისი. გვ. 252—256.
94. [იონა ხელაშვილის] წერილი ბატონისშვილ ვარვარასთან. გვ. 257—260.

შენიშვნა: 1. წერილების ტექსტი ზოგჯერ უინტერვალოდ მოსდევს ერთმანეთს ასე რომ ყოველთვის გარკვეული არაა, დაწერის თარიღი წინა წერილს ეკუთვნის თუ მომდევნოს.

2. 260 გვ. და ქვედა ყდის შიდა მხარეს ჩამოწერილია სია სხვადასხვა წიგნებისა სულ დასახელებულია 32 სახელწოდება.

მინაწერი: 1. „წიგნსა ამას ეწოდების ავთართი, ესე იგი მიწერ-მოწერა, გინა პატაკი, ესე იგი მოწკრილნი“ (გვ. 1).

2. „იონა ხელაშვილის, ბატონიშვილების და სხვათა მიწერ-მოწერა მეცარამეტე საუკუ..“ (გვ. 1.)

3. „№ 31. პეტრე უმიკაშვილისა. ციციშვილითა გვან“ (გვ. 1).

4. „ტაბები(!). წიგნი ესე ვნახე უმდაბლესად მონამ, თავი ჩემი ვყავ თქმენდა მომსენებად, თავადი ფარსადან ციციანოვი. ჩყჯზ-ს წელსა, აპრილის ო-ს დღესა“ (გვ 250).

5. „ეს წიგნი „ჯალმასობა“ დაბეჭდილია ქერჩელ „ცისკარში“ და ცალკე (ორ წიგნათ-ნაწილათ) 1862 და 1867 წლებში. იქ მოხსენებულია ხელაშვილი ბეგად. პეტრე უმიკაშვილი. „1883“. (გვ. 98). იქვე: „იონა გარდიცელ პეტერბურგს (!)1837. დაიბადა 1772, იეროთრაბათ ხელდებოდა 1812 წ. ასაფლავია პეტერბურგი (!) ალექსანდრიანეში ლეგრას ლაბარაკისა სასაფლაოზე. ნახე Петербургский некрополь, 1883 წ. приложение к русскому Архиву за 1883 г (Іоза Холдевъ)ხელით. პ. უმიკ[აშვილი]“.

(789) **1533**

სულხან-საბა ორბელიანი. წიგნი სიბრძნე-სიცრუისა. XIX

85 ფ. (170 გვ.): 21×18; ქაღალდი, უყდო; გვ. 25—26, 149—150 ამოცვენილია; მბედრული; ჰკირნიშანი—1818 (გვ. 77); [XIX]; დაუწერელია: გვ. 160—170. პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

„წიგნი სიბრძნე სიცრუისა. ნათქუამი სულხან ორბელიანისა ქამსა სიკუბკისა თჳსისასა.—იყო ჴელმწიფე ერთი, რომლის საქმენი არავისგან მოიგონებიან...“ გვ. 1—159.

შენიშვნა: 1. „32—ე. პეტრე უმიკაშვილის მიერ სოლომონ თადეოზის ძის ნაცვლიშვილისაგან“ (გვ. 1).

2. „ეს გვერდზე მოხაზული წითლად ადგილი სხვა ხელნაწერებში არსად იყო, მაგრამ შევიტანე ჩემგან გამოცემულ 1871 წელს „სიბრძნე-სიცრუისა“ წიგნში. პეტრე უმიკაშვილი. 1887 წ. ტფილისი“ (გვ. 111).

(790) **1534**

კრებული. XIX

71 ფ; 21,5×17; ცისფერი ქაღალდი, ტყავგადაკრულ მუყაოს ყდაში; მბედრული; ჰკირნიშანი [18]04 (ფ. 14); [XIX]; დაწერის ადგილი—თბილისი (35v); დაუწერელია; 24r, 31v—34v, 71r; პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

1. [ლექსი]. „ჰოი, რათ შეეხვდი სიკვდილს მწარესა,
უცამოდ მიმცა წავ სამარესა...“ 5rv.
2. [დავით ბაგრატიონი]. „—ეშკაილას მობრძანდება ჩანითა,
ზუზუნითა, ღიღინითა ნანითა...“ 5v—6v.

შენიშვნა: გამოკვეყნებული ტექსტი და მსჯელობა ავტოროპის შესახებ იხ. წიგნში: ტ. რუხაძე, ძველი ქართული ლირიკის ისტორიიდან, 1954, გვ. 113 და 115—116.

3. „ანბანთქება. ყოველი ამბავი გამოყვანილი. დაჭერისათვის თქმული.
— ამმა ბედმა გული დამწუა, ელდად ვაგლახ ზარებითა...“ 6v—7r.
4. [ლექსი]. —„საქებარი რამ წარმოსთქვა შროშანმან გალიათაგან...“ 7rv.
5. [ლექსი]. „—სურნელ გკადრებ სუმბულსა,
ფერმანდ ქამანდიანსა...“ 7v.
6. [ლექსი]. „—ამბობენ ჩენსა გაყრასა, მაგრამ რით გაგეყარო მე...“ 7v.
7. [ლექსი.] „—დედოფალსა მოგახსენებ, ვერ გიახელ თქვენი ბანდა...“ 7v—8r
8. [ლექსი]. „—ავმართე სვეტი ბროლისა, რა მზე რომ ნახა იამან...“ 8r.
9. [ლექსი] „—რად არ გვეყურებ მაგ თვალებითა,
მჭვრეტენი შევქნილვართ ვალალებითა...“ 8r—9r.

შენიშვნა: გვერდზე მიწერილია სხვა ხელით: „ოთარის ცოლზედ ნათქუამი“ (8r).

10. [ლექსი]. „—ბუნდრუკო, ალო და მუროო,
სუნით ყოელით მოსასურო...“ 9r.

11. „ფას მუხალიფზედ საგლოვად, თქმული ქმისა ვისგანმე დისათჳს გლოვა.
— თუ ვსთქუა ეს ცრემლნი და ვაება ხმაობს სადითა...“ 11r—12v.
12. [ქეთევან ბატონიშვილი]
„—ჰ, ვითა ვსთქუა განსაკრთომელი,
ჩემის სიცოცხლის დამამცროებელი...“ 12v—13v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოკვეყნებულია იხ. ლ. ასათიანი, ძველი საქართველოს პოეტი ქალები, 1936, გვ. 238—240.

13. [იოსებ გაბაშვილი. ანბანთქება.].
„— აღკაზმე არე, ასპიროზ, ამარტა ასად აგეა...“ 13v.

შენიშვნა: ავტორი მითითებულია ხელნ. S—1512-ში: „ანბანთქება გაბაშვილის მოძღურის ზაქარიას ძის იოსებისგან თქმული წერილის თავწურაზე ბეფის ასულის ელისაბედზედ შაირად.“ (25v-).

14. [სოლომონ ლეონიძე. ნიკო დადიანზე]. „-დადიანის ძის-ძე ნიკო, ტურა-მელის კუდის რიკო...“ 15r.
15. [ნიკო დადიანი. სოლომონ ლეონიძეს]. „დადიანის ძის-ძე ნიკო სიბრძნისა ვარ იამბიკო...“ 15r.
16. [ლექსი]. „—იმელთა არე დაამყარეთ, დისკოთა სხივო, სახე მთვარეო...“ 15rv.
17. [ლექსი]. „—აჰა, მომეცა სულთქმა-ვებანი, დამვიწყდა ტკბილი ამოშვებანი...“ 15v—16v.
18. [ზაალ გოსტაშაბის შვილი ბარათოვი]. „—შენდა შეყრამდინ ვით გასძლებს გული...“ 16v—17v.

შენიშვნა: ავტორისათვის იხ. S—1512:192.

19. [ლექსი]. „—ვინ ძალაშემოსილ ლომად ქმაოდენ...“ 17v.
20. [ლექსი]. „—ძველად იყო რა ახოვანნი გამოჩნდებოდენ, ლომგულობდენ და მიჯნურობდენ, მით იქმოდენ...“ 17v—18v.

შენიშვნა: ლექსის დასაწყისი 2 სტრიქონი სხვა ხელითაა დაწერილი.

21. [ლექსი]. „—მიგლოვდით ჩვენცა, მოყუასნო, სოფლისა განაწირებსა, აწვე შთასრულსა საფლავად, მეცნთაგან დასატირებსა...“ 18v—19r.
22. [ღვთისწყალობა ბებუთოვი]. „—რადგან მეგობრად არ მიკმარეო, გასწი განზედა, გაიარეო...“ 19v—20r.

შენიშვნა: ავტორი მითითებულია ხელნ. S—1512-ის მიხედვით (იხ. S—1512:242).

23. „ლექსი გარდან ჩამოდნარის ხმაზე.
— სადათ შენდა და სხუა ვიწყო სიტყვით თქმობათა,
ან სად შენთა შესაბამ ესთხზვიდე მე ან მკობათა...“ 20r—21r.
24. „ეს კიდეც ამავ ხმაზე არის სათქმელი: მელექსე სტრის თავის სატრფოს.
— ღმობა, გოდება, ცრემლნი, სულთქმა, ვალალებანი...“ 21r—22r.
25. [ლექსი]. „—უცნაურის ცილის დებით დავიწვი, უეცარის სხივის კრთოლვით დავიწვი...“ 22rv.

შენიშვნა: გვერდზე სხვა ხელით: „ხარდლის ჭალზედ ქეთევანზედ". 22r.

26. „ბესარიონ გაბაშვილისაგან თქმული, როდესაც კურთხეულმან მეფემ ერეკლემ საქართველოდამ დაითხოვა, იმერეთს ყოფაში მისწერა ქართველთ. ხმა ფას მუხალიფისა სანუსან, სანუსან.
— ცრემლთა ისარნი, მოსისხარნი, ჩენდა არენით..." 22v—23v.

27. [ლექსი]. „—სქესობით ვინმე მდიდარი ვნახე მოღრუბლეთი, წყენებით..." 24v—25v.

28. [ლექსი]. „— ნიავსა ეტყვის: დიაღ ხარ სამოციქულოთ სავანი.." 25v—26r.

29. [ლექსი პეტრე ბაგრატიონზე].
— პეტრე ქართველთა დღეს დიდებაო,
სახსოვრად დავდო შენი ქებაო..." 26rv.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია. იხ. ტ. რუხაძე, ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან, 1954, გვ. 276.

30. [ანბანთქება.] „— ან, ალვის ხემან, ლამაზ სახელმან,
ედემ ნორჩათ ნაზარდმა ნაზმა..." 26v—28r.

31. [ლექსი]. „— ჩემო სიმღვ. შეებავე, განცხრომისა სავსებავე,
იმრთმეელე მცირე ლექსი, ჩემის ჴმუნვის დავსებავე..." 28rv.

32. [ლექსი]. „ტაეპით არს ესე.
— ვარსკვლავ მკლთოლვარი დადი შენ ხისგან არ იდიდო..." 29r.

33. „უბნობა მოხუცის ქავკასიისაგან ძეთადმი თქსთა.
— მძებითურთ ქართლის ადრითვე ახოვანთა,
ძენო, მოხუც ქავკაზის ზრდილნო კაპან კლდოვანთა..." 29r.

34. [ლექსი]. „—მეოთხედ მზე ცეცხლმოსილი აღასრულებს წლის გარელასა..." 29r—31r.

35. [მარიამ ბატონიშვილი]. „—ჰაჰა დაშეცნეს რისხეით ცანია..." 35r.

შენიშვნა: ა) ტექსტი გამოქვეყნებულია. იხ. ლ. ასათიანი, ძველი საქართველოს პოეტი ქალები, 1936, გვ. 217—219.
ბ) ლექსის შემდეგ ტექსტის ხელით „სიმღერათ რაზმი ლექსით ნაკაზმი. სიმღერათ ამათ გუართა კუბა არვინ გაახსენოს, გარნა ტკბილად თუ ვინმე სთქუას, მისმან ხმამან დაავიწყოს. დაიწერა თფილს ოქტომბერსა კვ რიცხვსა ჭალაჭას თბილისსა" (35rv).

36. [ლექსი]. „—ეჰა, კალამო ორად პობილო,
მარტო მყოფისაე ცხოლოდ დობილო..." 35v.

37. [ა. ჭავჭავაძე]. „—მიკვირს, რად სძრახვენ მას, ვინც არს შეენებით ძლეული..." 35v—36r.

38. [ა. ჭავჭავაძე]. „—ვისაც გსურთ ჩემთა ამბავთა ცნობა..." 36rv.

შენიშვნა: ეს ლექსი ამ კრებულში ორჯერაა მოთავსებული: იხ. 53v.

39. [ა. ჭავჭავაძე]. „—ჭი წარმავალნო გზასა ქალნო..." 36v—37v.
40. [ა. ჭავჭავაძე.]. „ბაიათი.—ვიწყო წერა მაჯამითი..." 37v—38r.
41. [ა. ჭავჭავაძე.]. „თეჯნისი.—ვინ არს ესე, სრულ თაგთირებ მანათი..." 38rv.

42. [ა. ჭავჭავაძე]. „მუხამბაზი.—მოვედამ არეს შესამკობელად.“ 38v—39v.
43. [ა. ჭავჭავაძე]. „მუსტაზადი.—მისმინეთ მსმენნო, ჰირთა მთმენნო, მომიყვართ ყურნი...“ 39v—40r.
44. [ა. ჭავჭავაძე]. „ჰ საყვარელნო, შენგან ჯელსა აწ მაქვს ზრუნვანი...“ 40v—41r.
45. [ა. ჭავჭავაძე]. „შუშტარ მუხალიფის ხმა.
— ვაქებ თავსა, თმა მდიდარსა, ოქმელსა, გლახ, უბამს გული...“ 41v—42r.
46. [ა. ჭავჭავაძე]. „მუსტაზადი.—უწყალომ სენმან, ყოვლთ მაწყენნან დაგვიკოდა გულნი...“ 42rv.
47. [ა. ჭავჭავაძე]. „გარდუნ გარდუნის ხმა.—მოვედ, მთოვარე, შუქისა მფენო...“ 42v—43v.
48. [ა. ჭავჭავაძე]. „სან ბირ ეილალ ახარუმის ხმაზე.
— ანაზდად ხილუამან შენმან, მზეო...“ 43v.
49. [ა. ჭავჭავაძე]. „უჩტი ქონლულ ყუშის ხმა.
— ედემს რგულსა საროს მაშორვა ბედმან...“ 44rv.
50. [ა. ჭავჭავაძე]. „ქაფარ ბარუხამის ჯმა. - აჯას ვამრავლებ მე შენდა...“ 44v—45r.
51. [ა. ჭავჭავაძე.]. „მუსტაზადი.—ვარდო, კოკობო, ყოვლთა მჯობო, მომხედე კრულსა...“ 45rv.
52. [ა. ჭავჭავაძე]. „ბაბჩა დივარუნდა აშტუმის ხმა.
— შენ გეტრფის, ვარდო, გლახ, გული...“ 45v—46r.
53. [ა. ჭავჭავაძე]. „თემროო თემროს ჯმა.
— ვაჲ შენგან წყლულსა დაკოდილს გულსა...“ 46rv.
54. [ა. ჭავჭავაძე]. „ნუ დამწუე ცეცხლში შანშეს ხმა.
— გლახ, თუალთა შენი შეენება სრული...“ 46v—47v.
55. [ა. ჭავჭავაძე]. „ჯან ყუში ბუგილარდას ხმა.
— ბალაზ ბეზეკის ბაგით სიტყვა წარმონაშობი...“ 47v—48r.
56. [ა. ჭავჭავაძე]. „გეთმასან ოლდურ ოიარაბამის ხმა.
— ქებით ვხვმოვანებთ, მისმინე მკვდარსა...“ 48v.
57. [ა. ჭავჭავაძე.]. „აღამსანსანის ხმა.
— ვაჲ სუსტსა ავათ ხმა სმენით, გულსავსე წყენითო...“ 48v—49r.
58. [ა. ჭავჭავაძე]. „ბა დისაბაჲ ჩამანის ხმაზედ სათქმელი.
— შენენებანო, სახილვოდ სასურველნო...“ 49rv.
59. [ა. ჭავჭავაძე]. „ოსმალური ყაიდა. ბირ ნახინან ბირ ყახინანის ხმაზე.
— სიყვარულსა შეუპყრივარ აწ შენსა...“ 49v—50v.
60. [ა. ჭავჭავაძე]. „—ვაჲ სოფელსა ამას და მისთა მდგმურთა...“ 50v—51v.
61. [ა. ჭავჭავაძე]. „ეღეების კარი გახაფხულისა...“ 51v—52v.
62. [ა. ჭავჭავაძე]. „ჩი, ვით გვემტყუნვა სოფლისა ბრუნვა...“ 52v.
63. [ა. ჭავჭავაძე]. „რასტის გუშაგულ ჰამანუმ ჯანუმის ხმაზე სათქმელი.
— მსურდა ოხრვა ჩემი დუმით მეკრძალა...“ 52v—53v.
64. [ა. ჭავჭავაძე]. „დუგაის გუშა ხაროზ ბაქაფაშის ხმაზე სათქმელი.
— ვისაც გსურთ ჩემ ამბავთა ცნობა...“ 53v.

წყდება: ... გუშაგნი ბევრნი თითოსა მცველად..." 53v.

შენიშვნა: ეს ლექსი ამ კრებულში ორჯერაა მოთავსებული. იხ. № 38, 36r.

65. „ზღაპრებისა ისტორიისა, ნაწილი ა. თჳს ციორთა(!) ღმერთთა.—ციერად ღუთად აღიარებოდნენ იუპიტერ, აპოლლონ, მარს, მერკური, ბაბუს, ხოლო მდედრად ღუთად ციურად აღიარებოდნენ იუნონა, ვესტა, ლატონა. ბელონა..." 61r—70v.

მთავრდება: „... ყოველნი მეფენი და მპყრობელნი იწოდებოდენ იუპიტერად, ხოლო ცოლნი მათნი იუნონად. იუნონასაგან იუპიტერის მეუღლისა მოლექსენი..." 70v.

შენიშვნა: 54v—60v-ზე, რომლებიც გადაწერს ცარიელი დაუტოვებია, სხვა ხელით ჩაწერილი ლექსები:

ა). „შვილისა მზგავსად აღზარდა მეფემ ირაკლი სვიანნა,
— კოშკი აუგე სალხინოდ მე, თამაზ ორბელიანმა." (54r).

ბ) „ოა გნახე, ციხე ჰაპალე, მაგარსა მაღალ კლდოვანსა.
არტიერელია გარსა ჭარტყავს, უჰყრია მეციხოვანსა,
მიხარია ყოფნა, ველსა ვჭრეტ და ბაღსა ბულბულოვანსა,
გაუძნელდება შემოსვლა მაღალსა ძალგულოვანსა" (54r).

გ) „უცბოს მახით შემკობილი ხარ, შიშით ასტერებ ყოველსა,
უგზულის მისცემ ძალგულსა, შეჯირებაში თმენასა,
თუ კაცი ვარსკვლავსა შეიჭრობა, რა ღირსა აღმოუჩენასა.
აჭ ეს არის საჭიროა, რომ ფეხქერტდეთ წყლისა ჩქერასა" (54r).

დ) „სიბრძნით ნაწერი ეს ლექსი ვიხილე ძნის ჩემისა,
ციხე ჰაპალის უჭია, ქება არა ჩანს თვისია.
მაგრამ პატრონი იმისი ლომი არს ლეძთა ლეშისა.
ჰაერ კეთილთა შემოსვით თვალთ მივსცეთ დრონი თელმისა". (54v).

ე) „ლაჯგარანის ხმაზე იმათზე ნათქვამი.
— ბუნდოვანს გულა შენ აღმიჩნდი დარადა.
აწ არ ეღწყი. რად გაბნორე და რადა..." (55rv).

ვ) „ვის ვეტრფიალე, ან, მიმეფარა,
მზემან განმოჭიდა, ძველმან დამწარა..." (55v-56r).

ზ) „—ვარდა არაშლილსა შეტრფის გული,
მაისს მოელის ნისთის დაგული..." (56rv).

ჱ) „—ხარი მურქაოამას ხმაზე.
— ხელვისა თანა მიწტაცე თვალი, თვით მიწეფარე, მზეო..." (56v—57r).

თ) „მესტან ბალუნის ხმაზე.
— მიკვირს, მზეო, ვით შეგიპყრა ღრუბელმან,
ვითარ დახშ შენთა სხივთა კარები..." (57rv).

ი) სომხური ლექსი. „—იალი აღიაც ჯან აკი აღიაც..." (57v—58v).

ია) „გრაილი:—როს მეტუმრა ეშყი გულსა,
ვერვის ვეტრფე, გარდა შენსა..." (59rv).

იბ) „რაფელ, მხატვართა მთავარო,
დახატე ჩემი ფერია..." (60v).

2) ტექსტს წინ უძღვის ცხრილი (თვეების მიხედვით) საეუღლო და სხვა დღესასწაულებისა; „იანვარს აქვს 31 დღე; 1 იანვარს ახალი წელიწადი, 6 იანვარს ნათლისღება..." (2r—4r).

3) ხელნაწერი აღწერილი აქვს ე. თაყაიშვილს, იხ. Описание, II, გვ. 296—301.

ანდერძი: „დაიწერა თუსა ოქტომბერსა, კგ რიცხვსა, ქალაქსა თბილისსა" (35v).

მინაწერი: 1. „პეტრე უშაკაშვილის მიერ" (მისივე ხელით 1r.).

2. „ოთხი ბაბაი ფასი ამისა არის. ეს ლეკსების წიგნი ეკუთვნის პრინცესწულს გიორგი ბერიძეს. ვინც გასწეროს, მას რისხამდეს მაღალი და ყოვლად წმიდა... შენწე ქრისტესაგან ჩვენ ზედა გამორჭნილი... სამ გზის იყავნ საუკუნოდ პრინცეტნიკი გიორგი ბერიძე“ (1r).

3. „კაცი მე ვარ რუსთველი, სუფრა ძველი, ყურ სქელი,
თუ ძალას იტყვი, ძალა მაქო,
ცას, დედამიწას თავ უკრამ, თუ კუას იტყვი, ზღვას ვწყამ,
ვით სტაქან წყალსა ყლაპს უზამს, თუ დედაკაცი გაანძრა.
არ გეცნები, რას უზამ.“(4v).

4. „მურდარანგი ვისაც უნდა, ასე უნდა გააკეთოს. მიიტანე გროსის კოკი და კირს რომ სწვეედეს, ჩადეც შიგ, რომ ერთად დაიწვას კირი და კოკი, და მურდარანგი იქნება როცა დაიწვის.

ლახუსტაკიც რომ გინდოდეს, ასე დაიწვეს: აგურის კუროში სპილენძის ნაჭრები ჩაყარე და აგური და ის ერთათ რომ დაიწვას, გამოიღე და ლახუსტაკი იქნება.

ლედენეც შაკრის ყინულსა კვიან;
კაცელარნი სემია ჰისფურსა კვიან;
ბერლიკაი ლახურ ღილასა კვიან;
გუში ბალშანი ქალშანასა კვიან;
გუში მასტიკა დანამასტიკსა კვიან;
ავრი პირმენტი წითელა მიწასა კვიან.“ (72v).

სხვა მინაწერები: 2v, 31v, 33v; უწიგნური რუსული მინაწერები 2v, 58v, 60r

(791) **1535**

კრებული. 1818

105 ფ: 16×20: ლურჯი ქაღალდი, მუყაოს ყდა; მშედრული: ჰვირნიშანი—1817 (ფ. 5); 1818 (105r); გადამწერი—იაკობ ქრისტეფორეს-ძე მაისურაძე (105r); გადაწერის ადგილი—ყიზლარი(105r); დაუწერელია 3v; პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

1. [ლექსი]. „—ვაი, შევესწარ დროებსა, კაცს არვინ შეიბრალებსა...“ ყდის საცავი ფ.

2. „თამარ მეფემ რომ ხალიფაზედ გაიმარჯვა, ხახულის ღ[ითისმშობელს დროშა და მანიაკი მიართვა, ეს ამბავი ხუთეული ოცდახუთ ლექსად აღწერა.
— ცასა ცათ დამწყები ღმერთმთავრობა,
ძე საუკუნობს პირველადვე და კვლად...“ 1r.

3. [თამარ მეფის ქება]. „—ხოლო მეფის თამარის ქებანი ვინმე თქვნის, რამეთუ რა დაჯდა საყდართა თჳსთა ზედა...“ 2r—3r.

შენიშვნა: ნაწყვეტი წარმოადგენს კომპილაციას თამარ მეფის ორიენ ისტორიკოსისგან.

4. (ბეჟანიანი). „აქა ამბაჲი დასაწყისი ბეჟან და მანიჟავისა.
— თურანს ტახტი დაიკარგა, ჯორციელი ყველა სცნობდა... “4r—36v.

შენიშვნა: ბოლოში ტექსტის ხელით: „განსრულდა ბეჟანიანი, მაის ია ვწყვე, გავათავე იე“ (36v).

5. (ქალ-ვაჟიანი). „ერთი მდიდარი კაცი იყო დიაღ ჩინებული და მრავლის ცხოვრებისა მჭონე, და ძე არ ესვა და მარადის ღმერთსა ევედრებოდა. და ისმინა ღმერთმან ლოცვა-ვედრება მათი და მისცა ღმერთმა ერთი ძე...“ 37r—50v.

შენიშვნა: ტექსტის ბოლოს: „დასრულდა ამბავი ქალისა და ვაჟისა. მკათათვის იე' ჩყიე" (50v).

6. „ამბავი დაცხოვრებაალექსი კაცი ღ'თისა.—იყო კაცი ვინმე დამკვიდრებული ძველსა რომსა შინა, რომლისა სახელი ეფრემ და მეუღლისა მისისა ანნა..." 50v—60v.

შენიშვნა: ტექსტის ბოლოს: „დასრულდა ცხოვრება ალექსი კაცი ღ'თისა ყიხლარს წელს ჩყიე, ივლისის 20. 1818" 60v.

7. [ლექსი]. „ვინ შექმნა დასაბამობით ორნი სულად ერთისა..." 61r—65v.

შენიშვნა: ტექსტის ბოლოს: „განსრულდა" (65v).

8. (იოსებ მელიქოვი. ციციანოვისაგან აღება განჯისა, ჭარისა და ბელაქნისა.)
„— ოჰ, ვით საოც არს განგება ღ'თისა,
უსაზღროდ ზრუნვა არსთათჳს მისა..." 66r—69r.

შენიშვნა: ტექსტის ბოლოს: „დასრულდა ამბავი ციციანოვისაგან აღება განჯისა, ჭარისა და ბელაქნისა აგვისტოს პირველსა" (69r).

9. [დავით გურამიშვილი.] „—ეო, მერო, აქეთ მომხედეო..." 69v—72r.

შენიშვნა: ა) ტექსტი განსხვავდება დაბეჭდილისაგან. შდრ. დ. გურამიშვილი, დავითიანი. 1955, გვ. 126—129.
ბ. ტექსტის ბოლოს: „განსრულდა აგვისტოს სამს" (72r).

10. [ლექსი]. „—ვფიქრობ ზრახვაში, გულის აღთქმაში,
სიტყვას ვეძიებ თვით საუნჯეში..." 72v—73v.
11. [იოსებ თბილელი.] „—სიბრძნემ თავისა თვისისა სახლი იშენა გებული..." 73v.

შენიშვნა: ა) სტროფის ბოლოს: „თბილელის ნათქვამია."
ბ) ავტორისათვის იხ. S—1512:80.

12. [იაკობ შემოქმედელი]. „—სიბრძნე ქრისტეა და სახლი უბიწო მისი მშობელი..." 73v.

შენიშვნა: ა) სტროფის ბოლოს: „შემოქმედის(!) ნათქვამია".
ბ) ავტორისთვის იხ. S—1512; 81.

13. [ლექსი] „—ენა მწარე, ენა ტკბილი, ენა მოკლე, ენა გრძელი..." 73v.

14. [თეიმურაზ I. ანბანთქება]. „—ადამ ეახსენოთ პირველად, თვით ღმერთმან შექმნა რომელი..." 74r—77r.

შენიშვნა: ტექსტის ბოლოს: „დასრულდა ანბანთქება წმინდანებისა აგვისტოს შვიდსა" (77r).

15. [ლექსი]. „—ახალ წელიწადს წლის თავსა გიკვლიე ვაზის რჩითამცა..." 77r.

16. [თეიმურაზ I, ანბანთქება]. „—აღახვენ ჩემნი ბაგენი, ღმერთო, სამებით ქებულო...“ 77v—81r.

შენიშვნა: ტექსტის ბოლოს: „დასრულდა ეს ანბანთქება. აგვისტოს ათსა.“ (81r).

17. [ლექსი]. „—ითნე(!) ოქრობირი, ტკბილის სიტყვით კაცის მწვართნელი...“ 81rv.

18. [ანბანთქება]. „—ა, ამას გეტყვი, ბ, ბან გეტკბილოს, გ. განმითავე, დ, დანაპირი...“ 81v.

19. [ლექსი] „ყმაწვილო, სუფრის ვარდი ხარ, ლხინი გიყვარდა, ღიღინი...“ 81v.

20. [ანბანთქება ცხრა ლექსად ნათქვამი ღარიბი].
„—ანო, ალვა დანერგული ედემს ნორჩი ტანი ვნახე...“ 82rv.

შენიშვნა: სათაურისათვის ნ. S—1512; 10.

21. [ლექსი]. „სწავლა ჰგავს წყალსა მდინარსა, რუდ რასმე მომდინარესა...“ 82v.

22. [ანბანთქება]. „—აჰა, ანბანთ აღვამაღლო აწ ალვის ხის აღნაგობა...“ 83rv.

23. [ლექსი]. „—დაუტევე სახლ-სამყოფი, თვისი ტომი, მონაგები...“ 83v.

24. [ანბანთქება] „—ანი ამბობს: შენ, ყმაწვილო, გემინოდეს ოსტატისგან...“ 84rv.

25. [ლექსი]—„ღმერთთან რომ შექმნა ქვეყანა, სახე კაცისა მიწამან...“ 84v—87v.

შენიშვნა: ტექსტის ბოლოს: „გათავდა“ 87v.

26. [ლექსი]. „—მინდორსა ველთა ყვავილი აღმოველენ წითელ-მწვანეა...“ 87v—89v.

შენიშვნა: ტექსტის ბოლოს: „გათავდა“ (89v).

27. [სენტენციები]. „—მთერალი კაცი ვნახე, ესრე ეთქვი: ეს ნავი ბოროტი ავსილა...“ 90r.

28. [ლექსი]. „—ამ ზღურდულთა დავით სძლო გოლიათს, არ თუ ზაფხულა...“ 90v.

29. „ცხოვრება, წამება და მოთხრობა. წმიდისა შამისა ჩვენისა კლემენტიოს რომთა პაპისა, ესე იყო მეფობასა დომენტიანესსა, ნათესავით რომ, ხოლო თესლ-ტომი მეფეთა.—უმწვენიერესსა და უგრცელესსა ქალაქსა შინა ქველსა რომსა იყო კაცი ვინმე დამკვიდრებული და სახელოვანი...“ 90v—105r.

30. (დიმიტრი, ბაგრატიონი) [მოსკოვის სტამბაზე].
„ნავთსაყუდელსა მენაე რა მიველენ, განისუნებენ...“ 105v.

შენიშვნა: 1. ტექსტის ბოლოს: „დიმიტრი ბაგრატიონის ნათქვამი“ (105v). ლექსს აკუთვნებენ ვახტანგ VI-ს. იხ. ვახტანგ VI, ლექსები და პოემები, აკად. ბარამიძის რედაქციით, 1947, გვ. 7, 173.

2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ე. თაყაიშვილს. იხ. Описание. I. გვ. 381—383.

ანდერძი: „აღესწერე ესე წიგნი ყოველსა იაკობ ქრისტეფორეს შვილმა მისა სურვილმან ცხოვრება ესე ღირსისა მამისა ჩვენისა კლიმენტი რომთა პაპისა და სხვები, რაც რომ კარგი ვნახე. და ეს კლიმენტი(!) ცხოვრება ეთარგმნ[ნ]ა რუსულადამან ქართულად მუროთხანიანთ დიმიტრის ძეს გიორგი მღვდელ(!), ღმერთმან ადიდოს ორისა სოფლის ცხოვრებასა შინა. და მე იმის გადმოთარგმნილზედ გადმოვწერე. ვინც იხილოთ და აღმოაჩინოთ, გეცოდვინებით, ლოცით გვახსენებდეთ. თუ რამე ნაკლებულობა ჰპოვოთ, ნუ გვწყევეთ, შეძლებისაებრ სიმართლეს ვცდილობდი. წარმკითხველნო ღმერთისა ამისთვის ჰყავთ ლოცვა თქვენი და ღმერთს სთხოვეთ მირიანე ცოდვის შენდობა. ვიწყევ წერად მისის პირველს, გავათავე აგვისტოს პირველს ჩყიე წელსა“ (105r).

მინაწერი: 1. „№ 34. პეტრე უმიკაშვილის მიერ“ (მისივე ხელით, ყდის საცავი ფურცელი).

2. „ციების წამალი ეს არის: მოიტანე ტარიფის ფოთოლი და თითო ფოთოლზე ეს დაწერე: ალი ალა ბალი, იშა თაჰა ბალი, და როდესაცა გაცხელოსა, სამა(!) ფუთოლზე(!) დაწერე და ცხვირში უბოლე“ (103v).

(792) **1536**

კრებული. 1765—1775

123 ფ; 20.5×16,5; ქაღალდი, ტყვიფრულ ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა; ამოვარდნილია: ფფ. 3,10; ბოლონაკლული, მზედრული, სათაურები სინჯურით; დასურათებული: 73r, 91r; ქაღალდს აქვს ჭვირნიშანი; გადაწერილია სხვადასხვა დროს: 3r—50r—1775 (50r), ფ. 58r—67r—1765 (64v); გადაწერა—იოანე (50 r). ბ. უმიკაშვილისაგან მიღებული.

1. „სწავლანი გამოკრებულნი სულიერნი დიდთა წიგნთაგან მარგალიტისა დაბადებისაგან ღმრთისა.—დასაბამად ქმნა ღმერთმან ცა და ქუყანა...“ 3r—50r.

შენიშვნა: 1. ტექსტის ბოლოს: „ვანარულდა ძალითა მღთისათა წიგნი ესე გამოკრებული მარგალიტიანი ივნიას დ. კ[ა]ა ქრისტეს აქეთ ჩლოც. ამინ. და თუ ნამრომი მცირედი არს და კნინ, არამედ სიმართლეს ვეცადე ფრიად ცოდვილი იოანე“ (50r).

2. ტექსტის შედგენილობისა და თარგმნის შესახებ იხ. კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, I³. გვ. 413—416.

3. ტექსტს ერთვის: [იესო ქრისტეს განჩინებისათვის]. „... ნიკოდიმ თქვა: სჯული გვაძლევს...“ 50v—54v და „საკითხავი ადამ და ევას სამოთხით, გამოსვლისა.—და იყო ოდეს გამოვიდა ადამ და ევა ცოლი მისი სამოთხით...“ 54v—57v.

2. „იგავნი ესოპესნი. იგავი პირველი მელისა და ჩიგვისათვის. უყურეთ ესოპეს.—აღვიდოდა ოდესმე მელი ერთი ღობესა ზედა...“ 58r—64v.

შენიშვნა: 1. ტექსტის ბოლოს: „დასასრული ესოპეს იგავების კრ[ე]ბა უნგ, თ[ვ]ესა ღვ[ინობისთვეს] ოგ“ (64v).

2) ტექსტი გამოცემულია; გამოცემას საუფლოდ სხვებთან ერთად -ეს ხელნაწერიც უდევს. იხ. ძველი ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია, შედგენილი ს ო ლ. ყუბანეიშვილის მიერ, II, 1949, გვ. 280—289.

3. „ისტორია დარღვევისათჳს უკანასკნელ წმიდისა ქალაქისა იერუსალიმისა ჰრომაელთა კესარისა ტიტესაგან მისა ოსპასიანესა.

— ოდეს მიიღო პატივი და ღირსებაჲ კესარობისა ოსპასიანემ და იქმნა დამტკიცებულ მბრძანებელად ყოვლისა სოფლისა...“ 65r—73r.

4. „წიგნი ესოპესი.—მოდგმა იგი საქმეთა, რომელ არიან ქაცთა შორის, ყოველნი გამოვსცადენ და სხვანიცა რაჲმე მრავალნი და მივეცი მისთვის განზრახვასა თვისსა და ვჴონებ მე ამას, ვითარმედ ესოპე(!) არა იყო პრძენი ბუნებით, არამედ განგებითა ღ~თისა სიბრძნისათა...“ 74r—91r.

5. [სააკაძე იოსებ. დიდ-მოურავიანი].

„მეფესა ქართლის ცხოვრება ებრძანა გალექსულობით...“ 92r—120v.

წყდება: „... ერიდები ქვეყნისასა აშლასა და მორევასა, მე მტრად აღარ მოგეწურვი; მალმალ გეტყვი მორევასა...“

შენიშვნა: 1. ტექსტი გამოცემულია. იხ. იოსებ ტფილელი. დიდმოურავიანი. გ. ლეონიძის რედაქციით, 1939.

2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ე. თაყაიშვილს იხ. .. Описание, II, გვ. 514—516.

მინაწერი: 1. „ჩყმთ წელსა პირ დიდმარხვა დადგა თებერვლის თოთხმეტს, დღე იყო ორშაბათი. ღმერთო, მწვიდობით დაბასწარ შენს აღდგომას და თაყვანისცემას შენის წმინდის ჯვარისასა შენი მონანი. ამინ. ნახირი“ (1r).

2. „წიგნსა ესე მარგალიტიანი და დიდმოურავიანი არის ნაკოლოზ ელიოზის ძის ელიოზოვისა, ვინც მოიპაროს, გაუწყრეს ღმერთი დაუსაბამოო. ნაკოლოზ ნახირი ელიოზის-ძე ელიოზოვი.“(121v).

3. „ეს ელიოზის-ძე ნაკოლოზ ვეზირი ძველ ცნობებს აწვდიდა ალ. ორბელიანს, გიორგი ლეონიძე (123v).

4. „№ 35. პეტრე უშიკაშვილის მიერ. 1887 წ.“ (მისივე ხელით, 3r)

სხვა მინაწერები: 128v, ქვედა ყდის შიდა მხარე; 121r-ზე კალმით შესრულებული სურათი მხედრისა.

(793) **1537**

კრებული. 1838.

25 ფ: 35×22; ქაღალდი, უყდო, ნაკლული; ფფ. 24—25 მოკვარდნილია; ტექსტი დასურათებულია გადამწერის მიერ; ჰვირნიშნიანი ქაღალდი; 1838 (25v); მხედრული; გადამწერი—თადეოზ ტერ-ოჰანჯის ძე ტერ-გეურკოვი(25v). პეტრე უშიკაშვილისაგან მიღებული.

1. „აქა შამი-ფარშანის გამოჯნურება მეფის თეიმურაზ მეორისაგან ნათქუამი დროს მას, ოდეს იმყოფებოდა განძებული თჳსის სამეფოს კახეთისაგან იმერეთს რაჭას შინა წელსა ქ~სა 1650. ამ წელს მუნ თ[ქ]უა.

— ღმერთო, ყოველთა ცხადად და იდუმალ დაუფარაო...“ 1r—6v.

შენიშვნა: სინამდვილეში ტექსტის ავტორია თეიმურაზ I.

2. „გაბაასება ვარდისა და ბულბულისა, ლექსად თქმული მეფის თეიმურაზ მეორისაგან, რომელსა ეწოდების ვარდ-ბუდბულიანი.

—უე არსისა შემოქმედო, შენგან არი ყოვლი ფერი...“ 7v—12v.

წყდება: „... მელექსეთაგან ნათქომი სიტყვა მიიღე პირადო...“

შენიშვნა: სინამდვილეში ტექსტის ავტორია თეიმურაზ I.

3. „შედარება გა[ზა]ფხულისა და შემოდგომისა, მისივე მეფის თეიმურაზ პიტულისაგან თქმული.

— ღმერთო, რომელსა გაქებენ ზეცისა ძალთა კრებულნი...“ 13r—18v.

4. [თეიმურაზ I ანბანთქება].

„... ორღანოთი ფსალმუნება ღმერთსა შენის, სხვას არვისა...“ 19r—20v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია. იხ. თეიმურაზ I. თხზ. სრული კრებული ალ. ბარამიძისა და გ. ჯაკობაია რედაქციით, გვ. 156.

5. [არჩილი. გაბაასება თეიმურაზისა და რუსთველისა]. „უსლთა და ახალთა საქართველოს მოლექსეთა ნათქუამი პირუსლის მეფის თეიმურაზისაგან.

— სხუას ლექსით ჩაბრუხაძემან შეამკო მეფე თამარი...“ 21r—22r.

შენიშვნა: ტექსტი წარმოადგენს ექსცერპტს არჩილის „გაბაასებიდან“, შდრ. არჩილიანი, ტ. II, 1937, გვ. 3—5.

6. „ბესარიონ გაბაშვილისაგან თქმული ჭანდრაკზე და შიგ ზმებად სახელნი გამოყუანილნი.

— ნაჭად(!) რა კიდარ უკადრად მე ფერხნი შევდგენ ღონითა...“ 22r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია. იხ. ბესიკი, თხზ. კრებული, 1932, გვ. 88.

7. „ეს ნარდზედ არის თქმული მისგანვე.

— ვინ არ დიდსულობს სულმოკლედ, არს ყოველგან დანა ფიცარი...“ 22r-v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია. იხ. ბესიკი, თხზ. კრებ. 1932, გვ. 88.

8. „ბაიათი ბესარიონ გაბაშვილისაგან ნათქუამი, რომელსა თურქნი ბაიათს უწოდებენ, რვა შაირად არის და ერთი შაირი სამი ტაეპი არის.

— იადონს ის ევარდა.
და სუმბულს ის ევარდა...“ 22v—23r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია. იხ. ბსენ. გამოც. გვ. 22.

9. „მისივე ბესარიონის ნათქუამი, რომელსა თურქნი ბალაი ბანდულაილას უწოდებენ.

ვაი საბრალო: სტევნს ბულბული ვარდსა ზედა...“ 23r-v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია. იხ. ბსენ. გამოც. გვ. 23.

10. „მისივე ბესარიონისაგან ნათქუამი თეჯელისი(!).

— ხმა სირინოზ, თმა ღულამბარ წინამოს...“ 23v—24r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია, იხ. ბსენ. გამოც. გვ. 20.

11. მისივე ბესარიონის ნათქუამი, ამას თურქნი ყაფიას უწოდებენ.

— შავნი შაშვნი, შაელს(!) გალიას შემსხდარნი...“ 24r-v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია. იხ. ბსენ. გამოც. გვ. 21.

12. „ბესარიონისაგანვე ნათქუამი მუსტოფაზადი, თურქთ ხმაზედ თქმული, რომელსაცა იმერეთიდამ ჰსწერს მეგობართა თჳსთა.

— ცრემლთა ისარნი, მოსისხარნი, ჩვენდა არენით...“ 24v—25r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია. იხ. ხსენ. გამოც. გვ. 12.

13. „მისივე ბესარიონის ნათქუამი.

— რა გული დაავაგე შენად სარჯბლად...“ 25r-v.

შენიშვნა: 1. ტექსტი გამოცემულია. იხ. ხსენ. გამოც. გვ. 18.

2. ტექსტის პაგინაციის მიხედვით ხელნაწერს აშკარად აკლია გვ. 23—24. 27—30.

3. შამი-ფარავნიანის ტექსტს მოსდევს გადაწერის ხელით: „დასრულდა ამბავი შამი-ფარავნისა მეფის თეიმურაზის მცირე მოთხრობა, თუ რას დროს აღეწერა ესენი. ხოლო ოდეს იძლივა მეფე თეიმურაზ ეს ქართლის მეფის როსტომისაგან თიანეთს, და იელტოდა თეიმურაზ კახეთს და მიეიდა მაღაროს, მოუდგა უკანით როსტომ მეფეცა და იკმნა ვითარცა შემპყრობელი მეფის თეიმურაზისა. ამითურ მოვიდა ხვაოეშან დედოფალი როსტომს თანა, რომელი იყო ბიძის შვილი როსტომ მეფისა და ყეენდრა, რათა განუტეფოს თეიმურაზ ძმეიდობით, რომელმანაც აღესრულა თბილისი და მისცა ცხენნი და ჯორნი და წარჩაზვენა იმერეთს მასუე ღამესა და თვით როსტომმა დაიპყრა იმერეთი ქ-სა 1648 წელსა. ხოლო მეფე თეიმურაზ იმყოფებოდა რაჭას, სამეფოსა თვისისაგან განძებული და მენ აღეწერა ესენი ფიქრისა და კავშანისა და მწუხარებისა განსაცლტოლველად. შემდგომად გარდაცვალა რა მეფე როსტომ და გამეფდა 5 ვახტანგ, შანაოხად წოდებული, ეს ჩვენია იმერეთს სპითა, ვერ წინა აღუდგნენ იმერნი, შემდგომად შემოიკრიბნა სრულიად იმერნი და მოადგა სკანდას ციხესა. ხოლო მეფე თეიმურაზ ყოველგან უღონო ქნილი სკანდას ციხესა შინა მყოფი ვედრა შანაოხ მეფესა ერად, უკეთუ არა ევნების მისგან არა რაიმე, წარავლს წინაშე ყაენისა. ეს აღუთქვა მეფეს შანაოხს კეთილად და მიეშენო პატივითა წარვლინება წინაშე ყაენისა. ამის პირსა ხედა მოვიდა მეფე თეიმურაზ შანაოხისა თანა, რომელმანცა პატივცა დიდად და წარმოავლინა ტფილის და თვით დაიპყრა ყოველი იმერეთი და ციხენი მისნი აღიხვნა, და შეაყენნა გუშაგნი თჳსნი და შემდგომად მოვიდა ტფილისს და წარაყენა მეფე თეიმურაზ დიდითა პატივითა და წარატანა გიორგი ლაზორი წელსა ქვესა 1661-სა" (6v—7r).

ანდერძი: „აღწერილ არს დიაკონი თადეოზ ტეროპანეზა ძის ტერ-გიორქოვისა მიერ წელსა სეკტემბრის ი დღეს ჩყნთ. წამკითხველნო მისნო, ნუ ეწყენეთ, რამეთუ არა მჭონდა გამოცლილება ამისთანას წერილებში და არცა ვარ დაწყლულებული წერილში და მჭატრობაც. ოთხელსაცა ამა წერილსა შინა იხილავეთ, ჩუნის მცირედის გონებით უოსტატოთ ნიშნია, ამაზე მეტი არა ძალმედვა. გევედრებით, რათა მეტსაკლები მომიტეოთ" (25v).

შინაწერი: 1. „ესე წიგნი მსახურებს ჯაჯარია ციციანოვს, ღმერთმა შეიწყნაროს და ბედნიერებაა შინა მოახმაროს ამინ" (25v).

2. „№ 56. პეტრე უშიკაშვილისაგან" (ბისივე ხელით, 1r).

(794) 1538

თეიმურაზ II. თიმსარიანი. XVIII—XIX

82 ფ: 22×17,5; ქაღალდი; ტივიროულ ტყავგადაკრულ, შესკრავებიან ხის ყდაში; ყდა მოცილებულია, ფაღა გაბეული და ჭიანჭყაში; დაშლილი; ბოლონაკლული, მზდრული, სათაურები სინგურით; ჭკონაშანი—179ა (ფ. 78); [XVIII—XIX]; პეტრე უშიკაშვილისაგან მიღებული.

[თიმსარიანი]. „კარი პირველი დასაწყისი ინდოეთ ჯემშიდისა ამბავი და ცხოვრება მისი საპარსულისაგან თარგმნული ქართულად ნეტარად ჴსენებულისა პატრონის მეფის თეიმურაზისაგან; კურთხეულ იყავნ ხსენება მისი, ამინ.—იყო ჯემშიდე ერთი ინდოეთისა სამეფოსა შინა, ნათესავად ჩინგთა ძველთა გვართა ჯემშიდეთა შვილი და სახელად თავყარჩხან ერქვა..." 1r—82v.

წყდება: „... გვირგვინი მოიხადა და თავსა დაახურა, ეგრე უბრძანა ჩემი საკელმწიფო ყოვლის ავის ხაქმისაგან განწმედილი დამიგდია, სამართლითა

სავსე და მტერთაგან შეუფერებელი. აწე ნუმცა დამშვიდებულისა წინაშე გვაქვს ნურცა...“

შენიშვნა: 1. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ე. თაყაიშვილს. იხ. Описание, I. გვ. 390—391.

2. ხელნაწერი საფუძვლად უდევს ე. თაყაიშვილის 1903 წ. გამოცემას.

მინაწერი: 1. „ეს წიგნი ეკუთვნის ქნიაზ გიორგი რატიევს. ღმერთმან ახმაროს...“ (ხუმო ყდის შიდა მხარეზე).

2. „ეს წიგნი გაბრიელ რატიევის [არის]“ (ქვემო ყდის შიდა მხარეზე).

3. „№ 37. პეტრე უმიკაშვილის მიერ ქსოვრისიდამ რატიშვილებისა“ (ხუმო ყდის შიდა მხარეზე).

4. „ს. ქსოვრისიდამ (ქსანის ხევზე) რატიშვილისა ანი“ (პეტრე უმიკაშვილის ხელით, 1r).

5. „გეშმანათ ხემოწერილი ჩემთვის დიდი აუცია,
არვის ძალუძს ეგ მიზოახოს, ნურც თქვენ ბძანებთ, აუცია,
ნუ განკითხავთ სხვისა მონას, ყველა ღმერთსა გაუცია,
მისა მადლი ცანი საყდრად, ქვე ქვარცხლებად დაუცია.
ცუდად ჯდომას ასე სჯობდა, შესაკეცად ესე ვსწერე,
ასე უთქვამთ ხოგთა ვისმე. ცუდად ჯდომას ცუდ იშროშე.
რათ გამკიცხეთ ამისთჳს, ცილს რათ მწამებთ ამისთჳს მე.
თუ გენებოსთ, კვლაცა ბძანეთ, ესე ლექსი დაიხსომე“.
(ქვემო ყდის შიგნითა მხარეს).

(795) **1539**

მილორდიანი. XIX

40 (I+39) ფ: 34,5×21; ქაღალდი: უყდო, დაწლილი, თიხნაკლული, ალია შიგნითაც: მხედრული: [XIX]; პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

[მილორდიანი] „.... და ამბობდა: ეს ძაღლები ამის დახოცილნი არიანო თუ სხვისა რისამეო მიზეზითაო? ცოტა წვიარა, ნახა ერთი თავისი საყვარელი ძაღლი უთავო ეგდო...“ 1r—39v.

მინაწერი: 1. „38-ე, პეტრე უმიკაშვილისაგან, მილორდიანი“. (1r).

2. (ფანქრით): „პეტრე უმიკაშვილს გარდაეცეს ესენი, რადგან ამისი წიგნი ამასთან არის და ეს დარჩომილა შინა“ (14r).

სხვა მინაწერები: 1rv-ზე.

(796) **1540**

კრებული. 1860.

44 ფ: 32,5×22,5; ქაღალდი, უყდო, დაწლილი; მხედრული; 1860 (1r); დაუწერელია: 1v, 44v. პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

1. „ბესარიონ გაბაშვილისაგან თქმული.
— მე მიეხვდი მაგას შენსა ბრალებსა...“ 2r—v.
2. „ბესარიონ გაბაშვილისაგან თქმული.
— მოვედ აწ, ლხინად საკმაო, ვხი ჰირთა მთქმელად...“ 2v—3r.
3. „ბესარიონ გაბაშვილისაგან თქმული.
— მე შენი მგონე ჰირ შემკონე, დამწყი მალ ალა...“ 3r-v.

4. „ბესარიონ გაბაშვილის თქმული.
— ბულბულის შურსა შევსდგომივარ მუდამ მძახველი...“ 4r-v.
5. „ბესარიონ გაბაშვილის ნათქვამი.
— მე შენმა ფიქრმა მიმარინდა, ჩაველ ჭირებსა..“ 4v.
6. „ბესარიონისაგან თქმული ჰაბუაზედ.
— დამბალო ლეშო, თვალხენშო, გულ-ღადარაო...“ 5r.
7. „მეფის ძის ლევანისაგან თქმული.
— როს განვიცადე ბედკრულმან გული საკუდავად დარია...“ 5v—6r.
8. „ბესარიონ გაბაშვილის ნათქვამი თეჯლისი.
—ენანე პირშე, ბაგე ვარდობს და ლალობს...“ 6r-v.
9. „ბესარიონისგანვე თქმული თეჯლისი.
— ვაშა მას დღეს, როს განმეღო ცისკარი...“ 6v—7r.
10. „გ. ბესარიონის ნათქვამი მუხამბაზი.
— სევდის ლაშქარი შემოსიხდება...“ 7r-v.

შენიშვნა: ეკუთვნის დ. თუმანიშვილს. შდრ. 1543: 11.

11. „დავით სარდლისაგან ნათქვამი.
— პირზედ გაქვს ხალი და შავი თვალი, ნახვა მსურს შენი...“ 7v—8r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია. იხ. ანთოლოგია, II, 1928, გვ. 267.

12. „ბესარიონ გაბაშვილის ნათქვამი მუხამბაზი.
— სევდის ბაღს შეველ მენაღონები...“ 8v-9r.
13. „ბესარიონ გაბაშვილის ნათქვამი.
— ტანო, ტატანო, გულ-წამტანო, უცხოდ მარებო...“ 9v-10r.
14. „ბესარიონ გაბაშვილის ნათქვამი.
— შავნი, შაშვნი, შავს გალიას შემსხდარნი...“ 10r.

შენიშვნა: კრებულში შეტანილი ლექსები ბესიკისა გამოქვეყნებულია. იხ. ბესიკი, თხზ. სრული კრებული, 1932.

15. „ბარამ ბარათოვის ნათქვამი შაბადა ანუ გაფი.
— ეჰა, მთიები მთენია...“ 10v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია. იხ. ტ. რუხაძე, ძველი ქართული ლირიკის ისტორიიდან, 1954, გვ. 227—228.

16. [ალ. ჭავჭავაძე]. „ვაჲ, დრონი, დრონი, ნაგებნი მტკბარად...“ 11r.

შენიშვნა: ხელნაწერში მოყვანილია უკვტოროდ: ლექსის ბოლოს წერია: „№...“

17. „თ. ალექსანდრე ჭავჭავაძის ნათქვამი.
— ლოთებო, ნეტავი ჩვენა...“ 11v—12v.
18. [ლექსი].
„—გამტყორცნა სოფელმან, მოვშორდი მზესა...“ 12v.
19. „ნიკოლაოზ ბარათოვის ნათქვამი.
— სულო ბოროტო! ვინ მოგიხმო ჩემად წინამძღვრად...“ 13r.
20. „თ. სვიმონ მაყაევის ნათქვამი თავის ქალის გარდაცვალებაზედ.
— ჰოჲ რაბამად ვსთქვა ხმა გოდებისა...“ 13v.
21. [ალ. ჭავჭავაძე]. „—უგვანთა ტრფობა, უგრძნოთ გრძნობა თუ ვის სმენია...“ 14r.
22. [გრიგოლ ორბელიანი]. „სააშოა საჭერეტელად, ოდეს ნინას ვარდი ეპყრას...“ 14r.

შენიშვნა: ლექსის შემდეგ ტექსტის ხელით სწერია: „თ. ალექსა.(ნ) ჭავჭავაძე". ამ სახელსა და გვარს ფანქრით ხაზი აქვს გადასმული და ე. თაყაიშვილის ხელით ზევიდან ფანქრით მიწერილი: „გრიგოლ ორბელიანი" 14r.

23. (რაფიელ ერისთავი). „რისთვის მიყვარხარ?
— რისთვის მიყვარხარ? ამის ცნობა შენ გენებებას?..." 14v—15r.

შენიშვნა: ავტორის სახელი და გვარი ლექსის ბოლოში სწერია.

24. (რაფიელ ერისთავი). „დარიგება.
— ერთხელ ველტოდი და ვეტრფოდი არმიყსა ქალსა..." 15r-v.

შენიშვნა: ავტორის სახელი და გვარი ლექსის ბოლოს სწერია.

25. (ერისთავი). „სიმღერა მაზურკის ხმაზედ.
— აგერ ცაში მზე ბრწყინვალებს..." 15v—16r.

შენიშვნა: ლექსის ბოლოს სწერია: „თ. ე. ერისთავი. პოლშა". 16r.

26. (ალექსანდრე ჭავჭავაძე). „№.
— თავსა უფლად ნურვინ ჰგონებთ..." 16r-v

შენიშვნა: ავტორის სახელი და გვარი ლექსის ბოლოს სწერია.

27. (რაფიელ ერისთავი). „დედა სჯობია ქალსა.
— შენმა გაზდავ, ისმინე, დედა სჯობია ქალსა..." 16v—17r.

შენიშვნა: ავტორის გვარი და სახელი ლექსის ბოლოს სწერია.

28. (რაფიელ ერისთავი). „ქალებიო ქება.
— უცხოს რასმე წალკოტსა ვის გსურთ სეირნობანი..." 17v – 20r.

შენიშვნა: ავტორის სახელი და გვარი ლექსის ბოლოს სწერია.

29. (რაფიელ ერისთავი). „გამდელთ ქება.
— ვიშ, ვიშ! ერთი შეჰხედეთ ამა გამდელთ ვნებასა..." 20r.

შენიშვნა: ავტორის გვარი და სახელი ლექსის ბოლოს სწერია.

30. (სალომე მაყაშვილი). „№.
— უაღუშტესო კელმწიფევ ჩუქნო,
წმინდის ეშაზით ზეშთა მებრ წმენო..." 20r—21v.

შენიშვნა: ლექსის ბოლოს სწერია: „ქნიაგნა სალომე ს.—ა. მაყაევისა".

31. (ივანე მუხრანსკი). „№.
— მინდა ლექსი ვსთქუა, ქალო, მაგნიტიზმური..." 21v.

შენიშვნა: ლექსის ბოლოს სწერია ტექსტის ხელით: თ. ივანე მუხრანსკი. გვარის შემდეგ შავი მელნით მინაწერი: „არა". ბრჭრე მხარეს: „1859 წელს მღეროდნენ ტფილისში."

32. (დავით ციციშვილი). „უსარგებლო არშიყობა.— არიან მრავალნი, რომელთაც არა ძალუძთ გამოსთქუან ცხადად სურვჭლნი თჳსნი..." 22r-24v.

შენიშვნა: ავტორის სახელი და გვარი მოთხრობის ბოლოსაა აღნიშნული.

33. (სოლომონ რაზმაძე). „დიანას მეჯლიში.
— ადრე ალეონს განელო კარი,
ზე ოლიმპისა ციერთა ჯარი...“ 24v—27r.

შენიშვნა: პოემის ბოლოსს სწერია: „ს. რაზმაძე“ (27r).

34. (ა. ჭავჭავაძე). „№-სადმი.
— შენს ღირსებას ნატრულობენ ყოველნი ქალნია.,.“ 27v.

შენიშვნა: ავტორის სახელი და გვარი ლექსის ბოლოს სწერია.

35. (ნიკოლოზ ბარათაშვილი). „ქახთა მიმართ.
— ძმანო კახელნო, სამდეიღ ქართველნო, მოლხინე სულით...“ 28r.

შენიშვნა: ლექსის ბოლოს სწერია: „თ. ნ. ბარათოვი“.

36. (ნიკოლოზ ბარათაშვილი). „ბედი ქართლისა.
ქარი პირველი.—მწყემსო კეთილო, შენს წმიდას სამწყოსოს...“ 28r—37v.

შენიშვნა: ავტორის სახელი და გვარი პოემის ბოლოსაა აღნიშნული.

37. (ნიკოლოზ ბარათაშვილი). „ქანტაზია.
— ვჰპოვე ტაძარი, შესაფერი, უდაბნოს მდგარი...“ 38r-v.

შენიშვნა: ავტორის სახელი და გვარი ლექსის ბოლოს სწერია.

38. (ა. ჭავჭავაძე). „აღსარება, ეოლტერისა.
— Oჱ მაღალო! ვის ვერ ვინმე მოგწდომიეს ჯერედ ცნობად...“ 39r.

შენიშვნა: ავტორის სახელი და გვარი ლექსის ბოლოს სწერია.

39. (სალომე მაყაშვილი). „ოცნება.
— სადა არიან, ოცნებაო, ის დრონი, ჟამნი...“ 39r.

შენიშვნა: ლექსის ბოლოს სწერია: „ქნიაფნა სალომე მაყაევისა“.

40. (დავით რექტორი). „გლოვა არმიკისა.
— გრგვინვით ციურნო, მით მზიურნო, რა არს სმინება.,“ 40r-v.

შენიშვნა: ლექსის ბოლოს სწერია: „დავით ღვეტორი(!)“

41. (ა. ჭავჭავაძე). „თეჯნისი.
— ვინ არს ესე სრულ თაგთიერებრ მანათი...“ 40v—41r.

შენიშვნა: ავტორის სახელი და გვარი ლექსის ბოლოს სწერია.

42. (მარიამ ერისთავი). „№...
— ვაების უბსკრულს ღრმად განწირულს, სრულად განაწირულს...“ 41r-v.

შენიშვნა: ლექსის ბოლოს სწერია: „ქნიაფნა მარიამ ერისთავისა 1854-სა წელსა მარტის 12-სა დღესა სოფ. ჭ(შემდეგ სხვა ხელით)არელში“ (41v).

43. (ალექსანდრე ჭავჭავაძე). „ვ. მ. ი.
— მოვედ ამ არედ შესამკობელად...“ 42rv.

შენიშვნა: ავტორის სახელი და გვარი ლექსის ბოლოს სწერია.

44. (გიორგი ერისთავი). „არშიკის მოშორება.
— დავკარგე ფერი მდიდრად შემკული...“ 43r.

შენიშვნა: ხელნაწერში ლექსი უავტოროდაა, ბოლოში სწერია: „№№. იქვე მინაწერი პეტრე უმიკაშვილის ხელით: „1830 წლებში მღეროდნენ, სანატორის თავ. გიორგი ერისთავისა.“

45. (ბესიკი). „თეჯლისი.
— ჭმა სირინოს, თმა ღულამჰარ-წინამოს...“ 43v.

შენიშვნა: ლექსს ბოლოს სწერია: „ბესარიონ გაბაშვილი.“

46. (სვიმონ მაყაშვილი). „№.
— ზე თვალნო, ნუ გსურის ჰვრეტა ვარდისა...“ 44r.

შენიშვნა: ლექსის ბოლოს სწერია: „თ. სვიმონ მაყაევი“.

შენიშვნა: 1. 1r-ზე კრებულის სათაური სწერია: „ალბომი. 1860 წლისა“ (ტექსტის ხელით).

2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ე. თაყაიშვილს. იხ. Описание, II, გვ. 387—391.

მინაწერი: „პეტრე უმიკაშვილის ძიერ. სხვა და სხვა ლექსები ნიკ. ბარათაშვილისა, ალექს. ჭავჭავაძისა, რაფიელ ერისთავისა, მაყაშვილისა, ბესარიონ გაბაშვილისა, კნიაზინა სალომე მაყაევისა და სხვათა. ალექსანდრე ბაკრაძისა (პეტრე უმიკაშვილის ხელით, 1r)

(797)

1541.

რუსუდანიანი. 1847.

279 ფ: 35×22.5; ქაღალდი; ტყავგადაკრული ხის ყდაში; კიდეებშემოცეთილი, ჰიანაპაში; ფფ. 1—18 ამოცვენილია; მხედრული; ჭედრონში—1842 (ფ. 8); 1847—279v; გადამწერი—მღვდელი იოანე ინაური (279v); პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

„წიგნი რუსუდანიანისა.—იყო კვეყანასა ზმირინისა დიდებული და სახელგანთქმული კაცი, რომელსა სახელ ეწოდებოდა აფთიმიანე და ჴელმწიფეთან მიჩნეული და ყაენს ქალი ერთი მზისა დარი და სახელი ეწოდება რუსუდან...“ 1r—279v.

შენიშვნა: 1. პირველი 2 ფ. ტექსტის ძირითადი ხელით არაა ნაწერი: ხელნაწერის თავში ჰკლებია და სხვა პირს დაუკლისი შეუვსია შემოკლებით.

2. ტექსტი გამოცემულია. იხ. რუსუდანიანი ი. აბულაძისა და ი. გიგანეიშვილის რედაქციით. 1957.

3. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ე. თაყაიშვილს. იხ. Описание, I გვ. 406.

ანდერძი: „სრულ იქმნა ძალითა ღ-ისათა მღუდლის იოანე ინაურისაგან ჩუმზ-ს. ივნისის იე-ს დღესა“ (279v).

მინაწერი: 1. „№ 40. რუსუდანიანი კახეთიდამ თავად ივანე ანდრონიკაშვილისაგან პეტრე უმიკაშვილმა“ (უკანასკნელის ხელით) (ზედა ყდის შიდა მხარე, 1r).

2. ეს წიგნი ეკუთვნის მღვდელს ივანე ინაურს. ღმერთმა შეიდოსპაში მაახაროს, ცოცილე არავინ... თუ ქართველმა მოიპაროს, გაუწყრეს წმინდის ნინას მადლი; თუ სომეხთა მოიპაროს, გაუწყრეს სუფსარქისის მადლი; თუ რუსმა მოი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

პაროს, გაუწყრეს სობოროს ნათლისმცემლის მადლი; თუ თათარმა მოიპაროს, გაუწყრეს ჭაბის და მაშადის მადლი; თუ ლეკმა მოიპაროს, გაუწყრეს მეჩითის მადლი; თუ ოსმალომ მოიპაროს, ყორანი კანიმ ოლასუნ; თუ ფრანგმა მოიპაროს, გაუწყრეს იმათი პატრ... მადლი. ამინ და კირიელეისონ" (კვედა ყდის შიდა მხარეს).

(798)

1542

ომაინიანი. XVIII—XIX

76ფ: 21×16,5; ქაღალდი; უყდო; დაშლილი, გაკეთლებული, თავ-ბოლო ნაკლული; მხედრული, სათურები სინჯურით; ჭვირნიშანი—1787 (ფ. 47.72); [XVIII—XIX]. პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

(ომაინიანი). „აქა ტარიელის ძის საროდან ჭემწიფის შვილის ომაინ ჰაბუკის ცხოერება და ამბავი სიყრმისა ჯამსა.

— ტარიელის ძე უკადრი დაჯდა ჭემწიფე ბრძნობილი..." 1r—76v.

წყდება: „... საყან ჩინელმან თქუა: რაზომცა თუალით მოგშორდებით, გულით მაინც ცოცხალი არ გაეეყრებით. ხუთნიე ესრეთ საყვარელნი ჭემწიფენი ერთმანეთის გასაყრელად მოეხვივნენ და ერთ..."

შენიშვნა: 1. ტექსტი გამოცემულია: იხ. ქ ა ი ხ ო ს რ ო, ომაინიანი, გ. ჯ ა ბ ა ხ ი ს რედაქციით, 1937.

2. ტექსტის ავტორად მიჩნეულია ქ ა ი ხ ო ს რ ო ჩ ო ლ ო ყ ა შ ვ ი ლ ი. იხ. კ. ქ ე კ ე ლ ი ძ ე, ძვ. ქართ. მწერლ. ისტ. II, 1952, გვ. 273—275.

3. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ე. თ ა ყ ა ი შ ვ ი ლ ს. იხ.. Описание. I, გვ. 573.

მინაწერი: 1. „№ 41. თავდ ვლადიმერ ჯ ა ნ დ ი ე რ ი ს ა ჯ ა ნ სოფ. ჯ ა ჩ ნ ა ძ ი ა ნ დ ა მ. პეტრე უმიკაშვილის მიერ" (უკანასკნელის ხელით, 1r).

2. „პრტემ დარჩინოვი" (2r).

(799)

1543

კრებული. XIX

112 ფ; 33×21; ცისფერი და თეთრი ქაღალდი; ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა, ყდის საცავი ფურცელი ჰრელი ქაღალდისა; მხედრული; სათურები სინჯურით; ჭვირნიშანი 1816 (ფ. 5.8); [XIX]; დაუწერელია: 2r—3v. 99v. პეტრე უმიკაშვილისაგან მიღებული.

1. [არჩილი. გ ა ბ ა ა ს ე ბ ა თ ე ი მ ურაზისა და რუსთველისა].

— „სამგვამოვანო ღვთებავ, ერთმანეთს არ შემდგომისო..." 4r—63v.

მთავრდება: „... ომი იყო პირველ ჭმური, გმირული და მართ უდევეს გამოუკლეს ჩვენებურთა კვეშ ცხენები კარგ სადავეს".

შენიშვნა: გამოცემული ტექსტის მიხედვით (იხ. არჩილიანი, ტ. II. 1937) ხელნაწერში მოცემულია 896 სტროფი.

2. [დიმიტრი თუმანიშვილი. ტაფი თაღის ხმაზედ.]

„სიცრუითა დიდებულობ, მზაკვარობით მოგწონს თავი..." 64r.

შენიშვნა: ა) დიმიტრი თუმანიშვილის ლექსები გამოკვეყნებულია კრებულად მთ. ხ ე ლ თ ა ნ ბ ე ლ ი ს რედაქციით, 1938. მითითება აქაც და ქვემოთაც ამ გამოცემის მიხედვით ხდება. ზემოთმოყვანილი ლექსი დაბეჭდილია გვ. 49—50.

ბ) 64r ზევით მხარეა, ტექსტის ზელით წერია: „რაც ჩემგან ნათქუამი ლექსებია, ამის კვემოდ დაიწერება. მდივანი თუმანიშვილი."

3. [დიმიტრი თუმანიშვილი. ფას მუხალითითაც და თახმისითაც]
„— მეკეთა იგი პირმანგი, ატმოსფერაჲთ მოცული..." 64r-v.

შენიშვნა: გაბოც. მიხედვით, გვ. 35—36.

4. [დიმიტრი თუმანიშვილი. მუსტახადი: ვაღუფის ხმაზედ].
„... მნათობთა ზესა, მცხინვარესა, უქებ არესა..." 64v 65r.

შენიშვნა: გამოცემაში გვ. 66—67.

5. [დიმიტრი თუმანიშვილი. თეჯლისის ხმაზედ].
„— გიშრის ნავნი შაეთა ზღუათა აობენ..." 65r-v.

შენიშვნა: გამოცემაში გვ. 29—30.

6. [დიმიტრი თუმანიშვილი. ქართული ბაიათი].
„— სახით მომცა მანათა,
ელვარებით მანათა..." 65v 66r.

შენიშვნა: გამოცემაში გვ. 41—43.

7. [დიმიტრი თუმანიშვილი].
„— ვნახე პირმზე, ბაგე ვარდობს და ლალობს..." 66r-v.

შენიშვნა: გამოცემაში გვ. 39—40.

8. [დიმიტრი თუმანიშვილი. თეჯნიში].
„— ვაშა მას დღეს, როს განმეღო ცის კარი..." 66v 67r.

შენიშვნა: გამოცემაში გვ. 64—65.

9. [დიმიტრი თუმანიშვილი. ვასეთ მიაჩემის ხმაზედ].
— „ტრფიალთ დაიწველი, ტრფიალთ დამწველი.." 67r-v.

შენიშვნა: გამოცემაში გვ. 54—55.

10. [დიმიტრი თუმანიშვილი. გოჭარის ხმაზედ].
„— მოვაშორვა სევდამან მზეს მცხინვარესა..." 67v—68r.

შენიშვნა: გამოცემაში გვ. 62—63.

11. [დიმიტრი თუმანიშვილი. მუხამბაზი].
„— სევდის ლაშქარი შემომიხდება..." 68r.

შენიშვნა: გამოცემაში გვ. 31—32.

12. „[დიმიტრი თუმანიშვილი. ნავაი ნიშაბურის ხმაზედ].
„— დილის ნიავმა მომართვა ჰამბავი სასურველისა..." 68v.

შენიშვნა: გამოცემაში გვ. 103—104.

13. [დიმიტრი თუმანიშვილი. იამბიკო].
„— ოქროს ქალამს ხელი ვყავ მოქრედებად.“ 68v—69r.

შენიშვნა: გამოცემაში გვ. 90—91.

14. [დიმიტრი თუ მანიშვილი. იამბიკო.]
„— უზადო თვალი ლალსა ეთვის-ეზაეა...“ 69v.

შენიშვნა: გამოცემაში გვ. 93.

15. [ანბანთქება].
„— აღვეტრფი ბუნებ გულო დასადუმებ, ელვას ვნახე ესრეთ თხზ...“ 69v.
16. „ეს შაირი ნარდის კაცების აკრებაზედ არის თქმული.
— ოთხ ნივთედნი ხუთ სხეულებს ორნი ერთსა ელვარობენ...“ 69v.
17. [ლექსი].
„— მივედ. უსტარო, სალამი შეჰკადრე ჩემსა მდაგესა...“ 69v.
18. „მზეჭაბუკ ორბელიანისაგან თქმული ბატონიშვილის ქეთევანის ძებაში, გიორგი რომ დაებადა.
— აღმკულო სრად, უცხოდ მზისა, მზეე, შინ შემოდიო...“ 69v—70v.
19. [ლექსი]. — „აჰა, ამბით აღვამაღლოთ ან, ალვისა გარეგნობა...“ 70v—71r.
20. [ბესარიონ გაბაშვილი].
— „ალალებს ბაგებს გულ დასადაგებს, ელვაროსს, ვფუცავ, ზე ეთერულად...“ 71r.

შენიშვნა: ეს ლექსი ბესიკის სადაო თხზულებებს მიეკუთვნება. იხ. ბესიკი თხზულებანი, 1932, გვ. 103. ხელნაწერში მას სათაურად აქვს „მისგანვე თქმული“

21. „გაბაშვილის იოსებისაგან თქმული ნაღვაწი.
აღკაზმე არე, ასპიროზ, ამარტა ასათ აგეა...“ 71r-v.
22. „მეფე ვახტანგისაგან ნაბრძანები.
— არა ბრძანებ გიორგ დედად, ეო ვიყავ ზეხ ცეთერად...“ 71v—72r

შენიშვნა: ტექსტი გამოკვეყნებულია, იხ. ვახტანგ VI, ლექსები და პოემები ალ. ბარამიძის რედაქციითა და შენიშვნებით, 1947, გვ. 61.

23. „დიდი ანტონ კათალიკოზისაგან ნაბრძანები.
— აჰვირვებს, ადენს ალებსა ალმასი აელვებული...“ 72r-v.
24. „მაჯამა ბატონის მეფის თეიმურაზისაგან ნაბრძანები.
— კვლავც მითქვამს: სიტყვა უქმისა პატივმან შემაშინაო...“ 72v.

შენიშვნა: ხელნაწერში მოცემულია მხოლოდ დასაწყისი 3 სტროფი (შესავალი) „მაჯამისა“.

25. „ქეთევან ბატონიშვილის თქმული, ხარი ბექაჯირის ხმაზედ უნდა ითქვას.
— ჰ, ვითა ვსთქუა განსაკრთომელი...“ 72v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია, იხ. ლ. ასათიანი, ძველი საქართველოს პოეტი ქალები, 1936, გვ. 238—240.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

26. [ლექსი]. „... შენი სახე ასე რითა მანათა...“ 72v.
27. [დიმიტრი თუმანიშვილი. ფას მუხალიფის ხმაზედ]. „ვისაც რომელს ჭმაზე სურდეს.
— სატრფო მემთხვია სავარდეს, ბუნებით იხატებოდა...“ 73v—74r.

შენიშვნა: ა). ტექსტი გამოკვეყნებულია. იხ. დ. თუმანიშვილი, ლექსები, 1938, გვ. 56—57. ბ) ამ ლექსს ტექსტის ხელით მიწერილი აქვს; „ტაეში. ამ ლექსთ დამწერი მკითხთაგან საქუა დამოსაწონია, თავი თუნდ სუსტი ჰქონოდეს, მაჯა ფულიი ჰქონია“ (73v).

28. „მეფის ვახტანგისაგან ნაბძანები [მაჯამა].
— ჩემთა ნათქვამთა მოწმობა კვლავე ლექსმა მიყო მაჯამა...“ 74r—78r.

შენიშვნა: ხელნაწერის ტექსტი საფუძვლად უდევს გამოცემულს. იხ. ვახტანგ VI. ლექსები, და პოემები, 1947, გვ. 43—50 და 173—174.

29. „კათალიკოსის ანტონისაგან ნაბრძანები ვარდზედ.
— უგრძნო ცხოველი, კეთილ მფშავათ(!) მთოველი ..“ 78r.
30. „ბატონის მეფის ირაკლისაგან ახსნა.
— ვარ დიდ გვარისა. დაუდარისა...“ 78r.
31. „თუმანისშვილის მდივნის დიმიტრისაგან თქმული.
— ამარტა ბაგე, გულსა დამდაგე ეს ვარდი ზენა ეთჯთ იბრწყინვებს..“ 78r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოცემულია. იხ. დ. თუმანიშვილი, ლექსები, 1938, გვ. 94.

32. „ამავე მდივნისაგან თქმული პაწაწა ბატონიშვილებზე.
— ღლია მაღალ გონებად დიდგვაროსით დიდებული...“ 78r-v.

შენიშვნა: გამოცემაში გვ. 95.

33. „ზოთასაგან თქმული მაჯამაები.
— ერთგან დასხდეს, ილაღობეს, საუბარი ასადაგეს...“ 78v—79v.

შენიშვნა: ტექსტი წარმოადგენს „ვეფხისტყაოსნიდან“ გამოკრებილ მაჯამურ სტროფებს.

34. „ბარამ გერმანოზისშვილის ნათქვამი.
— აფროდიტო, აღმობრწყინდი,
არიავ, ღრუბლით მობინდდი...“ 80r.
35. „სათნავას(!) ნათქვამი მუხამბაზი.
— გულიდამ არა მშურს სული შენთჳსა...“ 80r—81r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოკვეყნებულია. იხ. ი. გრიშაშვილი. საიათნოვა, 1918, გვ. 106. ხელნაწერის ტექსტი უფრო ვრცელია ნაბეჭდზე.

36. „სათნავამ ტაფიტაღში და თქმა ესე.
— გალობს თუთის ყაზალახი, ბულბულის ბაღი მინდოდა...“ 81r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოკვეყნებულია. იხ. ი. გრიშაშვილი, საიათნოვა, გვ. 101.

37. „სადათნავამ ტაფი თალად თქუა ესე.
— კოკობო ძუძუთ გარდიღლო(!), ცურისაგან ლამაზი ხარ...“ 81v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია. იხ. გრიშაშვილი. საითხოვა, გვ. 108.

38. „სათნავამ მუსტაზადი თქვა ესე.
— თვალად ლამაზო, დამანახვე შენი პირი მე...“ 81v—82r.
39. „პაჭუა სტეფანას თქმული.
— მისთვის სხვაზედ არ მიწევს გული,
უცხო თვალადია ჩემი მიჯნური...“ 82r-v.
40. „დავით რეკტორისაგან თქმული მუსტაზადი.
— მოი, მთვარეო, შემიბრალე, სახმილს ვხი მწველსა...“ 82v.
41. [გაბაშვილ] „ბესარიონისაგან თქმული თეჯლისი.
— რა გული დაეაგე შენად სარებლად...“ 82v—83r.
42. „თეჯლისი ბესარიონის [გაბაშვილის] თქმული.
— ხმა სირინოზ ღაწვ ღულამზ წინამოს...“ 83r.
43. „ყაფია ბესარიონის [გაბაშვილის] თქმული.
— შავნი შაშვნი შავს გალიას შემსხდარნი...“ 83v.
44. „ფეშანგიშვილი სტეფანას თქმული.
— აღ ლამაზ უფასო ლალო,
ბადრიო მთვარევ, მობრძანდი...“ 83v—84r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია. იხ. ტ. რუხაძე. ძვ. ქართ. ლირიკის ისტორიიდან, 1954, გვ. 210—211.

45. [გაბაშვილ] „ბესარიონის თქმული მუსტაზადი.
— ციერთა ისარნი, მოსისხარნი, ჩვენად არენით...“ 84r-v.
46. „მეფის ძის დავითის თქმული.
— გამიფრინდა სიხარულის მფრინველი...“ 84v—85r.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია. იხ. ტ. რუხაძე, ძვ. ქართული ლირიკის ისტორიიდან, 1954, გვ. 118.

47. „მეფის ძე დავით, ხალუმ ხალუმ.
— ესე ჯელხება მომე ნება...“ 85r-v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია. იხ. ტ. რუხაძე, ძვ. ქართ. ლირიკის ისტ. 1954, გვ. 120.

48. [გაბაშვილი] „ბესარიონის მუსტაზადი.
— ტანო ტატანო, გულ წარმტანო, უცხოდ მარეგო...“ 85v—86r.
48. „დავით რეკტორის თქმული.
— ჩე მოყვარეო, ხილვი ნარეო, ნარდაინ გველო...“ 86r-v.

შენიშვნა: ტექსტი გამოქვეყნებულია. იხ. ანთოლოგია, II, 1928, გვ. 288.

50. „სოლომონ დეკანოზისაგან თქმული.
— ეტრფის მთიებსა შესამკობლად გული ურვილი...“ 86v—87r.
51. „მეფის ძის ვახტანგის თქმული მუსტაზადი.
— შეყრილან ერთად მკრთოლვარენი უზადო მნათნი...“ 87r.

შენიშვნა: ეს ლექსი დაბეჭდილია ბესიკის თხზულებათა კრებულში (1932 წ. გამ., გვ. 90), სადაც შეტანილია მის სადაო ნაწარმოებთა განყოფილებაში. ხელნაწერის ტექსტში მხოლოდ სამი სტროფია, რომლებიც ამავე დროს რედაქციულადაც განსხვავდებიან ნაბეჭდისაგან.

52. „ლევანისგან თქმული.
— როს განვიცადე ბედკრულმან გულის საკვდავად არია...“ 87r-v.
53. „სათნავასაგან თქმული.
— დიბისა ლობდანისა ბაზაზიანო...“ 87v—88r.

შენიშვნა: ამ ლექსის ტექსტი ნაწილობრივ ემსგავსება ი. გრიშაშვილის „საიათნოვაში“ გამოქვეყნებულს (ც. თ., გვ. 99) მაგრამ ამავე დროს საგრძნობ რედაქციულ სხვაობას გვირჩენებს მასთან.

54. [ლექსი].
„— ვაი მას ვეგლოვ ჩრდილოს წასარანს გული მტირალი...“ 88r.
55. „ბესარიონისაგან თქმული.
— მე მივხვდი მაგას შესაბრალებსა...“ 88r-v.
56. „ვახტანგ ბატონიშვილისაგან თქმული.
— მოდით მოკნურნო მსოფლიურნო, ვინც ხარ დაგული...“ 89r.

შენიშვნა: ტექსტი დაბეჭდილია ბესიკის თხზულებათა კრებულში (1932 წ. გამ., გვ. 90), სადაც იგი შეტანილია ავტორის სადაო ნაწარმოებთა რიცხვში.

57. „დავით სარდლისაგან თქმული.
— პირზე გაქვს ხალი და შავი თვალი, ნახვა მსურს შენი...“ 89r-v.

შენიშვნა: ტექსტი დაბეჭდილია. იხ. ანთოლოგია. II, 1927. გვ. 267. ხელნაწერის ტექსტის ბოლო სამი სტრიქონი წარმოადგენს დავით რეკტორის ლექსის „ვრგვინვით ციურნო“-ს დასაწყისს.

58. [ბესიკი. მე შენი მგონე]
„— მე შენი მგონე ჰირს შემკონე დამწვი მალ, ალო...“ 89v—90r.
59. [ბესიკი. ბულბულის შურსა.]
„— ბულბულის შურსა შევდგომიეარ მუდამ მბახველი...“ 90r.
60. [ბესიკი. მე შენმა ფიქრმა]
„—მე შენმა ფიქრმა მიმარინდა, ჩაველ ჰირებსა...“ 90v.
61. [ბესიკი. მზეჭაბუკ ორბელიანს.].
„— დამპალო ლეშო, თვალხენეშო, გულღადარაო...“90v—91r.
62. [ბესიკი. სევდის ბაღს შეველ]
„— სევდის ბაღს შეველ შენაღონები...“ 91r-v.
63. [ნაწყვეტები ბიბლიიდან]. „—ტობია 4,5. შვილო, მოიხსენე ყოველთა დღეთა უფალი ღმერთი და ნუ სცოდავ და გარდახვალ მცნებითა...“ 92r—93v.

შენიშვნა: დაწერილია სხვა ხელით.

64. „თქმული იონა მიტროპოლიტის გედეონის ძისა. ლოცვამან ანნა.
— თიფლის ახიით და მოვლე პონტოი ზღვით...“ 94r-v.
65. (იონა გედეონიშვილი) „როდის სვლა, ესე იგი თუსის მშობელთა და სახლისა თუსისა მოთხრობაჲ ანუ სიტყუა.—ნუმცა ვინ ინებებს

საცინელ და საკიცხელ; ყოველთა კაცთა თჳსი სახლი და მშობელნი უყუარსთ, ხოლო მეცა ვიტყჳ: იტყჳან ძენი გედეონისანი სქესობასა ლევისა გუარისასა..“ 94v—97v.

66. „სხუა და სხუა დრო კაცისა, ალექსანდრე ჭავჭავაძისაგან თქმული.

— ეს სოფელი, სამყო ძნელი, მჴეწენებელი ჰმუნჳის ალთა...“ 97v.

67. „აკაკითის საუკეთესო ოტკის ნუსხა, რომელ არს საუკეთესო და საუცხოო.—ჯაოზი მისხალი ლვ 36, დარიჩინი მისხალი ლვ 35, მიხაკი მისხალი იბ 12, ბადიანი მისხალი კზ 27, ... უნდა მოადუღო...“ 98r-v.

68. (მიტროპოლიტი იონა გედეონიშვილი). „წელსა 1807, ნოემბერს 24-სა. უწჱნდესო მეუფეო. მეფის ძეც ანტონი.—ეგრძნობ და განცჴრებასა შინა ვდუმობ; მთიები იგი ბრწყინვალე მსხიებ...“ 99r.

69. [ანბანთქება].

„— აღმოსაელეთით წამოველ, ასურეთს მივალ ნებითა,
აბრამს მიხმობენ სახელად, ასლანს ვემორე ხლებითა...“ 100r—102v.

შენიშვნა: დაწერილია არა ტექსტის ხელით.

70. „ბლაღოჩინის გორის სობოროს მღუდლის პანტელეიმონ წინამძღუარისაგან ნათქუამი პოლკოვნიკის თავადის იასონ ჭავჭავაძის ასულზედ ძიძის ნაცვლად ნანინა.

— მცირე კნიაწნა ნინა, მსურს გითხრა ნანინა..“ 102v—103v.

შენიშვნა: დაწერილია არა ტექსტის ხელით.

71. „წელსა 1817. რუსეთის სრულ შემძლებელის ელჩის (ალექსი პეტროჩისა ერმალოვის) წარვლენილს სპარსეთის ხელმწიფის წინაშე, უფლის ლეონარდ ლეიტენანტის მივიღეთ შემდგომად ეს ჰეშმარიტი უწყება. მისრული ადგილსა სულთანიად წოდებულსა, რომელიცა არს საზაჳხულო სადგომი სპარსთა ხელმწიფისა, სადაც მეიყვანან(!) ამ პატივითა...“ 104r—112v.

შენიშვნა: 1. ტექსტი წარმოადგენს ანგარიშს ერმოლოვის მიღებისა სპარსეთის შაჰის მიერ 1817 წელს. იგი ორი ნაწილისაგან შედგება: ოფიციალური (104r—108v) და კერძო (109r—111rv, მთარგმნელის ტერმინოლოგიით „პარტიკულარნი“) მოხსენებისაგან. ნათარგმნია ბატონიშვილ ბაგრატ გიორგის-ძის მიერ და შეიძლება, მის ავტოგრაფს წარმოადგენს (ზდრ. S—4797.2). ტექსტს ერთვის: ა) მთარგმნელის ანდერძი; „ოქტომბერი 9. ითარგმნა ეგე ცერემონის აღწერა მეფის გიორგის ძის ბაგრატისაგან პატრბულაის(!) შინა. წელსა 1817“ (108v). ბ) მისივე შენიშვნა მეორე ბაწილის ბოლოს: „აჲას პარტიკულარნის წიგნით იწერებიან, თორემ სწორე ცერემონია ეს ზემო წერილი არს, რომელიცა

რუსულიდამ ქართულზედ ვთარგმნე. $18\frac{20}{10}17^{\text{“}}$ (112v).

2. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ე. თაყაიშვილს იხ. Описание, II, გვ. 172—181.

მინაწერი: 1. „პ. ღმიკაშვილისაგან. № 42. არჩილიანი და სხვა ლექსები“ (1r, 4r).

2. „ჩემა წელსა იანვრის კზ ეს წიგნი იყიდა დეკ.ოზმა პარმენ წინამძღვრისშვილ მა. იძისი არის“ (1r).

3. „არქივრმან გაიოზმან სთარგმნა ველისარიონის ცხოვრება რუსულიდამ ქართულსა ზედა ენასა წელსა 1782. თვესა ოქტომბერსსა 24. კრებენჩუკს.“ (93v).

არჩილიანი. 1841.

116 ფ. (II ფ.+228 გვ); 33×21; ქაღალდი; ტყავგადაკრული მუყაოს ყდა; ბეჭდრული, სათაურები და სტროფების დასაწყისი სინგურით; ჭვირნიშანი 1835 (გვ. 115) და 1837 (გვ. 63); გადაწერილი—სოლომონ პაველიევი და არხიმანდრიტი სოფრონიოსი (გვ. 225—226); გადაწერის ადგილი—თბილისი—გვ. 225; გადაწერის წელი—1841 (გვ 226); დაწერილია: Ir—IIv, 224, 227—228; პეტრე უმოკაშვილისგან მიღებული.

1. ქართლისა, იმერეთისა, კახეთისა და სრულიად საქართუელოს მეფის ვახტანგ მაჰვაგანად წოდებულის ძის მეფის არჩილის მიერ თქმული გაბაასება დიდის მეფის თეიმურაზისა და ლექსთ „იტორის შოთა რუსთაველისა.—დასაბამი წიგნისა ამის იქმნა მიზეზ, რ მელექსეთ შედარება მრავალგზის მესმოდა მე, მეფეს არჩილსა...“ გვ. 1—135.

შენიშვნა: ტექსტი იწყება პროზაული შესავლით, რომელიც „არჩილიანის“ გამოცემაში მეორე კარშია ჩართული (იხ. „არჩილიანი“, II, 1937, გვ. 7).

2. „თავი საქართუელოს ზნეობისა.

— მოწყალე ვარ მართლის გულით მოქმედთა და უხვად, ღმერთო...“ გვ. 135—149.

3. „თქმა სიტყუათა საჩინოთა რუათა ასოთა გუამისათა.

— კიდეე ესეც ვჰსთქუა თუალისა და ცხვირსა ორსავ ყურებსა...“ გვ. 149—152.

4. „სიტყუა სანათლისღებო, თუ რავდენი ნათლისღებაა ცოდვის განსაწმენდელი და სხუა შეერდომით ლექსები და სრული ამ წიგნის ბოლო ამაზედ დათავდება ადიდე მეფე არჩილ.

— სიბრძნე მსურს მწურთნელი, არა მყავს, მაშ რა ვჰქმნა, როგორ ვიშოვნო...“ გვ. 152—158.

5. [მეფეთა საქებელნი და სამხილებელნი].

„— ჩაბრუხაძე ბრძენთ ვაბაძნეთ, მაგრამ სახელს გვიმალავსა...“ გვ. 158—173.

6. „თქმული გაბაასება კაცისა და სოფლისა არჩილისაგან. ეს ერთი პირუელი ლექსი დავით მამუკაშვილის ჯაფარიძეს ეთქუა სოფელზედ ასტარხანს, ხოლო ამას ქვეყით სოფლისა და კაცის გაბაასება ამ ერთმანეთ ლექსთან მოახდინა; ასრე არის ყოველს ფერისა კარგისა თუ ავის საქმისა ორისავ მიზეზი, რამეთუ პირუელ ასრე ცოტათი იწყების და შემდგომად რავდენმე განშრავლდების.

— თქუს ჩარხი სოფლის სიმუხთლის სამუდმოდ არის მბრუნავი...“ გვ. 173—223.

შენიშვნა: 1. ტექსტი მთავრდება ნაბეჭდის 344 სტროფზე.

შენიშვნა: 2. ტექსტს ერთვის გადაწერის წერილი: „უსაყვარლესო დაო ჩემო ანნა! ვიხილენ სახლსა შინა შენსა ძისა შენისა განსვენებულის იერომონახის გაბრიელისგან შრომით, ღვწით და საკუთარის სიფასით შეკრებილნი მრავალნი წერილნი საეკლესიონი და წმიდათა მამათა მოთხრობანი და წაშებანი და აგრეთვე მათ შორის წიგნიცა ესე არჩილიანად წოდებული, თჳთ შემთხუეველისა სახელისა გამო. თუმცა ნაწერიც კარგი იყო და ქაღალდიც, განა უწუთლეროობა არა შვენოდა და რომელნიმე შეცთომილებანიც შევნიშენ(!) და სიყუარულისათჳს გაბრიელისა ვისურვე გამართუა მისი; და ვიწყე რა მართუა და ბევრი იშლე-

ბოდა, მომიხდა ბარე ახლად გადმოწერად წიგნი ესე არჩილიანი, რომელისა ქვეყვაცა წერად დროსა ტფილისის ქალაქსა შინა პატიჩობისა რემისასა; გარნა მოწაფეთა ჩემთაჯანმან სოლომონ პავლიევმან, რომელსაც ვასწავლიდი გალობას, როგორც მას, ეგრეთვე სხვათა ვიდრე ოცამდე, მიხილა რა, უკუე ვასწერდი ამას წიგნსა, მათის გალობის სწავლის დრო იკარგებოდა. უკეთე მოწაფენი სწავლას განვაგრძობდი, წიგნი ესე შეიბოდა გადაუწერელი. და მეხოსა მან, რათა მიმცნოდა მისთვის გადაწერა ამა წიგნისა, რომელზედაც გულსავსე მყვს მრავალთა, რომელ კეთილად და უცთომელად შეძლო ამა წიგნის გადაწერა. და მათის წამებისა გამო მივანდე მას გადაწერად. თუმცა თავი ბჭობისაებრ გაფრთხილებით უწერია, გარნა ცმაწვილობისა და ჰაზრის მიუხედველობისა გამო ბევრი შეცთომა მოსლილად; ოდეს შეასრულა და წარმოთქმიდგინე, განვიხარებე, ოთა მისი თავე თანადასწორებითა დედანთან შემეცადნობინა და გამებრთა. ამა განზრახვასა შინა ჩემსა შეედგა უეცარი სნეულება და გარდაცვალება. შემდგომ ვიწყე ხბრევა და მართვა ამა წიგნისა და შემიგდო რომელსამე ადგილს სრულიად მთელი რვეული განრყვნილი და გამოსაცვლელ პირველსავე დაწყობაში ორი რვეული და მასთან დაშთენილი ათი ტროიჭონი სხვა, და ეგრეთვე სხვანი და სხვანი ცთომანი და თვითოეულნი ლეჭნი ოთ-ოთი ტროიჭონნი, რომელთა გამართულობას და ჩემ მიერ შრომილს აღვთმაკითხტკბილნი იხილვენ, და ვრჩები თავსა ჩემსა: ჲ უბადრუკო, რასთვის თვით არა მიიღე შრომა და ნაშრომსა სხვისასა არა არსად ქნილსა გნებავს არსებაში მოყვანა; გარნა ვიხილოგან ცთომა გულსმოდგინებით ცწერა და შრომა გაცწია შესაწყალის სოლომონს, რომელიც გარდაიცვალა მეთქვსმეტეს წელსა, ვერც იმისი შრომა გავაუქმე და ესოდენ ხასა განგრძელებითაცა მცდიმებიდა: როგორ შეიძლო იყო, გასწორებას ვეცადე და ესოეთ შესრულებული შევკრთენი და ეძღვნი ძვთა თქვენთა არა ღე, აოცნებულ ვითარმედ ძმა მათი განსვენებული გაბრიელ იგი არს მიზეზი და თავი ყოველისა კეთილობისა ამის წიგნის აღწერასა ზედა. მხოლოდ მე, მთხოვნელი ცოდვაჲ! ბანს დაყოვნებისათვის მოტევებისა, მოქნე ვარ და რაცა და რაოდენიცა ცთომილება იხილოთ, მუშაკსა ამისსა ყუდრებითა და ჭირდეთ ნუ შეუოაცხვეყოფთ, ძმილველნო და აღმომკითხველნო, არამედ სთქუთ სიყვარულისათვის თვისობისა და მოყვასობისა შენდობა ბრალთა არხიმანდრიტის სოფრონიოსისა განკორციელებითგან სიტკვისა ღთსა ჩყმა-ს წელსა ოქტომბრის დ-ს დღესა" (გვ. 225—226).

3. ხელნაწერი აღწერილი აქვს ე. თაყაიშვილს. იხ. Описание, II, გვ. 238—241.

მიბაწერა: „№ 43. არჩილიანი თავად შაყაშვილისაჲ სოფ. იყალთოდაბ. პეტრე უგრიკაშვილი" (ფც. 1).

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საძიებლები

1. ხელნაწერთა ქრონოლოგიური ცხრილი

საუკუნე ან წელი	ხელნაწერის №
930—940	1139 ეტრატი ნ *
973—976	1141 ეტრატი მთ და ნ
X	1138 ეტრატი ნ შატბერდი
„	1398 ეტრატი ნ
XI—XII	1133 ბ ეტრატი ნ
XI—XIII	1276 ნ
XII—XIII	1227 ეტრატი ნ
„	1401 ეტრატი ნ
„	1463 ეტრატი ნ
XIII	1134 ეტრატი ნ
„	1399 ეტრატი ნ
XIII—XIV	1245 ეტრატი ნ
„	1583 ეტრატი ნ
XIII—XVIII	1149 ა ნ
XV	1114 ბ ნ
XV—XVI	1197 ეტრატი ნ მინიატ.
„	1274 ნ
XVI	1245 ნ
„	1278 ნ მინიატურებიანი
„	1384 ნ
„	1385 ნ
XVI—XVII	1133 ნ
„	1133 გ ნ
„	1133 დ ნ
XVI—XVII	1133 ე ნ
„	1133 ზ ნ
„	1354 ნ
XVI—XVIII	1249 ნ
XVII	1133 ვ ნ
„	1163 ნ
„	1205 ნ
„	1218 ნ
„	1247 ნ
„	1257 ნ
„	1283 მინიატურ.
„	1353 ნ
„	1355 ნ
„	1513 ნ
XVII ს. მიწ.	1277 ნ მინიატურ.
XVII—XVIII	1122 ბ
„	1204 ნ
„	1250 ნ
„	1256 ნ
„	1284
„	1323 ნ
„	1359 ასტრახანი
„	1418
XVII—XIX	1358 ნ და მხედრ.
1749	1400
1755	1171 ა
1760	1464 ქალაქი ვლადიმირი, ბოლოლებსკის მონასტერი
1761	1028 ნ
1763—1765	1137
1765	1252 ნ
1765—1775	1530
1767	1150
1768	1272
1772	1390 მოსკოვი
1779	1376 ნ
„	1444
1780	1294
1782	1114 ა
„	1131
„	1161
„	1222

* ნ აღნიშნავს ნეკრული ხელით ნაწერ ტექსტს, მთ—ასომთავრულით.

საუკუნე ან წელი	ხელნაწერის №
1782	1528
1783	1145
1784	1388
1786	1471 მცხეთა
„	1472
1787	1477
„	1508 მოსკოვი
1788	1504 ყიზლარი
1789	1514
1790	1184 ბენდერი
„	1525
1791	1180 თელავი
„	1347 ნ
1792	1360 ნ გარ. მრავ.
1794	1350
1796	1179 გორი
1797	1154 თელავის სე-მინარია
XVIII	1111
„	1115
„	1122 ა
„	1128
„	1165
„	1166 ნ
„	1168
„	1171 ბ
„	1175 ნ და მხედრ.
„	1185 ა
„	1185 ბ
„	1185 გ
„	1186
„	1248 ნ
„	1254 ნ
„	1255 ნ
„	1285 მინიატურ.
„	1288
„	1295 ნ
„	1296 ნ
„	1324 ნ
„	1329 ნ
„	1331 ნ
„	1342
„	1348 ა ნ
„	1348 ბ ნ
„	1349

საუკუნე ან წელი	ხელნაწერის №
XVIII	1351 ნ
„	1377 ნ
„	1459 ბ
„	1505
„	1506
„	1522
„	1523
„	1524 ნ
„	1526 ნ
„	1529
„	1531
XVIII—XIX	1133 ა
„	1144 ნ
„	1160
„	1164
„	1173
„	1188
„	1211 ნ და მხედრ.
„	1216
„	1224
„	1228
„	1253 ნ და მხედრ.
„	1352 ნ
„	1382
„	1411 ბ
„	1478
„	1509 ნ
„	1518
„	1527
XVIII—XIX	1538
„	1542
1800	1130
1801	1156 ნათლისმცემ-ლის მონასტ.
„	1187
„	1521 ნათლისმცემ-ლის მრავალმთის მონასტ. გარეჯა
1807	1143
„	1148 ნ
„	1152 თბილისი
1808	1191 მრავალმთის მონასტერი, გარეჯა
1810	1520 პეტერბურგი ავტოგრაფი
1811	1273

საუკუნე ან წელი	ხელნაწერის №		საუკუნე ან წელი	ხელნაწერის №	
1813	1146		1860	1485	
1814	1473	კახეთი	„	1486	
1818	1461	ბ	„	1540	
„	1535	ყიზლარი	1862	1428	
1819	1391		1875	1291	
„	1416		1888	1261	
1820	1414		XIX	1113	
1821	1117		„	1116	
„	1507	ტფილისი	„	1120	ავტოგრაფი
1821—1823	1511	ტფილისი	„	1121	
„	1512	ტფილისი	„	1129	
1822—1824	1460	მუხროვანი	„	1132	
1823	1408		„	1135	
1825	1119		„	1140	სანკტპეტერ.
1826	1203		„	1142	
1827	1356	საჩხერე	„	1147	
1828	1419		„	1149	
1829	1476	ბ	„	1151	
1830	1118		„	1155	
1832	1268		„	1159	
„	1292		„	1169	
1833	1345		„	1172	
1834	1290	ქუთაისი	„	1174	ნ
1835	1378		„	1176	
1838	1537		„	1177	
1840	1153		„	1178	ნ
„	1260		„	1181	
„	1510		„	1182	
1841	1544	თბილისი	„	1183	ა
1844	1447		„	1183	ბ
1846	1465	ა	„	1189	
„	1466		„	1193	ავტოგრაფი
„	1479		„	1195	
1847	1541		„	1206	
1848	1421		„	1223	
1849	1260		„	1226	
„	1445		„	1230	
„	1489		„	1231	
„	1517		„	1232	
1850	1229		„	1251	ნ
1851	1450	ბ	„	1269	
1852	1425		„	1270	
1853	1498		„	1275	ნ
„	1503		„	1286	
1854	1465	ბ	„	1338	
1860	1289				

საუკუნე ან წელი	ხელნაწერის №	საუკუნე ან წელი	ხელნაწერის №
XIX	1340	XIX	1441 გ
„	1341	„	1441 დ
„	1343	„	1441 ე
„	1344	„	1441 ვ
„	1357	„	1441 ზ
„	1362	„	1441 თ
„	1363	„	1441 ი
„	1364	„	1442
„	1365	„	1443
„	1379	„	1446
„	1380	„	1448
„	1386	„	1449
„	1387	„	1450
„	1389	„	1450 ა
„	1393	„	1451
„	1407	„	1452
„	1409 ა	„	1453
„	1409 ბ	„	1454
„	1410	„	1455
„	1411 ა	„	1456
„	1412	„	1457
„	1413	„	1458
„	1415	„	1459 ა
„	1417	„	1461 ბ
„	1420	„	1462
„	1422	„	1467
„	1423	„	1470
„	1424	„	1474
„	1426	„	1475
„	1427	„	1476 ა
„	1429	„	1488
„	1430	„	1493
„	1431	„	1494
„	1432	„	1495
„	1433	„	1496
„	1434	„	1499
„	1435 ა	„	1500
„	1435 ბ	„	1501
„	1435 გ	„	1502
„	1436	„	1515
„	1437	„	1516
„	1438	„	1519
„	1439	„	1530
„	1440	„	1532
„	1441 ა	„	1533
„	1441 ბ	„	1534 თბილისი
		„	1539
		„	1543

ა

ავსტრალია 1473 შენ. 1

წმ. ავქსენტის ბორცვის მონასტერი 1134 მინ. 3; 1463 მინ. 1

აზია 1473 შენ. 1

ალავერდი (ალაverdის დეკანოზი) 1180 ანდ. 1; (ალაverdელი მიტროპოლიტი) 1390 ანდ. 2

ალექსანდრია 1245 შენ. 2 ზ;

ალი იხ. ჰალი

ამერიკა 1120:27; 1473 შენ. 1

ანტიოქია 1133:2; 1245 შენ. 2 ზ; 1276 შენ. 4; 1463:21

ანლია 1274 მინ. 9

ანჩისხატი ‖ ანჩხათი 1132 ანდ; 1152 ანდ. 2; (ანჩხათელი მესხიშვილი) 1179 მინ. 1; 1523 მინ. 2

არაგვი 1511 : 28

არსენო (ეპისკოპოსი არსენოძასაé) 1463 : 21

[ახირია] სსირია 1149 შენ. 1

ახკანა 1349 მინ. 3

ახკანის ციხე 1348 ა მინ. 3

ახტარახანი ‖ ასტარხანი. ჰაშტარხანი 1131 ანდ. 2; 1359 ანდ; 1504 ანდ. 2; 1544 : 6

აფრიკა 1473 შენ. 1

აფხაზეთი (კათალიკოსი აფხაზეთისა) 1161:5; 1275 : 4; (Эпископ Абхазский) 1450 ბ; 1467 შენ. იბ, იგ

აწყური ‖ აწყუერი, აწყვერი 1204 შენ. 4; 1245 ანდ. 2; (აწყურის ღვთისმშობელი) 1246:2; 1246 ანდ. 1,4; 1275:6

აჭარა 1204 შენ. 4; 1275 შენ. 3

ახალი რომი 1191 : 1

ახალციხე 1204 შენ. 4; 1246 მინ. 23; (ახალციხელი) 1290 შენ. 1; 1349 მინ. 1

ბ

[ბაილეთი?] ბაღეთი 1204 შენ. 4

ბეთლემი 1276 : 8

ბელაქანი 1535 : 8, შენ.

ბენდერი 1184 ანდ. 1, 2. 3

ბოსლევი 1211 მინ. 3

ბოლოქუბოვის მონასტერი ელადიმირში 1464 ანდ. 2

ბურსა იხ. პრუსია

ბულღარეა ‖ ბულღარი 1461 ა, 1461 ბ

გ

გაენათი იხ. გელათი

განჯა 1204 შენ. 4

განჯა 1163 მინ. 1,6; 1535:8, შენ.

გარესჯა ‖ დავით გარესჯა. საგარეჯო 1508 : 11; 1510 შენ. 4; (გარესჯის უდაბნო) 1360 ანდ. 4; 1521 შენ. 2; (დავით გარესჯა) 1191 ანდ. 2 (იოანე მახარებლის მონასტერი საგარეჯოში) 1509 მინ. 1; 1532:42

გელათი ‖ გაენათი, მონასტერი 1131 ანდ. 2; 1349 მინ. 1; 1358:8 შენ. 2; 1387 ანდ; 1512:69

[გენუა] ჯენეია 1510 შენ. 4

გილანი 1131 ანდ. 2

წმ. გიორგის ეკლესია 1349 მინ. 3

წმ. გიორგის მონასტერი მანგანას 1463 მთაწმნ. ანდ.

გიორგი წმინდა 1289 მინ. 2

[გლახვრ] გლასკოვი 1499:2

გოლგოთა, წმ. (მონასტერი)

გორი 1120:2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 25, 28, 29; 1179 ანდ; 1417 ანდ; 1543:70

გრემი (გრემის სასახლე) 1508:8; 1512:2

Грузия იხ. საქართველო

გურია 1163 მინ. 6; 1275 შენ. 3; 1292 მინ. 1; 1347 ანდ; 1349 მინ. 3; 1514 შენ. 1

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დ

დავით გარესჯა იხ. გარესჯა
დარუბანდი 1131 ანდ. 2; 1512 მინ. 3
დაღეთი (დაღელი ჯაბუკაშვილი) 1408:4
დალისტანი 1131 ანდ. 2; 1512 შენ. 5
დიდგორი 1131 ანდ. 2;
დიეონი (დიეონის აკადემია) 1260 შენ. 1; 1445 შენ. 1
დიდოეთი 1467 შენ. 2 ზ
დმანისი (დმანელი ეპისკოპოზი) 1328 ანდ. 1

ე

ეგვიპტე 1149 შენ. 1;
ეგრისი || ეგრის ქვეყანა 1467 შენ. 2 იბ, იგ
ეგრისის ჯალა 1400 მინ. 20
ედესა || ედესია 1422; 1463:41
ევროპა || ევროპია 1151 შენ. 1; 1473 შენ. 1; 1504:3 შენ, ანდ. 2; 1517:2 შენ. 1
ენისელი 1509 მინ. 1
ერევანი 1206

ვ

ვარძია 1512 მინ. 3
ვასილის ოსტროვი (პეტერბურგში) 1512:311
ვაჩნაძეანი 1503 მინ. 1,2; 1517 მინ. 1; 1542 მინ. 1
ველისციხე 1400 მინ. 19
[ვენეცია] ვენეტიკი 1290 შენ. 1
ვლადიმირ || ვლადიმერ 1137 შენ; 1464 ანდ. 2, მინ. 3; 1512:255
ვოლგა 1195 შენ.
ვონ-ეტენის კუნძული 1443

ზ

ზუგდიდი 1274 მინ. 13

თ

თავრიზი 1384 მინ. 4
თბილისი, თფილისი იხ. ტფილისი
თელავი 1151 შენ. 1 გ; 1154 ანდ; (თელავის უეზდი) 1155 მინ. 3; 1180 ანდ. 1; 1447 შენ. 1; 1530 შენ; 1537 შენ. 3
თფილისი იხ. ტფილისი
თუშეთი 1467 შენ. 2 ზ

ი

იეროპოლი || იაროპოლი 1464 ანდ. 2, მინ. 3; 1512:255
იერუსალიმი 1163 მინ. 10; 1245 შენ. 2 ზ; 1448, შენ. 2; 1536:3
იერუსალიმის ზღვა 1276 შენ. 2
იერია 1377 შენ. 2
იმერეთი 1131 ანდ. 2; 1349 მინ. 1; 1356:1 შენ 1; 1363; 1467, შენ. 1 იბ, იგ; 1511:28; 1512:54, 66. მინ. 2; 1532:17; 1534:26; 1537:1, 12, შენ. 3; 1544:1
ინდია 1443
იოანე ნათლისმცემლის მონასტერი მრავალმთას გარეუკაში 1155 ანდ. 2; 1360 ანდ. 4; 1509 მინ. 1; 1510 შენ. 4; 1521 შენ. 2
იონი (სამირნა იონისა) 1523 შენ. 2 ბ
ისავროელთა სამთავრო 1463:10
ისპაანი 1131 ანდ. 2; 1384 მინ. 4;1400 შენ. 2 ბ; 1510 შენ. 4
იყალთო 1257: 1 შენ; 1508 მინ. 1; 1520 მინ. 3; 1544 მინ.
იშხანი 1141 გადაწ. ანდ. 1

კ

კავკასია 1458 შენ. 1; 1467 შენ. 2 თ
კავკასის ზღვა 1131 ანდ. 2
კავკასიის მთა 1131 ანდ. 2; 1496 შენ. 1
კარნუ ქალაქი 1274 შენ. 2
კახპი 1120:27
კახეთი 1154 ანდ; 1467 შენ. 2 ზ; 1504:2, 3, ანდ. 1; 1511:25, 28; 1517 მინ. 1; 1537:1, შენ. 3; 1541 მინ. 1, 1544:1
კახეთის სამეფო 1143 ანდ; 1171 ა ანდ; 1473 ანდ; 1512:29, ანდ.
კეხიჯვარი 1472 შენ. 3
კიტაიის სახელმწიფო იხ. ჩინეთი
კლარჯეთი 1467 შენ. 2 ია
კონსტანტინეპოლი || კოსტანტინოპოლი, კოსტანტინუპოლი 1133:2; 1148 ანდ; 1; 1166:3; 1191:1; 1204 შენ. 4; 1223; 1245 შენ. 2 ზ; 1246:4, 39; 1273 მინ. 7; 1274 მინ. 11; 1448 შენ. 2; 1463:1 ანდ; 1510 შენ. 4
კრემენჩუგი || კრემენჩუკი 1195 შენ, ანდ; 1512:56; 1543 მინ. 3
კუბეთი 1467 შენ. 2 ზ

ლ

წმ. ლაზარეს მონასტერი (ვენეციაში) 1290 შენ. 1
ლარგვისი 1206
ლეტნას სადი (პეტერბურგში) 1512:311
ლეონი 1151 შენ. 1
ლორე 1512:181
ლუკიას ქეყანა 1358:6; 1513:7

მ

[მაზანდარან] მაზანდარ (ირანში) 1131 ანდ. 2
[მაიუმი] მაიომი 1358 შენ. 2
მაკედონია 1465 ბ შენ. 1 ბ
მალთა 1510 შენ. 4
მანგანა 1463:1 ანდ.
წმ. მარინეს ეკლესია ახალციხეში 1246 მინ. 23
მარტვილის ღვთისმშობელი 1274 მინ. 8
მახიანე || მახიანე 1277:1; 1348ა:3: 1464
მაღარო 1537 შენ. 3
მელექედურის მონასტერი 1249 მინ. 1
მენგრელია იხ. სამეგრელო
მეტეხი 1401 მინ. 6
მთაწმიდა 1175 მინ; 1245 ანდ. 1,2;
მირონ ქალაქი 1246:33; 1358:6; 1513:7
მოსკოვი 1131 ანდ. 1, 2; 1193 მინ; 1222 შენ. 1,3; 1260 შენ. 1; 1274 მინ. 12; 1390 ანდ. 2; 1408:4; 1421შენ. 1; 1445 შენ. 1; 1460 შენ. 2; 1467 შენ. 1; 1475 შენ. 1; 1476 ა შენ. 1 აბ; 1476 ბ შენ. 1 ბ; 1479 ანდ. 1; 1504 ანდ. 1; 1508 ანდ. 1, 2; 1523 შენ. 1, 2; 1528 მინ; 1532:70
მრავალმთა 1191 ანდ. 2; 1360 ანდ. 4; 1510 შენ. 4; 1521 შენ. 2
მუხროვანი 1460 ანდ. 1,2
მცხეთა 1444; 1471 ანდ.

ნ

ნაპრესნა იხ. პრესნა
ნახიჩანი 1141:13
ნეკრესი 1137 შენ.
ნეძგი (ნეძველი ლუკაძე) 1400 ანდ.
ნიკია 1168:17
ნინოწმიდა (ნინოწმიდელი) 1347 მინ. 2

ო

ოდიში 1349 მინ. 1; 1467; 1514 შენ.1
ოვსეთი 1131 ანდ. 1; 1467 შენ. 2 თ
ოზურგეთი 1275 შენ. 3
ოსმალო (ოსმალეთი) 1292 მინ. 1
ოქონის ხატი (ქართლში) 1376 მინ. 1,2; 1383 მინ; 1384 მინ. 1

პ

პარმა 1151 შენ. 1
პარიზი || პარიეი 1151 შენ. 1; 1268:10 შენ. 1; 1530 შენ. 1
პეტერბურგი || პეტერბურღი, სანკტპეტერბურგი, პეტერბუხი. პეტერბურხი, Петербург 1113 შენ. 3; 1131 ანდ. 2; 1151 შენ. 1; 1173 შენ. 1; 1193 შენ. 2; 1356:1 შენ. 1; 1390 შენ. 2; 1465 ა შენ. 1 ა; 1465 ბ შენ. 1 გ;1466 შენ. 1; 1474 შენ. ა; 1504 ანდ. 1, 2; 1507 მინ. 4; 1512:234, 307, 310 შენ, 311, 326 შენ, 327, 329, 331, 333; 1520:1 შენ; 1530 შენ. 1; 1532:68, 77, 90, მინ. 5; 1543 შენ. 1
[პოლონეთი] პოლშა 1448 შენ. 2; 1540:25 შენ.
პონტო 1543:64
პრესნა (მოსკოვში) 1467 შენ. 1; 1508 ანდ. 2
[პრუსია] პრუსი, ბურსა 1377 შენ. 2

რ

რაჭა 1120:21; 1131 ანდ. 2; 1349 მინ. 1; 1537:1 შენ. 3
რახხახ წყალი 1512 მინ. 3
რიონი (მდინ.) 1131 ანდ. 2
როკეთი 1204 შენ. 4
რომი || ჰრომი 1139:10; 1245 შენ. 2 ზ; 1269:2 ბ; 1510 შენ. 4
როხია იხ. რუსეთი
რუხი (მროველი) 1141 მთაწმნ. ანდ. 4; 1506 მინ. 1
რუსეთი || როხია 1131 ანდ. 2; 1154 შენ. 1, 2; 1156 შენ. 1; 1169 შენ.1; 1195 შენ; 1222 შენ. 3; 1328 ანდ. 1; 1384 მინ. 3; 1390 შენ. 2; 1400 მინ. 1, 22; 1476 ა შენ. 1 ა; 1476 ბ შენ. 1 ა, ბ, ანდ; 1504 ანდ. 1; 1512:234; 1514 შენ. 1

ხ

ხათაბაგო 1138 მინ. 5

ხაბერძნეთი 1324 მინ. 2

ხაგარეჯო (დავით გარეჯა) 1509 მინ. 1

ხაირხე 1261 ანდ.

ხაკორინთლო 1120:26, 36

[ხამეგრელო] მენგრელია 1362;1512:307, 327

ხამცხე 1467 შენ. 2 ია

ხამცხე-ხაათაბაგო 1467 შენ. 2 ი

ხანკტპეტერბურგი იხ. პეტერბურგი

ხარკინის მღვიმე 1133:2

ხახოხეთი 1463:26

ხაქართველო ‖ Грузия 1113 შენ. 1; 1120:25; 1121 ა მინ; 1146 შენ. 3; 1148:2 შენ. 2; 1150 შენ. 1; 1152 შენ.1; 1156 ანდ. 2; 1161:5; 1183 ა შენ. 2; 1268:10 შენ. 1; 1294 შენ. 1; 1377 შენ. 2; 1423:3; 1444 შენ. 1; 1450 ბ შენ. 3; 1467 შენ. 2 ა, ბ, 1470 შენ. 1 ა, ბ, გ. 3; 1478; 1504 ანდ. 1; 1512:1; 1514 შენ. 1; მინ. 2; 1534:26; 1544:1

ხაჩხერე 1261 ანდ.

ხაფარა (საფარელი) 1138 მინ. 5

ხაფრანგეთი ‖ **ფრანცია** 1120:27; 1151 შენ. 1; 1510 შენ. 4

ხევახტია 1246:38, 42; 1513:16

ხევახტოპლი 1206

ხვეტიცხოველი (ტაძარი) 1277 მინ. 2; 1504 ანდ. 3; 1524 მინ. 2

ხიკილია იხ. სიკილია

ხიმირნა (სიმირნა იონისა) 1523 შენ. 2ბ

ხიონი (თბილისის ტაძარი) 1248 ანდ; 1295:ა შენ 2, ანდ. 4; 1328 ანდ. 2; 1423:3; 1512:43

[ხიცილია] სიკილია 1510 შენ. 4

ხკანდას ციხე 1537 შენ. 3

ხოდომი 1512:222

ხოლაღის ციხე 1131 ანდ. 2

ხომხითი 1204 შენ. 4; 1505 მინ. 1

ხოფია წმიდა (აია სოფია) 1245 ანდ.2; 1246:4; 1463 მინ. 2

ხპარხეთი 1131 ანდ. 2; 1273; 1443; 1512:309

ხსირია იხ. ასირია

ხტუდიის მონასტერი 1245 ანდ. 2

ხურაძის მთა 1363

ხხევა 1120:21

ც

ცაო 1257:1 შენ.

ცრიპოლი 1448

ცფილისი ‖ თბილისი, თიფლისი, Тифлис 1119 მინ. 2; 1120:22, 23, 24; 1131 ანდ. 2; 1135 შენ. 1; 1148 შენ. 2; 1155 მინ. 2; 1257:1 შენ; 1268 შენ. 1; 1328 ანდ. 1; 1376 ანდ. 3; 1400 შენ. 2 ბ, მინ. 1,5; 1439; 1458 შენ. 1; 1463:72; 1504:3, ანდ. 1, მინ; 1505 მინ. 2; 1506 მინ. 3,6; 1507 ანდ. 2; 1507 მინ. 5; 1512:43, 54; 1514 მინ. 3; 1533 მინ. 2; 1534:35 შენ; 1534 ანდ; 1537 შენ. 3; 1540:31 შენ; 1543:64; 1544 შენ. 2

ცფილისის ღუბერნია 1120: 1, 3, 4, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 41, 42

უ

ულუმბის ქედი 1363

ფ

ფინიკია 1149 შენ. 1

ფოთი 1512:150

ფრანცია იხ. საფრანგეთი

ქ

ქარელი 1260 შენ. 1; 1445 ანდ; 1467 მინ. 1; 1477 მინ. 1; 1540:42 შენ.

ქართლი 1131 ანდ. 2; 1133:2; 1163 შენ. 6; 1204 შენ. 4; 1257:1 შენ. 1328 ანდ. 1; 1358:2; 1363; 1384 მინ. 3; 1400 შენ. 2 ბ; 1444 ანდ; 1467 შენ. 2 ე, ვ; 1470; 1488, 1504:2,3, ანდ. 1; 1510 შენ. 4; 1511:28; 1512:288; 1537 შენ. 3; 1544:1

ქგემო ნიქოზი 1360 მინ. 4

ქიზიყი (ქიზიყელი) 1137 შენ. 2

ქობულეთი 1275 შენ. 3; 1358 მინ. 1

ქსნის ხევი 1538 მინ. 4

ქსოვრისი 1510 მინ. 1; 1528 მინ; 1538 მინ. 3, 4

ქუთაისი 1268 შენ. 2; 1274 მინ. 14; 1290 ანდ.

ღ

ღოუბანი (ღოუბნელი) 1400 ანდ.

უ

უაზანი 1168:16; 1504 ანდ. 1
უარაბალი (უარაბალელი) 1120:4
უიზლარი ‖ Кизляр 1121 ა შენ. 4, მინ; 1504 ანდ. 2, 3, 4, მინ. 1505 მინ. 2; 1506 მინ. 3; 1535:6 შენ. 1535 ანდ.

შ

შამახია 1131 ანდ. 2
შატბერდი 1141 შენ. 1, გადაწ. ანდ. 10
შემოქმედი (შემოქმედელი მიტროპოლიტი) 1250 მინ. 6
შირაზი 1203:11; 1511:29; 1512:4
შოტლანდია 1499:4
შუამდინარე 1133:2; 1257:1 შენ.
შუშა 1495
შუშის იხ. შუშა

ჩ

ჩერქეზეთი 1131 ანდ. 2
[ჩინეთი] კიტაიის სახელწოდება 1443

ც

ცარსკოე სელო 1532:1
ციწბირი 1504 ანდ. 1

წ

წრომი 1358:2

ჭ

ჭალა 1120:20
ჭაჭალის იხ. 1534 შენ. 1 ბ, დ
ჭარი 1535:8, შენ.

ხ

ხალკიდონი 1463:26
ხარანი (ხარანელი) 1463:26
ხარების ეკლესია (ტფილისში) 1400 მინ. ბ, 17
ხახულის ღვთისმშობელი 1470 შენ. 2; 1512:69; 1535:2
ხევი (ხევთამდის) 1204 შენ. 4
ხვარახანი 1510 შენ. 4
ხინო 1347 მინ. 2
ხუნწი 1274 მინ. 14

ჯ

ჯენევია იხ. გენუა

ჰ

ჰალი ‖ **ალი** 1245 შენ. 2 ვ, მინ. 2
ჰაშტარხანი იხ. ასტრახანი
ჰერეთი 1467 შენ. 2 ზ
ჰრომი იხ. რომი

3. პირთა სახელების საძიებელი

ა

აბას ‖ აბაზ I, შაჰი 1203:11; 1508:12; 1511:29; 1512:4

აბაზ II, შაჰი 1511:29

აბაშისშვილი 1512:211

აბაშიძე (იოვანე აბაშიძის ბიძა) 216 მინ. 2

აბაშიძე იოვანე 1216 მინ. 2

აბაშიძე დავით 1111 მინ. 2

აბაშიძის ასული **ელენე** იხ. ელენე დედოფალი

აბაშიძის ასული **ქეთევან** (ფარსადან მაჩაბლის მეუღლე) 1211 მინ. 3

აბაშიძის ასული **ქეთევან** (იმერეთის სარდლის ქაიხოსრო წერეთლის მეუღლე) 1216 მინ. 2

[**აბაშიძის**] ასული **სალომე** (გენერალ აფხაზოვის მეუღლე) 1216 მინ. 2

აბერკი (ეპისკოპოსი იერაპოლელი) 1276:21

აბხაზი ილია 1444 მინ. 1,2

აბიბოს ნეკრესელი 1360:43 შენ.

აბრაჰამ (წმ.) 1276:27

აბულაძის ქალი **თამარი** (საბა ბობოყვას მეუღლე) 1249 მინ. 11

აბულაძე ილია 1139 შენ; 1141 მთარგმნ. ანდ. 3; 1398:2 შენ; 1541 შენ. 2

აბულაძე იუსტინე 1505:1 შენ. 2; შენ. 3; შენ. 3

აბუჯარია 1274 მინ. 7

ადარნასე I 1257:1 შენ.

ადარნასე ბრმა 1257:1 შენ.

ავალიშვილი ‖ ავალოვი, **გოორგი ივანეს-ძე** ‖ იაგორ ივანიჩი 1140 შენ. 1; 1193 მინ; 1508 ანდ. 1, 2, 3, 4, 5, მინ. 5, 6, 24; 1511:23; 1512:238, 311; 1520:1 შენ, 2, 8; 1532:37, 70

ავალიშვილი ევლოღიოს იოანეს-ძე (იაიად ხმობილი) 1520:9 მინ. 1

ავალიშვილისა ‖ ავალოვისა **ეფემია** (დეკანოზ იოსებ ავალიშვილის ქვრივი, გადამწერი) 1498 მინ; 1501 შენ. 2

ავალიშვილი იოანე 1520:9, მინ. 1

[**ავალიშვილი**] **ავალოვი იოსებ** (დეკანოზი) 1498 მინ.

ავალოვი იაგორ ივანიჩი იხ. ავალიშვილი გოორგი

ავგაროზი (ედესის მთავარი) 1422, შენ; 1441 ე შენ.

ავეტიქ (ტფილისელი ეპისკოპოსი სომხებისა) 1137 შენ.

ავქსენტი (წმ.) 1134 მინ. 3; 1463 მინ. 1

ათანასე ალექსანდრიელი 1160:3;1185ა; 1276:7; 1387:1 შენ; 1441ა შენ. 2; [1463:60]; 1472:1 შენ. 1; 1479:4; 1513:11

ათანასე ნიკოლოზის შვილი 1204 შენ. 4

ათანასე ფილოსოფოსი იხ. ათანასე ალექსანდრიელი

ათანასია იხ. ამილახორი ათანასია

აითალა ‖ **აილათ** (წმ.) 1277:1; 1464

აკაკლა 1141 მთარგმნ. ანდ. 3

ალექსანდრე I (დიდი) 1444; 1488, შენ. 2

ალექსანდრე I (იმერთა მეფე) 1508:6; 1511:10

ალექსანდრე V (იმერეთის მეფე) 1831 ანდ. 2

ალექსანდრე მაკედონელი 1273 შენ. 2; 1465ა შენ. 1 ა, გ; 1465 ბ შენ. 1ბ; 1466 შენ. 1 ა, გ; 1512:254; 1514 შენ. 1,3

ალექსანდრე || **ალექსანდრე პავლეძე**, I (რუსეთის იმპერატორი) 1423:4; 1532:52

ალექსანდრე ნიკოლოზის-ძე, II (რუსეთის იმპერატორი) 1120:25

ალექსი დეკანოზი იხ. მესხიშვილი ალექსი

ალექსი (კაცი ღვთისა) 1203:15; 1511:31; 1535:6, შენ.

ალექსი (მღვდელი) 1331 შენ. 13

ალექსი 1164 მინ. 2

ალექსი 1295 მინ. 1

ალექსიევი იერონიმე იხ. ალექსი-მესხიშვილი იერონიმე

[**ალექსი-მესხიშვილი**] **გიორგი ალექსის-ძე** 1168 შენ. 2

ალექსი-მესხიშვილი დავით იხ. დავით რექტორი

[**ალექსი-მესხიშვილი**] **ალექსიძე**,ალექსისძე, ალექსიევი, ალექსოვი **დიმიტრი** (ანჩისხატის დეკანოზი, დიკასტარიის მწერალ-მწიგნობარი, გადამწერი) 1129 ანდ; 1132 ანდ; 1146 მინ; 1147 ანდ; 1148 ანდ. 2; 1149 ანდ; 1152 ანდ. 2; 1153 ანდ. 2; 1156 ანდ. 2; 1187 ანდ, მინ. 2, 3, 6; 1224 ანდ, მინ. 1

[**ალექსი-მესხიშვილი**] ალექსეევ-მესხიევი, **იერონიმე** (მთარგმნელი) 1206 ანდ; 1417 ანდ.

[**ალექსი-მესხიშვილი**]**ალექსის ძე**, ალექსევი **იოველ** 1179 მინ. 3; 1507 მინ.

[**ალექსი-მესხიშვილი**]**ალექსიევ-მესხიევი**, ალექსიევი **ხარდიონ** 1142 მინ; 1179 მინ. 4

[**ალექსი-მესხიშვილი**] **სოლომონ** (ანჩისხატის დეკანოზი) 1179 ანდ, მინ. 1; 1543:50

ალექსიევი 1377 მინ. 1

ალექსისძე დავით იხ. დავით რექტორი

ალექსისძე დიმიტრი იხ. ალექსი-მესხიშვილი დიმიტრი

ალექსისძე იოველ იხ. ალექსი-მესხიშვილი იოველ

ალექსოვი დავით იხ. დავით რექტორი

ალი ფაშა 1276 მინ. 4

ალმასხან ბატონიშვილი იხ. ვახტანგ ბატონიშვილი (ირაკლის-ძე)

ალმიზარი (მამა თევდორესი) 1138 მინ. 2

ამაღლებელი 1246 მინ. 7

ამბროსი (გადამწერი) 1248 ანდ.

ამბროსი ნეკრესელი 1164 შენ. 3, 4; 1168 შენ. 3

ამბროსი (წმ.) 1168:37

ამბროსი (პოდესტა ოდესი, მიტროპოლიტი ნოვოროდიისა) 1592:74

ამილახვარი ვახტანგ (ვახტანგ მეფის გზავნილი პეტერბურგში) 1131 ანდ.2

ამილახვარი ივანე გივის ძე (პოლკოვნიკი) 1120:20

[**ამილახორი**] **ათანასია** 1246 მინ. 2

ამილახორი გივი 1537 შენ. 3

[**ამილახორი**] **გულბუდახ** (თანამეცხედრე ედიშერისა) 1246 მინ. 2

[**ამილახორი**] **ედიშერ** 1246 მინ. 2

ამილახორი ელბდურ 1245 მინ. 2

ამილახორი ზეს[შთ]ელ ელბდურის ძე 1246 მინ. 2

[**ამილახორი**] **თამარ** (პატრონი, ვახუშტი ყოფილი ვასილიოს შალიკაშვილისა და გიორგი VIII-ის ქალის ქეთევან ყოფილ ქრისტინას ასული, ქოიარ-ყოფილ ქერობინ ამილახორის მეუღლე) 1246:2, 42 შენ. 4, ანდ. 1, 2, 4

ამილახორი მელჭიზედეგ 1246 მინ. 2

ამილახორი ნიკოლოზ, ელბდურის ძე 1246 მინ. 2

ამილახორი ნესტარჯან (ხურციძის ასული, თანამეცხედრე ელბდურ ამილახორისა) 1245 მინ. 2

[**ამილახორი**] **რებეკ** 1246 მინ. 2

ამილახორი ფალავანხოსრო ელბდურის ძე 1246 მინ. 2

[**ამილახორი**] **ქოიარ-ყოფილი ქერობინ** (პატრონი, გიორგი VIII-ის შვილიშვილის თამარის თანამეცხედრე) 1246 ანდ. 2

ამირეჯიბარ (პატრონი) 1276 მინ. 5

ამმონიუს ერმისი 1132:2, 3, შენ. 4

ამონა დიაკონი 1277:1; 1464

ამუან იხ. შალიკაშვილი ამუან

ამფილექი იკონიელი 1246:29

ანა ბატონიშვილი (თეიმურაზ II-ის ასული) 1400 მინ. 18; 1512:82

ანა დედოფალი, ანახანუმ (თეიმურაზ II-ის თანამეცხედრე) 1512:286
ანა დედოფალი (ბაშიძის ასული, ერეკლე II-ის თანამეცხედრე) 1323 ანდ. 2; 1512:149.
ანა იოანეს-ასული (იმპერატორია) 1390 შენ. 2
ანა, კნეინა (გიორგი თუმანიშვილის და ან ცოლის და) 1512:325 შენ.
ანა (გადამწერი) 1343 შენ. 1
ანა 1163 მინ. 14
ანა 1544 შენ. 2
ანასტასი ანტიოქელი 1160:1
ანასტასი სინელი 1134, შენ. 1, მინ 1; 1246:30; 1463:1, შენ. ა, ბ, ანდ.
ანასტასია (დედოფლის და) 1511:36; 1516:33, 34
ანასტასია (იესე მეჯინის ასული, ანტონ კათალიკოსის და) 1268:12
ანასტასია (წმ.) 1276:26
ანასტასია (მონაზონი) 1295 მინ. 2
ანახანუმ იხ. ანა, დედოჟალი
ანახანუმ 1331 მინ.
ანდრია იერუსალიმელი 1276: 2; 1513:2, 3, 26, 39
ანდრია კესარიელი 1129; 1358:7
ანდრია ხალხი 1378; 1498:2, მინ.
ანდრია მოციქული 1513:37
ანდრია (მოწამე) 1276:17
ანდრომახოს 1274 მინ. 7
[ანდრონიკაშვილი] ანდრონიკოვი თომა (მაიორი) 1532:78
[ანდრონიკაშვილი] ანდრონიკოვისა ნინო (კნეინა) 1145 მინ. 1
[ანდრონიკაშვილი] ნინო 1145 მინ. 3
[ანდრონიკაშვილი] ანდრონიკოვნა მაიკო 1145 მინ. 1
[ანდრონიკაშვილი] ანდრონიკოვისა სალომე 1145 მინ. 3
ანდრონიკაშვილი ივანე 1541 მინ. 1
[ანდრონიკაშვილი] ანდრონიკოვი იოანე (მაიორი) 1532:10, 18, 82
ანდრონიკაშვილი ქაიხოსრო იხ. ენდრონიკაშვილი ქაიხოსრო
ანჩსიაკვახა 1380 მინ. 1
ანთიმოს 1360:44
ანიტა 1227 მინ. 5
ანტეონოს (ეპისკოპოსი) 1463:21
ანტილომონ 1504 შენ. 1
ანტონ I, კათალიკოსი 1111 შენ. 1, 2 (მთარგმნ.); 1115, შენ. 3 (ავტ.); 1137 შენ; 1142 (ავტ.); 1146 შენ. 3, 4, 5 (მთარგმნ.); 1148:2 შენ. 2; 1150, შენ. 1, 2, 3 (მთარგმნ.); 1151 შენ. 1; 1152, შენ (ავტ.); 1154 შენ. 1,2 (მთარგმნ.); 1156 შენ. 1,2 (მთარგმნ.); 1158 (ავტ.); 1169 შენ. 1, 2 (მთარგმნ.); 1182 შენ. 1 (მთარგმნ.); 1183ა, შენ. 2, 4 (ავტ.); 1183ბ, შენ. 5 (ავტ.); 1186 შენ. 1 (ავტორ-რედაქტორი); 1187, შენ. 1.3 (ავტ.); 1226 შენ. (მთარგმნ.); 1268; 11, 12 (ავტ.); 1272 (ავტ.); 1273 შენ. 2, 3 (მთარგმნ.); 1360:6 (ავტ.); 1388, შენ. 1, 2 (ავტ.); 1391 შენ. 1, 2 (მთარგმნ.); 1454 შენ; 1464, შენ. 1,2, ანდ. 1, მინ. 3 (ავტორ-რედ.); 1468 (ავტ.); 1471 მინ. 1; 1477, შენ. 4 (ავტ.); 1511:40 შენ. 1 (ავტ.); 1512:67, 68, 255, 256, 257, 286, 287, 288 (ავტ.); 1516:60, 61 (ავტ.); 1516:83 (ავტ.); 1522 შენ. (მთარგმნ.); 1543:23, 29 (ავტ.)
ანტონ II ირაკლის-ძე, კათალიკოსი 1360 ანდ. 4; 1512:51, 52; 1516: 16, 17; 1543:68
ანტონი (ბერი) 1276:5 შენ. 1
ანტონ მარტომყოფელი 1360:43 შენ.
ანტონი (მოწყვლი ეპისკოპოსი) 1141 მთარგმნ. ანდ. 4
ანტონი (პატრიარქი) 1168:33
ანტონი სიცილიელი 1448
ანტონი (წმ.) 1463:61
ანტონი 1121ა მინ.
ანტონიოს 1164:27
ანუკა ბატონიშვილი 1287
აპოლინარი 1463:67
აპოლონ 1534:65
არბახიოს მადიანელი 1274 მინ. 7
არდიშვილი ანდრია 1250 მინ. 5
არეთა (მოწამე) 1276:23

ართმელაძე გიორგი 1163 მინ. 11
არიოზ 1168:17
არისტოტელი 1132:3; 1137 შენ; 1150 შენ. 1; 1435 ბ შენ; 1504:2; 1525
არსენი II (ქართლის კათალიკოსი) 1133 შენ. 2
არსენ ვარჩენ-ძე იყალთოელი 1132:1 შენ. 3; 1134 შენ. 1, მინ. 2; 1257:1 შენ; 1382 შენ; 1463:1 (შენ. 2), 31 (შენ. 2), 41 (ანდ.), 67 (ანდ.) შენ. 3, მინ. 2
არტემ (მოწამე) 1276:19
არჩილი, მეფე (მოწამე) 1360:43; 1478 შენ. 2
არჩილი, მეფე (ვახტანგ V-ის ძე) 1177 შენ. 2; 1203:13; 1203:17; 1208:5; 1292 შენ. 1; 1377 შენ. 3; 1508:18,19; 1510 შენ. 4; 1511:4, 11, 12; 1512:41, 42 შენ., 46, 220 შენ., 221; 1516 ტექნ. აღწ; 1537:5, შენ; 1543:1; 1544:1, 4,6
არხაროვი მარიამ იოანეს ას 1173 შენ. 2
ასათიანი ლევან 1511:16 შენ; 1512:4 შენ, 97 შენ, 98 შენ, 99 ძენ, 178 შენ, 179 შენ, 239 შენ; 1534:12 შენ, 35 შენ; 1543:5 შენ.
ასაფ (ბიბლ.) 1511:39
ა. ტ. 1447 შენ. 2
აფროდიტი 1543:34
აფხაზოვი (გენერალ-მაიორი) 1216 მინ. 2
აფხაზოვისა სალომე იხ. აბაშიძე სალომე
აქიმოვი იოანე 1512:165
აღა მაჰმად ხანი 1495
აღამემნონ 1499:1
აღაპიტ დიაკონი 1294, შენ. 2
აღაპიტე კოსტანტინეპოლელი იხ. აღაპიტ დიაკონი
აღბუღა ათაბაგი 1275:6. შენ. 3
აღნია 1511:18
აშოთან მუხრანბატონი (ქეთევან წამებულის მამა) 1511:29
აშოტ I კურაპალატი 1257:1 შენ.
ახალშენაშვილი იოსებ (მღვდელი) 1521 მინ. 1, 2
ახვერდოვი ნიკოლაოს 1512:252
ახილესი (ალექსანდრე მაკედონელის წინაპარი) 1273 შენ. 2

ბ

ბაბათაშვილი იოსებ 1512:77
ბაბე 1286 მინ.
ბაგრატ ბატონიშვილი (XVI ს. მოღვაწე) 1288; 1338, ანდ; 1358:9
ბაგრატ ბატონიშვილი (გიორგი XII-ის ძე) 1507 მინ. 4; 1522:329; 1532:31, 32, 64; 1543 შენ. 1
ბაგრატ II ქართველთა მეფე 1141 გადაშენ. ანდ. 10
ბაგრატ III გურგენის ძე 1257:1 შენ.
ბაგრატ IV 1246 შენ. 4; 1257:1 შენ.
ბაგრატ [მეფე] 1131 ანდ. 2
ბაგრატიონი ალექსანდრე 1532:35
ბაგრატიონი ანასტასია იხ. ანასტასია იესე მეფის ასული
ბაგრატიონი ბაგრატ იხ. ბაგრატ ბატონიშვილი
ბაგრატიონი ბარბარე იხ. ბარბარე ბატონიშვილი
ბაგრატიონი ბაქარ იხ. ბაქარ ბატონიშვილი
ბაგრატიონი (მუხრანბატონი) **გრიგოლ იოანეს-ძე** 1512:340
ბაგრატიონი გიორგი (დიმიტრი ბაგრატიონის მამა 1512:177
ბაგრატიონი დავით იხ. დავით ბატონიშვილი
ბაგრატიონი დიმიტრი გიორგის ძე 1512:177; 1532:35; 1535:30, შენ.
ბაგრატიონი ვახტანგ იხ. ვახტანგ (ალმასხან) ბატონიშვილი
ბაგრატიონი ვახუშტი 1444; 1467, შენ. 1; 1470, შენ. 2, 3; 1495 შენ.
ბაგრატიონი თეიმურაზ იხ. თეიმურაზ ბატონიშვილი
ბაგრატიონი თეკლა იხ. თეკლა ბატონიშვილი

ეროვნული

ბაგრატიონი იოანე იხ. იოანე ბატონიშვილი

ბაგრატიონი იოანე (გენერალ პეტრე ბაგრატიონის მამა) 1512:252

ბაგრატიონი (მუხრანბატონი) **იოანე** 1512:340

ბაგრატიონი იულონ იხ. იულონ ბატონიშვილი

ბაგრატიონი ლევან იხ. ლეონ ბატონიშვილი.

ბაგრატიონი მარიამ იხ. მარიამ იესე მეფის ასული

ბაგრატიონი მარიამ იხ. მარიამ ბატონიშვილი

ბაგრატიონი მირიან იხ. მირიან ბატონიშვილი

ბაგრატიონი მიხეილ იხ. მიხეილ ბატონიშვილი

ბაგრატიონი ნინო იხ. ნინო, სამეგრელოს დედოფალი

ბაგრატიონი ოქროპირ იხ. ოქროპირ ბატონიშვილი

ბაგრატიონი პეტრე იოანეს ძე (გენერალი, ბოროდინოს გმირი) 1512:252; 1534:29

ბაგრატიონი ფარნაოზ იხ. ფარნაოზ ბატონიშვილი

ბაგრატიონი ქეთევან იხ. ქეთევან ბატონიშვილი

ბაგრატიონ-დავიდოვი გიორგი 1120:6

ბაგრატიონ-დავიდოვი ეკატერინე გიორგის ას (ცნიაგნა) 1120:6,7

ბაზიეროვი იოანე 1532:47

ბაზლაძე ივანე რომანის ძე 1450:1 შენ. 4; 1450ა შენ. 2

ბაკურიანი გრიგოლ იხ. გრიგოლ ბაკურიანის ძე

ბანგუა (ბატონი) 1400 მინ. 8

ბარათაშვილი აბაშია 1512:211

[ბარათაშვილი] ბარათოვი (გერმანოზიშვილი) ბარამ 1512:193, 194, 195, 196, 197, 337; 1540:15; 1543:34

ბარათაშვილი დავით 1512:211

ბარათაშვილი] ბარათოვი (გოსტაშაბიშვილი) **ზაალ ხაბის ძე** 1512:189, 190, 191, 192; 1534:18

ბარათაშვილი ნიკოლოზ 1512 შენ. 5, მინ. 7; 1540:19, 35, შენ. 36, 37, 46 მინაწ.

ბარათოვი ბარამ იხ. ბარათაშვილი ბარამ

ბარათოვი ზაალ იხ. ბარათაშვილი ზაალ

ბარამიძე ალექსანდრე 1203:10 შენ. 11 შენ. 16 შენ. 21 შენ. 23 შენ; 1439 შენ; 1511:27 შენ. 35 შენ; 1512:1 შენ, 330 შენ; 1516:36 შენ. 47 შენ; 1535 შენ; 1537:4 შენ, 1543:22 შენ.

ბარბარე ბატონიშვილი (გიორგი XII-ის ასული) 1532:94

ბარბარე (წმ.) 1278:2,3 ანდ; 1513:6

ბარბარე 1114ა მინაწ. 3

ბარბარე 1510 მინ. 2

ბასილი დიდი იხ. ბასილი კესარიელი.

ბასილი ისავრიელი 1276:8

ბასილი (კათალიკოზი ქართლისა) 1133 შენ. 2

ბასილი || ვასილი **კესარიელი.** ბასილი დიდი, მთავარეპისკოპოსი კესარიაკაპადუკიისა 1139:13, 14; 1141:3, გადამწ. ანდ. 10; 1163:7; 1180 ანდ. 1; 1189:3; 1191:4; 1218:4 შენ, 5 შენ; 1246:29, შენ. 37, 42; 1257:2; 1269:1; 1295:8 შენ. 1; 1331 შენ. 1; 1355:1; 1358:4 (შენ. 3) 5, 9, მინ. 2; 1360:37; 1382 შენ; 1387:1 შენ; 1441 ა შენ. 2; 1463:19; 1472:1 შენ. 1; 1498:1; 1504:1; 1513:13, 25, 35; 1521 შენ. 3 გად.

ბასილი (მამა ზებედესი) 1246 ანდ. 6

ბასილი (მეტეხის მთავარ...) 1401 მინ. 6

ბასილი მესიბრძნე 1463:35

ბასილი მთავარეპისკოპოსი 1141 გადამწ. ანდ. 5

ბასილი (მკაზმავი) 1245 მინ. 1

ბასილი მონაზონი 1403:37

ბასილის ძე გიორგი 1249 მინ. 13

ბაუმეისტერი ფრედერიკოს 1146:1151 შენ. 1; 1154, შენ. 1, 2, ანდ; 1156 შენ. 1; 1169, შენ. 1; 1176; 1226; 1391; 1460, შენ. 3, მინ. 1, 2; 1477 მინ. შენ. 2

ბაჭარ ბატონიშვილი (ვახტანგ VI-ის ძე) 1269:1 შენ; 1363; 1384 მინ. 5; 1390 ანდ. 1; 1504:3. ანდ. 1, 2

ბაჭრაძე ალექსანდრე 1540 მინ.

ბაჭრაძე დიმიტრი 1275 შენ. 3; 1470 შენ. 3

ბაკრაძე ნიკოლოზ იოვანეს ძე 1389 მინ.
ბაღდაშვილი ესე (მთავარდიაკონი, გადამწერი) 1247 ანდ. 1, 2
ბაყრატ 1274 მინ. 7
ბახტაძე დავით 1118 შენ. 4
ბახუს 1534:65
[ბებუდაშვილი] ბებუთოვი ღვთისწყალობა 1512:240, 241, 242, 243; 1534:22
ბეენაშვილი ელენე იხ. ელენე, გიორგი VIII-ის ასული
ბელონა 1534:65
ბეჟან დადიანი 1131 ანდ. 2; 1514 შენ. 1.
ბეჟან მდივანბეგი 1360 ანდ. 4
ბერა იხ. იოვანე-ბერა
ბერაჲ იხ. მეგრელისშვილი ბერაჲ
ბერენიე 1120:27
ბერიძე ალექსანდრე 1513 მინ. 4
ბერიძე გიორგი (პრიჩეტნიკი) 1534 მინ. 2
ბერუა 1197 მინ.
ბესარიონ მთავარეპისკოპოსი 1444 ანდ.
ბესიკი იხ. გაბაშვილი ბესარიონ
ბეჭა ათაბაგი (მანდატურთუხუცესი) 1275:6
ბეშქენ ჯაყელი იხ. ჯაყელი ბეშქენ
ბიძინა იხ. ჩოლოყაშვილი ბიძინა
ბლასტარი მაიე 1148:2
ბობოყვა გოგიეი 1249 მინ. 11
ბობოყვა თიმარ იხ. აბულაძის ქალი თამარ
ბობოყვა ხაბა 1249 მინ. 11
ბოდბელი ონოფრე იხ. ონოფრე ბოდბელი
ბოლქვაძის ქალი თეკლა (გადამწერი) 1249:1 შენ, 2 ანდ. 1
ბოლღაური ელენე 1532:51
ბოჭა (პატრონის ეკატერინას ვაჟი) 1246 შენ. 4
ბოცო 1276 მან. 3, 4. 10
ბოცო ჯაყელი იხ. ჯაყელი ბოცო
ბრანევსკი პეტრე 1448 შენ. 2
ბრაღე || ბრაღოს ტიბო 1435ა შენ. 1; 1443:1
ბროხე მარი 1258; 1268:10 შენ. 1
ბუდაღ ოღლანა 1512:160
ბურნაძე ლავრენტი (ღოუბნელი ბერი) 1400 ანდ.

გ

გაბაშვილი || გაბაონი ბესარიონ || ბესიკი 1203:10; 1268:15; 1439; 1508 მინ. 27, შენ; 1511:35, შენ; 1512:50, შენ. 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 70, შენ, 71, 72, შენ, 73, 74, 75, 76, 77, 78; 1516:4, შენ, 10, შენ, 11, შენ, 12, შენ, 13, შენ, 15, შენ, 16, შენ, 17, შენ, 18, შენ, 20, შენ, 21, შენ, 22, შენ, 23, შენ, 24, შენ, 49 შენ, 50, 51, 52, 53, 54 შენ, 56, 57, 58, 59, 67, შენ, 68, 69, 80 შენ; 1534:26; 1537:6, შენ, 7, შენ, 8, 9, 10, 11, 12, 13; 1540:1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 14, შენ; 45, 46 მინაწ; 1543:20 შენ, 41, 42, 43, 45, 48, 51 შენ, 55, 56 შენ, 58, 59, 60, 61, 62
გაბაშვილი || გაბაონი ზაჭარიაჲ 1203:2; 1380:2; 1438:2; 1511:20 შენ; 1512:18; 49; 1514 ანდ; 1516:45; 1534:13 შენ.
გაბაშვილი იოსებ || ოხე ზაჭარიას ძე 1203:1; 1273 ანდ, მინ. 5; 1512:18; 1514 ანდ; 1516:81; 1534:13, შენ; 1543:21
გაბაშვილი ტიმოთე (ქუთ. მიტრ.) 1168:32 შენ; 78 შენ. 2
გაბრიელ ბერი 1246 მინ. 4, 5
გაბრიელ ბერი 1407 მინ.
გაბრიელ (გადამწერი) 1138 ანდ, მინ. 5
გაბრიელ (გადამწერი) 1513 ანდ. 4
გაბრიელ იერომონახი 1544 შენ. 2
გაბრიელ (მთავარანგელოზი) 1204:9; 1512:23
გაბრიელ მცირე 1380:1 შენ. 2
გაბრიელ მღვდელი იხ. გავრიილ მღვდელი
გაბუნია კესარია მერაბის ას 1120:9
გაბუნია მერაბ 1120:11
გაბუნია ნატალია მერაბის ას 1120:17

გაგაჲ 1245 ანდ. 2
გავრიილ (მღვდელი) 1350 ანდ. 1,2
გაიოზ რექტორი 1165 მინ; 1184 შენ. 3, ანდ. 1, 2, 3; 1195 შენ, ანდ; 1294 შენ. 1, 3; 1364:1; 1477 შენ. 1ა; 1530 შენ. 1; 1543 მინ. 3
გარსავან (ძე პატრონის ეკატერინასი) 1246 შენ. 4
გარსევანაშვილი 1383 მინ; 1384 მინ.1
გარსევანიშვილი ბაჭკა 1376 ანდ. 1,3
გარსევანიშვილი დიმიტრი ბაჭკას-ძე ანდ. 1, 2, 3
გარსევანიშვილი ‖ გარსეევანოვი იასე ‖ იესე (მღვდელი) 1356:1 შენ 1, 4 მინ; 1357:1 შენ, მინ, 1,2; 1417 ანდ.
გვარამაძე ხოლომან 1229 4 მინ.
გვახარია ალექსანდრე 1283 შენ. 5
გვერგუჩაძე იოანე (მდივანი. მთავარდიაკონი, გადამწერი) 1348 ა ანდ. 1, 2, 3, 4, 5, 6; 1348 ბ ტექნ. აღწ.
გედევანიშვილი იონა (მიტროპოლიტი) 1543:64, 65, 68
გელოვანი გაბრიელ 1222 შენ. 1, 3; 1131 ანდ. 2; 1523 შენ. 1, 2; 1529 შენ.
გელოვანები 1274 მინ. 14
გელოვანას ასული ნინო (ჩარკვიანის მეუღლე) 1120:32
გერასიძე არსიმანდრიტი 1360 ანდ. 4.
გერმანე არსიმანდრიტი 1274 შენ. 4
Герман, Элисхон Абхазский 1950 ბ
გერმანოზიშვილი ბარამ იხ. ბარათაშვილი ბარამ
გეგენავაშვილი ეკვრე 1541 შენ. 2
გიორგი ბატონიშვილი 1204 შენ. 4
გიორგი 1138 მინ. 2
გიორგი 1246 შენ. 4
გიორგი 1218 მინაწ. ა
გიორგი 1508 მინაწ. 3
გიორგი (გადამწერი) 1144 ანდ, მინ. 2,3
გიორგი (გადამწერი) 1163 ანდ. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
გიორგი (გადამწერი) 1227 მინ. 1
გიორგი (გადამწერი) 1249
გიორგი (გადამწერი) 1256
გიორგი (გადამწერი) 1438: 1 შენ. 3
გიორგი ათონელი იხ. გიორგი მთაწმიდელი
გიორგი, ალექსი დეკანოზის ძე იხ. ალექსი-მესხიშვილი გიორგი
გიორგი (ბიძაშვილი იონა ხელაშვილისა) 1532:93
გიორგი II გურიელი 1204 შენ. 4
გიორგი III გურიელი 1204 შენ. 4
გიორგი V გურიელი 1204 შენ. 4
გიორგი გურიელი 1249 მინ. 1
გიორგი დალაჩი 1331 მინ.
გიორგი (მდივანი) 1352 ანდ.
გიორგი ნიკომიდელი (წიგნის მკეთელი კონსტანტინეპოლით) 1246: 17, 39; 1276:4, შენ. 1, 3; 1479:2; 1513:5
გიორგი მთაწმიდელი 1205 შენ. 2,3; 1245 ანდ. 1; 1246 შენ. 4; 1247 შენ. 3; 1257:1 შენ; 1276:10 შენ; 1351 ანდ. 3; 1353 შენ; 1358:4 შენ. 3; 1360:43 შენ; 1463:1 ანდ; 1513:12 შენ, 27 შენ; 1526 შენ.
გიორგი (პეტრე მოძღვრის ძმა) 1358:5 შენ. 3
გიორგი (ქეთევან ბატონიშვილის ძე) იხ. მუხრანბატონი გიორგი
გიორგი წინამძღვარი 1479 ანდ. 1
გიორგი (წმ.) 1134 მინ. 7; 1204:5; 1245 მინ. 2; 1285; 1323 მინ; 1343 შენ. 1; 1348 ბ შინ. 1; 1398 მინ. 2; 1411 ა, 1411ბ; 1427:2; 1463:1 ანდ; 1499:2; 1511:30; 1513:19, 20; 1514 შენ. 1
გიორგი II 1246 შენ. 4
გიორგი III 1246 შენ. 4; 1257:1 შენ; 1511:28
გიორგი IV, ლაშა 1246 შენ. 4; 1257:1 შენ.
გიორგი V, ბრწყინვალე, დემეტრეს ძე 1275:5; შენ. 3
გიორგი VIII (ცვარყვარე II თამაზის ასულის თამარის თანამეცხედრე) 1246 შენ. 4
გიორგი XI (ვახტანგ V-ის ძე) 1508: 13,14; 1510 შენ. 4; 1511:38
გიორგი XII (ერეკლეს ძე) 1151 შენ 1; 1156 ანდ. 2; 1193 შენ. 2; 1268:10

შენ. 2; 1403 მინ. 3; 1496 შენ. 1; 1512:91, 92, 93, 149, 307, 327; 1532:64; 1543:71 შენ. 1

გლახა 1216 მინ. 1.

გოგია (გადამწ.) 1444 ანდ.

გოგია 1508 მინ. 7

გოგიტაძე გაბრიელ (დიაკვანი) 1250 მინ. 7

გოგიჩაიშვილი იოსებ || ესე 1352 მინ. 1, 2

გოლოვინი ალ. 1291, შენ.

გორგასალი 1508 მინ. 7

გორგაძე სერგი 1132:1 შენ. 3; 1358:9 შენ. 3

გოხტაშაბიშვილი ზაალ იხ. ბარათაშვილი ზაალ

გოჩა 1512:212, 213

გრიგოლ არქიმანდრიტი 1532:5,43, 44

გრიგოლ ბაკურიანი (სევასტოსი) 1246 შენ. 4

გრიგოლ ბერი 1250 მინ. 2

გრიგოლ [სომეხთა] განმანათლებელი 1257:1 შენ; 1387:1 შენ.

გრიგოლ დიოლოღონი იხ. გრიგოლ პრომთა პაპი

გრიგოლ (იეროდიაკვანი მრავალმთის მონასტრისა) 1191 ანდ. 2, მინ. 1

გრიგოლ (იღუმენი) 1509 ანდ.

გრიგოლ (მხატვარი) 1163 მინ. 16

გრიგოლ ნიკომიდიელი იხ. გიორგი ნიკომიდიელი

გრიგოლ ნისელი 1141:1, გადამწ. ანდ. 10; 1240:31; 1270:9; 1342; 1388:5, შენ. 1; 1382 შენ; 1387:1 შენ; 1463 მინ. 2; 1508:13

გრიგოლ პრომთა პაპი 1295:8

გრიგოლ ღვთისმეტყველი 1134 მინ. 6; 1163:7; 1189:1, 2, 3; 1246:22; 1269:1; 1257:10; 1276:13; 1331 შენ. 1; 1358 მინ. 2; 1387:1 შენ; 1463:8; 1504:1; 1513:13, 14, 33

გრიგოლაშვილი მიტროფანე (გადამწერი) 1275 ანდ.

გრიშაშვილი იოსებ 1511:21 შენ; 1512: 105 შენ; 1543:35 შენ, 36 შენ, 37 შენ, 53 შენ.

გუგუნავა მამუკა 1292 მინ. 2

გულაბერიძე ნიკოლოზ 1350:3

გულბუდაბ იხ. ამილახორი გულბუდაბ

გულქან (მეუღლე გიორგი VIII-ის ძის ვახტანგისი) 1246 შენ. 4

გულქანოვი მელქუა 1512:244, 245, 246, 247, 248, 249

გურაშაშვილი დავით 1268:8; 1511:13, შენ; 1518, შენ. 2, მინ. 2; 1535: 9, შენ.

გურგან (პატრონის ეკატერინეს ძე) 1246 შენ. 4

გურგან II 1257:1 შენ.

გურიელი გიორგი იხ. გიორგი გურიელი

გურიელი გრიგოლ 1275 შენ. 3; 1347 მინ. 3; 1348 მინ. 1; 1349 მინ. 2; 1350 მინ. 7

გურიელი ვახტანგ იხ. ვახტანგ გურიელი

გურიელი მამია იხ. მამია გურიელი

გურიელი სვიმონ იხ. სვიმონ გურიელი

გურიელი ჭაიხოსრო იხ. ჭაიხოსრო გურიელი

დ

დადიანი დავით ლევანის-ძე 1272 მინ; 1274 მინ. 8, 13; 1362

დადიანი ლევან || **ლეონ** 1272 მინ; 1274 მინ. 8; 1362

დადიანი ლეონ იხ. ლეონ დადიანი

დადიანი მანუჩარ იხ. მანუჩარ დადიანი

დადიანი ნიკო 1524:14,15

დავით 1137 მინ. 1

დავით 1423:1 შენ.

დავით 1512:157

დავით ბატონიშვილი (გიორგი XII-ის ძე) 1135, შენ. 1; 1149 შენ. 1, მინაწ; 1261, შენ; 1268:10, შენ. 1, 2; 1496, შენ. 1; 1512:91, 92, 93, 94, 95,

308; 1516: 54; 1532:26, 27, 28, 74; 1534:2; 1543:46, 47

დავით (გადამწერი) 1188 შენ. 1

დავით (გადამწერი) 1323 ანდ. 1

დავით გარეჯელი 1360:40 შენ.

დავით (იოანე-ბერას ძმა) 1141 გადამწ. ანდ. 10

დავით მღვდელი 1511:14, 15

დავით რექტორი, ‖ ალექსას ძე, ალექსოვი დავით 1135 ანდ; 1143 ანდ; 1151 შენ. 1; 1154 ანდ; [1161 შენ. 3]; 1171ა ანდ; 1180 ანდ. 1, 2; 1222 ანდ; 1269:2 შენ; 1377 მინ. 5; 1473 ანდ; 1511:37 შენ. 2; 1511 ანდ. 1, 2, მინ. 1; 1512:36 შენ, 138 შენ, 151 შენ, 226 შენ, 227 შენ. 2, 228, 229, 230, 293, შენ, 295 შენ, 312 შენ, 314 შენ. 324 შენ, 325 შენ. 326 შენ, 341 შენ, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349 შენ. 4, 5, ანდერძი, მინაწ. 6; 1516:3; 1540: 40, შენ; 1543:40, 49, 57, შენ.

დავით ხარძალი იხ. ორბელიანი დავით

დავით უძლეველი (ფილოსოფოსი) 1180, ანდ. 1

დავით (არგვეთის მთავარი, მოწამე) 1257:1 შენ.

დავით მამფალი 1139 მინაწ.

დავით IV აღმაშენებელი 1246 შენ. 4; 1257:1 შენ; 1462; 1463 მინ. 2

დავით VI ნარინი 1246 შენ. 4

დავით VII ულუ 1246 შენ. 4

დავით I კახეთის მეფე 1511:29

დავით II (იმამ-ყული-ხანი, კახეთის მეფე) 1203:19; 1512:38

დავითა 1343 შენ. 2

დათუძე იოანე 1398 მინ. 2

დანიელ 1382

დარეჯან 1246 მინ. 17

დარჩინოვი არტემ 1542 მინ. 2

დაჩი 1141:14 შენ. 2; მთარგმნელის ანდ. 1, 2, 3, 4

დედისიმედი I (ყუარყუარე II ათაბაგის მეუღლე) 1246 შენ. 4

დევჯან 1274 მინ. 7

დეკანოზიშვილი იოანე 1288 ანდ.

დემეტრე 1144 ანდ, მინ. 1

დემეტრე (შემკაზმავი) 1227 მინ. 3

დემეტრე I 1246 შენ. 4; 1257:1 შენ.

დემეტრე II თავდადებული 1275:5

დეოკლეტიანე 1285; 1513:19

დერჟავნი გაბრიელ რომანის-ძე ‖ Державин 1423:2; 1450:1; 1540:8

დვალი კოსტა 1195 მინ.

დვანაძე გიორგი 1120, 24 შენ.

[დვანაძე] ხორეშან 1120:10

დიანა 1540:33

დიასამიძის ასული ქეთევან 1285 შენ. 2, ანდ.

დიმიდე 1387 ანდ.

დიმიტრი იავორიჩი (თავადი) 1508 შენ. 2

დიმიტრი (მოწამე) 1276:25; 1343 შენ. 1; 1358:1; 1513:4

დიმიტრი პრითოპოპი 1141 მინ. 3

დიოდორე ტარხელი 1463:66, 67

დიონისე არეოპაგელი ‖ დიონისე, ღიონესი 1175, მინაწ; 1382 შენ; 1387:1 შენ; 1441ა შენ. 2

დიონისიოს ალექსანდრიელი 1463:55

დმანელი ეპისკოპოსი 1328 ანდ. 1.

დოდო ქართველი 1360:40 შენ.

დომენტიანე (მეფე) 1535:29

დომენტიანის (წამებული) 1513:16

დომენტი ბატონიშვილი 1250 მინ. 3

დომენტი კათალიკოსი 1175 მინ; 1256 მინ. 3

დოდაშვილი ‖ დოდაევი იოანე 1532:71, 81, 84

დოდაშვილი სოლომონ 1532:3, 7, 9, 11, 21, შენ, 22, 50, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 77, 79

[დოდაშვილი] დოდაევი სტეფანე 1532:92

დოროთე 1472:1 შენ. 1

დოროთეოს ტრელი 1133 ვ

დოსითეოს ეპისკოპოსი 1245 შენ. 29

დოსითეოს არხიმანდრიტი 1532:41

დორითეოს ნეკრესელი იხ. ჩერქეზიშვილი დოსითეოს

ედიშერ იხ. ამილახორი ედიშერ
ევანოვი 1532:14
ევგენი არხიეპისკოპოსი (საქართველოს ეგზარხოსი) 1423:3
ევდემოზ 1141 მინ. 4
ევდემონ (აფხაზეთის კათალიკოსი) 1275:4
ევდუკი (წმ) 1321
ევმანოელ (ბიბლ.) 1512:326
ევტუჭი (წმ.) 1513:16
ევთალე 1138 შენ. 3
ევთვმი ქართველი იხ. ეკვთიმე ათონელი
ევთვმია (წმ.) 1134 მინ. 4
ევოდო ‖ ევვოდო (წმ.) 1277:1; 1464
ევხენი 1197 შენ. 2
ევხენი მონაზონი 1463:29
ევხვთათი (წმ.) 1427:1; 1479:3
ევხვთათი ეპისკოპოსი ანტიოქელი 1463: 59, 60, 61, 62
ევხვტატი (გადამწერი) 1203:22 შენ. 3
ევხრატი (ნიკიელი მიტროპოლიტი) 1463:71
ევხუჭი იერუსალიმელი 1472:1 შენ. 1
ეზია 1163 მინ. 8
ეკატერინა 1518 მინ. 3
ეკატერინე (წმ.) 1204:10
ეკატერინე ‖ **ეკატერინა ალექსიევნა II** (იმპერატრიცა) 1131 ანდ. 2; 1154 შენ. 1; 1156 შენ. 1; 1169 შენ. 1; 1195 შენ; 1424
ეკატერინე (პატრონი) იხ. შალიკაშვილი ეკატერინე
ელენე დედოფალი (აბაშიძის ქალი, მამია III გურიელის თანამეცხედრე) 1204 შენ. 4
ელენე (გიორგი VIII-ის ასული, სფირიდონ ბეენაშვილის მეუღლე) 1246 შენ. 4
ელენე (მეფის ძის ასული) 1532:15
ელენე 1532:12
ელიზბარ (მოწ.) 1360:43 შენ.
ელისბარ (ქსნის ერისთავი) 1224 მინ. 3
ელისბარ (პატრონი) იხ. შალიკაშვილი ელისბარ
ელიოზოვი ნიკოლოზ ელიოზის-ძე (ნახარი) 1536 მინ. 2, 3
ელისაბედი (გადამწერი) 1229 ანდ. 1; 1230 შენ.
ელისაბედი (თეიმურაზ II-ის ასული 1203:1; 1512:18; 1534:13 შენ.
ელისაბედ პეტრეს ასული (იმპერატრიცა) 1137 შენ; 1504 ანდ. 1
ელისე 1133 მინ. 1
ელპიდი ხუცი 1350:1
ენტრონიკაშვილი ქაიხოსრო (მდივანბეგი) 1511:25
ენუქიძე თინათინ 1459ა შენ. 2; 1459 ბ შენ. 2
ეპიკტეტე ფილოსოფოსი 1517:2 შენ. 1
ეპიფანე კუპრელი 1141:2, 4, 14, მთარგმნ. ანდ. 3, გადამწ. ანდ. 9, 10; 1246:18, 40; 1276:6; 1513:8
ეპიფანე (ნეტარი) 1117:1 ანდ.
[ერისთავი] ერისთოვი გიორგი 1512:103, 104
ერისთავი გიორგი 1540:25, შენ, 44, შენ.
[ერისთავი] ერისთოვი ელისბარ გიორგის-ძე 1512:103, 104
ერისთავი ვახტანგ 1269 მინაწ.
[ერისთავი] ერისთოვი იოანე მიხეილის-ძე (ქსნის ერისთავი) 1477 შენ. გ.
ერისთავი მარიამ (კნიაგნა) 1540:42, შენ.
ერისთავი მიხეილ (ქსნის ერისთავი) 1474 შენ. გ.
ერისთავი რაფიელ 1119 მინ. 2; 1540:23, 24, 27, 28, 29; მინ.
[ერისთავი] ერისთოვი შანშე 1206
ერისთოვის შვილი ელიზბარ 1246 მინ. 19, 26
ერმოგენე ‖ **ერმოგინე** (წმ.) 1277:1; 1464
ერმოლოვი ალექსი პეტრეს-ძე (გენერალი) 1543:71, შენ. 1
ერეკლე კეისარი იხ. ჰერაკლე კეისარი.
ერეკლე I (ნაზარალიხანი) 1512:38

ერეკლე ‖ ირაკლი, ჰერაკლე II 1111 შენ. 1; 1118 შენ. 4; 1137 შენ; 1150 შენ. 1; 1151 შენ. 1; 1152 შენ. 1; 1154 შენ. 2; 1183ა შენ. 2; 1294 შენ. 1; 1323 ანდ. 2; 1360 ანდ. 4; 1376 ანდ. 3; 1388 შენ. 2; 1400 მინ. 3, 5, 6, 22; 1499:1; 1504:2; 1512:51; 52, 54, 82, 97, 98, 99, 149, 154, 178, 179, 215, 239, 287, 349 შენ. 5; 1514 მინ. 1; 1516:62, 349 შენ. 1, ანდ: 1525 ანდ; 1534:2665 შენ. 1 ა; 1543:30

ესაია (ბიბლ.) 1227 შენ. 1; 1506:2

ესოპე 1536:2, შენ. 1, 4

ეფთჳმე მთაწმიდელი იხ. ექვთიმე მთაწმიდელი

ეფთჳმი ‖ ევთიმი (არხიმანდრიტი) 1350 ანდ. 1; 1521 შენ. 1

ეფთჳმი (გენათელი მიტროპოლიტი) 1532:38, 39

ეფთჳმე ახუროელი 1382 შენ.

ეფრემ ახური 1139: 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 1218:4 შენ; 1246:1; 1269:1; 1387:1 შენ; 1504:1; 1513:24, 31, 32; 1535:6; 1337:1 შენ.

ეფრემ მცირე 1175 შენ. 3; 1189:1 შენ, 3,3 შენ. 1; 1246:22 შენ. 24 შენ, 30 შენ, 35 შენ; 1246:39, 40; 1257:1 შენ; 1276 ტექნ. აღწ, 1 შენ. 2, 4, 2 შენ, 4 შენ. 3, 5 (შენ. 1, 2), 6 შენ. 1, 9 (შენ), 13 შენ. 27 (შენ. 1, 2); 1358:3 (შენ. 1,2). 9 (შენ. 1); შენ. 1; 1472:1 შენ 2; 1513:1, 13 შენ, 14 შენ. 15 შენ, 17 შენ, 31 შენ.

ექვთიმე ‖ ეფთჳმე მთაწმიდელი ‖ ათონელი ‖ ქართველი 1117:1 შენ; 1128:1 შენ; 1128:4 შენ; 1129 შენ. 1; 1138 მინ. 5; 1189:2 შენ; 1191:6 შენ; 1191 ანდ. 1; 1246: 5 შენ. 17 შენ, 31 შენ, 34 შენ, 37 შენ; 1246 შენ. 4; 1257:1 შენ; 1277 შენ, 4; 1360:43 შენ; 1479:2 შენ; 1498:1, 2, შენ; 1276:6 შენ. 1; 1350: 1 შენ, 4 (შენ 2), 5; 1513:4 შენ, 7 შენ, 9 შენ, 28 შენ, 33 შენ.

ვ

ვალენტი (წმ.) 1513:16

ვალერიანე (დიაკონი, გადამწერი) 1187 მინ. 6

ვანენი (დიოფალთ-დიოფალი) 1245 მინ. 2

ვარლამ არხიერი 1512:154, 155

ვაროზ (მოწ.) 1276:18

ვარჯან (გადამწერი) 1114 ა ანდ.

ვასილი დიდი იხ. ბასილი კესარიელი

ვასილი კესარიელი იხ. ბასილი კესარიელი

ვასილიევი იოანე 1476 ა შენ. 1 ა; 1476 ბ შენ. 1 ბ

ვასილიევი იოანე 1476 ა შენ. 1 გ; 1476 ბ შენ. 1 დ

ვაჩნაძე ბარძიმ 1505:2

ვახტანგ ბატონიშვილი (ერეკლე II-ის ძე) 1400 მინ. 7

ვახტანგ (ალმასხან) ბატონიშვილი 1113, შენ. 1, 3; 1512:287; 1514 მინ. 1, 2: 1543:51, 56

ვახტანგ (ბერობაში ვარსიმე, გიორგი VIII-ისა და ყვარყვარე II ათაბაგის ასულის თამარის ძე) 1246 შენ; 4

ვახტანგ გორგასალი 1257:1 შენ; 1358:2

ვახტანგ გურიელი 1204 შენ. 4

ვახტანგ გურიელი 1347 ანდ.

ვახტანგ V ‖ ვაჭნავაზ, ვაჭნაოზ 1488 შენ. 2; 1508:14; 1511:12, 38; 1512:1, 221; 1537 შენ. 3; 1544:1

ვახტანგ VI 1131 ანდ. 2; 1163:1 შენ; 1203: 20, შენ; 1211 შენ. 2; 1251 შენ; 1252 შენ; 1253:2; 1268:7; 1269:1 შენ; 1275:7, შენ. 3; 1363; 1384 მინ. 5; 1400, შენ. 2 ა, ბ; 1410; 1428; 1459 ა შენ. 1, 2, მინ; 1459 ბ, შენ. 1, 2; 1504:3, შენ. 1, ანდ. 1; 1506:1; 1507, შენ. 2, ანდ. 1: 1508:20, 22, შენ; 1510 შენ. 4; 1512:1, შენ, 3, 47, შენ; 1515 შენ. 2: 1516: 19, შენ, 47, შენ. 82; 1528 მინ; 1535:30; 1543:22, შენ, 28, შენ.

ვახუშტ-ყოფილი ვახილიოს იხ. შალიკაშვილი ვახუშტი
ველიხარიან 1513 მინ. 3
ვესტა 1534:65
ვილ 1149 შენ. 1
ვილელმ ცეცილიოს 1435 ა, შენ. 1
ვი—სკი ალ. 1446 შენ. 1
ვოლტერი 1511:21; 1540:38;
ვოლფიუსი ჭ 1522, შენ.
ვოლჰკოვი სერგეი 1390 შენ. 2

ზ

ზაზა 1276 მინ. 3, 10
ზალიკალიანი გიორგი ვახილის-ძე 1387 მინ. 3, 4
Заозерский И. А. 1191: 2 შენ.
ზაქარა 1343 შენ. 2
ზაქარია (გაენათის არხიმანდრიტი) 1273 მინ. 6; 1387 შენ, ანდ; 1391 შენ. 1, ანდ.
ზაქარია 1133 მინ. 2
ზაქარია (იონა სელაშვილის ადრესატი) 1532:19
ზაქარია (ბიბლ.) 1164:49; 1227 შენ. 1; 1463:23
ზაქარია (მამა. ანტონ კათალიკოსის ადრესატი) 1512:255
ზაქარია მოძღვარი იხ. გაბაშვილი ზაქარია
ზაქრო 1145 მინ. 2
ზებედე ბახილის-ძე (ნაუახლევ) 1246 ანდ. 5, 6, 7
ზებედე (ტიპიკონი) 1384 მინ. 2
ზირაქ (ბიბლ-) 1269:1; 1504:1
ზირაქ (ბერი) 1508 მინაწ. 4
ზოსიმე (წყვრალი) 1245 შენ. 4

თ

თაგდირიძე სფირიდონ 1249 მინ. 10
თადეოზ 1398 მინ. 1
თაკაჭალაშვილი მამუკა 1505:1
თავდგირიძე გიორგი (მდივანბეგი) 1275 შენ. 3
თავდგირიძეების ოჯახი 1275 შენ. 3
თათელა (ამრუანთ თათელა) 1515 მინ.1
თალახე ხუცი 1128:3,4
თამაზ შაჰი (1556 წ.) 1204 შენ. 4
თამაზ შაჰი (1722 წ.) 1131 ანდ. 2
თამარ 1216 მინ. 1
თამარ 1400 მინ. 9
თამარ (ბეტან დადიანის მეუღლე) 1131 ანდ. 2
თამარ (დედოფალი) 1204 შენ. 4
თამარ (იმერეთის მეფე სოლომონ II-ის დედა) 1512:66; 1516: 79
თამარ მეფე || მეფა 1246 შენ. 4; 1257:1 შენ; 1470 შენ. 2; 1511:28; 1512: 68, 69, 210, 220; 1512 შენ. 3; 1516:60; 1535:2, 3, შენ; 1537:5
თამარ (პატრონი) იხ. ამილახორი თამარ
თამარ-ყოფილი სალომე (ყვარყვარე II ათაბაგისა და დედისიმედის ასული, გიორგი VIII-ის თანამეცხედრე) 1246 შენ. 4
თაყაიშვილი ეკვთიმე || Такаишвили Е. 1119 შენ; 1121 ა შენ. 6; 1122 ბ შენ. 2; 1141:12 შენ; 1141 შენ. 1, 3; 1161 შენ. 2; 1203:22 შენ. 124; შენ. 1; 1273 შენ. 4; 1274 შენ. 1; 1276 შენ. 4; 1284 შენ. 2; 1344 შენ. 3; 1358 შენ. 3; 1360 მინ. 5; 1363 შენ; 1408; შენ; 1410 მინ. 3; 1415 შენ; 1428 შენ. 2; 1444 შენ. 2; 1459 ა შენ. 3; 1459 ბ შენ. 5; 1465 ა შენ. 3; 1465 ბ შენ. 3; 1467 შენ. 3; 1470 შენ. 4; 1488 შენ, 3; 1499 შენ. 2; 1505 შენ. 2, 4; 1507 შენ. 3; 1508 შენ. 1; 1511:32 შენ, 40 შენ. 2; 1512 შენ. 1, 5; 1515 შენ. 1,2; 1516:1 შენ, 8 შენ, 25 შენ, 26 შენ, 49 შენ; 1516 შენ. 2; 1517 შენ. 3; 1518 შენ; 1; 1534 შენ. 2; 1535 შენ. 1; 1536 შენ. 2; 1538 შენ. ა, ბ;

1540:22 შენ. 2; 1541 შენ. 3; 1542 შენ. 2; 1543 შენ. 2; 1544 შენ. 3

თარგამოს 1489

თარხანოვი გიორგი 1531 მინ. 3

თბილელი იოსებ იხ. საკაძე იოსებ

თებითაური ისაკ თებითაურის-ძე 1274 მინ. 7

თებრონია 1286 მინ.

თევდორე (ალმიშარის შვილი) 1138 მინ. 3

თევდორე 1139:10, 11

თეიმურაზ ბატონიშვილი (გიორგი XII-ის ძე) 1268:16 შენ; 1512:309, 310, შენ; 1532:3, 23, 33, 62, 63, 64, 68

თეიმურაზ I 1203:11, 16, 17, 18, შენ, 23, შენ; 1268:1, 2, 3, 4, შენ; 1344 შენ. 2; 1365; 1508:1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, შენ; 1511:1, შენ, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 29, 33, 34; 1512:2, შენ, 12, 37, 46, 218, 220, შენ, 330, შენ; 1516:41, 43, 46; 1517:1; 1535:14, 16; 1537:1 შენ, 2 შენ, 3,4, შენ; 5; 1537: შენ. 3: 1543:1, 24: 1544:1

თეიმურაზ II 1137 შენ; 1122 ა მინაწ; 1203:1, 18 შენ; 1328 ანდ. 1; 1400 მინ. 5, 18; 1504 ანდ. 1; 1511:37, შენ. 1; 1512:5, 18, 37 შენ, 82, შენ, 84, 85, 86, 215, 227, შენ, 1, 285, შენ, 286, 331, 332, 333, 334: 1516:49, შენ; 1534:13 შენ; 1537:1, 2; 1538

თეკლა 1276 მინ. 8

თეკლა ბატონიშვილი (ერეკლე II-ის ას) 1512:99, 239;

თეოდორე აბუკურა || თეოდორე მონაზონი, თეოდორე ავუკარა 1463:18,26, 27, 39, 40, 41, 42, 44, 51 შენ.

თეოდორე მონაზონი იხ. თეოდორე აბუკურა

თეოდორე მრეკალი 1276:6 შენ. 1

თეოდორე სტოდიელი 1246:35: 1513:1, 15

თეოდორე ხულელი 1461 ა, 1451 გ

თეოდორე ტირონი (მოწ). 1513-27

თეოდორე ფილოსოფოსი იხ. თეოდორე აბუკურა

თეოდორე (მომგებელი) 1398 ანდ.

თეოდორე (წმ.) 1246:2; 1376 ანდ. 1; 1513:33 შენ. 36

თეოდოსი განგრელი 1128:1

თეოდოტე 1472:1 შენ. 1

თეოფანე (მთავარეპისკოპოსი კესარია-კაპადოკიისა) 1218:4 შენ.

თეოფილე (ბიზანტიის იმპერატორი) 1216 შენ.

თეოფილე 1257:1 შენ.

თეოფილე ხუცესმონაზონი 1246:16, 28, 40 შენ; 1257:1 შენ; 1276:6 შენ. 2; 1513:8 შენ; 1513 შენ. 1

თიადიყ 1274 მინ. 7

თინათინ დედოფალი (ათაბაგის ქალი, როსტომ იმერთა მეფის თანამეცხედრე 1597-დან) 1204 შენ. 4

თოთიბაძე გიორგი (მღვდელი) 1348 ბ მინ. 1, 2

თომა (გადამწერი) 1278 ანდ.

თომა, იერუსალიმელი პატრიარქი 1463:23

თოფურია ვარლამ 1203:10 შენ; 1439

თრლატ მეფე 1257:1 შენ. შენ; 1511:35 შენ.

თუთუნაშვილი ოვანეს 1504 ანდ. 2

Тулаев Игнатий Иванов 1122 ა შენ. 4

თულაევის ოჯახი 1122 ა შენ. 3

თუმანიშვილი || თუმანოვი ალექსანდრე გიორგის-ძე 1193 მინ; 1511 მინ. 1; 1512 მინ. 6

თუმანოვი ანტონ, ტერ (ახალციხელი სამოციქულო მისიონერი) 1290 შენ. 1

თუმანიშვილი გივი 1203: 20 შენ; 1508:22 შენ; 1512:47 შენ; 1516:19 შენ.

[თუმანიშვილი] თუმანოვი გიორგი ეგნატეს-ძე 1193 მინ; 1512:258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 325 შენ; 349 ანდ.
თუმანიშვილი გიორგი 1511 მინ. 1; 1512 მინ. 6
[თუმანიშვილი] თუმანოვი დავით იგნატის-ძე 1512:289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298
თუმანიშვილი დიმიტრი იაგორიჩი 1284 მინ.
თუმანიშვილი || თუმანოვი დიმიტრი იოსების-ძე 1111 მინ. 1; 1512:166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176; 1516:7, შენ, 8, შენ, 9, შენ, 26 შენ, 27, 28, შენ, 29, შენ, 30, შენ, 31, შენ, 32, შენ, 63, შენ, 64, შენ, 65, შენ, 66, შენ, 70, შენ, 71, შენ, 72, შენ, 73, შენ, 74, 84, შენ, 85, შენ, 86, შენ; 1540:10 შენ; 1543:2, შენ, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 17 შენ, 31, შენ, 32.
თუმანიშვილი იაგორ 1284 მინაწ.
[თუმანიშვილი] თუმანოვი იოსებ 1512: 166, 168, 169, 170, 171, 172, 176
[თუმანიშვილისა] თუმანოვი მარიამ (გიორგი თუმანოვის მეუღლე) 1512: 325 შენ.
თუმანიშვილი || ხელთუბნელი მიხეილ გიორგის-ძე 1516:7 შენ; 1543:2 შენ.
თურმანიძე ხოსრო 1344 შენ. 2
თურქესტანიშვილი ერასტი 1269:2 ა; 1364:2 შენ; 1504:3

ი

იაკობ (ეპისკოპოსი ნისიბინისაჲ) 1141:13, გადაწ. ანდ. 10
იაკობ (მწერალებელი) 1463:6
იაკობ კრიჭატონი 1435 ა შენ. 1
იაკობ მოციქული 1276:22
იაკობ შემოქმედელი 1512:81; 1535:15
იამამე 1463:72
იახე 1398 მინ. 4
იაფეთ ნოეს-ძე 1444; 1470
იაშვილი ნიკო 1532:86, 87
იაშვილი ონისიმე 1532:72
იბნიმას 1274 მინ. 7
იგნატი ბერი (მეზანდუკისშვილი) 1512: 224, 225
იეზეკიელ (ბიბლ). 1227 შენ, 1
იერემია (ბიბლ.) 1227 შენ. 1
იერემია (კონსტანტინეპოლის პატრიარქი) 1165:4
იესე 1358 ანდ.
იესე (გადამწერი) 1323 ანდ. 4
იესე (მღვდელი, გადამწერი) 1295:ბ; შენ. 2, ანდ. 2
იესე 1384 ანდ. 3
იესე მეფე 1137 შენ; 1268:10; 1384 მინ. 5; 1478; 1512:67, 68, 286, 287
იგანე იხ. იოანე-ბერა
იგლიანე განდგომილი 1245 შენ. 2 თ, 1246:2; 1513:36
იგლიანე განმასწორებელი 1189:1
იგერიელი გ. 1377 მინ. 1
იზრაილი (იერიმონახი) 1532:75
ილარიონ (არსინაბნორიტი) 1532:42
ილარიონ ქართველი 1360:43 შენ.
ილარიონ (წმ.) 1276:20
ილია ბატონიშვილი (გიორგი XII-ის ძე) 1512:326, შენ; 1516:84; 1532:1, 64; 1543:32
იმნაიშვილი ივანე 1183 ა შენ. 1
იმნაძე 1138 მინ. 4
ინაღვი ივანე || იოანე (მღვდელი) 1541 ანდ, მინ. 2
იოაკიმე (ბიბლ.) 1386
იოაკიმე მთაწმიდელი 1461 ა შენ.
იოანან ჰრომთა პაპი 1139:11
იოანე 1141 გადამწ. ანდ. 6
იოანე 1246 შენ. 4
იოანე 1246 მინ. 3
იოანე 1387:1 შენ.
იოანე 1400 მინ. 1
იოანე 1463:41 ანდ.
იოანე 1512:156

ეროვნული ბიბლიოთეკა

იოანე 1512:157

იოანე 1536:1 შენ. 1

იოანე ათონელი იხ. იოანე მთაწმიდელი

იოანე ბატონიშვილი (გიორგი XII-ის ძე) 1118 შენ. 3; 1151 შენ. 1 **ბ, გ,** მინაწ; 1193 შენ. 2; 1516:74; 1532:5 შენ. 6 შენ. 64, 65, 66

იოანე ბერა იხ. იოვანე ბერა

იოანე || იოვანე დამასკელი 1132:1, შენ. 2, 3; 1147; 1153:1; 1246:28; 1276:1, 5, (შენ. 1, 2), 10, 27 შენ. 4; 1358:3, (შენ. 2), 9 (შენ. 1); 1463:2, (შენ. 2 **ა, ბ**), 3, (ანდ.), 4, 5, (ანდ.), 6, 7, 8; 1513:12;

იოანე (დიაკონი) 1532:20

იოანე ზედაზნელი 1133:2; 1257:1 შენ; 1360:40 შენ;

იოანე თესალონიკელი 1513:17

იოანე კოსტანტინეპოლელი იხ. იოანე ოქროპირი

იოანე კლენაკელი იხ. იოანე სინელი

იოანე მანსური იხ. იოანე დამასკელი

იოანე-მარტკჳრი 1133:2

იოანე მახარებელი იხ. იოვანე ღვთის მეტყველი

იოანე (მეითარი) 1400 მინ. 13

იოანე მინჩხი 1133 შენ. 1

იოანე მმარხველი || Иоанн Постник 1191:2 (შენ), 3; 1521 შენ. 3 **ბ, გ**

იოანე მონაზონი იხ. იოანე დამასკელი

იოანე || იოვანე მოწყალე 1117:1 ანდ, 2. ანდ.

იოანე (მღვდელი) 1276:5 შენ, 9 შენ, 13 შენ.

იოანე (მღვდელი) 1409 **ბ** მინ. 1

იოანე (მხატვარი. გადამწერი) 1351 ანდ. 1, 2

იოანე || იოვანე ნათლისმცემელი || წინამორბედი, წინასწარ მეტყველი 1164:18; 49; 1168:26,42; 1246:26; მინ. 20; 1249 მინ. 1; 1441 **ა** შენ. 2 1463:25; 1513:15,21

იოანე || იოვანე ოქროპირი 1139:1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12; 1144 შენ. 2 **ბ**:1163:6; 1218:4 შენ, 5, შენ; 1246:8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 20, 21, 24, 25, 26, 27; 1256:6; 1269:1; 1276:3; 1295:**ბ** შენ. 1, **იგ** ანდ. 2; 1296 შენ. 1331, შენ. 1; 1355:2; 1358 მინ. 2; 1382 შენ; 1387:1 შენ; 1472:1 შენ.1; 1504:1; 1513:9, 10, 18, 21, 22, 23, 29, 30, 40; 1535:17

იოანე პატრიარქი იხ. იოვანე პატრიარქი

იოანე პეტრიწი 1137 შენ; 1358:8 შენ.2

იოანე რატეული იხ. იოვანე რატეული

იოანე სინელი 1191:6 შენ.

იოანე სჴნგელოზი იხ. იოვანე სჴნგელოზი

იოანე ტარიჰისძე 1132 შენ. 3; 1257:1 შენ.

იოანე ქსიფილინოსი იხ. ქსიფილინოს-პაპუწშვილი იოანე

იოანე || იოვანე ღვთისმეტყველი || მახარებელი 1129; 1159:17; 1164:13, 17, 31, 44; 1246:34, მინ. 5; 1358:7; 1360:34; 1382 შენ; 1387:1 შენ.

იოანე შავთელი 1511:4; 1516:42

იოანე წინაწარმეტყველი იხ. იოანე ნათლისმცემელი

იოანე წინამორბედი იხ. იოანე ნათლისმცემელი

იოანე (წმ.) იხ. იოანე ხედაზნელი

იოანნა მასარჯო 1274 მინ. 7

იობი 1398 მინ. 3

იობი (ბიბლ.) 1227 შენ. 1; 1408:1

იობი (მხატვარი) 1249 მინ. 16

იოვანე 1508 მინ. 3

იოვანე-ბერა || ბერა || ივანე (გადამწერი) 1141 გადამწ. ანდ. 3, 4, 8, 10

იოვანე დამასკელი იხ. იოანე დამასკელი

იოვანე მღვდელი იხ. იოვანე მღვდელი

იოვანე ნათლისმცემელი იხ. იოვანე ნათლისმცემელი

იოვანე ოქროპირი იხ. იოანე ოქროპირი

იოვანე პატრიარქი 1276 შენ. 4

იოვანე რატეული 1463:1 ანდ.

იოვანე სჴნგელოზი 1246 შენ. 4

იოველ (ბიბლ.) 1227 შენ. 1

იოთამ (პატრონი) იხ. ზალიკაშვილი იოთამ

იონა (წინასწარმეტყვ). 1276 შენ. 4

იორდანიშვილი სოლომონ 1121 შენ. 1; 1228

იოსებ ალავერდელი 1360:43 შენ.

იოსებ (ალავერდის დეკანოზის ძე) 1180 ანდ. 1

იოსებ ამბა იხ. იოსებ ალავერდელი

იოსებ არიმათიელი 1246:18

იოსებ (იერომონახი) 1458, შენ. 1 ა, ბ

იოსებ მართალი 1205 შენ. 2

იოსებ ნაცვალი იხ. მელიქოვი იოსებ

იოსებ წინამძღვარი 1377 მინ. 3

იოსელიანი ეგნატე (გადამწერი) 1525 ანდ.

იოსელიანი პლატონ ეგნატეს-ძე 1477 შენ. 4; 1507 მინ. 1

იოსტოს (ბერი) 1532:45

იოსტოს (მრავალმთის იეროდიაკონი) 1191 ანდ. 2

იპოლიტე (პაპი რომისა) 1141:5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, გად. ანდ. 6, 10; 1387: 1 შენ.

იპოლიტე ეპისკოპოსი 1463:58

ირმასაძე გაიანე (ისტორია და გაბრიელის მეუღლე) 1249 მინ. 18

ირაკლი I იხ. ერეკლე I

ირაკლი II იხ. ერეკლე II

ისავრიელ 1128 ანდ.

ისაკ წცირე 1203:24, შენ. 1; 1511:20

ისპარლიშვილი || ისპარლელი ლუკა სტეფანეს-ძე 1268 მინ.წ; 1512 მინ. 4, 8

ისე წერეწელი 1360:43 შენ.

Исидор (Архиепископ, Экзарх Грузии, исидорэ ნიკოლსკი) 1450 ბ შენ. 3

ისმაილ შაჰი 1204 შენ. 4

ისო ზხრაკი 1200 მინ. 3; 1506:1

ისო ნავსი 1227 შენ. 1; 1277:1; 1464

იუანე ბატონიშვილი (ერეკლე II-ის ძე) 1400 მინ. 22

იუნონა 1534:65

იუპიტერ 1534:65

იუსტინიანე (იმპერატორი) 1294

ი. ფ. იხ. ფურცელაძე ისაია

ივილენია 1499:1, შენ. 1; 3, შენ.

კ

კავკასიის ნამესტნიკი 1458 შენ. 1.

კაკაბაძე სარგის 1188 შენ; 1360

კალანდაძე არსენ ივანეს-ძე 1111 შენ. 3

კალანდაძე იოანე 1513 მინ. 1

კალისტე (მოწ.) 1464

კალისტრატე (მოწ.) 1277:1

კამენცკი ტიტე ალექსის-ძე 1476 ა შენ. 1 ბ; 1476 ბ შენ. 1 გ

კარგარეთელი გაიანე 1229 ანდ. 1; 1230 ანდ; 1231 შენ.

კარიჭაშვილი დავით 1364:1 შენ.

კარპიანე 1197 შენ. 2

კეკელიძე კორნელი || Кекелидзе К. 1115 შენ. 3; 1116:2 შენ; 1117:1 შენ; 1128:1 შენ, 4 შენ; 1129 შენ. 1; 1132:3 შენ. 3; 1134 შენ. 1; 1145:1 შენ 2, 2 შენ; 1146 შენ. 5; 1148:2 შენ; 1155 შენ. 2; 1166:6 შენ; 1175 შენ. 3; 1177 შენ. 2; 1180 შენ; 1189:1 შენ, 2 შენ, 3 შენ; 1203:22 შენ. 1, 24 შენ. 2; 1223 შენ. 4; 1232 შენ. 1, 2; 1246:5 შენ, 16 შენ, 17 შენ, 22 შენ, 24 შენ, 28 შენ, 30 შენ, 31 შენ, 34 შენ, 35 შენ, 37 შენ, 40 შენ; 1276:1 შენ. 2, 4 შენ. 3, 5 შენ, 2, 6 შენ. 2, 10 შენ; 1350:1 შენ, 3 შენ, 4 შენ. 2; 1364:2 შენ; 1428 შენ. 1; 1461 ა შენ; 1464 შენ. 2; 1479:2 შენ; 1498 შენ; 1505:1 შენ, 2 შენ, 3 შენ; 1511:20 შენ, 32 შენ; 1513:4 შენ, 7 შენ, 8 შენ, 9 შენ, 12 შენ, 13 შენ, 14 შენ, 15 შენ, 17 შენ, 25 შენ, 27 შენ, 28 შენ, 31 შენ, 33 შენ, 40 შენ. 1; 1514 შენ. 3; 1525 შენ. 2; 1536:1 შენ. 1; 1542 შენ. 2

კელლუცა (პატრონი) 1401 მინ. 2, 4

კერესელიძე ივანე 1120:24 შენ.

კერესელიძე მარიამ (შემომწერველი) 1113 ტექნ. აღწ; 1114 ა ტექნ. აღწ; 1118 ტექნ. აღწ.

კვინტოს || კვინტუს კურციოსი 1273; 1465 ა, შენ. 1 ა, ბ, დ; შენ. 2;

1465 ბ, შენ. 1 ა, ბ, გ, შენ. 2; 1466, შენ. ა, ბ, დ.

კვიპრიანე სამთავნელი იხ. კვპრიანე სამთავნელი

კვირიკე ერისთავთ-ერისთავი იხ. კვრიკე ერისთავთ-ერისთავი

კვირიკე ხუცი იხ. კვრიკე ხუცი

კირილე ალექსანდრიელი 1160:1; 1182 შენ. 1, 2; 1246:36, 41; 1463:9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 63, 1472:1 შენ. 1;

კირილე იერუსალიმელი 1463:64, 65;

კირილე სკუთოპოლელი 1449, შენ.

კირილე (მოწ.) იხ. კვრილე (მოწ.)

კლემენტი (მოწ.) 1510 შენ. 4

კლემენტიოს რომაელი პაპი 1535:29

კლიმიაშვილი იოსებ (გადამწერი) 1506 მინ. 1

კობახიძე ლევან სიმონის-ძე 1504 მინ.

კობახიძე სიმონ 1504 მინ.

კობახიძე ნინო, ლევანის-ას (შაჰ-ალი ხერხეულიძის შეუღლე) 1504 მინ; 1505 მინ. 2; 1506 მინ. 3

კოზმა || კოზმან (მაიუმელი ეპისკოპოსი) 1358 შენ. 2, 3; 1463:2 შენ. 2

კომახიძე 1347 მინ. 2

კომახიძე გიორგი გიორგის-ძე (გადამწერი) 1347 ანდ.

კონდლაკი 1151

კოპაძე სვიმონ 1508:16; 1511:9

კოსტანტინე (არგვეთის მთავარი, წმ.) 1257:1 შენ.

კოსტანტინე დიდი 1257:1 შენ; 1275:2; 1458

კოსტანტინე მოციქულთა სწორი იხ. კოსტანტინე დიდი

კოსტანტინე პალეოლოღი 1177

კოტეტიშვილი ლადო 1274 შენ. 1

კრაშენინიკოვი სტეფანე 1465 ა შენ. 1ა, 4; 1465 ბ შენ. 1 ბ; 1466 შენ. 1 ა

კროპოტოვი გაბრიელ (სოლაღის ციხის სარდალი) 1131 ანდ. 2

კუპრიანე სამთავნელი 1352

კვრიკე ერისთავთ-ერისთავი 1141 მინ.1.

კვრიკე ხუცი 1276:5 შენ. 1

კვრილე (მოწ.) 1513:16

ლ

ლაზარე (ბიბლ.) 1205 შენ. 2; 1513:39

ლაზარე (გადამწერი) 1513 ანდ. 1, 2

ლაკონტე იხ. ლეკონტე

ლარაძე გიორგი იოანეს-ძე (დეკანოზი) 1400 მინ. 4 (?), 5, 6

ლარაძე დავით გიორგის-ძე 1400 მინ. 5

ლარაძე იოანე გიორგის-ძე 1400 მინ. 2, 5

ლარაძე იოანე (დეკანოზ გიორგის მამა) 1400 მინ. 6

ლარაძე იოსებ გიორგის-ძე (პირველი) 1400 მინ. 5

ლარაძე იოსებ გიორგის-ძე (მეორე) 1400 მინ. 5

ლარაძე მერკვირი იოანეს-ძე 1400 მინ. 5

ლარაძე ნინა გიორგის-ას 1400 მინ. 5

ლარაძე პაატა გიორგის-ძე 1400 მინ. 6

ლარაძე პავლე გიორგის-ძე 1400 მინ. 5

ლარაძე პეტრე გიორგის-ძე (პირველი) 1400 მინ. 5

ლარაძე პეტრე გიორგის-ძე (მეორე) (გვარიები) 1118 შენ. 3; 1193, ანდ; 1400 მინ. 5; 1508 მინ. 9, 10, 18, 19, 20, 21; 1512:299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, შენ, 311, 312, 313, 314, შენ, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, შენ. 326, შენ, 327, 328, 329; 1516:55; 1532: 66 შენ.

ლატონა 1534:65

ლაფონტენი 1511:24

ლაცაბიძე 1216 მინ. 1

ლევან || ლეონ ბატონიშვილი (ვახტანგ V-ის ძე) 1277 შენ. 2, მინ. 2; 1510 შენ. 4; 1512:1

ლევან ბატონიშვილი (ერეკლე II-ის ძე) 1516:6; 1540:7; 1543:52

ლევან ბრძენი 1275:2

ლეონ I დადიანი 1204 შენ. 4

ლეონ II? დადიანი 1513 ანდ. 5
ლეონ (პაპა) 1463:20
ლეონტიოს (ეპისკოპოსი ნიკოპოლისა) 1117:2
ლეკონტე ‖ ლაკონტე ანდრიანე 1476 ბ ანდ.
ლეონიძე გიორგი 1203:15 შენ, 22 შენ. 1; 1511:32 შენ; 1536 შენ. 1, მინ. 3
ლეონიძე სოლომონ 1534:14, 15
ლივსიოსი იუსტინე 1435 ა შენ. 1
ლომბრიოზ 1203:22 შენ. 2
ლონგინოზ (მოწ.) 1276:15
ლუარსაბ II (ჭამებული) 1360:43 შენ; 1478 შენ. 1
ლუდოვიკ ლოტჩრეტ იხ. ლოტჩრეტ ლუდოვიკ
ლუკა 1246:5, ანდ. 3
ლუკა მახარებელი 1276:16
ლუკაძე გიორგი (ნეძველი, გადამწერი) 1409 ანდ.

მ

მაზისშვილი გიორგი 1524 მინ. 1
მათე ბლასტარი იხ. ბლასტარი მათე
მაისურაძე იაკობ ქრისტეფორეს-ძე (გადამწერი) 1535 ანდ.
მაკაცარიძე ხვიმონ (მთარგმნელი) 1390 ანდ. 1
მაკა ბარამოვნა (კნეინა) 1508 მინ. 1
მაკარი [მეგვიპტელი] 1218:5 შენ; 1256:7
მაკრინე 1380 მინ. 2
მალაქია (საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქი) 1275:4
მამია II გურიელი 1204 შენ. 4
მამია III გურიელი 1204 შენ. 4
მამუკაშვილი-ჯაფარიძე დავით იხ. ჯაფარიძე დავით
მანანა (პოეტი ქალი) 1408:3; 1511:16, 17, 19
მანახე (ბიბლ.) 1400 შენ. 2 ბ
მანახე (გადამწ.) 1513 ანდ. 3
მანენტო (მწვალებელი) 1463:67 ანდ.
მანოელ 1161 მინ. 1
მანუილ ქსანთინოს 1148:2, შენ. 1, ანდ.
მანუჩარ II აბაშიძე (ძე ყვარყვარე V-ისა) 1204 შენ. 4
მანუჩარ ბატონიშვილი 1204 შენ. 4
მანუჩარ I დადიანი 1204 შენ. 4
მართა (დედა სიმეონ მესვეტისა) 1464
მართა დედოფალი 1246 შენ. 4
მარიამ ბატონიშვილი (ერეკლე II-ის ასული, სარდალ დავით ციციშვილის მეუღლე) 1512:97, 178, 179; 1534:35
მარიამ დედოფალი 1246 შენ. 4
მარიამ, დედოფალი (ციციშვილის ასული, გიორგი XII-ის მეუღლე) 1532:16
მარიამ,იმერეთის ბატონიშვილი 1532:17
მარიამ, იმერეთის დედოფალი (კაცია დადიანის ასული, სოლომონ II-ის მეუღლე) 1532:24, 67
მარიამ (იესე მეფის ასული, ანტონ კათალიკოსის და) 1268:12
მარიამ მეგვპტელი 1246:5; 1513:28
მარიამ (მეფის სძალი) 1331 მინ.
მარიმანოვი სტეფან არტემიჩი 1155 მინ. 3
მარინე 1276 მინ. 1
მარინე ‖ მარინა (წმ.) 1203:22, შენ. 2; 1246 მინ. 6, 23; 1278:1; 1479:1, შენ. 1; 1501; 1511:32
მარიხ (ელისაბარ პატრონის თანამეცხედრე) იხ. წალიკაშვილი მარიხ
მარკ ავრელი 1364:1; 1441 ბ
მარკიანე (წმ.) 1276:24
მარკოზ 1246 მინ. 8, 9, 10
მარკოზ მოძღვარი 1249 მინ. 19
მარკოზ მონაზონი 1139:15
მარკოზისშვილი 1246 მინ. 16
მარმონტელი 1195, შენ.
მარხი 1534:65
მარტინ ზადევი 1443
მარტკრი იხ. იოანე მარტკრი
მარტკრი მონაზონი 1139:16
მარტკრი (წმ.) 1276:24
მარუშიანი ძე ჩუხჩერახისა 1211 მინ.1
მაქსიმე 1463:60

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მაკსიმე აღმსარებელი 1128:1, 2, 3, 4, შენ, 5; 1153:1; 1160:2; 1269:1; 1350, მინ. 6; 1382 მენ; 1387:1 შენ; 1472:1 შენ; 1; 1504:1

მაკსიმე კჳნიკოელი 1276 შენ. 10

მაღალაშვილი პაპუა (სახლთხუცი) 1512:214

მაღალაშვილი სალომე (შემომწირველი) 1115 ტექნ. აღწ; 1116 ტექნ. აღწ.

მაყაშვილი სალომე 1540:30, შენ, 39, შენ; მინაწ.

მაყაშვილი ‖ მაყაევი სვიმონ 1540:20. 46, შენ; მინაწ.

მაყაშვილი ფარეშ 1508 მინ. 1; 1520 მინ. 3; 1544 მინ.

მაჩაბელი გიორგი სვიმონის-ძე 1211 მინ. 3

მაჩაბელი ზურაბ 1211 მინ. 5

მაჩაბელი სვიმონ 1211 მინ. 1, 7. 8

მაჩაბელი ფარსადან 1211 მინ. 3

მაჩაბლისა ქეთევან იხ. ალავიძის ასული ქეთევან

მაშუტაძე ბერაია 1163 მინ. 9

მაბმადი, მაჰმედი, მახმედი, იხ. მუჰამედი

მაჰმად ზაქარიას-ძე 1274 მინ. 7

მაჰმად სულთანი 1274 მინ. 11

მეგრელიშვილი ბერაია 1163 მინ. 2, 4, 5, 13

მეზანდუკისშვილი ივანატი იხ. ივანატი ბერი

მეთოდე ეპისკოპოსი 1463:57

მელეტი მთავარეპისკოპოსი ანტიოქიისა 1246:19, 32

მელვა ეკატერინე 1350 მინ. 5

მელვა იოსებ 1350 მინ. 1, 2, 3

მელვა ლახა იოსების-ძე 1350 მინ. 3

მელვა პილიპე იოსების-ძე 1350 მინ. 2

მელვა პროკოპი 1350 მინ. 4

მელვა ხიცარ იოსებას-ას 1350 მინ. 1

Меликсет-Беков Леон 1387:2 შენ, 3 შენ.

მელიქისშვილი გიორგი 1400 მინ. 11

მელიქისშვილი იოანე 1400 მინ. 11

მელიქოვი იოსებ (ნაცვალი) 1512:198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209; 1535:8

მელლა (მაიორი) 1206

მელუა იხ. მელვა

მელქი 1276 მინ. 7

მელქისადეკ 1479:4

[მენანდრე] მენიადროს, მენიანდროს 1269:1; 1504:1

მეუფევი 1512:311

მერკური 1534:65

მესიაჲ 1274 მინ. 7

მესხიშვილი ალექსი (დეკანოზი) 1141 მინ. 2; 1158; 1168 შენ. 2; 1512:158; 1512:256, 257

მესხიშვილი გიორგი იხ. ალექსი-მესხიშვილი გიორგი

მესხიშვილი დავით იხ. დავით რექტორი

მესხიშვილი იერონიმე იხ. ალექსი-მესხიშვილი იერონიმე

მესხიშვილი იოველ იხ. ალექსი-მესხიშვილი იოველ

მესხიშვილი სარდიონ იხ. ალექსი-მესხიშვილი სარდიონ

მესხიშვილი სოლომონ იხ. ალექსი-მესხიშვილი სოლომონ

მეტრეველი ელენე 1203:20 შენ; 1276 ტექნ. აღწ. 2 შენ, 27 შენ. 1; 1508:22 შენ; 1512:47 შენ; 1516:19 შენ.

მზექალი იხ. შალიკაშვილი მზექალი

მზეჭაბუკ (ბერობაში იაკობ, საათაბაგოს გამგებელი, ყუარყუარე II დიდისა და დედისიმედის-ძე) 1246 შენ. 4

მილტონი ჯონ 1441 მ. მინ. 1; 1452; 1453

მირეეზ (აღლანთა მთავარი) 1131 ანდ.2

მირიან ბაგონიშვილი (ერეკლე II-ის ძე) 1118 შენ. 3; 1512:53, 154, 155; 1532:29, 30

მირიან ივერი 1512 შენ. 5

მირიან მეფე 1257:1 შენ.

მიქაელ (იოვანე-ბერას ცქდის ამა) 1141 გადამწ. ანდ. 10

მიქაელ ხუმენწმიდელი 1276:5, შენ. 1

მიქაელ ფხელოსი 1463:38

მიქეა (ბიბლ.) 1227 შენ. 1

მიქელ (შემომსველი) 1141 მინ. 1

მიქიევი სიმონ ბესარიონის-ძე 1510 ანდ.

მიხაელ ხუცი (იერუსალიმის საყდრის

სუნკელოსი 1463:26
მიხაილ 1471 ანდ.
მიხაილ (გადამწერი) 1388 ანდ.
მიხაილ ბატონიშვილი იხ. მიხეილ ბატონიშვილი
მიხაილ იოანეს-ძე (ბოლოლუბოვის მონასტრის წინამძღვარი ვლადიმირში, გადამწერი) 1464 ანდ. 2
მიხაილ მთავარანგელოსი 1387:1 შენ.
მიხაილ (ნინოწმიდელი მიტროპოლიტი) 1521 შენ. 1
მიხაილ ტფილელი 1471 მინ. 1
[მიხაილ] **მიხეილ ბატონიშვილი** (გიორგი XII-ის ძე) 1532:34, 69, 90
მიხეილ ზაქარიას-ძე (კაპიტანი) 1120:1
მიხითარ სევასტიელი იხ. მხითარ სებასტიელი
მკურნალიანი ღინო ‖ მინას 1290, შენ.1
მოსე (ბიბლ.) 1166:1; 1191:8; 1275:1, 7 მენ. 3; 1472:2
მოსე (სიონის მღვდელი) 1328 ანდ.
მოსე ხონელი 1119; 1188; 1360
Мурадов Христофор 1121 ა
მურასხანიანთ გიორგი დიმიტრის-ძე 1535 ანდ.
მურვან ყრუ 1257:1 შენ.
მუხრანბატონი გიორგი (იოანე მუხრანბატონისა და ქეთევან ბატონიშვილის ძე) 1516:78; 1543:18
მუხრან ბატონი იოანე 1512:98
მუხრანბატონები 1488 შენ. 1
მუხრანსკი ივანე 1540:31, შენ.
მუშამედ. ‖ ბაჰმად, ბახმედ, მახმედ 1257:1 შენ; 1292 მინ. 1; 1338, ანდ; 1358:9; 1463:45, 46; 1508:14; 1511:38
მხეიძე (თავადი) 1131 ანდ. 2
მხითარ აბი 1290 შენ. 1
მხითარ ‖ მიხითარ სებასტიელი ‖ სებასტიელი 1111; 1115 შენ. 3; 1137; 1519

ნ

ნადირ შაჰი 1438:2; 1511:20
ნათანელ 1163 მინ. 10
ნაპოლეონი 1274 მინ. 12; 1512 შენ. 5
ნარიმან 1276 მინ. 8
ნაუასძე ზებედე იხ. ზებედე ბასილის ძე
ნაცვლიშვილი სოლომონ თადეოზის-ძე 1514 მინ. 3; 1518 მინ. 1; 1533 მინ.1;
ნებროთ 1149 შენ. 1
ნეემია (ბიბლ.) 1227 შენ. 1
ნეკტარი კოსტანტინეპოლელი 1246:2; 1513:36
ნემსიოს ემისელი 1358:8
ნეოფელი 1134 მინ. 8
ნესტან-დარეჯან დედოფალი (თეიმურაზ I-ის ასული) 1508:6; 1511:10
ნესტორ (მწვალებელი) 1463:5, 19
ნეუკეხონ (ებისკოპოსი დიოკესარიელთაგან) 1463:10
ნექაძე პეტრე 1512:43; 1516:40
ნიკეტა სტეთატე 1463:28, 29, 30, 31, შენ. 2, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 72 შენ. 1
ნიკეტა სჭნკელოსი ხარტოფილაკსი 1463:30, 33, 34, 72 შენ. 1
ნიკიტა ფილოსოფოსი 1513:13
ნიკიფორე (არხიმანდრიტი) 1191 მინ. 1, 2
ნიკიფორე მეფე 1141 მინ. 9
ნიკიფორე ხუცესი 1117:1, ანდ; 1378; 1498:2
ნიკოდიმოს 1205 შენ. 2; 1246:18
ნიკოლოზ (ალაევერდელი მიტროპოლიტი) 1390 ანდ. 2
ნიკოლოზ (მთავარეპისკოპოსი მირონ ქალაქისა) 1246:33; 1358:6 1513:7
ნიკოლოზ (მღვდელი, გადამწერი) 1204 ანდ.
ნიკოლოზ რუსთველი (ჩერქეზიშვილი) 1203:21; 1512:39
ნიკოლოზ (სიონის დეკანოზი) 1295:ა შენ. 2; ვ შენ, ანდ. 1, 3, 4, მინ. 1
ნიკოლოზ I (ქართლის კათალიკოსი) 1133 შენ. 2
ნიკოლოზ ჯიჯიყელი (მღვდელი) 1137 შენ.
ნიკოლოზ (წმ.) 1246 ანდ. 5, 6; მინ. 3, 4, 15; 1513 ანდ. 4
ნიკოლოზ I (იმპერატორი) 1423:3
ნიკოლოზის შვილი ათანასე იხ. ათანასე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნიკოლოზისშვილი
ნიკოლსკი ისიდორე იხ. Исидор, Экзарх Грузии
ნიკონ 1387 მინ. 1
ნინი (ასირიის მეფე) 1149 შენ. 1
ნინია (სომხითის მელიქის შვილი) 1505 მინ. 1
ნინა 1120:42
ნინო 1526 მინ. 1
ნინა იხ. ჭავჭავაძე-გრიბოედოვა ნინო
ნინო (ბაგრატ იმერთა მეფის ასული) 1131 ანდ. 2
ნინო (გიორგი XII-ის ასული, სამეგრელოს დედოფალი) 1512: 307, 327
ნინო (ფარნაოზ ბატონიშვილის ასული) 1532:25
ნინო (წმ.) 1130:11; 1141 გად. ანდ. 7, მინ. 9; 1257: 1 შენ; 1427 მინ. 3; 1499:2; 1541მინ. 2
ნოე (ბიბლ.) 1444; 1470; 1484

ო

ოთარ 1534:9 შენ.
ოლოს ბეგი იხ. ულუს ბეგი
ონანა (კახის მდივანი) 1512:19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, შენ.
ონისიმე (მამა) 1532:83
ონოფრე ბოდბელი 1512:40, 83
ორბელი ვახტანგ იხ. ორბელიანი ვახტანგ
ორბელიანი ალექსანდრე 1536 მინ. 3
ორბელიანი ანტონ 1473 მინ. 2
ორბელიანი ბეგლარ 1512:87 შენ, 150, 252 შენ.
ორბელიანი გრიგოლ 1120:24 შენ; 1540: 22 შენ.
ორბელიანი დავით (სარდალი) 1512:316; 1516:5, 56; 1540:11 1543:47
[ორბელიანი] ყაფლანიშვილი დიმიტრი 1400 მინ. 13
ორბელიანი დიმიტრი 1512:226
[ორბელიანი] ორბელიანი ვახტანგ (სულხან-საბას მამა) 1247 მინ. 1, 3; 1510; შენ. 4
ორბელიანი ‖ ყაფლანიშვილი ვახტანგ 1203:12; 1512: 64, 65, 66; 1516: 79, 80
ორბელიანი ზაქარია 1512:87
ორბელიანი თამაზ 1534 შენ. 1ა
ორბელიანი იოანე ‖ ჯამბაკური ორბელიანი იოანე (მსაჯული, მდივანბეგი) 1137 შენ; 1268:14; 1512:288
ორბელიანი იოანე (სარდალი) 1512:102
ორბელიანი მზეჭაბუკ 1511:36; 1512 149; 1516:11, 33, 78; 1543:18
ორბელიანი პეტრე ზაქარიას-ძე 1512:87
ორბელიანი ‖ ორბელისშვილი სულხან-საბა 1121; 1187 მინ. 5; 1168:3, 5, 7, 8, 9, შენ. 3; 1203:11 შენ. 2; 1211, შენ. 2; 1228; 1268:6; 1379; 1506:2, 3, ანდ, მინ. 2; 1508:17; 1509; 1510, შენ. 3, 4; 1512:42, შენ; 1527, შენ; 1528; 1533
ორბელიანი ყაფლან (დავით სარდლის ძე) 1512:316
ორბელიშვილი ნიკოლოზ (ტფილელი მიტროპოლიტი) 1160:6 შენ.
ორბელისშვილი სულხან იხ. ორბელიანი საბა
ორიგენე 1463:62, 67 ანდ; 1472:1 შენ. 1
ორფეოზი 1435 ბ შენ.
ოსეფა 1532:91
ოსეს ძე იოანე 1148:2 შენ. 2
ოქრაჲ 1276 მინ. 1
ოქრაჲ გაგაჲს-ძე 1245 ანდ. 2
ოქროაძე ‖ ოქროაშვილი დიმიტრი (მღვდელი) 1409 ბ მინ. 2; 1414 ანდ; 1416 ანდ.
[ოქრომჭედლიშვილი] ოქრომჭედლოვი იესე 1532:88.84
ოქრომჭედლიშვილი გიორგი (მხატვარი) 1289
[ოქრომჭედლიშვილი] ოქრომჭედლოვი ნიკოლოზ 1289 მინ. 1
Окромчедлов П. 1289 მინაწ. 2

ოქროპირ ბატონიშვილი (გიორგიXII-ის ძე) 1532:6

ოქროპირ (მღვდელი) 1216 მინ.
ოქსენსტირნი (ღრაფი) 1517:2 შენ. 1

პ

პავლე მოციქული 1138, შენ. 1, 2; 1163:9; 1164:28; 1246:27; 1398:1, მინ. 2; 1513:22

პავლე (მღვდელი) 1328 მინ.

პავლე I || პავლე პეტროვიჩი, ცესარევიჩი 1154 შენ. 1; 1156 შენ. 1; 1169 შენ. 1; 1424; 1512:234

პავლე პეტროვიჩი (ცესარევიჩი) იხ. პავლე I

პავლიევი ხოლომონ 1544 შენ. 2

პანტელეიმონ (ბერძან მღიღანბეგის ძე, გადამწერი) 1360 ანდ. 1, 2, 4

პარმენიონ 1273 მინ. 7

პაფნოტი (არხიეპისკოპოსი) 1532:40

პაფნოტი (ლარგვისის არხიმანდრიტი) || Пафнутий, Архимандрит Ларгвиский 1206, შენ. 1

პაპუწაშვილი იოანე იხ. ქსიფილინოს-პაპუწაშვილი იოანე

პეტრე (დეკანოზი) 1348 ბ მინ. 1, 2

პეტრე (ეპისკოპოსი ანტიოქიისა, მმურკნელად წოდებული) 1463:21

პეტრე (ეპისკოპოსი ალექსანდრიელი) 1463:56

პეტრე (ეპისკოპოსი სებასტიელი) 1141:1; 1358:5 შენ. 1

პეტრე (მოძღვარი) 1358:5 შენ. 3

პეტრე მოციქული 1164:28; 1168:27; 1246:27; 1398 მინ; 1513:22

პეტრე (მღვდელი, გადამწერი) 1331 ანდ.

პეტრე ყარიბი იხ. ლარაძე პეტრე

პეტრე I, || პეტრე ალექსის-ძე (რუსეთის იმპერატორი) 1131 ანდ. 2; 1222 შენ. 1; 1356: 1 (შენ. 1) 2 (შენ); 1504 ანდ. 1; 1523 შენ. 1

პეტრემღვდლიშვილი ივანე 1246 მინ. 18

პეტრეშვილი ბასილი (დიაკვანი) 1246 მინ. 12, 13, 14, 15

პეტროს მკაწრველი 1387:2

პილატე პონტიელი 1165:4

პილასი (ბერი) 1360 მინ. 3

პიროს კოსტანტინეპოლელი 1128:2

პლატონ (მიტროპოლიტი) 1423:4

პლატონ (ფილოსოფოსი) 1137 შენ; 1151 შენ. 1; 1269:1; 1435 ბ, შენ; 1504:1

პოდობედოვი ამბროსი იხ. ამბროსი მიტროპოლიტი ნოვგოროდისა

პორფირი (იეროდიაკონი) 1350 ანდ. 1, 2

პორფირი (ფილოსოფოსი) 1132:2; 1435 ბ შენ; 1525, შენ.

პოტემკინი პავლე 1260 შენ. 1, 2; 1445 შენ. 1

პროკლე დიადოხოსი 1137 შენ; 1268:14; 1435 ბ შენ.

პროხორე (სტეფანე პირველმოწამის ძმისწული) 1246:34

ჟ

ჟანლისი 1421, შენ. 1 ა, ბ

ჟიხირევი სტეფანე ვასილის-ძე (პოლკოვნიკი) 1358 მინ. 1

ჟორდანია თედო 1138 შენ. 4, მინ. 1; 1141 შენ. 1; 1161 შენ. 2

რ

რაღზივილი ნიკოლოზ-ქრისტეფორე 1448, შენ. 2

რაზიკაშვილი თევდორე პავლეს-ძე 1323 მინ; 1324 მინ. 7

რაზმაძე სოლომონ 1118 შენ. 3; 1540:33, შენ.

რაუდენ (წმ.) 1358:2

რატიშვილი 1528 მინ.

რატიშვილი || რატიევი გაბრიელ 1510 მინ. 1; 1529 მინ; 1538 მინ. 2, 4

რატიშვილი გიორგი 1538 მინ. 1

რატიშვილები 1538 მინ. 3

რებეკ იხ. ამილახორი რებეკ

რევაზ სარდალი 1460 მინ. 12

რეშეტნიკოვი 1460 შენ. 2

რობინზონ კრუზო 1475, შენ. 1, 2

როლენნი 1530, შენ. 1

რომანოზ (ქართლის მთავარეპისკოპოსი) 1292 შენ.

როსტომ გურიელი 1246 შენ. 4

როსტომ (ქართლის მეფე) 1537 შენ. 3

რუაძე გრიგორი 1532:73

რუსთველი 1534 მინ. 3

რუსთველი ნიკოლოზ იხ. ნიკოლოზ რუსთველი

რუსთველი შოთა 1418; 1512:69, 220 შენ, 333, 334; 1515; 1516:48; 1537:5; 1543:1, 33; 1544:1.

რუსო ჟან-ჟაკ 1260, შენ. 1, მინ; 1445, შენ. 1

რუსუდან დედოფალი (თამარის ასული) 1246 შენ. 4

რუფოს სინაჲს-ძე 1274 მინ. 7

რუქანდან სულტანი 1274 შენ. 2

რუხაძე ტრიფონ 1203 შენ. 2; 1232 შენ. 1; 1496 შენ. 2; 1499:1 შენ. 1, 2; 1504:2 შენ; 1511:20 შენ; 1534:2 შენ; 1534:29 შენ; 1540: 15 შენ; 1543:44 შენ, 46 შენ, 47 შენ.

ს

სააკაძე || ტფილელი, თბილელი იოსებ 1203:15, 22 შენ. 1; 1268:7 შენ; 1508:21; 1511:31, 32 შენ; 1512:80; 1535:11, შენ; 1536:5, შენ. 1

საბა (ბერი) 1276:5 შენ. 1

საბა (განწმენდილი) 1449 შენ.

საბა (დიაკონი) 1254 ანდ.

საბა სჯნგელოზი 1245 მინ. 2

საბინინი მიხეილ 1133:2 შენ. 1; 1232 შენ. 1; 1387:2 შენ, 3 შენ, 4 შენ; 1478 შენ. 2

საგინაშვილი გელაი 1512:215

საიათნოვა 1543:35, შენ, 36, შენ, 37, შენ, 38, 53, შენ.

სალომე იხ. თამარ-ყოუილი სალომე

სალუქვაძე მათე-მახარებელ ყოფილი (მღვდ. მონაზონი) 1250 ანდ, მინაწ. 1

სამოელ (ადანელი მიტროპოლიტი) 1276:5, შენ. 1

საძაგლოვი გიორგი (ქვემო ნიქოზის მღვდელი) 1360 მინ. 1, 4

საძაგლოვი ზაქარია გიორგის-ძე 1360 მინ. 4

საპაკ მონაზონი 1139:17

სებერიანოზ გაბალონელი 1246:7

სევეროზ (მწვალებელი) 1463:19

სელივანოვი სიმეონ 1421 შენ. 1

სემენი ალექსანდრე 1475 შენ. 1

სეფი-ხან 1512:85

სვიმონ 1118 შენ. 3

სვიმეონ მესვეტე იხ. სიმეონ მესვეტე

სვიმონ ბატონიშვილი იხ. სვიმონ გურიელი

სვიმონ ქართლის მეფე 1204 შენ. 4

სვიმონ გურიელი 1204 შენ. 4

სიდონია (წმ. ნინოს მოწაფე) 1141 გად. ანდ. 7

სიმეონ მესვეტე 1385; 1464

სიმეონ მონაზონი 1378 მინ.

სიმეონ (ღირსი) 1360:44

სიმონ 1274 მინ. 6

სიმონ ბატონიშვილი (ვახტანგ VI-ის ძმა) 1250 მინ. 4
სიმონ ჯულფელი 1268:14 შენ.
სოგრატ იხ. სოკრატ
სოკრატი || სოგრატი 1269:1,2; 1364:2; 1504:1, 3, შენ.
სომბატ იხ. სუმბატ
სოლაღაშვილი ბაგრატ 1177 შენ. 2; 1216 ტექნ. აღწ; 1292 შენ; 1377 შენ. 3
სოლაღაშვილი გერონტი 1360 ანდ. 3, 4, მინაწ. 1; 1521, შენ. 1, ანდ.
სოლომონ 1137 მინ. 2
სოლომონ (ბიბლ.) 1151 შენ. 1; 1227 შენ. 1; 1230 მინ. 3; 1269:1; 1504:1; 1506:1;
სოლომონ დეკანოზი იხ. ალექსი-მესხიშვილი სოლომონ
სოლომონ I (იმერეთის მეფე) 1512:66; 1516:79
სოფიკო 1145 მინ. 2
სოფიო 1508 მინ. 2
სოფრონ იერუსალიმელი 1246:5; 1276:11, 12, 13
სოფრონიოს (არხიმანდრიტი, გადამწერი) 1544 შენ. 2
სუმაკოს 1141 მთარგმნ. ანდ. 3
სუმეონ (წმ.) იხ. სიმეონ წმ.
ტეფანე (ანდრიას სობოროს პროტოიერეი) 1532:74
ტეფანე (ლორის მელიქი) 1512:181
ტეფანე მტბევარი (ეპისკოპოსი) 1141 მთარგმნ. ანდ. 1
ტეფანე (პაჭუა) 1543:39
ტეფანე (პირველმოწამე) 1164:10; 1168:62; 1246:34
ულხანი[შვილი] ეკატერინა 1122 ბ მინ. 3
ულხანი[შვილი] ვახტანგ მაჭახელიძე 1122 ბ მინ. 4
ულხანოვი მათე (მღვდელი) 1246 მინ. 6
უმბატ 1276 მინ. 3, 4, 10
უმბატ ძე ბოცოხი 1276 მინ. 4
უარხან (პატრონის ეკატერინას ვაჟი) 1246 შენ. 4
ფირიდონ დიაკონი 1378 მინ.
ხუროძე ნესტარჯან იხ. ამილახორი ნესტარჯან

ტ

ტავტავაშვილი პაპა 1227 მინ. 4
ტასია დავითის ასული (გადამწერი) 1345 ანდ.
ტერ-გეორკოვი თადეოზ ტერ-ოჰანეზას ძე (დიაკონი, გადამწერი) 1537 ანდ.
ტერ-სიმონოვი იხაკ ვიმონის-ძე 1120:30
ტერ-ტეფანე ტერ-ტეფანეს-ძე 1356 ანდ.
ტერ-ტეფანიანცი ვანო 1382 მინ.
ტერ-შმოვანაანთ აბიმელიქიანთ ჰილა პოლოხა 1515 მინ. 1
ტიმოთე (ბიბლ.) 1398:1 შენ.
ტიმოთე (ქუთათელი მიტროპოლიტი) იხ. გაბაშვილი ტიმოთე
ტიტე (ბიბლ.) 1398: 1 შენ.
ტიტე ოსპასიანე 1536:3
ტიხო ბარაღე იხ. ბარაღე ტიხო
ტიხომიროვი ივანე 1532:76
ტოლმაჩოვი იაკობ 1460 შენ. 2
ტოლსტოვი 1131 ანდ. 2
ტრედიაკოვი ვასილი 1530 შენ. 1
ტრიფილე (არქიმანდრიტი) 1471 მინ. 1
ტრიფილე (გადამწერი, დიაკონ-მონაზონი) 1272 ანდ. 1, 2; 1477 შენ. 3
ტფილელი იოსებ იხ. საკაძე იოსებ

უ

ულუხ ბეგი 1276 მინ. 4
უმიკაშვილი პეტრე 1503 მინ. 1, 2; 1504 მინ; 1505 მინ. 2; 1506 მინ. 2, 3, 4, 5, 6; 1507 შენ. 2, მინ. 1, 2, 3;

1508 მინ. 1; 1509 მინ. 1; 1501 მინ. 1; 1511 მინ. 1, 2; 1512 მინ. 6; 1513 მინ. 4; 1514 შენ. 2, მინ. 3; 1515 მინ. 1, 2; 1516 მინ; 1517 მინ. 1; 1518 მინ. 1, 2; 1519 მინ; 1520 მინ. 3; 1521 მინ; 1522 მინ; 1523 მინ. 2; 1524 მინ. 2; 1525 ანდ, მინ; 1526 მინ. 2; 1527 მინ; 1528 მინ; 1529 მინ. 3; 1530 მინ. 2; 1531 მინ. 2; 1532 მინ. 3, 5; 1533 მინ. 1, 2; 1534 მინ. 1; 1535 მინ. 1; 1536 მინ. 4; 1537 მინ. 2; 1538 მინ. 3, 4; 1539 მინ. 1, 2; 1540:44 შენ, 46 მინ. 1541 მინ. 1; 1542 მინ 1; 1543 მინ. 1; 1544 მინ.

ურმიზ 1276 მინ. 3, 10

ფ

ფავლენიშვილი ბესარიონ (გადამწერი) 1117 ანდ.

ფალავანდოვი ნიკოლოზ 1532:36

ფანასკერტელ-ციციანოვი დავით იხ. ციციშვილი დავით

ფარნაოზ ბატონიშვილი (ერეკლე II-ის ძე) 1512:96; 1532:25

ფარნაოზ მეფე 1495

ფარსმან 1257:1 შენ

ფენელონი 1155; 1357:1,2 შენ.

ფერდინანდი, დონ (ინფანტი, პარმის ჰერცოგი) 1151 შენ. 1

ფერარი ფილიპე 1222 შენ. 4; 1523 შენ. 2 ბ

ფეშანგიშვილი სტეფანა 1543:44

ფილემონ 1398:1 შენ.

ფილიმონ ცხორებას-ძე (დიაკონი, გადამწერი) 1384 ანდ. 2; 1385 ტექნ. აღწ.

ფილოპონე (ანტიოქელი მთავარეპისკოპოსი) 1513:10

ფილოტოს, ძე პარმენიონისა 1273 მინ. 7

ფირალოვი გოდერძი 1532:20

ფირდოუსი აბულ ყასიმ 1284; 1344 შენ. 2; 1505:3 შენ. 1

ფირუაშვილი იოსებ || ოსეფა გიორგისძე 1504:3, ანდ. 2, 3, 4, 5

ფლაბიანე (კოსტანტინეპოლელი ეპისკოპოსი) 1463:20

ფლორინოვი 1390, შენ. 1, 2

ფოლოს მახოლ ძე 1274 მინ. 7

ფრენსლეიმი იოანე 1465 ა, შენ. 1; 1465 ბ შენ. 1 ბ; 1466, შენ. 1 ა

ფურცელაძე დავით ზურაბის-ძე (მთარგმნელი) 1357:3

ფურცელაძე იასია || ი. ფ. 1407 მინ; 1409 ა მინ; 1412 მინ; 1414 მინ; 1416 მინ. 1; 1417 მინ; 1419 მინ.

ფურცელაძე იოსებ (მღვდელი) 1416 ანდ.

ქ

ქავთარაზშვილი აზანშერ 1249 მინ. 12

ქავთარაზშვილი რაქიელ (აზანშერის მეუღლე) 1249 მინ. 12

ქავთარაშვილი საბა (მოძღვარი) 1245 მინ. 1

ქავთარაძე საბაქთარ 1249 მინ. 14

ქაიხოსრო II ათაბაგი (ყვარყვარე II ათაბაგისა და დედისიმედის ძე) 1246 შენ. 4

ქაიხოსრო ბატონიშვილი [გურიელი?] 1204 შენ. 4

ქაიხოსრო ბატონიშვილი (მეფე ვახტანგ VI-ის ძმა) 1250 მინ. 8,9; 1277 შენ. 2, მინ. 1; 1510 შენ. 4

ქაიხოსრო I გურიელი 1204 შენ. 4

ქაიხოსრო II გურიელი 1204 შენ. 4

ქანანოვი გ. ზ. || Кананов Г. З. 1502, შენ. 1

ქართლის მოურავი 1163 მინ. 6

ქართლოს 1444; 1470

ქეთაონ-ყოფილი ქრისტინა იხ. შალიკაშვილი ქეთაონ

ჭეთევან ბატონიშვილი (ერეკლე II-ის ას) 1400 მინ. 22; 1512:98, 99; 1516:78; 1534:12; 1543:18, 25
ჭეთევან დედოფალი (დავით I კახეთის მეფის მეუღლე, წამებული) 1203:11; 1272; 1478, შენ. 1, 2; 1511:29; 1512:4
ჭეთევან (მელიქის რძალი) 1400 მინ.10
ჭეთევან (სარდლის ქალი) 1534:25 შენ.
ჭეშიშ დარდიმანდი 1512:161, 164
ჭვარიანი დათუნა 1285, შენ. 1, 2
ჭობულოვი ადამ სერგის-ძე 1155 მინ. 1
ჭობულოვი დავით (მდივანი) 1512:182
ჭობულოვი ევგენ (თელავის უეზდის მარშალი) 1155 მინ. 3
ჭობულოვი თამაზ სვიმონის-ძე 1512: 186, 187, 188
ჭობულოვი ოთარ (დავით მდივნის ძე) 1512:182, 183, 184, 185, 349
ჭობულოვი სერგი დავითის-ძე 1155 მინ. 4, 5
ჭობულოვი სვიმონ (მდივანი) 1512:186
ჭობულოვისა მარიამ დიმიტრის-ასული 1155 მინ. 1
ჭოიარ-ყოფილი ქერობინ იხ. ამილახორი ქოიარ
ჭორჭაშვილი ლევან 1291 შენ.
ჭორჭაშვილი ნიკო 1268 შენ. 2
ჭრისტესია 1331 მინ.
ჭკადილინოს-პაპუწაშვილი იოანე 1148:2 შენ. 2; 1329 შენ.
ჭყონთელაძე ლილე 1510 შენ. 3
ჭურციკიძე ცირა 1513:37 შენ.

ღ

ღერკულესი იხ. ჰერკულესი
ღესხე კარლ ფეოდორეს-ძე (გენერალი) 1358 მინ. 1
ღირსიევი ადამ 1532:8, 78
ღომერი იხ. ჰომეროსი
ღოტფრეტ ლუდვიკ 1116:3
ღოღაბერიძე ანტონ 1274 მინ. 14

ყ

ყაითმაზაშვილი ფილიპე 1137 შენ. 1, 3; 1180 შენ.
ყანჩელი ალექსანდრე ივანეს-ძე 1120:35
ყარაულოვი ბარბარა 1474 შენ. ა
ყაფლანიშვილი დიმიტრი იხ. ორბელიანი დიმიტრი
ყაფლანიშვილი ვახტანგ იხ. ორბელიანი ვახტანგ
ყვარყვარე II დიდი ათაბაგი 1246 შენ. 4
ყიფიანი მიხეილ ზაალის-ძე 1511 მინ. 1; 1512 მინ. 6
ყიფიანი მიხეილ ქაიხოსროს-ძე 1388 მინ. 1, 2
ყორლანაშვილი გიორგი (მუშრიბი) 1504:2, 3, ანდ. 1
ყორლანაშვილი დავით გიორგის-ძე (მუშრიბი) 1504:2, 3, ანდ. 1
ყუბანეიშვილი ხოლომონ 1462 შენ; 1536:2 შენ. 2

შ

შავთელი იოანე იხ. იოანე შავთელი
შალვა ვახტანგის-ძე 1401 მინ. 5
შალვა (ქსნის ერისთავი, მოწ.) 1360:43 შენ.
შალვაოვი ზაქარია გიორგის-ძე 1390 ანდ. 2
[შალიკაშვილი] ამუან (გიორგი VIII-ის ასულის ქეთაონისა და შალიკაშვილ ვახუშტის ძე) 1246 შენ. 4
[შალიკაშვილი] ელისბარ (გიორგი VIII-ის ასულის ქეთაონისა და შალიკაშვილ ვახუშტის ძე) 1246 შენ.

[შალიკაშვილი] ვახუშტი (ბერობაში ვასილიოს, გიორგი VIII-ის ასულის ქეთაონის თანამეცხედრე) 1246 შენ.4
[შალიკაშვილი] თამარ, პატრონი იხ. ამილახორი თამარ
[შალიკაშვილი] იოთამ (გიორგი VIII-ის ასულის ქეთაონისა და შალიკაშვილ ვახუშტის ძე) 1246 შენ. 4
[შალიკაშვილი] ეკატერინე (გიორგი VIII-ის ასულის ქეთაონისა და ვახუშტი შალიკაშვილის ასული) 1246 შენ. 4
[შალიკაშვილი] მარიხ (პატრონის ელისბარის თანამეცხედრე) 1246 შენ. 4
[შალიკაშვილი] მზექალ (პატრონის იოთამის თანამეცხედრე) 1246 შენ. 4
[შალიკაშვილი] ქეთაონ-ყოფილი ქრისტინე (გიორგი VIII-ის ასული, ვახუშტ-ყოფილი ვასილიოს შალიკაშვილის მეუღლე) 1246 შენ. 4
შანძე მზექალა 1353 შენ.
შანშოვანი ზურაბი 1525 შენ. 2
შაჰაბას იხ. აბას, შაჰი
შაჰნადირ იხ. ნადირ, შაჰი
შაჰნავაზ იხ. ვახტანგ V
შიო (მამათმთავარი, დამკვეთი) 1384 ანდ. 1; 1385 ანდ. 1, 2, 3
შიო (წმ.) 1133:1,2, შენ. 1, მინაწ. 1
შიხახან 1276 მინ. 4
შიხედაროვი კონსტანტინე 1231 შენ.
შარაშიძე იოანე (წმ. გიორგის ეკლესიის მღვდელი) 1349 მინ. 3, 4
შარვაშიძე იოანე 1347 მინ. 1
შარვაშიძე ცივეჭყ 1246 მინ. 11
შემოქმედელი იაკობ 1508:14, 15; 1511:38; 1516:42 შენ.
შემოქმედელი მიტროპოლიტი 1250 მინ. 6
შნორი ი. ვ. 1173 შენ. 1
შოშიტა რაჭის ერისთავი 1131 ანდ. 2
შუშანიკ დედოფალი (წმ.) 1360:43 შენ.

ჩ

ჩარკვიანისა ნინო (გელოვანის ასული) 1120:32
ჩაჩიკაშვილი იოანე 1400 მინ. 15
ჩაჩიკაშვილი კორნილიოს ნიკოლოზისძე 1145 ანდ; 1505 შენ. 3
ჩაჩიკაშვილი ნიკოლოზ (მღვდელი, დმანელი ეპისკოპოსის ძმისწული, +1810; გადამწერი) 1145 ანდ; 1223 შენ. 2; 1252 ანდ; 1328 ანდ. 1, 3; 1376 ანდ. 1, 3; 1400 მინ. 16; 1505 შენ. 3
ჩახრუხაძე 1511:28; 1512:220; 1537:5; 1544:5
ჩერქეზიშვილი დოსითეოს (ნეკრესის ეპისკოპოსი) 1137 შენ. 1, 3, მინ. 3; 1180 შენ; 1512:44, 45
ჩერქეზიშვილი ნიკოლოზ იხ. ნიკოლოზ რუსთველი
ჩიგიანიშვილი ალექსანდრე 1515 მინ. 1
ჩიგიანიშვილი მელქო 1515 მინ. 1
ჩიგიანიშვილი სტეფანე 1515 მინ. 1
ჩიკუტის ძე გაიანე იხ. ირმასა ძე გაიანე
ჩიკუტის ძე გაბრიელ 1249 მინ. 17
ჩიჩუა გიორგი 1514 შენ. 1
ჩიხლაძე გრიგოლ 1338 მინ.
ჩოლაყაშვილი 1444 მინ. 3
ჩოლაყაშვილი ანა თადიას ასული 1224 მინ. 4
[ჩოლაყაშვილი] ბიძინა (წმ.) 1360:43 შენ.
[ჩოლაყაშვილი] გიორგი (სუფრაჯი) 1224 მინ. 2
ჩოლაყაშვილი || ჩოლოყაევი გიორგი სოლომონის ძე (გადამწერი) 1485 ანდ; 1486 ანდ.
ჩოლაყაშვილი დავით (მდივანბეგი) 1499:1
[ჩოლაყაშვილი] ჩოლაყოვი თადია (საგარეჯოს მოურავი) 1224 მინ. 2, 3, 4, 5
[ჩოლაყაშვილი] ჩოლაყაევი თიკო (კნიაგნა) 1520 მინ. 2
ჩოლაყაშვილი ნინო თადიას ასული 1224 მინ. 5

ჩოლაყაშვილი სარდიონ 1531 მინ. 4
ჩოლაყაშვილი სარიდან 1116:2 შენ; 1155 შენ. 2
[**ჩოლაყაშვილი**] **ჩოლოყაევი სოლომონ** 1485 ანდ; 1486 ანდ.
ჩოლაყაშვილი ქაიხოსრო 1114 ა; 1284; 1542 შენ. 1, 2
ჩოლაყაშვილის ქეთევან (თადია ჩოლაყაშვილის მეუღლე, ქსნის ერისთავის ელისბარის ასული) 1224 მინ. 3
ჩოლოყაშვილი იხ. ჩოლაყაშვილი
ჩომახოვი ეფემია 1415 მინ.
ჩხატარაძე პეტრე 1514, შენ. 1

ც

ციმაკურიძე გერმანე 1513 მინ. 2
ციციანოვი იხ. ციციშვილი
ციციანოვი დავით 1512:100, 101
ციციშვილი || ციციანოვი || ფანასკერტელ-ციციანოვი || Цицианов დავით ევსტათის ძე 1260 შენ. 1, ანდ; 1421 შენ. 1, 2, ანდ, მინ. 1, 2; 1458 შენ. 1; 1460 შენ. 2, მინ. 2; 1461 ა ანდ; 1463 მინ. 3; 1464 მინ. 1; 1465 ა შენ. 1 ა, ანდ; 1465 ბ შენ. 1 ბ, ანდ. მინ. 1, 2; 1466 შენ. 1 ა; 1467 მინ. 1; 1471 მინ. 2, 3, 5; 1472 მინ. 1, 2; 1473 მინ. 1, 3; 1474 შენ. ა, ბ, ე, მინ; 1475 შენ. 1, მინ; 1476 ა შენ. 1 ა, მინ; 1476 ბ ანდ; 1477 მინ. 1; 1479: 1 შენ, 4 ანდ. 2, მინ. 1; 1489, შენ. 1; 1540:32
ციციშვილი || ციციანოვი ეხტატე || ევხტათი დავითის ძე 1472 მინ. 1; 1474 შენ. ა; 1475 შენ. 1; 1476 ა შენ. 1 ა; 1476 ბ ანდ; 1479 ანდ. 2; 1512:100, 101
[**ციციშვილი**] **ციციანოვი ზაქარია** 1537 მინ. 1
ციციშვილი || ციციანოვი იასონ დავითის ძე 1476 ა მინ; 1477 მინ. 1; 1479 მინ. 1; 1463 მინ. 4; 1464 მინ. 2; 1465 ა მინ; 1465 ბ მინ. 3, 4; 1467 მინ. 1; 1471 მინ. 5; 1472 მინ. 3; 1473 მინ. 1; 1474 მინ; 1475 მინ.
[**ციციშვილი**] **ციციანოვი პავლე დიმიტრის-ძე** (საქართველოს მთავარმართებელი) 1206; 1446, შენ. 2, 35; 1535:8, შენ.
[**ციციშვილი**] **ციციანოვი ფარსადან** 1532 მინ. 4
ციციშვილისა მარიამ იხ. მარიამ ბატონიშვილი
ციციშვილები 1532 მინ. 3
ცხორება 1384 ანდ. 2

ძ

ძოწენიძე ლალი 1504:3 შენ.

წ

წერეთელი ეკატერინა (კნეინა კონსტანტინე წერეთლისა) 1360 მინ. 4
წერეთელი გრიგოლ ზურაბის-ძე 1272 მინაწ; 1273 ანდ, მინ. 2, 4, 5; 1274 მინ. 8; 1356: 1 შენ. 1, 4, ანდ, მინაწ; 1357 მინ. 2; 1358 შენ. 2, მინ. 1, 2
წერეთელი დავით როსტომის ძე 1260 მინ; 1261 ანდ.
წერეთელი ზურაბ 1356:1 შენ. 1
წერეთელი კონსტანტინე 1360 მინ. 4

ეროვნული ბიბლიოთეკა

წერეთელი როსტომ 1260 მინ; 1261 ანდ.
წერეთელი სამსონ გრიგოლის ძე 1358 მინ. 1
წერეთელი ქაიხსრო (იმერეთის სარდალი) 1216 მინ. 2
წერეთლისა ქეთევან იხ. აბაშიძის ასული ქეთევან
წინამძღვარიოვი პანტელეიმონ (მღვდელი) 1543:70
წინამძღვრისშვილი პარმენ (დეკანოზი) 1543 მინ. 2
წომედ წომედის ძე 1276 მინ. 4
წულუკიძე სამარაღდონ 1349 მინ. 1
წულუკიძე სიმონ (არხიმანდრიტი) 1274 მინ, 14
წუმედა || წომედ || წუმდა 1276 მინ. 3, 4, 5, 6, 10
წუწუნავა მაქსიმე 1292 ანდ, მინ. 1

ჯ

ჯაბუკაშვილი გიორგი 1408:4
ჯავჯავაძე ალექსანდრე 1511:21, შენ, 22, 24; 1512:105, შენ, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 181, შენ, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 250, 251, 335, 336, 338, 339, 341, 342, 349 მინ. 1, 5; 1516:49 შენ; 1520:8; 1534:37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64; 1540:16, 17, 21, 22 შენ, 26, 34, 38, 41, 43,45 მინაწ; 1543:66
ჯავჯავაძე იასონ 1543:70
ჯავჯავაძე ნინო იასონას ასული 1543:70
[ჯავჯავაძე-გრიბოედოვისა] ნინო 1540:22
ჯიჯინაძე ზაქარია 1119 შენ; 1390 მინ.
ჯყონია თორნიკე 1400 შენ. 2 ბ; 1504 შენ. 1 დ

ხ

ხახანაშვილი ალექსანდრე || Хаханов А. С. 1191:2 შენ; 1232 შენ; 1;1285 შენ. 1
ხატიევი დავით 1532:49
ხელაშვილი გიორგი 1532:13, 85
ხელაშვილი იონა || Холдев Іона 1118, შენ. 3, 4, 5; 1532:1, 2, 4, 5, 6, შენ, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, შენ, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29 შენ, 30, 31, 32, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 67, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, მინ, 2, 5
ხელაშვილი სოლომონ 1532:13, 85
ხელაშვილი სოლომონ 1532:48
ხელთუბნელი მიხეილ იხ. თუმანიშვილი მიხეილ
ხერხეულიძე ანდრია ომანის ძე 1527 მინ; 1529 მინ. 3; 1530 მინ. 1
ხერხეულიძე ნიკოლოზ ანდრიას ძე 1527 მინ; 1529 მინ. 3; 1530 მინ. 2; 1531 მინ. 2
ხერხეულიძე ომან (მდივანი, ლაშქარნივისი) 1527 მინ; 1529 მინ. 1, 3; 1530 მინ. 2; 1531 მინ. 1, 2
ხერხეულიძე შაქრო 1564 მინ; 1505 მინ. 2; 1566 მინ. 3
ხეჩატუროვი ანდრია დავითიჩი 1428 ანდ.

ხვარეშან დედოფალი (გიორგი X-ის ასული, თეიმურაზ I-ის თანამეცხედრე) 1537 შენ. 3
ხიმშიევი ალექსანდრე (პოდპორუჩიკი) 1120:12, 29
ხიმშიევისა ნინო (ქნეინა, ალექსანდრე ხიმშიევის მეუღლე) 1120:29
ხინოწმიდელი 1347 მინ. 2
Холдев Іона იხ. ხელაშვილი იონა
ხონელი მოსე იხ. მოსე ხონელი
ხორამზე 1331 მინ.
ხორეშან 1400 მინ. 21
ხოხროთანგილ (გიორგი VIII-ის ძის ვახტანგის ძე) 1246 შენ. 4
ხოჯა მელქო 1512:225
ხოჯა-ყოფილი (მთარგმნელი) 1274 შენ. 2
ხუარამზე (დედოფალი) 1204 შენ. 4
ხურციძე ნესტარჯან იხ. ამილახორი ნესტარჯან

ჯ

ჯაკობია გიორგი 1114 შენ. 1,2; 1203:11 შენ, 1, 16 შენ, 18 შენ, 23 შენ; 1283 შენ. 1; 1284 შენ. 3; 1537:4 შენ; 1542 შენ. 1
ჯალინოზ 1274 მინ. 7
ჯამბაკურ-ორბელიანი იოანე იხ. ორბელიანი იოანე
ჯანაშვილი მოსე || Джанашвили 1131 ანდ. 2; 1222 შენ. 3; 1505 შენ. 3; 1523 შენ. 2
[ჯანდიერი] ჯანდიეროვი გიორგი 1503 ანდ. 1
ჯანდიერი || ჯანდიეროვი, ჯანდიერიშვილი, Джандиери ვლადიმერ 1503 მინ. 1, 2, 3; 1517 მინ. 1; 1542 მინ. 1
ჯანდიერი სჯმონ (ველისციხის მოურავი) 1400 მინ. 19
ჯანდიერიშვილი ვლადიმერ იხ. ჯანდიერი ვლადიმერ
ჯანდიეროვი ვლადიმერ იხ. ჯანდიერი ვლადიმერ
ჯაფარიძე ალექსი (მღვდელი) 1261 ანდ.
ჯაფარიძე გიორგი სვიმონის ძე 1120:8
ჯაფარიძე-მამუკაშვილი დავით 1544:6
ჯაფარიძე მაშო გიორგის ასული 1120:18
ჯაყელი ბეშქენ ბოცოს-ძე 1245 მინ. 2
ჯაყელი ბოცო 1245 მინ. 2
ჯაყელი იოვანე 1348ა მინ. 1, 2
ჯაყელი (მოძღვარი მელქედურის ეკლესიისა) 1249 მინ. 1
ჯერახიმე 1276 მინ. 9
ჯორჯაძე გიორგი 1509 მინ. 1
ჯორჯაძე ესტატე 1517 ანდ. 2
ჯორჯაძე ივანე გიორგის ძე 1509 მინ. 1
ჯორჯაძე იოანე (არხიმანდრიტი) 1509 მინ. 1, 2
ჯორჯაძე კონსტანტინე ესტატეს-ძე 1517 ანდ. 2
ჯორჯაძე ლევან 1517 ანდ. 1
ჯორჯაძე ნინო 1514 მინ. 2

ჰ

ჰერაკლე იხ. ერეკლე II
ჰერაკლე კეისარი 1338; 1358:9
ჰერკულესი || ირაკლი, ღერკულესი 1273 შენ. 2; 1276 შენ. 4; 1465 ა შენ. 1 გ
ჰომეროსი || ღომერი 1434; 1435 ბ, შენ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

»გიოგრაფია«

»მფილოქე იკონიელი ცხორებისათვის ბასილი კესარიელისა 1246:29

»ნტონ I მარტირიკა 1272; 1478

ბახილი კესარიელი წმინდა ორმეოცთა ქება 1246:42

ეფრემ »სური მამათათვის შესვენებულთა 1513:31

თეოდოსი განგრელი ცხორება და მოქალაქობა მაქსიმესი 1128:1

იოანე ოქროპირი შესხმა ათორმეტთა მოციქულთა 1513:23

„ შესხმა პეტრესი და პავლესი 1513:22

„ შესხმა ფილიპონესი 1513:10

„ შესხმა წმიდათა მოწამეთა 1246:25

კირილე სკვითოპოლელი ცხოვრება საბა განწმედილისა 1449

ლეონტიოს ნიკოპოლელი ცხოვრება იოანე მოწყალისა 1117:2

მიქაელ სვიმონწმიდელი იოანე დამასკელის ცხოვრება 1276:5

ნეკტარი კონსტანტინეპოლელი თეოდორეს სასწაული 1246:2; 1513:36

სოფრონ იერუსალიმელი მარიამ მეგვიპტელის ცხოვრება 1246:5; 1513:28

სოფრონ იერუსალიმელი შესხმა გრიგოლ ღვთისმეტყველისა 1276:13

მამათა ცხორება (ფრაგმ.) 1133 **ზ**

მოსახსენებელი იაკობ მოციქულისა 1276:22

მოსახსენებელი ლუკასი 1276:16

მამათათვის შესვენებულთა 1513:34

მოქცევა ქართლისა 1141:12

ცხოვრება აბერკი ეპისკოპოსისა იერაპოლელისა 1276:21

„ აბრაჰამისი 1276:27

ცხოვრება დროთეოს ტვირელისაჲ 1133 **ვ**

„ თეოდორე სულელისა 1461ა; 1461 **ბ**

„ ილარიონისი 1276:20

„ კლემენტიოს რომთა პაპისა 1535:29

„ მარინასი 1278:1

„ ანასტასია ჰრომისაჲ 1276:26

„ ნიკოლოზ მთავარეპისკოპოსისა მირონ ქალაქისა

„ 1246:33; 1358:6; 1513:7

„ ნინოსი 1499:2

„ და განგება წმიდისა იაკობისი, ნასიბინის ეპისკოპოსისა 1141:13

„ და საკვირველებანი შიოსნი 1133:2

სევასტიას წამებულნი 1513:16

წამება ანდრიასი 1276:17

„ არეთასი 1276:23

„ არტემისი 1276:19

„ ბარბარესი 1278:2; 1513:6

„ გიორგისი 1513:19

„ დიმიტრისი 1276:25; 1358:1; 1513:4

„ ევსტათისი 1479:3

„ ვაროზისი 1276:18

„ თეოდორე ტირონისა 1513:27

„ ლონგინოზისი 1276:15

„ მარინასი 1479:1

„ მარკიანე და მარტჳრისი 1276:24

„ ორმეოცთა სევასტიას წამებულთა 1246:38

„ რაჟდენისი 1358:2

ანაკრიფი

ავგაროზი 1422; 1441 ე შენ.
ნიკიფორე ხუცესი ანდრია სალოსის ცხოვრება 1117:1; 1498:2; 1378
განკურნება განრღვეულისა 1345:2
განჩინებანი იესო ქრისტესთვის 1387:5; 1536:1 შენ. ვ
გოგია და გორგასალი ბურთაობდენ 1508 მინ. 7
კითხვა-მიგება ბასილისი და გრიგოლისი 1163:7
მარგალიტი 1382; 1387:1
მიმოდასლვა მოციქულთა 1513:37
პილატეს განჩინება 1165:4
სიზმრის ახსნა 1204:14
სწავლანი გამოკრებულნი მარგალიტისაგან 1536:1
სწავლანი წმიდისა გიორგისი აღდგინებისათვის მნათის მიერ მოკლული მხედრისა 1513:20
ღვთისმშობლის ანაკრიფი 1386
ცათ მოხილვა ღვთისმშობლისა 1204:18

ასკეტიკა-ჰომილეტიკა

ათანასე ალექსანდრიელი მელქისედეკისათვის 1479:4
„ აღწერისათვის მარიამისა 1276:7; 1513:11
[ამბროსი ნეკრესელი] ქადაგებათა კრებული 1164
ანასტასი სინელი ქრისტეს მიერ შესვენებულთათვის 1246:30
ანდრია იერუსალიმელი იოანეს თავის კვეთისათვის 1513:26
„ ლაზარესთვის 1513:39
„ ჯვარის ამაღლებისათვის 1513:2
„ ჯვარის ამაღლებისათვის 1276:2; 1513:3
ასკეტიკური კრებული 1165:1, 2, 3,5
აღსარების წიგნი 1161:3; 1409 ა; 1409 ბ
ბასილი იბავრიელი ჩჩკლთათვის მოწყუედილთა 1276:8
ბასილი კესარიელი მიცვალება ღვთისმშობლისა 1513:25 (მეორე რედაქცია) 1498:1
„ სინანულისათვის და სიკვდილისა 1139:13
„ წმიდისა ნათლისღებისათვის 1246:37
„ შრომისათვის 1139:14
გაბაშვილი ზაქარია განზრახვანი 1380:2; 1426
გაბაშვილი ტიმოთე ხარებობის ქადაგება 1168:32
გაბრიელ მცირე გვირგვინი 1380:1
გამოხსნისათვის ქრისტიანეთა 1163:10
გიორგი ნიკომიდიელი მარიამის ტაძრად მიყვანებისათვის 1246:39; 1276:4; 1513:5
„ ჯუარცმისა და დაფლვისათვის 1246:17; 1479:2
გრიგოლი ნოსელი შემოსლვისათვის წმიდათა მარხეთასა 1246:31
„ შობისათვის უფლისა 1276:9
გრიგოლ ღვთისმეტყველი ბასილი დიდის ეპიტაფია 1189:3; 1513:13
„ პასექისათვის სიტყუა მეორე 1246:22
„ სიტყვა ნათლეთათვის 1513:14
„ ქრისტეს შობისათვის 1189:2
„ წინა დღესა ქრისტეს შობისა აღწერისათვის 1189:1
„ წყლულებისათვის 1513:33
ეპიფანე კვპრელი მუცლად ღებისათვის ანნასი 1246:40; 1276:6; 1513:8 ქრისტეს ხორცთა დაფლვისათვის 1246:18
ეფრემ ასური დიდების მოყუარეთათვის მხილებაჲ 1139:29
„ თარგმანებული მეექვსე ფსალმუნისა მარხვისათვის და სინანულისა 1139:20

ეფრემ ასური მეორედ მოსლვისათვის ქრისტესი 1246:1; 1513;32
„ მხილება მონაზონთა და დახსნილთა 1139:30
„ მხილებისათვის თავისა თვისისა 1139:28
„ სიკუდილისათვის და გამოსლვისა სულისა 1139:23
„ სინანულისათვის, 1139:18
„ სინანულისათვის 1139:26
„ სინანულისათვის, ჯვარისა და პარასკევისა 1139:22
„ სიყვარულისათვის და სინანულისა 1139:21
„ სიცილისათვის და უჯეროდ განცხრომისა 1139:24
„ სწავლა მონაზონთა მიმართ 1139:19
„ სწავლა მონაზონთათვის და სინანულისა 1139:31
„ სწავლა სინანულისათვის 1139:27
„ ფერის ცვალებისათვის 1513:24
„ ქადაგება თავნაკლული 1134:25
თეოდორე სტოდიელი იოანე ნათლისმცემლის თავის პოვნისათვის 1246:35; 1513:15
„ საკითხავი მარიამის შობისათვის 1513:1
იოანე დამასკელი სატფურებისათვის 1276:1
„ ღვთისმეტყველებისათვის და შობისათვის 1276:10
„ შობისათვის 1513:12
„ შობისათვის მარიამისა 1246:28
იოანე ოქროპირი ამაღლებისათვის 1246:24
„ აღდგომისათვის 1246:20
„ ბზობისათვის და შესხმისა ყრმათაჲსა 1246:8; 1513:40
„ ებისტოლეები თევდორეს მიმართ 1139:10, 11
იოანე ოქროპირი ენებისათვის მტკიცეარისა 1246:16
„ იოანე ნათლისმცემლის შობისათვის 1246:26; 1513:21
„ მარხვისათვის 1139:1
„ მეზვერისა და ფარისეველისათვის 1513:29
„ მოწყალებისათვის, 1139:7
„ პარასკეევისათვის და ჯვარისა 1246:15
„ საკითხავი აღვსებისათვის 1246:21
„ საკითხავი დიდსა ორშაბათსა 1246:9
„ საკითხავი დიდსა ხუთშაბათსა თქმული 1246:14
„ საკითხავი პეტრესი და პავლესი 1246:27
„ საკითხავი ჯვართა აპყრობისასა 1276:3
„ სინანულისათვის 1139:3, 11
„ წყალობისათვის 1139:4
„ სინანულისათვის და სიკვდილისა 1139:12
„ სინანულისათვის 1139:6
„ სიტყვისათვის მოციქულისა 1139:9
„ სოფლისა ამისთვის წარმავალისა 1139:8
„ სწავლა სინანულისათვის 1139:2; 1246:23
„ სწავლა სიყვარულისათვის 1513:9
„ სწავლანი და ქადაგებანი მათეს თავის თარგმანებიდან 1246:10, 11, 12, 13
„ უძღები შვილისათვის 1513:30
„ ხარებისათვის 1513;18
იოანე სინელი კლემაქსი (ფრაგმ.) 1191:6
კირილე ალექსანდრიელი დღისა მისთვის მეერგასისა 1246:36
„ მიგებებისათვის უფლისა 1246:41

მადლნი სულისანი 1166:5
მარკოზ მონაზონი მდურვისა და ყვედრებისათვის 1139:15
მარტჩრი მონაზონი სინანულისათვის და სიმდაბლისა 1139:16
მაქსიმე აღმსარებელი ელპიდის მიმართ ხუცისა 1350:1
„ სიტყვის-გება გულის სიტყვათა მიმართ სიძვისა 1128:6
„ სწავლა ბრძოლათათვის სიძვისა 1128:5
„ სწავლანი 1350:4,5
მელეტი ანტიოქელი აღდგომისათვის უფლისა 1246:19
„ საკითხავი აღსებისაჲ 1246:32
ნიკოლოზ ტფილელი შვიდი მომაკუდინებელი ცოდვა 1166:6; 1416
ორბელიანი სულხან-საბა სწავლა აღსარებისათვის 1168:7
„ სწავლა ეკლესიისათვის 1168:5
„ სწავლა სტუმართმოყვარებისათვის 1168:8
„ სწავლა მრისხანებისათვის 1168:9
„ სწავლანი საქადაგონი 1168:3
საკითხავი თქმული ვეცხლის მოყუარებისათვის 1128:7
საკითხავი მოწყინებისათვის 1128:13
საკითხავი მრისხანებისათვის 1128:11
საკითხავი მწუხარებისათვის 1128:9
საკითხავი ხატთ თაყვანისცემისა 1246:3
საბაკ მონაზონი განმორებისათვის დედათაგან 1139:17
სებერიანოზ გაბალონელი საკითხავნი ზზობისანი 1246:7
სვინდისის წიგნი 1230
სიტყვის-გება გულის სიტყვათა მიმართ ვეცხლის მოყვარებისათა 1128:8
სიტყვის-გება გულის სიტყვათა მიმართ მოწყინებისა 1128:12
სიტყვის-გება გულის სიტყვათა მიმართ მრისხანებისა 1128:11
სიტყვის-გება გულის სიტყვათა მიმართ მწუხარებისა 1128:10
სოფრონ იერუსალიმელი ნათლის-ღებისათვის მაცხოვრისა 1276:11.12
სულის წინააღმდგომი ცოდვანი 1166:4
სწავლა 1171 ა
სწავლა საშინელი 1343
ქადაგებანი 1437
ჰომილეტიკური კრებული 1159; 1168; 1442:1
ჯვარის აღმართვის საკითხავი 1171 ბ

ბიბლიოლოგია

ბიბლიური წიგნები (ისო ზირაქი, ეკლესიასტე, სიბრძნე სოლომონისი) 1349; (ტობია, ნაწყვეტები) 1543:63
ოთხთავი 1114-ბ (ფრაგმ.); 1197; 1247; 1351; 1399 (ფრაგმ.); 1401 (ფრაგმ.); 1441 ე (ფრაგმ.)
პავლეს ეპისტოლენი 1138; 1163:9; 1398:1
საქმე მოციქულთა 1398:2
ფსალმუნი 1133გ (ფრაგმ.); 1353; 1526

ეგზეგეტიკა

ათანასი ალექსანდრიელის სიმბოლოსათვის 1185 ა
ანდრია კესარიელი იოანე ღვთისმეტყველის გამოცხადების თარგმანება 1129; 1358:7
ბასილი კესარიელი ექვსთა დღეთა 1358:4
„ მხეცთათვის სახის სიტყვა 1141:3

ბიბლიურ ადგილთა თარგმანება (აპოკრიფული) 1204:16
გრიგოლ ნოსელი კაცისა შესაქმისათვის 1141:1; 1358:5
ეპიფანე კვიპრელი ათორმეტთა თუალთათვის 1141:2
„ თარგმანებაჲ ფსალმუნთაჲ 1141:14
„ საზომთათვის და საწყაულთა 1141:4
თარგმანი საუფლო ლოცვისა 1414
ეოვანე ოქროპირი იოანეს სახარებისა და პავლეს თარგმანება 1139:5
ეპოლიტე დავითისთვის და გოლიადისთვის 1141:7
„ თარგმანებაჲ ქება ქებათაჲ
„ 1141:8 იაკობის კურთხევათათვის 1141:6
იპოლიტე მოსეს კურთხევათათვის 1141:5
კათოლიკე ეპისტოლეთა თარგმანება (ფრაგმ.) 1149 ა
კაცის შექმნისათვის (ფრაგმ.) 1441 ი
მაქსიმე აღმსარებელი თალასეს მიმართ ხუცისა სიტყუათათვის, რომელთა განმარტება ეთხოვა 1128:3
მაქსიმე აღმსარებელი სიტყვის გებისათვის ვნებათასა, მიწერილი თალასეს მიმართ 1128:4
საქმე მოციქულთას თარგმანება 1172
ფსალმუნთა თარგმანება 1472
ღვთისმშობლის მოსწავება 1432
შემსგავსებათა წიგნი 1143
შექმნა სოფლისა 1457
ხელაშვილი იონა დამაკავშირებელი ასოთა და გუამთა 1118

თეოლოგია-ფილოსოფია, დოგმატიკა-პოლემიკა

ათანასე ალექსანდრიელი სიმეოლო 1160:3
„ სულისათვის 1463:62
„ წმიდა ანტონის ცხოვრებისაგან 1463:61
„ მაქსიმეს მიმართისაგან სიტყვისა 1463:60
ათი მცნება 1166: 1; 1191:8
ამბავი მაჰმადისი, თარგმანსა შინა ფსალმუნთასა მოყვანილი 1511:39
ამმონიუს ერმისი მოსახსენებელი ათთა კათოლორიათადმი არისტოტელისათა 1132:3
„ მოსახსენებელი ხუთთა ხმათადმი პორფირი ფილასოფოსისათა 1132:2
ანასტასი სინელი წინამძღვარი 1134; 1463:1
ანტონ I დოგმატიკა ღვთისმეტყველებისა 1181
„ კატეხიზმო 1152
„ წყობილსიტყვაობა 1477; (ექსცერპტი პოლემიკური ხასიათისა) 1511:40
არსენ ვაჩეს-ძე დოგმატიკონი 1463
აფრაატ სპარსი სახე აღთქუმისაჲ 1141:11
ახსნა ქრისტეს მიმართ კეთილად მსახურებისათვის 1463:19
ბაგრატ ბაგრატიონი მოთხრობა სჯულთა უღმრთოთა ისმაილიტთა 1288; 1338; 1358:9
ბაუმეისტერი ლოგიკა 1156; 1169; 1176; 1226
„ მეტაფიზიკა 1146; 1391; 1460
„ საზღვარი ფილოსოფიისა 1154
განრჩევა და მხილება უთავოთა სეერიანთა 1153:2
დავით უძლეველი წიგნი საზღვართა 1180
დიოდორე ტარსელი მანიქეველთა წინააგანწყობად აღწერილი წიგნისაგან 1463:66

დიოდორე ტარსელი აპოლინარის დასაგმობლად აღწერილი წიგნისაგან 1463:67

დიონისე ალექსანდრიელი სულისათვის თარგმანებისაგან ეკლესიასტისა 1463:55

დიონისე არეოპაგელი საღმრთოთა სახელთათვის 1175

ევსტათი ანტიოქელი სულისათვის აღწერილისა სიტყვისაგან 1463:59

ევსტრატი ნიკეელი მოსახსენებელი ჭრომთა აღმოსავლეთის ეკლესიათაგან გაჭრისა 1463:71

ეპისტოლენი პეტრე მშურკნველის მიმართ 1463:21

თავნი სომეხთა წვალებისანი ოცდაათნი 1463:22

თარგმანება სომეხთა წვალებისათვის 1387:4

თეოდორე აბუკურა აღსარება დამამტკიცებელი ქრისტიანობისა 1463:47

„ გამოჩინება ვითარმედ აქუს ღმრთისა ძე 1463:51

„ გამოჩინება შემარიტი, ვითარმედ მტერი იყო ღმრთისა მუჰამედ 1463:46

„ განგებულებისათვის და განხორციელებისა 1463: 27

„ განრჩევა და მხილება უთავოთა სევერიანთა 1463:43

„ თომა იერუსალიმელის ეპისტოლე სასომხეთის მწვალებელთა მიმართ 1463:26

[თეოდორე აბუკურა?] მეტყველთა მიმართ, ვითარმედ სულნი კაცთანი პირველვე იყვნეს ხორცთასა 1463:52

თეოდორე აბუკურა სარკინოზთა მიმართ სიტყვის-გებისაგან 1463:44

„ საღმრთოთა და გარეშეთა ფილოსოფოსთა სიტყვათა გულისხმის-ყოფისათვის 1463:18

„ საღმრთოთა სახელთათვის 1463:42

„ სიტყვის-გებაჲ გამომაჩინებელი, ვითარმედ ხორცი ქრისტესი არს შეწირული პური 1463:48

„ სიტყვის-გება ედესის მთავრის მიმართ 1463:41

„ სიტყვის-გება ერთგზის ქორწინებისათვის 1463:49

თეოდორე აბუკურა სიტყვის-გება ნესტორიანის მიმართ 1463:39;

„ სიტყვის-გება მწვალებელისა და მართლმადიდებელისა 1463:40

„ ქადაგება გამომაჩინებელი ვითარმედ მუჰამედ არა არს ღვთისაგან 1463:45

„ ქრისტეს გვამის დახსნისათვის ვნებისას 1463:50

თუ ვითარ ჯერ არს შეწყნარებაჲ, რომელი ჰურიათაგან სარწმუნოებასა ქრისტიანეთასა მოუქცევიდის 1463:68

იოანე დამასკელი გარდმოცემა 1358:3 1463:3

„ თავნი საფილასოფონი ანუ დიალექტიკა 1132:1; 1463:2

„ ორი სიტყვა ნესტორიანთა დასამხობად 1463:4,5

„ სიტყვა დასამხობელად წვალებისა იაკობისა 1463:6

„ სიტყვანი წმიდათა მამათანი 1463:8

„ ქრისტეს შორის ორთა ნებათათვის 1463:7

„ წინამძღვარი 1147

იპოლიტე ეპისკოპოსი თარგმანებისაგან დაბადებისა 1463:58

იოანე თესალონიკელი განკაცებისათვის 1516:17

იპოლიტე აღსასრულისათვის ჟამთაჲსა 1141:9

„ სარწმუნოებისათვის 1141:10

„ სახე აღთქუმისა იხ. **აფრაატ სპპარსი**

კატეღორია-სიმეტნე 1150

კითხვა-მიგება 1256:8

კირილე ალექსანდრიელი ახსნაჲ, ესეიგი სიტყვის-გებაჲ 1463:12

„ განკაცებისათვის ქრისტესი 1463:13

„ თარგმანებაჲ ათორმეტთა თავთაჲ 1463:9

„ ეპისტოლე ნეუკესონის მიმართ 1463:10

„ მეათოთხმეტისა საკათაკუმეველოსაგან 1463:65

კირილე ალექსანდრიელი მეოთხისა საკათაკუმეველოსაგან 1463:64
„ მოსახსენებელისაგან იოვანეს სახარებისა 1463:63
„ რაოდენ სახედ ვიტყვით შეერთებასა 1463:14
„ საუნჯე 1182
„ სხვა მოსახსენებელი 1463:11
„ ქალწულის ღვთისმშობლად გულისხმისყოფისათვის 1463:17
„ ღვთის განკაცებული სიტყვის ქრისტედ სახელდებისათვის 1463:16
„ უსხეულო ღმრთეების ხორცის შესახებ 1463:15
კონდილიაკი ლოგიკა 1151
ლეონ პაპი ეპისტოლე ფლაბიანეს მიმართ 1463:20
ლოგიკა 1455; 1456
მაგრობა სულისათვის 1153:1
მაკსიმე აღმხარებელი კრებული 1350 :2,3
„ სარწმუნოებისათვის შემოკლებულად კითხვა-მიგება 1160:2
„ სიტყვის გება მაქსიმესა და პაროს კონსტანტინეპოლელს შორის 1128:2
მეთოდი ეპისკოპოსი აღდგომისა ძლითისა სიტყვისაგან სულისათჳს 1463:57
მიქაელ ფსელოსი თარგმანება ღვთისმეტყველის სიტყვისა 1463:38
მხითარ სებასტელი რიტორიკა 1111; 1137
ნემესიოს ემესელი ბუნებისათჳს კაცისა 1358:8
ნიკიტა სტითატი ეპისტოლე ბასილი მონაზონის მიმართ 1463:37
„ ეპისტოლე ბასილი მესაბრძნის მიმართ 1463:35
„ ეპისტოლეები ნიკიტა ხარტოფილაკსის მიმართ 1463:30, 33, 34
„ სათნოებითთა აღსავალთათვის 1463:29
„ სამოთხისათვის 1463:32
ნიკიტა სტითატი სიტყვა კაცობრივისა სულისათვის 1463:31
„ სიტყვა მაწვეველი სინანულისა 1463:36
„ სიტყვა პირველი სომეხთა წვალების განსაქიქებელი 1463:28
ორბელიანი იოანე შესავალი პროკლე დიადოხოსის „კავშირნისა“ 1268:14
ორბელიანი ხულხან-ხაბა სამოთხის კარი 1506:3
„ წამება წმიდათა წინაწარმეტყველთანი 1506:2
პეტრე ალექსანდრიელი არა პირველ მყოფობისათვის სულთა 1463:56
პორფირი შეყვანილება 1525
რიტორიკა 1519
რიტორიკა (ფრაგმ.) 1454
სარწმუნოების აღსარება 1166:7
საქრისტიანო მოძღვრება 1342
საქრისტიანო ცნება 1345:1
სიტყჳსაგან ორმეოცდამეცხრამეტისა თავისა 1463:53
სიტყჳს-გება ქრისტეანისა და ჰურაიისა 1463:2
სიტყჳს-გება ჰურაითა მიმართ 1463:23
სოლაღაშვილი გერონტი ნაცვალსიტყვაობა 1521
სწავლანი გამოკრებულნი მეფისა **ვახტანგისაგან** 1506:1
უწყება პეტროს მკაფიურალისათვის და ალაჯორისა 1387:2
უწყება სუბალის ძის სუბსარქისისათვის 1387:3
შემოქმედელი იაკობ მაჰმადისა და ქრისტეანეთ გაბაასება 1511:38
შეჩვენებანი იაკობიტთა 1463:70
წესი სარკინოზთაგან ზედა მოქცეულსა 1463:69
წინასწარმეტყველებანი იესო ქრისტეს ხორციელი განგებულებისათვის 1463:25
ჭეშმარიტი სარწმუნოება მართლმადიდებლობითი 1191:7
ხსენება სიტყვის-გებისა და სასჯელისა შჯულისათვის ქრისტეანეთასა და სარკინოზთა 1463:72

ანასტასი ანტიოქიელი და **კირილე ალექსანდრიელი** განწესება სარწმუნოებისა 1160:1

ბასილი დიდი კანონი დღითი-დღე ცთომათანი 1191:4

განგება გვირგვინთ კურთხევისა 1257:7

განგება ზეთის კურთხევისა 1257:3

განგება მარხვათა 1245 შენ. 2 **ბ**; 1227:2

განგება სატდურებისა 1245 შენ. 2 **დ**

განგება ღმრთისა გამოცხადებისა 1257: 9

მსოფლიო კრებები 1166:3

სჯულის კანონი, წესი და განგება მექვსისა კრებისა 1191:1

სჯულის კანონი გამონაკრები 1257:2

იოანე მმარხველი კანონი შეცოდებულთათვის 1191:2

კანონნი შეცოდებულთანი 1191:3

კითხვა-მიგება იოანე ოქროპირისა 1163:6

ლოცვის წესი 1254:4

მანუილ ჩანთითნოს ქორწინებისა თავთათვის 1148:2; 1329

მონასტერს შინა წესიერებისათვის 1191:5

ქრისტიანეული დარიგებანი 1204:11

შვიდი საიდუმლო 1166:2

ძეგლისწერა სარწმუნოებისა 1246:4

მღვდელთმსახურება—ჰიმნოგრაფია

ახტონ I სადღესასწაულო და თვენი 1464

აღდგომის საგალობლები 1186 შენ. 2

აღდგომის წირვა 1253:1

აღსარება კეთილთა საქმეთა 1148:1

აღსარების წიგნი 1191:9; 1161:3

გალობანი სინანულისანი 1218:10

დავით აღმაშენებელი გალობა სინანულისა 1462

დასდებელნი აღდგომისანი 1179:2; 1277:2

დაუჯდომელი წმიდა გიორგისი 1204:5

დაუჯდომელი ჯვარისა 1204:4

ვახტანგ VI კვინკლოსი 1400

ზატიკი 1254:2, 3; 1328; 1471

იოანე ოქროპირი ლოცვა ზიარებისა 1144 შენ. 2 **ბ**

თვენი 1186

თვეთა მეტყველება 1256:2 შენ; 1348**ა**:3

იბაკონი ღვთისმშობლისა 1256:1; 1204:2

იბაკონი და ლოცვანი ღვთისმშობლისანი 1218:2

იბაკონი მარხვათა და ზატიკთანი1255:2; 1256:3

კალენდარი საეკლესიო 1204:8; 1412

კალენდარი მოძრავი და უძრავი დღესასწაულებისა 1168: შენ. 5**ბ**

კვირა დღის საკითხავი 1204:15

კვირეული საკითხავი 1218:4

კონდაკი 1295; 1296; 1331

კონდაკი სამღვდელთმთავრო 1185 **ბ**

კურთხევანი (ფრაგმ.) 1178

კურთხევა ახლად შექმნილისა ბარძიმ-ფეშხუმისა 1161:2

კურთხევა ზვარაკისა 1163:8

კურთხევა მღვდლისა 1441 **თ**

კურთხევა ჯვარისა 1161:4

კურთხევანი 1352

ლოცვა 1156 შენ. 6; 1163:3; 1187 მინ. 4; 1256:5, 6, 7; 1257: 4, 5, 6, 10, 11; 1341; 1355:1;1407

ლოცვანი 1218:5; 1257:1

ლოცვები ნერსესაკანიდან 1340

ლოცვანი შვიდეულთა 1204:3

ლოცვანი სინანულისანი 1218:3

მარხვანი 1249:1,2; 1250; 1254:1; 1376; 1383

მარხვანი და ზატიკი 1204:6; 1218:7

მიუცილებლობითისა მსხვერპლის შეწირვისათვის 1441 **დ**

მოძღვრება ეკლესიის მნათეთათვის 1417
მცირე სერობა 1224
პანაშვიდი მიცვალებულისა 1257:8
პარაკლისი წმ. გიორგისი 1411 ა, ბ
პარაკლიტონი 1348 ა:2; 1348 ბ
პარაკლისნი 1130
პასქალიის ცხრილი 1204:7
ჟამის წირვა 1133 დ
ჟამნი (ფრაგმ.) 1133 ბ; 1144; 1163:1; 1204:1; 1205; 1218:1; 1248; 1251; 1252; 1256:2; 1255:1; 1348ა:1; 1354
ჟამნ-გულანი 1204; 1218
ჟამნი შუაღამისა 1179:1
რვა ხმა აღდგომისა 1218:9
საგალობლები წმ. ევსტათისი და წმ. გიორგისი 1427
საგალობლები 1133:1
საგალობელთა ფრაგმენტები 1254:5
სადღესასწაულო 1218:6; 1323; 1324; 1384; 1385
სადღესასწაულო ათორმეტთა საუფლოთა წელიწადისათა 1277:1
საზიარებელი ღვინისა და სეფისკვერის შესახებ 1185 გ
საკითხავები 1204:10; 1355:2, 3
საკითხავები სადღესასწაულო 1227:1
საკითხავი სახარებათა 1245 შენ. 2 გ
სამოციქულო და სახარება შეიდეულთანი 1174
სახარებანი აღდგომისანი ათერთმეტნი 1179:3
სვინაქსარი (ფრაგმ.) 1133 ე; 1245
ტიპიკონი 1250 შენ. 1
შელოცვები და ლოცვები 1204:9
შენდობის წიგნი 1204:12
შობა დღის წირვა 1218:11
ძლისპირ-გულანი 1360
ძლისპირნი და ღმრთისმშობლისანი 1524
წარდგომა 1256:4
წარდგომანი ჟამისწირვისანი 1245 შენ. 2 ე
წესი და განგება კურთხევისათვის მეფისა 1161:5
წესი და განგება ხატის კურთხევისა 1161:1

ასტრონომია—ასტროლოგია

ასოთ სამღვრალი 1163:4; 1229:1
ასტრონომიული კრებული 1443
საეტლო 1163:2
სამთვარიო 1163:5; 1229:2; 1278:3
სასწაულობაჲ ჟამთა 1204:13; 1218:8

ბიოგრაფია

მოკლე ბიოგრაფიული ცნობები 1435 ა
ძველნი ფილოსოფოსნი 1435 ბ

გეოგრაფია, მოგზაურობა

გეოგრაფია 1131; 1222; 1473; 1523; 1529
მკურნალთაჲნი მინა გეოგრაფია 1290
რაჲზთვილი ნ. ქ. მოგზაურობა იერუსალიმში 1448
ქვეყნიერი სამოთხე (თელავის აღწერა) 1447

გრამატიკა, ლექსიკოლოგია

ანტონ I გრამატიკა 1115; 1142; 1183ა,ბ; 1187; 1388;
ლექსიკონი ქართულ სიტყვაობისა 1494
ორბელიანი სულხან-საბა ლექსიკონი 1211; 1379; 1509; 1510
რუსულ-ქართული ლექსიკონი 1451:1

ქართულ-რუსული ლექსიკონი 1451:2
ქართული ენის გრამატიკა (ფრაგმენტები) 1419; 1420; 1441 ა
შესავალი გრამატიკისა 1429

ეთიკა

ალაპატ დიაკონი სამეფო ტომარი 1294
მარკოს ავრელი საყოფაქცეო სჯა 1364:1; 1441 ბ

ისტორია, საისტორიო მასალა

ალექსანდრე მაკედონელის წიგნი 1512:254
ალექსანდრე პირველის მიცვალება 1532:52
ანტონ I წყობილსიტყვაობა 1477
არხიმანდრიტ პაუნოტის ტანჯვა მთიულთა მიერ 1206
ბოოგრაფია პავლე ციციანოვისა 1446
გოლოვინი ალ. საქართველოს ისტორია 1291
დადიანი ლევან სიტყვა მემკვიდრეობის გადაცემისას 1362
ევგენი არხიეპისკოპოსი ნიკოლოზ I-ის სიონში შესვლაზე თქმული სიტყვა 1423:3
ერმოლოვის მიღება სპარსეთის შაჰის მიერ 1543:71
ვალდებულების ბარათი იონა ხელაშვილს ბატონიშვილებისაგან 1532:64
ვასილიევი ალარიონ როსიის ისტორია 1476 ა; 1476 ბ
იოსებ იერომონახი ეკლესიის ისტორია 1458
ვახუშტი საქართველოს ისტორია და გეოგრაფია 1467; 1470
" ქართლის ცხოვრება 1444
თამარ მეფის ქება 1535:3
თხრობა კონსტანტინეპოლის მოცემის შესახებ 1246:6; 1513:38
იერუსალიმის დარღვევა ტიტე ვესპასიანესგან 1116:1; 1536:3
Исидор, Экзарх Грузии Речь к Герману, Эпископу Абхазскому 1450 ბ
ისტორია პირველი მსოფლიო საეკლესიო კრებისა 1436
კვინტოს კურციოს საქმეთათვის ალექსანდრე დიდისა 1273; 1465 ა; 1465 ბ; 1466
კოსტანტინეპოლის ტყვეობისათვის 1116:2
მარმონტელი ველიაზარ 1195
მოკლე ცნობები ბაგრატიონთა შესახებ 1488
მოქცევაჲ ქართლისაჲ 1141:12
პავლე პირველის სიკვდილი 1424
პატრიარქთა ნუსხა 1245 შენ. 2 %
პლატონ მიტროპოლიტი ალექსანდრე I-ის დაგვირგვინებაზე თქმული სიტყვა 1423:4
როლენი ძველი ისტორია 1530
საბუთები (ფრაგმენტები) 1133 ა
საეკლესიო ისტორია 1184
საქართველოს ისტორიის მნიშვნელოვანი მოვლენების ქრონოლოგიური ტაბულა 1495
სათვალავნი დასაბამითგანთა წელთანი 1257:1 შენ.
ლოტფრეტ ლუდოვიკ დაწყებისათვის კოსტანტინეპოლისა 1116:3
ციციშვილი დავით ქართველთა ქცევათა და ჩვეულებათათვის 1489
წესი მეფის ძის თეიმურაზის ხელქვეითებისადმი 1532:33,63
წირვის ნებართვა იონა ხელაშვილს 1532:74
ხრონოგრაფი 1177; 1216; 1292; 1377

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მათემატიკა, ფიზიკა

ალგებრის სახელმძღვანელო (ფრაგმ.) 1441 გ
არითმეტიკა 1531:1
გეომეტრია 1430; 1531:2
ვოლფიუსი ქ. ფიზიკა 1522
ზომები (სიგრძის, დროის) 1520:7

მედიცინა, ანატომია

კარაბადინი 1122 ა; 1122 ბ; 1270; 1415
საექიმო წიგნი 1274
უბის კალენდარი სიმრთელისა 1425
ქანანოვი გ. ზ. ადამიანის აგებულება 1502
შელოცვები და რეცეპტები 1231

მიწერ-მოწერა

ანტონი კათალიკოსი სამძიმრის წერილი ანა-ხანუმ დედოფალს 1512:286
„ ეპისტოლეები ალექსი დეკანოზს [მესხიშვილს] 1512:256, 257
„ ეპისტოლე იოანე ორბელიანს 1512:288
„ ეპისტოლე ეახტანგ (ალმასხან)ბატონიშვილს 1512:287
„ ეპისტოლე ზაქარია მამის მიმართ 1512:255
გ. ავალოვი ბარათი იონა ხელაშვილს 1532:37
„ წერილი იონა ხელაშვილს 1532:70
ბაგრატ ბატონიშვილი ბარათი იონა ხელაშვილთან 1532:31, 32
ალ. და დიმ. ბაგრატიონები წერილი იონა ხელაშვილს 1532:35
ბაზიეროი იოანე წერილი იონა ხელაშვილს 1532:47
ბოლღური ელენე წერილი იონა ხელაშვილს 1532:51
გედევანიშვილი ი. მიმართვა მეფის ძე ანტონს 1543:68
გრიგოლი, არხიმანდრიტი წერილი იონა ხელაშვილს 1532: 43, 44
დოსითეოზ არხიმანდრიტი წერილი იონა ხელაშვილს 1532:41
დოდაშვილი იოანე წერილი იონა ხელაშვილს 1532:71
დოდაშვილი სოლ. წერილი იონა ხელაშვილს 1532:22, 50, 53, 58, 59, 77
დავით ბატონიშვილი წერილი იონა ხელაშვილს 1532:26, 27, 28
დაჩი ეპისტოლე სტეფანე მტბევრის მიმართ 1141 მთარგმ. ანდ. 3
„ ეპისტოლე მროველ ეპისკოპოსის ანტონის მიმართ 1141. მთარგმნ. ანდ. 4
ეფთვიმი გენათელი მიტროპოლიტი წერილი იონა ხელაშვილს 1532:38, 39
ვახტანგ ერეკლეს ძე ეპისტოლენი 1113
თეიმურაზ ბატონიშვილი წერილი იონა ხელაშვილს 1532:62, 68
„ წერილი სოლ. დოდაშვილს 1532:3
იოსტოს, ბერი წერილი იონა ხელაშვილს 1532:46
იაშვილი ო. წერილი იონა ხელაშვილს 1532:72
იაშვილი ნ. წერილი იონა ხელაშვილს 1532:86
იზრაილი, იერომონახი ბარათი იონა ხელაშვილს 1532:75
ილარიონ არხიმანდრიტი წერილი იონა ხელაშვილს 1532:42
მარიამ, იმერეთის დედოფალი წერილი იონა ხელაშვილს 1532:24
„ ბარათი იონა ხელაშვილს 1532:67

მირიან ბატონიშვილი მილოცვის ბარათი იონა ხელაშვილს 1532:30
მიხეილოვი ნიკოლოზ ბარათი იონა ხელაშვილს 1532:45
მიხეილ ბატონიშვილი წერილები მეფის ძეს 1532: 34, 69
ოქრომჭედლოვი ი. წერილი იონა ხელაშვილს 1532:88
ნინო, ფარნაოზ ბატონიშვილის ქალი წერილი იონა ხელაშვილს 1532:25
პაფნოტი არხიეპისკოპოსი წერილი იონა ხელაშვილს 1532:40
რუაძე გრიგორი წერილი იონა ხელაშვილს 1532:73
ტიხომიროვი ივანე ბარათი იონა ხელაშვილს 1532:76
ფალავანდოვი ნიკ. წერილი იონა ხელაშვილს 1532:36
ფირალოვი გოდერძი წერილი იოანე დიაკონს 1532:20
ხატეევი დავით წერილი იონა ხელაშვილს 1532:49
ხელაშვილი იონა წერილი მაიორ თომა ანდრონიკოვს 1532:80
" წერილი იოანე ანდრონიკოვს 1532:10, 18, 82
" წერილი გრიგორი არხიმანდრიტს 1532:5
" წერილი ბიძაშვილ გიორგის 1532:93
" წერილები იოანე დოდაშვილს 1532:81, 84
" წერილები სოლ. დოდაშვილს 1532:7, 9, 11, 55, 56, 57, 60, 61, 79
ხელაშვილი იონა წერილი სტეფანე დოდაშვილს 1532:92
" წერილი ევანოვს 1532:14
" წერილი ელენეს 1532:12
" წერილი მეფის ძის ასულს ელენეს 1532:15
" წერილი ბატონიშვილ ვარვარას 1532:94
" წერილი ზაქარიას 1532:19
" წერილი ილია ბატონიშვილს 1532:1
" წერილი ნ. იაშვილს 1532:87
" წერილი მიხეილ ბატონიშვილს 1532:90
" წერილი იმერეთის ბატონიშვილს მარიამს 1532:17
" წერილი მარიამ დედოფალს 1532:16
" წერილი ოქროპირს 1532:6
" წერილი ოსეფას 1532:91
" წერილი ი. ოქრომჭედლოვს 1532:89
" წერილი მამა ონისიმეს 1532:83
" წერილები ძმებს სოლომონსა და გიორგის 1532:13,85
" წერილები ადამ ღირსიევს 1532:8, 78
" წერილი უცნობ პირს 1532:2,4
ხელაშვილი სოლ. წერილი იონა ხელაშვილს 1538:48

მხატვრობა

ოქრომჭედლიშვილი გიორგი ილუსტრაციები მრწამსისა 1289

მხატვრული ლიტერატურა

ეპოსი

ავალიშვილი გიორგი ამმაუებაჲ 1520:2
ათინაიდა 1357:3
ამბავი მაჭმადისი 1511:39
ამბავი ჯაამ ვეზირისა 1516:1
ამბავი ჯუმჯუმ ხელმწიფისა 1408:2
ამმაუსბაჲ 1520:3
ანტიკური ხანის მოღვაწეთა გამონათქვამები 1435 გ
აპოთეგმატა 1269:2; 1504:3

არჩილი გაბაასება თეიმურაზისა და რუსთველისა (ფრაგმ.) 1512:220; 1537:5; 1543:1; 1544:1
„ გაბაასება კაცისა და სოფლისა 1544:6
„ თეიმურაზ მეფის გლოვა დედოფლისათვის 1203:17; 1512:46
„ მეფეთა საქებელნი და სამხილებელნი 1544:5
„ საქართველოს ზნეობანი 1511:11; 1544:2
„ სიტყვანი საჩინონი რვათა ასოთა 1544:3
„ სიტყვა სანათლისღებო 1544:4
ბაგრატ ბატონიშვილი მოთხრობა სჯულთა უღმრთოთა ისმაილიტთა 1288; 1338; 1358:9
ბარათაშვილი ნიკოლოზ ბედი ქართლისა 1540:36
ბარამგულანდამიანი 1428
ბეჟანიანი 1344; 1535:4
ბესიკი რძალდედამთილიანი 1439; 1511:35
გიორგი XI სულისა და ხორცის გაბაასება 1508:13
გულასპიანი 1286
გურამიშვილი დავით დავითიანი 1518
დავით ბატონიშვილი ახალი შიხი 1496
„ თორმეტი საუბარი 1261
ენდრონიკაშვილი ქაიხოსრო მიჯნურთ ბადე 1268:9; 1511:25
ეშყი ხონია 1511:26; 1516:39
ვარდბულბულიანი პროზად 1438:1
ვაჩნაძე ბარძიმ საამიანი 1505:2
ზალუმჯანიანი 1145:2
ზღაპარსიტყვაობა 1135; 1149; ზღაპრებისა ისტორია 1534:65
თავაქალაშვილი მამუკა ზააქიანი 1505:1
თეიმურაზ I ვარდბულბულიანი 1508:3; 1511:7; 1537:2
„ იოსებზილიხანიანი 1365; 1508:1; 1511:34
„ ლეილმაჯნუნიანი 1508:2; 1511:33; 1517:1
„ მაჯამა 1508:6, 7; 1511:10; 1512:330;1516:46; 1543:24
თეიმურაზ I შამიფარვანიანი 1508:5; 1511:6; 1537:1;
„ შედარება გაზაფხულისა და შემოდგომისა 1268:1; 1508:4; 1511:8; 1537:3
„ წამება ქეთევან დედოფლისა 1203:11;1508:12; 1511:29
თეიმურაზ II თავგადასავალი 1512:85
„ თიმსარიანი 1538
„ გაბაასება რუსთველთან 1512:333, 334
„ ქება სრისა 1512:5
„ ხილთა ქება 1511:37; 1512:227
იაკობ შემოქმედელი მაჰმადიანისა და ქრისტიანის გაბაასება 1508:14; 1511:38
ესპეს იგავი 1536:2
ესპეს წიგნი 1536:4
იოსებზილიხანიანი 1283
ისაკ მცირე კატის ომი 1203:24; 1438:2; 1511:20
ისტორია მარკიმირისა (ფრაგმ.) 1441
ისტორია ფრანცილ ვენციანისა და რენციენესი 1393
კეთილმოქმედი სიცილიელი ქალი 1140; 1520:1
კეთილმოქმედება, აღმოსაელეთის მოთხრობა 1431:2
კიდობანი სწავლათა (ექსცერპტი — შოტლანდიის ლატონი სალდათი) 1499:4; 1517:2
[კოშაროვი მათე] მილორდიანი 1539
ლარაძე პეტრე დილარიანი 1193
მთოვარეე 1520:5
მილორდიანი იხ. კოშაროვი მათე მილორდიანი
მილტონი დაკარგული სამოთხე 1441 წ 1452; 1453
მირიანი 1485
მმეთქუეობა მგვაჯიობელისა ენნონასი 1520:6
მოკლე აღწერა ფენელონის ცხოვრებისა 1357:2
მოკლედ სიტყვისგება სოგრატისი 1364:2
მოხე ხონელი ამირანდარეჯანიანი 1119; 1188; 1359

ნარგიზოვანი 1511:27; 1516.35
ორბელიანი სულხან-საბა სიბრძნე სიცრუისა 1121; 1228; 1527; 1528; 1533
ოცნება მხნისა მხედრისა 1431:4
ჟანლისი ველისარი 1421
რაზმაძე სოლომონ დიანას მეჯლისი 1540:33
რობინზონ კრუზო 1475
როსტომიანი 1505:3
რუსთველი შოთა ვეფხისტყაოსანი 1418; 1515; (ცალკეული სტროფები) 1516, 48; 1543:33
რუსო ჟან-ჟაკ განსჯა 1260; 1445
რუსუდანიანი 1541
საკაძე იოსებ დიდმოურავიანი 1203: 22; 1536:5
„ ცხოვრება ალექსი კაცისა ღმრთისა 1203:15; 1511:31
სამარდიანი იხ. სუნდარიანი
სარცხუენ იგი არს 1520:4
სასწაული გიორგისა 1511:30
საშინელი ძილი 1431:3
სევდიანი 1500
სენტენციები 1535:27
სირიონიანი 1486; 1503
სიტყვანი და სწავლანი სამეცნიერონი 1269:1; 1504:1
სტროფის მღვიმე 1474
სუნდარიანი 1232
სწავლანი ფილოსოფოსთანი 1504:2
ფენელონი თელემაკის გარდასავალი 1155; 1357:1
ფირმალიანი 1145:1
ქალეატიანი 1413; 1535:5
ქება და წამება წმიდისა მარინასი 1203:22; 1501; 1511:32
ქვარიანი დათუნა გიორგის წამება 1285
ყამარდიანი იხ. სუნდარიანი
შავთელი იოანე აბდულმესიანი 1511:4; შოტლანდიის ლიტონი სალდათი იხ. კიდობანი სწავლათა
ჩარდავრიშიანი 2223; 1389
ჩახრუხაძე თამარიანი 1511:18
ჩოლოყაშვილი ქაიხოსრო ომანიანი 1114 ა; 1284; 1542
ჩხატარაძე პეტრე ცხოვრება ალექსანდრე მაკედონელისა 1514, 1542
ციციშვილი დავით უსარგებლო არშიყობა 1540:32
ჭაბუკაშვილი გიორგი ხილთ გაბრჭობა 1408:4
ჰომიროსი ილიადა 1441 ვ; 1434

დრამა

ჩოლოყაშვილი დავით იფიქენია 1499:1,3

ლირიკა

ავალიშვილი გიორგი დერკავინიდან. ეჰა სივრცითა 1520:8
„ თხისა და მელისათვის 1512:238
„ მგლისა და კრავისათვის 1511:23
ალექსი-მესხიშვილი სოლომონ ეტრფის მთიებსა შესამკობლად 1512:158; 1543:50
ანახტასია მთვარეს სრულსა 1516:34
ანტონ კათალიკოსი ანბანთქება. აჰკრავებს, ადენს ალებსა 1512: 67; 1516: 83; 1543:39
„ ეპიტაფია ანასტასიასი და მარიამისაჲ, რაბამად 1268:12
„ ვარდზე. უგრძნო ცხოველი 1516:61; 1543:29
„ თამარ მეფეზე. ამისსა ბროლსა ნათელსა 1512:68; 1516:60
მოვედ ევროპით 1268:11

ეროვნული ბიბლიოთეკა

არსენ იყალთოელი როს ნაჭარმაგევს მეფენი 1512:210
არჩილი ანბანლექსნი ამიცანად სათარგმანებელნი 1511:12
„ ანბანთქებები: ა, სულ ასულა 1512:221
„ ასულთ ასულთა მჭვრეტნი 1508:19
„ აღვძრა ბაგე, გული დავდვა 1203:13; 1508:18; 1512:41
„ კარგსავე დროსა სჯობს სიკვდილი 1268: 5

აჭიმოვი იოანე თავი ვამონე სატრფოსა
აბგერდოვი ნიკოლაოს პეტრე ბაგრატიონის მიცვალებაზე 1512:252
ბაბათაშვილი იოსებ ანბანთქება. აღვახვამ ბაგეს საქებრად 1512:79
ბაგრატიონი დიმიტრი იერიქული ვარდი ჭნებისა 1512:177
სოფლის მდურვა სიბერისათვის 1512:253
ბაგრატიონი იოანე არ გეწყალვი. ფლორაო 1512:340
ბარათაშვილი ნიკოლოზ აზარფეშაზე დასწერა 1512 შენ. 5
„ არ უკიცინო, სატრფოო 1512 შენ. 5
„ ბულბული ვარდზედ 1512 შენ. 5
„ ეკ—ნას 1512 შენ. 5
„ ვპოვე ტაძარი 1512 შენ. 5; 1540:37
„ კახთა მიმართ 1540:35
„ მერანი 1512 შენ. 5
„ მიყვარს თვალები 1512 შენ. 5
„ ნაპოლეონ 1512 შენ. 5
„ ომი საქართველოს თავადაზნაურთა 1512 შენ. 5
„ რად ჰყვედრი კაცსა 1512 შენ. 5
„ საფლავი მეფის ირაკლისა 1512 შენ. 5
„ საყურე 1512 შენ. 5
ბარათაშვილი ნიკოლოზ სული ობოლი 1512 შენ. 5
„ სულო ბოროტო 1512 შენ. 5; 1540:19
„ სუმბული და მწირი 1512 შენ. 5
„ ფიქრნი მტკვრის პირას 1512 შენ. 5
„ ქეთევან 1512 შენ. 5
„ შეიშრობ ცრემლსა 1512 შენ. 5
„ შემოღამება მთაწმიდაზე 1512 შენ. 5
„ შენნი დალალნი 1512 შენ.5
„ ჩემი ლოცვა 1512 შენ. 5
„ ჩემთ მეგობართ 1512 შენ. 5
„ ჩემს ვარსკვლავს 1512 შენ.5
„ ჩონგურს 1512 შენ. 5
„ ჩრდილი 1512 შენ. 5
ბარათაშვილი ბარამ აფროდიტო აღმობრწყინდი 1512:194; 1543:34
„ ეჰა, მთიები მთენია 1512: 193, 337; 1540:15
„ კარნი დაშულან 1512:195
„ მუხამბაზი. ნუ მწვავ, მიჯნურო 1512:196
„ სცვალებენ ტაროსნი 1512: 197
ბარათაშვილი ზაალ მუხამბაზი. ბულბული მწუხარებს 1512:190,
„ მუხამბაზი. თუ გიყვარვარ მზათობო 1512:189
„ როს გიხილავ მთვარეს 1512:191
„ შენდა შეყრამდის ვით გასძლებს გული 1512:192; 1534:18
ბებუთოვი ღვთისწყალობა მუხამბაზი. გული ყოველთვის მიბგერია 1512:240
„ შუხამბაზი. ეჰა, ლამაზო, რა მომიგონე 1512:241
„ მუხამბაზი. სპასპეტისა სპა მესევა 1512:243
„ რადგან მეგობრად არ მიკმარეო 1512:242; 1534:22
ბესიკი ანბანთქებები: ალალებს ბაგებს

1516:80; 1543:20; იხ. კიდევ ვახტანგ ორბელიანი არს ბრძენ გნომით 1512: 50; 1516:15

ბესიკი ანზე სით მოხვალ 1512:63
" ანტონი კათალიკოსზე (ანბანთქება) 1512:51;1516:16
" ანტონი კათალიკოსზე (ზმა) 1512:52; 1516:17
" ასპინძისათვის 1516:14
" აწ ვიწყო ბაიათი 1516:6.
" ბედისადმი 1516:57
" ბულბულის შურსა 1512:7 148;1516:21; 1540:4;1543:59
" გულს ასხივე 1516:54
" დავით სარდლისადმი 1516:51
" ეტლზე 1516:59
" ვაშა მას დღეს 1516:69; 1540:9
" ვნახე პირმზე 1516:68; 1540:8
" იადონს ის ევარდა 1512:58; 1516:52; 1537:8
" მე მივხედი მაგას შესაბრალებსა 1512:72; 1516:4; 1540:1; 1543:55
" მე შენი მგონე 1512:73; 1516:20; 1540:3; 1543:58
" მე შენმა ფიქრმა 1268:15; 1512:75; 1516:22; 1540:5; 1543:60
" მზეკაბუკ ორბელიანზე (ანბანთქება) ათინას აღზრდილს 1516:11
" მზეკაბუკ ორბელიანზე, დამბალო ღეშო 1516:23; 1540:6; 1543:61
" მირიან ბატონიშვილზე 1512:53; 1516:18
" მნათობთადმი 1516:12
" მოდით მიჯნურნო 1508 მინ. 27; 1512:76; 1543:56
" მოვედ აწ ძმაო 1516:10; 1540:2
" ნარდზე ზმები 1512:62; 1516: 50; 1537:7
" რა გული დავაგე 1512:55; 1537:13; 1543:41
ბესიკი რაც მიიწერა სოფელმან 1516:13
" როს განვიცადე ბედკრულმან 1512:70 იხ. კიდევ ლევან ბატონიშვილი
" სევდის ბაღს შეველ 1203: 10; 1512:71; 1516:24; 1540:12; 1543:62
" სევდის ლაშქარი იხ. თუმანიშვილი დიმ., სევდის ლაშქარი
" სვიასადმი 1516:58
" სტევენს ბულბული 1512:59; 1516:53; 1537:9
" ტანო ტატანო 1512:74; 1540:13; 1543:48
" ყოველად წმიდის ქება 1512:78
" შავი შაშვი 1512:57; 1537:11; 1540:14; 1543:43
" შეყრილან ერთად მკრთოლვარენი 1512:77; 1543:51
" ცრემლთა ისარნი 1512:54; 1534:26; 1537:12; 1543:45
" ცრემლთა მდინარე 1516:56
" ჭადრაკზე ზმები 1512:61; 1516:49; 1537:6
" ხმა სირინოზს 1512:60; 1537: 10; 1540:45; 1543:42
" ჯაერი ცივნამიანი 1512:56
ბუდაღ ოლლანა მუსტაზადი. ეწყით დამწველი 1512:160
გაბაშვილი ზაქარია ათორმეტს ეტლზე 1203:2; 1512:49
" სულთ სატრფონი 1516:45
გაბაშვილი იოსებ ანბანთქება. აღკაზმე არე, ასპიროზ 1203:1; 1512:18; 1516: 81; 1534:13; 1543:21
გედევანიშვილი იონა თიფლის აზიით და მოვლე 1543:64
" როდის სვლა 1543:65
გოჩა მთიულნი ცხენსა მოგპარვენ 1512:213
გულქანოვი მელქუა მამილოცავს, თეიმურაზ 1512:247
" მოვედ ჩემო საყვარელო 1512:244

გულქანოვი მელქუა მუხამბაზო, უცხო ტკბილი ხმა ხარო 1512:249
„ ქება შეისმინეთ ალისკანდისა 1512:246
„ ქვეყნისა მანათობელი 1512:245
„ შვიდ ცთომილ ვარსკვლავს 1512:248
გურამიშვილი დავით ეო მეო 1511:13; 1535:9
„ სწავლა მოსწავლეთა 1268:8
დადიანი ნიკო სოლომონ ლეონიძეს 1534:15
დავით ბატონიშვილი გამიფრინდა სიხარულის ფრინველი 1512: 92; 1543:46
„ ესე ველხება 1543:47
„ ეშიკაღას მობრძანდება ჩათითა 1534:2
„ რად ამ უბედურს ხვედრსა შევეხსწარ 1512:91
„ რა იქნება ჩვენც ვიყვნეთ სენატორნი 1512:94
„ რა მთოვარე დამესახა თვალთა წინ 1512:93
„ რა შევიქენ სოფლისაგან 1512:95
დავით მეფე (იმამ-ყული-ხანი) ანბანთქება. ადამ ბრძანების განგებულებით 1203:19; 1512:38
დავით მღვდელი გიობა უფერული 1511:14
დავით რეჭტორი გიქებ თვალსა 1512:347
„ გრგვინვით ციურნო 1512: 344; 1516 3; 1540:40
„ ლახვარ-სობანი და გმობანი 1512:346
„ მეოთხესა ცის მენაკსა 1512:346
„ მოით მთვარეო, შემიბრალეო 154.:40
„ ნეტარ რას ამბობ 1512:348
„ რქაშან გაწვდილმან ყურძენმან 1512:230
„ უნაბმან სთქუა 1512:229
„ ფშატმან სთქუა 1512:228
„ ჰე, მოყვარეო 1512:343; 1543:49
დერჟავინი გაბრიელ ბედნიერებაზე 1423:2
„ ოდა ღვთისა (Ода Богу) 1450:1; 1450 ა
დვანაძე გიორგი ლექსთა კრებული 1120
დოდაშვილი სოლომონ აკროსტიხი იონას 1532:21, 54
ერეკლე II ვარ დიდ გვარისა 1516:62; 1543:30
ერისთავი გიორგი არშიკის მოშორება. დავკარგე ფერი 1540:44
სიმღერა მაზურკის ხმაზედ. აგერ ცაში 1540:25
ერისთავი ელიზბარ ვაი ესე დრონი 1512:104
ვემონე მისა 1512:103
ერისთავი მარიამ ვაების უბსკრულს 1540:42
ერისთავი რაფიელ გამდელთ ქება. ვიშ, ვიშ, ერთი შეჰხედეთ 1540:29
„ დედა სჯობია ქალსა 1540:27
„ ერთხელ ველტოდი 1540:24
„ რისთვის მიყვარხარ 1540: 23
„ ქალების ქება. უცხოს რასმე წალკოტსა 1540:28
ვარლამ არხიერი პასუხი ბირიანს 1512:155
ვახტანგ VI ანბანთქებები: არა ბრძანებ გიორგ დედად 1512:3; 1516:82; 1543:22; ასრე არის აგებული 1508:20; 1512:1
„ ეპიტაფია იხ. თუმანიშვილი გივი
„ მაჯამა 1516:47; 1543:28
„ მოსკოვის სტამბაზე. ნავთსაყუდელსა მენავე 1535:30
„ სიბრძნემ თავისა თვისისა იხ. საკაძე იოსებ
თეიმურაზ ბატონიშვილი ანბანთქება. აღებამდე ბრძენ გონიერებით 1532:23
თეიმურაზ I ანბანთქებები: ადამ ვახსენოთ პირველად 1203:23; 1511:1; 1535:14; ანო, ალვისა 1511:3; აღახვენ ჩემნი ბაგენი 1268:2; 1508:9; 1512: 218; 1535:16
„ აღმართა მჭსნელმან 1512: 12; 1537:4

თეიმურაზ I გრემის სასახლეზე 1508:8; 1512:2
" თამარ მეფის სახე დავით გარეჯას 1268:4; 1508:11
" სოფლის სამდურავი 1511:5; 1516:43
" შვიდთა კრებათათვის (ქება და დიდება სამებისა) 1203:16; 1268:3; 1508:10;
" 1511:2; 1516:41

თეიმურაზ II ანბანთქება ამიცანად ნათქვამი. არის რამ უცხოდ 1512:86; აღვძრათ სიტყვა 1512:285; აღივსო გულიცა 1512:332; ანი და ჭ 1203: 18; 1512:37
" ბიჭინას სიკვდილზე 1512:82
" შაირი კიდურ წერილობით. ვისი ვთქვა ქება 1512:331
" ყუმარხედ ზმა 1512:84

თეკლა ბატონიშვილი მოგახსენებთ ყოველთა 1512: 239
" ქეთევანის პასუხად. რად გიკვირს პატიმარს 1512:99

თუმანიშვილი გივი ვახტანგ VI-ის ეპიტაფია. მე უმცირესმან ძმათაგან 1203:20; 1508:22 1512:47; 1516:19
" პაპუა მაღალაშვილის ცოლზე 1512:214

თუმანიშვილი გიორგი ამხმელი თუალთა განვიცდი 1512:258
" აპოლონ, ქველობისა ხარ ეტლი 1512:273
" ბულბულს მხვდა გულსა 1512:266
" დავკარგე ფერითა 1512:269
" დახე მაისს, ბულბულო 1512:274
" დილით თვალთა აღმხილველი 1512:264
" ეწყის ზღვასა რა მიველ 1512: 272
" ეჰა მნათობო 1512:261
" ეჰა ყოველად სატრფოო 1512:281
" ვარდი რა გაიაფდეს 1512: 279

თუმანიშვილი გიორგი ვარდო სამყოფო 1512:262
" ვბჭობ სიყვარულით 1512: 282
" ვით შეამკო ველნი 1512: 275
" ვფუცავ, კრონოსი დიადი 1512:270
" თათართა და ურიათა ნავში დადგომაზე. ოთხმან ნივთმან 1512: 277
" მეცა ვიყავ თქვენსავითა 1512:278
" მუხამბაზი. ულმობელო დიანავ 1512:263
" მუხთალმან ამან სოფელმან 1512:265
" ნარნარა მრხეო 1512:276
" საბრალო არს გულმოკლული 1512:284
" სრა არს უცხო საშვებელი 1512:268
" წალკოტს ყვავილნი 1512: 280
" ხმატკბილი იადონი 1512:260
" ჰე ვარდო 1512:283
" ჰე საყვარელო 1512:267
" ჰოი ჟამნო ჟამნო 1512:271
" ჰოი ვითარად მწველად 1512:259

თუმანიშვილი დავით არ გიაჯე მარიხო 1512:296
" ბულბული ნახეთ 1512:290
" თავით ტერფად დამწვარი 1512:297
" მიღო გულმან ის ენება 1512:298
" ნარდის კაცებზე. ოთხ მხედართ 1512:295
" როს იღოცვიდე 1512:293
" სანატრელ ხარ ღმობიერო 1512:294
" ტრფიალთა ქველო 1512: 289
" ქვენა-ზენანი დათმენანი 1512:292

თუმანიშვილი დავით ჰე უწყალო მარიხო 1512:291
თუმანიშვილი დიმიტრი ანბანთქებები: ამარტა ბაგე 1543:31
„ ან, ასპიროზ 1516:86
„ ანო, აღნაქსვით 1516:85
„ ახალ აღნაგო სულო 1512:167
„ ბედნიერებით აღვსილი 1512:174; 1516:28
„ ბრწყინვალე პირბადრი 1512:169
„ გიმრის ნავნი 1512:166; 1516:66; 1543:5
„ დილის ნიავმა მომართვა 1512:173; 1516:72; 1543:12
„ ვარდი მეც მბედეს ეგების 1512:170
„ ვაშა მას დღეს 1543:8
„ ვნახე პირმზე 1543:7
„ თვალნი შავნი 1516:9
„ კაზმულა ნაზად 1516:31
„ კიდურწერილობა მეფის ძეს იოანეს. უხადო თვალი 1516:74
„ მაშრიყს აღზრდილო 1516:27
„ მეკეთა იგი პირმანგი 1516:64; 1543:3
„ მთოვარეა ჩინელთ დახატულები 1516:29
„ მომამორავა მზემან 1516:71
„ მომამორავა სევდამან 1543:10
„ მნათობთა ზესა 1512:159; 1516:65; 1543:4;
„ ნაცვენი ნათხზნი 1516:32
„ ორნო ნატიფად აღზრდილნო 1512:175; 1516:30
„ ოქროს კალამს 1516:73; 1543:13
„ პაწაწა ბატონიშვილებზე. ილია მაღალ გონება 1516:84; 1543:32
„ რად მოგშორდი 1512:168
„ სამების თვალი 1516:8
თუმანიშვილი დიმიტრი სატრფო ბემთხვევა საგარდეს 1512:176; 1543:27
„ სახით მომცა მანათა 1543:6
„ სევდის ღაშქარი 1540:10; 1543:11
„ სიცრუითა დიდებულობ 1516:63; 1543:2
„ ტრფიალთ დამწველი 1512:172; 1516:70; 1543:9
„ უხადო თვალი 1543:14
„ ცის მნათობთ მზერით 1512:171
„ ცუდაობამან მასწავლა 1516:7
იაკობ შემოქმედელი მხნე, ახოვან, ქველ 1508:15
„ სიბრძნე ქრისტეა 1512:81; 1535:12
იგნატი ბერი აწ საჩივარი გესმოდეთ 1512:225
„ მამაო ჩვენო შაირად 1203:3; 1512:224
იოანე ბატონიშვილი იონა ხელაშვილს. აღსრული მაღალს კათედრსა სამღუდელოსა 1532:66
„ დღეს აღმოსცენდი ძირთაგან ხელაანთა 1118 შენ. 3 ბ; 1532:65
ისარლოვი ლუკა ეჰა ჩემო ოცნებავ 1512 მინ. 4
კოპაძე სვიმონ შევიმოსე ახალი 1511:9
„ წმიდა არს 1508:16
ლარაძე პეტრე აკროსტიხი. გითხრა ლოდს 1512:325
„ აკროსტიხი. უფლისა იესოს 1512:326
„ ამ ქალს ეისურვებ 1508 მინ. 20; 1512:304
„ ანბანთქებები: ავსტრიელმან არიოპაგს 1512:306
„ აკრთო ბალახმი 1512:300; ალალის ბაგე 1512:299; ალვა ბუტკი 1512:301; ასე აღმკულა 1508 მინ. 18; 1512:302
„ არხეც ტანსა 1512:321
„ აქ ძვიდთა მთენთა ციაგი 1508:9

ლარაძე პეტრე აჰა ესერა უბიწო სძალო 1512:309
ბაგრატის ასულის ეპიტაფია 1512:329
„ გაზაფხულმან აწყო ყვავილთა დასნი 1512:317
„ გიორგი ავალოვისადმი 1512:311
„ დამშვარდეს ქამნი 1512:314
„ დილის მთიებს 1512:318
„ დღეს მეფსალმუნე დავით 1512:308
„ ეშყის მქონენი 1512:315
„ იამბიკო კიდურწერილი. დღეისის დღესა 1512:327
„ კამა ვიპარე 1516:55
„ მეფის ძე თეიმურაზზე 1512:310
„ მზე ცორანოს 1512:319
„ მოვიდა გაზაფხულისა დრო 1512:324
„ მწყდს დაუგო 1512:307
„ მწყლავს ვარდის ფეროვნებანი 1512:328
„ მჭვრეტნო, იხილეთ იოსებ 1508 მინ. 10
„ სიხარულ მწყდარსა 1512:313
„ ქუფრ დრომონნი 1512:322
„ ყაფლან ორბელიანის სიკვდილზე 1512:316
„ შეგბრალდე წენი 1508 მინ. 19; 1512:303
„ ცისა სიხეროს მნათობი 1512:312
„ ჭმუნვისა ქარმან 1512:323
„ ხმა ვიპარი 1512:320
„ ჰაი მოვსთქვამ საყვარელსა 1508 მინ. 21; 1512:305
ლევან ბატონიშვილი როს განვიცადე ბედკრულმან 1516:6; 1540:7; 1543:52
ლეონიძე სოლომონ ნიკო დადიანზე 1534:14
ლექსები უვეტორო ანბანთქებები:
„ ადამ ბრალ გარე დებული 1512:15
„ ავმა ბედმა 1534:3
„ ამას ბრძენი გულდგმით ერჩდეს 1512:17
ლექსები უვეტორო ამისთვის ბაგე გავსძარ 1512:16
„ ან, ალვის ხეთან 1534:30
„ ან, ამას გეტყვი 1512:11; 1535:18
„ ანი ამბობს: შენ, ყმაწვილო 1535:24
„ არს კაცთა ტომი 1203:4; 1512:48; 1516:44
„ აღვალს ბედსა 1512:14
„ აღეტრფე ბუნებ 1516:75; 1543:15
„ აღმოსავლეთით წამოველ 1543:69
„ აწ ბაგით გეტყვი დიონოს 1508:23
„ აწ ბრძანება გესმას, დავით 1508 მინ. 12
„ ანბანთქება ცხრა ლექსად ნათქვამი ღარიბი
„ ა) ანო, ალვა დანერგული 1512:10; 1516:38; 1535:20
„ ბ) ანო, არ ვიცი რას სევდის 1512:7
„ გ) ანო, არსთა საქებარო 1512:8; 1516:37
„ დ) ანო, აღვსთქვი ჩემი ლხინი 1512:6; 1516:36
„ ანო, აღმოვთქვამ სიტყვასა 1203:5; 1512:13
„ ე) ანო, აჰა დრო და ქამი 1512:9
„ ავმართე სვეტი ბროლისა 1534:8
„ ამას სახესა, კეკლუცთ მახესა 1203:9
„ ამ შურდულითა დავით სძლო 1535:28
„ ამბობენ ჩვენსა გაყრასა 1534:6
„ აქა იმორჩებს ყვავილი 1203:7
„ აღვახენე ბაგენი 1512:163
„ ახალ წელიწადს წლის თავსა 1535:15
„ ახლად მზე იბრწყინვალებს 1516:26

ლექსები უავტორო აჰა მომეცა სულთქმა-ვებანი 1534:17
" ბუნდრუკო, ალო და მუროო 1534:10
" განთქმული პირველ ბრძენთაგან 1512:212
" გამტყორცნა სოფელმან 1540:18
" Гимн богу 1450:2
" გულთა საწყლავად კუბიდონს 1512:138
" დავით მღვდლის პასუხად. ეგ შენი ენა 1511:15
" დაუტევე სახლ-სამყოფი 1535:23
" დედოფალსა მოგახსენებ 1534:7
" დილას რა ავდეგ, მომაგონდა 1508 მინ. 14
" დრომან მუხთალმან 1512:157
" ენა მწარე, ენა ტკბილი 1512:223; 1535:13
" ეპიტაფია დავით ბაგრატიონისა 1268:10
" ეპიტაფია ეელოლიოს ავალიშვილსა 1520:9
" ეს არის სიბრძნე ბერძენთა 1512:219
" ეჰა, კალამო ორად პობილო 1534:36
" ვაი მას ვიგლოვ 1543:54
" ვაი შევესწარ დროებსა 1535:1
" ვარდს არა შლილსა 1534 შენ 1 ზ
" ვარსკვლავ მკრთოლვარი დადი 1534:32
" ვინ ძალა შემოსილ ლომად 1534:19
" ვინ შექმნა დასაბამობით 1535:7
" ვიწყო შევმზადო სიტყვანი 1508:24
" ვინც მსმელ თავად 1512 მინ. 2
" ვის ვეტრფიალე 1534 შენ. 1 3
ლექსები უავტორო ვეიქრობ ზრანგაში 1535:10
" თამარ მეფის საფლავზე. რა გავიზარდე, გავივსე 1512 მინ. 3
" თუ ვსთქვა ეს ცრემლნი 1534:11
" იადონი და სუმბული ხარობს 1508 მინ. 25
" იესომ გმადლოს 1512:156
" იობ იყო ღვთის მლოცავი 1408:1
" იმალი აღჩიკ (სომხურად) 1534 შენ. 1 ი
" იოანე ოქროპირი, ტკბილის სიტყვით 1535:17
" იხილე კალამი 1508 მინ. 8
" კარგად მიწერთნიხარ, აღნიავ 1511:18
" კვალად მისდაცა ვიტრფოთ 1512:152
" ლმობა, გოდება, ცრემლნი 1534:24
" მეოთხედ მზე 1534:34
" მეორედ მოსვლას მოვალთ 1508 მინ. 26
" მიგლოვდეთ ჩვენცა 1534:21
" მივედ უსტარო 1516:77; 1543:17
" მიკვირს თუ რა გულსა 1508 მინ. 16
" მიკვირს მზეო 1534 შენ. 1 თ
" მინდორსა ველთა ყვავილი 1535:26
" მო აბასითა, მოაბა სითა 1512:89
" მოველ და ენახე 1512:151
" მოვა შვენება 1203:6
" ნიავსა ეტყვის 1534:28
" პატკირ მი ტესა (სომხურად) 1516:25
" პეტრე ბაგრატიონზე. პეტრე, ქართველთა დღეს, დიდებაო 1534:29

ლექსები უავტორო პირველ აღმოხდა 1508 მინ. 28
" რა განზე, ციხევ ჰაპალავ 1534 შენ 1 **ბ**
" რად არ გვიყურებ 1534:9
" რაფელ, მხატვართა მთავარო 1534 შენ. 1 **იბ**
" როს აღმობრწყინდა 1512:143
" როს მესტუმრა ეშყი 1534 შენ 1 **ია**
" როს მოშორდეს საყვარელსა 1508 მინ. 17
" სადათ შენდა 1534:23
" სამსალმობითა უფალმან 1512.88
" საქებარი რამ წარმოსთქვა 1534:4
" სევდისა წალკოტს 1512:162
" სიბრძნით ნაწერი ეს ლექსი 1534 შენ. 1 **დ**
" სოფლის უბიროდ ქცევამან 1203:8
" სოფლის მიმყოლნი ყოველნი 1508 მინ. 11
" სულმან იცნა 1508 მინ. 15
" სურნელ გკადრებ 1534:5
" ქრისტე აღდგა 1508 მინ. 23
" სტიხნი ქრისტეშობისათვის 1423:1
" სჭესობით ვინმე მდიდარი 1534:27
" სწავლა ჰგავს წყალსა 1535:21
" Счастье 1450:3
" ულუმბის ქედსა გარდმოვდექ 1369
" უცნაურის ცილის დებით 1534:25
" უცხოს მასით შემკობილი 1534 შენ 1 **გ**
" ღვინოვ, გიქებ სასწაულსა 1512 მინ. 2
" ღმერთმან რომ შექმნა 1534:25
" ყენა არის ისარია 1512:90

ლექსები უავტორო ყმაწვილო, სუფრის ვარდი ხარ 1535:19
" ყოველთა მოდასეთა დაისრეს 1512:180
" შაირი ბარათაშვილ აბაშის შვილს ორს ძმაზე 1512:211
" შენი ღმერთი გვირწმენია 1203:14
" შვილისა მსგავსად აღმზარდა 1534 შენ. 1**ა**
" შენი სახე 1543:26
" ჩემო სიამევ 1534:31
" ცასა ცათასა 1512;69; 1535:2
" ძველად იყო რა 1534:20
" ემებითურთ ქართლის ადრითვე ახოვანთა 1534:33
" წიგნი ესე დაფარული 1508 მინ. 13
" ჰოი რად შევხედი 1534:1
" ჰოი საწუთროო 1512;153
მანანა ევა გარდახდა მცნებასა 1408:3; 1511:16
" მე ერთი ჩიტი გავზარდე 1511:19
" ციების ბაასი 1511;17
მარიამ ბატონიშვილი აბა დამეცნეს რისხვით ცანია 1512:178; 1534:35
" მოესთქუამ სულთქმითა საბრალოდ 1512:179
" ჰოი დამწარდეს დროთა ტკბილობა 1512:97
მაყაშვილი სალომე ოცნება. სადა არიან 1540:39
" უაღუმტესო ხელმწიფევ 1540:30
მაყაშვილი სვიმონ თავის ქალის გარდაცვალებაზე. ჰოი რაბამად 1540:20
" ჰე თვალნო, ნუ გსურის 1540:46
მელიქოვი იოსებ ბულბულებრ მოვსთქუამ 1512:207
" ბუნდოვანს გულს 1512:200; 1534 შენ 1 **ე**

მელიქოვი იოსებ განმიხმა რა სიხარულის წალკოტი 1512:204
„ დამლაშქრა სევდის ლაშქარმან 1512:199
„ ვაი რა თქმად ვჭმუნვარებ 1512:206
„ ვისგან მიმეღო ცნობანი 1512:203
„ კაეშანს მოუცავს 1512:198
„ მოვედ სიკვდილო 1512:205
„ ნათლოვანს სახეზე 1512:209
„ როს ვიხილე 1512:208
„ სევდის მტარვალთა 1512:202
„ ციციანოვისაგან განჯის აღება 1535:8
„ ხილვისა თანა მიმტაცე 1512:201; 1534 შენ 1 ∅
მირიან ბატონიშვილი აკროსტიხული იამბიკო 1532:29
„ იამბიკო ვარლამ არხიერს 1512:154
მუხრანსკი ივანე მინდა ლექსი ვთქვა 1540:31
ნექაძე პეტრე ანბანლექსნი. არსთა მაარსმან 1512:43; 1516:40
ნიკოლოზ რუსთველი ჰოე და ანი. ჰოვსნი, ჰაფხაზნი 1203:21; 1512:39
ონანა ანბანთქებები: ადამ ბადა 1512:22
„ ათორმეტთა ბრძენთა 1512:30
„ ამისთვის ბრძანებს 1512:31
„ ანო, ალვა ხარ 1512:33
„ არამედ ბაგა განათლდებოდა 1512:24
„ არ ბილწთ გვირგვინი 1512:27
„ არსებით სამხატოვანი 1512:35
„ არსთა არე შეუმზადე 1512:19
„ აქ ბარამისთვის ლახვარი 1512:20
„ აქ ბრმა გედევს 1512:32
„ აქ ბულბული გალობისგან 1512:34
ონანა აქუნდათ ბრმათ გვედა 1512:28
„ აღვბართა ბილწი, გაქრა 1512:29
„ აღთქმით ბარბაროსთ 1512:26
„ ახალსა ყმასა პირმზესა 1512:21
„ ახარა ბერწსა 1512:23
„ აწ ბეთლემს გვიშვას 1512:25
შაირი. მელანი მქრქალი 1512:36
ონოფრე ბოდბელი ანბანთქება: არ ბაღში გამცენ 1512:40
„ როს მოკვდა თქვენი ბიცინა 1512:83
ორბელიანი ბეგლარ ფოთის აღებაზე 1512:150
ორბელიანი გრიგოლ საამოა საჭვრეტელად 1540:22
ორბელიანი დავით პირზე გაქვს ხალი 1516:5; 1540:11; 1543:57
ორბელიანი დიმიტრი აწ ეს ვინებე 1512:226
ორბელიანი ვახტანგ ანბანთქებები: ათენს ბნელს გუესა 1512:65
„ ალალებს ბაგებს 1512:64
ნ. კიდევ ბესიკი
„ აჰა, ალვად (‖ ანბანთ, ამბად) აღვამაღლო 1203:12; 1512:66; 1516:79;1535: 22; 1543:19
ორბელიანი იოანე ჰმუნვისა ბაღნაროვანსა 1512:102
ორბელიანი მზეჭაბუკ ანასტასიასთან მიწერილი. ეტრფი, ესურვი 1511:36; 1516:33
„ ქეთევან ბატონიშვილის ძეობაში. აღმკულ სრასა 1512:149; 1516:78; 1543:18
ორბელიანი პეტრე ჩემო სიამეე 1512:87
ორბელიანი ხულხან საბა ანბანთქება: ალმას ბასრი, გაღესული 1268:6; 1508:17; 1512:42
„ დედოფალი ეით შეამკევს 1203:11 შენ. 2
სააკაძე იოსებ სიბრძნემ თავისა თვისისა 1268: 7;1508:21; 1512:80; 1535:11

საგინაშვილი გელია შაირი წინწყაროელზე 1512:215

საიათნოვა გალობს თუთის ყაზალახი 1543:36

„ გულიდამ არა მშორს 1543:35

„ დიბისა ლობდანისა ბაზაზიანო 1543:53

„ თვალად ლამაზო 1543:38

„ კოკობო ძუძუთ გაზრდილო 1543:37

სტეფანე ლორის მელიქი მითხარ თუ ვახალო თავი 1512:181

სტეფანე პაჭუა მისთვის სხვაზედ არ მიწევს 1543:39 „

ფარნაოზ ბატონიშვილი იგონეთ ყოველთა 1512:96

ფეშანგიშვილი სტეფანა ალ ლამაზ უფასო 1543:44

ქეთევან ბატონიშვილი ჰოი ვითარ ვსთქუა განსაკრთომელი 1512:98; 1534:12; 1543:25

ქეთევან დედოფალი ანბანთქება. ან, ამას ვსტბორი 1512:4

ქეშიშ დარდიმანდი იმელთა არეს დაამყარეო 1512:164; 1534:16

„ ღაწვთა ხალ-ინდად ყრილსა 1512:161

ქობულოვი თამაზ გონება შმაგობს 1512:186

„ ჰოი იგი უწყალოდ 1512:188

„ ხელმწიფა წიგნს იწერება 1512:187

ქობულოვი ოთარ ეჰა სიცოცხლე მკლებია 1512:349

„ ვიხილე საყვარლად 1512:184

„ მსურს, დიანავ, გიამბო 1512:183

„ სევდისა ბაღსა მჯდომელმან 1512:182

„ ჰბრწყინავ მნათი 1512:185

წინამძღვაროვი პანტელეიმონ. ნანინა. მცირე კნიაგნა 1543:70

ჩერქეზიშვილი დოხითოს ანბანთქება: აროიზ ბნელ გულ 1512:44

ჩერქეზიშვილი დოხითოს ანბანთქება: აღვაღო ბაგე 1512:45

ციციშვილი ევსტათი პირდაპირად მნათობ 1512:101

„ ჰოი საყვარელო 1512:100

ჭავჭავაძე ალექსანდრე ანაზდად ხილვამან 1512:117; 1534:48

„ ანზე რით მოხვალ. ალექსანდრე აღკიდებადს 1512:147

„ არეის მართებს 1512:144

„ აღსარება ვოლტერისა 1540:38

„ აჯას ვამარავლებ 1512:119; 1534:50

„ ბალახზ ბეზეკის ბაგით 1512:124, 341; 1534:55

„ ბრძოლისათვის 1512:231

„ გლახ თვალთა შენთა 1512:123; 1534:54

„ ედემს რგულ სროს 1512:118; 1534:49

„ ეღების კარი გაზაფხულისა 1512:108; 1534:61

„ ვაი დრონი, დრონი 1512:140; 1540:16

„ ვაი სოფელსა ამას 1512:129; 1534:60

„ ვაი სუსტსა სენით 1512:126; 1534:57

„ ვაი შენგან წყლულსა 1512:122; 1534:53

„ ვამე შორს მყოფსა 1512:135

„ ვარდის გაყრილსა 1512:250

„ ვარდო კოკობო 1512:120; 1534:51

„ ვაქებ თავსა 1512:114; 1534:43

„ ვინ არს ესე 1512:111; 1534:41; 1540:41

„ ვისაც გსურთ 1512:106; 1534:38,64

„ ვიწყო წერა მაჯამით 1512:110; 1534:40

„ ვოლტერის თქმული ტაკტიკაზე 1511:21

„ თავსა უფლად 1540:26

ჰვჭვავაძე ალექსანდრე ისმინეთ მსმენნო 1512:113; 1534:43
„ კობლე, და სლოე 1512:237
„ მაისის ვარდმან 1512:136
„ მიკვირს რად სძრახვენ 1512:105; 1534:37
„ მოვედ ამ არეთ 1512:112; 1534:42; 1540:43
„ მომიეედ მთოვარეე 1512:116; 1534:47
„ მოძღვრისა და მოწაფისთვის 1511:22
„ მისმინეთ მსმენნო 1534:43
„ მსურდა ოხრეა 1512:131; 1534:63
„ მუხამბაზი ლათაიური. ლოთებო, ნეტაეი ჩვენა 1512:141; 1540:17
„ ნარგიზოვანს წალკოტს 1512:146
„ ნუ მომკალ ცწარედ 1512:139
„ ოჰ. წარმაეალნო 1512:109; 1534:39
„ პაელე პირეელის სასახლისადმი 1512:234
„ პყრობილისაგან პყრობილთა მიძღრთ 1512:236
„ ჟამნი რბიან 1512:335
„ რა ვჰყოთ გულო 1512 მინ. 5
რომლთაგან მჭრნდა სიამე 1512:342
„ საყვარლისათეის 1512:233
„ სახე შენი 1512:107
„ სიყვარულო, ცილსა შენსა 1512:137
„ სიყვარულსა შეუპყრიეარ 1512:128; 1534:59
„ სძგერს გლახ გული 1512:338
„ სხეა და სხეა დროისათეის კაცისა 1512:235; 1543:66
„ უგვანია ტრფობა 1540:21
უპყრიეარ ჭირსა 1512:132, 142,339
„ უწყალოე სიყვარულო 1512:251
„ უწყალო სენმან 1512:115, 134; 1534:46
„ ფისტიკაური. მას სამი რამე 1512:232

ჰვჭვავაძე ალექსანდრე ქნენებით ეხმოვანებ 1512:125; 1534:56
„ ღვინის თეისებისათეის 1512 მინ. 1
„ შენ გეტრფის ეარდო 1512:121; 1534:52
„ შენთან არს გული 1512;336
„ შენს ღირსებას 1512:145; 1540:34
„ შვენებანო სახილეოდ სასურველნო 1512:127; 1534:58
„ ჰმუნეის მახეილი 1512:133
„ ჭრიჭინასთეის 1511:24
„ ჰე საყვარელო შენგან ხელსა 1534:44
„ ჰოი ვით გეემტყუნეა 1512:130; 1534:62

პედაგოგიკა

მკნება მაჩიაა ძისა მიმართ 1440
სამოქალაქო დასაბამი სწაელისა 1433

სამართალი

დასტურლამალი 1507
ვახტანგ VI სამართლის წიგნი 1275; 1410; 1459ა; 1459ბ
ვახტანგ VI-ის სამართლის წიგნთა კრებულის სახეობანი 1253:2

ფოლკლორი

ამიკანები 1512;216,217
გველის დაჭერის ლოცეა (თურქულ ენაზე) 1516:2
ლოთის იგავი 1512:222

სხვადასხვა

ბასტონის თამაშობის ცნობა. 1520:10
გასართობთა კრებულის პინაქსი 1173
ოტკის რეცეპტი 1543:67
ნარდის კაცების აკრებაზე 1508 მინ. 22; 1516:7ი; 1543:16
სამხედრო ტიპიკონი 1356
ფლორინოვი იკონომია 1390
ძალისათეის მუსიკისა 1431:1

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დაიბეჭდა საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის
სარედ.-საგამომც. საბჭოს დადგენილებით

*

გამომცემლობის რედაქტორი ვ. კოდუა
ტექრედაქტორი ნ. ხაფარიძე
კორექტორი ც. თოდუა

ჩაბარებულია წარმოებას 13.1.1961; ანაწყობის ზომა 7×12; ხელმოწერილია
დასაბეჭდად 21.11.1961; ქაღალდის ზომა 70×108 1/16;
ქაღალდის ფურცელი 13.0; საბეჭდი ფურცელი 35.6; საავტორო
ფურცელი 33.32, საღრიცხვო-საგამომცემლო ფურცელი 34,66;
შეკვეთა № 120; უე 02921; ტირაჟი 1000
ფასი 2 მან. 45 კაპ.

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის გამომცემლობის სტამბა
თბილისი, ვ. ჭაბუკიანის ქ. № 3/5